

1750

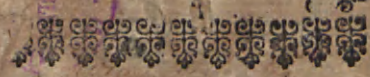
N
i
In
su
1750

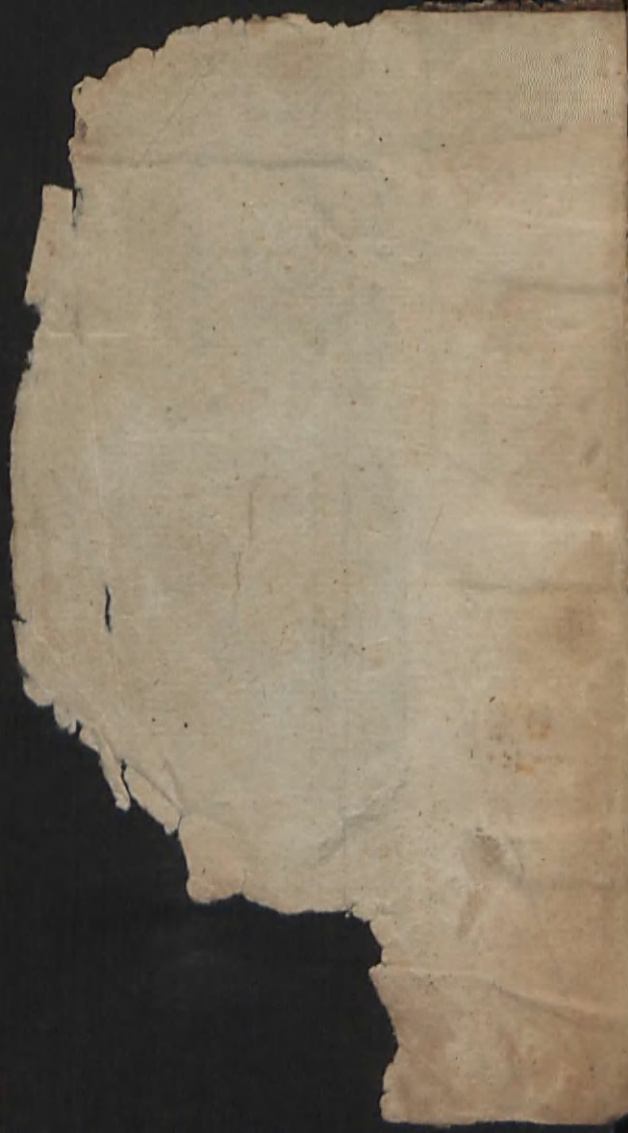
Dupel

10 21

Am S. R.

privilegio

Plante de Myrtier

de la Nouvelle-Hollande

P-18-0-918

8°-1223

Bibliothecae
Centes Gulis Vithensis
S. Spiritus Ord. Praedm.

2.

18.

R. P.
EMMANUELIS
ALVARI

è
Societate JESU
de
INSTITUTIONE
GRAMMATICAE
Libri Tres

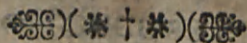
editio nova correctior
& cum ad fontes ipsos studiosè exa-
cta; tum è recentissimis Italicis,
Germanicis, aliisq; optimis e-
ditionibus, ac aliunde etiam
illustrata
prodit noviter

CALISSII

Anno D. 1760. cum S. R. M.
Privilegio

P-18-0-918
8°-1223

KSIEGOZBIÓR
MARCINA ZAMORSKIEGO
1803-KZ

INTRODUCTIOⁱⁿ
IN LIBROS DE INSTITUTIO^{su}
NE GRAMMATICA.

§. I.

Totius Grammaticæ divisio pro
tribus Discipulorum Classibus
sive Scholis.

Uò faciliùs deinceps
intelligatur, quæ cui-
que Scholæ seu Ordini
pars Grammaticæ
attribuenda sit, initiò
monendus visus est
Magister, tres in par-
tes pro tribus Discipulorum Scholis vel
Classibus universas hæc institutiones esse
distributas; ita tamen, ut *Infima Classis* bi-
nos rironum Ordines complectatur, quo-
rum unus *Inferior*, alter *Superior* appelletur;
reliquæ verò Classēs, tum *Secunda* sive *Media*;
tum *Prima* sive *Suprema* singulis tantum Or-
dinibus consent.

TERTIÆ SIVE INFIMÆ CLASSIS ORDO INFERIOR.
ERgo primus hic de Institutione Gramma-
tica

INTRODUCTIO

§. II.

Explicatio Notarum.

P. I. O. I. C. Pro Inferiore Ordine
Infinæ Classis.

P. S. O. I. C. Pro Superiore Ordine
Infinæ Classis.

P. M. C. - - Pro Media Classe.

P. S. C. - - Pro Suprema Classe.

APPEND: I. GEN: Appendix, vel Appendices I. Generis, quæ in
otto duntaxat primis li-
bri secundi capitibus re-
periuntur, suntq; P.
M. C.

APPEND: II. GEN: Appendix, vel Appendices II. Generis, quæ sunt
P. S. C. habenturq; in solis
duodecim posterioribus li-
bri secundi Capit:

{i. idest. s. subaudi. sc. scilicet. v. vi-
de, vel. I. librum. e. Caput libri. n. nu-

PRÆTEREA {merum. e. g. exempli gratiâ. v. g. ver-
bi gratiâ.

N. Nominativo.

G. Genitivo.

D. Dativo.

Ac. Accusativo.

V. Vocativo.

Ab. Ablativo significat.

§. III.

INTRODUCTIO

§. III.

Admonitio ad Professores Grammaticæ circa vitia quædam contra Orthographiam & Accentum, è Scholis nostris tempestivè & seriò extirpanda.

Cum præclarum illud Principis Lyricorum Horatii,

Quò semel est imbuta recens, servabit odore Testa diu,
verissimum esse, re ipsa quotidie experiamur; dabit imprimis operam Præceptor, ut Discipuli etiamnum tirones & Latinæ linguæ rudes, jam inde à principio optimæ pronuntiationi assuescant. Quod ut faciliùs assequatur, studiosè diligentèrque observabit, quibûs præcipuè vitiis laboret ea regio, in qua sibi commissam Juven u'em instruet. Nam singulis fere nationibus domestica quædam ac nativa sunt vitia, quibûs Latini sermonis splendor obscuratur ac pæne obruitur. POLONI PUERI, si Magistrum diligentem ac bene pronuntiandi studiosum nacti fuerint, non malè sanè pronuntiant: sin verò in eum inciderint, qui officio desit suo, ac de Auditorum progressu parum sit sollicitus; multa barbarè efferunt, & universam prope Orthographiam pessumdant. Cujus rei hoc loco nonnulla exēpla proponere operæ pretium videtur; quandoquidem id munus Grammaticæ non minimum censendū. Depravatæ porrò Orthographiæ quinque sunt modi præcipuè.

INTRODUCTIO

va, quorū pronuntiatio difficilis sit, cum iisq;
 tamdiu novi isti Palæstritæ luctentur, donec
 devicta & prostrata fædissima barbaries è Pa-
 læstra Gymnasiisq; extrudatur & in perpetuū
 relegetur. Hoc ipsum Fabius l. i. c. 2. vehe-
 menter Præceptoribus commēdat his verbis,
*Non alienum fuit ab iis atatibus, quò sit absolu-
 tius os & expressior sermo, nomina quadam ver-
 susq; affectata difficultatis ex pluribus asperrimè
 inter se se coeuntibus syllabis catenatos & velut
 confragosos quàm citissimè volvant. Chalepi Græcè
 vocantur. Res modica dictu, qua tamen omissa, mul-
 ta linguæ vitia, nisi primis eximantur annis, ine-
 mendabili in posterum pravitate durant.* His tali-
 bus Latinum Alphabetum vel syllabatim di-
 ctare Magister non erubescat; alioqui, id quod
 saepe usuvenit, post multos annos A nalpha-
 beti (ignorantes Alphabetum) reperiuntur,
*Emme, Enne, Erre & alia his deteriora literarū
 monstra usurpantes.* Quodsi Professor id e-
 xistimaverit humilior esse, quàm ut suum Gy-
 mnasium deceat, potiùsq; ad Abecedarios, &
 Elementarios Magistros spectare; meminerit
 & se, & eam quam profitetur artem ab ele-
 mentis literisq; nomen traxisse. Nos certè
 quia in eadē versamur, ipsas non nudis formis,
 sed plenis nominibus libentissimè subjicie-
 mus. *A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M.
 N. O. P. Q. R. S. T. U. X. Ypsilon. Z.*
 PLURIMUM quoque officit puerili profectui,
 quòd rectè legere plerumque nesciant: inde
 enim

INTRODUCTIO

enim fit, quod ipsi semet, cum legunt, non intelligant: vitiosè assueri, aut voces alias aliis permutare; aut, interpunctione neglecta, susque deque omnia permiscere. Non abs re igitur fuerit, cum ea quæ mandant memoriæ aut interpretantur, tum alia, prout usus tulerit, modò Patria, modò Latina, modò lentè atque distinctè, modò cursim relegi palam jubere. Quæ exercitatio non parùm conferet, si prudens Magister rite illam moderari noverit.

§. IV.

Orthographiæ Latinæ summa.

Operæ pretium quoque fuisset alia hic Orthographiæ Præcepta accuratiora proponere; sed quia paucis fieri non poterat, interim hæc præcipuè observentur.

Ubi & quando scribenda litera maiuscula: sc. in *Propriis*; ut *M. T. Cicero. honorificis*; ut *Rex, Princeps, Dux, Magister, & initio periodorum*. Ubi geminata; ut, *ls*, in superlativis &c. *v.g. doctissimus &c. rr. ut, erro, tt. ut, mitto &c.* Ubi diphtongus; ut, *cælum, præmium, æternum*. Neque id sufficit, sed dispiciendum diligenter est, qualem diphtongum adhibeas, nè cum imperitorum vulgo scribas; *cæna, pæna, cæpi, fæmina, fænum &c. pro; cæna, pæna, cæpi, fæmina, fænum, vel, femina, fenum*. Aut contrà, *virgæ, sæpe hædus &c. pro, virgæ, sæpe, hædus &c.* quæ diligenti bonorum Authorum observatione nullo negotiò didiceris. Illud quoque ignorandum hic non est, olim Diphtongos Latinas

tinas omnes duabus ubique notis seu literis
 scribi solitas: quam scribendi rationem etiam-
 num retinent plerique eruditi, quorum in li-
 bris legas; *Caesar, Laellus, Musae, Aequora; &*
Cena, Poena, Oeconomia Hinc quod pro, *AE,*
ae, usurpetur jam passim, *Æ, æ, ē; &* pro, *OE,*
oe, adhibeatur *æ,* id compendii duntaxat gra-
 tiâ inventum est. Nos isthic eruditionis pue-
 rilis gratiâ utramque scribendi rationem u-
 surpabimus. VIDENDUM quoque, ubi adhibe-
 as, *y.* sc. in Græcis tantum, ut, *Hieronymus &c.*
 Ubi sit aspiratio pura, ut, *heri, hodie, &c.* con-
 trâ, *chorus, charitas, &c.* cum, *c* Vel post Con-
 sonantem; ut, *Rhetor, Theologia, Rhodus, Ste-*
phanus. DICTIONUM syllabæ, cum ab una l nea
 seu veru ad alium transitur, sic dividendæ,
 quomodo pronuntiantur; ut, *o-mnis, ter-ra,*
cun-cti, De-i pho be &c. non, *om-nis, te rra, cu-*
ncti, De-ip-hobe. GRÆCUM *y,* nunquam pun-
 ctis notatur desuper; ut, *Chrysostomus &c.* sed
 purè Latinum geminatum, ut, *Maji, Pom-*
peji &c. Notandum verò, *j,* scribi, cum conso-
 nans est, seu quando cum sequenti vocali in
 unam syllabam coalescit, ut *Ma jus, Pom-pe-*
jus; atque hæc, *jus,* finita, in secundo casu scri-
 bi debent per, *ji,* ut suprâ, *Maji &c.* cum enim
 Nomina secundæ declinationis, *VS,* finita non
 plus mutationis in genitivo subeāt, quā quòd,
VS, in, *i.* mutant, clarum est debere his ma-
 nere integrum suum jora. Quòd verò pleri-
 que scribant, *filij, dominij, mancipij &* similia,

omni-

INTRODUCTIO

11

omnino quidem reprobari non debent, nihil tamen est, quod eos omnino imitemur. Pro geminato, ii, adhibent plerique eruditi unicum, i, grandiore figura. e.g. PACUVI, ENNI, VIRGILI &c. pro PACUVII, ENNII &c.

NOTÆ quibus Latina, imò & vernacula oratio magnam partem distinguitur, sunt hæ præcipuè.

COMMA seu Incisum scribitur sic - - - ,

COLON seu Membrum scribitur sic - :
vel sic - - ;

PERIODUS seu Ambitus sic - - } - - .

INTERROGATIO sic - - - - ?

ADMIRATIO vel DOLOR exprimitur sic!

PARENTHESIS seu Clausula sic - - ()

{ *Acutus* sic, - á, é, í, ó, ú.

ACCENTUS { *Gravis* sic, - à, è, ì, ò, ù.

{ *Circumflexus* sic, â, ê, î, ô, û.

APOSTROPHUS sic, *viden' men' tun' &c.* i. *vidésne? túne? méne? &c.*

Quem quæque interpunctionis nota in Oratione locum tenere debeat, vide infra l. 3. c. 17. De interrogatione breviter hîc monemus; ejus notam? male à multis adhiberi: PRIMò itaque cavendum, nè adhibeatur nisi completâ, quæ interrogationem continet, sententiâ; quare malè sic scripseris illud Ciceronis 2. Tulc: *Vidésne? abundare me otio.* sed potiùs sic: *Vidésne, abundare me otio?* nisi longior sententia pluribus concisis inter-

interrogationibus constet; ut illa Cic: l. Fam: 3. ep: 7. *An ego tibi obviam non prodirem? primum Appio? deinde Imperatori? deinde more majorum? deinde, quod caput est, amico?* singula enim hæc novam habent in interrogando energiam. SECUNDÒ cavendum, nè crasso quorundam errore notam eandem adhibeas, cum vel sermo solum est de interrogatione, ut Cic: ibi: ep: 6. *Quæsi ex Phania - - - - - quam in partem provincia maximè putaret te velle ut in succedendo primum venirem. vel cum illa. Quis, quæ, quid, num, si &c.* Ipeciem quandam interrogativorum præferunt, re vera autem Infinita sunt, aut conditionem potius aliudve quidpiam, quàm interrogationem continent, unde illud Virgilii: *Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.* ineptè scriberetur cum? Item illud ejusdem: *Si nescis? meus ille caper fuit, &c.* Item. *Numeros memini si verba tenerem?* Item Cic: lib: 5. ep: 2. *scribis &c. quod cujusmodi sit? satis intelligere non possum.*

ACCENTUM quidem ACUTUM ex communi usu scribimus hodie supra Encliticas: *Qué, Vé, Né, vg, Petrusq, Paulusvé, Fuistiné.* Quidam tamen malunt accentu hoc notare ultimam Vocale syllabæ præcedentis encliticam vg. *Petrúsq; Paulúsve, Fuistíne,* quos ego libens sequor, cum penultima illa syllaba producenda est: lecus si corripienda. v. l. 3. c. 15 n. 5. Nequaquam verò eodem accentu notari debent alia quædam, quæ in encliticam exire

exire falsò putant, aut cum ea impune confundi posse censent imperiti quidam. Non igitur licebit tibi scribere, *Quinq;*, *Quisq;*, *Quoq;*, *Ubiq;*, *Uterq;* &c, sed, *Quinque*, *Quisque*, *Quoque*, *Uterque*, *Ubique* &c. UNICUS hic accensus est, qui officio pronuntiationis moderandæ utcūque adhuc fungitur, syllabâsq; penultimas & antepenultimas quibus imminet, elevandas significat; ut *Dóminus*, *Umbilícus*, *Heráclius*, *Alexándria*. Id hodie iis in libris quorum in sacris usus est, maximè adhibetur, nec puerilem notitiam debet fugere v. infra §. 5. n. 4.

GRAVI accentu notamus. I. Præpositiones à, è, ut à Rege, è bello. II. Adverbia, Præpositiones & Conjunctiões, cum alteri cuiuspiam Parti Orationis sunt similes; ut *Malè*, *Iustè*, *Seiò*, *Paulò*, *Meliùs*, *Clariùs*, *Modò*, *Sinè*, *Intrà*, *Quòd*, *Verò*, *Cum* &c. Videas etiam eruditos nonnullos viros Circumflexo Accētū notare horum pleraque, quod reprehendere nefas ducimus. Cum enim hodie notas ejusmodi non tam moderandæ pronuntiationis gratiâ (quod proprium unicūmq; est Accentūs officium) quàm discernendarum potiùs inter se vocum causâ adhibeamus scribendo; suo cuiusque arbitrio figura signorum ejusmodi (quantum quidem per communem usum licuerit) relinqui poterit. Uti namque genuinam pronuntiationem Latinam, ita Accentūs ejusmodi usum, maximam periculi amissimus, signis;

signisq; quæ Accentus vocamus hodie, nomen adhæsit alienum, officium toto, quod ajunt, cælo diversum est impositum. Unde & reperias non paucos ex accuratissimis inter Typographos, qui notas ejusmodi omnino rejiciunt, minore quidem rudioris Lectoris commodo, at reprehensione nulla omnino.

CIRCUMFLEXO notamus I. Ablativos singulares & plurales, ubi aliâ non facile discernerentur à Dativis, ut, *inflexit plagam gladio*, hic enim & Dativus esse potest, si intelligas: *Wyszczerbil miecz*. Item in illo v. g. *Claudianus ad Seren. Junonis gratâ numina voce canens* &c. II. Voces per syncopen imminutas; ut, *Liberum, Nummum, Perlela, Amâstis* &c. III, Contractas in Diphtongum Vocales duarum syllabarum, ut in illo *Hor: l. 2. lat: 6.*

Pasco libatis dapibus prout cuique libido est. IV. Interjectionem, ô, multi signant. V. In penultimis syllabis secundæ Personæ Singularis Numeri Futuri Indicativi tertiæ Conjugis & Tertiis Personis pluralib: Perfectorum Indicativi ponunt aliqui Circumflexum, ut, *Legere, Będziez czytány. Legere, Czytali*. Hic quoque Accentus moderandæ pronuntiationi in libris plerisque, sacris maximè adhibetur; sed re vera in speciem tantum: nam quomodo olim pronuntiabantur Vocales designatæ, ignoratur; hodie elevantur.

NOTAE illae quas in scribendis vocibus, *Michaël, Pôeta*, aliisq; ita multi adhibent, ut i-

gnorent, cui fini id faciant; non Accentum Gravem & Acutum, sed Diæresim seu vocalium divisionem significant. Saepius tamen & usitatus geminatae hujus virgulae loco punctum geminū posteriori fere Vocali imponitur hunc in usum; idq; I. Cūm diphtongus duas in syllabas metricā necessitate distrahitur; ut, *Aurat*, *Cythereia*, *Elegia* &c. pro, *Aura*, *Cytherea*, *Elegia*. II. Cūm, *ae*, vel, *oe*, non coeunt, uti alias solent, in diphtongum, ideoq; divisim legendae sunt; ut, *aëreus* quadrisyllabum, *Powietrzny* (nam, *AERUS*, *miedziány*, trisyllabon est;) *Aëdon*, *Coërceo*, *Poëma*, *Poëta*, *Coëroës* &c. III. Cūm alioqui Vocales. *J*, *U*, *Consonantium* instar contra vocabuli naturam aut metri necessitatem legi per errorem possent; ut in illis Virgilii.

Inque vicem nunc Turnus agit, nunc Troius heros.
Item, Illa ubi Dardanios habitus & Troia circum &c.
Et Ovid: Nunc quoque te salvo persoluenda mihi.

§. V.

Orthographiæ Polonæ Compēdiū

QUONIAM verò Orthographiā Polonica passim corruptissimā nostrates utuntur, visū est hoc loco brevem ejus tabellam proponere.

V O C A L E S

A.	Polonis triplex est,	a, <i>ą</i> , <i>ma</i> <i>wia</i> <i>ia</i> .
E.	pariter triplex,	e, <i>é</i> , <i>ę</i> , <i>ie</i> <i>st</i> , <i>że</i> <i>rdz</i> , <i>pie</i> <i>ć</i> .
I.	diversum ab,	<i>y</i> , <i>i</i> , <i>y</i> . <i>bie</i> <i>tem</i> , <i>by</i> <i>tem</i> .
O.	duplex - -	<i>o</i> , <i>ó</i> , <i>fo</i> <i>i</i> , <i>K</i> <i>ó</i> <i>l</i> .

B.

U. *di*.

U. diversum à w u, w, ubi, wbi.

Y. diversum ab, i, uti jam dictum.

DE, a, observandum, quibusdam in nostris regionibus ita illud subtiliter & acutè semper proferri, ut nihil fere ab, á, differat. Unde eos qui sic loquuntur frustra ad accentū seu notā potius illam in scribendo compellas. Idem ferme, q; cum, o, confundunt, quod non ita facilè tolerandum crediderim. Doceantur itaque, q; scribendum esse I. in Ablativis singularibus Substantivorum quæ in, A, desinunt, & Adjectivorum fœmineorum; ut, *z bracią, szlachcią, księżką, swoią, własną, ręką, szablą* &c. II. in Tertiis Personis Præsētis & Futuri Indicativi; item in Gerundiis in, *ią*; ut *Idą, Poydą, Biorą, Wezmą, Idąc, Biorąc*. III. Accusativi sing: num: tum Substantivorū in, A, tum Adjectivorum fœm: variant, & quidam in, q, quidam in *ę*, exeunt; ut, *nową suknią, iedną czapkę*; imò iidem ab aliis per, q, ab aliis per, *ę*, efferuntur in quibus potior usus sequendus. De, *é*, & *ę*, notandū: *é* plerosque ex iis fere de quibus proximè, modò cum, *i*, aut, *y*, modò cum, *e*, confundere, ac vitiosè proferre; *żyraz, świecá, chlib*, vel *żerdz, świecá, chleb*; quod tamen perpetuā Professoris vigilantia dedoceri potest, præceptis non potest. De, *ę*, nonnulla statui possunt, quibūs tamen, uti & superioribus, omnia comprehendere nequeunt. Itaque, *ę*, scribendum I. in Accusativis sing: num: Substantivorum in, A, & Adjectivorum fœm: gen: si aliun-

aliunde ejusmodi Accusativi in, *E*, desinant; ut *literę, kſiaſzkę*, vel potiùs; *kſiżkę, moię twoię*; item in his, *Mię, Cię, Się*. II. In primis personis sing: num: Præsentis & Futuri Indicativi, imò & Conjunctivi, si pariter in, *E*, exeant; ut, *ſtoię, ſiedzę, chodzę &c. Stąnę, Siądnę, Poydę*. III. Denique ubi, *e*, cum gemitu quodam effertur. Cætera usus docebit.

I, adhibetur cùm exilis est sonus; ut, *Biłem, Piſk, Widąc*: contrà, *y*, ſcribendum, ubi obtusus & crassus; ut, *Byłem, Pyſk, Wydać*. Unde quòd pro Latino, *Er, y*, non, *i*, contra soni naturam paſſim ſcribant noſtrates plurimi, id eruditis quidem aliis, ac eruditissimo imprimis Cnapio non probatur. II. Diphtongos, *Ay, Ey, Iy, Oy, Uy*, ſemper claudit, *y*: ut *Day, Wey, Kiy, Stóy, Daruy*: nam ſi Jota ſcribas hoc loco, diſtrahitur diphtongus, & vocis ſignificationem aut immutat, aut tollit; ut, *Móy, & Moi: Stóy, & Stoi &c*. Diphtongum tamen, *iy*, modò *Ypſilon*, modò Jota claudit; ut, *Kiy, Zábiiy, Wypli: & contrà: Zyi, Czyi, Stryi*. Quod diſcrimen (niſi in poſterioribus geminare, *yy*, malis) indicat obtuſus aut ſubtilis ſonus ſyllabæ, vel certè conſonantis, quæ diphtongum, *iy*, vel, *yi*, præcedit proximè. NOTANDUM verò hic, Adjectiva feminina noſtratia in Genitivo, Dativo, & Ablativo ſingulari, Diphtongo, *Ey*, terminari perpetuò: ut, *Tey piękney náuki, Tey piękney náuce, od tey &c*. Quod quidam etiam ad ſubſtãtiva feminina & maſculinis deriyata tra-

hunt, scribuntq; *Stárościney, Sędziney, Królowey* &c. vel. *Stárościny* &c. Ego, *Stárościny, Królowy* &c. genuinè scribi dicq; crediderim, quin tamen secus sentientes reprehendam.

O, sive, ó, iidem fere qui suprà, cum, u, confundunt, ac vitiosè efferunt; *kuń, wuń, krul*, &c. In his pronuntiandis facillè peccatur præsertim à Prutenis, Russis, Litvanis, inquit absolutissimus linguarum Magister P. Cnapius in Critico suo Indiculo. Abusus verò hic usu dedocendus.

U, pro, W, & contrà efferre quosdam, æquè notum ac vitiosum est. Y. v. 7.

CONSONANTES.

C, nostratibus duplex est, *c, t, noc, tni*.

L, duplex - - - - - *l, t, wylat*.

N, duplex - - - - - *n, ñ, ten, koń*.

S, duplex - - - - - *s, ś, sam, śmiał*.

Z, triplex - - - - - *z, ź, ż, zá, żal, późny*

Quando, *ć, ń, ś, ź*, ponuntur ante *i*; item, *ż*, positum post *c, r, s*, nullo accentu indigent, cum etiam absque illo aliter efferri nequeant; ut, *cień, niebo, sień, zimá, czas, rzecz, szábla*.

B, & P, quibusdam locis extenuatum & subtilius nonnulli efferunt; ut, *iedwab, drop, kárp*, verum id fere in considerationem non venit. B, à P. cum syllabas terminat, sono fere non differt; ut, *Dębczak, Zabká* &c. quod

quod nè erroneè scribant pueri, tum Obliquos, tum derivativas seu derivatas, tum primitivas voces præ oculis habere debent; unde ex Obliquo. *Dębá*, itē ex Primitivo, *żábá*, inferant, *b*, in his scribendū; contrā in his, *Łápka*, *Łep*, *Lep*; cognoscetur, *p*, *ex*, *Łápam*, *Łepk*, *Lepu*, &c. Quanquam rectē etiam scribarur, *Lepb*; unde Obliqui, *Łbá*, *Lphem* &c.

IDEM verò tenendum pro aliis quoque, quæ sic consonant ad invicem, ut, *C*, cum *DZ*. vg. *żołądź* &c. *D*, cum, *T*; ut, *Odtąd* &c. *F*, cum, *W*, ut *brew*, &c. *G*. cum, *K*, ut, *Bróg*, *Bóg*, &c. *S*, & *ś*, cum, *Z*, & *z*; ut, *Wiż* (accipe) *Mróz*, *Raz*. *SZ*, cum *Z*. & contrā alternant; ut, *Wrózká*, *Straż* (custodes) & *Straż*, *Prze-straż* (terrefac) & plura talia.

L, si cum sequente Vocali coalescit in syllabam, non est interponendum, *i*; ut *Liato*, *Chleb*, &c; non, *Liáto* &c.

R, sequente, *Z*, modò cum, *z*, coalescit; ut, *Rzec*, *Rzeká*, &c. modò seorsim, & per se sonat; ut, *R-że koń*, *Dr-żę*, *Przemar-złem*; & tunc lineola illud separat, ut vides, eruditissimus Cnapius.

X, literá non egere Polonos docet idem, & *Ks*, adhiberi jubet; ut, *Księgá*, *Książ*. minime tamen prohibet etiam, *X*, usurpari, si usus ferat.

Z, post, *C*. *S*. non ponitur, nisi cum stridulus quidam est sonus; ut, *czarny*, *szary*.

§. V.

Profodiæ sive accentui Latino maturè assuescendum.

CUM verò pronuntiatio Latini Accentus nostræ genti difficilis nonnihil, ac proinde magnā partem vitiosa est; præcepta autem illius in quarta demum Schola ediscuntur; non existimet gnarus Grammatices Magister alienum esse à sua Schola, accentum diligenter observare, & idem à Discipulis exigere. Huius enim rei neglectus absurdam & non ferendam eruditis auribus pronuntiationem in Scholas aliqui benè ordinatas invehit: & ægrè admodum in superioribus Scholis pueri vitia dedocentur, quibus initiò affueverunt. Id quod noster Author advertit, qui ob eandem causam Syntaxeos etiam aliquæ initia infimæ Schoas e pueris instillanda proposuit. Accentum verò multi in tota Analogia inculcant, quod Emmanueli non placuit, nè Incrementorum formulis præcepta obscura & prolixa nimium redderentur, proprio igitur loco ea reservavit. Nos nihilominus, nè difficultatem huius exercitationis aliquis opponat, suggerendum duximus, quod hac in parte pro captu puerorum facile, & parvo labore, magno autem fructu fieri possit. HAS IGITUR communes regulas observare suffecerit.

I. Ex Incrementis Nominum & Verborum vocum accentus cognoscitur, v. g. in sequentibus

tibus penultimæ habentur longæ: *Musarum, Dominorum, Animalis, Sermonis, Amare, Docere, Audire &c.* In his porro breves: *Partibus, Martoris, Légero, Génétis, Nominis &c.* pueris tamen suffecerit in usu horum non peccare.

2. Elevanda est Vocalis penultima, quam duæ Consonantes sequuntur; ut. *Perénis, Désertus, Amavisse;* deprimenda, si Vocalis altera sequatur; ut, *Sédeo, Jáceo &c.*

3. Diphthongus omnis longa est; ut. *Citharædus, Judæa, Elegia, Cytheræa, Aeneas &c.* in his enim tribus postremis aliisq; similibus Diphthongus Græca, *ei*, unâ Latinâ Vocali, *i*, vel *e*, exprimitur, at diphthongi naturam retinet: unde & solvi ea potest, ut docetur l. 3. cap: 2.

4. Observandæ sunt nonnullæ voces sæpius occurrentes, & ediscendæ sedulo: ut, *Explica, Disputa, Prévoca, Dícito, Cédito, Número, accidens, Substantivum, Adjectivum, Nominativus, &c. Perscribe, Compone, Concède &c.* Denique, nunquam, ubi erraverint, non jubeantur repetere, dum didicerint. Nos hîc in eorum gratiam Acuti Accentus notam polysyllabis in vocibus adhibemus, nisi usu ipso rectè semper enuntientur: quod nostrum obsequium ut proficuum illis sit, doceantur, elevandam esse inter pronuntiandum illam syllabam, cui Acutus Accentus imminet; ut, *Tibicen, Surmacz, Túbicen, Trébác &c.* in priore, *bi*, in posteriore, *tu*, elevandum. Sic, *Légere, GE*, attollitur; *Légere, LE* elevatur.

FINIS INTRODUCTIONIS.

EMMANUELIS ALVARI

è Societate JESU, DE INSTITUTIONE GRAMMATICA LIBER I.

P R Æ F A T I O.

JUre optimo labor hic, qualiscunque est, frustra susceptus in tanta librorum multitudine videri posset: nisi singularis illa virtus, quæ res parvæ crescunt, sine qua maxime diabuntur, nos tueretur. Etenim cum partibus nostris illud imprimis propositum sit, atque ob oculos perpetuò versetur: ut qui Soc. JESU, ejusdem Dei Optimi Maximi beneficiò, nomen dedimus; non solum in iis, quæ propriis ipsius sunt instituti, verum etiam in rebus, quæ minimi videntur esse momenti, concordissimè vivamus: visum est, ab aliquo nostrum Grammaticam artem scribendam esse, quæ ubique terrarum quò ad ejus fieri posset, nostri uterentur. Quod onus, cum mihi esset impositum, id quidem non meis humeris (scio enim quàm sim imbecillis) sed sanctæ obedientiæ viribus fretum libenter suscepi. Nam ei, qui sponte suâ suavis esse desit, propriòq;

prióq; iudicio atque voluntati propter Deū
nuntium remisit, non tam incitiæ nota, quā
non obedientis animi crimen pertimescen-
dum est. Suscepto itaque onere, operam de-
di, ne officio meo deessem; fontes ipsos a-
dii: M. Varrenis, Romanorum omnium eru-
ditissimi, libros de Etymologia, atque Ana-
logia duodecim: Fabii, Quintiliani de insti-
tutione Oratoria, qui mihi magnum adju-
mentum attulerunt: Auli Gellii Nocturnum
Atticarum undeviginti: Probi Diomedis,
Phocæ, Donati, Prisciani Institutiones Grā-
maticas ut potui, perlegi. Quorū postremo
ante mille ānos, Justiniani Principis ætate: A-
thenis floruit. Is præter cæteros 10. & 8. l.
quos scripsit, passim hominum doctissimorū
testimoniis utitur, quorum hodie aut nulla,
aut perexigua exstant vestigia. Est ille quidē
sermone inornato & incompto; sed multā,
ac variā eruditione: labitur interdum ut ho-
mo; maximè ubi Latina præcepta ut Græcus,
ad Græcorum normam exigit. Sed gravissi-
morum auctorum, quos tertio quodque verbo
citāt, præclarā atque luculentā doctrinā, ejus
errata obteguntur penitus & obscurantur.
De rebus vel minimis tenuissimisq; hoc est
primis elementis, quā potuit diligentia testes
locupletissimos M. Varro, C. Cælium, C. Cælium,
Plin: atque alios quā plurimos producit.
Nemo mihi quidem Grammaticem copiosius,
nemo accuratius, tractasse, aut plures ve-
rerum

terum Grammaticorum Commentarios videtur pervoluisse. Quod ad recentiores attinget, eos potissimum evolvimus, qui nobis usui essent futuri. Jactis ad hunc modum fundamentis, ex utrisque Grammatices præcepta delegimus; quæ Terentii, Ciceronis, Cæsaris, Livii, Virgilii, Horatii, atque aliorum Veterum testimoniis, pro nostra tenui infirmâq; parte, cōfirmavimus. De his, si qui fortè in hunc librum incidissent, breviter putavimus admonendos. Reliquum est (quoniam librorum infinitus est numerus, scribendorum nullus est finis) ut convenienter divinis præceptis congruentérq; vivamus: ita enim fiet, ut in LIBRO VITÆ conscripti, DEI Optimi, Maximi conspectu, cui hoc Opusculum dicamus, perpetuò fruamur.

De Nominum Declinatione

Admonitio Authoris aliquot locis contrahenda.

GRÆCIS Articulus inter octo Orationis Partes numeratur, illôq; apud eosdem Genera, & Casus Nominum distinguuntur: quò quia Latini carent, nos veterum Grammaticorum exemplò Pronominibus, HIC, HÆC, HOC, Recti tantum Genus notavimus; satis esse rati, Casus reliquos variâ ipsâ inflexionis ratione internosci. Quorsum enim ea periri memoriæ mandent, quæ nullam ipsis utilitatem sint allatura? quid attinet Nomina Articulis inforcire, quorum nullus in Oratione Latina usus?

su? Incipiant potius jam nunc Articulorum loco
 Mobilia Nomina cum Fixis conjungere, & in ipso
 primo aditu vestibuloq; Grammaticæ, adiectivi ac
 Substantivi Nominis consensum contordiamq; degu-
 stare, & rectæ Constructionis partem, licet impru-
 denter, experiri. Hæc de causa à Muliebri vocabulo
 declinandi initium facimus, quò pueri vel primo
 ipso die Adjectiva ejusdem exitus nullo labore cum
 substantivis copulent, ut Virga acerba. Musa
 jucunda Nam si figurâ discrepent, paucis post die-
 bus declinanda sunt.

LIBRI PRIMI

P R I O R P A R S

Infimæ Classis Grammaticæ inferiori ordini
 accommodata.

NOMINUM SUBSTANTIVORUM DECLINATIO

C A P U T I.

PRIMA DECLINATIO

VIRGA, Nomen Declinationis primæ, Generis
 Fæminini, Numeri singularis sic declinabitur.

NUMERO SINGULARI

Nominativo HÆ Virga TA Rozgá.

Genitivo Virgæ Rozgi.

Dativo Virgæ Rozdze.

Accusativo Virgam Rozgę.

Vocativo ó Virga o Rozgo.

Ablativo à Virgæ d Rozgi, Rozgá.

Numero plurali.

Nominativo HÆ Virgæ Rozgi.

Genitivo Virgarum Rozg.

Dativo Virgis Rozgom. A

Accusativo

Virgas Rozgi.

Vocativo

ô Virgæ o Rozgi.

Ablativo

à Virgis od Rozg, Rozgami.

S I C.

Hæc Virga acerba

Tá Rozgá przykrá.

Hæc Musa jucunda

Tá Náuka wazięczna.

Paucis pòst diebus.

Hæc Virga minax

Tá Rozgá grozná.

Hæc Musa dulcis

To Spiewanie słodkie.

Hic Pòeta optimus

Ten wierszopis wyborny

Hic Nauta vigilans

Ten Zeglarcz czuyny.

A D M O N I T I O I.

Affuescant pueri in ipso aditu vestibulòq; Grammaticæ Adjectiva Nomina cum substantivis copulare. Adjectiva nè multa sint, nè inepta, nè temerè congesta; sint delecta, è bonis Autoribus petita, ad summum duo: ut Puer verecundus & ingeniosus. Porro Præceptor Pueris, nè otio diffluent, Nominandi Casum Substantivi cum Adjectivo dictabit in schola, quod ii domi per omnes Casus declinent atque describant: ubi redierint, rationem reposcet, ac errata studiosè corriget.

SECUNDA DECLINATIO

DOMINUS, Nomen Declinationis secundæ, Generis Masculini, Numeri singularis sic declinabitur.

NUMERO SINGULARI NUMERO PLURALI

N hic Dominus Ten Pan

Domini Pánowie.

G. Domini, Páná

Dominorū Pánow

D. Domino

Dominis Pánom.

A. Dominum Páná

Dominos, Pánow.

V. ô Domine, o Panie

ô Domini, o Pánowie

Abla-

A. à Domino od Páná | à Dominis od Pánow,
S I C.

Hic Dominus Justus. Ten Pán sprawiedliwy.

Hic Puer ingeniosus To Dziecię dowcipne.
Aliquot pòst diebus

Hic Puer sagax, To Dziecię domyślne

Hic Vir prudens, Ten Mąż roztropny.

Hic Animus generosior, To serce wspanialsze.

Hæc Populus procerissima, Tá Topola náy-
(wyższa

TEMPLUM, Nomen declinationis secunda, Generis
Neutrius, Numeri singularis sic declinabitur.

NUMERO SINGULARI NUMERO PLURALI

N. hoc templū Ten Ko | Tempła Kościoły

G templi Kościoła (ściół | Templorū Kościołow

D. Templo Kościołowi. | Templis Kościołom.

A. Templum Kościoł. | Tempła Kościoły.

V. ô Templū o Kościele | ô Tempła o Kościoły

A à Templo od Kościoła | à Templis od Kościo-

S I C. (łow.

Hoc Templū Sanctissimū Ten Kościół náyświęc-

Hoc Ingeniū eximiū Ten Dowcip wyborny (szy

Sub tempore.

Hoc saxum ingens Ten Kamień wielki.

Hoc Beneficium illustre Tá Łaska znaczna

A D M O N I T I O N .

Hic moncantur tirones, Neutra Nomina tres ca-
sus habere similes, Nominativum, Accusativum, &
Vocativum; eosq; plurali numero, A, litera sem-
per terminari.

TERTIA DECLINATIO

SERMO,

SERMO, *Nomen Declinationis tertia, Generis Masculini, Numeri singularis sic declinabitur.*

NUMERO SINGULARI	NUMERO PLURALI
N. Hic Sermo, <i>Ta Mowa</i>	Sermónes <i>Te Mowy</i>
G. Sermónis,	Sermónum.
D. Sermóni.	Sermónibus,
A. Sermónem,	Sermónes,
V. ó Sermó	ó Sermónes
A. á Sermone.	à Sermónibus.

S I C.

Hic sermo elegans, *Tá Mowa ładna*

Hic Panis quotidianus *Ten chleb powszedni.*

Hæc Virtus admiranda, *Tá Cnota dziwná.*

Hæc Oratio elegantior, *Tá Mowa ładniejsza.*

TEMPUS, *Nomen Declinationis tertia, Generis Neutrius Numeri singularis sic declinabitur.*

NUMERO SINGULARI	NUMERO PLURALI
N. hoc Tempus <i>Ten czas</i>	Tempora <i>Czasy</i>
G. Temporis.	Temporum.
D. Tempori.	Temporibus.
A. Tempus.	Tempora.
V. ó Tempus.	ó Tempora.
A. a Tempore.	à Temporibus.

S I C.

Hoc Tempus brevius *Ten czas krótszy.*

Hoc Tempus pretiosissimum *Ten czas náy-*

Hoc Tempus veniale *Ten czas prećki (droższy)*

Hoc Nomen celebre *To Imię sławne.*

Hoc Flumen rapidum, *Tá Rzeka bystra.*

Nominum Substantiv; Declinatio. 29

Parens, Nomen Declinationis tertiae. Generis Communis, Numeri singularis, sic declinabitur.

Numero Singulari Numero Plurali.

N. Hic & hæc Parens	Parentes Rodzice,
Ten Oyciec, Tá Mátká,	Oycowie, Mátki.
G. Parentis.	Parentum.
D. Parenti.	Parentibus.
A. Parentem.	Parentes.
V. ô Parens,	ô Parentes.
A. à Parente.	à Parentibus.

S I C.

Hic & Hæc Civis, | Ten Mieszczanin, Ta &c.
Hic & Hæc Hostis, | Ten Nieprzyjaciół, Ta &c.

A D M O N I T I O. III.

In lingua Polonica non sunt hæc Communis Generis, sed alia reperias nonnulla; ut, Plotká, niecnota, flugá, włoczęgá, &c.

Talibus porro Nominibus addant pueri Adjectiva non conjunctim, sed separatim: Hic Civis Romanus, Ten Obywatel, ten Mieszczanin, ten Szlachcic Rzymski Hæc Civis Româna: &c: Triplicem Nominis, Civis, Polonicam significationem datâ operâ adjecimus, ne pueros ineptis illa opinione imbui Magister sinat, ut nomen, Civis nullo alio sensu usurpari Latinis putent, quàm pro vernaculo, Mieszczanin Mieszczkâ, &c Idem verò monendi ii erunt de Derivatis: Civilis, Civilitas, Civitate &c: Imò de alijs quoque Latinis vocabulis, quæ trivialium abusus, & ignorantia ad certas nonnisi res significandas coarctavit; ut Hospes stupidus, insolens

lens, Devotus, &c: aut prorsus alienavit, ut A-
canthus, Diphthongi, Sebolus.

QUARTA DECLINATIO.

Sensus: *Nomen Declinationis quartæ, Generis Ma-*
sculini, Numeri singularis, sic declinabitur.

Número Singulari. | Número Plurali.

N. hic Sensus, Ten Zmysł, | Sensus Zmysły.

G. Sensus. | Sensuum.

D. Sensui. | Sensibus.

A. Sensus. | Sensus.

V. ō Sensus. | ō Sensus.

A. à Sensu. | à Sensibus.

S I C.

Hic Sensus hebes | Ten Zmysł tępy.

Hic Pulsus tardus | Ten krok leniwy.

Hic Census tenuis. | Ten czynsz skąpy.

Hæc Anus delira. | Tâ Bábá głupia.

Genu, *Nomen Declinationis quartæ, Generis Neu-*
trius, Numeri singularis sic declinabitur.

Número Singulari | Número Plurali

N. hoc Genu To Koláno | Genua, kolána.

G. Genu. | Genuum.

D. Genu. | Genibus.

A. Genu. | Genua.

V. ō Genu. | ō Genua

A. à Genu. | à Genibus.

S I C.

Hoc Genu tumens. | To koláno spuchle.

Hoc Cornu inflexum | Ten rog zakrzywiony.

Hoc Tonitru horrendum | Ten grom straszliwy

Hoc

Hoc Veru cādens, *Ten rožen rospalony.*

QUINTA DECLINATIO.

DIES, Nomen Declinationis quinta, Generis Masculini vel Feminini, Numeri singularis sic declinabitur.

Número Singulari. Número Plurali.

N. Hic & hac Dies, Dies, Dni.
Ten Dzień.

G. Diei.	Dierum.
D. Diei.	Diebus.
A. Diem.	Dies.
V. ō Dies.	ō Dies.
A. à Die.	à Diebus.

SIC.

Hic Dies lætissimus, *Ten dzień bārzo wesoly.*

Hic Dies illustris, *Ten dzień iāsny. (darstwo.*

Hac Res domestica, *Tā rzecz domowa, gospo-*

Hac Res familiaris, *Tā rzecz gospodárská &c*

Hac facies honesta & *Tā urodá (iwārz) pię-*

liberalis, *kná, udatná, gładká,*

ADMONITIO IV:

Docebit interdum Magister rectè scribendi præcepta: ut; ante; B, M, P, nunquam. N, literam sed pro ea. M. scribi; ut Ambigo Cōmitto Impono: non Ambigo, Conmitto, Inpono.

2. Si eadem Consonans geminatur in medio dictiōnis; non utramque in fine interrupti, aut initio redeuntis versis, sed alteram initio alteram in fine alterius scribendam esse; ut, *Her-ra Het-ta &c.*
Hac & similia prout opportunum videbitur, pueris inculcanda identidem, maxime quæ S. 4. & 5. Introd. dicta sunt.

NOMINUM ADJECTIVORUM & ANOMALORUM DECLINATIO.

C A P U T II.

Nomina Adjectiva Declinationis primæ & secundæ.

Bonus Bona, Bonum, *Nomen Mobile, Declinationis primæ, & secundæ, Numeri singularis, sic declinabitur.*

Numero Singulari	Numero Plurali
N. Bonus, Bona, Bonū <i>Dobry, dobra, dobre,</i>	Boni, Bonæ, Bona <i>Dobrzy, dobre, dobre,</i>
G. Boni, Bonæ, Boni,	Bonorum bonarum
D. Bono, bonæ, bono,	Bonis, (bonorū,
A. Bonum, bonā, bonū,	Bonos, bonas bona
V. Bone, bona bonū	ō Boni, ō bonæ,
A. à Bono, bona, bono,	à Bonis, (ō bona,

ADMONITIO V.

Adjectiva Nomina eodem modo quo substantiva supra posita declinantur. Porro unum Adjectivum, si plures formas seu terminationes habet, ad diversas substantivorum Declinationes pertinet. Omnia verò Adjectiva vel ad primam, vel ad secundam, vel ad tertiam Declinationem pertinent.

2. SEQUENTIA Nomina Adjectiva eodem modo quo Bonus, Bona, Bonum, declinantur, nisi quoddam Genitivum in *ius*, Dativum in *I* semper habeant in quovis genere.

Alter, Drugi, altera, um. Alterius, Alteri
Alius, Inszy, alia, ud, alius, alii.

Solus,

Solus, Sám, sola, solum, solius, soli.

Totus, Cály, tota, totum, totius, toti.

Unus, Ieden, una, um, unius uni.

Ullus, Keo, ulla, ullum, ullius, ulli.

Nullus, Zaden, nulla, nullum, nullius, nulli.

Uter, Kto ze dwoch. utra, utrum, utrius, utri.

Neuter, áni ter áni ow, neutra, um, neutrius.

(neutri

Uterque, obádwa, utraque, umque, utriusque
utrique.

Alteruter, Raz ten, drugi raz ów. alterutra, al-
terutrum, alterutrius, alterutri, alterius utri-

(us.

SCHOLION I.

Femina. Altera, Alia, Sola, Tota, Una, Genitivum & Dativum in Æ. apud veteres habuerunt Ter. Heaut. 2 Hoc ipsum in itinere Alteræ dum narrat, audiui. Colum. 1 5. c. 11 ut Alteræ deliberata parti conveniat. Cic: l. 2. de Div. ALIÆ pecudis* Ter. Eun. act. 1. sc. 7. Mibi SOLÆ ridiculus fui* Ad Her. sub. fin. lib. 2. Nam res tota, totæ rei similis sit necesse est.* Cic. apud Prisc. l. 6. Hoc iudicium ita expectatur, ut non unæ rei statui, sed omnibus constitui putetur.* Lucr. lib. 2. Efficitur quiddam quadratum Unæq; figura.*

2. Genitivo, Alteruter, potius habet Alterutrius; quàm Alterius. *Ita Cic. Att. 12 10. ep. 1. & l. 9. Fam. ep. 6. vide infra Cap. 17.*

Nomina Adjectiva declinationis tertiæ.

34 Adjectivorum & Anomal. Declinatio:
Hic Acer hac Acris, hoc Acre, Nomen Adje-
ctivum Declinationis tertiae, Numeri singularis,
sic declinabitur.

Numero singulari	Numero Plurali.
N. Acer, acris. acre,	Acres, acres, acria.
G. Acris, [Ostry,	Acrium.
D. Acri,	Acribus.
A. Acrem, acrem, acre	Acres, acres, acria.
V. o Acer, acris, acre	o Acres, acres, acria.
A. ab Acri,	ab Acribus.

S I C.

Alacer, alacris, alacre.	Czerstwy, ochotny.
Volucer, volucris vól-	Lotny, skrzydlasty.
[lucre.	
Equester, equestris e	Konny, Szlachecki.
(questre.	
Saluber, salubris, salu	Zdrowy.
(bre.	

Celer, modò habet unam formam in omnibus tribus generibus; modò, in feminino habet, Celeris, in Neutro. Celere: unde Cic. Celer ignis* Lucr. Celer origo* Ovid. Celeris foemina* Val. Flac. Argon. Celere telum, pro Celer. Apud Prisc. Hic & hæc Celeris. * Equestris etiam Masculino genere dicitur. Sylvestris, item vel Sylvester, leśny, hæc Sylvestris, hoc Sylvestre.

Hic & hæc Brevis & hoc Breve, Nomen Ad-

Numero Singulari.	Numero Plurali.
N. brevis, brevis, bre-	Breves, breves, brevia.
(ve.) Krotki &c	G.

G. Brevis.	Brevium.
D. Brevi. (breve.	Brevibus
A. Brevem, brevem,	Breves, breves, brevia
V. $\hat{o}$ Brevis, brevis,	$\hat{o}$ Breves, breves,
A. à Brevi. (breve	à Brevibus, (brevia

Hic & hæc Brevior & hoc Brevius, *Nomen Adjectivum Comparativum Declinationis 3^{tie}. sic declinabitur:*
NUM. SING.

N. Brevior, brevior, brevius. *Krótszy, krótsza*

G. Brevioris. (*krótsze.*

D. Breviori.

A. Breviorem, Breviorem, brevius.

V. $\hat{o}$ Brevior, brevior, brevius.

A. à Breviore, vel breviori.

NUM. PLUR.

N. Breviores, Breviores, breviora. *Krótsi,*

G. Breviorum. *Krótsze, krótsze.*

D. Brevioribus.

A. Breviores, breviores breviora.

V. Breviores, breviores, breviora.

A. à Brevioribus.

FELIX *Nomen Adjectivum, Declinationis 3^{tie}, Generis omnis sic declinabitur.*

Numero Singulari	Numero Plurali
------------------	----------------

N. hic, hæc, hoc, Felix	Felices, felices, felicia
-------------------------	---------------------------

Szczęśliwy, szczęśliwa	Szczęśliwi, szczęśliwe &c.
------------------------	----------------------------

G. Felicis. (&c.	Feliciū
------------------	---------

D. Felici. (felix.	Felicibus.
--------------------	------------

A. Felicem, felicem	Felices, felices, felicia.
---------------------	----------------------------

V. $\hat{o}$ Felix.	$\hat{o}$ Felices, felices,
---------------------	-----------------------------

A. à Felice vel felici.	à Felicibus (felicia;
-------------------------	-----------------------

In Adjectivis declinandis misceat interdum Magister Gradus omnes; ut Felix, felicior, felicissimq; Facilis faciliior, facillimus; Difficilis &c Rectius tamen adjuncto Substantivó; ut Poëta bonus, melior, optimus; Scurra malus, pejor, pessimus; Digicus parvus, minor, minimus; Vix magnus, major, maximus.

NOMINA ANOMALA

quæ à superiorum lege nonnihil deflectūt.

DOMUS.

Numero Singulari	Numero Plurali
N. hæc Domus, <i>Dom.</i>	Domus, <i>Domy.</i>
G. Domi, vel Domūs.	Domórum vel Dó-
D. Dómi vel Domo.	Dómibus, (mum.
A. Domum.	Domos vel domus.
V. ò Domus.	ò Domus.
A. à Domo.	à Dómibus.

D U O

N. Duo, <i>dwá</i> , duæ, duo,
G. Duórum, duárum, duórum.
D. Duóbus.
A. Duos duas, duo.
V. ò Duo, duæ, duo.
A. à Duobus, duabus, duobus.

AMBUS.

N. Ambo, <i>obá</i> , ambæ, ambo.
G. Amborum, ambarum, amborum.
D. Ambobus, ambabus, ambobus,

Am

A. Ambos, ābas, ābo. V. ō Ambo, ābæ, ābo.

A. ab Ambobus, ambabus, ambobus.

S C H O L I O N II

1. Genitivus Domi, ferè tantum ad interrogationem, ubi, in usu est; ceteris in locis, hujus domūs, præstat dicere.

2. Dativus Domo, admodum rarus. est * Hor. l. 1. ep. 10. ponendæq; domo querenda est area primùm. Aliqui legunt: Ponendæque domo &c. in Ablativo.

3. Harum domuum, & Has Domus, vix aut rarò reperias* Juv. sat 7. Domuum dominiq; futuri. Val. l. 2. c. 7, Cum ignominia Domuum suarum.

4. Duo & Ambo, Accusativi Masculini ad Poëtas potius pertinent* Virg. l. 11. Si duo præterea tales Ideat culisset terra viros. Hor. l. 1. sat 7. duo si discordia vexet inertes Nihilominus & Cic. l. 7. ep. 25. dixit. Præter Duo nos * & l. 2. de Divin. Cui duo placet esse motus.

P R O N O M I N U M

D E C L I N A T I O.

CAPUT. III.

Pronomina Primitiva

EGO Pronom: Primitiv: Personæ unæ sic declinabitur.

NUMERO SINGULARI

N. Ego, *Ja.*

G. Meî,

D. Mihi, *vel*, Mi,

Ac. Me.

Ab. à Me.

NUMERO PLURALI.

Nos, *My.*

Nostrum, v. Nostri.

Nobis.

Nos.

à Nobis.

Tu, Pronom: Primitiv: Persona 2da sic declinabit;

NUMERO SING:

N. Tu, *Ty,*

G. Tuî,

D. Tibi.

Ac. Te,

Ab. à Te.

NUM: PLUR:

Vos, *Wy.*

Vestrum, v. Vestri;

Vobis,

Vos.

à Vobis.

SUI, Pronom: Primitiv: Pers: 3ta sic declinabit;

UTROQUE NUMERO,

Gen. Suî *Siebie,* Ac. Se, *Siebie,* *se,*Dat: Sibi, *Sobie* Ab. à Se, *od siebie, soba*

S C H O L I O N III,

I. Internogandi Casus, Mis, Tis, Sis, pro;

Mei, Tui, Sui, recesserunt ab usu * Plaut. Mil.

*est. 4. sc. 2, Quia Tis egeat. v. Serv. in edit. 2,**Donati, De Pronomine, & Quintil: l. 8. c. 3.*

2 SEQUENTIA Pronomina, Hic, Iste, &c

*aliqua ex parte Primam & Secundam Nominum**Adjectivorum Declinationem imitantur: Vocativus**tamen semper carent.*

H I C.

NUM: SING:

N, Hic, hæc, hoc,

Gen, *tâ,* *to,*

NUM: PLUR:

Hi, hæ, hæc.

Gl, *te,* *te.*G. *hu;*

C. hujus,	horum, harū horum
D. huic.	his.
Ac. hanc, hanc, hoc	hos, has, hæc.
Ab. ab hoc, hac, hoc	ab his.

I S T E.

N. Ille, ista, istud,	Istī, istæ, ista.
<i>Ten, tā, to,</i>	<i>Ci, te, te,</i>
G. Istius,	Istorum, istarum isto-
D. Isti,	Istis, (rum,
Ac. Istum, istā, istud.	Istos, istas, istos.
Ab. ab Isto, ista, isto	ab istis.

ILLE, On; Illa, Illud; & IPSE, On; vel On sām
 Ipsa, ipsum; ita declinantur sicut Ille, Ista.
 Istud, utroque numero.

IS.

N. Is, ea, id;	Ii, vel, ei, ex, ea;
On, tam ten, &c;	Ont, &c;
G. ejus.	eorum, earum, eorū
D. ei.	is, vel, eis,
Ac. eum, eam, id.	eos, eas, ea.
Ab. ab eo, ea, eo.	ab iis, vel, eis.

IDEM, Tenze; eadem, idem, omnes Casus à Simplicī, IS, mutuatur, adjestā duntaxat syllabā, DEM; in Accusativo tamen singulari & Genitivo Plurali, M, Simplicis mutat in, N, habetq; Eundem, &c. non Eundem &c.

SCHOLION IV.

1. Iplud, non dicimus, sicut. Illud &c. quia olim non Iple, sed ipus, ipsa, ipsum, dicebatur; sed, ipus, jam exolevit.

40 Pronominum Declinatio:

2 Plurales hi nominativi, EI, & EIDEM, merito à Diomede & Donato prætermissi sunt, quàmvis à Prisciano non omnino rejiciuntur.

3 Dativus & Ablativ: Iisdem, multò usitator est, quàm Eisdem. v. Cic. in Oratore, à medio.

P R O N O M I N A D E R I V A T A .
MEUS.

NUM: SING: [] NUM: PLUR:

N. Meus, mea, meum; Mei, meæ, mea.

Móy, moiá, moie.

Moi, moie, moie.

G. mei, meæ, mei, meorum, meorum,

D. meo, meæ, meo. meis. (meorum.

A. meum, meam, meū meos, meas, mea,

V. o mi, mea, meum. o mei, meæ, mea.

A. à meo, mea, meo. à meis.

Eodem modo declinantur, TUUS, SUUS, NOSTER & VESTER, nisi quòd prima tria Vocativo carent,

NOSTRAS, VESTRAS.

NOSTRAS & VESTRAS, Pronomina Adjectiva generis omnis, declinantur ut suprà FELIX.

N. Hic, hac, hoc, Nostras, Hi & hæ Nostrates, &

Nasz z nášzego kraju &c. hæc nostratia Nasz na-

G. Nostratis. Nostratium (szc &c:

D. Nostrati. Nostratibus.

A. hanc, hanc, Nostratē, Hos, has, Nostrates,

hoc nostras, Nášzego &c. & hac nostratia, Ná-

szych nášze &c.

V. Nostras, O Nostrates

A. Nostratē, vel nostrati, (à Nostratibus,

EODEM modo declinarur Vestras, nisi
quòd Vocativò caret,

S C H O L I O N. V.

Prisci dicebant; *hic & hæc, Nostratis, Vestratis, Privernatis, Arpinatis, & hoc Nostrate, Vestrate, Privernate, Arpinate, & similia.* Verùm sæculum eruditius maluit imminutis uti, & unâ terminatione omnia complecti genera.
* Liv. l. 8. *Eodem anno Privernas bellum initum.* At Livio antiquior Cato l. 1. Orig. apud Prisc. Veterum more scripsit: *Si quis mortuus est Arpinatis.* Cicero posteriores sequitur. Att lib. 16. ep. 8. *Flexus est ad iter Arpinas*

2. Sextus horum casus sæpiùs in E. definit; *Nostrate, Vestrate, Ravennate &c.*

Provocabulum five Pronomen
Relativum *Qui, quæ, quod, cum*
Compositis.

Numero Singulari	()	Numero plurali.
N. Qui, quæ, quod.		Qui, quæ, quæ,
<i>Który, która, które,</i>		<i>którzy, które, które.</i>
G. Cujus.		Quorum quarum. &c
D. Cui.		Quæis vel quibus.
A Quē, quā, quod.		Quos, quas, quæ.
A. à quo v. qui v		à quæis, vel quibus.
(qua, &c.		

Num: Sing: QVIS Num: Plur:

N. Quis vel qui, quæ, ()	Qui, quæ, quæ
quod v. quid. <i>ko co.</i>	<i>Którzy które, co za.</i>

G.

G. Cujus. | Quorū, quarum, &c.

D. Cui (quod v. quid) Quis, v. quibus.

A. Quem, quam, Quos, quas, quæ.

A. a Quo, v. qui, qual Quis, vel quibus,

&c. |

SCHOLION VI.

QVIS, modò est Interrogativum* Ter. He-
aut. act. 5. 1c. 2. *Quis hic loquitur? Modo*
Infinitum* Virg. Eccl. 3. *Nescio quis teneros*
oculus mihi fascinat agnos, vide infra Cap.
XIV. schol. 2.

2. QUI, Nominativus interdum pro,
Quis, Interrogativo ponitur* Cic. pro do-
mo sua. *Qui tantus fuit labor? quæ simultas?*
Interdum pro, *Quis*, Infinito* Ter. Andr.
act. 5. *Nescio qui senex modo venit.* Sic citat
Nonius, sic habent antiquissimi manu-
scripti.

3. Ablativus *Qui* est generis Omnis,
utimurque illo cum Præpositione *Cum*, quæ
semper ei postponitur* Cic. Fam. l. 9.
Nemo est, quicum potius mihi quàm tecum
*communicandum putem** Virg. Aen. XI *Ac-*
cam ex equalibus unam alloquitur: fida ante alias
quæ sola Camille, Quicum partiri curas, &c. i.
cum qua (Acca) partiri curas &c.

Composita ex provocabulo, *Quis*,
cū præcedit.

Quisnam, quænam, quodnam, vel quidnā;

Ktożto

Quis-

Quispiam, quæpiam, vel quidpiam; *Ktoś*,
 Quisquam, quæquam, quodquam v, quidquā
 Quisque, quæque, quodque, v. (*Ktokolwiek*,
 (quidque. *każdy*.)

Quisquis, quæquæ, quodquod, vel. quidquid;
Którykolwiek

Composita ex provocabulo, *Quis*,
 cum sequitur seu postponitur.

Aliquis, aliqua, aliquod, vel aliquid, *ktoś*,
 Ecquis, Ecqua, vel, ecquæ, ecquod, vel ec-
 quid; *á ktoż*. *któ nie*,

Nequis, nequa, nequod, vel nequid; *żeby*
 Siquis, siqua, siquod, vel siquid; *ieżeli kto*,

Quædam ex suprâ dictis rursus componuntur
 Unusquisque, unaquæque, unumquodque,
 vel unumquidque: *każdy, iákitaki*,
 Ecquidnam, ecquænam; ecquodnam, vel ec-
 quidnam, *á ktoż, á któżto*

Composita ex provocabulo, *Qui*,
 Quicumque, quæcunque, quodcunque, vel
 quidcunque, *którykolwiek*.

Quidam, quædam, quoddam, vel, quiddam;
ktoś, ieden &c.

Quilibet, quælibet, quodlibet, vel quidlibet,
każdy, który się podoba.

Quivis, quævis, quodvis, vel quidvis; *każdy*,
którykolwiek, który chce/sz

S C H O L I O N. VII.

1. In omnibus his Compositis Recti tantum de-

44 Pronominum: Declinatio.

cltinantur. Sive unus; ut Quisque Cujusque, &c: ecquis, eccujus, &c. quivis, cujusvis &c. sive plures sint; ut Quisquis, cujuscujus &c. Unusquisque, uniuscujusque &c. utroque numero. * *Lucr. lib. 2.* Namque in eadem una cujuscujus brevitate.

2. Quisquis, interdum apud *Cle.* genitivum habet: Cuicui ut volunt quidam. Omnia ad me diligentissime, cuicui modi sint, scribas. Quanquam istud cuicui potius ego à Recto Cujuscujus, ductum esse crediderim: Antiquis enim in Recto Cujus, cuja, cujam dicebatur, unde, Cujum pecus *Virgilio*; Cuija res, *Ciceroni*, à geminato igitur, Cujuscuius, cuiacuija, cujumcujum, videtur venire Genitivus ille Cuicui; uti à geminato, Quisquis, nascitur. Cujuscujus, Cateri quoque casus utriusque numeri à quisquis, satis in usu sunt * *Ter. Hec. act. 1.* Quin spolies, mutes, laceres, quemquem nacta sis.

3. Provocabulum Quis, in compositis modò præcedit; ut Quisnam, Quisque &c. modò sequitur seu postponitur; ut, ecquis, nequis &c. Cum sequitur, seu postponitur, Fæminina singularis. & Neutra pluralis numeri ferè in A. desinunt; ut, siquis, siqua, siquod: Plur: siqui, siquæ, siqua, *Cicero tamen.* Ecquæ, fæminino genere usurpat * *Act. 1. 7.* Quod quæris, ecquæ spes pacificationis sit * *Id. 1. 4. de Fin.* Ecquænam fieri possit accessio * *Id. 1. 2. Acad.* Ecquæ poterit in agnoscendo esse distinctio?

VER-

(45)

V E R B O R U M C O N J U G A T I O CAPUT IV.

SUM, Verbum Neutrum, Substantivum, sic conjugabitur.

Indicativi Modi tempus præsens.

NUM:	SIN:	NUM:	PLUR:
SUM,	Jestem,	Sumus,	Jesteśmy,
es,	ieścis,	estis,	ieściecie.
est,	ieś,	sunt,	są.

Præteritum imperfectum

Eram,	Byłem,	Erāmus,	Byliśmy,
eras,	byłeś,	erātis,	byliście.
erat,	był,	erant,	byli.

Præteritum perfectum.

Fui,	Byłem,	Fuimus,	Byliśmy.
fuiſti,	byłeś,	fuiſtis,	byliście.
fuit,	był,	fuērunt,	fuēre, byli,

Præteritum plus quàm perfectum.

Fúeram	Byłem,	Fuerāmus,	Byliśmy
fúeras,	byłeś,	fuerācis,	byliście,
fúerat,	był dawno	fúerant,	byli.

Futurum.

Ero,	Będę	Erimus,	Będziemy
eris,	będziesz.	éritis,	będziecie.
erit,	będzie.	erunt,	

Imperativi Modi tempus præsens.

Sis, *vel* esto, Bądź.
sit, *niech* bądźcie,

Simus. Bądźmy, Este,
v. estote. bądźcie, sint,
niech będą.

Futurum sive Modus Mādativus.

Esto, *vel* eris, Bądź
więc.

Estote, *vel*, éritis,
Bądźcie więc.

esto, *vel*, erit, *niech* więc
bądźcie

Sunto, *vel*, erunt,
niech więc będą.

Optativi præsens & imperfectum

Utinam essem, Bym był,
esses; byś był,
esset, by był,

E slemus, Byśmy byli.
essetis, byście byli,
essent, by byli.

Præteritum

Ut. fuërim. bym był,
fuëris, byś był,
fuërit, by był.

perfectum,
fuërimus, Byśmy byli;
fuëritis, byście byli,
fuërint, by byli.

Præteritum plus quàm perfectum.

Ut: fuissẽm, bym był
był.

fuissẽmus, Byśmy byli
byli.

fuisses, byś był
był,

fuissetis, byście byli
byli.

fuisset, by był był

fuissent, by byli byli.

Futurum

Ut: Sim, Bym był,
sis, byś był,
sit, by był,

Simus, Byśmy byli.
sitis: byście byli.
sint, by byli.

Coniunctivi Modi tempus præsens.

Coniunctivus, Gdyż iestem
iestes
iest,

simus, Gdyż iesteśmy.
estis
sint,

Præteritum imperfectum.

Cum essem, Gdy byłem	essemus, Gdy byliśmy.
esses, byłeś.	esetis, byliście.
elset, był.	elset, byli.

Præteritum perfectum.

Cum Fúerim, Gdym był	fuérimus, Gdyśmy byli.
fueris, gdyś był.	fuéritis, gdyście byli.
fuerit, gdy był.	fúerint, gdy byli.

Præteritum plus quàm perfectum.

Cum Fuilsem Gdym	Fuilsemus, Gdyśmy
był był.	byli byli.
fuiſſes, gdyś był był	fuiſſetis, gdyście b. b.
fuiſſet, gdy był był	fuiſſent, gdy byli byli.

Futurum.

Cum Fúero, Gdy będę.	fuérim, Gdy będziem.
fúeris, będziesz.	fuéritis, będziecie.
fúerit, będzie,	fúerint, będą.

Potentialis Modi tempus præſens

Sim? Mogęż iá bydź? Ja mam bydź? lis? sic? &c.

Præteritum imperfectum.

Essem? &c. Ja mogłem bydź? Jam miał bydź &c.

Præteritum perfectum.

Fúerim? &c. Ja bym mógł być? Ja bym miał &c.

Præteritum plus quàm perfectum.

Fuilsem? &c. Ja bym był mógł być? Ja bym &c.

Fu úrum.

Fúerim? &c. Ja mam &c. vide infra c. 9tem 8.*Permissiv: sive Concessiv: M*

Sim, To niech będzie, my tożem iest. lis. &c.

Præteritum imperfectum.

D

Es. Sic

Elsem &c. *To niecb bym był, daymy to że bym &c.*
Præteritum perfectum.

Fúerim &c. *Tom był coż ztąd? daymy zem &c.*
Præteritum plus quàm perfectum.

Fuifsem &c. *To bym był był, daymy to że bym &c.*
Futurum.

Fuero &c. *To będe i coż? daymy to że będe &c.*

MEMORIÆ juvanda causâ moneantur pueri,
Potentialem & Concessivum sive permissivum Mo-
dum in omnibus temporibus cum Conjunctivo con-
venire quò ad vocem, quamvis significatione per-
quam longè dissentiant: nisi quòd Potentialis Fu-
turum, semper in R I M, desinat,

Infinitivi Moditempus præsens.

NUM: SING: else me, te, illū; *Bydź, iż iestem,*
 N. P. else nos, vos, illos; *Bydź, iż &c.*

Præteritum imperfectum.

N. S. Else me, te, illū; *Bydź, iż byłem, byłeś, był.*

N. P. Else nos, vos, illos; *Bydź, iż byliśmy, &c.*

Præteritum perfectum.

N. S. Fuisse me, te, illum; *Bydź, iż byłem &c.*

N. P. Fuisse nos, vos, illos, *Bydź, iż byliśmy &c.*

Præteritum plus quàm perfectum.

N. S. Fuisse me, te, ill: *Bydź, iż byłem dawno &c.*

N. P. Fuisse nos, vos, ill: *Bydź, iż byliśmy &c.*

Futurum.

N. S. Fore, vel, Futurum, am, um, else, me,
 te, illum, illam, illud; *Mieć bydź, iż mam*
bydź, masz bydź, ma bydź.

N. P. Fore, vel, Futuros, as, a, else nos, vos,
 illos, illas, illa; *Mieć bydź, iż mamy bydź,*
macie bydź, mają bydź. N. S.

Verbi *Amo*, Conjugatio; 49
Futúrum præterito miftum.

N. S. Futúrum, am, um, fuiſſe, Me, te, illū,
illam, illud; że byłbym był, byłbyś był, &c.

N. P. Futúros, as, a, fuiſſe, Nos, vos, illos,
illas, illa; że bylibyśmy byli, bylibyście byli, &c.

Participium futúri temporis.

Futúros, Futúra, futúrum, Ten co ma bydz, tá
co ma bydz, to co ma bydz.

PRIMA CONJUGATIO

C A P U T V.

AMO, Verbum Activum, Personale, Conjug: præ-
ma, sic conjugabitur.

Indicativi Modi tempus præſens.

NUM: SING:

AMO, Kocham,
amas, kochaſz.
amat, kocha,

NUM: PLUR:

Amamus, Kochamy
amatis, kochacie.
amant, kochaię.

Præteritum

imperfectum.

Amabam, Kochałem,
amabas, kochałeś.
amabat, kochał.

Amabamę, kochaliſmy
amabatis, kochaliſcie.
amabant, kochali.

Præteritum perfectum.

Amavi Ukochałem
amaviſti, ukochałeś,
amavit, ukochał,

Amavię, ukochaliſmy;
amaviſtiſ, ukochaliſcie.
amaverunt, v. amavere

Præteritum

quàm perfectum.

D2

Amam-

Amáverā, ukochálem | Amaveramus, ukochali:
 amáveras, ukochateś | amaveratis, ukochaliście
 amáverat, ukochał, | amáverāt, ukochali byli.
ab, amavi; i mutata in e, & addita ram, fit,

Amaveram; sic in aliis.

Futurum.

Amabo, będę | Amabimę, będziemy
 amabis, będziesz | amabitis, będziecie
 amabit, będzie | amabunt, będą
ab, amas; s, mutata in bo, fit, Amabo, sic

Docebo.

ADMONITIO I.

1. Futurum Exactum ex Varronis sententia, in, RO, exit. v. infra Cap. 9. sch. 1. Syncopen verò in Prater: Perfecto & Plusq: perf: v. ib. sch. 2.

2. Ubi semel iterumq; simplicem Verbi alicujus Conjugationem decurrent pueri, integras deinde sententias per omnia Modorum Tempora & Personas condiscant inflectere. e. g. Amo modestiam tuam; amas modestiam tuam; amat modestiam tuam; Amamus &c. Magni te æstimo ob singularem virtutem tuam, Magni te æstimas ob sing: &c. Nec Pronomina, Ego, Tu, Nos, Vos, perpetuò Verbis adjiciant, imò doceantur, Latinos id vitare. LICEBIT autem progressu temporis à Finitis ejusmodi locutionibus ad Infinitas; ab Activis ad Passivas gradum facere; v. g. scis me amare modestiam tuam; scis, te amare modestiam tuam; scis illum &c. &c.

Imperativi Modi tempus præsens.

Ama v. amato, Kochay	Amem, kochaymy
amet, niech kocha,	Amate, v. amatote, kochaycie, ament, niech kochają,

Fururum imperativi, five modus.
mandativus.

Amato. vel, amabis Kochay więc.	Amatote, v. amábitis, kochaycie więc.
amato v. amabit, niech kocha	amāto, v. amabunt niech kochają.

ab, amat, additā o, sic in aliis.

Optativi M. præsens & imperf:

U T I N A M

Amarem, O bym	Amaremus, o byśmy
amáres, o byś	amaretis, o byście
amáret, o by	amarent. o by

ab; ama. additā rem, sic ubique

Præteritum perfectum.

Amáverim, O bym	Amáverim, o byśmy
amáveris, o byś	amáveritis, o byście
amáverit, o by	amáverint; o by

ab, amavi; i. mutata in e, & additā rim, sic ubique.

Præteritum plus quam perfectum.

Amavisse, obym był	amavisse, o byśmy
amavisses, obyś był	amavisset, o byście
amavisset, o by był	amavissent, oby byli

ab, amavi. additā licet & syll. lem: sic ubique.

uturum.

Amem

Amem,
ames.
amet,

O bym
o bys
o by

A memus, o bysmy
ametis, o byscie
ament, o by

kochámi
kochácie
kocháią

ab, amo; o mutata in em.

Conjunctivi Modi tempus præf:

C U M.

Amem,
ames,
amet,

ukocham,
ukochasz
ukochá.

A memus,
ametis,
ament,

ukochámy.
ukochácie
ukocháią.

Præteritum imperfectum

Amarem; Gdym
amares, gdyś
amaret, gdy

kochat

Amarem, gdyśmy,
amaretis, gdyście,
amarent, gdy

kochali

Præteritum perfectum.

Amáverim, Gdym
amáveris, gdyś
amáverit, gdy

ukochał

Amáverim, gdyśmy
amáveritis, gdyście,
amáverint; gdy

ukochali

Præteritum plus quàm perfectum.

Amavissē, Gdym był
amavisses, gdyś był
amavisset, gdy był

ukochał

Amavissēm, g. byli
amavissetis, g. byli
amavissent, g. byli

ukochali

Futurum.

Amávero, ukocham
amáveris, ukochasz.
amáverit, ukocha.

Amáverim, ukocha:
amáveritis, ukocha:
amáverint, ukocha:

ab, amavi; i, versâ in e, & additâ ro. sic ubique.

A D M O N I T I O II.

Tam bujus, quàm superioris Modi tempora cum
aliis quoque particulis locò, Utinam, &, Cùm,
assumptis, conjugare assuescant pueri: ipse adde

Magi-

Verbi Amo, Conjugatio:

53

Magister ea, quæ hac de re cap. 9. sch: 4. & 5. traduntur infrà, probè perspecta habeat, cunctisq; ingeniis, cum opportunum videbitur, instillare non negligat

Potentialis Modi tempus præsens

Amem? *Ja mam kochat?* ames, et, mus, etis, ent
Præteritum imperfectum.

Amarem? &c. *Ja miałem kochać?* res, ret, &c.
Præteritum perfectum.

Amáverim? *Ja bym miał ukochać?* amaveris, &c.
Præteritum plus quam perfectum.

Amavisse? *Ja bym był miał kochać?* les, &c.
Futurum.

Amáverim? *Ja mam kochać?* amaveris, rit, &c.

Permissi: sive Concessi: Modi præ:

Amem, *To niech Kocham,* coż ztąd że Kocham &c.
Præteritum imperfectum.

Amarem, *tom kochał,* coż ztąd że Tom kochał &c.
Præteritum perfectum.

Amáverim, *tom ukochał,* coż ztąd że Tom uko: &c.
Præteritum plus quam perfectum

Amavissē, *to bym był ukochał,* coż ztąd że bym &c.
Futurum.

Amávero, *to będę kochał,* coż ztąd że będę koc:

Infinitivi Modi tempus præsens.

NUM. SING. Amare me, te, illum; kochał, że
kocham, kochasz. kochają.

NUM: PLUR: Amare nos, vos, illos; kochać że
kochamy, kochacie, kochają.

Præteritum imperfectum.

N. S. Amare me, te, illum, *kochać*, że *kochałem*, *kochałeś*, *kochał*

N. P. Amare nos, vos, illos, *kochać*, żeśmy *kochali*, żeście *kochali* &c.

Præteritum perfectum.

N. S. Amavisse me, te, illum, *kochać*, że *ukochał*, żeś *ukochał*, że *ukochał*.

N. P. Amavisse nos, vos, illos; *kochać*, żeśmy *ukochali*, żeście *ukochali*, że *ukochali*.

Præteritum plus quam perfectum.

N. S. Amavisse me, te, illum; *kochać*, że *kochałem być*, że *kochałeś być*, &c.

N. P. Amavisse nos; vos, illos; że *kochaliśmy byli*, że *kochaliście byli*, że *kochali byli*.

Futurum.

N. S. Amaturum, amaturam, amaturum esse me, te, illum &c. *Mieć kochać*, że *będę kochał*, *będziesz*, *będzie* &c.

N. P. Amatueros, amaturas, amatura esse, nos, vos, illos &c. *Mieć kochać*, że *będziemy kochać*, *będziecie*, *będą* &c.

Futurum. præterito mistum.

N. S. Amaturum, amaturam, amaturum fuisse, me, te illum &c. że *kochałbym być*, *kochałbyś być*, *kochałby być* &c.

N. P. Amatueros, amaturas, amatura, fuisse, nos, vos, illos &c. że *kochalibyśmy byli*, *kochalibyście byli*, *kochaliby byli* &c.

Gerundia.

Amandi, *kochania*; *Amando*, *kochając*; *Amandum*, *ku kochaniu*.

Supi-

Supinum prius. | Supinū posterius.
Amatum, Kochác, | Amatu, do Kochánia.
Participia Actíva.

Præsentis & imperfecti: Amans, tis, kocháacy.
Futuri, Amaturus, a, um; máacy kochác.

ADMONITIO III,

Doceantur pueri, Participia Futuri tum Actíva
tum Passíva Verbo, SUM conjungere, nec (quod il-
lis nimium familiare) semper verbo DEBEO, utan-
tur. v. g. Sum amaturus virtute; est nobis a-
mandus Deus &c. in quo ut tantò certius pro-
ficient, poterit illis pro solitario Verbo, SUM ali-
quid ex ejusmodi locutionibus per omnes Modos &
Tempora conjugandum injungi.

PRIMA VERBI PASSIVI
CONJUGATIO.

AMOR, Verbum Passivum Personate Conjugat:
prime sic conjugabitur

Indicativi Modi tempus præf:

NUMERO SINGULARI		NUMERO PLURALI.
Amor,	<i>kie</i> Amamur,	<i>kie nás,</i>
amaris, v. re.	<i>cie,</i> amámini, v. nor.	<i>kie was</i>
amatur,	<i>go</i> amantur.	<i>kie ich,</i>

Præteritum imperfectum,	
Amabar,	<i>kie</i> Amabamur.
amabaris, v. re	<i>cie</i> amabámini &c.
amabatur,	<i>go</i> amabantur,

Præ.

Amatus, a, um

sum, vel, fui,
ukochano mię
es, vel, fuisti.
ukochano cię
est: v. fuit,
ukochano go,

Amatus, v. fuimus,
ukochano nás.
Amati, estis, vel, fuistis,
ukochano was.
Amati, ta, ta, sunt, fuérunt, v. re
ukochano ich.

Præteritum plus quam perfectum.

Amatus, a, um

eram, v. fueram,
ukochano mię było,
eras, v. fueras,
ukochano cię było,
erat, v. fuerat,
ukochano go było.

Amati, eramus, v. fueramus,
ukochano nás było,
Amati, eratis, v. fueratis,
ukochano was było
erant, v. fuerant,
ukochano ich było.

Futurum.

Amabor

amaberis v. re
amabimur,

mię
cię
go

Amabimur,
amabimini, &c.
amabuntur,

nás
was
ich

Imperativi Modi tempus præsens.

Amare, vel, amator,
niech cię kocháią.

Amemur, niech nás ko-
cháią.

ametur, niech go kocha:
was kocháią

amémminor, v. ni, niech
Amemur, niech ich kocháią.

Futurum sive Modus Mandativus.

Amator, v. beris v. bere
Niech cię więc kocháią

Amemur, v. amabi-
mini, niech was więc
amantor, v. amabū-
tur, niech ich więc

amator, v. amabimur,
niech go więc kocháią.

Optativi præsens & imperfectum.

UTINAM.

Amarer,	oby mię	kochano	Amaremur, oby nas	kochano.
amareris, v. re,	oby cię		amaremini v. nor.	
amaretur,	oby go		amarentur, oby ich	

Præteritum perfectum.

Amatus, & um	sim, v. fuerim	Amamus, fuerimus,
	oby mię ukochano.	oby nas ukochano,
	sis, vel. fueris,	sitis, fueritis.
	oby cię ukochano,	oby was ukochano.
	sit, v. fuerit,	sint, v. fuerint,
	oby go ukochano.	oby ich ukochano.

Præteritum plus quam perfectum.

Amatus, & um	eisem; v. fuisset	Amassemus, fuisset
	oby mię było kochano	oby nas było kochano
	eises, v. fuisset,	elsetis, fuissetis,
	oby cię było kochano,	oby was było kochano
	elset, v. fuisset,	elset, fuisset,
	oby go było kochano.	oby ich było kochano

Futurum.

amer,	by mię	kochano	amemur, by nas	kochano
ameris, v. re,	by cię		amemini, v. nor by	
ametur,	by go		amentur, by ich	

Conjunctivi Modi tempus præs.

CUM.

Amer, Gdyż mię	kochano	amemur, G. nas	kochano
ameris, v. re, G. cię		amemini, v. nor & e.	
ametur, G. go		amentur, Gdyż ich	

Præ-

Præteritum imperfectum.

amārer,	G. mię,	amāremur,	G. nas
amāreris, v. re,	G. cię	amāremini v. nōr,	
amārerur,	G. go	amārentur,	G. ich

Præteritum perfectum.

amatus, a, um, sim, v. fuerim,	amatus, a, um, simus, v. fuerimus,
Gdy mię ukocháno.	Gdy nas ukocháno.
sis, vel, fueris,	sitis, v. fueritis,
Gdy cię ukocháno.	Gdy was ukocháno,
sit, v. fuerit,	sint, v. fuerint,
Gdy go ukocháno,	Gdy ich ukocháno.

Futurum.

amatus, a, um, ero, v. fuero,	amatus, a, um, erimus, v. fuerimus
Gdy mię ukochaię.	Gdy nas ukochaię,
eris, v. fueris.	eritis, v. fueritis,
Gdy cię ukochaię.	Gdy was ukochaię.
erit, v. fuerit,	erunt, v. fuerint,
Gdy go ukochaię,	Gdy ich ukochaię.

Potentialis M. tempus præsens.

Amer? *Ja mam być kochány? amāris, vel, amēre, ametur &c.*

Præteritum imperfectum.

Amarer? *Ja miātem być kochány? amāreris &c.*

Præteritum perfectum,

Amatus, a, um, sim, vel, fuerim? *Ja miātem być ukochány, &c.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Amatus, a, um, essem, vel, fuisset? *Ja miātem być ukochány, &c.*

Fu-

Futúrum.

Amatus, a, um, sim, vel, fuerim? Já mam mié
bydź ukochánym?

Permissi: sive Concessi: præsens.

Amer, To mié niech kochá. q, coź ztąd że mié ko-
cháq, &c.

Præteritum imperfectum.

Amarer, To mié kocháno, coź ztąd że mié &c.

Præteritum perfectum.

Amatus, ta, tum, ism, vel, fuerim; To mié u-
kocháno, coź ztąd że mié ukocháno &c.

Præteritum plus quàm perfectum.

Amatus, ta, tum, eisē, vel, fuisset, To mié by-
to ukocháno, &c.

Futúrum.

Amatus, ero, vel, fuero, To mié niech ukochá-
iá, coź ztąd że mié ukocháq.

*Infinitivi Modi tempus præsens,
& imperfectum.*

Amari, Bydź kochánym, że mié kocháq, ábo ko-
cháno, że cié kocháq. &c.

Præteritum perf, & plus quàm perfectum.

Amatum, am, um, else, vel, fuisse, Bydź uko-
chánym, że mié ukocháno, &c.

Futúrum.

NUM: SING. Amatum, i, vel, Amandum
am, um, else, Mieć być kochánym.

NUM: PLUR. Amatum, i, vel, Amandos, ad
a, else, Mieć być kochánymi.

Fu-

Futúrum præterito mistum.

N. S. Amandum, am, um, fuisse, że *kocháno-by mię było*, &c.

N. P. Amandos, as, a, fuisse, że *kocháno by nas było, ukochánoby was było*.

Participia Passiva.

PRÆTERITI, Amatus, ta, tum; *kochány, kochána, kocháne*.

FUTURI. Amandus, a. um; *máiący byđz kochá:*

SECUNDA CONJUGATIO CAPUT VI.

DOCEO, *Verbum Activum Personale Conjug: secundæ sic conjugabitur.*

NOTA, *hi numeri: 1. 2. 3. Primam, secundam, tertiam. Personam significant.*

Indicativi Moditempus præsens.

NUMERO SINGULARI,

NUMERO PLURALI.

1. DOCEO, *Uczę:*

1. Docémus, *Uczemy*

2. Doces, 3. docet

2. Docétis, 3. docēt,

Præteritum imperfectum.

1. Docebam, *Uczyłem,*

1. Docebam9, *uczyl:*

2. Docebas, 3. docebat

2. docebatis, 3. bant.

Præteritum perfectum.

1. Dócuī, *Nauczyłem,*

1. Docúimus, 2. do-

2. Docuisti, 3. docuit.

cuitis, 3. runt, ére;

Præteritum plus quam perfectum.

1. Docē:

1. Docuérā, *Nauczyłē był* | 1. Docueram, 2. do-
2. docueras, 3. docuerat | cueratis, 3. docuerāt
Futūrum.

1. Docebo, *będę uczył*, | 1. Docebam, 2. do-
2. docebis, 3. docebit | cēbitis, docebunt.

Imperativi Modi tempus præsens

2. Doce, v. doceto. *ucz* | 1. Doceamus, 2. do-
3. doceat. | cete, v. docetote 3. āt.

Futūrum imperativi sive Modus
mandatīvus.

2. Docēto v. docebis, | 2. Docetōte, v. doce-
ucz więc, 3. to. v. bit | bitis, 3. cēto, v. bunt.

Optativi M. temp: præs; & imp:

U T I N A M.

1. Docerem, *Obym uczył* | 1. Docerem, 2. do-
2. doceres, 3. doceret, | ceretis, 3. docerent
Præteritum perfectum.

1. Docuerim, *bym nauczył*. | 1. Docuérim, 2. do-
2. ris, 3. rit. | cueritis, 3. erint.
Præteritum plus quàm perfectum.

1. Docuissē, *bym był &c.* | 1. Docuissēm, 2. do-
2. docuissēs, 3. docuissē: cuissetis, 3. docuissēt.
Futūrum.

1. Dóceam, *bym uczył*. | 1. Doceam, 2. do-
2. doceas, 3. doceat. | ceatis, 3. doceant.

Coniunctivi Modi tempus præsens

C ū M.

1. Dóceam, *gdyż ucze*, | 1. Doceam, 2. do-
2. doceas, 3. doceat. | ceatis, 3. doceant.

Præ-

Præteritum imperfectum

1. Docerē, *gdy uczył*, | 1. Docerém, 2. docerēs. 3. doceret | cerētis, 3. docerent

Præteritum perfectum.

1. Docuērīm. *gdy &c.* | 1. Docuērīm, 2. docuērīs, 3. docuerit | cueritis 3. docuerint

Præteritum plus quàm perfectum.

1. Docuissēm *gdy był &c.* | 1. Docuissēm, 2. docuissēs, 3. docuisset | cuissetis, docuissent

Futurum.

1. Docuēro, *gdy nauczę.* | 1. Docuērīm, 2. docuērīs. 3. docuerit | cueritis, 3. docuerint

Potentialis Modi tempus præsens

Dóceam? *ia mam uczyć?* doceas? doceat? doceamus? *my mamy uczyć?* &c.

Præteritum imperfectum.

Docerem? *ia miałem uczyć?* doceres? doceret? doceremus &c.

Præteritum perfectum.

Docuerim? *ia miałem nauczyć?* docuērīs? docuerit? &c.

Præteritum plus quàm perfectum.

Docuissēm? *ia bym był miał uczyć?* docuissēs? docuisset? &c.

Futurum.

Docuerim? *ia mam uczyć?* docuerīs? docuerit? &c.

Permissivus et Concessi. temp. præf.

Dóceam, *to niech ucze, możeż także ucze,* doceas, doceat, &c. Præ,

Præteritum imperfectum

Docérem, *tom uczył, coż ztąd żem uczył. doceres, doceret, &c.*

Præteritum perfectum.

Docuerim, *tom nauczył, coż ztąd żem nauczył, &c.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Docuissē, *robym był nauczył, coż ztąd żebym był nauczył,*

Futurum.

Docuero, *to będę uczył, coż ztąd że będę uczył; docueris, docuerit, &c.*

Infinitivi præsens & imperfectum.

Docére, *uczyć; że ucze, vel. żem uczył. &c.*

Præteritum perfectum & plus quàm perfectum.

Docuisse, *nauczył; żem nauczył, żeś nauczył &c.*

Futurum.

Docturum, am, um esse; *że mam uczył, &c.*

Docturos, as, a, esse; *że mamy uczyć, macie &c.*

Futurum præterito mistum.

Docturum, am, um fuisse; *że uczyłbym był. &c.*

Docturos, as, a, fuisse; *że uczylibysmy byli, uczylibyscie byli &c.*

Gerundia.

Docendi, *uczenia; docendo, ucząc; docendum, ku uczeniu.*

Supinum prius.

Doctum, *uczyć.*

Supinum posterius.

Doctū, *do ucze*

Participia activa.

Præ:

Præsentis, & imperf: Docens, tis, Uczący &c.
Futuri: Docturus, a, um, Miałący uczyć, &c.

SECUNDA VERBI PASSIVI CONJUGATIO.

DOCEOR, *Verbum Passivum Personale sic conjugabitur.*

Indicativi præsens.

NUM: SING: | NUM: PLUR:

D	doceor, Uczę się doceris, vel, docere, docetur,		Docemur, uczą nas. docemini, v. docemini nor, docentur.
---	---	--	---

Præteritum imperfectum.

D	docebar, Uczono się. docebaris, v. docebare docebatur.		Docebāmur, docebā- mini, v. docebāmini, docebantur.
---	--	--	---

Præteritum perfectum.

a, um, i, um, opus	d	fui, v. fuisti. (się) est, v. fuit &c.		fui, v. fuisti. (się) est, v. fuit &c.
--------------------	---	---	--	---

Præteritum plus quam perfectum.

a, um, i, um, opus	d	fueram, v. fueras, uczono fueras, v. fueras (się) erat, v. fuerat (było)		fueram, v. fueras, uczono fueras, v. fueras (się) erant, v. fuerant.
--------------------	---	--	--	--

Futurum.

D	docebor, będę się uczyć doceberis, v. d. bere. docebitur.		Docēbimur. docebimini, v. nor. docebuntur.
---	---	--	--

Imperativi præsens.

2. Docere v. docetor, | 1. Doceamur, 2. doce-
 niech cię uczą. 3. ceatur | amini, v. nor. 3. ātur.
 Imperativi futurum, seu Modus mandativi:
 2. docetor, v. beris v. bere. | 2. Doceaminor, v. do-
 3. docetor, v. cebitur | cebimini 3 centor,
 v. buntur.

Optativi præsens & imperfectum.

UTINAM.

Docerer, oby mię uczono Doceré nur.
 doceréris, v. re, | docerémini, v. nor.
 docerétur. | doceréntur.

Præteritum perfectum.

1. un, doctus sim, v. fueri, by mię | 3. docti simus, v. fuérimus,
 doctus sis, v. fueris, (nau | 3. docti sitis, v. fueritis,
 sit, v. fuerit, (czono | sint, v. fuerint.

Præteritum plus quàm perfectum.

2. un, doctus es, v. fuisset, by mię | 3. docti essemus, v. fuissetis,
 doctus esses, v. ses (byto u | 3. docti essetis, v. fuissetis
 esset, v. set; (czono | essent, v. fuissent

Futurum,

Dócear by mię uczono. | Doceamur.
 doceàris, v. are, | doceàmini, v. nor.
 doceàtur. | doceantur

Coniunctivi Modi tempus præsens.

C ù M.

Docear, gdyż mię uczą &c. ut proxime Futu-
 rum Optativi.

Præteritum imperfectum.

Docerer, gdyż mię uczono &c. ut Præf. Optatis
 Præter:

Præteritum perfectum.

Doctus, a, um, sim, v. fuerim, *gdy mię nauczo-*
no, ut Præteritum Perfectum Optativi.

Præteritum plus quàm perfectum.

Doctus, a, um essem, v. fuisset, *gdy mię było*
nauczono. &c. ut Plus q. Perf: Opt:

Futurum.

Doctus, a, um ero, v. fuero, <i>gdy mię</i> speris, v. fueris, (<i>nau-</i> erit, v. rit. (<i>czq &c.</i>)	erim: v. mus. eritis, v. fueritis. erūt v. fuerint.
--	---

Potentialis Modi tempus præsens.

Dócear? *mnie maia uczyć?* doceáris, v. re? &c,
Præteritum imperfectum.Docérer? *mnie miáno uczyć?* doceréris? &c.
Præteritum perfectum.Doctus, a, um sim, v. fuerim? *mnie miáno ná-*
uczyć? &c.

Præteritum plus quàm perfectum.

Doctus, a, um essem, v. fuisset? *mnie miáno*
było nauczyć. &c.

Futurum.

Doctus, a, um sim, v. fuerim? *mnie maia uczyć?*
&c.

Permissivi sive Concessivi præsens.

Dócear, *to mię niech uczą coż ztąd że mię* &c.
Præteritum imperfectum.Docérer, *to mię uczono, coż ztąd że mię* &c.
Præteritum perfectum.Doctus, a, um, si v. fuerim, *to mię nauczo-*
no, coż ztąd że mię nauczo-

Præte-

Præteritum plus quàm perfectum.

Doctus, a, um, essem, v. fuisset, *to by mię by-
to náuczono, &c.*

Futurum.

Doctus, a, um, ero, v. fuero, *to mię náuczę, co-
zqd że mię nauczę,*

Infinitivi præsens & imperfectum.

Doceri, bydz uczonym, że mię uczę, álho uczono;
że cię uczę álho uczono, &c.

Præteritum perfectum & plus q. perf.

Doctum, am, um, esse v. fuisse, *bydz nauczo-
nym &c.*

Futurum.

Doctum iri, v. docendum, am, um, esse, *miet
bydz uczonymi.*

Doctum iri, v. docendos, as, a, esse, *miet bydz
uczonem.*

Futurum præterito mistum.

Docendum, am, um, fuisse, *że uczono by mię
&c.*

Docendos, as, a, fuisse, *że uczono by nas by-
to, &c.*

Participia passiva.

PRÆTERITI. Doctus, a, um; *Uczony, uczoná,
uczona,*

FUTURI Docendus, docenda, docendum;
co má bydz uczony, &c.

TERTIA CONJUGATIO.

C A P U T VII.

LEGO, *Verbum Activum Personale Conjug: 3^{tie} sic conjugabitur.*

Indicativi præsens.

NUM: SING: NUM: PLUR:

LEgo, Czytám zbieram, | Légitimus, czytámy,
2. legis, 3. legit. | 2. legitis, 3. legunt.

Præteritum imperfectum.

Legébam, Czytálem. | Legebámus, 2. lege-
2. legébas, 3. legébat. | batis, 3. legébant.

Præteritum perfectum.

Legi, Przeczytálem. | Legimus 2. legistis,
2. legisti, 3. legit. | 3. legérunt, v. legére.

Præteritum plus quam perfectum.

Légeram, Czytálem był | Legeramus, 2. legerás
2. légeras. 3. legerat. | tis, 3. légeránt.

Futurum.

Legam, będę czytał, | Legémus, 2. legétis.
2. leges, 3. leget. | 3. legent.

Imperativi Modi præsens.

2. Lege v. legito; czytáy, | 1. Legamy, 2. legite .
3. legat. niech czytá. | v. legitóte. 3. legant.

Imperat: Futurum sive modus mandat:

3. Légitó v. g s, czytáy. | 2. Legitote, v legétis.
3. legito, v. leget. | 3. Legunto, v. legent

Optativi

Optativi præsens & imperfectum.

U T I N A M.

Légerem, bym czytał. | *Legeremus. 2. legeré-*
2. *légeres. 3. légeret.* | *itis. 3. legerent.*

Præteritum perfectum.

Legerim, bym przeczytał. | *Legerimus. 2. lege-*
2. *legeris. 3. legerit.* | *ritis, 3. legerit.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Legissem, bym był czytał. | *Legissemus. 2. legis-*
2. *legissem, 3. legisset.* | *setis, 3. legisset.*

Futurum.

Legam, bym czytał. | *Legamus, 2. legá-*
2. *legas. 3. legat.* | *3. legant.*

Conjunctivi præsens.

C Ū M.

Legam, gdyż czytam &c. ut Futurum Optati-
Præteritum imperfectum.

Legerem, gdyż czytał &c. ut Præsens Optati-
Præteritum perfectum.

Legerim, gdyż przeczytał &c. ut Perfectum Optati-
Præteritum plus quàm perfectum.

Legissem, gdyż był przeczytał &c. ut Plus q.
perfectum Optativi.

Futurum.

Legero, gdy przeczytám. | *Legerimus. 2. lege-*
2. *legeris, 3. legerit.* | *ritis, 3. legerint.*

Potentialis Modi præsens.

Legam? iá tam czytać? legam? legat? legam?
&c. E4 Im.

Præteritum imperfectum.

Legerem? *iám miát czytát?* legeres? *ret?* &c.

Præteritum perfectum.

Legerim? *iám miát przeczytát?* legeris? *rit* &c.

Præteritum plus quàm perf:

Legissem? *iá bym był miát czytát?* legisses &c.

Futurum.

Legerim? *iá mam czytát?* legeris? *legerit* &c.*Permissi: sive Concessivi Præsens.*Legam, *to niech czytám, coż ztąd* &c. legas &c.

Imperfectum.

Legerem. *tom czytát, v. tobym czytát, &c. legeres* &c,

perfectum

Legerim, *tom przeczytát, coż ztąd zem przeczytát* &c.

Plus quàm perfectum

Legissem, *to bym był czytát* &c. ses, set, &c.

Futurum.

Legero, *to będę czytát coż ztąd* &c. ris rit &c.*Infinitivi præf: & imperfectum*Legere, *czytác, że czytam, v. zem czytát, żeś* &c.

Præteritum perf: & plus q: pe f:

Legisse, *przeczytát, zem przeczytát żeś* &c.

Futurum.

Lecturum, am, um, esse, *że mam czytác* &c.Lecturos, as, a. else, *że mamy czytác, że macie* &c.

Futurum præterito mistum.

Lecturum, am, um, fuisse, *że czytátbym był* &c.Lecturos, as, a, fuisse, *że czytálibyśmy byli,* &c.

Legendi, czytania; do, czytając; dū, ku czytaniu.

Supinum prius.

Supinum posterius.

Lectum, czytając,

Lectum, do czytania.

Participia activa.

Præsentis & imperfecti Legens, tis, czytający.

Futuri, Lecturus, a, um; Mátący czytając; &c.

TERTIA VERBI PASSIVI CONJUGATIO.

LEGOR, Verbum Passivum Personale sic conjugabitur.

Indicativi præsens.

NUM: SING:

NUM: PLUR:

Legor, czytają mnie 2 le- | Legimur. 2. legimini.
geris, v. legere 3. itur. | v. nor. 3. leguntur.

Præteritum imperfectum.

Legebar, czytano mnie 2 le- | Legebamur, 2legeba-
gebaris, v. re. 3. batur. | mini. v. nor. 3 batur.

Præteritum perfectum.

a, um, | lum, v. fui, przeczy | 2 lumus, v. fuim9.
Lectus, v. fuisti, (tano | 3 Lecti, v. fuistis.
est, v. fuit. (mie, | sunt, v. fuerunt. v. re

Præteritum plus quam perfectum.

a, um, | erā, v. fuerā przeczy | 2 eram9. v. fueram9
Lectus, v. ras. (tano mie | 3 Lecti, v. fuerat:
erat, v. fuerat (było. | erāt, v. fuerant.

Futurum.

Legar, będę czytany 2 le- | Legemur, 2. legemi-
geris, v. re. 3. legetur. | ni. v. nor. 3. legentur

2. Legere, v. gitor niech 1. Legamur. 2. legi-
cie czytaią 3. legatur. mini, v. nor. 3. gatur

Futurum five Modus mandativus.

2. Légitor, *v.* legéris *v.* 2 Legimínor. *v.* lege
re, 3. légitor, *v.* legétur. *mini*, 3. leguntor.
vel legentur.

Optativi præsens. & imperfectū.

U T I N A M

Légerer, *by mię czytano* Legerémur. 2. lege-
2. legeréris, v. legerére | rémini, v. legeremi-
3 legeretur. | nor. 3. legerentur.

Præ-éritum perfectum.

2, MM	sim. v. fueri, by mię sis, v. ris. (przeczytá- lit, v. rit. (no &c.	23	sim, v. fuerim sitis, v. fueritis. sint, v. fuerint.
-------	---	----	--

Præteritum plus quàm perfectum.

3, 1111,	elēsē, v. fuīlsē <i>bymie</i>	3, 1111,	elēm9, v. fuīls:
Leclūs	elēsēs, v. les(<i>byfo pr:</i>	Leclī	elsetis, v. fuīlset:
	elset, v. let(<i>Ūc.</i>		elsent, v. sent.

Futurum.

Legar, <i>by mię czytano.</i>	Legamur, 2. legamini, v. legaminor, 3. legantur
2. legaris, v. legare, 3. legatur.	

Conjunctivi præsens.

С ù м.

Legar, gdyż nie wytaia&c ut Futurum Opt:

Præteritum imperfectum.

Légerer, *gdy mię czytano &c. ut Præsēs: Optat.*

Præteritum perfectum.

Lectus, a, um, sim, v. fuerim, *gdy mię przeczytano &c. ut Præt; perfectum Optativi.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Lectus, a, um, essem, v. fuisset, *gdy mię było czytano &c ut Plus q. perfectum Opt.*

Futurum.

N. S. Lectus, a, um, ero, v. fuero, eris, v. fueris, erit, v. rit. *gdy będę czytany &c.*N. P. Lecti, æ, ta, erimus, v. fuerimus, eritis v. fueritis, erūt. v. fuerint. *gdy będziecie czytani. gdy będą &c.**Potentialis Modi tempus præf:*Legar, *mnie miałą czytać?* legeris, v. legere? legatur? &c.

Præteritum imperfectum.

Légerer? *mnie miało czytać?* legereris, v. re? &c.

Præteritum perfectum.

Lectus; a, um, sim, v. fuerim? *mnie miano przeczytać?*

Præteritum plus quàm perfectum.

Lectus, a, um, essem, v. fuisset? *mnie by było miało czytać?*

Futurum.

Lectus, a, um, sim, v. fuerim? *mnie miałą &c.**Permissi: sive Conc: tempus præf:*Legar; *to mię niech czytają?* legaris, legatur. &c. *Præf:*

Præteritum imperfectum.

Légerer, *to mię czytano coż ztąd że mię &c.*

Præteritum perfectum.

Lectus, a; um, sim, v. fuerim, *to mię przeczyt:*

Præteritum plus quàm perfectum.

Lectus, a, um, essem, v. fuisset, *to mię &c.*

Futurum.

Lectus, a, um, ero, v. fuero, *to będę czytany &c.**Infinitivi præsens & imperfectum.*Legi, *bydź czytany, że mię czytają, albo czytano*

Præteritum perfectum & plus q. perf:

Lectum, am. um, esse, v. fuisse. *bydź przeczytany. &c*Lectos, as, a, esse v. fuisse, *bydź przeczytanemi*

Futurum.

Lectum, iri, v. legendum, am, um, esse; *mieć bydź czytany.*Lectum iri, v. legendos, as, a, esse; *mieć bydź czytandmi.*

Futurum præterito mistum.

Legendum, am, um, fuisse; *że czytano by mię było, czytano by cię &c.*Legendos, as, a, fuisse; *czytano by nas było &c*

Participia passiva.

PRÆTERITI. Lectus a, um, czytany, czytana, *czytane.*FUTURI Legendus, legenda, legendum; *to mię bydź czytany,*

QUAR

QUARTA CONJUGATIO

CAPUT VIII.

AUDIO, Verbum Activ: Personale Conjugatio:
4ta sic conjugabitur.

Indicativi præsens.

NUM: SING:

NUM: PLUR:

AUDIO, *styszę*.

Audimus. 1. 2. auditis.

2. audis. 3. audit.

3. audiunt.

Præteritum

Imperfectum.

Audiebā, *styszałem*.

Audiebam9, 2. audie-

2. audiebas. 3. audiebat

batis. 3. audiebant.

Præteritum

perfectum.

Audivi, *ustyszałem*.

Audivim9, 2. audiví-

2. audivisti. 3. audivit

stis, 3. audiverunt. v. re

Præteritum plus quam perfectum.

Audiverā, *ustyszałem*

Audiveram9, 2. audi-

był, 2. audiveras. 3.

veratis. 3. audive-

audiverat.

rant.

Futurum.

Audiam, *ustyszę*. &c.

Audiemus. 2. audie-

2. audies. 3. audiet.

tis 3. audient-

Imperativi Modi præsens.

2. Audi, v. audito, *Stu*

1. Audiam9, 2. audite

3. audiat. (*chay*.

v. auditore, 3. audiant.

Imperativ: Futurum sive M. mandativ.

2. Audito, v. audies, *stachay*

3. audito, v. et,

Pl. 2. A auditore, v. audientis.

3. Audiunto, v. ent.

Orsa

Optativi præsens & imperfectum.

U T I N A M.

Audirem, *bym słuchát,* | Audiremus, 2. audi-
2. audires. 3. audiret. | reris. 3. audirent.

Præteritum perfectum.

Audiverim *bym usłuchát* | Audiverim9. 2. audi-
2. audiveris, 3. audiv: | veritis, 3. audiverint.

Præteritum plus q: perf:

Audivissē, *bym był &c* | Audivissēm9, 2. audi-
2. audivisses, 3. let. | vissetis, 3. audivissent.

Fururum.

Audiam, *bym słuchát* | Audiamus, 2. audiátis.
2. audias. 3. audiat. | audiant.

Conjunctivi præsens.

C U M.

Audiam, *gdyż słyszę &c.* ut Futur: Optativi.
Præteritum imperfectum.

Audirem, *gdym słyszał &c.* ut Præteritum Optat:
Perfectum.

Audiverim, *gdym usłyszał, &c.* ut Perf: Optat:
Plusquam perfectum.

Audivissēm, *gdym był &c.* ut Plus q. perf: O:
Fururum.

Audivero, *gdy usłyszę.* | Audiverimus, 2. audi-
2. audiveris 3. &c. | veritis, 3. audiverint.

Potentialis Modi præsens.

Audiam? *iá mam słuchác, słyszeć?* audias, &c.
Præteritum imperfectum,

Audirem? *iá miał słuc. áć?* audires &c.

Præ-

Præteritum perfectum.

Audiverim? *iá miát uſtucháč?* audiveris &c.

Præteritum plus q. perfectum.

Audiviſſem? *iabym był miát ſtucháč?* audiwiſſet &c.

Futurum.

Audiverim? *iá mám ſtucháč?* audiveris, &c.*Permiſſiv: ſive Conceſſiv: præſens.*Audiam, *to ntech ſtyſzê, coſ ztąd &c.* audias &c.

Præteritum imperfectum.

Audirem, *tom ſtyſzał coſ ztąd &c.* audires, &c.

Præteritum perfectum.

Audiverim, *tom uſtyſzał coſ ztąd ſem uſtyſzał.*

Præteritum plus q. perfectum.

Audiwiſſem, *to bym był uſtyſzał, coſ ztąd ſem &c.*

Futurum,

Audivero, *to uſtyſzê, coſ ztąd &c.* veris, &c.*Infinitivi præſ: & imperfectum.*Audire, *ſtyſzec, że ſtyſzê, álbo ſtyſzátem, &c.*

Perfectum & plus quàm perf:

Audiwiſſe, *uſtyſzet, ſem uſtyſzał, żeſ &c.*

Futurum.

Auditurum, am, um, eſſe, *mieć uſtyſzec, żeſ &c.*

Futurum præterito miſſum.

Auditurum, am, um, fuiſſe, *że uſtyſzałbym był &c.*

Gerundia.

Audiendi; *ſtuchánia; audiendo, ſtucháiąc; audiendum, ku ſtuchánia.*

Supinum prius.

Auditum, *ſtuchát.*

Supinum poſterius?

Auditum do *ſtuchániá*

Par-o

Præsentis & imperf: Audiens, tis; *ſłuchający*.
Futuri Auditurus, a, um; *Mający ſłuchać*.

QUARTA VERBI PASSIVI CONJUGATIO.

AUDIOR, *Verbum Passivum Personale* :
ſic conjugabitur.

Indicativi præſens.

NUM: SING:

Audior *ſłyszam* 2. au-
 diris, v. audire 3. tur.

Præteritum imperfectum.

Audiebar *ſłyszano mię*.
 2. audiebaris, v. re.

3. audiebatur. nor, 3 audiebantur.

Præteritum perfectum.

auditus sum v fui, *uſłyszam*
 es, v. fuisti, [no
 est v. fuit (*mię*).

Præteritum plus q. perfect:

auditus eram v. fueram
 eras, v. fueras,
 erat, v. fuerat.

Futurum.

Audiat. *uſłyszam* 2.
 audieris, v. re. 3. etur.

NUM: PLUR:

Audimur. 2. audimini
 v. nor. 3 audiuntur

Audiebamur. 2. audie-
 bamini, v. audiebami-

3. audiebantur.

auditi sumus, v. fuimus.
 estis, v. fuistis.

auditi sunt, v. fuerunt.

auditi eramus, v. fueramus
 eratis, v. fueratis.

auditi erant v. fuerant,

Audiemur 2. audiemi-
 ni, v. nor. 3. entur.

Im-

Imperativi præsens.

2. Audire, v. tor. *niech* | 1. Audiamur. 2. au-
cię słysz 3. audiatur. | *dimini. v. nor* 3. antur

Imperativi Futur: sive modus mandati:

2. Auditor, v. audieris | 2 Audimur. v. au-
v. re. niech cię więc słysz | *diemini. 3 audiuntor*
 3. auditor, v. audietur | v. audientur.

Optativi præsens & imperfect:

U T I N A M.

Audirer, by mię &c. 2. au | Audiremur. 2. audire
 direris, &c. 3. audiretur | *mini v. nor. 3. audirētur*

Præteritum perfectum.

N. S. Auditus, a, um, sim, v. fuerim, sis, v. fue-
 ris, sit, v. fuerit by mię *uśłyszano*, by cię *uśly-*
szano, by go &c.

N. P. Auditi, æ, a, simus, v. fuerimus, sitis, v
 fueritis, sint, v. fuerint, *oby nas uśłyszano*,
oby was uśłyszano, *oby ich uśłyszano*.

Præteritum plus quàm perfectum.

N. S. Auditus, a, um, essem v. fuisset, elses,
 v. fuisses, elset, v. fuisset, by mię *było* &c

Futurum.

Audiar, by mię *słuchano* | Audiamur, 2. audi-
 2. audiaris, v. re. 3. au | *amini. v. audiami-*
diatur. nor. 3. audiantur.

Coniunctivi præsens.

C Ū M.

Audiar, gdyż mię *słysz* &c, ut Futur. Dpt:

Præteritum imperfectum.

Audirer, *gdy mię słyszano*, &c. ut Præs. Opt.
Præteritum perfectum.Auditus; a, um, sim, v. fuerim *gdy mię usłyszano* &c. ut Perfectum Optativi.

Præteritum plus q. perfectum.

Auditus, a, um, essem, v. fuisset, *gdy mię było usłyszano*. &c. ut Optativi.

Futurum.

N. S. Auditus, a, um, ero, v. fuero, eris, v. fueris, erit, v. fuerit. *gdy mnie usłyszają*. &c.N. P. Audit, æ, a, erimus, v. fuerimus, &c. *gdy nas usłyszają* &c.*Potentialis Modi Præsens.*Audiar? *mnie mają słuchać*? &c. audiaris &c.

Præteritum imperfectum.

Audirer? *mnie miáno słuchać*; aud reris &c. &c.

Præteritum perfectum.

Auditus, a, um, sim, v. fuerim? *mnie miáno* &c.

Præteritum plus quàm perfectum.

Auditus, a, um essem, v. fuisset? *mnieby było* &c.

Futurum.

Auditus, a, um, sim v, fuerim? *mnie mając* &c.*Permiss: sive Concessivi præsens.*Audiar, *to mię niech usłyszają coż* &c. audiaris &c.

Præteritum imperfectum.

Audirer, *to mię słuchano coż ztąd że mię* &c.

Præteritum perfectum.

Auditus, a, um, sim, v. fuerim, *to mię usłucha:*

Præ-

Præteritum plus quàm perfectum.

Auditus, a, um essem, v. fuisset, *to by mię było, &c.* Futurum.Auditus a, um ero, v. fuero; *to mię usłyszę &c.**Infinitivi præsens & imperf.*Audiri, *bydź słuchanym, że słyszą, albo słuch: &c.*

Perf: & plus quàm perf:

Auditum, am, um, esse, v. fuisse, *bydź słyszánym, że mnie usłyszano &c.*

Futurum

Auditum iri, v. Audiendum, am, um, esse ; *mieć bydź słuchanym, &c.*Auditum iri, v. Audiendos, as, a, esse, *mieć bydź słuchanemi &c.*

Futurum præterito missum.

Audiendum, am, um, fuisse *że słuchanoby mię było &c.*Audiendos, as, a, fuisse, *że słuchanoby nas było*

Participia passiva.

Præteriti. Auditus, a, um; *słyszány.*Futuri. Audiendus a, um. *co ma bydź słyszány.*

SCHOLIA

IN CONIUGATIONES.
VERBORUM.

CAPUT IX.

QUæ sequuntur Scholia per Authoris Cōmentarios diffusa
hoc loco. ordine digesta atque contrahuntur cum fenestre red-
demus: præcipue ut per eos Magistri ipsi proficiant, ac

*Modorum naturam Temporumq; percipiant; deinde ut pro ea-
ptu ac opportunitate nonnulla instillent discipulis, siue dum ii Ver-
borum Coniugationes memorie mandant, siue dum in secunda
& tertia Classibus, Latinus Author explicatur.*

SCHOLION I.

De Modo Indicativo.

1. Quem plerique Grammatici Modum **INDICATIVUM** appellant, quod eo aliquid indi-
camus; is à Varrone dicitur *Rogandi*, *Respon-*
dendique species; à Fabio lib. 1. cap. 6. *Modus*
Fatendi; à Diomede ac Prisciano lib. 10. *Fi-*
nitivus seu *Definitivus*; à Probo ac Donato,
Pronuntiativus; à Philosophis *Enuntiativus*: pro-
pterea, quod hoc Modo vel interrogamus
quidpiam, vel respondemus interroganti,
vel fatemur, vel definimus aliquid; vel pro-
nuntiamus, siue enuntiamus.

2. **PRÆTERITI** Activi voces *Amavêre*,
Docuêre, ac similes, quidam dualis numeri esse
crediderunt; iisque utendum, cum de duo-
bus tantum est sermo. Quos Quintilianus lib.
1. cap. 5. pluribus confutat exemplis, * *Virg:*
* *Aeneid: Conticuêre omnes*, * *Liv. lib. 1. Arcem*
tenuêre Sabini. * *Cic. act. 3. in Verr. Quo in nu-*
mero complures è nostris fuêre. Hæ igitur immi-
nutæ voces ab integris significatione non
discrepant; easque Quintilianus existimat
mollitas esse asperitatis vitandæ gratiâ. Ci-
cero quoque in Oratore, non reprehendo, inquit,

scribere; sed SCRIPSERUNT, esse verius sentio

3. **PRÆTERITUM** Passivum *Amatus sum*,
vel

vel fui, & alia id genus, Servius, Diomedes, alique Grammatici geminum esse putant, illud propinquius, hoc remotius. Sic etiam in Plus quàm perfectò, *Amatus eram*, propinquius; *Amatus fueram*, ulterius: atque ita duo faciunt præterita tum perfectà, tum plulquàm perfectà. Verùm id rarò admodum Latini Scriptores observant. Certè Cicero ferè semper præterito propinquiore utitur, etiam cùm de rebus multò antè actis sermo est; ut pro C. Rabirio: *Platonem inquit, in maximis periculis VERSATVM ESSE accepimus, Demetrium, qui Phalereus vocitatus est, vitâ ESSE PRIVATVM*. Non dixit, *Fuisse*, sed *esse*, cùm de Platone & Demetrio, loqueretur, quorū hic trecentis ipsi, ille quadringētis prope modum annis ante Ciceronem vixerat.

4. IMPERFECTUM Quartæ conjugationis, *Audiebam* &c. sæpe, E. litera imminutum à Veteribus invenitur, ut testis est Diomedes lib. 5. & Priscianus lib. 4. Hinc apud Virgilium: *Lenibant, Nutribant, Insignibat, Vestibat, Polibant, Redimibat*. * *Plaut. Aul. Præfagibat mihi animus*, & ejusmodi apud Poëtas non pauca. Quæ minimè iple tibi in soluta oratione permiseris.

5. FUTURUM ejusdem Quartæ in *Am*, exit; ut, *Audiam*; sed in *IBO* Poëtæ præsertim Comici usurpant. * *Terent. Phorm. act. 5. sc. 2. Nemo ex me scIBIT* * *Plaut. Penul. Nunquam AUDIBIT*. Quin etiam *Horat. lib. 4. Eccl. 23. MOLLIET averlos Penat* * & *Propert. 1, 3.*

eleg. 20. LENIBUNT tacitò vulnera nostra sonò
 Sic apud Nonium invenies, *Aperibo, Ope-*
ribo. * & alia quæ à Pòetis rarò usurpata jam
 exoleverunt: eaquæ ne in carmine quidem
 facilè permiserim nunc cuiquam.

6. TRIA tamen verba in, *Eo*, quæ quartæ
 conjugationi Priscianus lib. 9. attribuit, sc.
EO, cum compositis, *QUEO* cum *NEQUEO*,
 & *VENEO*: Imperfectum in *IBAM*, & Futurū
 in, *IBO* retinent, * Plaut. Mostel. *Pater veni-*
bit &c. Quia *Veneo*, fit à *Venum* & *Eo*.

7 FUTURUM verò Indicativi Varroni lib
 2. & 3 de Analog: aliud est *Infectū*, id est. im-
 perfectum, quod actionē passionēve. significat
 futuri temporis, nondū tamen perfectē exactam: &
 hoc propriā habet in Indicativo vocē, ut, *Le-*
gam. Aliud appellat, *Exactum*: hoc est, perfectū,
 quod aliquid significat futuro tempore, sed ex-
 actum quodam modo, & perfectum pro eodem
 tempore: & hoc cum Futuro Coniunctivi, vo-
 ce consentit; ut, *Fuero, Legero.* * Cic. Attic.
 lib. 9. ep. 18 *Cū tu hac leges, ego illum fortas-*
se convenero. Id Fam: lib. 3. *Cū in provin-*
ciam veneris ego annum munus confecerō * Id
 Brut. l. 11. ep. 12. *Is bellum confecerit, qui*
Antonium oppreserit. Plus est, quàm si dixis-
 set, *Conveniam, Conficiam, &c.* Plerumque tā-
 men Futuri *Exacti* voces non plus significant,
 quàm *Infecti* * Terent. Andr. act. . 2. *Si te*
equo animo ferre accipiet, negligentem feceris.
 * Cic. lib. 2 Fam. ep. ult. *Gratissimū mibi fe-*
 ce.

ceris, si ad me quàm primùm in Ciliciam veneris

3. FUTURO Indicativi utimur nonnunquam Poloni, ubi reapse Præsens est vel præteritum. Cavendum igitur, nè, nisi puerorum in morem vitiosè loqui velimus. Futurum illud vernaculum Latinè quoque Futurò efferamus. v. g. *Czasem i mądry pokładzi.* * *Nikomiu ten pokoiu nie da* * *Zadnamu zbroiá nie wytrzyma.* * *Ile rázy do ciebie przyide, zázwsze cię nád ksiązką zástáne.* Cave dixeris in Futuro, *Errabit, Sinet, Sustinebit, Veniam, Deprehendam; Sed: Non raro sapientes quoque errant* * *Hic neminem quietum esse finit.* * *Ejus ictum nullus clypeus sustinet, vel per Potentialem, quod longè elegantissimum; Sustineat, vel sustinuerit.* * *Quoties te convenio, v. conveni, semper legentem deprehendo vel deprehendi.* Item * *Co spojrzzy na mnie, to się rozśmiete.* Quoties me intuetur, ridet * *Czego się tylko dotknie, zaraz zepsuie.* Quidquid attingit, vel attingit, destruit. * *Co stąpi* Quot passus facit &c. Quoties pedem movit &c. Talia imprimis apud nos sunt plurima proverbia: ut, *Czego się skorupá za młodu nápiie* &c. *Nie pomoże krukowi mydło* Item illi Idiotismi: *Jak skoczy, Kieay niekrzyknie, &c.* Item: *krzyknie raz, nic. &c. &c.* Diligenter igitur in huiusmodi locutionibus observandum est Tempus illud, in quod actio passióve per futurum vernaculum significata cadit; & si quidem in Præsens cadat, Præsenti, nonnunquam & Præterito, si in Præteritum, Præterito Latini

no utendum est *Ter: Eū: act: 2. sc. 3. Cū
 huic respicio &c. *Kiedy się tu obeyzrzę &c.* *Id:
 Heaut: act: 2. sc. 2. Nōstī mores mulierum;
 dum moliantur dum comuntur, annus est. Po-
 lonus dixerit: *Nim się wyguzdraiā, nim się wy-
 stroiā &c.* *Hor. lib. 1. ep. 2. Quidquid deli-
 rant Reges, plectuntur Achivi. *Coko wiek Kro-
 lowie pobłādzā &c.* Cic. 2. Tusc. Tum [Phi-
 losophia] valet multum, cū est idoneam com-
 plexa naturam. *W tenczas Filozofia wiele może,
 kiedy trafi na dobrā naturę.* Huc spectant illa:
Quin sedes? Quin Abis hinc? Abin, hinc? quæ pa-
 riter nos Futurō efferimus: *Niesiądziesz mi?
 nie poydziesz ztąd.*

SCHOLION II.

*De Syncope in Præteritis Indicativi aliorūque
 Modorum.*

I. Præterita modorum omnium in media
 voce Syncopen seu concisionem admittunt,
 expunctis *VI*, *VE*, syllabīs, vel, *V*, literā. Præ-
 teritum enim in, *AVI*, Primæ Conjugationis,
 vel in, *IVI*, Tertiæ aut Quartæ è secundis
 personis utriusque numeri, *VI*, syllabam
 è media voce interdum elidit; ut, *Amavisti*,
Petivisti, *Audivisti*, &c. per syncopen, *Amā-
 sti*, *Petisti*, *Audisti*; & número multitudinis.
Amāstis, *Petistis*, *Audistis*, In aliis Modis si-
 militer; *Amāsses*, *Petisses*, *Audisses*. Imò in his
 Modis Primæ quoque Tertiæque Personæ,
 præsertim Conjugationis primæ; ut, *Amāssēm*,
Amāssēs, &c. Quò etiam spectant? *Convē-*

sti, *Catin. 6. Fam. ep. 7. * Svēssent. Cic. lib. Fam. 6. ep. 8. * Id. Fam. 7: ep. 18 Cognōsti * Id. in Verr. act. 4. lib. 3. Decrēsse. Sic. Nōsti, Nōsse &c. pro Consuevisti. Svevissent, Cognovisti &c.*

2. AT verò è Tertia Plurali Perfecti Primæ Conjugationis, & è Plutquam perfecto Indicativi. ac Perfecto. Futuròque Coniunctivi, *VE*, syllaba è media voce interdum exteritur; ut *Amavērunt, Amârunt, Amaveram, Amâram; Amaverim, Amârim; Amaveris, Amâris &c* Quo spectant hæc, * *Cic. 6. Fam. ep. 9. Decrēram * Cæl. ibid. lib. 8, ep. 12. Consvērant. * Id. ep. ult. Ignōrit; pro Decreveram, Consueverant, Ignoverit. &c.*

3 DENIQUE Tertiæ Quartæve Conjugationis primâ præsertim tertiæque persona à Præteritis in *VI*, literam, *V*, abjiciunt: ut, *Petii, Petiimus, Petierunt, Audii, Audierunt.* Et in aliis Modis, ut, *Petiiſsem, Audiiſsem:* & interdum, *Petiſsem, Audiſsem.* Quando autem his vel illis integris imminutisve vocibus utendum sit, diligens Latinorum Authorum observatio edocebit. Cicero in Oratore: *Quid, quod sic loqui. Nōsse, Judicāsse, vetant, Novisse, Judicavisse, jubent: quasi vero nesciamus, in hoc genere & plenum rectè dici, & imminutum usitatè.*

4. Priscianus lib. 10. monet, verba, quæ in themate habent, *V*, literam, non, imminui in Præterito, ut, *Lavo, Lapt, Lavisti, non Lasti: Faveo, favi, favisti, non Fasti, & similia.*
Horum

Horum tamen aliquibus concisis utuntur nō solum Phœtæ, sed interdum etiam Oratores, ut, *Submōssset, Commōssset, Commōrit, pro Submovissset, Commovissset, Commoverit, Hæc verò: Misti, Promisti, Jussisti, Dixisti, Dixeristi, Vixisti, Exzinxem, Surpulerat, Accēstis, Evāstis, Sēnstis, Indūxti, Percūstis, Divēsse, Surrēsse pro, Misisti, Promisisti, Jussisti, Dixisti, Direxisti, Vixisset, Exzinxisssem, Surrexissse, & ejusmodi alia Pœtica sunt* * *Terent, Adelph act 5. scena 8. Factum est, quod Jussisti, * Horat. lib. 4. Od. 13. Quæ me surpue- rat mihi. Sic illa extra Præteritum: Æn. 8. Po- cula porgite* * *Horat. lib. 2. Sat. 9. Unum me sur- pite morti, id est: Porrigite, Surripite & similia, quæ vix in carmine usurpanda censuerim.*

S C H O L I O N III.

De Imperativo Modo & Mandativo.

1. MODUS hic Grammaticis ab Imperando dictus est potissimum, quamvis, eō etiam pro- hibeamus, hortemur, precemur, misericor- diam imploremus, & mandata legēsque de- mus.

2. DUO habet tempora, PRÆSENS, qui propriè Imperativus est Modus Diomed. lib. I. & FUTURUM, quem Modum Mandati- vum appellat: *Quia inquit, in Prasenti Tempo- re imperare solemus ut fiat, in Futuro mandare. Sic Fronto VIDETE inquit. imperat, VIDETO- TE manda. Dicitur & Modus legitimus, quia il- lo præcepta legēsque damus. Quanquam hæc Tempora sæpe reciprocantur, & alterum pro*

pro altero ponitur. * *Q. Cic. de Petit. Consulat. Cura ut tui cupidi sint, elaborato, appetito. Legum latores tamen in legibus Futurum sēper usurpant, ut videre est apud Ciceronē lib. 1. & 3. de legibus. sic Cato & Columella, cū rei rusticæ leges tradunt.*

3 FUTURUM adhuc duplex est: ALTERUM Modi hujus proprium, quem *Modum Mandativum ac legitimum* appellari diximus, ALTERUM idem, ac Futurum Indicativi sive Infinitum, sive Exactum, quod cum Futuro Conjunctivi voce consentit, nam hīs etiam imperium significamus, * *Cic. ad Trebat. lib. 7 ep. 10. Sed VALEBIS, meaque negotia CURABIS, meque ante brumam EXSPECTABIS* * *Id ad Cass. l. 15 VALEBIS igitur meque AMABIS* * *Id. Attic. l. 5. Tu nihil ei dixeris* * *Id. ad Q. Fratr. lib. 1. Huic nihil credideris, nullam partem existimationis tue commiseris. Sic etiam cū prohibemus; ne feceris, ne dixeris. Interdum utrumque tum Indicativi, tum Mandativi Modi Futurum permiscetur; sic lib. 2. Æneid. Pyrrhus mandat Priamo: Referes & nuntius ibis, degeneremque Neoptolemum narrare memento.*

4. Utuntur Scriptores & Præsentis Conjunctivi in imperando * *Cicero Attic. lib. 6. Attico meis verbis salutem des* * *Ter Eun. Si certum est facere, facias: ubi Donatus; Facias, inquit, pro Facito.* * *Idem Ter Andr. Act. 5. Potes nunc, dum animus iratus est. DAVUS. Quiescas. quo loco Donatus, Quiescas, inquit pro, Quies-*

Quiesce; id est: *Volo, aut, Facito;* id est, *Volo quiescas,* vel, *Facito quiescas.*

5 FUTURUM, seu Modum Mandativum voce Patiendi haud ita facilè reperiatur, ejus autem generis sunt illa * Ter. Adelph. act. 5. *De te largitor puer.* * Plaut. Epid. *Si Placebit, utimur consilium.* Cic. lib. 3. de leg. *Prætores, Judices, Consules.* appellantur.

6. PRÆTERITO Modus hic caret, quia, ut ait Varro lib. 2. de Anal. Perfectum nemo imperat. Græci tamen habent Imperativa Præteriti Temporis: sed ut ait Prisc. lib. 8. ipsa quoque ad futuri temporis sensum pertinent, ut si apud Latinos Participium Præteritum cum Imperativo miscens, dicas: *Clausa sit vel esto janua,* videris imperare in Futuro Præteritum, imperas enim ut statim janua claudatur. Huc fortasse & illa Latino-rum spectant, *Parata sint omnia,* & similia; nisi horum quædam in Potentialem Modum referantur. Nam, *Hæc dicta sint Patribus: Positum sit illud: Id mihi in incerto relictum sit:* perinde sunt, ac si dicas, *Hæc dixerim Patribus, Hoc est, dicere voluerim.* sic de reliquis.

7. PRIMIS quoque Personis singularis numeri Modus hic caret, sibi enim nemo imperat, nisi saltim ut alteri personæ. * Virg. Ecl. 1. *Infere nunc Melibæe pyros, pone ordine vitas.* ubi seipsum alloquitur Melibæus. PRIMIS tamen pluralis numeri Præsens non caret; quia, ut ait Diomedes, dum quis im-
perat

Scholia in Conjūg: Verb: 9.
perat aliis, se quoque ad idem ministerium
vocat. Idcirco *Hortativam* potius *vocem* dicē-
dam censer. Qua tamen Persona Mandativū
Modum carere Servius & Diomedes docent:
nam, *Amemus*, & similia quæ ei tribuunt non-
nulli, potius Præsentis sunt temporis sive Im-
perativi, sive Conjunctivi Modi.

SCHOLIO N IV.

De modo Optativo.

1. OPTATIVUS Modus qui ab Optando
nomen accepit, poscit optandi particulas.
Eæ Fere sunt 1. O. * Virg. 8. *Æneid. Nunc,*
o nunc liceat crudelē abrumperē vitam. 2. SI.
Id lib. 6. *SI nunc se nobis ille aureus arbore ra-*
mus ostendat. 3. O SI. Id. O mihi præteritos re-
ferat si Jupiter annos. 4. UTINAM. Ter. A-
delph. *Utinam hic prope adesset alicubi, atque*
audiret hac 5. O UTINAM. Lucan. lib. 2.
O *Utinam talique Deis, Erebiq; liceret.* 6. UT,
pro *Utinam* sæpe apud Comicos. Ter. Eu-
nuch. act. 2, sc. 3. *Ut illum Dii Deaque senium*
perdant: 7. SIC. Virg. Ecl. 9. *Sic. tua Cyrne-*
as fugiant examē a taxos. 8. QUAM Cic. Attic.
l. 1. *Quam vellem mansisses* 9. ITA. præser-
tim apud Comicos, pro, SI. quo Lyrici &
Epici utuntur. Terent. Eun. act. 3. *Ita me*
Dii ament, honestus est. * Cic. Fam. l. 5. ep. 21
Ita mihi omnia quæ opto contingant.

2. EJUSMODI Adverbia seu particulas ad
majorem emphasim addi, sæpe tamen scri-
ptoribus prætermitti *Quia Optativa verba per*
se iudi-

se indicant & rem & votum, inquit Prisc. lib. 18. afferens illud Lucani lib. 1. *Dii visa secundum*, & *sibi sit nulla fides*. Sic. lib. 2. cum optaret Cato mortem pro Patria oppetere: *Utinam ceterique Deis &c.* mox in eodem affectu generose pergens ait: *Me gemina figant acies, me barbara telis turba petat*. Sic & Cic. pro Deiot. *Dii te perdant*, & *fugitive* Id Fam. lib. 5. ep. 11 *Dalmatis Dii male faciant* * Ovid. lib. 9. *Metam Omnia Dii facerent, essent communia nobis*. * Id in Epist. Fallar, & *hoc crimen tenues vanelcat in auras*. Et 1. Trist. *Dii facerent, possem nunc meus esse liber*. Et lex cetera ejusmodi, quæ si quis ad Potentialem vel Permissivum Modum referat. næ is Optativum hunc (ut advertit Author) sustulerit. Nam si Modus ipse nisi Adverbii beneficio desiderium non significat; merito quis dicat in Adverbio non in Modo, optandi vim inesse, Modo verò ipso potentiam tantum aut debitum voluntatemve significari, explicetque illud: *Utinam adsis* id est *adesse possis*, aut, *velis*. Sic alia.

3. EANDEM esse Præsentis & Imperfecti in Optativo vocem constanter docent Probus, Donatus, Servius, Priscianus lib. 18. ac Diomedes; qui etiam disertè negat, *Utinam legam, Utinam faciam*, esse Præsentis temporis, sed Futuri. Futuri tamen vocem pro Præsentis interdum poni docet Fabius lib. 9 cap. 3. afferens, illud Virgilii: *Hoc Itha-*

cus velit, hoc magni mercentur Atride, pro, vellet, Mercarentur. Qua ratione in his quoque Futurum Præsentis locò positum agnoscimus. * Cic in Verr. 1. *Ita mihi Deos omnes propitios velim* * Virg. *Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus* Ostendat.

4. HABERE etiam Oprativum peculiare suum Præteritum Perfectum ejusdem vocis ac Perfectum Subjunctivi (quamvis Grammatici alii præter Diomedem sub unica voce cum Plus quàm perfectò conjunxerint.) docet Prisc. lib. 18. adferens illud Lucani lib. 1. *Dii visa secudent, & sibi sit nulla fides, sed conditor artis Finxerit ista Tages.* Clarum est illud Plinii ad Arium lib. 1. ep. 10. *Atque utinam ipse spem, quam de me concepit, impleverim!* Nam, *Finxerit, Impleverim*, optandi significationem habent.

5. FUTURI Oprativi vox cum Præsentis Conjunctivi consentit * Cic Attic. lib. 3. *Utinam illum diem videam.* * Id in Verr. act. 2. *Negare non potes, atque utinam neges.* Interdum tamen in eadem significatione Futuro Indicativi Scriptores utuntur, Hebraeorum in morem * Ter. Hec. *Ita me Dii bene amabunt.* Quod idem Terent ibid. act. 2. scena 3. dixit: *Ita me Dii bene ament.* Interdum voce simili Præterito Perfecto * Ter. Adelph. act. 2. *Dii me, pater, omnes oderint.* * Id. Am. act. 3. *Utinam aut hic surdus, aut hæc muta facta sit.* id est, *fat.*

De Modo Coniunctivo.

1. GRAMMATICI Modum hunc Coniunctivum, Subiunctivum, Adjunctivum, appellant. Cum enim tres Modi priores magna ex parte Verbi alterius adminiculo non egeant, hic alia sibi verba necessariò adjungit, necesseque beneficiò particularum, Cum. Quod, Si, Ni, Nisi, Quamvis, Licet, Ut, Nè. Quò pro Ut. Dum, vel Modò, pro Dummodò; & Relativum Qui, Quæ, Quod; & Provocabuli Cur, An, Num; ut, Nescio quis venerit &c Interdum tamen particula, Si, reticetur. * Juv. sat. 3. *Graculus esuriens in cælum, jusseris, ibit; id est, Si Jusseris.* * Cic. Philip. 13. *Recesseris, omnes insequantur; manseris, hærebis* * Horat. lib. 4. *Mersus profundo, pulchrior evenit; luctère, multa proruet integrum cum laude victorem.* Sæpe etiam particula, UT, elegantèr omittitur. * Cic. ad Att. lib. 1. ep. 3. *Velim cæteris quoque rebus cum locum ornes.* * & ibid. *Nunc sentio venias ad id tempus, quod scribis.*

2. QUINQUE habet Tempora, ut & Modus Indicativus, quanquam ea permutantur interdum; ut Præsens pro Imperfecto * Ter. Andr. *Tu si hic Sis, aliter Sentias.* ib. act. 5. sc. 1. *Nam si, cogites, omittas onerare me injuriis* Plaut. Aul. *Sexcenta sunt quæ memorem, si sitis.* Virg. 4. Georg. *Ni jam sub fine laborum vela traham.* id est, sentires, cogitares, omitteres, memoratam, esset, traherem: Curandū

vero

verò ut aptè tempora copulentur, sibi que respondeant; Imperfectum, Imperfecto; ut, *Dicerem, si scirem*; Plùquàm perfectum Plusquàm Perfecto; ut, *Dixissem si scivissem*. Cic. lib. 5. Tulc. *Nunquam id diceret, si te audiret*. Attic. lib. 8. *plura scriberem si possem*. Id in Bruto: *Si corpore valuisset, in primis habitus esset disertus &c.* Quanquam interdum Imperfectum Plùquàm perfecto jungitur. Ter. Adelph. act. 2. *Si attigisses, ferres infortunium*. Cic. Attic. lib. 7. *Si scriberem ipse, longior epistola fuisset*. Sic. & Modi permutantur interdum. Ovid. l. 1. Amor. El. 6. *Solus erā si non savus adesset amor; id est, Solus essem &c.*

3. PRÆTER Futurum, RÔ syllabâ finitum, est, & alterum quod in, RIM desinit, cum Præterito ejusdem Conjectivi voce consentiens. Plaut. in Pleud. *Quis igitur drachmam reddet, si dederim tibi?* Ter. Andr. act. 1. *Si te exemerim, ego pro te molam*. Id. Adelph. act. 2. *Nec mora sit, si innuerim, quin pugnus continuò in mala hareat*. Et in Passivæ vocis Futuro. Id. Hecyra. *Quin, spoliis, mutilis, quemquem nacta sis. Quæ idem sunt, ac, Dederò, Exemero, innuero. Nacta eris*. Gellius lib. 18. cap. 2. sub finem.

4. DIOMEDES lib. 1. ait. *Amaverimus, Docuerimus &c.* Præteritum acui, Futurum circumflecti, atque ideò illic correptâ hic productâ pronuntiari. Cui obstat, quòd non raro Futuri penultima correpta reperitur.

Tunc verò dicendum non à Futuro, RO, sed ab alio Futuro in RIM, duci; nam hoc ut Præterito simile est voce; ita & accentu,

5. FUTURUM subjunctivi primæ Conjugationis apud Priscos, ASSO, syllabâ terminabatur; ut *Amâsso amassis* Plaut. Amphir. *Si me irritassis hodie, lumbis fragium hinc auferes* Id. Mil. *Amassis*, dixit, & in Epid. *Commonstrassis* & in Afin. act. 2. *Verbó cave supplicassis* Apud Cic. 3. de leg. *Interrogâssit. Imperâssit, Creâssit, Locâssit.* & Passivè: *Quid Turbassitur.* Et Ennius apud Cic. de Ienect. *Curâmvē levassō.*

6 SECUNDÆ Conjugationis in, ESSO, ut, *Habesso.* Cic. l. 1. de leg. *Ni par majorve potestas, populûsve prohibessit* Plautus Afinar, act. 3. *Non pedem discedat si licessit;* id est, *Licuerit.* Lucretius lib. 3. *Mugis eam cohibessit,* id est, *cohibuerit.* JUSSO. autem pro, *Jussero,* Æn. lib. 11. apud Virg. antiquum esse ait Servius.

7. TERTIÆ in IM, ut, *Faxim, Axim, Perduim, Creduim.* Plaut. Afin. act. 3. *Si istud quod dicis, Faxis,* id est, *Feceris.* De quibus in Defectivis sub fin. cap. 13.

SCHOLIION VI.

Conjunctivus Modus accedente particulâ, CUM, quomodo reddatur Polonice.

Verbacula idiomata non apud omnes nationes eandem temporum rationem servant, Poloni enim (ut alijs omitamus) Imperfe-

perfectum Coniunctivi Imperfecto fere red-
dunt, nisi alia adiungatur particula, v. g. *Læ-*
tus essem, si te bene valere audirem. *Wesot-*
bym był, gdybym słyszał żeś zdrow. Verum ac-
cedente particulâ, *Cum*, variis modis efferunt,
v. g. *Cum sis vir bonus, neminem esse im-*
probum suspicaris, Ześ sam człowiek dobry,
vel będąc sam dobrym, vel iakoś sam dobry, tak
niokim nierozumiesz, żeby miał być złym.

2. Sæpius tamen vel per Gerundium tan-
tùm, v. g. *Cum te pater unicè diligit, illum*
aversari non debes. Będąc Ojcu tedyntie kochanym
niepowinienes od niego stronić. Vel per Gerun-
dium cum Verbo. v. g. *Cum quatuor iplos*
annos omnibûs membriscaptus jacuisset in le-
cto: tandem miserandum in modum animam
efflavit. Cale cztery lata leżąc, vel, leżawszy na
łożku nic sobą nie włádąc: na ostatek nędznie sko-
nął. Vel per Gerundium & Participium, v. g.
Nunquam ad me scribis, cum à me sæpissimè
longissimas literas acceperis. Nigdy do mnie
niepisesz, mając, vel mający, tak często odemnie
tak długie listy. Vel per Præpositionē & Nomen
v. g. *Cum ex Africa frater tuus discessisset, al-*
latæ Lusitani Regis sunt literæ, quibus eum
nulquam discedere jubeat. Po odjeździe Brata
twego &c. Cum fratres tuos ab exteris redu-
ces salutarem, quo loco res tuæ essent, ego sta-
tim admonui. Przy powitaniu braci swoich &
cudzych kráio w &c. Cum de adventu regio ro-
sa urbe rum reboisset &c. Na powieści,
G2 vel

vel ná nowinę, o przyjeździe Krolewskim &c Rud
 mores illi de adventu hostium, cum impe-
 rator in castra advenisset, repente omnes au-
 diti desierunt. *Wieści owe o zbliżeniu się nie-
 przyjaciela, za przyjazdem hetmańskim do obozu
 wszystkie nagle ucichły.* Vides hęc, ni fallor,
 Coniunctivum Modum Latinum, Nominis
 & Pæpositionum, PO, PRZY, NA, ZA, si-
 miliũmque ejusmodi beneficiũ Polonicè red-
 di solitum. Quod loquendi genus, si probè,
 ut debet, pueri paulatim perceperint, ma-
 gnum me hercle operæ pretium fecerint,
 Prudentiæ Magistri erit, id quod hoc loco de
 Coniunctivo Latino Polonicè reddendo di-
 citur, invenire; & modum Polonæ phraseos
 Latinâ reddendæ observare.

S C H O L I O N VII.

Gerundia Polonica quomodo Temporibus

Coniunctivi Latini respondeant.

I. Gerundiũ Polonicũ Latinè reddendũ
 laborant sæpe pueri, nec rarò falluntur. Quo-
 circa hoc loco animadvertendum est, Ge-
 rundiis ejusmodi alterum semper adhærere
 verbum, quod sæpissimè Potentialis Modi est
 non rarò tamen etiam Indicativi aut Con-
 iunctivi; si igitur p. o Gerundio Polonico il-
 lud Coniunctivi Tempus Latinè extuleris,
 quod alterum Gerundio annexum effertur
 Verbum, re. totam nullo negotio confeci-
 sti; en aliquod exempla. *Bedac szlachcicem,
 powinien się wystrzegać tego, co ná*

zaczyna osobę nie przystoi. Cum nobili loco natus sis, vitare debes quidquid honestum virū dedecet. 2. Doznając codziennie łask twoich mam powątpiewać o twojej ku mnie żyźliwości? Cum quotidianis à te augear beneficiis, dubitem de tuo meo studio? 3. Ustawicznie od niego krzywdy ponosząc miałem go mieć za przyjaciela? Cum perpetuis ab eo vexarer injuriis, eum mihi addictum ducerem? 4. Nieprzyjaciela widząc iązde swoją zniechęca, nagle uciekać począł, Hostis cum viderit (vel) cum vidisset equitatum suum deletum, effusissime cepit fugere. 5. Rozumiejąc że całę nie mogę wyrownać w nauce drugim, począłem być iracundus ferce. Cum credidissem non posse à me ullatenus exæquari alios in studio literario, ceperam despondere animum.

2, Cum verò curandum Magistro sit, ut quancunque potest commodè, utui, exercitationi, prudentiæ ac Authorum imitationi relinquat doctrinæ suæ partem (nam qui nihil omnino vellet præterire sinè singulari præcepto, non absimilis esset ei sane parum prudenti topiario, qui nullum in arbutulis, quas colit, turculum, nullum folium sine alligatura relinqueret) monendi erunt pueri, non ita te præscripta hic lege coarctari, ut omnino eo non nisi Tempore Gerundium vernaculum Latinè efferant, quod adnexum Gerundio Verbum indicat Sufficit enim plerumque, si Præteritum Præteriti etiam Imperfectum Perfecto &c. his quàm perfecto, aut contra
 13

respondet v. g. *Uczę się Grammatyki, wielem rzeczy poiął. Cum rudimentis studerem, multa edidici. Powracając z cudzych krajów, niebezpieczniem był zapadł. Cum ab exteris redirem, periculofum in morbum incideram. Imò quandoque Praesens etiam Praterito correspondere potest. v. g. Nie dziwuję się, że tak nierychło do siebie przychodzisz, tak długo chorując, Minimè minor, te tam lentè convalescere, cum tam diuturnò morbo laboraveris &c.*

3. Quod si ea, quæ secundo hoc numero huc usque docuimus, perplexum reddunt quempiam, ut dubius hæreat, quandonam Gerundium Lingvæ vernaculæ eodem omnino, quo & adhærens sibi Verbum efferendum est Tempore; quando contrà concordia hæc rumpi possit vel debeat: is dubium sibi suum utcunque dissolverit; si Gerundia lingvæ vernaculæ in Verba Conjunctivi aut Indicativi Modi suamet lingvâ assueverit aptè convertere. Tempus enim in quod ibi migrabit Gerundium, hæc etiam, in Latino videlicet sermone, adhibendum ferme erit. Res in allatis exemplis patet; nam primum illud rectè exiulerit Polonus hunc etiam in Modum. *Ponieważes, vel, ponieważ jesteś szlachcic, kiedyś szlachcic &c. 2. Ja który doznaię codzienn &c. 3. Ja którym ponosię &c. Ubi istud quicquid observes velim, ex allatis exemplis quædam esse ejusmodi, ut in illis pro Gerundio, modo hoc, modo illud Tempus Polonicum*

cum salvâ illâsq; sententiâ reponi possit; nam in tertio rectè dixeris *Ponoflem* vel *Ponofszę*, in quarto, *Rozumiãtem*, vel *Rozumiãtem byt*, quod ipsum & in Latinis iisdem tuto licet.

4. VERBA illa. *Bywszy*, *Widziãwszy*, & id genus alia quæ Stoinius quidem apud Cnapium Participia Activa esse credit, Cnapius ipse Verba Participialia, ego (quod præfiscini dictum est) Gerundia Præteriti vel Futuri Temporis malim dicere, cum maximas hucusque difficultates & discentibus & Magistris ipsis pepererint, non citra aliquod operæ pretium à nobis hic explicatum iri confido. De his igitur notandum I. non nisi Præteritum vel Futurum Tempus significari iis posse. II. Adjunctum illis Verbum Præteriti Temporis certò significare, iis quoque rem præteritam denotari; ex adjuncto tamen illis Futuro non semper rectè intuleris, ea quoque Futuri esse. v. g. *Ufilińcy zacznę pracować, odpocząwszy sobie*. Gerundium, *Odpocząwszy*, exponi vel per Præteritum, *kiedym*, vel. *ponieważem sobie odpoczął* &c. vel per Futurum, *Gdy*, vel *iak sobie odpocznę* prout videlicet mens loquentis fuerit. Huic verò rei discernendæ certior regula præscribi nequit, quàm prudentia cujusque & iudicium.

5. Junguntur quoque hæc eodem Imperativo, & pariter modo per Præteritum, modo.

dò per Futurum exponi [debent. v. g. *Odpocząwszy sobie, wróc się znówu do pracy.* Quandoquidem refecisti quiete vires, laborem rurius repete vel, postquam vires quiete reficies &c.

6. Redduntur autem hæc Latine *Verbis Neutris*, factâ periphrasi ex Verbo & participiis, *Postquam, Ut, Cùm. Ubi, Simul* ac. v. g. *Ustałszy wstchnął, padłszy umarł, wstawszy irzekł; stającwszy krzyknął; Wypirwszy opuchł; Powróciwszy rozmowę się z tobą, Nauczywszy się powiem.* *Postquam* alsedit, altè suspiravit; *Ut* concidit expiravit; *Cùm* surrexisset, inquit; *Ubi* substiterit, subst tisset, exclamavit; *Simul* ac eibit, intumuit; *Ubi* rediero, agam tecum; *Simul* didicero, dicam. *VEL* per *Ablativum absolutum*, si *Verba Participiis Præteriti* usitatis non carent. Hinc illa *DE-PUGNATO* *Pobitwie*; *Transcurso, Przebigłszy, Morte obita, Umarłszy* &c. Confer cum dictis Lib. 2. cap. 9. præcept. 7. & cap. 13. append; 2.

7. *DEPONENTIBUS* *Verbis & Communibus* per *Participia Præterita*; *Wyznawszy zamilkł; Począwszy nie dokonał; Ocknąwszy się krzyknął; Umarłszy poczerział; Zbrzydziwszy się porzuci; Zapomniawszy przestanie.* *Confessus* obmutuit; *Ortus* non perfecit; *Expergefactus* exclamavit; *Mortuus* nigruit; *Abominatus* relinquet; *Oblitus* desinet.

8. *PASSIVIS* per *Participia Præteriti in*

Ablativo absoluto; *Uyżrząc się, wrócił się; Ustysząc to, zamilkł; Weyrząc w niebo, westchnął; Dobrząc miecz, ciął go. Viso me rediit; Audito hoc obmutuit; Suspecto cælo suspiravit; Educto gladio illum vulneravit.* Hæc si pro Acusativo Membrium orationis habeant, sine ullo nomine ponuntur; *Ustyszawszy że nieprzyjaciel blisko, zaszedł mu drogę; Auditó, non longè abesse hostem, processit ei obviam. Nie dowiedziawszy się należycie, w którą się stronę udał nieprzyjaciel &c. Non satis explorató, quam regionem hostes petissent; Niewiedziawszy kogo uderzył, na mnie się rzucił. Non visó, quis eum percussisset, me aggressus est.*

9. **ACTIVIS** tamen sublequentibus hæc minus aptè redduntur sæpissimè; v. g. *Napisawszy list, zdartem go, non satis aptè dixeris* (inquit peritissimus Latinitatis Magister **CNAPIUS**) *Scriptam epistolam laceravi; & rectè sanè, in his enim & similibus non satis exploratam habemus loquentis mentem; quis enim mihi sic loquenti divinaverit, scriptamne à me, an ab altero epistolam laceraverim* Dicendum igitur (vader hic Author) **THEO.** fol: 1060.) *Ubi scripsi epistolam, vel, Cum exarsissem epistolam, vel, scriptâ epistolâ laceravi eandem* Quod verò de Activis dictum est, idem intelligendum de aliis quoque Transitivity Verbis, Nominibus, & Participiis, si per illa stet, quominus certa & clara sit sententia.

At

At ubi id non obstat. possunt Passiva, imò & Deponentia & Communia, Participia in eorum regimen transire. v. g. *Parricidam illum ultro peccata confessum obmutuisse audivimus &c.*

10. SUNT exempla apud bonos Authores, inquit Idem, in quibus Participia in ANS, & ENS, Præteriti & Futuri significationem habent * Cic. 2. Tulc: ante finem. *Pompejus cum Rhodum venisset decedens. (i. postquam decessit) ex Syria.* * Plaut. *Credo hercle adveniens, nomen mutabit mihi.* Plura vide apud citatum Authorem. Hæc tamen in agno delectu imitanda.

11. PLURA alia, quæ aut ad Absolutum, quem vocant. Ablativum, aut ad ejus, quæ illum excludit, locutionis constructionem pertinent, cum hujus loci non sint, missa facimus. Illud solum monemus uti ubique alias, ita hic quoque facilius exemplis profici, quam præceptis. Præceptiones certè illas, quas quisque fere docentium aliter aliterq; pro arbitrio comminiseitur truciandis potius intricandisq; puerorum ingeniis. aut movendis litibus, quam rei explicandæ aptiores fuisse huc usque nemo est qui non viderit. Imo qui rem totam citra partium studium condēdiq; ambitionē expenderit, nō difficile deprehenderit difficultatem hanc vel totam, vel minimum magnam partem è præceptionibus hisce prognatam esse. Ubi enim barbaram illud Dependētia nomen inauditum est (uti esse constat apud alias Nationes) ibi neque trice hæc de re ullæ, neque ulus in discente pueritia difficultatis sensus. Polonus igitur Romanæ lingvæ candidatus puer, pro eximia gentis indole. citra ullam fere difficultatem id genus locutionibus expedite reddendis assueverit; & PRIMO unum alterumve idem s. dulus in hoc impenderit, ut ad. ducta hic à nobis. *Adducenda infra suo loco Authorum exempla, tam ea in quibus Ablativus hic cerat, quam illa in quibus*

bus Ablativo tali locum non esse ostenditur, cum Latine (ubi id licebit) vulgariter, tum Patrio sermone iterum iterumq; convertat tamdiu, dum & expedite id ac citra ullum difficultatis sensum possit facere. & memoria mandet optime. ID UBI factum, proponantur ei per dies aliquot aliae locutiones simillimae; eaeque primum efformatae jam & perfectae, quas puer ad priorum normam tum in vulgares latinas tum vernaculo sermone jubetur convertere. UBI id quoque expedite prestare didicerit, simplices cum Latinas, tum Patrias loquendi formas primum à Magistro dictas, deinde proprio etiam Marte, ut poterit, ad normam adductarum ab Emmanuele, efficias per id genus constructionis vertat, vertendasque æmulo proponat. ID aliquo temporis iusti intervallo faciendum est ita, ut exercitii huius initiò propositae pueris locutiones referant semper vivam quandam imaginem earum, quae in Emmanuele tum hic, tum lib. 2. cap: 9. recensentur infra. Eas verò ubi primo statim intuitu & quasi è facie discernere condidicerit; procedetur paulatim ad alias, quarum forma non adeò accedat ad eas, quas adfert Emmanuel. **JUBEANTUR** deinde putri inter explicandum Authores qui praeleguntur iis publicè, ad id genus locutiones attendere: laudem & præmiolo demulceantur, ubi deprehenderint: imitentur in simili aut dispari argumento. SIC procedens in aliis quoque constructionis Latinae generibus diligens Ludi Magister vix præstentem opera pretium brevi se fecisse deprehendet; nunquam satis laudato consilio usum esse Emmanuelem nostrum, cum ubique tam varia, tam accomodata ad rem, tum copiosa Authorum exempla adducit. Hæc enim sola, si perite, & uti debent tractentur, pro mille regulis ac præceptis clarissimis perfectissimisque facient.

12. **SED** ut à Gerundiis exorsi in Gerundiis desinamus, jam ea Infinitis vernaculis conjuncta efferre Latine docebimus. Formæ loquendi apud nostrates sunt; Nie zabieżeć mu było; widząc że ucieka! Nie zagaśić było coprzedzy, postrzegłszy że gore? *citra negationem; Czekać było wie-*

wiedząc że nádeydzie. Wybáczyć mu było, widziawszy że się słusznie gniewá. *Hic Gerundium vernaculum Præterito Coniunctivi efferendum Latine est: in Infinito autem Apoptosein esse verbi quod ob affectum indignationis aliumve reticetur, docet Cnapius. Subauditur videlicet: Cozâ nierzum! iaká nieostrożność! &c. Unde infinitum nostrum apud Latinos quoque effertur infinitè, esto finitè etiam & possit & soleat. Dices itaque: Te illi non occurrisse, cum videres eum fugere? Te incendium non illico extinxisse, cum vidisses ardere? Te non expectasse tantisper, cum scires eum superventurum? &c. VEL adjecto: Tuâ hominis pigerrimi ignaviam! Te stupidiores truci &c. Si verò hæc præposueris non modò Infinitum illis subungere, uti supra reddidimus, verum Finitum etiam non ineleganter licet. v. g. Te hominum imprudentissimum, qui non quantocyus restinxeris, cum videres ardere &c. * *Virg. Aen. I* Mene Iliacis occumbere campis non potuisse? * *Cic. Att.* Me cæcum, qui hæc antè non viderim! *Quod Polonus reddiderit. I* iám też ślepy; co iá za ślepy, mnie tego nie widzieć! Plura similia Authorum tibi observatione parta sunt. confer cum dictis infra sch. IX n. 9*

13. Non negârim alias præterea formas esse per Gerundium loquendi, quas tamè omnes persequi longum sit: Satis habuimus illas potissimum attingere, quæ omnium frequentissimè videntur in sermonem incidere. Cæteras si quæ occurrunt poteris Magister ipse discipulis facili negotio tradere.

De Modo Potentiali.

1. **MODUS** hic, uti & Permissivus sive Con-
cessivus quinque habet Tempora, atque si Futu-
rum solum excipias, easdem voces quas Conjuncti-
vus; significationem tamen longè diversam. Unde
apertissimè intelligimus, Modorum diversitatem
præcipuè ex significationis diversitate oriri. Quod
ipsum patet in Declinatione Nominum, ubi aliqui
Casus conveniunt secum quò ad vocem distinguun-
tur tamen per significationem. **CURET** itaque Lu-
di magister Conjunctivum à Potentiali, Poten-
tiale à Permissivo optime discernere; aliàs hære-
bit frequenter in explicandis Scriptoris.

2. **POTENTIALIS** Modus dicitur, quòd Po-
tentiam, seu ut Priscianus loquitur, Possibili-
tatem adsignificat. Quare verbo, Possum, expre-
cari solet. Non rarò tamen etiam verbis, Volo,
Debeo, prout nempe exigit loci sententia.

3. **VOCES** hujus Modi, Sim? Amem? cum in-
terrogatione fere usurpantur; Já mam bydz? Já
mam kochác? Quam ob causam interrogationis
notam singulis Temporibus adjecimus: quamquam
iisdem sine interrogatione non raro utimur. Utrius-
que generis in hoc Scholio subjecimus exempla.

4. **PRÆSENTIS** exempla: SIM? Plaut. Amphitr.
Vir ego tuus SIM? * Ter. Andr. act, 4. Hic
vir sit bonus? * Crassus in Philippum apud Quint.
lib. 8. cap. 3. fin. Ego te consulem PÜTEM
cüm tu me non putes Senato-rem? * Vir. A-
en. 1. Quisq; in numen Junonis adoret? id
est: adorare velit? 5. AD

5. AD majorem *emphasim* adduntur interdum *particulae*: UT, AN, NE *Enclitica*, aut *similia*. * *Cic. 1. in Catil.* TU ut unquam te CORRIGAS * *Ibid.* Te UT nulla res FRANGAT? *Ter. act. 5.* TÚNE impune hoc FACIAS? *Virg. 3: Aen.* Eloquar AN SILEAM? i. eloquine, an filere debeo.

6. QUANDOQUE & sine *interrogatione* * *Quintil. lib. 1. Cap. 9.* FRANGAS citius quàm CORRIGAS quæ in prævum induruerunt: i. frangere possis &c. * *Id. lib. 6. cap. 5.* VIDEAS plerosque irâ percitos. * *Cic. 4. in Ver.* Siquis novi quid instituerit, is non omnia rata esse PATIATUR; i. pati debet *Prisc.*

7. PRÆTERITI Imperfecti exempla * *Cic. pro Rab.* Tu denique quid FECERIS in hac re? * *Ter. Andr. act. 4 sc. 1.* DICERET quid fecit; On by miał powiedzieć, co zrobił? * *Salus. in Conjur.* Confecto prælio tum vero CERNE-RES &c. Po bătălii dopiero tu było widzieć! * *Virg. Aen. 8.* At tu dictis Albane MANERES. Aleś ty Albanie powinien był dotrzymać słowa. * *Id. 6. Aen.* Quod corpus humandū DICERET! miałby mówić &c.

8. PERFECTI exempla. * *Plaut. Amphitr.* TÚNE mecum tunc FUERIS? *Horat. Epod. 16.* Impune ut urbem nómine IMPLERIS meo? id est: implere potueris? *Virg. 9. Aen.* Unus homo tantas strages impune per urbem ediderit? juverit, primos tot miserit orco? id est: cadere, mittere, potuerit? *Aen. 2.* OCCIDERIT ferró

ferrò Priamus? Troja *ARSERIT* igni? *i. æquumne fuit, aut, debuit occidere? ardere? **
Cic. lib. 5. Tusc. M. Antonii omnium eloquentissimi quos ego VIDERIM, id est, vidisse potui.

9. *PLUS QUAM Perfecti exempla, * Virg. 4. Æn. Faces in castra TULISSEM, IMPLESSEMQUE foros flammis; id est; implere potuissem, aut debuisssem. zápátié mi byto &c. Cic. pro Plane. An, si in me vitæ cupiditas fuisset, omnium parricidarum tela COMMOSSEM? i. commovissem, commovere debuisssem? commovere voluissem Id. Cornif. lib. 12. ep. 22. Plura SCRIPSISSEM, nisi tui festinarent. Suet. Vesp. cap. 4. Maluisssem, oboluisses allium.*

10. *FUTURI exempla. Hor. lib. 1. od 6. Quis Martem tunicâ rectum adamantinâ dignè SCRIPSERIT? i. scripsisse possit, poterit. Cic. in Orat. Pomeridianas quadrigas quàm postmeridianas libentius DIXERIM. Plin. lib. 9. cap. 48 Nec facillè DIXERIM. quâ id id ætate cœperit. Cic. 1. Tusc. Ego ipte eodem ipso non invitUS ERRAVERIM. Id lib. 1, de Leg. Ego verò libenter AUDIVERIM Virg. Geor. 3. EXUERINT sylvestrem animum. HUC spectant præmonitiones illæ: Ut ita dixerim; Pace tua dixerim, &c.*

SCHOLION. IX.

De Modo Permissivo sive Concessivo.

1, *PERMISSIVUS sive Concessivus Modus permissionis sive concessivus significat,*

cat, unde & nomen invenit. Diomedes eū *Speciem Concessivam* appellat. *Quæ* inquit, *nequaquam volumus fieri, ea verbó concedimus ut fiant, ut contendendi pertinaciam evitemus.* Ejus usus in secundis potissimum tertiusq; Personis cernitur; primas enim, excepto Futuro, non facile invenias.

2. PRÆSENTIS exempla. * Cic. 6, Verr. *SIT sacrilegus SIT fur.* * Id. lib. 2. Acad. *Hæc si vobis non probamus, SINT falsa sanè, invidiosa certè non sunt.* * Id pro Dejot *PEREANT amici dum unà inimici intercidunt.* * Ter. Adelph. act. 2. *Profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet.*

3. PRÆTERITI Perfecti (Imperfecti enim nullum habetur) exempla * Cic. 3. in Verr. *Malus Cívís, probus consul, seditiosus homo Cn. Carbo fuit: Fuerit sanè aliis, tibi quando esse cepit?*

4. PLUS QUAM Perfecti exempla* Virg. Æn. 4. *Verùm anceps pugne fuerat fortuna: i. fuisset.* Hic *Fuerat*, pro *Fuisset*, positum est, sicut apud Martialem lib. 2. epigr. 78. *Si non errasset, fecerat illa minus; id est, fecisset.* Et apud Hor lib. 2. od. 17. *Me truncus illapsus cerebro sustulerat, nisi Faunus ictum dextra levasset, i. sustulisset.* Poteris similia exempla fingere etiam Primæ Personæ. Verùm in primo illo Virgilii. *Fuerat*, Indicativi, pro, *Fuisset*, i. esse a. *Fuiss.* potuisset. Potentialis; ultimum verò *Fuisset*, Permissivi est Modi Ee præ-

præsenti Tempore: *Vereris, nè si verberetur servus, aufugiat: aufugiat sanè.*

5, FUTURI exempla * Cic. 2. Acad. *Verum restituro Peripateticis, iustinuero Epicureos, &c.* * Id. 5. Tusc. *Quàm sibi conveniat, ipse viderit.* * Id. de amic. *Quàm id rectè faciam, viderint sapientes.*

S C H O L I O N X.

De Modo Infinito.

1. INFINITUS, sive (ut loquitur Gellius lib. 1. cap. 7.) *Indefinitus Modus* dicitur, quia cum priores Modi omnes apertè sibi certos Numeros Personàlq; definiant; ut, *Lego, Legis, Legit, Legimus, Legitis. Legunt:* in Infinito Personæ eadem ac Numeri incerti sunt. obscurèq; latent, non nisi Pronominum beneficio evolvendi, *Ut, Me, Te, Illum, Nos &c Amare.*

2. VERBA omnia cujusvis terminationis conjungunt in hoc Modo simul unàq; voce prælens Imperfecto, & Perfectum Plus quàm perfectò: nam, *Scio te amare literas.* Prælens est. *Sciebam te amare literas.* Imperfectum est: *Scio me ad te scripsisse,* Perfectum est. *Sciebam me ad te scripsisse* Plus quàm perfectum est.

3. AT quæ Passivè terminantur. in iis Perfectum & Plus quàm perfectum suppleuntur ex infinito *Esse, vel Fuisse,* & Participio Præteriti Temporis, mutatis Numeris & Generibus pro re de qua agitur * Cic. Philipp. 2. *Clodium meo consilio interfectum esse dixit.*

Id. Fam. lib. 1. ep. 9. Certiorem te per literas scribis esse factum, me cum Casare. & Appio esse in gratia &c.

4. EX omnibus Latinis Verbis unicum tantum exstat Verbum Substantivum, SUM, cui proprium Infiniti Futurum, FORE, remansit integrum, jungiturq; cum omnibus Generibus & utroque Numero. * Cic. Fā. lib. 6. ep. 1. *Neque ego ea quæ facta sunt, fore cum dicebam, divinabam futura.* Id. ibid. lib. 1. ep. 3. *Vehementer confidit his meis literis se apud te gratiosum fore.*

5. IN cæteris ergo Verbis (quod & in Substantivo, SUM, usurpare licet.) Futurum Activæ significationis hujus Modi proprium suppletur ex Infinito, ESSE, vel, Fuisse, & Participio in RUS mutatis Numeris, Casibus ac Generibus, prout res postulat * Cic. Attic. lib. 6. ep. 3. *Illum eum futurum esse puto, qui esse debet.* * Id. Philipp. 8. *Dixit, aliam sententiam se dicturum fuisse* * Id. in Verr. act. 4. lib. 3. *Non molestè fero, me laboris mei, vos virtutis vestrae fructum esse laturos.*

6. PASSIVÆ tamen significationis Futurum ejusdem Modi proprium ex infinito, IRI, & Supino Priore constat. ut, Amatum iri Doctum iri, * Cic. lib. 1. de divin. *Vaticinatus est madefactum iri minùs triginta diebus Graciam sanguine* * Id. Attic. lib. 2. ep. 20. *Adit Pompejus se prius occidum iri ab eo, quàm me violatum iri.* * Ter. He. yr. Prolog. *Rug-*

mor.

mor venit datum iri gladiatores. Atque hoc Futurum ita Passivorum ac Communium tantum Verborum est proprium, ut à Deponētibz etiam Passivā significatione formari nequeat. Hæc enim si Passivam aliquando significationem admiserint. Futurum in ea ex Participio in *DUS*, & infinito, *ESSE*, vel *Fuisse*, duntaxat possunt admittere. vid. lib. 2. cap. 13. QUAMVIS Probus, Donatus, Priscianus posteriorem hanc futuri supplendī rationem pro futuro propriè tali non agnoscant ferme, quod Participia in *DUS*, necessitatem potius congruentiāmve, quàm Tempus significant, etiamsi lectum post seculum habeant: * Cic. in Rull, *Non eos in Deorum immortalium numero venerandos à vobis & colendos putatis?* Hic non tempus futurum, sed necessitas significatur. Sic fere semper. vide Rudim. in scholio particulari, & lib. 2. cap. 13.

7. PRO Infinito, *Esse*, Participiis, in *RUS*, frequentissimè; Participiis in, *TUS*, & *DUS* rarius adhæret, *FORE*. * Cic. Attic. lib. 5. *Deinde addis, te ad me venturum fore.* * *Id ad Brutum* lib. 11. *Quos spero brevi tempore societate victoriæ copulatos fore.* * *Id. Att. lib. 3. Quasi divinarem fore mihi aliquando experendum studium tuum.*

8. DIOMEDES, Donatus, aliq. Grammatici addunt alteram Futuri Activi circuitionem ex priore supino, & Infinito, *IRE*, vo-

cis Activæ; ut *Amatum ire*, *Doctum ire*. Qui loquendi modus singularem elegantiam habet, contentionemq; sive studium in agendo significat, Præsentis tamen Temporis nō Futuri vim continet. * Plaut. *Bacchid: Desistas ire oppugnatum*; i. *oppugnare cum studio*. * Liv: lib: 9. *Bell: Maced: Vitricus tuus vitam tuam perditum ire hoc facto properat*. * Gell. l. 4. cap. 6. *Volo adjutum ornatumq; ire noctes tuas*, id est, *adjuvare atque ornare*.

9. QUAMVIS verò, *Occisum ire*, *Violatum ire*, *Direptum ire*, *Madesactum ire* &c. Activa voce nihil aliud, quàm *occidere*, *violare*, *Diripere*, *Mad facere*. Tempore Præsentis significant, ut docuimus; tamen, *Occisum iri*, & reliqua Patiendi voce Futuri sunt Temporis. * Cic: *Attic: lib. 9. Quem tu locum Græciæ non direptum iri putas?* * Liv: lib: 1. *Cecinit sibi aram hic dicatum iri*.

10. Prisci Futurum Activæ vocis Modi hujus, *RUM*, syllaba terminatum in omnibus Verbis adhibuere, quod omnibus generibus ac utriq; numero, non secus ac, *FORE*, accommodabatur. Valerius Antias, *Aruspices dixerunt, omnia ex sententia procellurū*. Gracch: *Credo inimicos meos hoc dicturum*. Quos imitatur Cicero in Verr: act: 6. lib: 5. *Hanc sibi rem præsidio sperat futurum*. V. de Gellium. l. 1. cap: 7.

11. Fuit & aliud Futurum Modi hujus commune pariter ac invariabile, Priscis usitatum, *Affer*.

Affere, syllabis terminatum ideo, quòd à pri-
 sco conjunctivi Futuro in, *Affo*, desinente
 duceretur. Unde, *Expugnassere*, *Impetrassere*, i.
Expugnaturum, *impetraturum* esse. Plaut: Amphitr.
Se summa vi eorum oppidum expugnassere. Id.
 M l. *Hercle credo te facile Impetrassere*. Id. Ca-
 ptiv: *Illam confido me reconciliassere &c.*

S C H O L I O N XI.

*Vernaculi Infiniti Tempora quâ rationis reddan-
 tur Latine.*

1. INFINITUS Modus quamvis naturâ
 suâ Personas & Numeros nonnisi involu-
 tos & implicatos habeat, libet tamen in Præ-
 senti eos explicare; ut hujus etiam Modi va-
 riam significationem & usum jam inde à pri-
 mis rudimentis pueri cognoscant.

2. Navus & suorum profectûs ac culturæ
 avidus Ludimagister toto pectore in hoc in-
 cumbet, ut barbarum illud Latinitatis pueri-
 lis vitium, quo illi vernacula Infinitis infini-
 tîs item Latinis malè reddunt, extirpet ra-
 dicitûs. Quod ut tantò feliciùs præstare pos-
 sit, nos hic aliquas eiusmodi loquendi formas
 adducemus.

3. Infinita igitur illa vernacula, quibus in-
 terrogationem nostrates exprimunt; ut, *A bił
 go? czekac cie tu? a pisac to?* uti semper lubau-
 diri sibi volunt hæc vel horum similia: *Kazesz
 go bił? Trzeczac cie tu czekac? Chcesz, zechym to pi-
 sac? Mamze to pisac?* ita iisdem adjectis fini-
 tē vel infinitē enunciant. *Vis percutiam*
 vel,

vel, *Vis ut percutiam? Jubesne ut hic te expectem? Jubesne hic te expectari? Debeone id scribere? scribendumne id? Peculiares & longè elegantissimæ id Latinè efferendi formulæ illæ sunt: Vin? (Apostrophus est de quo vide fin. lib. 3.) tu id fieri? Terentius. Idne estis authores mihi? Vocon' ego hanc, quæ te quarit? Verberon' illum? Huc refer, quod eximius Latinitatis Magister P. Cnapius monet, Latinos videlicet, cùm interrogant, non uti particula, SI, quãvis citra interrogationem locò, AN, eandem particulam ponant. Unde Terentius, *Visam si domi est. Columella. Custos gallinarum auscultes, si pulli pipiant.**

4. Illa quoque, *Nie widác go dojad, Nie rozeznać koloru, Nie słychać głosu, Nie znać po nim, Czy tu zapach, smród, świeżość, &c.* vel solo Indicativo, *Non apparet hactenus. Non discernitur color. Non auditur vox Non refert, [puta, fronte, oculis, veste, &c. Unde Tacitus: Vultu ferebat, quos spiritus gessisset. Znać mu było po twarzy, &c.] Sentitur odor, fætor, putor, ræcor, &c. VEL si potentia seu possibilitas (ut vulgus loquitur) aut impotentia his significatur, per verbum *Possum*, infinitumq; passivum efferentur, *Non potest discerni color. Nequit auderi vox, &c.* Elegantissimè verò per secundas Personas Potentialis Modi; *Niewiedzieć iak mu dogodził. Nescias quo pacto ejus morositati, cupiditati, &c. satisfacias, & in Præterito: Niewiedzieć kto było słychać, Nescires*
utri*

utri illorum obsequendum esset. Hæ tamen fortasse faciliora cironibus; Incertum mihi erat, non potui apud me statuere, cui obedirem, &c. Non inveniebam modum eos placandi, &c.

5. Per eundem Potentialem & hæc horūq; similia Latine reddes: Jak się tu nie dziwować! Jak tu takiego nie bit, Jak go tu było nie chwalić! Jak go tu będzie przyiąć. Quis hic non admiretur? &c. Quis hunc talem non verberet? Huncne ut impune quisquam abire patiatur? Quis eum hic non laudasset? Quis illum (puta hospitem) dignè receperit? vel per secundas Personas ejusdem Modi. Quis (id est, quomodo, non mirere? Quomodo huic parcas? &c. imò & per primas ejusdem vel Futuri Indicativi. Quomodo non mirer! Quare ratione illum venientem excipiam! Cic: Philip: 13. Quis non doleat interitum talis & viri & civis? id pro Cæcin: Quid tu huic homini facias? Quintil: lib: 6. cap: 5. videas plerosque irā percitos, &c. Cic: de Senect: Quid de pratorum viriditate, aut arborum ordinibus, aut vinearum, olivetorumq; specie dicam? Virg: Æn: 2. Quis cladem illius no-
tis, quis funera fando explicet!

6. Cum interrogativis illis & Infinitis, Quis, Qualis, Uter, Quantus, Quot, Quotus, & aliis, quæ Verbis, Audio, Video, Scio, Intelligo, Nescio aliisque id genus junguntur, Poloni Infinitivum Verbum ponunt. Nie wiem komu wierzyć. Wie gdzie co powiedzieć. Nie widzę co być. Wiem siła mu dać. In his reddendis Latine Infinitivus noster Coniunctivo esseendus est. Ne-

scio cui credam, vel, credere debeam. Novit quid & ubi dicat. Non video quid accipiam, vel, accipere debeam, vel, accipiendum sit. Scio quot dem. Sic in aliis temporibus. Nie miałem mu co dać, quod darem. Nie było gdzie sięść, ubi sederem.

7. Adhibent item Nostri Infinitum Gerundiorum & Supinorum locò; ut, czas wstát, poszedł spác. Quorum Latine efferendi praecepta esto nec illico, nec simul proponi debent tironibus, tamen captata molli occasione meliores loquendi formulæ paulatim illis inculcandæ. Ita enim fiet, ut priusquam praecepta noverint, quasi aliud agendo, eximio quodam Latinitatis succo tingantur, imò & imbuantur.

8. In illis loquendi modis: Ot temu było być Królem, (ironicè aut verè.) Było tobie paść, nie, &c. Wpiałku temu jeszcze grzebać, &c. in his, inquam, similibusve aliquid semper infinito subauditur, quod si apertè adjeceris, nullo negotio Latine extuleris. v. g. Decuit sanè hunc regnare. Bubulcum melius ageres (vel si placet) opilionem, subulcum, agasonem, &c. quàm hominum moderatorem. Sic Plautus: Ut matronarum facta hic pernovit probè! moribus praefectum mulierum hunc factum velim. Polonus dixerit: Patrzay, iak &c. Och mistrzem mu było być.

9 Affinia istis sunt, nisi quòd insuper interrogationem, exclamationem cum admiratione, indignatione aliòve affectu contineant: Mnie to...! Tobie się tego...

nie spodziewać! Jemu tak nagle umrze! **QUA** Latine quoque eleganter per Infinita extuleris. Men' tam graviter aberrasse? Te id non sperare? Illum tam subito è vivis raptum esse? Subauditur enim semper; *Æquum, Possibile, Credibile & similia*, quæ eleganter tacentur, addi tamen etiam apertè possunt. Confer cum dictis supra Schol: 7. num: 15.

10. Infinita vernacula Perfecti vel Plusquam perfecti, quibus semper Impersonale, *Było*, adhærere consuevit; ut, *Czekać było. Nie chodzit tam było &c.* bifariam Latini efferunt. Primò per Verbum, *Oportet*, Supino Priori (quod longè elegantissimum) vel Infinito junctum, Cic. *Oportuit factum esse. Oportuit communicatum. Adolescenti morem gestum oportuit. Ut ut erat, mansum tamen oportuit. Terent. Irritari Antonium non oportuit. Cic. Secundo per Optativum Cic. Resitisses, mortem oppetisses potius, quàm &c. Terent. Hem prædiceres! Hey, było przepowiedzieć! Platus. At tu nè clam me comesses prandium. Nie ziadac było przedemną. Ad priorem efferendi modum pertinet, Opus, cum Ablativo Participii Præteriti temporis, v. g. *Consulto opus fuit &c.* v. infra l. 2, c. 14. Præc: 11. Append..*

SCHOLION XII.

Quid Gerundia & Supina? cur inventa? an Passivè quoque significant? & Gerundia interdum, E, in U, mutare.

1. QUID sint Gerundia, cur ita dicta, quid

quid item supina; non convenit inter Grammaticos. Diomedes quidem censet, Gerundia & supina sextum esse Verborum Modū, alii verò, ut Phocas, Donatus, Priscianus, Nomina Participialia malunt dicere. Verū magis placet quòd videlicet Supina appelleret Verba Participialia: idem verò dicimus & de Gerundiis. Cū enim Græci pro Gerundiis ac Supinis, quibus carent, Infinito utantur, Articulorum & Præpositionum adminiculo; Latini hæc Verba Participialia excogitârunt, ut crebram molestamq; Infiniti repetitionem vitarent.

2. QUÆ enim Latini dicunt; *Efferor studio Patres vestros videndi. Quis est tam in scribendo impiger? Inter spoliandum corpus hostis exspiravit. Abi deambulatum. Turpe quidem dictu &c.* Ea Græci sic dicerent; *Efferor studio Patres vestros videre. Quis est tam in scribere impiger? Inter spoliare exspiravit. Abi deambulare. Turpe dici.* Quas loquendi formulas Latini quoque Poëtae frequenter, Historici interdum usurpant. Liv: lib: 3. *Tempus est, aut pacem componi, aut bellum geri.* Tibull: lib: 2. eleg: 3. *Causa perire fuit. i. pereundi.* Hor: Carm. 8. *Rite maturos aperire partus lenis Helythia. i. lenis in aperiendis partibus.* Et mox ibid: *Vosq; veraces cecinisse Parca. i. veraces in canendo.* Id. lib. 1. od. 14. *Ecce celerem sequi Ajacem. i. adsequendum,* ut sentit Prisc: lib: 18. Ovid. Ep. penult:

nult: *Retulerat Nestor nato te querere misso. i. misso te questum, seu ad te querendum. Et sexcenta ejusmodi apud Pòetas.*

3. GERUNDIA omnia significationem habent activam; & in, DI, quidem perquam raro Passivam. Justin: lib: 17. *Arymbas, Athenas erudiendi gratiâ missus. i. ut erudiretur. Quò spectat & illud Terentii Prolog. Heaut. No- varum qui spectandi faciunt copiam. Et Suet: in Aug: cap: 98. Permissâ jocandi licentiâ, diripien- diq; pomorum. i. Spectandarum, Diripiendorum. In DO, etiam non raro. Virg: Ecl: 8. Frigi- dus in pratis cantando rumpitur anguis. i. dum in- cantatur. Id. lib. 3 Georg. Uritq; videndo fœ- mina. i. dum videtur. Id. ibid. Alitur vitium crescitq; tegendo. i. dum tegitur. Lucr. lib. 1. Annulus in digito subter tenuatur habendo. ET in, DUM, interdum. Virg, 3. Georg. ante domandum ingentes tollunt animos. i. antè quàm domentur. Sall. in Jug. Cùm ipse ad imperan- dum dissidium vocaretur. i. ad imperata facien- da. antiqua planè loquendi ratio. Cic. lib. 9. ad Pæt. ep. 25 *Huc ades ad imperandum, sive ad parendum potius* Sic enim antiqui loqueban- tur. Qua ratione & ipse Cicero videtur lo- cutus de Nat. Deor. lib. 2. extremo. *Qua pecude, quòd erat apta hominibus ad vescendum, i. qua homines vescerentur.**

4. SUPINA in, UM, Activam significatio- nem habent; ea tantùm Passivam, quæ sunt à Neutropassivis; Venum, Vasculum. Hæc vero Infini.

Infinitorum Futura, *Lectum iri, Visum, ire & similia* non à Supinis, *Lectum, Visum*, sed à Verbo, *IRI*, passionem mutantur. Omnia vero Supina in, *U*, passivè terminantur. v. g. *Mirabile dictu*. Quamquam *U* *Omedes* lib. 1. & *Priscianus* lib: 8. interdum Activè sumi doceat. Favet iis *Plautus* in *Menechm. Obsonatu redeo*. Et *Cato* de re Rust: *Primus cubitu surgat*. Et *Statius* l. 1. *Achill. Quem nunc venatu rediturum*. Aliqui tamen hæc Nomina quartæ declinationis non Supina censent.

5. IN Tertiæq; Conjugationis Gerundiis in *DI, DO, DUM* ac Participiis ejusdem flexionis in, *DUS, Veteres, E*, penultimæ syllabæ per, *U*, efferebant. * *Ter: Andr. Proli: Nam in prologis scribundis operam abutitur. i. scribendis.* * *Ib. act: 1. sc. 4. Di date facultatem, obsecro, huic pariundi. i. pariendi.* Apud *Plautum* hæc crebra sunt, & apud *Sallustium* antiquitatis affectatorem in *Catil Libido eos invaserat Reipub: capiunda.* * Et *ibid: Impunitatem Reip: perdunda fore credebant.* * *Ib: Tanta vis hominum leniunda potius, quàm exagitanda videbatur.* Alii quoque *Scriptores* interdum. * *Liv: lib: 6. In nos quid arma polleant vestra si parendo experiundum est, inermes experiemur.* * *Cic: Fam: lib: 9 ep. 14. In consiliis capiundis.* * Et *lib: 2. ep. 10. Existimavit tamen esse faciundum.* * *Id pro C. Rab: Hic videlicet perblandus reperiundus fuit.* * *Ib. pro Cæcin. Qui ad constitutum experiundi gratiâ venissent.* Sic, * *Rei gerundæ &c. ex quo*

quo nonnulli Gerundia dicta esse arbitrantur.

6. Hinc apud Juris Consultos qui Veterū edicta legesq; interpretati sunt, existant in Pādectis tituli; *Communi dividundo. Ad legem Juliam de repetundis. Familiae erciscundae. i. rei hereditariae dividendae.* Quas veterum loquendi formas Cicero aliq; Scriptores nunquam sibi putarunt immutandas sic * lib. Fam. 7. ep. 22. *Quod jus statutus communi dividundo?* * Id. pro Sext. *Cesar legem de pecuniis repetundis non putat esse legem.* * Id. pro Cluent. *Clames, te lege pecuniarum repetundarum non teneri.* * Id. pro Cluent. *Clames, te lege pecuniarum non teneri.* * Id. pre Cæc. *Nomine heredis arbitrum familiae erciscundae postulavit.* * Id. de Orat: *Idem erciscundae familiae causam agere non potest.* Sic, *Juris dicundi.* Cic: pro Muræna * Et act: 3. in Verr: *Pecuniam ad jus dicendum dedisse.* Et ejus generis alia.

ADMONITIO.

Cum in explicatorum hic à nobis Modorum, trium præcipue postremorum perfecta notitia tanta insit utilitas, curabit Magister, ut quod supra Cap: 2. in admonitione commendavimus, in Potentia quoque ac Permissivo Modo, imò & in illis, de quibus proximè Schol. XI. loquendi formulis exequatur, ac breves ejusmodi locutiones, quas creberrimè in usu esse advertet, simplicis Conjugationis locò decurri Latine jubeat. Imò si ve ipsi pueri inter se se palam decertent, si ve scribendi argumentum è dicentis ore excipiant, si ve Latinum, qui in Classe prælegitur, Authorem explicent, semper illum sibi scopum præfixum habeant, ut sermonis Latini, ad vernaculum, & vernaculi

Latinum consonantiam dissonantiámve; singulares item, quæ tum in hoc, tum in illo adhibentur exprimendi modos ac proprietates diligentissimè consueverunt. Nec quidquam eorum quæ in usu habent, unquam sit, quod senex vernaculo Latinum facere, seu contrà è Latino in Patrium transferre maxima cum sermonis proprietate non jubeantur, conentur, doceantur. Imò noverit Magister ipse, se quoque nunquam Latinæ sermonis copiam, vim & elegantiam esse ita comparaturum; ut hæc eadem Discipulis quoque, cum volet debebitq; quàm maximè, impertiri possit: nisi longo tempore ita antiquos Latinitatis Principes volvat, imò terat; ut, quidquid in iis legit, vernaculo sermone à semet exigat, atque se ipso hortatore illud contendat obtinere, ut quod cuique idiomati quamvis in re maximè proprium sit, per noscat ac ediscat. Vicissim verò quidquid vernaculo sermone effert, legit vel audit, quò Latine efferendum sit semper cogitet. Rudia deinde Discipulorum ingenia cum eodem modo formare sataget; tum in id incumbet vel maximè, ut tam ea quæ æmuli sibi obijciunt, quàm quæ ipse distat quotidie, sint è maximè usitatis ac necessariis loquendi formis. Æterno proinde exilio damnabit pestes illas Gymnasiorum, quæ miserandâ puerilium ingeniorum contagione grassari apertè solent. Ex iis sunt I. Cum ineptis ad rem præsentem vocabulis utuntur eo finè, ut difficultatem negotiumq; facessant æmalis. V. g. Amo, Brát, Odi. Nieprzyiaciel. Venio, Kupię, przedáję. Penates, student. II. Cum Anomala, Defectiva, Aptota aliq; ejusmodi violentè ad loquendū adhibent; ut, Quæso dicerem, Prosiłbym. Cete quibus cōmpetit nomen, Discolor, Wieloryb pstry. Res, quæ vocantur Reapetundarum, Kradzież &c. Quid enim his ineptius, imò quid perniciosius? An alià de causa Defectiva hæc sunt, quàm quòd in eo Genere, Numero, Casu, Tempore, aliòve Attribute nunquam ea Latini adhibeant? Hoc si ita est, cur in earum tu vocum naturam, cur in omnem Latini sermonis usum violentus esse pergis? Ut condiscant, inquis, pueri, Defectiva hæc esse: quæ verò ista rei condiscende ratio? quæ methodus? Defectiva sunt? Virgo docendus potius puer est, ubi hæc talia sibi proponuntur respondere

Spondere; locum hic iis non esse, alia adhiberi deberet quorsum autem ineptissime illæ circuitiones? An non major inde manat perniciēs, cū pueri hanc Defectivi supplendi rationem legitimam esse credunt, arripiunt, condiscunt, adhibent? III. Cū easdem perpetuū, idq; insulsiſſimas locutionum formas usurpante neque aliud Latine loqui sciunt, quā de negligentia vel diligentia; de navo vel ignavo studioso; de discoloribus animalibus aut avibus: neque aliter quā inepto illo modo; W zedkſzy ia, Obaczywizy ia &c. An non præſtiterit, iā illis concertandi tēpus partiri, ut modō quidem vernaculas loquendi formas, quibūs maximē quisque utitur, Latine reddendas æmulis proponant, modō Latini aliquid, puta, Authorum quos producit Emmanuel, aliorūve ſententias aut contextum Patrio ſermone reddant: modō de Hiſtoria, quæ illiſ diſcenda proponitur, modō de ſua Claſſis Syntaxi quæſtiones ſibi ſolvendas obijciant: modō Arithmeticas operatiōes inſtituant &c. IV. Cū privatim traditis præceptionibus (doctrinas conditionēve ii appellant) obruuntur, nec per compendia, uſu videlicet, exemplis & exercitatione perpetua; ſed inextricabilibus quibusdam ambagibus; nullo ſanē vel maligno proſectu, maximo autem temporis diſſendio ingeniorūq; torturā deducuntur. V. Cū declarandorum Emmanuelis præceptorum modum ac rationem ſine modo ac ratione adhibent. Fieri enim conſuevit, ut quidquid ex Emmanuele diſcūt, id certis Verborum formulis cogantur explicare, ut dicitur; reapse verō ingenium & memoriā cruciare. Perſepe enim non minūs Emmanuelem ipſum, quā traditam ſibi illam Emmanuelis explicationem non intelligunt. Quid igitur factō opus eſt? Ubi nempe Emmanuel ſatis ſuperque capi poteſt à pueris, ſi ejus præceptum vernaculo ſermone redditum declaratumque ut poteſt, audiant, id ſufficiat; nec ampliūs oneris quidquam imponatur, quā ut uſu probeant, quod intellexiſſe ſe aſſerunt. Ac ſi intrinſecior alicubi occurrat nodus, adhibenda explicatio eſt tum Patriiſ tum Latinis verbis, ſi quā poteſt, planioribus. Minimē tamen à pueris exigendum, ut traditam expl. candi formam ad verbum, quod ajunt, reddant memoriter. Suffecerit, ut quibus quō-

bus tandem possunt verbis usque peritiam probent suam. Imò ne id quidem omnino ab iis postulandum, ut quod percepisse se dicunt, proprio statim, à semet reperto exemplo confirmant palam. Multum effecisse credendi sunt, si alieno saltem rectè Latine reddito comprobare quod, dicunt, queant. Ad extremum, cum uti Emmanuel ipse admonet, aliud sit rationem viamq; tradere, qua Latinam linguam discas; aliud Grammaticas quæstiones nodosq; difficiles explicare: meminerit Magister, primum illud officii sui esse; alterum nequaquam, nisi carpsit & pauca, quantum se. ad primum illud consequendum opus fuerit. In hoc igitur incumbat toto pectore, ut Discipuli purè copiosè & expedite Latine loquantur: potius quam ut inquinatissimà illà, quæ solent, Latinitate, dubia & quæstiones moveant. Hæc omnino est Emmanuelis mens; hoc voluit is enim cum in ejusmodi quæstionem quodam loco incidisset, nulli eam dignatus responso concludit: Hæc & ejusdem generis quæstionibus prætermisissis. exemplis potius exerceantur pueri quàm studiosissimè - Assuescant denique potius emendatè loqui & scribere, quàm barbarè disputare. Hæc ille l. 2. t. edit.

VERBI DEPONENTIS
CONJUGATIO.
CAPUT X.

UTOR, Verbum Deponens Conjug: 3tia sic
conjugabitur.

Indicativi Modi tempus præsens.

NUM: SING.

NUM: PLUR.

UTOR, Używam 2. u. | Utimur. 2. utimini.
teris, v. re. 3. utitur. | 3. utuntur.

Præteritum imperfectum.

Utebar, używałem. 2. ute. | Utebāmur. 2. utebāmi-
baris, v. re. 3. utebatur. ni; v. nor. 3. tebantur.

Præ

Præteritum perfectum.

Ufus, a, um, sum, v. fui, użyłem. ut, lectus sum.

Præteritum plusquàm perfectum.

Ufus, ula, usum, eram, v. fueram &c. ut lectus, lecta, lectum, eram. &c.

Futurum.

Utar, użyję 2. uteris &c. ut, legar, 2. legeris.

Imperativi Modi tempus præsens.

Uttere, v. utitor, użyj, &c. ut, legere, v. tor. &c.

Imperativi futurum sive Modus Mandat:

Utitor, v. uteris &c. ut, Legitor, v. legeris &c.

Optativus Coniunctivus, Potentialis.

& Permissivus Modus, ut in, LEGOR, ex toto, præter significationem, quæ hic Activa semper, ut in, LEGO.

Infinitivi præsens & imperfectum.

Uti, używać, że używam, ábo używałem, &c.

Perfectum & plus quàm perfectum.

Usum, am, um, esse, v. fuisse, użył, że użył &c.

Futurum activum.

Usum, am, um, esse; mieć użyć; że użyję &c.

Usum, as, a, esse; mieć użyć, że użyjemy &c.

Futurum passivum.

Utendum, am, um esse; mieć być użytym &c.

Utendos, as, a, esse; mieć być użytymi &c.

Futurum præterito mistum Activum

ex Futuro Infiniti activo; Passivum ex

Passivo formabis, mutato, esse in fuisse.

Gerundia.

Utendi, używania; do, używania; dū, do używania.

SUPINUM. Ulum. używát.

Participia.

Præsentis & imperfecti. Utens, tis; używający, a, e.*Præteriti perfecti.* Ulus, a, um, ten co użył.*Futuri activi.* Usurus, a, um, ten co ma użyć &c.*Futuri passivi.* Utendus, utenda, utendum, ten co go maia użyć, &c.VERBI COMMUNIS
CONJUGATIO.

CAPUT XI.

*DIMETIOR, Verbum Commune, Conjugationis
4ta, sic declinabitur.**Indicativi Modi tempus præsens.*

MUM: SING:

NUM: PLUR:

Dimetior, mierzę. 2. di
metiris, v. re. 3. dimetitur. | Dimetimur. 2. dimeti-

mini, 3. dimetiuntur.

Præteritum imperfectum.

Dimetiébar, mierzyłem &c. ut, Audiebar &c.

*Præteritum perfectum.*Dimensus, a, um, lum v. fui, zmierzyłem v.
mierzono mię, &c. ut, Auditus, lum, v. fui &c.*Præteritum plus quàm perfectum.*Dimensus, a, um eram, v. fúeram, zmierzylem
był, v. mierzono mię bylo; &c. ut, Auditus
eram, v. fúeram.*Futurum.*Dimetiár, mierzę; dimetiéris &c; ut, Audiar,
audieris.*Imperativi Modi tempus præsens.*

Dime-

Dimetire &c. *zmiérz*; ut: Audire. v. auditor.

Futurū imperativi, *ſve* modō mandativo.

Dimetitor, v. dimetiéris &c. *zmiérz więc* &c.
ut, Auditor, v. Audieris, v. audiére.

Optativi Modi præſens & imperfectum.

U T I N A M.

Dimetirer, *obym* *zmierzył* &c. ut, Audirer &c.
Præteritum perfectum.

Dimensus, a, um, ſim, v. *fúerim*, *obym* *zmierzył*, v. *obymię* *zmierzono* &c. ut, Auditus ſim, v. *fúerim*.

Præteritum plus quàm perfectum.

Dimensus, a, um, eſſem, v. *fuiſſem*, *obym* *był* *zmierzzył*, v. *o by* *mię* *było* *zmierzono* &c. ut, Auditus eſſem, v. *fuiſſem*.

Futurum.

Dimetiár, *o bym* *mierzył*, &c. ut, Audiar, audiaris &c.

Conjunctivi Modi tempus præſens.

C ù M.

Dimetiár, *gdy* *zmierzę* &c. ut, Audiar, audiaris &c.

Præteritum imperfectum.

Dimetirer, *gdym* *mierzył* &c. ut, Audirer &c.

Præteritum perfectum.

Dimensus, a, um, ſim, v. *fúerim*, *gdym* *zmierzzył*, vel, *gdy* *mię* *zmierzono* &c. ut, Auditus ſim, v. *fúerim*.

Præteritum plus quàm perfectum.

Dimensus, a, um, eſſem, v. *fuiſſem*, *gdym* *był*

zmierzył, v. gdy mię było zmierzono, &c. ut,
Audicus essem &c.

Futúrum.

Dimensus, a, um, ero, v. fúero, gdy zmierzę,
v. gdy mię zmierzę &c. ut, Auditus ero, v.
fúero

Infinitivi præsens & imperfectum.

Dimetiri, mierzyć, że mierzę, v. mierzyłem, &c.
Perfectum & plus quam perfectum.

Dimensum, am, um, esse, v. fuisse; zmierzył,
vel byż zmierzonym, &c. ut, Auditum, am,
um, esse &c.

Futúrum activum.

Dimensurum, am, um, esse, mieć mierzyć &c.
ut, Auditorum, am, um, esse, active.

Futúrum passivum.

Dimensum iri, v. dimetiendum, am, um, esse,
Mieć byż zmierzonym &c. ut, Auditum iri, &c.

Futúrum præterito mistū formato ut in, Utor.

G e r ú n d i a.

Dimetiendi, mierzenia, dimetiendo, mierząc
dimetiendum, do mierzenia.

S u p í n a.

PRIUS. Dimensum, rozmierzać.

POSTERIUS. Dimensu, do rozmierzania.

Participia tum activa tum passiva.

Præsens & imperf. Dimetiens, tis; Rozmierza-
jący &c.

Præteriti perfecti. Dimensus, a, um; ten co zmie-
rzył, vel ten co go zmierzono.

Euturi

Verbi Anom: Possum, Conj: 131

{ Activi. Dimensurus, a, um; *ten co
ma mierzyc.*

Futuri { Passivi. Dimeriendus, a, um; *ten
co ma bydż mierzon.*

ADMONITIO.

De natura Verborum Deponentium & Communium agemus suis locis: hic tantum moneantur pueri, I. Participia tam Communium, quam Deponentium, DUS, finita & quod inde suppletur Futurum Infinitivi, II. Futurum Infinitivi quod in Verbis Communibus fit ex supino priore & Infinito IRI, III. Supinum posterius eorundem passivè duntaxat usurpari. PRÆTER HÆC, in Deponentibus quidem nihil esse quod passivè significet; in Communibus verò Participium Præteriti, & quæcunque Tempora ex eo suppleantur, tum activè, tum passivè significare.

VERBORUM ANOMALORUM CONJUGATIO.

CAPUT XII.

POSSUM, verbum Neutrum, Anomalum,
sic conjugabitur.

Indicativi Modi tempus præsens.

Possum, *mogę*, 2. potes, | Possumus, *możemy*. 2.
możesz, 3. potest, *może*. | potestis, 3. possunt.

Præter: imperf: - Póteram, *mógłem*, ut, *eram*.

Præter: perfect: - Pótui, *mógłem*. ut, *fui*.

Præter: pl. quam. - Potueram, *mógłem był*. ut, *fueram*.

Futurum

Futurum.

- Potero, będę mógł. ut, ero.
Imperativi praesens.

Possis, vel fac possis, moż.

Optativi modi praesens & imperfectum.

UTINAM

- Possem, o bym mógł. ut, essem.

Prat: perfect:

- Potuerim, o bym mógł. ut, fuierim.

Prat: pl. per.

- Potuissē, o bym byi mógł. ut, fuissē.

Futurum.

- Possim, o bym mógł. ut, sim.

Coniunctivi praesens.

CUM

- Possim, gdyż mógł. ut, sim.

Prat: imper:

- Potuerim, gdy mógł. ut, fuierim.

Prat: perf:

- Possem, gdy mógł. ut, essem.

Prat: pl. per.

- Potuissē, gdy był &c. ut, fuissē.

Futurum.

- Potuero, gdy będę mógł. ut, fuero.

Infinitivi praesens & imperfectum.

Pote mōdz, że mógł, vel. mógłtem, &c.

Perf. et pl. per. - Potuissē, zmōdz, że z mógłtem,
zmógłś, &c. cæteris caret.

SCHOLION I.

De Anomalis universim, quid illa sint; tam speciatim de Verbo, SUM, & Compositis.

ANOMALA Græcè Latine Inaqualia universim dicuntur illa, quæ non ubique æqualiter ad Regularium aliarum vocum normam procedunt. Unde Verba Anomala ea sunt, quæ aliqua in re à communi Quatuor Conjugationum norma aberrant: unde eadem & IRREGULARIA vocantur ab aliis. Præcipua sunt: Sum, Fero, Volo, vis, (nam Volo, as, Latam, Regulare est.) Fio, Eo, Queo, Nequeo, Edo, & horum composita.

2. SUM, quod suprà poluimus, ex tribus fere antiquis Verbis, *ESUM*, *FUO*, *FORE*, conflatur. De primo horum Varro libri. 1. Anal. *Sum*. inquit, olim dicebatur, *Esum*: hinc *Es*, *Est*, *Eram*, *Essem*, *esse*, & alia quæ ab *E*, inchoantur. Unde Prileis, *Estunto*, pro *Sunto*. * Cic. lib. 1. de Leg. *Discordia civium*, *Estunto* n̄ amplius sex menses. DE secundo Virgi. 11 Aen. *Rutulūq; fuit* * Plaut. Capt. *Caveto*, *mibi iratus fuas* 1. *fit*, *sis*: hinc est, *Fui*, *Futurus*, & alia. A tertio, *FORE*, i. *Esse* & *FOREM* i. *Futurus essem* (quævis *Fore*, interdum nihil aliud quàm, *Esse*, significat) Composita sunt: *Adforet*. 6. Aen. * *Adfore*. 7. Aen. & 1 *Metamorph.* * *Confore*. Ter Andr. * *Defore*. Cic. in Rull. * *Profore*. Hor. l. 1. ep. 18 & alia.

3. In Impetativo, *ES*. pro, *Sis* vel *Esto*, nō parum est in usu. Cic. l. 1. Att. ep. 18. *Bono animo, es i. sis.* Sic in Compositis quoque. * Virg. Ecl. 9. *Huc ades, ô Galathea i. adsis* Contra verò in Plurali, *Estote*, v. *Este*, magis usitatum. Plautus tamen *Curt. act. 1. SITE mibi proptie. i. Este.*

4. CONJUNCTIVI Præsens plenum est, *Stem*, *sies*, *siet*, quò passim utuntur Plautus, Terentius, & alii interdum. Hinc, *Possiem* apud eosdem. Nunc tamen utimur imminuto, *Sim*, *fs*, *fit*. * Cic. in Orat. *Stem*, inquit, plenum est, *SIM*, imminutum.

5. ESSENDI *Essendo*, *Essendum*, quamvislegantur apud Donatum, apud Veterum tamē nullum reperies. 613

6. PARTICIPIUM Præsentis Temporis, *Ens*, ab, *Es*, formavit Sergius Flavius: quod durum quidem, minimè tamen aspernandum censer Quintilianus lib. 8. cap. 3. Tu cave illud ulurpes, si eleganter loqui velis.

7. Composita, *Absum*, *Adsum*, *Desum*, *Intersum*, *Obsum*, *Præsum*, *Subsum*, *Superum*, *Simplificis*, *SUM* normam sequuntur, præpositis, *Ad*, *De*, *Inter*, *Ob*, *Pra*, *Sub*, *Super*; ut *Absum*, *Abes*, *Abfui*, *Abero*; *Desum*, *Dees*, *Defui*, *Deero*. sic alia.

8. Eodem modò, *Insum*, & *Prosum*: verùm ab *Insum*, Præteritū, *Infui*, ac derivata vix sunt in usu. * Plaut. *Afin*. *Age*, loquere, quid ibi infuerit. *PROSUM*, verò interjicit, *D*. literam iis locis, quibus, *Sum*, ab, *E*, incipit; ut, *Prodes*, *Proderam*, *Prodero*, *Prodesse*.

9. Duo tantum Composita, *Præsum*, & *Absum*, Participium, *Præsens*, & *Absens*, ab, *Ens*, Participio Verbi Substantivi formant. At. *POTENS*, potiùs Nomen dixeris, quàm Participium à, *Possum*.

10. *POSSUM*, Compositum est ex Namine, *Potis*, & Verbo, *Sum*, In eo Nomen, *Potis*, semper, *IS*, syllabam consuèvit rejicere. *T*, verò syllabæ ejusdem litera integra manet tunc, cum simplex, *SUM*, ab, *E*, incipit; ut *Pot-es*, *Pot-est*, *Pot-eram* &c. Quare etiam, *Pot-Essem*, & *Pot-Esse*, &, *Pot-Efferem*, dicebant Prisci, nunc tamen, *Possẽm*, *Possẽ* &c. dicimus. Ubi verò *Sum*, ab, *F*, incipit, in Composito, *Possum*, *F*. deperit: ut *Potui*, non *Potfui*; *Potuerã*, *Potuerim*, *Potuerõ*; non, *Potfueram* &c. II.

Verbi Anom: *Fero, Feror*, Conj: 135

11. IMPERATIVI Præsens Diomedii est, *Possis*, quod tamen rectius subiunctivo tribuas: hoc utimur in Imperativo, quia, *Fac*, Verbum subintelligitur. Quod etiam Plaut: in Pseud. expressit. C. *non possum PSEUD Fac possis*.

12. Priscis etiam apud Nonium & Diomedem passiva huius Verbi vox adhibebatur: *Potestur, Poteratur, Possetur*. * Lucr: l. 3. *Quod tamen expleri nullâ ratione potestur* Sic aliqui legunt illud Virgil. lib. 8. *Quod fieri ferro, liquidoq; potestur electro*. Ubi tamen legitur rectius, *Potest*, ut sit versus Spondaicus, cum, *Electrum* primam producat, incipit enim Græcis ab, E, longo. Unde Ovid. 2. Metamorph. *De ramis electranovis &c.*

FERO, Nio sē,
ACTIVUM.

FEROR, Niojā miē,
PASSIVUM.

Indicativi Modi tempus præsens.

Fero. 2. fers. 3. fert.
Plural: Fērimus. 2. fertis. 3. ferunt.

Feror. 2. ferris, v. ferre. 3. fertur. Pl. Fērimur. 2. ferimini, v. NOR. 3. feruntur.

Præteritum imperfectum.

Ferebam &c. ut. *legebā*. Ferēbar &c. ut. *legēbar*,
Præteritum perfectum.

Tuli &c. ut. *legi*. Latq sū &c. ut. *lestq sū*
Præteritum plus quàm perfectum.

Túleram &c. ut. *légerā*. Latq erā ut. *lestq eram*.
Futurum.

Ferā, &c. ut. *legam*. *leges* | Ferar, ut *legar*, *legēris*.
Im.

Imperativi præsens.

(tur.

2. Fer, v. ferto 3 ferat. | 2 Ferte, v fertor. 3 fera-
Plural: 1. Ferám 9. 2 fer | *Pl:* Feramur. 2. ferimí
 te, v. fertote 3. ferant. | *Ni v. NOR* 3. ferantur.

Imperativi futurum five *Modus Mandat:*

2. Ferto, vel ferēs 3. | 2 Fertor, v. feréris, v.
 ferto; vel, feret. | *RE.* 3. fertor, v. feretur.
Plur: 2. Fertóte, v. fe | *Plur:* 2. Ferimínor. v.
 rétis 3. ferunto, v. | feremini. 2. feruntor,
 ferent. | v ferentur.

Optativi præsens & imperfectum.

U T I N A M.

Ferrem. 2. ferres 3. fer- | Ferrer. 2. ferréris, v.
 ret. *Plur:* 1. Ferré- | ferrére. 3. ferretur.
 mus. 2. ferrétis. 3. | *Pl:* 1. Ferremur. 2 ferré-
 ferrent. | mini, v NOR. 3. ferrétur.

Præteritum perfectum.

Túlerim &c. ut, légerim | Latus sim, ut, lectus sim.

Præteritum plus quàm perfectum.

Tulíssem &c. ut, legíssem | Latus fuíssem &c.

Futúrum.

Feram. us, legam, legas. | Ferar. ut, legar, legaris.

Conjunctivi præsens.

C ù M.

Feram, feras &c. ut le- | Ferrar, feraris &c. ut,
 gam, legas. | legar, legaris.

Præteritum imperfectum.

Ferrem &c. ut, Pra- | Ferrer &c. ut, Pra-
 sens Optativi. | sens Optativi.

Præteritum perfectum.

Túlerim. ut, légerim. | Latus sim, ut, lectus sim.

Præ-

Verbor: Anom: *Fero, Feror, Conj* 137

Præteritum plus quàm perfectum.

Tulissem. ut, legissem. | Lat9 fuissē ut, lect9 fuiss:
Futurum.

Túlero, &c. ut, légero. | Lat9 ero. ut, lectus ero.

Infinitivi præsens & imperfectum.

Ferre, nieśc, znosić &c. | Ferri, bydź niesionym.

Præteritum perf: & plus quàm perfect:

Tulisse, zniesć, zaniósć. | Latū, ā, ū, esse, v. fuisse.
Futurum.

Latūrum, am, um, esse, Latum, iri, v. ferend-
mieć nieśc. dum, am, um, esse.

Latūros, laturas, latu- Latum iri, v. ferend-
ra, esse. dos, as, a, esse.

Futurum præterito mistum.

Laturum, am, ū, fuisse; | Ferendū, ā, ū, fuisse.

Latūros, as, a, fuisse. | Ferendos, as, a, fuisse.

Gerundia activa.

Ferendi, niesienia; ferendo, niosący; ferendum,
do niesieniá.

Supina activa.

PRIUS. Latum, nieśc. POSTER. Latu, do niesienia.

Participia activa.

Præsentis & imp: Ferens, tis, niosący, znoszący.

Futuri. Laturus, a, um; ten co ma nieśc.

Participia passiva.

Præteriti. Latus, a, um; niesiony, ná, ne.

Futuri. Ferendus, a, um; ten cogo ponieść.

SCHOLION II.

De FERRO ejusque Compositis universim, & speciatim.

VERBI, Fero, Præteritum Perfectum &
Plus quàm perfectum non invenitur. Sic

Quin-

Quintilianus lib. 1. cap. 6. Nam, *Tuli*; & *Tuleram*, sunt à, *Tollo*, cujus antiquum Præteritum, *Tesuli*, nunc, *Sustuli*.

2. Composita ex illo, *Antefero*, *Circumfero*, *Confero*, *Defero*, *Infero*, *Perfero*, *Præfero*, *Refero*, *Transfero*, *Differo*, *Aufero*, & si quæ alia sunt, Simplicis normam sequuntur, additis Præpositionibus *Ante*, *Circum*, *Con*, *De*, *In*, *Per*, *Præ*, *Pro*, *Re*, *Trans* Verùm, *Infero*, & *Confero*, in Supinis, N. literā mutant in L. ut *Illatum Collatū*.

3. Cæteræ quoque Præpositiones, *Ad*, *Ob*, *Sub*, *Ab*, *Ex*, *Dis*, cum Verbo *Fero*. compositæ mutationem aliquam patiuntur. *AB*, enim sequente, *I*, manet, ut *Ablatum*: ante, *T*, assumit, *S* ut, *Abstuli*; ante, *F*, mutat. *B*, in. *U*, ut *Aufero*. * *OB*, & *SUB*, in Supino manent; ut, *Oblatum*: sequente, *E*, migrant in *F*, ut, *Offero*, *Suffero*: in Præterito manet, *Ob*, ut, *Obtuli*; *SUB*, mutat, *B*, in *S*, ut *Sustuli*. * *AD*. sequente. *F*, *T*, *L*, in has ipsas literas mutat, *D*; ut *Affero*, *attuli*, *allatum*. * *EX*, manet in Præteritis posterioribus; ut, *Extuli*, *Extuleram*: in Supino, *X*. deperditur: ut, *Elatum*: sequente, *F*, *X*, quoque migrat in *F*; ut, *Effero*. * *DIS*, in Supino perdit, *S*, ut, *Dilatum*: in Præteritis posterioribus manet; ut, *Distuli*, *Distuleram*: sequente, *F*, mutatur in, *F*, ut, *Differo*.

VOLO,	NOLO,	MALO,
CHCꝥ.	NIECHCꝥ.	WOLꝥ.

Indicativi præsens.

Volo. 2. vis 3.	Nolo. 2. nō vis.	Malo 2. mavis.
vult. PLURAL:	3. nō vult. PL:	3. mavult. PL.
1. Vólumus. 2.	1. Nólumus. 2.	1. Málumus. 2.
vultis. 3. vo	non vultis. 3.	mavultis. 3.
lunt.	nolunt.	malunt.

Præteritum imperfectum.

Volébam &c. Nolébam. &c. Malebam, ut doc-

Præteritum perfectum. (cebam.

Vólui &c. Nólui &c. Malui, ut, docui.

Præteritum plus quàm perfectum.

Volueram &c. Nolueram &c. Malueram &c.

Futurum.

Volam voles &c. Nolam, noles &c. caret

Imperativi præsens.

Noli, v. nolito PL: nolim nolite, v. nolitote &c.

Optativi præsens & imperfectum.

U T I N A M.

Vellem, &c. Nollem, &c. Mallem, &c.

Præteritum perfectum.

Voluerim, &c. Noluerim, &c. Maluerim &c.

Præteritum plus quàm perfectum.

Voluissem &c. Noluissem &c. Maluissem &c.

Futurum.

Velim, velis &c. Nolim, nolis &c. Malim &c.

Conjunctivi præsens.

C ù M.

Velim, velis &c. Noli, nolis &c. Malim malis.

Præteritum imperfectum.

Vellem

Vellē, velles &c. Nollē, noles &c. Mallem &c.
Præteritum perfectum.

Voluerim &c. Noluerim &c. Maluerim &c.
Præteritum plus quàm perfectum

Voluissem &c. Noluissem &c. Maluissem &c.
Futurum.

Voluero, &c. Noluoero, &c. Maluero, &c.
Infinitivi præsens & imperfectum

Velle, *chciéc.* Nolle *niechciéc.* Malle, *woléc.*
Præteritum perf. & plus quàm perf.

Voluisse. Noluisse. Maluisse.

Participium præsentis.

Volens, tis. Nolens, tis. Caret.

S C H O L I O N III.

De VOLO, ejusque Compositis.

VOLO, as, avi, Latam, Verbum est regulare Conjugationis primæ; *Volo, vis.* Anomalū seu Irregulāre: hujus Imperfectum, *Volebam, Malebam, Nolebam:* Perfectum, *Volui, Malui, Nolui,* Plus quàm perfectum, *Volueram, Malueram, Nolueram,* & quæ ex his formantur, secundæ Conjugationis normam sequuntur.

2. FUTURUM, *Volam,* tertiæ Conjugationis legē inflectitur. Eō utitur Cic. Attic. lib. 2. ep. ult. *Volam illum scire ex te, me id fecisse.** Hor. lib. 2. ep. 2. *Scire volam quantum &c. & alii.*

3. IMPERATIVO proprio caret, pro quo utimur, *Fac velis.** Cic. Att. l. 3. *Itaque fac, ut me velis esse aliquem.* Sic, *Da operam ut velis,* & similibus. Diomedes addit: *Volito, Volitose,* sed in usu non sunt. Sic & *Malo.*

4. INFINITIVI & participii Futuris carer, nec non Supinīs Sic etiam Gerundiis, Authore Phocā ac Diomede; quamvis apud Donatum sint, *Volendi, Volendo, Volendum*.

5. NOLO & MALO, Composita ex *Volo*, idē sunt, ac, *Non volo*, ac *Magis volo*, ut docet Cicero in Oratore. Apud Plautum *Māvolo*, & *Mavellem*, & *Mavelim*, invenies *Nevolo*, pro, *Nolo*, *Nevis*, *Nevult*, apud eundem. Trinum. *Filiam meam tibi desponsam esse audio, nisi tu nevis*.

6. IMPERATIVI voces, *Noli*, *Nolite*, frequentes sunt apud Ciceronem & alios. Futuri, *Nolito*, *Nolitote*, apud Nonium. *Nolens*. Participium, Lucan. lib. 1.

7. MALAM, Futurum Indicativi, præteritum in prima persona non videtur esse usitatum: utemur proinde potius ejus loco, *Malim*, *malis*, *malit*. Cælius tamen lib. 8. Fam. ep. 4. *Sed ut spero, bonos & Senatum malet*.

F I O, F I S, F I T.

Indicativi præsens.

Fio, *fiat* sic. 2. fis, 3. fit. | Pl: Fimus, fitis, fiunt.

Præt: imper: - Fiebam &c. ut, *Audiebam*

Præt: perf: - Factus, a, ū, sū, v. fui. ut, *lectus sū*.

Præt: pl per. - Factus, erā, v. fūerā. ut, *lectus erā*.

Futurum. - Fiam, fies &c. ut, *audiam*, *audies*.

Imperativi præsens.

Fias, v. fac fias, fiat. | Fiamus, fiatīs, fiant.

Optativi præsens & imperfectum.

U T I A M.

Fierem &c., legerem &c. Præt:

- Præt: perf:* - Factus sum &c. ut, lectus sim.
Pr: p q per. - Factus es sē, v. fuiss: &c. ut, lectus &c.
Futūrum. - Fiam fias &c. ut, legam, legas &c.
Coniunctivi præsens.

C ū M.

Fiam, fias &c. ut, legam, legas.

- Præt: impe:* - Fierem, &c. ut, legerem.
Præt: perf: - Factus &c. sum &c. ut, lectus sim.
Pr: pl q per. - Factus essem, v. fuiss ut, lectus es sē.
Futūrum. - Factus ero &c. ut, lectus ero, &c.
Infinitivi præsens & imperfectum.

Fieri, stac się, zostac czym.

- Perf: & pl. q.* - Factum esse, v. fuisse.
Futūrum. - Factum iri, v. faciendum, am,
 - um esse &c. ut, Lectū iri, v. legendum &c.
Part: præt: - Factus, a, ū, uczyniony, zostawssy.
Part: futuri. - Faciendus, a, um, co ma zostac czym.

S C H O L I O N IV.

De F A C I O, & F I O, eorūque Compositis.

FACIO, Activum Conjugationis tertiæ, regulariter format omnes modos & Tempora. Passivum ejus olim, *Facior*, cujus exstant apud Nonium ac Prisc: exempla: sed jam exolevit, eiq; successit, *Fio* significatione Passiva. Hoc in Præsenti & Imperfecto Modorū omnium propriam flexionem habet: Præteritum *Factus sum*, cum derivatis fit ab Activi, Supino, *Factum*.

2. Imperativum non habet proprium, Plautus tamen Cureul. act 1. dixit: *Fimi obsequens.* & mox: *Fite mihi Violentes.* Apud eundem Amphitr.

Amphitt & Pornuli Prol. & apud Nonium.
Fitote. * Hor. lib. 2. Sat. 5 *Ficognitor ipse.* *
 Diomedes etiam agnoscit, *Fito*, *Fitote*, *Fiunto*;
 qui addit Gerundia, *Fiendi*, *do*, *dum*, & Parti-
 cipium, *Fiens*: quibus minimè utéris, nisi apud
 idoneos Authores reperias: nec, *Fiendus*, di-
 ces, sed, *Faciendus*.

3. **FACIO**, si cum Præpositionibus com-
 ponatur, *A*, suum mutat in *I*; ut, *Afficio*, *Con-*
ficio, *Disicio*, *Efficio*, *Inficio*, *Interficio*, *Officio*, *Per-*
ficio, *Resicio*, *Sufficio*: & ejusmodi Composita,
 quæ Simplicis flexionem sequuntur, Passi-
 vumq; habent à *Faciôr*, ut, *Afficiôr*, *Conficiôr* &c.
 præter, *Officio*, & *Proficio*, quæ Passivum non
 habent, nisi fortè Impersonaliter. **QUOD SI**,
Facio, cum aliis componatur particularis, *A*,
 suum retinet, & Passivum habet à *Fio*, ut *Cale-*
facio, *Liquefacio*, *Madesacio*, *Frigefacio*, *Tepefacio*;
Calesio, *Liquesio*, *Madesio*, *Frigesio*, *Tepeio*. Repe-
 riuntur tamè etiã, *Consio*, *Desio*, *Interfio*, passivè
 pro, *Conficio* &c. * Balbus lib. 9. ad Att. Res to-
 ta confieret. * Æn. 4. Confieri possit &c. * Ter A-
 dolph. Hoc confit quod volo * Hoc. ast 3. Nihil
 apud me tibi desieri patiar. * Lucr. lib. 3. Aut
 flammis interficiat.

E O,

I D ē.

Q U E O,

M O G ē.

N E Q U E O,

N I E M O G ē.

Indicativi præsens

Eo. 2. is, 3. it

PLUR: Imus, 2.

itis, 3. eunt.

Queo. 2. quis.

3. quit. PL

imus &c. ut, Eo.

Néqueo, néquis

nequit. PL Ne-

quimus &c.

K

Præter

Præteritum imperfectum.

Ibam. 2. ibas. 3.	Quibā, quibas,	Nequibam, 2.
ibat. PL: Ibam⁹	quibat. PLURA:	nequibas. 3.
2. ibatis. 3. ibāt.	Quibamus, &c.	nequibat. &c.

Præteritum perfectum.

Ivi, ivisti &c.	Quivi, quivisti.	Nequivi, ne-
ut. audivi.	quivit &c.	quivisti, &c.

Præteritum plus quàm perfectum.

Iveram, ut, au-	Quiverā, qui-	Nequiveram,
diveram.	veras &c.	nequiveras &c.

Futurum.

Ibo. 2. ibis. 3.	Quibo. 2. qui-	Nequibo, ne-
ibit. PLU: Ibi-	bis. 3. quibit.	quibis, neque-
mus. 2. ibitis.	PL. Quibimus,	bit. PLU: Ne-
3. ibunt.	quibitis &c.	quibimus &c.

Imperativi præsens.

I, v. ito. Eat. &c.	caret.	caret.
---------------------	--------	--------

Imperativi futurum sive Modus Mandativus.

Ito, v. ibis. 3. ito, v. ibit. PL. Itôte, v. ibitis.
3. eunto, v. ibunt.

Optativi præsens & imperfectum.

U T I N A M.

Irē. ut, audirē.	Quirem &c.	Nequirē. &c.
------------------	------------	--------------

Præteritum perfectum.

Iverim, ut, au-	Quiverim, qui-	nequiverim, ne-
diverim, &c.	veris. &c.	quiveris &c.

Præteritum plus quàm perfectum.

Ivissem, ut, au-	Quivissē, qui-	Nequivissem,
divissem.	visses, &c.	nequivisses.

Futurum.

Eā, eas, ut doceā	Quā, &c.	Nequeam, &c.
-------------------	----------	--------------

C ū m.

Eā, as, ut, doceā | *Queam, &c.* | *Néqueam, &c.*
Præteritum imperfectum.

Irem, ut, audirē. | *Quirē, quires.* | *Nequirē &c.*
Præteritum perfectum.

Iverim &c. ut, | *Quiverim, qui-* | *Nequiverim,*
audiverim. | *veris &c.* | *nequiveris &c.*
Præteritum plus quam perfectum.

Ivissem, ut, au- | *Quivissē, qui-* | *Nequivissem,*
divissem. | *visses, esset. &c.* | *nequivisses &c.*
Futurum.

Ivero. ut, audi- | *Quivero, qui-* | *Nequivero,*
vero. | *veris, rit &c.* | *nequiveris &c.*
Infinitivi præsens & imperfectum.

Ire, isē, ze idē. | *caret.* | *Nequire.*

Præteritum perfectum & plus quam perfectum.

Ivisse, pōysē &c. | *Quivisse, zmōdz.* | *Nequivisse.*

QUEO, NEQUEO sequentibus carent.

Futurum. - *Iturum, am, ūm esse. ut, Auditurū.*

Fut: præ: mist. - *Iturum fuisse ut, Auditurum fuisse.*

Gerundia - *Eundi, iscia; eundo, idq; eundum,*

Supinum. - *Itum, isē.* (*w drogę.*)

Part: præ: - *lens, euntis, Idq; &c.*

Part: fut: - *Itutus, itura, iturum; co ma isē.*

SCHOLION V.

De, EO, & Compositis: item QUEO & Nequeo.

EO, Verbum Anomalum in Præsenti Im-
perfecto & Futuro propriam habet flexionē;
in ulterioribus verò Præteritis eorūmq; deri-
vatis leges Quartæ Coniugationis sequitur; ut

Ivi, Iveram, Iverim, Ivissim, Ivero, sicut, Audivi, Audiveram &c.

2. COMPOSITA normam Simplicis sequuntur in omnibus: sunt verò *Abeo, Adeo, Anteeo; Circumeeo, Coo, Exeo, Ineo, Intereo, Oeeo, Pereo, Praeo, Prateroo, Subeo, Transeo. SIC* etiam, *Prodeo, & Redeo* quæ tamen literam, D interferunt. CIRCUMEEO iis locis quibûs Tempora Verbi EO, ab. l. incipiunt, ut, *Ibam, Ibo, &c.* potest. M retinere vel abjicere: v. g. *Circuis, Circuiboo, &c.* v. *Circumis &c.*

3. VENEEO, Compositum est ex. *Venum, & EO*, unde per omnia sua Tempora simplici, EO, se conformat ut, *Abeo, Adeo, & alia ex, EO, Composita.* Defectivum tamen. It magnam partem: certè Imperativum proprium, aut minimum secundam ejus Personam: sing. *Veni, v. Vinito*, caret. *Veneat, &c.* ex Conjunctivo, ut in. *Vo-lo, Malo*, ac aliis, supplentur. Caret item Gerundiis, Supinis & Participi: *Venum*, enim Nomen potius est. vide infra cap. XVIII. Schol. ult. n. 5.

4. Reperies apud Tibul. él. 4. *Transiet ætas, i. Transibit.* * & Sen l. 2. de Benef. *Nullam iniet. gratiam, i. inibit*: perinde quasi Verbum hoc sit Quartæ Flexionis. Sicut etiam Quartæ Flexionis Verba ad hujus Verbi normam Imperfectum & Futurum inflectunt *Nutribit, Mollibit &c.* ut diximus Cap. 9 Schol. 1.

5. QUEO & NEVEEO, flectuntur ut EO: Infinitum tamen, *Quire, & Gerundia, Supina ac Participia non videntur in usu.* 6.

6. QUITUR, *Queatur, Quitus est, Passiva voce dicebant Veteres, Authore Domede: sicut eadem voce, Potestur, Poteratur, Possitur. Sic etiam, Nequitur, & Nequitum est, apud Festum.* Lucr. l. 1. Dum veniant alia, ac suppleri summa queatur.* Ter. Hec. act. 4. sc. 1. Forma in tenebris nosci non quita est Vide ibidem Donatum.*

ED O, COMEDO, EXEDO,

Iem.

ziadam.

wyiadam.

Indicativi praesens. Edo, es, est, Comedo, comes, comest. Exedo, exes, exest. Plur: Estis.

Mandativ: Comesto tu, comesto ille.

Optativi C *Essem, esses, esset. PLUR: Essemus*
praesens & C *essetis, essent.*

imperfectum. C *Comessem, comesse, comesset.*
Comessemus, comessetis, comessent.

Coniunctivi imperfectum eodem modo.

Infiniti praesens & imperf: Esse: Comesse, Exesse.

Indicativi passivi praesens. Estur. Iedza.

SCHOLION VI.

De, EDO & Compositis.

EDO, edis, edidi, editum, priore ubique productâ, id est, *Emitto vel, Extruo*. Verbum est Activum Regulare Conjugationis tertiæ. Sic etiam, *Edo, Edis v. es*, priore correptâ in Præsentis & Imperfecto; *Edi, Es*, priore in Perfecto ac Supino productâ, i. *Vescor*, sive *Manduco*, Regulare quoque est, omne q; Modos habet, sicut & Composita, *Comedo, comedis, comédi, comesum Exedo, exedis, exédi, exesum, & alia; ut, Adedo, Ambeo &c.*

2. In hac tamen posteriore significatione nonnullas voces sumit, *EDO*, à Verbo, *Sum*, éstq; *Abundans cum, Comedo, & Exedo*, Redundantes itaque ejusmodi flexionum formas posuimus in paradi-gmate, ne quis aut ubique id his in Verbis licere arbitretur; aut ubinam liceat, ubi nefas sit, dubius hæreat.

3. *ES, & Comes*, Præteritum Indicativi. * *Plaut. Most. Quem absentem comes.* II. *EST, Comest, exest.* * *Virg. 4. Æn. Est mollis flamma medullas.* * *Id. in Epigr. Qui semper lacerat comestq; mente.* * *Lucr. lib. 3. Quem volucres lacerant, atque exest anxius angor.* * *Cic. l. 3. Tusc. Lacerat, exest animum, planeq; conficit.* III. *ES* in Præteriti Imperativi. * *Plaut. Mil. ES, bibe animo obsequere.* * & in plurali, *ESTE.* *Id. Mostel. Este, effarcite vos.* IV. *Esso, Comesto.* Futurum Imperativi. * *Cato de Re Rust. Brassicam esto vel coctam, vel crudam.* * *Id. ib. ubi exnaveris, comesto quinque folia.* V. *ESSEM, Comessem,* Imperfectum Subjunctivi. * *Valer. Max. lib. 4. c. 3. Si Dionysium adulare velles, ista non esses.* * *Virg. l. 1. Geor. Ut mala culmos esset rubigo.* * *pro Sext. Rosc. Ut bona sua comestes.* * *Te. Eun. act. 3. Ut de symbolis essemus.* VI. *ESSE,* Præteritum & Imperfectum Infinitivi. * *Cic. l. 2. de Or. Facnum alios aiebat esse oportere.* Sic, *comesse* apud *Plinium & Plautum Mostell.*

4. *ESTUR*, Passivâ voce dicitur. * *Plin. l. 20. c. 3. In Ægypto propter amaritudinem non estur.* * *Ovid. l. de Pon. El. 1. Estur ut occulta &c.*

5. *ESTIS*, Indicativo; *Esto*, *Estote*, Imperativo addit Diomedes, quas voces non est cur rejiciamus.

D I C. D U C. F A C.

Dic, *Mów*; *Duc*, *Wiedź*; *Fac*, *Czyń*; Imperativo in Modo Anomala & Irregularia sunt, quod Eliteram etiā in compositis amiserunt.

S C H O L I O N VII.

DICE, *Duce*, *Face*, Antiqui dicebant: unde hæc apud Comicos interdum reperiuntur. *Palut. Cap. Dice, monstra, præcipe* Quare & in Composita *Virg. l. 11. Æn. Armari Volscorum edice maniplis. i. edic. Plaut. Most. Duce me, amabo. Ter. Adelph. ac. 5. sc. Tu abi & traduce, & act. 3. sc. 4. Hunc adduce.*

2. *FACE*, etiā apud Poëtas invenias. *Ter. Andr. Memissum face. Ovid. ep. Phyll. Face expectes* (ut veteres legunt codices.) *Id. 1 Fast. Jane face æternos pacem pacisq; ministros. Et. l. 2. de Pont. el 3. Verba face, ut vita &c. Author hic Aldus & alii.*

3. *COMPOSITA* tamen ex, *Facio*, quæ, *A*, in *I*, mutant, in Imperativo. *E*, retinent; ut, *Confice*, *Perfice*, *Effice* &c

VERBORUM DEFECTIVORUM

C O N J U G A T I O

C A P U T XIII.

DEFECTIVA PERSONALIA

M E M I N I,	O D I,	N O V I,
<i>Pamiętam,</i>	<i>Nienawidzę,</i>	<i>Znam.</i>
	<i>Ka</i>	<i>Indi-</i>

Indicativi præsens & præteritum perfecti:

Mémini, memi-	Odi, odisti o-	Novi, novisti,
n sti, méminit.	dit. PLURALI-	vel, nōsti, novit.
Pl: Memínim9,	TER. Odimus,	Pl: nōvim9, no-
meministis,	odistis, oderūt	vistis, v. nōstis,
meminerunt,	vel, odēre.	novērunt, vel,
v. memínēre.		novēre.

Præteritum plus quàm perfectum.

Meminerā &c. | Oderam &c. | Noveram, &c.

Imperativi præl. & futur. mandat.

Memēto, v. memi	Oderis, Ode-	Nóveris,
neris; memēto, v.	ris. PLURAI:	noverit PLU-
meminerit. PL: me	Odérimus,	RAL: Noveri-
minérim9, memē	Odéritis,	mus, noveri-
tote, v. memineri-	Oderint,	tis Noverit.
tis, memínérint.		

Optativi præf: & præf: perfecti:

Memínerim, &c Oderim &c. Nóverim &c.

Præteritum plus quàm perfectum.

Memínissem &c. Odíssem &c. Novíssem &c.

Conjunct: præf, perf: & plus quàm perf:

sicut in Optativo.

Inf: præf: perf: Memínisse. Odísse. Novísse.

& pl9q. perf: COEPI ZACZYNAM.

Indicativi. - Cœpi, cœpisti &c ut, legi, legisti &c.
perfectum Passivè: Cœptus, a, um sum, v. fui &c.

Pl9 q perf: Cœperam, cœperas, &c. *Passivè,*
Cœptus, a, um, eram &c.

Imperativ. Cœperis, cœperit, &c. ut suprà,
Nóveris, Oderis, &c.

Opt: præfens Cœperim, ris, rit, &c. *Passivè* Cœ-
& perfectu: pti a, um, sim &c. Pl9

Verbor: Defectivorum: Conjug: 151

Pl. quā perf: Cœpilsē &c. *Passivè* cœptus, a, um
essem, vel fuisset, &c.

Conjunctivi præf: perf: & plus q. perf: eodem modo.

Futurum Cœpero, ris, rit, &c. *Passivè*, Cœ-
ptus, a, um, ero vel fuero &c.

Infinitivi præf: perf: & pl: q perf Cœpisse *Passi-*
-vè Cœptū ā, ū, esse, vel fuisse

Futurum Cœptūrum, am, um, esse &c.

F: pr: mist Cœpturum, am, um, fuisse, &c.

Supinum. Cœptū *Participium futuri.* Cœptu-
r9, a, um, *Part: præf:* Cœpt9, a, um,

S C H O L I O N I.

De Verbis Defectivis universim & in specis.

DEFECTIVA Verba Diomedii ac Phocæ sunt ea, quibus Modi nonnulli aut Tempora, Numeri, Personæve deficiunt: unde quædam horum *Personalia*, quædam *Impersonalia* sunt *Defectivorum* vocabulō Probus *Anomala* quoque complectitur; verum non omnia *Defectiva* sunt *Anomala*: nam, *Memini*, *Odi*, *Novi*, *Cæpi*, etsi multis destituantur Temporibus, *Tertiæ* tamen sive *Quartæ* Conjugationis leges servant: *Memini*, *Meministi*, *Meminerim*, *Meminero*, sicut *Legi*, vel, *Audiui*, *Lēgisti*, vel, *audivisti* &c. *Audivero*. sic in aliis.

2. **QUATUOR** hæc Verba *Præteritum* solum habent; sed tria priora sumuntur etiam pro *Præsenti*, quo carent. **COEPI**, tamen solum *Præteritum* adsignificat, nam olim, *Cæpto*, *Præsenti* tempore in usū fuit *Plur.* *Menæch.* *Lites Cæpio*. *Id.* *Truc.* *Alium questum cæpiat.*

Hinc Ter. Adelp. act. 3. c. 3. *Priusquam ille quiddam cæperet. i. inciperet.* Prisc. 10.

3. FUTURI Indicativi, quo carent hæc verba, vice, fungitur Futurum Subjunctivi, *Meminero, Odaro, Novero, Cæpero.*

4. MEMINI habet in Imperativo Præsens, *Memento, & Mementote: Memineris verò, Oderis, Cæperis, Noveris,* quæ in Imperativo usurpantur, voces, sunt Conjunctivi.

5. ODI, Participium Præteriti habet, *Osus* apud Gell. 1. 4. c. 8. & Futuri, *Osurus.* apud Cic. de Amic. *Ita amare oportere, ut si esset osurus.* Quæ quamvis non multum sunt in usu *Exosus,* tamen, & *Perosus* passim occurrunt.

6. COEPI, aliud habet Præteritum Passivæ vocis, *Cæptus, a, um, sum, v. fueram* in alis etiã Modis; ut, *Cæptus fuerim, fuisssem, fuero &c.* jungiturq; Passivis Infiniti Modi; ut, *Res cæpit fieri. v. cæpta est fieri.* Sic Cic. de Clar. Orat. *Ad majores causas adhiberi cæptus est.*

7. HABET & Participium Præteriti *Cæptus, a, um;* & Futuri *Cæpturus, a, rum.*

INQUAM, mówię, AJO, mówię.

Indicativi præsens.

Inquam, inquis, inquit. Ajo, ais, ait.

PLUR: Inquimus inquit. PLURALITER.

tis, inquiunt. Ajunt.

Præteritum imperfectum.

Ajebam, ajebas, ajebat.

Inquiebat, inquibat. PLUR: Ajebamus, ajebatis, ajebant.

Præ-

Præteritum perfectum.

Inquisti, inquit. | caret.

Futurum

Inquies, inquiet. | caret.

Imperativi præsens.

Inque, v. inquito. | Aji, v. ai:

Optativi & Coniunctivi præsens.

caret. | Ajas, ajar.

Participium.

Ajens, agentis. | Inquiens, inquentis.

S C H O L I O N II.

De Verbis INQUAM & AJO.

INQUAM, prima est Positio, seu Thema Verbi, ut censet Phocas ac Diomedis. Quamquam, Inquo, reperitur apud Catullum. epigr. 10. *D. ferri manè inquo puella.* sed rarum est: Inquam, inquis, inquit, passim occurrunt.

3. INQUIMUS, Hor. l. 1. sat. 3. INQUIBAT, Cic. in Top. *Ad Ciceronem inquibat Gallus noster;* ut habent emendatissimi libri Aldini, Gryphiani, Manutiani, Lambiniani, INQUIEBAT, Cic. l. 2. Acad. quæst. fin. *Ursus inquiebant huiusmodi esse INQUISTI,* Cic. 2. de Or. INQUIIT Catul. epigra. 10. INQUIES. Cic. Attic. l. 6. INQUIET, ad Heren. l. 4. Proëm. INQUE Imperativi. Ter. Hec. act. 4. & Phorm INQUITO. Plaut. Aul.

3. AJO, Phocas ait *Præteritum tantum & Imperfectum habere:* Probus, addit etiam Præteritum, *Al, aisti, ait;* quod tamen non est in usu. Imperativo, *Al, Plaut. Vel vel nega.*

Fo.

FOREM, *Byłbym**Optativi & Coniunctivi præsens & imperfectum.*

Forem, fo. es, foret. PLURALITER, Forent.

Futurum Infinitivi Fore.

FAXO. Futurum Indicativi, pro, faciam,

*Dokazę, uczynię, * Virg. l. 9 Aen. Haud sibi cum Danais rem faxo &c, * Liv. l. 6 &c.*

FARIS, *mówię*, quidam à, *For*, quod nusquam legitur, alii à, *Fero*, deducunt. Ego *Defectivum* esse verbum malim dicere, è quo hæc tantum usurpantur. *Indicat: Præsens*, Faris, v. fare; *fatur. Imperat: Fare. Infitiv: Fari Gerund: Fandi, fando. Supin: Fatum*, quod Prisciano *Passivè* significat: at potius Nomen esse crediderim. *Particip: Præs: Fans*, apud Propert: l. 3. el. 7. parum tamen usitatum videtur. *Partic: Præt: Fatus. Part: Fut: Passiv: Fandus COMPOSITA, Affaris, Effaris, Praefaris, Profaris.* Simplicis formam sequuntur. Cic: l. 9. ep. 22. habet, *Praefamur.*

QUÆSO. *Proszę*; Olim dicebatur *Quæso, quæsis, quæsit.* * Lucret. l. 5. *Non Divum pacem votis ed'it, & prece quæsit.* Phocas, *Quæsere*, apud Tullium ac Sallustium ait legi. Nunc duæ tantum Personæ Præsens Indicativi, *Quæso, Quæsumus*, in usu sunt.

A VE, *Witaj.* *Ve*, reperiis apud Svet. in Claud. c. 21. apud Sallust in Catil. *Aveo* autem, id est, *posco* plura habet tempora quoniam itide. *Defectivum* sit, ut quod Præterito a Lupino, eorumq; Derivatis caret.

SAL-

SALVE *Witay, Miley się dobrze &c* Salvēbis, salvetō, est apud Plaut. in Pœn. qui etiam in Truc. dixit, *Salveo*, quod Probus ridiculè positum putat, ut rusticæ personæ serviret. *Salvebis*, habet Cic: Att. l. 6.

CEDO, *Nużesz, Day, Mów. Wróc.* * Ter. Phor. *Tu mihi argentum cedo.* Probus ait, *Cedite*, Numero multitudinis apud prileos Comicos reperiri.

INFIT, *Mówi, Powiada, Zaczyna.* Tertia Persona Indicativi pro, *Incipit*, vel *Inquit.* * Apud Virg. l. 5. & l. 10. Aen. & alibi. *Infio*, reperitur apud Varronem teste Prisc. l. 8.

DEFIT, *Zchodzi ná czym: pro, Deesi.* * Virg. Ecl. 2. *Lac mihi non estate novum, non frigore defit.* D fiet, i. deerit; Defiat i. desit. Plaut. Menæch. *Desuri*, pro, *desse*. Ter. Hec. act. 5. sc. 2.

APAGE, *Precz z tą zchoway się.* Imperativus est. * Plaut. Cat. *Apage te, à dorso meo, à zą się tobie, &c.* * Id. Cucc. *Apage hanc canticulam.* *Apage sis.* i. *apage si vis.* Pluraliter. *Apagete* habet Diomedes.

QUÆ sequuntur in, IM, ad Futurum Optativi aut Prasens vel Futurum Coniunctivi aut ad Prasens vel Futurum Potentialis Modi pertinent: pleraque tamen eorum in usu non sunt.

EDIM, *Edis, Edit,* ^{pl. it.} *Edimus, Editis* ^{pl. it.} *Edunt*, i. *Edam &c.* * C. ræl. *nihilne tibi esse quod edim?* i. *adam?* * Plaut. ^{act. 3.} *Qui quod edit, querit. i. edat.* * Nævius. *Quo i. editis* (i. *edatis.*) *nihil est.* * Plaut. Pœn. *Est domi quod edimus.* i. *edamus* Sic etiam. COME-

COMEDIM, *Comedis pro Comedam, comedas.**

Cic. Fam. l. 9. ep. 20. *Cura ut valeas, ne ego te iacente bona tua comedim,** Plaut. Bacchid. id ipsū habet, legunt tamen aliqui, *Comedā utrobique.*

FAXIM, *faxis, faxit* PLUR: *Fāxiis, faxint* pro *Faciam, fecerim, fecero.** Faxim Plaut. Aulul. & Truc.* *Faxis.* Ter. Andr. & Heaut.* *Faxit.* Cic. de leg qui secūs *faxis.** *Faxitis.* Liv. dec. 3. l. 3.* *Faxint.* Cic. Att. l. 16. ep. 1. & Ter. Heaut act. 1.

AUSIM, *ausis, ausit. i. Audeam, Ausus sim, v. fuerim, Ausus ero, vel fuero.** Liv. l. 1. *Nec si sciam, dicere ausim.*

AUXIM, *auxis. i. Augeam,** Liv. l. 29. *Eavos omnia bene juvetis, bonis actibus auxitis.*

AXIM, *axis, axis, pro Egerim.* Nonius ex Pacuvio.

DUIM, *duis, duit, duint, pro Dem, des, det, dent; vel.** Dederim, Dederō. DUIS. 1. *dederis,* Liv. l. 1. Festus DUIT Plaut. Aul. DUINT. Ter. Andr. & Phorm. act. 4. sc. 5.

PERDUIM, *perduis, perduit, pro Perdam &c.* Perduim habet, Plaut. Amphitr. Perduint habet Ter. Heaut. & Phorm. act. 1.

CREDUIM, *Creduis, pro, Crediderim* habetur apud Plaut Amphitr. & Capt. Dicitur. & *Creduam,* ut Festus adnotat.* Ter. Phor. act. 5. *Cave isti quidquam creduas.*

Defectiva Impersonalia.

POENITET, PUGNATUR,

zai mi.

biq; fig.

Indicativi pres. Poenitet.

Pugnatur.

Prat:

<i>Præ: imperf.</i>	Pœnitēbat	Pugnabatur.
<i>Præ: perfect.</i>	Pœnituit.	Pugnatum est.
<i>Præ: pliq. per.</i>	Pœnituerat.	Pugnātū erat, &c.
<i>Futurum.</i>	Pœnitēbit.	Pugnābitur.
<i>Imperat: præf.</i>	Pœniteat.	Pugnētur.
<i>Opt: præf: & imp.</i>	☐ Pœnitēret.	☐ Pugnaretur.
<i>Præ: perf.</i>	☐ pœnituerit.	☐ pugnātū sit, &c.
<i>Præ: pliq. perf.</i>	☐ pœnituisse	☐ pugnātū esset.
<i>Futurum.</i>	☐ pœniteat.	☐ pugnētur.
<i>Conjunct: præf.</i>	Pœniteat	Pugnētur.
<i>Præter: imp.</i>	☐ pœnitēret.	☐ pugnaretur.
<i>Præ: perfect.</i>	☐ pœnituerit.	☐ pugnātū sit, &c.
<i>Pr: plq. q. per.</i>	☐ pœnitūisset.	☐ pugnātū esset.
<i>Futurum.</i>	pœnituerit.	pugnātūerit &c.
<i>Inf: p: & imp.</i>	Pœnitēre.	Pugnari.
<i>Perf: & plq. q. p.</i>	Pœnituisse	Pugnātū esse &c.
<i>Fut: passiv:</i>	caret.	Pugnatum iri.
<i>Gerundia.</i>	Pœnitendi, pœ-	caret;
	nitendo, dum.	
<i>Particip præf:</i>	Pœnitens, tis.	caret
<i>Par: præteriti.</i>	caret:	Pugnatus.
<i>Part: fut: pass:</i>	Pœnitendus, a, um.	

S C H O L I O N III.

De Verbis Impersonalibus.

Impersonalia Verba inter Defectiva numerant Donatus, Diomedes, Phocas, qui ait ea esse, quæ Personis deficiunt: neque his omnibus, sed præcipuis, Primâ & Secundâ. Duplicis ea sunt generis, Activæ ac Passivæ. vocis vid. l. 2. cap. 8.

2. A Verbo, POENITET, Futurum Infinitivi,

nitivi, *Pœniturum fuisse, & Participium, Pœniturus*, quo Sallustius uisus est Authore Fabio. l. 9. c. 3. jam exoleverunt. *Pœnitendus*, à pri-
sco verbo, *Pœniteor*, remansit: sic, *Pudendus, Pi-
gendus*, ab inusitatis, *Pudeor, Pigeor* Liv. l. 1. Sub
baud *pœnitendo magistro. i. sub magistro*, cujus et
pœnitendum non fuit. Cic. Philipp. 1. *Ut jam pu-
dendum sit honestiora esse &c.* Ov: ep: 7. *Nulla par-
te pigendus erit i mibi illius pigendum non erit* Prop.
l. 4. el. 1. *Verba pigenda tyrâ.*

3. Participii, *Pugnatus*, exempla habes infra,
C. 8. ad finem.

C A P U T XIV, R U D I M E N T A

Seu de octo Partibus Orationis.

A D M O N I T I O.

Nè puerorum ingenia multitudine obruantur, pau-
latim iis velut angustis vasculis hæc atque alia præ-
cepta sunt infundenda. hunc fere in modum procedendo.

I. *Prima Generum, Declinationum, Anomalorum,
Præteritorum, Supinorum caterarumq; id genus rerum*
rudimenta ita iis erunt inculcanda, ut primum
Patrio sermone singula partitim declarentur, cum
quidquid hunc in modum perceperint, Latine etiam
memoriæ mandare jubeantur.

II. *Nequaquam igitur in primo discendi exordio*
*simul devinctâ, ubi ea habetur, & soluta numeris ora-
tione præcepta me- oriter recitare cogantur; quæ ge-
mina præmonitionis hujus capita in Synaxi etiam*
*seu constructione, cum ea primum explicabitur, dili-
genter erunt observanda.*

III.

III. EX PRÆCEPTIS etsi NON OMNIA SUNT
ÆQUE INCULCANDA, nullum tamen videtur esse ne-
gligendum: claudicant enim plerumque tirones in al-
tioribus scholis si rudimenta non bene perciperint.

IV. Ludimagister itaque Gymnasii sui promoven-
di studiosus, omnia diligentissime exponat suo tempo-
re: quæ verò UTILISSIMA judicabit: ÆPIUS intrâ
hebdomadem vel mensem RECOLAT, & quoad fieri
potest, curet ut memoriâ conserventur. Tota enim
scientia puerilis oblivione præceptorum elabitur &
penitus evanescit. Quanquam id non ita est accipi-
endum, ut prolixiora quædam Præcepta, præcipue ubi
Verborum aut Nominum aliarumve Orationis Par-
tium catalogi quidam contexuntur, non liceat, citrà
puerilis memoriæ fatigationem, exercitatione ipsâ in
usum deducere. Id enim non modò minimè fugiendum,
verùm confectandum etiam ultrò est, magnâ tamen
circumspectione & prudentiâ.

Literæ, quibûs utuntur Latini, sunt tres
& viginti: A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, X, Y, Z.

2. Literæ dividuntur in Vocales & Cōsonātes.

3. Vocales sunt sex: A, E, I, O, U, Ypsilon;
quarum ultima tantum in dictionibus Græ-
cis locum habet: ut Hieronymus, Dionysius.

4. Cæteræ appellantur Consonantes, quod
Vocalibus junctæ simul sonent.

5. Syllaba fit ex literis una, vel pluribus, ut Aleas.

6. Syllaba, quæ fit ex duabus vocalibus vo-
catur Diphthongus.

L

7. Diph-

7. Diphtongi sunt sex: æ, au, ei, eu, œ, yi; ut, *Premium, aurum, hei, Europa, pœna, harpyia*
8. Dictio fit ex syllabis, ut *Aleas*; interdum fit ex una syllaba, ut *mors*
9. Oratio fit ex dictionibus, ut *Aleas fuge, mortem meditate.*

PARTES ORATIONIS.

Partes orationis sunt octo: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Præpositio, Adverbium, Interjectio, Conjectio.

Harum quatuor: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, declinantur. Reliquæ: Præpositio, Adverbium, Interjectio, Conjectio, declinationis sunt expertes.

D E N O M I N E

Quid & quâduplex sit Nomen.

1. **N**omen est pars orationis, quæ Casus, habet, neque Tempora adsignificat; ut, *Musa, Dominus.*
2. Nomen duplex est: SUBSTANTIVUM, seu, *Fixum*; & ADJECTIVUM, seu *Mebile.*
3. *Substantivum* est, quod per se cum Verbo sensum facere potest in Oratione. v g. *Dux imperat, Miles obtinperat, Puer ludit, Liber jacet.*
4. *Adjectivum* est, quod in Oratione sensum facere non potest, sine Substantivo aperto, vel occulto. Aperto; ut, *Dux prudens, strenuus miles, diſtigue. audientes habeat, hostes facile superat.* O. occulto; ut, *Qui tertianâ laborant, non vascuntur bubulâ; hoc est: tertianâ febris, bubulâ carne.* PRONOMINA *Ego, Tu, Sui,*
Sub-

Substantivis; reliqua, uti PARTICIPIA Adjectivis annumerantur.

Substantivum quōduplex sit.

1. Substantivum Nomen triplex est: *Proprium, Appellativum & Collectivum.*
2. *Proprium* est, quod res proprias, atque certas significat; ut, *Romulus, Roma.*
3. *Appellativum* est, quod res communes, atque incertas significat; ut, *Rex, Oppidum.*
4. *Collectivum* est, quod numero singulari significat multitudinem; ut, *Populus gens turba.*

Quod formis habeat, & quōduplex sit Adjectivum.

1. Adjectivum nomen vel habet tres formas; ut, *Bonus, bona, bonum:* vel duas, ut, *brevis, breve:* vel unam; ut, *prudens, felix.*
2. Adjectivum dividitur in *Interrogativum, Relativum, Redditivum, Possessivum, Patrium, Gentile, Partitivum, Numerale, &c.*
3. *Interrogativum* est, quō de re aliqua quærimus; ut, *Quis? uter? quantus?*
4. *Interrogativum substantiæ* est, cui respondemus per nomen substantivum; vel pronomen demonstrativum, ut, *Quis, quæ, quod, Uter, utra, utram. Quis hic loquitur; Davus ille.*
5. *Interrogativum accidentis* est, cui respondemus per nomen adjectivum; ut, *Quantus, qualis, quot, quotus; Cujus, a, um; Cujas. v. g. Qualis fuit Hector? fortis, magnanimus.*

S C H O L I O N I.

INTERROGATIVIS Accidentis sic respondemus: *Quamvis? Magnus, Parvus, Longus.*

Brevis &c. Qualis? Bonus, Malus, Doctus, Imperitus Quot? Unus, Duo, Tres, &c. Quotus? Primus, Secundus, &c. Quot? Singuli, Bini, &c. Quotuplus? Simplus, Duplus, Triplus, &c. Quotuplex? Simplex, Duplex, &c. Quotennis? Anniculus, Biennus, vel, Biennus, Trimus, vel, Triennus, Quadrimus, vel, Quadriennus, Quinquennus, Sexennus, Septennus, Octennus, Novennus, Ducennus &c. Cujus, a, um? v. g. Cuius vestis? mea, tua &c. Caesaris, Lælii &c. Cujas? Italus, Romanus, Stoicus, Platonis &c.

II. QUOTENI, Quotuplus & Quotennis sunt in usu: non tamen, Cuius, a, um; pro quo libentius adhibeam Genitivum provocabuli, Quis Quanquam & Virg. Ecloga. 3. dixit. Cuius pecus: & Cic. act. 2. in Verr. l. 1. Cuius res sit, cuius periculum &c.

6. Relativum est, quod nomen antecedens in memoriam reducit: id duplex est, Substantiæ & accidentis.

7. Relativum substantiæ est, quod nomen substantivum in memoriam reducit; ut, Qui, quæ, quod v. g. Legi Ciceronem, qui fuit eloquentissimus Romanorum.

8. Relativum accidentis est, quod in memoriam reducit nomen adjectivum; ut, Quantus, qualis quot. v. g. Cicero fuit eloquens, qualis fuit Horrensus.

9. Redditæ sunt: Tantus, talis, tot, totidem, quæ relativis, Quantus, qualis, quot, ante vel post redduntur. v. g. Quales in Republ. Principes sunt, tales reliqui forent esse cives. Cura ut talis

talis sit, qualis haberi vis. Quot homines, tot sententiae.

10. *Quis, vel qui quæ, quod, Uter, utra, utrum, Quantus, qualis, & cætera interrogativa, quando ponuntur post verba, audio, video, scio, intelligo, nescio, & alia ejusdem significationis, appellantur infinita; ut, Nescio quis sit; audio quid dicas; ignoro, quantus aut qualis sit.*

SCHOLION II.

QUID verò sunt Infinita ejusmodi? Sunt ea Adjectiva, quæ certam non recipiunt Personam, sed cuilibet aptari possunt.

II. *QUIS* etiam in Compositione cum Particulis, *Si, Nisi, & Ne*, Infinitum dicitur; ut, *Nisiquis, Nequis, Siquæ, vel, siqua, Siquod, vel, siquid &c.*

III. *QUIS, & QUID* nunquam sunt Relativa, sed vel Interrogativa, vel Infinita: cave igitur dixeris: *Ten co i wczorâ; Iste vel ille Quis heri &c.* sed: *Qui*. Pariter ne dixeris: *Nihil habeo Quid tibi dem; sed: Quod &c.*

11. Possessivum nomen est, quod rem possessam, aut ad aliquem pertinentem significat; ut, *equus Regius, miles Pompejanus.*
12. Patrium nomen est, quod Patriam indicat, ut *Romanus, Rzymiânin, Cracoviensis, Krakowczyk.*
13. Gentile nomen est, quod gentem, vel nationem indicat; ut *Italus, Polonus.*
14. Partitivum nomen est, quod unum ex multis significat, aut multa sigillatim.
15. Unum ex multis significant: *Quidam, aliquis, quispiam, quisquam, non nullus, quis-*

quis &c. quæ etiam particularia vocantur.

16. Quæ multa sigillatim significant, ferè sunt universalis; ut, *omnis, cunctus, quicumque, nemo, nullus.*

17. Nomen numerale est, quod númerum significat: hujus tres sunt species: Cardinale, Ordinale, Distributivum.

18. Cardinale nomen est, quod númerum absolutè significat; ut, *unus, duo, tres, &c.*

19. Ordinale nomen est, quod númerum ordine digestum significat, aut ultimum ex eo numero; ut, *primus, secundus, vel alter, tertius, quartus, &c.*

20. Distributiva sive divisiva nomina sunt, quæ distributionem, seu divisionem significant, quibûs ferè utuntur Oratores númerò multitudinis; ut, *singuli, bini, terni, quaterni &c.* v. g. *Victores redite domum bini, aut terni, ad summum quaterni? cavete ne singuli eatis. Heus tu, dato victoribus quaterna mala, vitis singula ne animis concidant.* Quaterna, id est, unicuique quatuor: singula; hoc est unicuique unum; *kāzdemu po iednemu*

21. Possunt his adjungi etiam Diminutiva, quæ tum Substantiva, tum Adjectiva apud Latinos passim invenias; ut, *Cultellus, Gladiolus, Virgula, &c. Candidulus, Dulciculus, &c.* Apud Polonos horum maxima copia; ut, *Mály, Máluehny, Máluczky, Málusieńki &c.* & in substantivis ac Propriis etiam quibus vis; ut, *Jan, Janek, Jás, Jásio, Jasienieczek; Szymon,*

Szymon, Szymek, Szymcio, Szymeczek &c. His si Latina Diminutiva non correfpondeant, circumfcriptione quapiam pro re nata utendum est: ut si exiguitas significetur, dicam: *parvus, Joannes, pufio, puppus, Joannes &c.* si teneritudo animi, dicam: *Corculum meum Simo. Ocellus meus Jacobus: item: mea lax, meum defiderium, mea delicia, &c.* Sic Cicero, fic alii Latini Authores loquuntur. vide Thes. Cnap. sub *Móy ty.* item sub, *Piefu &c.* & Cic. Fam. l. 14. ep 2. 4. 5. 7 14 &c.

SCHOLIION III.

De Numeris Cardinalib9, Ordinalib9 & Distributivis.

NON abs re fuerit hoc loco feriem Cardinalium, Ordinalium ac Distributivorum Numerorum lubtexere, q ò Tironibus; cùm opus fuerit, ad manus fint.

I. CARDINALES Numeri funt; *Unus, a, um; Duo, e, o, Hi & hæ Tres, & hæc Tria Declinationis tertiæ.* Deinceps non declinantur ufque ad Centum. *Quatuor, Quinque, Sex, Septem, Oſto, Novem, Decem, Undecim, Duódecim, Trédecim (non Tresdecem.) Quatuórdecim, Quíndecim, Sédecim, vel. Séxdecim, Septémdecim, Oſódecim, vel, Duodeviginti; Novéndecim, vel, Unde-viginti. (fic deinceps de aliis;) Duodetríginta. i. 28 Undetríginta i. 29. Duodequadráginta. i. 38 Undequadráginta. i. 39. &c. viginti; Unus & viginti vel, Unus fupra viginti; Víginti duo, vel, duo & viginti, vel, Duo fupra viginti &c Tríginta, Quadráginta, Quínquaginta, Sexaginta, Septuaginta, Oſto-*

Octoginta, Nonaginta, Centum, Centum unus, Duo &c. v. Unus & Centum, vel, Unus supra Centum &c. utque ad Centum Nonaginta Novem. Bis Centum, Ter Centum, Quater Centum &c. vel DECLINANDO deinceps: Ducenti, e, a; Trecenti, e, a; SIC, Quadringenti, Quingenti, Sexcenti, Septingenti, Octingenti, Noningenti, vel rectius, Noningenti (non verò, Duocentena, Triacentena, &c. ut vulgo perperam quidam loquuntur.) Mille, Mille unus, vel Mille & unus, vel, Unus supra Mille &c.

II. *MILLE* Nomen si accipiatur in plurali Numero, Adjectivum est indeclinabile Generis Omnis; ut *Mille militis, Tysiąc żołnierzy; Mille militum, Tysiąc żołnierzy; Mille militibus, Tysiącowi żołnierzy &c. sic Mille oves, Mille ovium, Mille ovibus &c. Mille mancipia &c. SI-VE-RO* singulari Numero capiatur, Substantivum est Neutrius Generis, in singulari indeclinabile, ac more Substantivorum Genitivo jungitur; ut *Mille militum interfectum, Tysiąc żołnierzy zabito* In Plurali verò declinabitur, *Millia, Millium, Millibus &c; ut, Duo, Tria, Quatuor Millia militum capta sunt. Dwa, Trzy, Cztery tysiące żołnierzy zabrano.* Gell. l. i. cap. 16.* Macrobi. Saturn. cap. 5. Dicimus igitur: Bis Mille milites, Ter Mille, Quater mille, &c. vel, Duo Millia militum, Tria Millia, Quatuor Millia, Decem Millia, vel, Decies Mille, Centum Millia, vel, Centies Mille, Ducenta Millia, Trecenta Millia: Decies centena Millia, i. Million: Undecies*

decies centena Millia, i. *Milion i sto tysięcy*; *Vicies centena Millia*, i. *Dwa Miliony*; *Tricies centena Millia*, i. *Trzy Miliony*. Cave autem dicas: *Duo Centum*, *Duo Mille*; sed ut supra *Bis centum*, vel, *Ducenti*; *Bis mille*, vel, *Duo Millia* &c.

III. *Tirones* ita paucis id habeant *Duo* sunt signa, quæ certò indicant, *Nomen*, *Mille*, *Substantivè* usurpari. I. *Cùm* ei additur *Adjectivum* aliquod; v. g. *Unum mille*, *Totum mille* &c. II. *Cùm* pluraliter usurpatur, *Millia*, *millium* &c. *Cæteris* locis à placito loquentis pendet, *Substantivè* an *Adjectivi* more usurpetur. HÆC EST compendiarيا cognoscendi ratio: quæ verò utendi regula? HÆC ESTO: I. si constat è datis modò signis, *Mille*, *Substantivum* esse, cum *Genitivo* plurali usurpetur. v. g. *Unum Mille equitum*, *duo millia peditum* &c. II. Si non adsint hæc signa, substituatur interim puer *Nomini*, *Mille*, aliud *Nomen* declinabile, v. g. *Myrias*, *Millio* &c. & videat quonam *Casu* effendum id *Latine* esset. Ubi deprehenderit, efferat eodem *Casu* *Genitivum* illum, qui *Patrio* in sermone *Nomini*, *Mille*, adhæserat, ipsam autem, *Mille*, invariatur eidem præponat. Res in exemplo patet. v. g. si vernaculâ hanc locutionem, *Tysiąc piechoty wzietli tysiąc czerwonych złotych w zapłacie*. velit *Latine* efferre, dicet interim: *Millio peditum* recepit *millionem aureorum stipendii nomine*: pergat porro, & *Genitivos*, *peditum*, ac, *aureorum*, efferat per eum casum, quem indicat adhærens iis no-

men *Millio*: dicendum erit, *Mille pedites receperunt mille aureos* &c. *Mille* enim, ut jam monuimus, invariatum manere debet. *Hæc* *Tiro*ni sufficiant.

IV. ORDINALES Numeri sunt; *Primus*, *Secundus* sive, *Alter*, *Tertius*, *Quartus*, *Quintus*, *Sextus*, *Septimus*, *Octavus*, *Nonus*, *Decimus*, *Undecimus*, *Duodecimus*, *Decimustertius*, vel, *Tertiusdecimus*; *Decimusquartus*, vel, *Quartusdecimus*; *Quintusdecimus*, *Sextusdecimus*, *Decimusseptimus*, vel, *Septimusdecimus*, *Decimusoctavus*, vel, *Octavusdecimus* vel, *Duodevicesimus*; *Nonusdecimus*, vel, *Undevicesimus*, (sic etiam, *Undetricesimus*, *Duodetricesimus*; & *Duodequadragesimus*, *Undequadragesimus* &c.) *Vigesimus*, leu rectius, *Vicesimus*; *Vicesimus primus*, vel *Primus* & *vicesimus*, sic deinceps. *Trigesimus*, vel rectius, *tricesimus*, *Quadragesimus*, *Quinquagesimus*, *Sexagesimus*, *Septuagesimus*, *Octogesimus* (non *Octuagesimus*.) *Nonagesimus*, *Centésimus*, *Centésimus primus*, vel, *Primus* & *Centésimus*. sic ultra *Ducentésimus*, *Trecentésimus*, *Quadringentesimus*, *Quingentesimus*, *Sexcentésimus*, *Septingentesimus*, *Octingentesimus*, *Noningentesimus*, vel, *Noningentesimus*; *Millesimus*, *Millesimus primus*, vel, *Primus* & *millesimus*, *Bismillesimus*, *Termillesimus*, *Quatermillesimus* &c. *Centies millésimus*, *Ducenties millesimus*, &c.

V. DISTRIBUTIVI Numeri, quib9 præcipuè utimur, cum idem pariter in plura dividimus, quosq; iis Nominibus adjungimus, quæ singulari Numero capiunt, sunt; SINGULI,

x, a, Po iednem; Bini, x, a, Po dwa; Si^c Terni,
 Quaterni, Quini, Seni, Septeni, Octoni, Noveni,
 Deni, Undeni, Duodeni, Ternideni, Quaternideni,
 Quinideni vel per syncopen; Terdeni, Quater-
 deni, Quinden; SENIDENI, Septenideni, Octonideni,
 vel, Duodeviceni, Novenideni, vel, Undeviceni,
 (Sic, Duodetrices, Po dwadzieścia i ośm; Un-
 detrices, Po dwadzieścia i dziewięć. ET, Duo-
 dequadrages, Po trzydzieści i ośm.) Viceni, Po
 dwadzieścia; Viceni singuli; vel, Singuli & vice-
 ni; Viceni bini, vel, Bini & viceni; Viceni terni
 &c. TRICES, Po trzydzieści; Quadrages, Quin-
 quages, Sexages, Septuages, Octoges (non O-
 ctuages.) Nonages, Centeni, Po sto; Centeni sin-
 guli, vel, singuli & centeni; Centeni bini &c. DU-
 CENTENI Po dwieście, Trecenteni, Quadrages-
 centeni, Quingenteni. Sexcenteni, Septingenteni, Octin-
 genteni, Noningenteni, vel, Nongenteni. DICIMUS
 etiam per Syncopen. Duceni, Trices, Quadrages-
 centeni, Quingeni, Sexcenteni, Septingeni, Octingeni,
 Nongeni, & Tricenteni, Quatercenteni &c. MILLE-
 NI, Po tysiąc Bis milleni, Termilleni, & sic dein-
 cept. Reliquaque ad Syntaxim Distributivorum
 spectant, dicemus l. 2.

VI QUIA verò sæpius Adverbiorum Nu-
 meralium adminiculo in Cardinalium Ord-
 inalium, & Distributivorum Numerorum no-
 minibus uti consuevimus; age, ea quoque,
 quamvis inter Adverbia recensenda essent,
 hoc loco attexamus.

CARDINALIS igitur Numeri adverbia
 hæc

hæc sunt; *semel*, *Raz*; *Bis*, *Ter*, *Quater*, *Quinquies*, *Sexties*, *Septies*, *Octies*, *Novies*, (non *Nonies*.) *Decies*, *Undecies*, *Duodecies*, *Tredecies*, *Quatuordecies* (sic Plin. l. 7. cap. 7. ut habent Aldini, aliique emendatissimi libri. Cicero tamen æt. 2. in *Verrem*, nisi mendax est liber, dicit: *Hinc H. S. QUATER. DECIES P. Tadio numerata.* id est: quatuor decies centana millia testertium &c. *QUINDECIES*, *Sexdecies*, *Septiesdecies*, vel, *Deciessepties*; *Octiesdecies*, vel, *Deciesocties*; *Noviesdecies*, vel, *Deciesnovies*, vel, *Undevicies*, (sic etiam, *Duodevicies*, dwadzieścia i ośm razy; *Undevicies*, dwadzieścia dziewięć razy. Et *Duodequadrages* &c.) *Vicies*, Dwadzieścia razy; (per synopen pro, *Viginties*,) *Vicies semel*, vel, *Semel & vicies bis & vicies*, *Ter & vicies* &c. *TRICIES*, Trzydzieści razy; *Quadrages*, *Quinquagesies*, *Sexagesies*, *Septuagesies*, *Octogies*, (non *Octungies*,) *Nonagies*, *Centies*, *Centies semel*; vel, *Semel & centies* &c. *Ducenties*, *Trecentes*, *Quadringenties*, *Quingenties*, *Sexcenties*, *Septingenties*, *Octingenties*, *Nongenties*, *Millies Bis*, *millies*, *Termillies*, &c. *CENTIESMILLIES*, Sto tysięcy razy *Ducenties millies*; Dwakroć sto tysięcy razy &c. *Millies millies*, Tysiąc tysięcy razy, abo. *Milion* razy: *POTIUS* tamen, *Decies centies millies*. Sic, *Vicies centies millies* &c.

ORDINALIS Numeri Adverbia sunt; *PRIMO*, Pierwszy raz: *Pierwszą* razą *Pierwszym* razem. *Secundo*, vel, *Iterum*, *Tertio*, *Quarto*, *Quinto*, & alia ab *Ordinalium* Ablativo formata.

Horum

Horum tamen locò usurpari possunt & *Primum, secundum &c.*

DE NOMINIBUS

Comparativis, & Superlativis.

Quid illa sint, & unde proveniant.

1. Nomen Positivum sive absolutum est, quod rem absolute simpliciterque significat; ut, *Magnus, Parvus.*
2. Comparativum est, quod rem vel attollit, vel deprimit; ut, *Major, Minor.*
3. Superlativum est, quod rem vel in summo loco, vel infimo collocat; ut, *Maxime, minime.*
4. Nomina Comparativa, & Superlativa fiunt à nominibus adjectivis, quibus adverbis, *magis & minus*, rectè adjungi possunt, ut, *Justus, fortis, magis justus, magis fortis.*

Unde provenire non possint.

1. Nomina substantiva, Pronomina, item Interrogativa, Relativa, Infinita, Redditive, Possessiva, Patria, Gentilia, Partitiva, Numeralia, & quæ materiam, adsignificant; ut, *Aureus, argenteus, cedrinus &c.* Ad hæc, *frugifer, almus, medicus, omnipotens, medius, modicus, besternus, fugitivus, errabundus moribundus*, & nonnulla alia, neque Comparativa, neque Superlativa pariunt.

SCHOLIUM IV.

A SUBSTANTIVIS interdum risus gratiâ Plautus Superlativum fingit; ut in *Pœn* O *patru mi patruissime!*

ET à Gentili, *Pœnus*, format Comparativum

Pœntor

Pœnior. Sic Gellius lib 3 c 3. à Positivo, *Plautinus*, ducit superlativum, *Plautinissimus*. *Ca-*
rullus à Substantivo *Cinædus Cinædiorum*; *Pli-*
nius colorem dixit *Purpurissimum* à Pronomi-
 ne, IPSE, *Ipsissimus*, format Græco more *Plauty*.

II. NONNUNQUAM & Adjectiva, quæ
Magis Minusve non recipiunt, seu quorum si-
 gnificatio nec augeri potest, nec minui, Gra-
 dus formant.* *Macrobo.* *Omnipotentissimus.**
Virg. *Ingentior** *Cic.* *Infinitior.** *Id.* l. i. ad *Att.*
ep. ult. *Hoc vellem mediocrius.*

Comparativa & Superlativa, quomodo formantur.

Comparativa fiunt à casu I, literâ finito:
 additâ Or: *Superlativa* verò additâ literâ S,
 & syllabâ, *simus*; ut, *Iustus iusti, iustior; ius-*
si-s simus.

EXCEPTIO I.

Positiva Et syllabâ terminata, gignunt *Superlata-*
va, additâ *Rimus*; ut, *tener, mloxy, tenerrimo; &c.*

SCHOLION V.

VETERRIMUS, & Maturrimus, non ducuntur
 à Positivis usitatis, *Vetus, Maturus*; sed ab inu-
 sitatis, *Vetes, Matur*: dicitur etiam, *Maturissimus*.

II. A, *DEXTER, & Sinister*, *Comparativus*
 tantum formatur, *Dexterior, Sinistrior*, sine su-
 perlativo. *Dextimus* enim &, *Sinistimus*, idem
 sunt ac, *Dexter. &, Sinister.*

III. *DETERIOR, &, Deterrimus*, fiunt ab
 obsoleto, *Deter, detera, deterum.*

EXCEPTIO II.

Quinque hæc Adjectiva, *Facilis, gracilis,*
būmilis,

humilis, similis, imbecillis, Superlativa pariunt syllaba ls, mutata in *limus*; ut, *facillimus, gracillimus, humillimus, imbecillimus* vel *imbecillissimus, simillimus*.

SCHOLION VI.

UTILIS, habet, *Utilissimus*. * Dolabell. Fam. l. 9. ep. 9. *Sic enim facillimè, quod tibi utilissimū erit, capies*. * Q. Curt. l. 9. *se Dario non fuisse inimicum, imò etiam quæ credidisset utilissima esse, suasse*. * Cicero de senect: compositione uti videtur; *Multas ad res, perutiles Xenophontis libri sunt*. * Id. l. 2 de Offic. mavult dicere, *Magis utile Maximè utile*. Ita & Ter. Andr. *Quib9 id maximè utile est, illum esse quàm deterrimum*. * **GRACILLIMUS**, Suet. in Ner. cap. 52. *Fuit gracillimis cruribus*. * **IMBECILLIMUS**, habet Sen. ep. 89. *Imbecillissimus, est apud Cels. l. 2. c. 18. & alibi*.

NONNULLI addunt, *Agillimus, & Docillimus*: nobis exempla non suppetunt.

EXCEPTIO III.

Nomina quæ ante US syllabam, vocalem habent, rarò Comparativa, aut Superlativa gignunt; ut, *Idoneus, Godny, noxius, szkodliwy, arduus, trudny*.

SCHOLION VII.

Reperiuntur tamen nonnulla apud probatos Scriptores Lucr. l. 4. *Nam nihil egregius*. i. *magis egregium*. Juv. Sat. 11. *Egregius*. i. *magis egregie* Var. de Re Rust. l. 2 c. 9. *Affiduior*. Suet. Aug. c. 71. & Cic. Brut. *Affiduisimè*. Ovid.

Ovid. ep. 14. *Pars exiguiſſima*. Salluſt Catil.
Serenuſſimus. Sic & Tacit. l. 20.* *Piſſimus*,
 Curt. l. 9. & Quintil. Decl. 6. Quanquam
 Cicero Philipp. 13. negat ejuſmodi verbum
 eſſe in Latina lingua. TENUIOR, ſæpe eſt
 apud Cic. lib. 2. de Off. & Lucr. lib. 3. ſic
 Cic. 2. de Nat. Deor. *Tenuiſſimas mēbranas* dicit.

EXCEPTIO IV.

A Nominibus ex verbis *Facio, Dico, Volo*,
 compositis, comparativa in *entior*, Super-
 lativa in *entiſſimus* exeunt; ut, *Magnificus*,
magnificentior, magnificentiſſimus. & *Mirificus*
 olim habuit *mirificiſſimus*; ut, *facinus, miri-*
ficiſſimum, Ter: Phorm: Act, 5. Sc: 6.

ANOMALA, ET DEFECTIVA.

1. Anomalā *Comparatione* illa ſunt, quæ Com-
 parativū quidē & Superlativū gradum habēt;
 eos tamen non formant juxta ullas ſuprà
 præſcriptas régulas, unde & *Irregularia* vocan-
 tur. Horum quædam dupliciter Superlativū
 habent, unde & *Redundantia* appellantur.
2. *Defectiva* verò ſunt, quæ aliquo Gradu
 deficiuntur. En ſingula.

Anomala Simplicia.

<i>Positivus,</i>	<i>Comparativus,</i>	<i>Superlativus.</i>
Bonus,	Melior,	Optimus.
Malus,	Pejor,	Peſſimus.
Magnus,	Major,	Maximus.
Parvus,	Minor,	Minimus.
Núperus,	Nuperior,	Nupérriſimus.
Nequam,	Nequior,	Nequiſſimus.

Mul-

Multum,	Plus,	Plurimum.
Parum,	Minus,	Minimè, v. mû.
Valdè,	Magis,	Maximè.

Anomala Abundantia.

Exterus,	Exterior,	Extremus,	Extimus.
Inferus,	Inferior,	Infimus,	Imus.
Superus,	Superior,	Supremus,	Summus.
Posterus,	Posterior,	Postremus,	Posthumus.

Defectiva Positivo carentia.

Interior,	Intimus.
Citerior,	Citimus.
Ulterior,	Ultimus.
Proprior,	Proximus.
Deterior,	Deterrimus.
Licentior,	Licentissimus.
Ocyor,	Ocyssimus.
Prior,	Primus.
Diutior,	Diutissimus.
Potior,	Potissimus.

Defectiva Comparativo carentia.

Inclutus,	Inclutissimus.
Invictus,	Invictissimus.
Novus,	Novissimus.
Méritus,	Meritissimus.
Sacer,	Sacerrimus.

Defectiva Superlativo carentia.

Adolescens,	Adolescentior.	-- (	) Substantiva.
Juvenis,	Junior.	-- -- --	
Senex,	Senior.	-- -- --	
Sinister,	Sinistrior.	-- -- --	
Dexter,	Dextrior.	&c.	.

Anterior, Positivo, & Superlativo caret.

DE PRONOMINE.

1. PRONOMEN Est Pars Orationis, quæ locò Nominis posita certā determinatāque Personā adsignificat: ut, *Ego, Tu, Nos, &c.*
2. Pronomina sunt, duplicia: *Primitiva*, seu *Primigenia*; & *Derivativa*, seu potius *Derivata*.
3. *Primitiva* sunt, quæ à semetipsis oriuntur: suntque novem: *Ego, Tu, Sui, Hic, Ille, Ipse, Is, Qui*: atque hæc propriè *Pronomina* sunt, cætera potius *Pronominalia*.
4. *Derivativa*, vel potius *Derivata* sunt, quæ à *Primitivis* derivantur; ut, *Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester, Nostras Vestras, Quidam &c.*
5. Ex *Primitivis* illa vocantur *Demonstrativa*, quæ rem demonstrant; ut, *Ego, Tu, Hic, Ille, Ipse, Is.*
6. Ex iisdem dicuntur *Relativa* hæc quinque, *Hic, Ille, Ipse, Is*, & ex eo compositum, *Idem*, cum rem antecedentem in memoriam referunt; ut, *Virgilius carmina composuit, Idemque Ipse Ea cecinit.*
7. Ex *Derivatis*, vocantur *Possessiva*, ea quæ possessionem significant; ut, *Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester.*
8. Ex iisdem *Gentilia* appellantur, quæ *Gentem*, vel *Patriam*, imò & quæ *sectam, Partesve* significant; ut, *Nostras, Vestras.*
9. Tandem *Reciproca* duo sunt, *Primitivum, SUI*, & *Derivativum, SUUS.*

D E V E R B O.

1. VERBUM est Pars Orationis quæ habet Modos & Tēpora, neque declinatur in Casus.
2. VERBUM est Duplex; *Personale* & *Impersonale*.
3. Personale est, quod omnes tres Personas utriusque Numeri habet; ut, *Amo, Amas, Amat*, PLUR: *Amamus, Amatis, Amant*.
4. Impersonale est, quod Primâ & Secundâ Personâ utriusque Numeri, & fere Tertiâ Plurali caret.
5. Impersonale Duplex est: *Activæ* vocis; ut *Pudet, Pœnitet*; & *Passivæ*, ut *Pugnatur, Curritur*.
6. Gēnera Verbi Personalis sunt quinque: *Activū, Passivū, Neutriū, Commūne* & *Deponens*.
7. Activum est, quod desinit in O, & habet Passivum in, Or; ut, *Amo, Amor*.
8. Passivum est, quod desinit in, OR, & fit ex Activo desinente in, O; ut, *Amor, Amo*.
9. Neutrum est, quod desinit in, M. v. O neque habet Passivum Personale in OR; ut, *Sum, Forem Sto, Servio*: non enim dicitur, *Stor, aut, Servior*. ODI, Novi &c. etiam *Activa defectiva* dici possunt.
10. Commūne est, quod semper terminatur in OR, & significationem simul Activam, simul Passivam habet; ut, *Exporior, Completor*.
11. Deponens est, quod semper terminatur in OR, & significationem tantum Activam vel Neutram habet; ut, *Sequor, Morior*.

Neutrorum quædam Passivam vocem habent in Præterito, hæc tamen Passivè non significant, ut *Gaudeo Gavissus; Soleo, solitus; Audeo, Ausus; Fido, Fissus.*

FACIO, cum Compositis quæ, *A*, retinent, ut *Calefacio* &c. esse Activum sit propria tamen Passiva voce in *OR*, destituitur sæpe & Neutrum est

Neutrorum *Diomedii*, tria sunt generâ; quædam Actionem significant; ut *Ambulo, Curo; Vapulo, Veneo, Fio, Exulo, Liceo*; quædam nec Actionem, nec Passionem, quæ *Supina* id est *Otiosa* appellatur; ut, *Sedeo, Jaceo.*

Commune Verbum Activam quidem significationem habet in omnibus Modis & Temporibus Passivam tamen fere tantum in his Temporibus, quæ ex Participio Præteriti, & Verbo, *Sum*, supplentur &c. vide *lib. 2. cap. 6.* imò & supra *Cap. 10. fin.*

Varie Verborum Formæ.

1. **VERBUM Inchoativum** est, quod rem quidem inchoatam sed ad finem perfectionemque tendentem significat; ut, *Caleſco* i. *calidus fio; Frigeſco, i. Frigidus fio.*
2. **Verbum Perfectum** est, quod rem perfectam absolutamque significat; ut, *Caleo, i. Calidus sum; Frigeo, i. Frigidus sum, &c.*
3. **Verbum Assiduum** est, quod assiduam alicujus rei meditationem significat; ut, *Eſurio*

Esurio, Cœnatorio &c. Qui enim *ésurit*, nihil nisi cibum meditatur.

4. Verbum *Frequentativum* est, quod rei alicujus frequentationem iterationemque significat; ut, *Rôgito, Lécito*.
5. Verbum *Diminutivum* est, quod minùs quam *Primigenium* significat; ut, *Sorbillo, à sorleo, Potisso, à Poto*.

S C H O L I O N IX.

INCHOATIVA Tertiæ Conjugationis sunt omnia: formantur fere à Neutris secundæ Conjugationis, additâ ad secundam Personam Præsentis Indicativi, *CO*, syllabâ, ut: *Friges, Friges-co, Cales, Cales-co*. Unum aut alterum ab Activis; ut, *Auges, Augesco, Integras, Integras-co*. * *Ter. Andr. act. 4.* Hoc malum *integrascit*. Nonnulla à Nominibus fiunt; ut, *Sylvesco, Lapidescio, Sterileleo, à Sylva, Lapis, Sterilis*. Interdum his additur *Incipiendi Verbum*. * *Cas. 3. Bell. Civ.* Jamque *maturescere frumenta incipiebant*.

II. MEDITATIVA Quartæ Conjugationis sunt omnia, sũntque à Supino postè iore, additâ, *Rio*, ut, *Esu, Esurio; Cœnatu, Cœnatorio, Nuptu, Nuptu rio*.

III. FREQUENTATIVA Primæ Conjugationis sunt omnia: quæ interdum mutant, *Atum*, Supini primæ Conjugationis in, *Ito*, ut, *Regatum, Rogito &c.* Interdum *UM*, Tertiæ vel in, *Ito*, ut *scriptum, scripto &c.* vel in, *O*, ut *Cursum, Curso; Raptum, Rapto; vel ad Ter-*

tiam Personam singularis Indicativi, O. addunt; ut, QUÆRIT, Querito; Nat, Nato. Poloni à nullis fere Perfectis Frequentativa non ducunt; ut, Mam, mięwaus; Stoię, stąwam, Chodze, chadzam; Jęstem, bywam &c. quibus si Latina Frequentativa non respondeant, utendum Perfectis & Soleo, vel Suevi Præterito &c.

DE PARTICIPIO.

Quid sint, quomodo terminentur, & unde proveniant Participia.

1. PARTICIPium est pars Orationis, quæ & Calus, & Tempora habet, ut, *Legens, Lectus, Lecturus, Legendus.*
2. Participia Præsentis Temporis desinunt in *ANS* vel *ENS*, & proveniunt ab omni genere Verborum exceptis Passivis; ut, *Amans, Complectens, Serviens, Utens.*
3. Participia Præteriti desinunt in, *Tus, Vus, Sus, & Xus*, & proveniunt ab iis Verbis quibus Passiva est terminatio; videlicet à *Passivis, Communibus & Deponentibus*; ut, *Amatus, Mortuus, Usus, Complexus.*
4. Tandem Participia Futuri quædam in *RUS*, quædam in, *DUS*, desinunt.
5. Quæ in *Rus*, desinunt, proveniunt ab omnibus Verbis, exceptis solis Passivis; ut, *Amaturus, Complexurus, Serviturus Usurus.*
6. Quæ tandem in *DUS* exeunt, sunt à Passivis & Communibus; ut, *Amandus, Complectendus.* INTENDUM etiam à Deponentibus, quæ aliquando fuerunt Communia; ut, *Sequitendus*

quendus, Execrandus, Ulciscendus &c. vide
l. 2. cap. 13.

Quomodo formentur Participia.

1. Participia Præsentis Temporis formantur à prima Persona Præteriti imperfecti, *Bam, vel, Bar;* mutatâ in, *NS*, ut *Amabam, Amans, Utebar, Utens.*
2. PRÆTERITI à Posteriore Supino, additâ, *S;* ut, *Amata Amatus; Doctu, Doctus.*
3. Futuri in *RUS*, à Priore supino in *UM*, literâ, *M.* versâ in *RUS*; ut *Amatum, Amaturus; Usus, Usurus.*
4. Futuri in *DUS* à Genitivis Participiorum Præsentis Temporis, *TIS*, syllabâ mutatâ in *DUS, DA, DUM;* ut, *Amans, AmanTIS, AmanDUS, a, um.*
5. QUÆ Verba carent aliquo Tempore, carent & reliquis omnibus, quæ ab eo formari deberent. Hinc, *Odi, Novi, Capi Memini* carent Participio Præsentis Temporis, quia carent Imperfecto in, *BAM;* carent item Participio Futuri in *DUS*, quia Participio Præsentis destituta sunt.

QUÆ item supinis carent, carent Participiis Futuri in *RUS*, & Præteriti; carent Perfecto & Plusquam perfecto Passivæ vocis omnium Modorum, ac Futuro Passivo Coniunctivi; carent denique Futuro Infinitivi tam Agendi quàm Patiendi.

S C H O L I O X.

De Participiis

M4

PAR-

PARTICIPIUM Varioni I, 3. de Anal. est, quod cum Casibus ac Temporibus declinatur. Differt, Authore eodem, à Nominibus Verbalibus: ut, *Amator, Lector, Visus, Widzenie, Auditus, Sluch* &c. quòd hæc nullum tempus Præteritum, Futurumve significant, quæ tamen significat Participia *Amans, Amans, Amaturus* &c.

II. PARTICIPIA in *Ans*, vel, *Ens*, & *Futuri* in, *Rus* à quocunque Verborum Genere fiant, Acti è solum significant nisi Verbum ipsum Passivè significet; ut, *Vapulans, Vapulaturus*, Præteriti verò Participia Passivè tantum, ut, *Amatus*: nisi Verbum ipsum vel Commune sit; ut, *Cumplexus*; vel Activè significet; ut *Secutus* vide tamen I 2. c. 12. Præc. 1. App. n. 5.

III. PARTICIPIA *Futuri* in, *DUS*, semper Passivè significant, etiam si à Communibus vel Deponentibus fiant; ut, *Complendendus, Sequendus*. Quamvis ea non raro necessitatem, officium, debitum aut simile quid significant potius, quàm Tempus Futurum; ut diximus cap. 9. schol. X.* Cic. de Arusp. *Senatus meam domum ex arario edificandam, à Pontificibus liberandam, à Magistratibus defendendam putavit.* i. putavit edificari debere, aut dignam esse quæ edificaretur. Sic interdum & Participia in, *Rus*, officium aut animi quandam deliberationem significant; ut, *Non sum deserturus Remp.* i. deservere non debet, statui non deservire.

IV. A SUBJUNCTIS in, *Itum*, vel, *Cium*, Primæ Conjugationis Participia in, *Rus*, per, *A*, fiunt; ut à,

ut à, *Sonitum, Plicatum, Frictum, Sectum, Enectum*; sit *Sonaturus, Plicaturus, Explicaturus, Implicaturus, Fricaturus, Refricaturus, Defricaturus, Secaturus, Enicaturus*. * Hor. l. 2, lat. 4. *Magnasonaturus* &c. Verùm à *Domitum*, etiam, *Domiturus*. * Virg. 4. Geor. *Bacchi domitura saporem*.

V. PARTICIPIIS Præsentis & Futuri in, DUS, carent hæc Verba, *Fio, Malo, Reor, Sum*, cum Compositis præter *Absens, & Præsens*, quamvis non carent Imperfecto. Carent & Impersonalia, præter, *Pœnitens, Pœnitendus, Pudendus, Pigendus*. Nam, *Libens, Pudens & Potens*, Nomina potius sunt. *FRUENS*, Participium non legi; *Fruiturus, & Fruendus*, non raro invenies.

VI PARTICIPIA Futuri in, *Rus*, à Verbo, *Ruo*, & Compositis; item à *Paſtum, Solitum, Satum, Saltum, Mansum* à *Mando*, zuig, non invenio. Carent iisdem, *Reor, Fatis, & Impersonalia*, præter *Liciturum*, à *Licet*, Cic. Att. l. 2. ep. 1. * & *Puditurum*, Plin. l. 36. cap. 15. * & *Pœniturum*, Sallust apud Quintil l. 9. c. 3. Carent iisdem & Verba Meditativa ac Inchoativa. Quamvis Ter. Heaut. act. 5. *Esuriturus* dixerit.

VII. MORIOR, Orior, Pario Nascor, habent Participia, *Moriturus, Oriturus, Pariturus, Nascenturus*; non verò *Morturus, Orturus, Parturus, Naturus*. A Supinis verò, *Solutum, Restitutum, & Fluxum*, r te formantur *Soluturus, Cic. 4. Att. ep. 2. * Restitutus, Vert. * Fluxurus*. Colum l. 3. cap. 2. M5

QUAMVIS à *Lugeo, Sorbeo, vel, Sorbo, Sopor, Arceo*, nonnulli putent esse *Supina, Luctum, Sorptum, vel, Sôrbidum, Arcitum, Sapitum*; non tamen habent Participia Præteriti, *Luctus, Sorptus, vel, Sorbitus, Sapitus, Arcitus*. Ritè tamen dicimus, *Coercitus, Percitus*. Reliqua quæ ad Participia spectant, habes infra l. 2. cap. 13.

DE PRÆPOSITIONE.

1. PRÆPOSITIO est Pars Orationis, quæ cæteris Partibus aut seperata, aut conjuncta fere præponitur. SEPARATA; ut, *Non sum apud me præ iracundia.* CONJUNCTA; ut, *Præstat millies mori, quàm minimum è Divinis mandatis transgredi.* PRÆSTAT, ex Præpositione *Præ*, Transgredo, ex *Trans*, componitur.

2. *Trans, Apud, Adversus, quarto jungatur, & Antè, Ponè, Per, Adversum, Juxta, Prope Vers9 & Infra, Post, Ad, Ob, Infra, Erga, Circa, Sec9 Usq; Secundum, Et Propter, Contra, Supra, Penès, Inter, & Ultra.*

2. Accusativum regunt *Trans, Apud & reliquæ* carmine comprehensæ.

3. *Abs, Ab & A Cum, Clam, possunt sibi sumere Sextũ, Et Tenus atq; Palam, Procul, Absq; fruuntur eodem, Ex E, De, Coram, Præ, Pro, sine.* 4. Ponitur aptè Post Patrum ferme Numero TONUS una secundo.

3. Ablativum regunt *Abs Ab, A, & reliquæ* in carminibus enumeratæ.

4. Præpositio, TONUS, una inter omnes Præpositiones ponitur, quæ Genitivo postponitur, si. N. quod ab ea regitur, Plura-

Plurale sit; ut, *Cumarum tenus, aurium tenus.*

5. *Sub, Super, In, Subter, Quarto modò juncta videbis, Pro vario sensu: modò Sextum assumere Casum.*

5. *Sub, super, In, & subter modò cum Accusativo, modò cum Ablativo ponuntur, pro vario locutionis sensu. Hic verò Polono Juveni non malè ex Patrio idiomate videtur posse innotescere, cum in usu Præpositionum harum Ablativi nostrates Ablativi, & Accusativi Accusativis Latinis respondeant. v. g. Pod górę, sub montem; Pod górą, sub monte &c.*

6. Hæ Præpositionis non usurpantur nisi conjunctæ: DIS, DI, SE, RE, AM, CON; ut, Di-rimo, Di-spar, Se-jungo, Re-pello, Am-bigo, Con-stituo.

S C H O L I O N XI.

AM, Præpositio, in Compositis, *Circùm* significat, & per, M, scribitur; ut, *Amputo*; sed sequente, C, F, Q, per, N, scribenda; ut *Ancisus, Anfractus, Anquiro*, Vocali sequente interceptit, B; ut *Ambesius, Ambitus, Ambustus*, sic, *Am-b-esius, Am-bustus &c.*

D E A D V E R B I O.

1. **A**Dverbium est Pars Orationis, quæ vòcibus addita earum significationem explicat: ac definit seu circumscribit; ut, *Rardè loquitur, Benè peritus, Vehementer iratus, Parum diligenter.*

2. Adverbiorum significationes, & species sunt plurimæ.

OPTAN.

OPTANDI, *Ut, Utinam, O si, Sic, Ita.* vide libri hujus Cap. IX. Schol. IV. num. 1.

VOCANDI, *O, Heus, Ebo, Ehódum.*

INTERROGANDI, *Cur, Quare, Quid ita Quamobrem, Quidam.*

RESPONDENDI affirmativè, *Ita, Etiam, Maxime, Quidni.*

CONFIERMANDI, *Certè, Profectò, Sanè, Scilicet.*

NEGANDI, *Non, Haud, Nequaquam, Haudquaquam, Minimè.*

DUBITANDI, *Forfan, Fórsitan, Fortassis.*

HORTANDI, *Eja, Age, Agite, Agedum.*

PROHIBENDI, *Ne.*

DEMONSTRANDI, *En, Ecce, Hem.*

ELIGENDI, *Potius, Imò.* (rativa

COMPARANDI, *Magis, Minus, &c. Compa-*

CONGREGANDI, *Simul, Unà, Pariter Untersè Certatim.*

SEPARANDI, *Seorsim, Seperatim, Secretò, Singulatim, vel Singulatim. Quadrifariam; Multifarià.*

INTENDENDI, *Acritèr, Studiosè, Vehementer, Valdè, Apprimè, Nimis, Nimiùm, Omnino, Penitus, Prorsus.*

REMITTENDI, *Segniter, Oscitanter, Remissè, Aegrè, Paulatim, Pedetentim, Sensim.*

TEMPORIS, *Hert, Hodie, Cras, Perendie, Nudius, tertius, Pridie, Postridie, Jam diu, Jam dudum, Quando Cùm, Exquo, v. g. Annus est, cùm, vel, Ex quo, vel, Ut obiit. Jam olim v. g. Jam olim sub, &c. Propetiem, Continen- ter, Contingit, &c. Perpetuè, Adbuc, Olim, Quon-*

*Quondam, Antequam, Priusquam, Postquam Post-
eaquam, Ut, Ubi.*

LOCI, *Hic, Illi, &c. vide Lib. 2. Cap. 18*

NUMERI, *Semel, &c. vide supra Schol. 3.*

ORDINIS, *Primum, Imprimis, Deinde, Postremò
Postremum, Tandem.*

EVENTUS, *Fortè, Forlittò, Forte Fortuna, sed
hoc Forte, Ablativus esse potest à, Fors.*

SIMILITUDINIS, *Sicut, sicuti, Ut, Uti Quem
admodum, Tanquam, Ac si, Velut, veluti, Instar.*

DIVERSITATIS, *Aliter, secus.*

QUALITATIS, *Prudenter, Eleganter & similia
quam plurima.*

QUANTITATIS, *Parum, Multum, &c.*

JURANDI, *Medius fidius. At illa: Hèreule, Hèr-
cle, Mehercule, Mehercle Ecastor, Mecastor, Pol,
Aedepol &c. Christianis non licent.*

EXCLUDENDI, *Solum, Tantum Vix Tantum
modò.*

EXPLANANDI, *Nimirum, Virg. Nimirum
hæc illa Charybdis. Nempe, Videlicet, scilicet.*

REI, *nondum plenè peractæ, Fere, Ferme,
Prope, Propemodum.*

DE INTERJECTIONE.

INTERJECTIO est Pars Orationis, quæ
varios animi affectus indicat.

Interjectionum variæ sunt species.

LAUDANTIS, & aliquando **Exultantis** *Euge.*

EXULTANTIS, & inter **consultantis** *Vab!*

LÆTANTIS, *Evax, Vab!*

DOLENTIS, & **INCANTANTIS** *Ab! Heu!*

Heu heu! Hei.

INDI-

INDIGNANTIS, & se ipsum corripientis,
Hem! Sulp. 4. Fam. Hem! nos homunculi indignamur &c. Eadem Demonstrantis est: Hem puer, Ter. Andr.

SUSPIRANTIS, *Ab! ab ab!*

EJULANTIS, *Ob! ob ob!*

ADMIRANTIS, *Papa! O! Vab!*

ADMIRANTIS, & interdum Ironiæ, *Hui!*

IRRIDENTIS, *O, Cic. Philipp. 3. O praeclarum custodem ovium (ut ajunt) lupum!*

EXCLAMANTIS, *O! Proh! Pro!*

SILENTIUM Indicentis, *St.*

TIMENTIS, *Hei.*

DEPREHENDENTIS ex improvise, *At at!*

PRÆSAGIENTIS mala, *Miserentis, vel Minantis, Væ!*

REJICIENTIS cum fastidio, *Apage, Apagesis.*

STOMACHANTIS, seu Indignantis, *malum!*

*By cie, u kátá (u diabla, impium est) Hinc illa: Quid malum? Jako? * Cic. Or. 4. in Cæcilio Quæ, malum! fuit ista amentia? Co u kátá zá szoleństwu bylo tákie &c.*

EXECRANTIS, *Nefas, Nefandum!*

DE CONJUNCTIONE.

1. **CONJUNCTIO** est Pars Orationis connectens ordinansq; alias Orationis Partes.

2. **Conjunctionis** species, plurimæ.

COPULATIVÆ, *Ac, itaq; Et, Quoq; Nec, Neq;.*

DISJUNCTIVÆ, *Vel, vè, sive, seu, Aut, Né.*

DIVERSATIVÆ, *Atq; Tamen, Quamq;.*

Quandvis, Tamen.

JLLA.

ILLATIVÆ five Rationales, Ergo, Igitur, Itaque, Quare, Quocirca, Quapropter.

CAUSALES, Quia, Nam, Namque, Enim, Etenim, Siquidem, Quoniam, Propterea.

EXPLETIVÆ, Dum,* Cic. seu potius Atticus ad Cic. l. 2. Tusc. Iteradum eadem ista mihi, Powiedz ieno ielzecz to samo. sic, Adesdum, Podz ieno, Minedum, Poczekay ieno,* Quidem, v. g. Ille quidem voluit &c. Cic. 2 Tusc. Neoptólemus quidem Equidem &c.

3. Hæ ipse Conjunctiones dividuntur in tres classes: aliæ enim sunt **PRÆPOSITIVÆ**, five Principes, quæ in Oratione præeunt, suntque: Aut, Ac, Atque, Ast, Vel, Nec, Neque, Nisi, si &c.

4. Aliæ **SUBJUNCTIVÆ** five subditæ, quæ subeunt, five postponuntur; sunt verò: Quæ, Vê, Né, Quidem, Quoque, Autem, Verò, Enim. non enim dicitur, Arma quæ virum, sed Arma virumque, nec, Quoque tu, sed Tu quoque. nec, Verò ego Brut. &c. sed Ego vero Brute &c.

5. Aliæ tandem **MEDIÆ** five Communes, quæ modò, præeunt, modò subeunt suntq;: Ergo, Igitur, Itaque, Equidem.

DE ACCIDENTIBUS

Sive Attributis Partium Orationis.

1. **ACCIDENTIA** five Attributa Partium Orationis sunt ea, quæ Partibus Orationis accidunt easq; comitantur.

2. Sunt verò ejusmodi Accidentia novem: Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Modus, Tempus, Persona, Figura, Species.

3. **NUMERI** Nominum, Pronominum, Verborum & Participiorum sunt duo: Singularis; ut, *Musa, Ego, Amo, Amans*, & Pluralis; ut, *Musæ, Nos, Amamus, Amantes*.
4. **CASUS** Nominum, Pronominum & Participiorum sunt sex: *Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, Ablativus*. **NOMINATIVUS** & *Vocativus* vocantur *Recti*, cæteri, *Obliqui*. **NOMINATIVUS** vocatur aliter, *Casus primus, Rectus, Prima positio, Positio, Thema*. **GENITIVUS** vocatur aliter, *Casus, secundus, Casus interrogandi, Casus Patrius, Patrius, Casus Paternus, Casus Possessivus, Casus secundus*. **DATIVUS** vocatur aliter, *Casus tertius, Casus dandi, Casus Commendativus*. **ACCUSATIVUS** vocatur aliter *Casus quartus, Casus accusandi, Casus Causativus, Casus inusativus*. **VOCATIVUS** dicitur aliter, *Casus salutandi vel saluatorius, Casus vocandi, Casus quintus*. **ABLATIVUS** aliter vocatur, *Casus Latinus* (quia Græci carent Ablativo) *Casus sextus, Casus auferendi, Casus comparativus*. Præterea uterque *Rectus* dicitur à Grammaticis, *Casus ante se*; quivis verò *Obliquus* dicitur ab iisdem, *Casus post se*, seu quæ Partes Orationis habent *post se*, quia videlicet in Ordine Grammatico *Recti* præcedunt, *Obliqui* subeunt, seu subsequuntur.
5. **GENERA** Nominum, Pronominum & Participiorum præcipua sunt tria: *Masculinum, Femininum, Neutrum*, cui præponitur Pronomen, *Hic*; ut *Hic Dominus, meus, doctus. Femininum*

ninum sive *Muliebre*, cui præponitur Pronomen, *Hæc*; ut *Hæc* Ancilla nostra, docta. *Neutrum*, cui præponitur Pronomen, *Hoc*; ut, *Hoc*, Mancipium, vestrum doctum. Ex his tribus præcipuis nascuntur alia quatuor. I. *Commune duorum*, *Rodzay spółny dwom* quod sub una terminatione convenit tum Maribus tum Fœminis, & ideo præponuntur illi duo Pronomina *Hic*, & *Hæc*; ut *Hic* & *Hæc* Parens &c. II. *Commune trium* *Rodzay spółny trzem* aliter dictum *Omne*, quod sub una terminatione convenit tum Maribus, tum Fœminis, tum Neutris, & ideo præponuntur illi tria Pronomina, *Hic*, *Hæc*, *Hoc*; ut, *Hic* *Hæc*, *Hoc*, *Felix*. III. *Epicœnum*, sive *Promiscuum*, *Rodzay mieszający, nie brakujący*, quod sub una terminatione & uno Articulo seu Pronomine, potest significare tam Marem, quàm Fœminam; ut, *Hæc* Aquila, *Hæc* Vulpes, *Hic* lepus, *Hic* Accipiter, *Hæc* ciconia, *Hæc* Grus sive Mares sint, sive Fœmellæ IV. *Dubium*, *Rodzay wątpliwy*, quod sub una terminatione & significatione modò hunc, modò illam Articulum habet; ut, *Hic*, vel, *hæc*, *Dies*; *Hic*, vel, *hoc* vulgus &c.

6. DECLINATIONES Nominum sunt 5. Prima cognoscitur ex Genitivo singulari desinente in *Æ* diphthongum; ut, *virga*, *virgæ*. Secunda ex Genitivo singulari desinente in *ſ*, ut, *Dominus*, *domini*.

Tertia ex Genitivo singulari desinente in *ſ*; ut, *Sermo*, *sermonis* N Quar-

Quartá ex Genitivo singulari desinente in *us*; ut, *Sensus, Sensus*.

Quinta Genitivo singulari desinente in litteras divisas *E, J*, ita ut Genitivus excedat Nominativū syllabarū numero; ut, *Dies, diel*.

PRONOMINA *Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester* ad Primam, & *Secundam*, Nominum Declinationem spectant: *Nostras, & Vestras*, ad Tertiā; cætera habent proprias formas. **PARTICIPIA** in *Ans*, vel *Ens*, ad Tertiā; cætera ad Primam & secundam spectant.

VERBORUM Declinationes sive Conjugationes sunt quatuor.

PRIMA cognoscitur ex secunda Persona Præsentis Indicativi in, *As*, & Infinitivo in, *Are*; ut, *Amo, Amas, Amare*.

SECUNDA in, *Es*, & Infinitivo in, *Ere*, longum; ut, *Doceo, Doces, Docere*.

TERTIA in *Is*, & Infinitivo in, *Ere*, breve; ut, *Lego, legis, legere*.

QUARTA in *Is*, & Infinitivo in, *Ire*; ut, *Audio, audis, audire*.

Passivorum Conjugationes ex Activis cognoscuntur; ut, *Amor*, ex *Amo*; Deponentium & Communium ex Passivis ad quorum normam flectuntur; ut, *Abominor, aris, ari*, ex *Amor, aris, ari*. *Intueor, Intueris, Intueri*, ex *Doceor, Doceris, Doceri*; sic *Utor*, ex *Lego, Docetor*, ex *Audior*, &c.

7. **MODI** Verborum trii ac communes sunt quinque: *Indicativus, Imperativus, Opta-*
tivus,

tivus, Conjunctivus, & Infinitivus Minimè tamē prætereūdi sunt, *Potentialis & Permissivus*.

8. TEMPORA Verborum sunt 5. *Præsens, Præteritum imperfectum, Præteritum perfectum, Præteritum plus quàm perfectum, & Futurum.*

9. PERSONÆ Pronominum & Verborum sunt Tres, *Prima, ut, Ego, Amo; secunda, ut Tu Amas; Tertia, ut, Ille Amat.* sic Pluraliter: *Prima, ut, Nos Amamus; Secunda, ut, Vos Amatis, Tertia, ut, Illi Amant.*

Pronomina omnia (præter, *Ego, Tu, Ille, & pluraliter, Nos, Vos, Illi*) Sunt tertiæ Personæ. At, *Ipse, & Qui*, cujusvis esse possunt; ut, *Ipse video, Ipse vides, Ego qui scio, Tu qui scis &c.*

Nomina, Participia, & Verba Infinita omnia incertæ sunt Personæ, eam enim induunt, cujus est Verbum cui adhærent; ut, *Ego M. T. Cicero defendi Remp: adolescens, non deseram senex.* UNDE Vocandi casus, quia Secundis Personis semper adhærent, secundæ semper sunt Personæ.

10. FIGURÆ Nominum, Pronominum, Verborum, Participiorum, Præpositionum, Adverbiorum, & Conjunctionū sunt duæ: *Simplex, & Composita, Simplex; ut, Prudens, Is, Amo, Amans, Abs, Prudenter, Enim. Composita; ut, Imprudens, Idem, Adamo, Adamans Absque, Imprudenter, Etenim.*

11. SPECIES Nominum, Pronominum, Verborum, Adverbiorum, reperiuntur duæ, PRIMITIVA; ut, *Pater, Tu, Galeo, Clam.*

DERIVATIVA; ut, *Patermus, Tuus, a, um; Cale-
sco, Clanculum.*

G E N E R A L I A
CONSTRUCTIONIS PRÆCEPTA
CAPUT XV. P. S. O. I. C.

1. SUBstantivū Nomen concordat cum AD-
jectivo in genere, número, & casu; ut, *Puer
ingeniosus Memoria infirma, Ingenium tardum.*
2. RELativum, *Qui, Quæ, Quod*, cohæret cum
Antecedente in Genere, & Numero: in Ca-
su modò cohæret; ut, *Non est dicendus Puer
ingeniosus, Qui verecundiam non amat. Modò
non; ut, Accepi tuas literas, quæ mihi jucun-
dissimæ fuerunt. Legi tuum epigramma, quod
mihi mirum in modum placuit. Vidi nupex ger-
manum tuum fratrem, à quo de tua debili va-
letudine multà audiui &c.*
3. QUotiescunque duo Nómina Substanti-
va ad res diversas pertinentia in Ora-
tione ponuntur sine Conjunctione, toties
unum illorum quod respondet interrogati-
oni, *Cujus?* erit Genitivi Casûs; ut, *Libereus
Pompeji, Ciceronis Epistola, Carmen Virgilii,
Præceptum Dei.*
4. VERbum Personale *Finiti Modi* postulat
ante se Nominativum ejusdem Nûme-
ri & Personæ; ut, *Ego lugeo. Tu rides. Præce-
ptor docet. Nos légimus. Vos Scribitis. Aleatores
vâpulant. Gaudio quòd tu bene vales, Doleo, quòd
frater tuus ægrotat.*
5. VERbum verò *Infiniti Modi* Nominativî
loco

Generalia Construct: Præcepta. 195
locò Accusativum habet; ut, *Gaudeo te bene valere, Doleo fratrem tuum egrotare.*

6. **V**erbum Substantivum *SUM*, non solum ante se, sed etiam post se Nominativum petit; ut, *Parsonia EST magnum vestigal. Avus tuus FUIT Vir doctus.*

7. **O**mne Verbum Personale Finiti Modi potest utrinque habere Nominativum pertinentem ad eandem rem; ut, *Hic vocatur Paulus. Ego vivo miserrimus Boni moriuntur laeti.*

8. **V**erbum Activum post se Accusandi Casum postulat; ut, *Pueri ingenij amant litteras Pater tuus legit Ciceronem diligenter.*

9. **V**erbum Passivum pro Accusativo Nominativum, pro Nominativo autem Ablativum cum Præpositione, *A*, vel *Ab*, postulat; ut, *Litteræ amantur à pueris ingenuis. Cicero legitur à Patre tuo diligenter.*

10. **Q**uodvis Verbum admittit præpositionem cum suo Casu; ut, *Fui in templo. Eo in gymnasium. Sedeo in scamno.*

11. **O**mne Verbum & multa Nomina Dativum habere possunt ejus rei, cui damnum aliquod vel commodum datur; ut, *Laboras aliis, tibi soli es otiosus. Catilina fuit perniciosus Reip:*

12. **N**omina quæ tempus enuntiant, ad interrogationem *QUANDO*, Ablativo; ad *QUAMDIU* melius Accusativo efferuntur; ut, *Quando cæpisti dare operam Grammaticæ? Anno superiore. Quamdiu vixit Pater tuus? Quin-*

quaginta annos, *vel annis, & Menles duos, vel & mensibus duobus.*

13. **C**Uicumque Verbo potest addi Ablativus, qui significet PRETIUM; ut, *Emi librum decem denariis: vendidisti atramentarium tribus sesteritiis. vel instrumentum; ut, scribo calamò. Percutio ferulâ. Pugnatum est gladiis vel causam; ut, servus tuus interit fame. Tabesco dolore. vel partem; ut, Pater meus duxit me manu in templum. vel Modum; v. g. Vidi duos moriones tractu capillorum secum certantes.*

14. **G**ERUNDIA, SUPINA, PARTICÍPIA postulant post se Casus Verborum, à quibus oriuntur; ut, *Scribendo literas obdormivi. Ibo questum fratres meos. Sum dicturus orationem.*

15. **C**OMPARATIVA Nomina & Adverbia, cum Ablativo; SUPERLATIVA cum Genitivo construuntur; ut, *Terra minor est sole. Sol velocius currit perniciosissimis equis. Mare est profundissimum omnium aquarum. Frater meus scribit omnium condiscipulorum pulcherrimè.*

16. Collocatio Partium Orationis, quæ & naturalis, & Grammaticus Ordo appellatur, his fere legibus continetur I. Inveniendus est Casus Rectus cum suo Verbo, si adest II. Prepositiones, Adverbia Interjectiones, & Conjunctiones, si adsunt, disponenda sunt iis locis, quibus eas disponi sensus exigit. III. Obliqui Casus, si qui adsunt, apponi debent iis Partibus Orationis, à quibus reguntur. Alii hæc aliter; & pluribus: nos ista Tironibus inisid sufficere experti sumus.

DE GENERIBUS NOMINUM
 DIFFICILIORIBUS
 CAPUT XVI.
 P. S. O. I. C.

De Generibus Nominum, quæ ex significatione cognoscuntur,
 PRÆEPTUM I. DE MASCULINIS TANTUM.

1. Quæ Maribus solum tribuuntur, Mascula sunt.
2. Mascula censentur specie depicta virili.
3. Et quibus Appositum tantum tribuisse Virile
 Credibile est Veteres; ceu, Latro, Præsul, & Hospes.

SCHOLION SEU EXPLICATIO I.

1. Tam Propria, quàm Appellativa Nomina quæ solis Maribus conveniunt, sunt generis Masculini; v. g. Adam, Cicero, Bucéphalus & cætera Propria: vir, pater, frater, equus, lupus, columbus, & cætera Appellativa; sive Hominum, sive Brutorum sint Propria aut Appellativa.

2. Nomina eorum quæ pinguntur specie Viri, sunt gen. malc: v. g. Michael, Angelus, daemon, Apollo, Satyr, & alia omnia Nomina Deorum gentilium, Angelorum, dæmonum, ventorū. Tempus tamen semper est Neutrū.

3. Nomina Appellativa quæ sub eadem terminatione tam Maribus, quàm foeminis convenire possunt, non reperiuntur tamen apud Latinos nisi cum Articulis Masculinis, sunt tantū generis Mascul: v. g. Homo, Fur, Exul, Latro, Pugil, Vigil, Præsul, Cocles, Eques, & similia.

Hoc eodem versiculo comprehendendi possunt, Lepus, Mus, Vultur, Turtur, & similia, quæ jicet promiscuè tam Matrem, quàm Fœminam,

significare possunt (unde *Promiscuum genus* apud Grammaticos ortum duxit.) sunt tamen Masculina tantum. VERNACULAM vocabulorum interpretationē alibi reddemus cum fœnore.

PRÆCEPTUM II. DE FŒMININIS TANTUM.

1. *Fœminum est Nomen, quod femina sola reposit:*
2. *Jungito fœmineis, quæ est muliebris imago:*
3. *Quæquo Affectuum tantum muliebri requirunt.*

SCHOLIION II.

1. Tam *Propria*, quàm *Appellativa* Nômina, quæ solis fœminis conveniunt, sunt gen: fœm: v. g. *Eva, Terentia, Amalthea*, & cætera *Propria* hominum & brutorum: *uxor, mater, soror, quæ, lupa, columba*, & cætera *Appellativa* pariter hominum, & brutorum.

2. Nômina eorum quæ pinguntur specie fœmineâ, sunt gen: fœm. v. g. *Pallas, adis, Fortuna, Libitina* & cætera nomina *Dearum* gentilium, *Musarum Nympharum, Furiarum*.

3. Nomina *Appellativa* quæ sub eadem terminatione tam *Maribus*, quàm *Fœminis* convenire possunt, non reperiuntur tamen apud Latinos nisi cum *Articulis fœmininis*, sunt tantum generis *Fœmini* v. g. *Opera, Vigilia, Custodia, Extubia, Suppetia*, etiam cum homines significanti; unde Cic. Att. l. i. *Opera Clodiana pontes occupârunt.* * Id. ad Q. Fr. l. i. *Operas suas Clodius confirmat.* * Trajan. ad Plin. l. i. 6. *Nihil opus est mi Secunde carissime ad continendas custodias plures commilitones converti.* TALIA item sunt, *Pecus udis; avis, bestia, vulpes, aquila noctua,*
&

& similia, quæ *Promiscui Generis* vocant Grammatici, non immeritò tamen etiam huc revocari possunt, tanquam perpetuò *ſcœminina*.

PRÆCEPTUM III. DE NEUTRIS TANTUM

Quæ Neutro Articulo gaudent, Neutralia sunt.

S C H O L I O N III.

Nomina Appellativa quæ sub eadem terminatione tam *Maribus* quàm *Fœminis* convenire possunt, non reperiuntur tamen apud Latinos nisi cum Articulis Neutris, sunt tantum gener: Neutr: v. g. *Famulitium, Mancipium, Animal, lumentum &c.*

PRÆCEPTUM IV. DE COMMUNIB9 DUORŪ, & TRIŪ.

1. Est Cōmune duŭm, sexum quod claudit utrūq; Articulo gēmino; veluti, *Bos, Civis & Hostis, Interprēsq; Parensq;* & quæ tibi suggeret usus.
2. Est Cōmune trium generi quod convenit omni.

S C H O L I O N IV.

Nomina Appellativa quæ sub eadem terminatione tam *Maribus*, quàm *Fœminis* convenire possunt, & reperiuntur apud Latinos tam cum Masculinis, quàm cum Fœmininis Articulis, sunt *Generis, Communis* v. g. *Adolescens, Affinis, Antistes*, (quod etiam habet fœmin: *Antistita*) *Augur, Auctor, Bos, Canis, Civis, Client*) dicitur & fœmin: *Clienta*) *Comes, Conjux, Dux, Hospes* (quod tamen potius Masculinum est; fœminino enim genere dicitur, *Hospita*, potius, quàm, *Hospes*,) *Hostis, Infans, Interpres, Juvenis, Municeps, Obses, Parens, Patruelis, Sacerdos, Sus, Testis, Vates*.; **NOTA I.** Substantia his enumerata

non pro libitu adjungi debent Masculinis aut
 Fœmininis Adjectivis, sed si de *Maribus* sermo
 sit, *Masculina*; si de *Fœminis*, Fœminina Adje-
 ctiva debent assumere. v. g. *Meus Parens*, de Pa-
 tre; *Mea Parens*, de Matre, sic in reliquis. II. Se-
 quentia Substantiva vix fœminino genere
 usurpata invenias.* *Ovid. Ep. 11. Nova miles.**
Lucan. l. 10. Sava Judex. Plaut. Merc. De lanificio*
NEMINEM meuo, unâ etate QUÆsit. Titinnius.*
ap. Prisc. l. 6. Neminem bonam decet. VIGIL Sub-
 stantivum, Masculinum tantum est Adjectivum
 est *Generis omnis*. III. Substantiva Nomina ho-
 minum. *A*, finita, docent aliqui *Communis Ge-*
neris esse; ut *Auriga, Conviva, Homicida, Parricida,*
Transfuga, Advena, Agricola & similia; non ta-
 men illa cum fœminino Adjectivo apud ido-
 neos Authores reperias. Unum, *Conviva*, Pom-
 ponius pervetustus Author apud *Prisc. l. 5.*
 cum fœm: adhibuit: *Conveni*, inquit, *omnes con-*
vivas meas. IV. Adjectiva *IS*, finita; item Com-
 parativa in *OR*, *Communis* sunt generis, sed
 priore duntaxat sui parte: pars enim altera
 quæ in *E*. aut, *US*, exit, seorsim ad Neutrum
 Genus pertinet. V. Genus hoc dicitur *Com-*
mune duum, i. DUORUM, *Rodzay spólny dwoygu*,
 quia se duobus lexibus ita communicat, ut
 proprium alterutrius Adjectivum pro re lo-
 cōq; assumat ITEM quia duo prima Genera,
Masculinum & Fœmininum speciali ratione com-
 plectitur. ATQUE hæc causa est, cur sequens
 de quo mox, *Genus & Commune trium, & Omne*
 appel-

appellatur, quia sc. omnia tria Genera, *Masculinum* *Fœmininum* & *N utrum* sub eadem *Terminatione* complexum est..

2. Nomina quæ sub eadem terminatione tã *Maribus*, quàm *Fœminis* & *Neutris* convenire possunt, & reperiuntur apud Latinos tam cum *Masculinis*, quàm *Fœmininis* & *Neutris* *Articulis*, sunt generis *Communis trium* seu *Omnis*. v. g. *Felix*, *Prudens*, *Atrox*, *Vetus*, *Intercus*, *Nostras*, *Arpinas* & reliqua *Adjectiva unius formæ*.

EX HIS I INDECLINABILIA SUNT.

Frugi, *Nequam*, *Nibili*, *Presto* (quod cum *Verbo*, *Sum*, semper ponitur) omnia *Numeralia Cardinalia* à *Quatuor*, usque ad, *Centum*, de, *Mille*, v. c. 14. lch 3. suprâ.

II. NEUTRIUS GENERIS NOMINATIVO;

Accusativo, & *Vocativo Plurali* *Carent* *Sequentia* *Ales*, *Arpinas* cum reliquis *Patriis* ut, *Ravennas*, &c. *Bicolor* cum reliquis *compositis* ex, *Color*, ut *Discolor*, &c. licet *Plin. l. 10. c. 12. Littora* *versicoloria* dixit. *Cicur*, *Dégener*, *Deses*, *Dives*, *Lôcuples*, *Memor*, *Immemor*, *Pauper*, *Præcept*, *Præps*, *Reses*, *Sospes*, *Superstes*, *Supplex*, *Teres*, *Uber*.

III. *DIS* *Adjectivum* *Prisciano Commune* *duam*, aliis *Commune trium* est: quid quid sit, habet casus neutros plurales in, *IA*.

NOTA, sunt qui cum *Probo. l. 2. Substantiva*, *Verna*, *Advena*, *Alienigena*, *Author*, *Judex*, *Comes*, *Testis* & similia *Omnis Generis* esse docent, quod cujusvis *Generis Substantivis* apponantur, ut cum *Lucano. l. 1. dixit: Utendū est*.

est iudice bello & l. 5. Rerum vos summa sequetur,
Imperiumque comes. Cum item Plin. l. 14. c. 6.
Vinum indigenam, & Hor. l. 4. Carm. Testem
flumen vocavit. Sed hoc ego argumentò Deli-
cias desiderium & innumera alia Omnis Generis
esse probaverim, cum pariter legamus apud
Cic. & alios: Delicia nostra Æsopus, Desiderium
meum Tulliola &c. Potius igitur ad Substantiva
Continuata, quam nonnulli Figuram, Appositivum
vocant, hæc retulerim.

PRÆCEPTUM V. DE MENSIBUS, MONTIBUS, FLUVIIS.

In maribus 1. Menses, 2. Montes, 3. Fluviosq; repone.

SCHOLIUM V.

Nomina Propria 1. Mensium, 2. Montium, 3.
Fluviorum, sunt gen. Masc. 1. MENSIVM. v. g.
Decem̄ber, Quinctilis, Sextilis, Julius. &c. 2.
MONTIVM. v. g. Carpathus, Olympus, Athos, Tau-
rus, Alpes tamen sunt gen. fœm. Ætna, Ossa,
Oeta fere fœminina tantum. 3. FLUVIVM v. g.
Albis, Aravis, Tyberis, Tyras, Borysthenes &c. At
quæ fœmininam terminationem habent, etiã
fœminina sunt. v. g. Allia, Sequana, Druentia,
Vistula, Scyx, Lethe. v. infra Præc. 26. Ichol.

PRÆCEPTUM VI. DE INSULIS, REGIONIBUS &c.

Insula fœminea est. Regio, Urbs cum Nave Poësis

SCHOLIUM VI.

Nomina Propria 1. Insularum. 2. Regionum.
3. Urbium. 4. Navium. 5. Poëmatum sunt gen.
fœm. 1. INSULARIA, v. g. Cyprus, Delos, Lesbos.
&c. 2. REGIONIA, v. g. Ægyptus, Persis, Pelo-
ponnesus, Pelonia, Russia, 3. URBIVM. v. g. Leopoliis,
Roma

Roma. Ex his tamen potius MASCULINA sunt, *Acragas, Narbo, Hippo, Sulmo, Croto*, & quæ in Græcum, ois, Latine ūs contractum desinunt; ut, *Amathūs, Daphnūs, Emmaūs, &c.* NEUTRA, *Tibur, Argos, Gadir, Care, Præneste &c.* v. infer. Præc: 26. Fœminina item non sunt, quæ terminatione ipsa excipiuntur. v. g. *Carodunum, Byzantium, Parisii, Sula &c.* 4. NAVIUM v. g. *Argo, Pistris* & quæcunque navibus imponuntur; ut, *Peregrinus, Gabriel, Victoria, &c.* Nomina POEMATUM HEROICORUM; ut, *Æneis, Thébais &c.* COMICORUM ut *Eunuchus, Adelpi, Hæautontimorúmenos, Miles &c.* TRAGICORUM: ut, *Medea, Hércules &c.* quæ si quando Masculino genere usurpata invenies, rationem Personæ habitam esse conjicies.

PRÆCEP: VII. DE ARBORIBUS.

1. Fœminea est arbor. 2. Neutrum cum Subere Robur, Atque Acer, atque Siler. 3. sic mas, quod desinit in Ster, Et Dumus, Spinus. 4. Dubia est arbuscula Thuris.

SCHOLION VII.

1. Nomina Propria Arborum sunt gen. fœm. v. g. *Abies, Platanus, Pinus, Cupressus, Ficus, Malus, Pyrus, Prunus, Morus &c.*

2. EXCIPIUNTUR PRIMÒ, *Suber, Robur, Siler, Acer*, neutra.

3. EXCIPIUNTUR SECUNDÒ, desinentia in *ster* v. g. *Oleaster, Pinafter, Pyrafter*, item *Dumus, Spinus* masculina.

4. THUS, cùm arborem significat, incerti est generis. *Seyrax* quoque est gen. Masc. sed cùm succum

succum Arboris, non cum Arborem ipsam significat. *Hic Platanon*, locus est platanis confectus, non arbor, ut falso putat Despauter.

PRÆC. VIII. DE LITERIS & VOCIBUS PRO SE SUMPTIS.

1. Adde notas Neutris, 2 vocē & pro Nomine sumptā,
3. Et quodvis verbum nuda pro voce repostum.

SCHOLION VIII.

1. Omnia nomina literarum Alphabeti. 2. Omnes Orationis Partes permodum Nominis sumptæ, 3. Omnes voces non pro suo significato, sed pro se ipsis acceptæ sunt generis neutr. Exempla PRIMI. A, B, C, &c. v. g. A Latinum, Kappa Græcū, B majusculū, E simplex &c.

Secundi. v. g. Amo est Activum. Rélego est compositum ex simplici,, Lego. Bene, &, Malè sunt opposita sibi Adverbia.

Tertii. v. g. Lux est monosyllabum. &c.

DE GENERIBUS NOMINUM,
quæ exterminatione cognoscuntur.

Terminationes Vocalium.

PRÆCEPTUM IX. DE PLURALIBUS in A, E, Æ, & I.

1. Plurale A neutrum est. 2 I, mas: ut, Susa, Philippi.
3. E, simplex neutrum, 4. diphtongum sit muliebre.

SCHOLION IX.

1. Nomina desinentia in A, quæ tantum pluraliter declinantur, sunt gen. Neutr: ut, Arma, Biblia Castra. Ideo Eebatana Susa, Bactra, quamvis sunt Propria Urbium; item Bucólica, Georgica, Argonautica, quamvis sint Propria Poëmatum, sunt gen. Neutr.

2. Nomina desinentia in I, quæ tantum plu-

pluraliter declinantur, sunt gen masc: v. g. *Philippi, Puteoli, Tréviri, Parisi*, quamvis sint *Propria Urbium*.

3. Nomina desinentia in E simplex, quæ tantum pluraliter declinantur, sunt gener: neutr: v. g. *Cete, Tempe, Mele*. indeclinabilia.

4. Nomina desinentia in, Ædiphthongon, quæ tantum pluraliter declinantur, sunt gen. fœm. v. g. *Nundina, Nuptia, & alia enumeranda infra c. 17.*

PRÆCEPTUM X. DE SINGULARIBUS IN A.

1. *Fœmineum A, primæ est; veluti, Panthera Sagitta.*
2. *Adriamas (æquor) Mammona, Cometa, Planeta.*
3. *sed neutris junges cum Paschate Manna Latinis.*
4. *Nomē in A, terna neutrum est; ceu Stigma Toreuma.*

SCHOLIION X.

1. Nomina primæ declinationis desinentia in A, sunt gen. fœm: v. g. *Phæretra, Sagitta, Panthera &c.* Excipiuntur illa de quibus præcipuè sch. 3. n. 3 & alia ad alias communes regulas referenda.

2. EXCIPIUNTUR: *Adria*, (cùm significat mare Vênetum (*Mammona, Cometa, Planeta*, quæ sunt gen: masc.

3. *Pascha, paschatis, & Manna* Indeclinabile apud Latinos, neutra sunt. *Manna*, tamen, cùm significat micas thuris, est gen: fœm. Plin: l. 12. cap. 14. *Micas concussu elisas mannam vocamus.* Usurpatur, quanquam rariùs, & *Pascha, paschæ*. fœminino genere.

4. Nomina tertiæ declinationis in, Ædiphthongon, sunt gen. fœm.

gen. neutr. v. g. *Emamma, Pemma, Poéma Epigramma, &c.*

PRÆCEPTUM XI. DE FINITIS IN E.

1. In neutris numerantur in, E, finita Latina.
2. At Græca, ut *Rhódope*, semper muliebria sunt.

SCHOLIION XI.

1. Nomina Latina desinentia in, E, sunt gen. neutr. v. g. *Mare, Cubile, Sedile, Alveare, Mille Substantivum &c.*

2. Nomina Græca desinentia in, E, sunt gener. fœm: v. g. *Pentecoste, Rhetorice &c.* primæ declinationis omnia.

PRÆCEPTUM XII. DE FINITIS IN I, O, U.

1. I, neutris tribue. 2. O, marib9: ceu *Pugio, Guñi.*
3. Fæmineis verbale in, J, O, Caro & Talio, dentur.
4. Et, Do, Go, finita; velut, *Dulcedo, Propago. Testudo.* 5. Verùm neutris adscribito Pondo.
6. Harpágo mas, Udo, Cudo, Cardóque, Ligóque.
7. U, neutris junge; ut *Tonitru, Cornu, Gelu.*

SCHOLIION XII.

1. Nomina desinentia in, I, (ut gen. neutr. ut, *Synápi, Gynnábari, Hydrómeli, Onómeli, Guñi, &c.*

2. Nomina desinentia in, O, sunt gen. malc. v. g. *Tiro, Myóparo; Unio, Perta* (nam UNIO, zgo-da iedność, fœmininum est) *Stellio, Carbo, Crobro, Titio, &c.*

3. Nomina Verbalia, seu à Verbis derivata, desinentia in, I, O.

4. ITEM NOMINA desinentia in DO, & GO, sunt gen. fœm, v. g. *Lectio, Oratio, Scriptio, Accusatio, Questio &c.* *Imago, Consuetudo, Hebetudo, Gratio, &c.*

5. Exci-

5. Excipitur, *Pondo*, neutrum. 6. Excipiuntur, *Ordo, Ligo, Margo, &c.* in carm: masculina.
 6. Nomina desinentia in, U, sunt. gen. neut.
 v. g. *Veru &c.* in carm. dicitur &, hoc *Tonitruum*, & *hic Tonitrus*, *his*.

PRÆC: XIII. de FINITIS IN C, D, L, T, M.

1. C, D, da neutris: testes tibi, *Lac, Id & Alce*.
 2. L, T sinè neutrum. 3. hic *Mugil, Sal, Solq;* reposcunt.
 4. Um. neutris junges, 5. hominum si Propria demas.

S C H O L I O N XIII.

1. Nomina desinentia in C, D, (2.) L, T, sunt gen. neut. v. g. *Mel, Fel. Vestigal, Nihil, Caput, Sintiput, Occiput, &c.* in carm.

3. Excipiuntur, *Mugil, Sal, Sol*, quatinvis desinant in, L, sunt generis masc. *Sal, reperituf.* & Neutrum.

4. Nomina Desinentia in, UM, sunt gen. neut. v. g. *Trophæum, Cædurcum, Conopæum &c.* IDEO Mancipium, Fumentum, Armentum & alia sunt gen. neut. quævis convenient cum maribus, tum foeminis. IDEO ITEM Neutra sunt *Byzantium, Dyrrachium, Saguntum* & alia Propria Urbium. ITEM *Rhenum, Metaurum*, (melius dicitur, *Rhenus, Metaurus*,) Propria fluviorum. ITEM *Buxum*, nomen arboris.

5. Excipiuntur sola Nomina Hominum, quæ si sunt Propria Virorum, sunt gen. masc. si foeminarum foeminini: sed hæc paucula reperias Virorum. v. g. *Dynatium, Pagnium &c.* Foeminarum. v. g. *Phanium, Eustochium, Glycerium*. Hæc talia per blanditias tantum videntur, pat-

tum Græci, tum Græcorum more Latini;
 sic *Glycerium*. i. *Dulcicula*. pro *Glycera* i. *Dul-*
ci &c quibus & nostra Diminutiva blandien-
 tia respondent nonnulla v. g. *Chłopczyścze*,
Chłopczyśko, *Psiątko*, &c. nisi quod nostra Pri-
 mitivorum Genus non retineant.

PRÆC: XIV. de finitis in AN, IN, ON.

1. AN, IN, ON, hic. 2. hæc cum *Sindone* poscit *Aëdō*,
Queis adde *Alcyonem*. 3. *Neutris* da cuncta secunda.

SCHOLION XIV.

1. Nomina desinentia in, AN, IN, ON, sunt
 gen. masc. v. g. *Paan*, *Delphin*, *Agon* &c.

2. Excipiuntur *Sindon*, *Aëdon*, *Alcion*, *Icon*,
 fœminina.

3. Excipiuntur item omnia nomina Græca
 in, ON, secundæ decl: quæ apud Latinos
 modò retinent suam terminationem, modò
 mutant in, UM, sũntq; gen. neutr. v. g. *Ilion*,
Pelion, *Barbyton*, *Cémbalon*, &c. vel. *Ilum* &c.

PRÆC: XV. de FINITIS IN EN.

1. En, dabitur neutris. 2. sed *Hymen*, *ren*, mascula sũto.
Et Splen atque *Lien*. Atagen cum *Pœtine* *Lichen*.

SCHOLION XV.

1. Nomina desinentia in, EN, sunt gen. neut.
 v. g. *Carmen*, *Limen*, *Vimen*, *Germen* &c.

2. Excipiuntur masculina, *Hymen* &c. in *carm*.

PRÆC: XVI. DE FINITIS IN, AR, ER, IR, OR, UR.

1. Postulat *Ar*, neutrum; ceu *Par* cum *nectare*, *calcar*.

2. *Er*, maribus dona. 3. *Cicer* hoc cum *Vere*, *Cadaver*.
Uber, *Iter*, *Vreber*, *Tuber*, *Piper* atque *Papaver*.

Zingiber & *Laser*, *Sifer*. 4. *Hir* muliebri vedetur.

5. *Or*,

5. Or maribus servit. 6. muliebris demitur Arbor.
 7. Accedunt neutris Cor, ador cumq; æquore marmor.
 8. Exigit, Ur neutrum. 9. hic fursur cū vulture turtura

SCHOLION XVI.

1. Nomina desinentia in, AR, sunt generis neutr. v.g. Par, Pará; Jubar, Pulvinar; Far, Bacthar, &c. PAR, Równy cum Compositis Adjectivum est, gen. omn.

2. Nomina desinentia in, ER, sunt gen. masc. v.g. Imber, Ager, Agger, Carcer, Vesper, Later, Affer, Linter &c.

3. Excipiuntur Spinter, Laver, &c (in carm. neutra. TUBER Guz, Grzyb, Bedłka, est gen. neutr. Cum Arborem significat, femininum; cum fructum Arboris, masc. est

4. Hir incertum cujus sit generis, neutriq; an feminini: utrumque probabile, magis athen, quod feminini sit. Abadir, masculini Vir, Levir, Trevir, Triumvir &c. masculina ad

1. Præcep. spectant.

5. Nomina desinentia in, OR, sunt gen. masc. v.g. Honor, Decor, Amor, Timor, Dolor, Pavor &c.

6. Excipitur hoc Nomen Arbor, quod est gen. foem.

7. Excipiuntur item, Ador, Aequor, Marmor, neutra.

8. Nomina desinentia in, UR, sunt gen. neutr. v.g. Fulgur, Murmur, Sulphur, Guccar, Maphur &c.

9. Excipiuntur Fur, Fursur, Turtur gen. masc.

PRÆCEPTUM XVII. DE FINITIS IN AS.

1. Famineum, as. 2. Neutrū Vas, (vasis,) fasis, nefasq; 3. Ma.

3. *Mascula sunt Elephas, Adamas, As, atque Tiaras, Vas (vadis) & quævis Græcanica Nomina Prima.*
 4. *Artocreas & Erysipelas neutralia sunt.*

S C H O L I O N XVII.

1. Nomina desinentia in, AS, sunt gen. fœm. v.g. *Tempestas, Lampas, Caritas Suavitas, Faustitas.*

2. Excipiuntur primò, *Vas, (vafis.) Fas, Ne-fas* gen. neutr,

3. Excipiuntur item, *Elephas, Adamas, As, Tiaras, Vas (vadis,) & omnia Græca in AS, primæ declinationis, quæ sunt gen. masc: Tiara, fœm. gen. ulitatus est, quàm, Tiaras, æ, generis masculin*

4. *Artocreas, Erysipelas* sunt gen. neutr. Dicitur &, *Artocrea, æ, gen. fœm.* Hoc, *CERAS, adis*, nomen est loci inusitatum teste Prisc. *Ceras*, item Græcum, i. cornu, Latine usurpant quidam, sed vox hæc Civitate donota non est.

PRÆCEPTUM XVIII. DE FINITIS IN, ES.

1. *Fœm. neutrum est, ES; ceu Cōpes.* 2. *Sed mascula Limes, Pes, Fomes, Trames, Gurgēs, cum Cessite Vepres, Et Merges, Termes, Pariesque, Antosq; Tudesq; Besque, Tapesque, Merique-dies & pleraq; Græca.*
 3. *Hippomanes neutris Pānaces, Cacoēthes adhaerent*

S C H O L I O N XVIII.

1. Nomina desinentia in, ES, sunt gen. fœ. v.g. *Moles, Sedes, Rupes, Seges, Proles, Sôboles &c.*

2. Excipiuntur, *Acinaces, & cætera earmine comprehensa, item Græca plurima; masculina. v.g. Aromathites, Absinthites, Myrtites, Boôtes, Psaltes, Sophistes &c.*

3. Exci-

3. Excipiuntur item *Hippomanes, Panaces, Cacoëthes, Soloecephanes, Nepenthes*, quæ sūt neutra.

PRÆCEPTUM XIX DE FINITIS in IS.

1. IS, dato fœminis, 2 Maribus da, Postis, Aqualis, Anguis, & Vectis, Callisq; & Pulvis & Ensis, Glis, Lapis & Follis, Cucumisq; & Collis, & Unguis, Et Sanguis, Piscis cum Fascis & Axis & Amnis, Et Vermis, Fustis, Torris cum Vomere, Mensis, Cassis (Rete) Orbis, Sentis cum Caule, Canalis.
3. Nis quoque finitum; ut Funis, composlag, ab Aste.

SCHOLION XIX.

1. Nomina desinentia in, IS, sunt gen. fœm. Basis, Clavis, Cassis, Restis, Avis.

2. Excipiuntur, Postis, Aqualis &c (in carm. generis masc. NOTA. Callis (is,) fiet; Cenchris (is,) wąż nakrapiany, sunt gen. masc. SED, Cassis (idis,) Szyszak; Cenchris, (idis) Postutka, sunt fœminina. POLLIS (inis,) apud Phocam, Masculinum; apud Carisum, Probum, Cæsarem fœmininum; cum his sentire, maluerim. Pollen neutrum est.

3. Nomina desinentia in, NIS, item nomina significantia partes Assis, sunt gen. masc. v. g. Panis, Cinis, Finis Funis &c. Decussis, Vigessis, Tricussis, Centussis &c.

PRÆCEPT: XX. DE EINITIS in OS.

1. Mascula in OS sunt. 2 Dos, Cos, muliebris & Arbos.
3. Da Chaos atque Melos neutris, Os, Argos, Epósque.

SCHOLION XX.

1. Nomina desinentia in, OS, sunt gen. masc. v. g. Ros, Flos, Labos, Honos, Lepos.

2. Excipiuntur primò, *Dos, Cos, Arbos Bos,* quæ sunt generis fœminini.

3. Excipiuntur item, *Os, (ossis,) Os, (oris,)* &c. generis neutrius.

PRÆC: XXI. DE Finitis in, US, 2dæ & 4tæ decl:

1. Nomen in, *Us, mas, est, seu quartæ sive secundæ,*

2. *Porticus hæc, & Varus, Acusq; & Carbasus, Aivus, Et Colus atq; Domus, tum Idusq; Manusq, Tribusq; Ac Humus, & Ficus (pomum) 3. ac morbus habetur.*

4. Nomen in, *Os Græcum, quod in Us, vertere Latini,*

Masculis Partim datur; ut, Paradisus & Isthmus,

Et Logus atq; Typus, Crocus & Stylus, ac Hyacinthus;

Partim fœmine s; veluti, Diphthongus, Erémus,

Bibulus & Hyssopus, Sapphirus, Byssus, Abyssus,

Nardus, & Antidotus, Balanusq; Papyrus & Arctos,

Barbitus atque Pharus, CrySTALLUS, Costus, s. Odusq;

Finita; ut, Methodus, Synodus: Dialectus iisdem.

Et Diámetros erit jungenda, ac talia Græca.

6. In neutris numeris *Virus, Pelagusq; profundum.*

SCHOLIION XXI.

1. Nomina secundæ vel quartæ declinati-
onis desinentia in, US, sunt gen. masc, v. g.
Rogus, Dominus, Calamus.

2. Excipiuntur *Porticus* &c. (in carni.) gen.
fœminini. NOTA, *Acus (ûs,)* Iglá est gen,
fœm, *Acus (aci,)* Rybá morska, gen. masc. *Acus,*
(eris.) *Plewá* neutr. *Idus* tantum pluraliter
declinatur ut *sen/sus.*

3. *Ficus,* cum significat morbum est gen. mascul.

4. Nomina Græca desinentia in, OS, quæ
apud Latinos mutant, OS, in, US, partim sunt
gen.

gen masc. partim fœminini. Masculini sunt; *Scyphus*, *Logus* cum Compositis ut, *Dialogus*, *Prólogos* &c. *Smaragdus* &c. in carmin. Fœminini sunt præter enumerata in carmine, *Cytisus*, *Amerbystus*, *Myrtus*.

5. Item omnia quæ in ODUS desinunt, v. g. *Periodus* &c. in carm.

NOTA *Lécythus*, Latinâ declinatione non invenitur apud Veteres. Barbitos etiam Masculinum reperitur apud Horat.

6. *Virus*, (indecl.) & *Pélagus* gi, sunt en neutr.

PRÆC: XXI 1. de finitis in US, 3. declin.

1. Postulat, *Us* neutrum, quoties id tertia flectit.
2. Masculinum sibi rite genus vult *Musque* *Lepusque*.
3. *Pus*, quoque Græcorum, Compositaq; mascula sunt.
4. Unum est fœmineum, *Lagopus* herba, volucris.
5. Est muliebre *Palus*, subscus, *Virtusq;* *Salusque*, Et *Tellus*, pecudisque *Pecus*, quibus additur *Incus*.
6. Quæve sibi *Servus*, *Juvenisq;* *lenexq;* *jugarunt*.

SCHOLION XXII.

1. Nomina desinentia in US, tertiæ declinationis, sunt gen. neutr. v. g. *Nem9*, *Ute9* *Fung9*.

2. Excipiuntur Primò *Lopus*, *Mus*, quæ sunt g. m.

Excipiuntur item: Græcum nomen; *Pus*, (podos.) & Composita ex illo, quæ sunt itidem gen. masc. v. g. *Tripus*, seu *Tripus*, *Melampus*, *Pólypus*, *Chytropus*.

4. *Lagopus* tamen, quamvis componitur ex, *Pus* Græco, (sive herbam, sive avem significet) est gen. fœm.

NOTA. *Pus* (*puris*) Latinum est g. neutr.

5. Excipiuntur *Insuper Palus*, (údis,) *Subscus*, *Virtus* &c. quæ sunt gen. fœm. **NOTA**, *Palus*, (pali,) est gen. masc. *Pecus Bydlo*, *Colletivum*, habet genitivum *Pecoris*, & est gen. neutr. *Pecus Bydle*, *Appellativum*, & quod unicum animal significat, habet genit: *Pecus dis*, & est generis fœminini.

6. Nomina tertiæ decl. desinentia in *US*, derivata à *Senex*, *Juvenis*, *Servus*, aut illis cognata, sunt g. fœ. v.g. *Seneectus*, *Juventus*, *Servitus*.

PRÆC: XXI II. de iis quæ ante *S*, diphthongum aut consonantem habent

1. *Aes tibi si neutrum* 2. *Laus*, *Fraus muliebria* sunt.

3. *S*, dato fœminis, si Consona ponitur ante.

4. *Esto verile rudis*, *sons*, *pons*, *seps*, (lethifer angvis) *Mūs*, *dens grypsq; chalybsq; s.* affis quibz addito par-

6. Et polysyllaba, *P*, *S*. 7. *Forceps* dematur adunca. (tes.

SCHOLION XXIII.

1. Hoc Nomen, *Ars*, est generis neutrius Gentivo *artis*.

2. *Laus*, *Fraus*, sunt generis fœminini.

3. Nomina desinentia in *S*, quæ ante *S*, habent Consonantem, sunt gen. fœm. v. g. *Mens*, *Sors*, *Frons* (dis, & tis,) *Trabs*, *Ars*, *Gors*. **NOTA**. *Seps* (sepis) *Ptor*, est gen. fœm. *Seps*, (lepis) *Padalec waz* est gen. masc. quanquam legitur & fœm. ex *Plin.* apud *Cnap*.

4. Excipiuntur *Primò*, *Rudens*, *Tridens* &c. (in carm.) g. masc. **NOTA** *Bidens*, *Moryká podwoyná*, est gen. masc. *Bidens Owca*, est fœm.

5. Omnia nomina significantia partes *Affis*, habent

habentia consonantem ante, S, 6. Omnia desinentia in, PS, quæ sunt plurium quàm unius syllabarum, sunt generis masc. Exempla priorum sunt: *Triens, Quadrans, Tetrans &c.* Exempla posteriorum. v. g. *Hydrops, Merops, Adeps &c.* Monosyllaba fœminini sunt; *Seps, Plebs, Scobs.*

7. *Forceps*, quamvis sit polysyllabum in PS, est gen; fœm;

PRÆCEPTUM xxiv. de finitis in X.

1. X dato fœmineis 2. *sedmas, Fornixq; Calixque, Græx, Spadix, Bombyx, Varix, Phœnixq; Calyxque, Et Coccyx & Eryx, Volvox,* 3. atq; *Unce creata.*
4. *Ax, Ex, finitum polysyllabon esto virile.*
5. *Fœmineum est Fornax, & bex, Halæxq; Supellex. Quæis addes, Tomex, Forfex cum Smilace, Carex.*

SCHOLION XXIV.

1. Nomina desinentia in X sunt gen. fœm. v. g. *Pax, Fax. Celox, Sandix, Coxendix, Perdix, Mastix, (igis.)* NOTA. *Homeromastix, Ciceromastix, sunt gen. masc.*

2. Excipiuntur primò *Fornix, Herix, vel, Erix (cis) Oryx, (gis) &c. in carm.* 3. Item omnes assis partes desinentes in NX, sunt gen masc. v. g. *Quincunx, Septunx, Deunx &c.*

4. Excipiuntur item nomina desinentia in Ax Ex, plurium quàm unius Syllabarum, quæ itidem sunt gen. masc. v. g. *Thorax, Pollex, Scôlopax, vel, Ascôlopax, Linæx, Frutex, Latex Vortex, Murex, Silex, quod & fœm. gen. est.*

5. Hæc tamen polysyllaba *Fornax, &c. (in carm.)* sunt generis fœminini. PRÆ-

PRÆCEP: xxv. de Adjectivis quæ
fiunt Substantiva.

1. *Mobile fit Fixum, si Fixum mente subaudis,
Et Genus à Fixo capitz ut, Studiosus, Amicus.*
2. *Mobile fit neutrum, ni fixum mente subaudis.*

SCHOLION XXV.

1. Adjectivum sine aperto Substantivo positum, fit Substantivum ejus generis, cujus est subintellectum Substantivum. v. g. *Studiosus*, id est. *Puer, Vir, Adolescens*; *Amicus*, i. *Homo, Vir*. Ideo Masculina sunt: *Sonipes, Cornipes, Oriens, Occidens, Tenans, Natalis, Molâris, Sextilis, Quintilis, Torrens*, Subauditur enim: *Equus, Sol, Deus, Dies, Lapis, vel, Dens, Dies, Mensis, Fluvius*. Fœminina autem sunt: *Vocalis, Cónsonans, Diphthongus, Bipennis, Cóntinens*: quia subauditur: *Litera, Securis, Terra*. Masculina vel Fœminina sunt: *Prófluens, Confluens, Præterfluens*; quia subaudiri potest vel, *Aqua, vel, Fluvius*. Sæpius tamen sunt fœminina. Neutra sunt: *Instans, Præsens*; quia subinteligitur. *Tempus*.

2. Adjectivum sine ullo etiam subintellecto Substantivo neutraliter positum, mutatur in Substantivum gen. neutr. v. g. *Æquum Justum, Decens, Par, Conveniens, Accidens, Continens* (ut opponitur contento,) *Grave, Suave* &c. Ejusmodi Neutra usurpant Latini tum singulari, tū Plurali numerô; Poloni fere singularia tantum; vel Adjectivis adjiciunt Substantivum; *Pzcz*; quod nonnunquam subinteligitur solum. Id non egrosè à nobis dictū: docendi enim id diligenter sunt pueri. præ

PRÆCEP: xxvi. de vi Terminatiōis.

1. Respicimus fines non significata frequenter:
2. Hinc Præneste, Reate petunt Hoc, Tibur & Hissal, Et Cere
3. Hic Sulmo Narbog, 4. Hæc Alia flumē.
5. Sic montes Hæc Oeta, hæc Ossa, hæc Trinacris Ætna.

SCHOLION XXVI.

1. Sunt multa Nomina Propria Urbium, Montium, Fluviorum, quorum Genus ex Terminatiōe, non ex significatione cognoscitur.

2. Ideo Præneste, Reate Tibur, Hissal, Cere, Zeugma, Suthul, Nepente, Gadir, Carodunum, Lublunum, Calissium, Gedanum &c. quamvis sint Propria Urbium, sunt tamen generis neutrius.

3. Contrà hæc Propria Urbium, Sulmo, Narbo, Hippo, Croto, Emmaus &c. sunt gen: masc: Hippo, est & fœm.

4. Ideo quoque, Alia, Albula, Vistula, Styx, Lethe, quamvis sunt Propria Fluviorum, sunt gen: fœm: Albula est & generis masculini.

5. Ideo denique, Ossa, Oeta, Ætna, sunt gen: fœm: apud Poëtas tamen etiam masculini.

PRÆCEP: xxii. de Poëtica Generum immutatione.

Respicit interdum nomen Generale Poëta,
Unde sibi meritò Genus inferiora capeffunt;
Sic Volucrem sequitur Bubo, sic Flumen Jader.

SCHOLION XXVII.

Poëta, imò quandoque etiam Historici Genera Propriorum Nominum desumunt ex eorum Appellativis. Ideo apud illos Bubo, Proprium avis, sæpe est gen: fœm: quod aliud

Apud

Appellativum, *Avi*, est fœmininum. Ideo itē apud eosdem, *Jader*, Proprium fluminis sæpe est gen: neutr: quia ejus Appellativum, *Flumen*, est neutrum. Hac eadem de causa *Rhódope*, *Mycale*, *Thrace*, *Ossa*, *Oeta*, & cætera suprà dicta sæpe apud eosdem sunt masculina, quia eorum Appellativum, *Mons*, est masculinum.

PRÆC: xxviii. de Nominibus Generis Dubii.

1. Hac modò fœmineis, maribus modò juncta videbũ.

Limax atq; *Silex*, *Tradux* cum *Torque*, *Phasellus*.

Scrobs, *Serpens* *Angvis* cum *Corbe*, *Diēs*q; *Rubg*q;
Grossus, *Adeps* *Atomg*: Dubium genus hocce vocatur.

2. Postulat, hic aut hoc, *Pelaggy Nar*, *Vulgus* & *Anxur*.

SCHOLION XXVIII.

1. Ista Nomina *Limax*, *Silex* & q. (in carm.) sunt gen. Dubii, hoc est Masculini, vel Fœminini.

2. Ista verò, *Pelagus*, *Nar*, *Vulgus*, *Anxur*, sunt gen: masculini vel neutr: *Vulgus* tamen & *Pelagus* melius neutrius, quàm masculini.

PRÆCEP: xxiv. de Nominibus Generis Masculini, quæ apud Pœetas interdum sunt Generis Fœminini.

Mascula sunt, *Funis*, *Finis*, cūmq; *Obice Varix*, *Calx*, *Specus*, & *Cortex*, *Imbrex*, *Margo*, atq; *Palūbes*.
Et *Pumex*, *Pulvis*: sunt & miliebria Vati.

SCHOLION XXIX.

Ista Nomina, *Funis*, *Finis* & c. (ut in carm.) sunt ge: mascul: apud Pœetas tamen sunt etiā fœminini. NOTA. *Specus*, interdum est gen: neutr: *Calx*, sive significat, *Wapno*, sive, *Pietā*, est mascul: vel fœm: idq; non solum apud Pœetas.

PRÆ: xxx.

PRÆC: xxx. de Nominib: Gen: Fœm: quæ
apud Pœtas interdum sunt Gen: Masc:

*Est muliebris Onyx, Volucris. Stirps. Talpa, Cupido,
Dama, Penus, Linter, Grus, Lynx, & Clunis & Ales;
Interdum hæc generi Vates junxere virili.*

S C H O L I O N XXX.

Ista Nomina *Onyx, Sardonix &c* in carm. sũt
generis fœm: apud Pœtas tamen possunt esse
& masculini. **NOTA.** *Cupido*, Appellativum,
Chciwość, żądza, est gen: fœm: at Proprium,
Kupidyn est masculinum. *Stirps Ród, Rodzay &c.*
fœm: *Stirps Látorośl*, est & mascul: *Lucretio*
Virgilio Penus ūs, vel, *i.* est mascul: vel fœm:
Penus, & *Penus* (oris) neutra sunt. *Animans*,
Substantivum *Zwierz, bydle*, est fœm: vel ne-
utr: raro mascul.

PRÆC: xxxi. de genere epicœno, seu promiscuo
Articuló sexum quæ complectuntur utrumque
Unó, Epicœna vocant Graji, Promiscua nostris.

S C H O L I O N XXXI.

Nomina animalium quæ sub una terminati-
one, & sub uno Articulo competunt tum
masculis, tum fœmellis, sunt Generis promi-
scui. v. g. *Hic Lepus, Hic Elephas, Hic Mus, Hic*
Corvus, Hic Piscis, Hic Passer, Hic Anser, Hic
Pavo, Hic Turdus, Hic Cancer, Hic Salmo, Hic
Cyprinus, &c. Contrà, *Hæc Vulpes, Hæc Aquila,*
Hæc Testudo, Hæc Rana, Hæc Tigris, Hæc
Anas &c. sive marem, sive fœmellam significet.
NOTA i. Quæ nomina animalium aliam
habent terminationem pro masculis, alia pro
fœmel-

foemellis, non sunt Promiscua. v. g. *Equus, Equus; Asinus, Asina; Columbus, Columba, &c* quamquam, *Columba* etiam marem significare solet. 2. Cum inter loquendum distinguendi sunt mares à foeminis, bifariam id præstatur: Primo per Adjectivum. Sic Plinius de muribus l. 10. cap: 16. *Mures pregnantas repertas in matris (muris) utero* Id. l. 30. cap: 7. *Anatum masculularum sanguis &c*. Plaut in Scicho, *Elephantum gravidam*. Et Plinius, ubi suprà, cum dixisset *Supra cuncta est murium fetus*, subjungit. *Ex una genitos centum viginti &c* ubi per Adjectivum, *Una*, distinxit foemellam. Secundò, ubi aut apponi Adjectivum nequit commodè, aut Commune apponitur, imitabimur Ciceronè, qui l. 2. de Divin. dicit: *Anguis maris, & anguis femina*. Et Columel. qui l. 8. cap: 25. *Pavonem masculum & Pavonem feminam* dixit. Quamquam hæc non sunt tanti, ut non aliquando negligentur. Certè Plin. l. 10. cap: 12. *Corvi* inquit, *pariunt cum plurimum, quinos: ore eos parere vulgus arbitratur*. Ubi, eos dixit de foemellis. Hæc satis de Generibus.

L I B R I P R I M I

Pars Posterior

Pro Superiore Ord. Inf. Classis.

DE NOMINUM DECLINATIONE

CAPUT XVII.

Regule generales omnium Declinationum.

NOMINA Composita ferè instar Simplicium declinantur; ut, *Vir viri; Triumvir, trium-*

triūmviri; *Prudens*, *prudentis*; *Imprūdēns*, *imprudentis*.

AT Quædam id non servant; ut *Exsanguis*, *exsanguis non Exsanguinis*; *Vulpes*, *vulpis*, *non vulpedis*; *Capricornus*, *capricorn*; *Centimanus*, *centimani*, quamvis sint Composita e, *cornu*, & *Manus*. sic *Unimanus*, & *Anguimanus*. *Quies*, *quietis*, *Requies*, *requiei* & *quietis*; *Pubes*, *pubis*; *Impubes*, *impubis*, vel *impuberis*; *Portus*, *protus* *Angoportus*, *tus* vel *ti*, masculini gen. Ter: Phorm: est: 5.

2. IN COMPOSITIS Rectus, tantum Casus declinatur; ut, *Tribunus plebis*, *Tribuniplebibus*, *Tribunoplebis* &c.

3. SI NOMEN ex duobus Rectis copuletur, uterque declinabitur; ut *Respublica*, *Jusjurandum*; *Reipublica*, *Jurisjurandi*, *Jurijurando* &c.

4. EXCIPITUR *Alteruter*, cujus posterior tantum pars declinatur: excepto Genitivo singulari, qui utroque modo declinatur, *Alterius utrius* & *Alterutrius*. Quanquam, *Alterutrius*, videtur usitatus.

5. NOMINA Neutra tres Casus habent similes, *Nominandi*, *Accusandi*, & *Vocandi*, qui numero multitudinis, *A*, litera terminantur. Præter *Ambo* & *Duo*.

6. VOCATIVUS singularis quartæ & quintæ declinationis similis est nominativo; ut, *senus* & *sensus*! *Dies*, & *Dies*!

7. NOMINATIVUS & Vocativus multitudinis, cujusvis declinationis similes sunt; ut, *Musæ*, & *Musæ*! *Virtutes*, & *Virtutes*. 8.

8. **DATIVUS** item & **Ablativus** pluralis cujusvis declinationis similes sunt; ut, *Musis*, à *Musis*; *Virtutibus*, à *Virtutibus*.

APPENDIX I. Gen. P. M. C.

1. **ALTERUTER**, in aliis quoque præter **GENITIVUM** singularem **Casibus** utroque **Recto** declinatum invenitur. Cic. l. 2. de Div. *Cur alteram-utram emisit*. Id tamen rarum, imò emendat^{us} locus ille videtur legi, *Alterutram*.

2. **Compositum**. *Leopárdus*, posteriore tantum **Recto** declinatur, *Leopardi*, *Leopardo*, *Leopardum* &c. Spartian. *Leopardi rictant*. Vox tamen hæc nonnisi apud posteriores Latinos reperitur.

3. **DUO**, in Compositione Numeralium nec **Casus** mutat, nec **G**nera v. g. *Duodeviginti personarum catus*. *Duodeviginta annos natus*. *Duodequadráginta stadiorum spatium*.* Plin. l. 15. c. 8. *Duodevicesimâ Olympiâ interiit Candaules*.* Id. l. 2. c. 73. *Sole duodevicesimam Tauri partem obtinente*.* Varo. l. 1 de Re Rust. c. 1. *Quod res dispersas comprehendit libris duodeviginta*.

4. **ROSMARINUS**, herbæ nomen apud Plinium modò posteriore tantum, modò utroque **Recto** declinatur: nam l. 17. c. 13. *Isidem*, inquit, *modis rosmarinum ferunt*. At l. 24. inscriptio seu argumentum Capicis 11. præfert: *De rore marino*. **DICITUR** & *Rosmaris*; Ovidi: & *Ros-marinum* Columellæ, Dioscoridis

REGULÆ SPECIALES SINGULARUM

Declinationum.

PRIMA DECLINATIO.

1. PRIMÆ Declinationis nomina in *A, As, Es,*
& *E*; exeunt.

2. Quæ *A*, licet terminantur, tum Græca, tum
Latina sunt; ut, *Maja, Ægina, Victoria, Familia.*

3. Quæ in, *As, Es, & E*, exeunt, Græca tan-
tùm sunt; ut, *Æneas, Musice, Anchises.* Declin-
antur hoc modo.

Nom. nativo, *Æneas, Anchises, Musice.*

Genitivo, *Ænea, Anchise, Musicæ.*

Dativo, *Ænea, Anchise, Musicæ.*

Accusativo, *Æneam, v. an. Anchisen, Musicem.*

Vocativo, *ô Ænea, ô Anchise, ô Musice.*

Ablativo, *ab Ænea, ab Anchise, à Musice.*

*sic, Boræas, Ecnephias, Orontes, Thyestes, Achæ-
res, Physice, Mathematicæ, &c.*

4. Numerò multitudinis omnino cum La-
tinis primæ declinationis consentiunt.

5. *E*, finita, ut *Musice, Grammaticæ, Rhetoricæ,
Dialecticæ*, si ultimam Vocale in *A*, mutant,
Latinè declinantur; ut, *Grammatica, Grammaticæ &c.*

6. Vocativus similis est Nominativo; *ô
Musa, ô Maja, ô Musice!*

7. Sed *As, & Es* finita Græca, deponunt, *s*;
ut, *ô Ænea! ô Anchise!* Virg. *Aen. 3. Quid mise-
rum, Ænea, laceras?* Id. 1. *Aen. Quis jam locus, in-
quit, Achate &c.* Hor. l. 1. ep. 7. *Atride magis
apta tibi.*

8. Dativus & Ablativus multitudinis, *s*,
P syll.

syllabâ finitur, præter, *Duabus, Deabus, & Amababus*, & nonnulla ejusdem exitûs, quæ etiam à viris doctis, præcipuè jurisperitis (ut notat Sospater lib: 1.) textûs discernendi gratiâ usurpantur; ut, *Filiabus, Animabus, Equabus, Conservabus, Libertabus, Natabus, Asinabus, Mulabus.* Cic. pro Rab: *Duabus filiabus virginibus.* Liv: dec. 3. l. 4. *Libertis, libertabusq.* Modestin. Pandect: de Verb: signif: *Animabûs suis redemerunt maritorum salutem.* sic & Quintil. l. 2. declâ. 2.

Hæc tamen interdum communem in *IS*, terminationem habent.* Cic: Fam; l. 14. ep. 14. *Duabus animis suis.* Liv: l. 38. *Minorem & duabus filiis nuptam.* Plin: *Equus & asinus.* Ennius & Plaut. *Filiis.* pro, *equabus, asinabus, filiabus.*

A P P E N D I X P. M. C.

1. Nominativum Græcorum in *As*, & *Es*, Latini veteres per *A*, malebant efferre; ut, *Aenea, Anchisa*, pro, *Aeneas, Anchises.* Quint. l. 1. c. 5. Ideo Nominandi Casus Propertius, *Atrida*; Cicero, *Hermagora*, dixit. Vocandi etiam Casu Horatius. l. 2. Sat. 3. *Atrida!* pro *Atride!* & Plaut. Pœn. o *Apella!* pro, *Apelle!* per primam; vel, *Apelles*, per tertiam decl: dixêro.

2. Priscis temporibûs Genitivus singularis Latinis etiam in *As*, syllabam terminabatur. Ideo hucusque ulurpamus, *Pater familias, Mater familias, Filius familias*; pro *Pater familiae, Mater familiae, Filius familiae.* Livius tamen l. 1. maluit dicere. *Pater familiae.* Virg: 11. Aen: *Ipse illa nec aurâs (auræ) nec sonitûs memor.* Plaut: Am: phitr. *Alcumenâs, i. Alcumena.* 3.

3. *Aulai, Pictai, Terrai, Frugiferai, & similes* interrogandi Casus, pro *Aula, Picta, &c.* frequentes sunt apud Lucret inter dum apud Virg: & alios Pòetas. * Aen: 9. *Dives equum, dives pictai vestis & auri.* Nunc vix in carmine usurpaverim.

4. *Adam, Abraham & alia ejusdem terminationis peregrina* duos tantum Casus Latinos, *Interrogandi, & Dandi*, admitunt, *Ada, Abrahæ.* Cæteri peregrinitatem suam retinent. Qui verò hæc Civitate donare volunt, *Adamus, Abrahamus, &c.* per secundam flectunt, Nomen, *Moses*, seu, *Moyfes*, variè declinatur. Philo & Josephus declinant ut, *Anchises*; excepto Genitivô, *Moseos*, sive, *Moyfios*: apud septuaginta Genitivus & Dativus, *E*, longo Græco terminatur. Latine *Moyfes, Moyfi, vel, Moyfis; Moyfi, Moyfen, o Moyfes! à Moyse. vel Moses, Mosi, Mosi; Mosem, vel, Mosen; o Moses! à Mose.* Romani scribunt, *Moses*; Philo, Joseph. & septuaginta, *Moyfes*.

5. Accusativus per *An*, vel: *En*, à Græcis nominibus sive masculinis, sive fœmininis, frequens est apud Pòetas. * Virg: Aen: 8. *Aenean.* * Ov: ep: 1. *Laerten.* Sic à, *Maja, Aegina, Majan, Aeginan, &c.*

6. Multa in *ES*, primæ simplicium apud Græcos, in tertiam apud Latinos transeunt: Hæc si per primam flectantur, Genitivum habent in *Æ*; Accusativum in *EN*. Si verò, quod jam usitatus, per tertiam; Genitivum

in *IS*, Accusativum in *EM*, habent. Talia sunt: *Aristides, Orestes, Pylades, Herodes, Timarchides, Achilles, Ulysses, Chremes, Laches, Sócrates, Joannes, Eurípidēs*. * Cic: l. 2. de Fin. Aut, *Pylades* cum sis, dices te esse *Orestem*; aut si esses *Orestes*, *Pyladem* refelleres.

SECUNDA DECLINATIO.

1. **LATINA** Nomina secundæ declinationis in, *ER, IR, UR, US, UM* exeunt; ut, *Faber, Vir, Satur, Populus, Præmium*.

2. **GRÆCA** in, *OS, ON, EUS*; ut, *Arctos Tenedos, Delos, Zacynthos, Pelion, Ilios*, (quæ & *Ilios* dicitur.) *Tydius, Atreus*. Verum, *OS, & ON*, in, *US, & UM*, Latini vertunt sæpius; ut, *Dodrus, Ilium*.

GENITIVUS.

3. Genitivus declinationis hujus ferè æqualis est Nominativo syllabarum numero; ut, *Populus Populi*.

Excipiuntur *Iber, Ibéri, Celtiber, Celtibéri; Liber, liberi* (Adjectivum non Substantivum) *Satur, saturi; Gibber gibberi; Dexter, dexteri* (& per syncopen, *dextri*.) *Asper, ásperi, Alter, alterius; Uter, utrius, & Composita. Alteruter, alterutrus, Uterque, utriusque; Neuter, neutrius; potius quàm neutri; Vir, viri, & Composita. ut, Triumvir, Decemvir &c.* Item Composita à verbis, *Gero, & Fero; ut, Vigiger, armigeri; Signifer, signiferi. Crescu, &c.* Item in Genitivo; *Solus, Totus, &c.* *Ullus, Nullus*, de quibz suprà cap: 20.

4. In Genitivis duplici, *J*, terminatis *Potest*
eræ

etæ aliquando alterum, *I*, omittunt.* Virg:
Ecl; 1. *Nec spes libertatis erat, nec cura peculi.*
* Hor: l. 3. Od. 2. *Vis consilii expers mole ruit sua.*
id est, *Consilii*, *Peculii* per *lynaeresin*, ut dice-
mus. l. 3 cap; 11.

VOCATIVUS.

5. Vocativus similis est Nominativo; o *Vir!*
o *puer!* o *satur!* Excipiuntur Nomina, *US* fini-
ta, quæ *US*, mutant in *E*: ut, *Populus*, o *popule!*
Fluvius, o *fluvie!* *Tabellarius*, o *tabellarie!* vide
Gell: l. 14. c. 5.

Ab his cursus excipiuntur: *DEUS*, quod si-
militer exit in Vocativo, o *Deus!*

Item, *Filius*, *Meus*, & nomina Propria Lati-
na in *J*, *US* quæ *US*, in Vocativo deponunt:
o *Fili!* o *Antoni!* o *Pompei!*

At Græca in, *J*, *US*, retinent, *E*, juxta
Græcam flexionem; ut, *Tyrinthius*, o *Tyrinthie!*
Sperchius, o *Sperchie!* *Olmus*, o *Olmie!* *Evlus*, o
Evie! &c.

NOMINATIVUS PLURALIS.

6. Nominativus pluralis secundæ decl: *I*, li-
terâ terminatur; ut, *Captivi*, *Liberi*, *Dei* vel *Diis*.

Priscis tamen temporibus *EI*, diphtongô
terminabatur; *Captivêi*, *Liberêi* &c ut à Geni-
tivo singulari *Captivi*, *Liberi*, differret. Gell:
l. 13 cap: 4. Quint: l. 1. c. 7.

7. Dativus pluralis, *is*, syllabâ finitur; ut,
Captivis, *Deis*, vel *Diis*.

Longè tamen usitatus dicitur, *Dii*, *Diis*,
quàm, *Dei*, *Deis*. Poetæ sequenter usurpant:
Di, & *Dis*, *Pro*, *Dii* & *Diis*. P3 AP.

1. *Androgeos* in Genitivo habet tum, *Androgei*. * 1. Aen: *Androgei galeam* &c. Tum *Androgeo*, more Attico. * 6. Aen. *In foribus letbum Androgeo*. Dicitur etiam &, *Androgeos*, *Androgeonis*, ex quo Accusativus, *Androgeóna*, apud Propert: l. 2. el: 2.

2. Accusativus Græcorum in OS, exit in ON; ut, *Arctos Abydos*, *Delos Tenedos* &c. *Arcton*, *Abydon*, *Delon*, *Tenedon*. * Ov: 14. Metam. *Mecredite Læbon, & Tenedon cepisse*. *Athos* verò, si-ve *Atbo*, mons Thraciæ in Dativo quoque, Accusativo & Ablativo habet *Atbo*. Quanquã Val: Max: l. 1. c. 6. *Athon*; Cic: l. 3. de Rep: apud Priic. *Athónem* dixit.

3. Vocativus Græcorum nominum quæ OS, Nominativi in US, Latinum mutant, literam, E, more tum Græco tum Latino retinet, v. g. *Timótheus*, *Pámpbilus*, *Antæus*, *Tymbraus*, *Ptolemeus* &c. o *Timóthee* &c.

4. Latini interdum vel euphoniæ causâ, vel Atticos imitando Vocativum faciunt similem Nominativo; ut, o *Populus!* o *Fluvius!* o *Meus!* * Liv: l. 1. *Audi tu populus Albanus*. * 6. Aen: *Projice tela manu sanguis meus*. Simile est illud in Sacris: *Agnus Dei qui tollis* &c.

5. Græca nomina quæ in EUS, monosyllabon exeunt; ut *Or-phæus*, *A-treus*, *Pro-sheus*, *Nereus*, *Mne-stheus*, *Per-seus*, *Tbe-seus*, *Ty-deus*, *Pe-leus*. Dissyllaba: *Py-ræus*, *Ty-pho-eus*, *Eu-ry-stheus*. Trisyllaba, & similia sic declinantur.

GENI-

GENITIVO Orpheos, Perseos &c. Græcè, qui frequens est apud Poëtas; vel, Orphei, Latinè. Hinc illi Genitivi Græci: Ulysses, Achillei; à Græcis nominibus U-lysses; A-chil-leus, trisyllabis? Hor: l. 1. od. 6. *Nec cursus duplicis per mare Ulysses.* Et per Iynæresin, Ulyssi, Achilli. Quint. l. 1. c. 5. * Hinc. Immis Achilli. Aen: 1. * *Miles Ulyssi.* Aen: 2. &c. Et in I, contracto. Alioqui ab, Achilles, & Ulysses, cum Latine per tertiam flectuntur, genitivi sunt, Ulyssis, Achillis.

DATIVO Græcè, Orphei &c. * Virg: Ecl: 3. *Orphei Caklopa Lino.* * Id Georg: 4. *Inferias Orphei letitia papavera mittes.* Id tamen rarum Usitatiùs Latine Orpheo, Perseo, &c. Liv: l. 5. *Hac Græco sermone Perseo, Latine deinde suis.* * Virg: Aen: 9. *Inarime Jovis imperiis imposta Tyrbao.* * Id. 5. Aen. *Sergesto Mnesteg.*

ACCUSATIVO Orpheum &c. Latine; Græcè. Orphea, Persea &c. qui Accusativus frequentissimus apud Poëtas; interdum apud Historicos. * Liv: l. 37. *Qui Regem Persea magnâ gloriâ vicit;* Imò & apud Oratores. * Cic: Att: l. 6. ep: 9. *In Pyraea cum exissem.* * Et l. 7. ep: 4. *Magis reprehendendus sum, quod homo Romanus, Pyraea scripserim, non Pyraeum, sic enim omnes nostri locuti sunt.*

VOCATIVO, semper in EU, monosyllabon exeunt more Græco; o Theseu! o Tydeu! Ov: ep: Ariadn. *Flecte ratem Theseu!* Sic & ea, quæ Græcè in QOS, Latine in US longum desinunt

in Vocativo Subjiciunt; ut, *Panthus, o Panthu!*

ABLATIVO semper in *O*; ut, *Orpheo &c.* *

Ov. l. 6. Metam. Scelus est pietas in conjuge Tereo. Quia Ablativo Græci carent. In reliquis Casibus Græca Declinatio valde usitata.

TERTIA DECLINATIO.

1. **E** si tertiæ declinationis quàm plurimæ sint Positiones, Genitiuus tamen semper in, *IS*, syllabam exit; qui Nominativo modò est æqualis syllabarum numero; ut, *Navis, navis.* Modò unâ syllabâ longior; ut, *Turbo, turbinis; Unedo, unedonis.* Modò duabûs; ut, *Iter, itineris, ab antiquo, Itiner.* * *Plaut. Merc. Quintu itiner exequi meum mēsinis.* * *Lacr. l. 5. Itinorâ, secutus.*

Crescunt etiam duabûs *Anceps, ancipitis; Biceps, bicipitis; Præcep, præcipitis;* ab antiquis Rectis *Ancipes, Bicipes, Præcipes.* * *Plaut. Commor. saliam in puteum præcipes. i. præcep. SIC supelleæ, supelleætis, ut docet Sosp: l. 1. vel, ut quidam putant, à neuro, Supelleætile.*

GENITIVUS TERTIÆ.

1. **A** *Finite* nomina tertiæ declinationis Genitivum habent in, *Atis;* ut *Dogma, dogmatis; Drama, dramatis; Diadema, diadematis.*

2. **E** *Finite* neutra mutant, *E*, in *IS;* ut *Omne, omnis; Cubile, cubilis.*

3. **Y** *Psilón finita*, quæ Latini à Græcis mutantur, Genitivum in *OS*, Græcum retinent; ut, *Moly, molyos.*

4. **O** *Finite*, adjiciunt, *NIS;* ut, *Macedo, Macedonis*

sedoniz; Carbo, carbonis. At quædam, O, mutant in, E; ut, Anio, Anienis; Nerio, Nerienis.

5. **N** *Finia addunt, IS; ut, Bâbylon, Babylonis; palamon, Palamonis. Quædam, T, interjiciunt; ut, Xenophon, Xenophontis; Ucalegon, Ucalegontis.*

6. **R** *Finia adjiciunt, IS; ut, Lar, Laris. At, Hepar, hepatis; Acer, acris; Mûlciber, Multiberis, vel Multibris vel. Multibri.* Cic: 2. Tulc. Multibri adscribit manus. Jecur jecoris, vel jecinoris, vel jocinoris. * Plin: l. 11. cap: 37. Bina jocinora leporibus*

7. **A** *Finia Latina habent in, Atis; ut, Pietas, pietatis &c. Græca in Adis, Antis, & Atis; ut, hæc Pallas, Pálladis; hic Pallas, Pallantis; Adamas adamantis; Erysipalas, Erysipelatis.*

8. **E** *Finia, vel in IS; ut, Moles, molis; vel in DIS, ut, Pes, pedis; vel in TIS; ut Fomes, fomitis. Græca quædam cum in, IS, cum in TIS; ut, Laches, Lachis, vel Lachétis; Chremes, Chremis, vel Chremetis.*

9. **I** *Finia quædam non crescunt; ut, Anguis, anguis; quædam habent in Inis; ut, Sanguis, sanguinis; quædam in, ITIS; ut, Lis, litis; quædam in, RIS; ut, Glis, gliris; quædam in, DIS; ut, Lapis, lapidis. Græca, quædam, præter jam attractos exitus cum Latinis communes, retinent suum, EOS, in Genitivo; ut, Tanis, Taneos; quædam in, Entis, ut, Si, ois, Simeontis; Pyrois, Pyroentis.*

10. **O** *Finia quædam in, RIS, ut, Os, oris; sic, P5 Arbos*

Arbos, Lepos, Honos; quædam in, *SIS*; ut, *OS, ossis*; *Exos, exossis*. quædam in *Tis*; ut, *Dos, dotis*. Sic & Græca; ut, *Rhinóceros, rhinocerótis*; at quædam eorum in, *EOS*; ut, *Argos, Argeos*; *Epos, epeos*; quædam in, *On*; ut, *Tros, Trois*; *Heros, herois*; quædam indeclinabilia sunt; ut, *Chaos, Melo*; Lactantius tamen dixit in Ablativo, *Melo*.

II. *US* Finita Latina exeunt Genitivo in, *Udis, Uris, Utis*; ut, *Palus, paludis*; *Tellus, telluris*; *Virtus vireutis*. Græca etiam in, *Odis, & Untis*; ut, *Melampus, melampodis, Oedipus, ædipodis*. vel, *Oedipi* per secundam. * Donatus in *Andræact*: 1. sc: 2. *Opus, opuntis, Amathus, amathuntis*.

12. *YS* Finita, quæ Græca tantum sunt, in *YS*, vel, *Os, vel DIS*; ut, *Capys, capys*, vel *Capyos*; *Chlamys, chlamydis*.

13. *NS* Finita, in *DIS*, vel, *Tis*; ut, *Lens, lendis*; *Frons frondis*; *Lens, lentis*; *Frons, frons*.

14. *BS* & *PS*, finita, *J*, ante *S*, assumunt; ut, *Trabs, trabis*; *Seps, sepis*; *Scrobs, scrobis*; *Inops, inopis*. At, *PS*, finita, quæ pluribus quâ unâ syllabis crescunt, in, *Tis*, exeunt; ut, *Anticeps, anticeptis*. *Auceps, E*, mutat in, *U*, *aucupis*.

15. *RS* Finita mutant, *S*, in, *Tis*, vel *Dis*; ut, *Ars, artis*; *Concors, concordis*.

16. *X* Finita, quædam in, *CIS*; ut, *Arx, arcis*, *Merx mercis*, quædam in, *Clis*; ut, *Astyanax, Astyanactis*; quædam in *GIS*, ut, *Rex, Lex, Grex*; & Composita *Exlex, Prorex* et *Remex, remigis*.

migis, Senex, senis; Homeromastix, Homeromastigis, Aquilex, aquilegis.

APPENDIX P. M. C.

De Genitivo Græco in OS & US apud Latinos.

1. GENITIVUS quidem tertiæ declinæ semper *IS*, syllabâ terminatur, ut diximus; Græco tamen *OS*, syllabâ finito frequenter utuntur Latini; ut, *Metamorphôsis, metamorphôseos; Tanis Tânteos; Decápolis, decapóleos; sic & Synaxeos, Pòeseos, &c.*

2. UTUNTUR item Latini & Genitivô in *DOS*; sed ferme Pòetæ tantum; ut, *Thetys, Thétydos; Erimántidos.*

3. *Alcêbo, Argo, Callisto, Clio, Celano, Dido, Echo, Enyo, Erato, Hero l. o, Manto Sappho, Xantho & similia quartæ Contractorum apud Græcos, Genitivum in US, fere semper apud Latinos retinent; ut, Mantûs, Calypsus, Didûs; Cliûs, &c. Veteres Latini, Calypsonis, Didonis, &c. dicebant, ait Prisc: l. 6. & Quint: l. 1. c. 5. Quam declinandi rationem idem Quintilianus non probat: Phocas adeò reprehendit; ut errare hos censeat diciq; velit, Didois seu Didûs; Didot, Diddém seu Dido. Probat id Sosp: l. 1. quē securus est C. Cæsar, teste Quintiliano. At Probus l. 2. c. 2. utrumque recipit.*

DATIVUS, ACCUSATIVUS TERTIÆ.

1. DATIVUS singularis tertiæ tam Græcorum quàm Latinorum Nominum exit in, *J*; ut, *Sermoni, Paridi, Orphei* per tertiam, ut suprà dictum.

2. Ac-

2 Accusativus Latinis exit in, *EM*; ut, *Sermonem Virtutem*.

EXCEPTIONES.

1. *IM*, tantum cupiunt Fluviorum Propria* quorum Rectus in, *IS*, veluti Tiberis. 2 superadde Securi, Vim, Pelvim, Burī. Cūcumim, Ravīm q̄ Sitim q̄ Tūssim, & Amulsi & Aquali, facientē q̄; Mephiti, 3. Sapius invenias, Navem, Clavem q̄; Febrem q̄ Quā, Navī & similes; 4. et Turrim, crebrius exstat, 5 Cañabis & Puppis, Restis, cutis a que emētis. Et Sentis, tibi ritē modō flectentur utroque.

* v. g. Araris, Batīs, Ligeris, Tānai, Tigris, Fabaris Albis & similia. Tibris, & Tiberis in Recto dicitur, unde & in Accusativo modō, Tibrim modō Tiberim, legimus. Jordānis usitatius habet, Jordanem; Ablativ: Jordane. Plini i 5. cap: 15.

APPENDIX P. M. C.

De Accusativis Græcorum Nominum.

1. Græcus Accusativus exit in *A*; ut *Hēctora Calchanta, Aera, Æthera*. Illō frequenter Latini utuntur, pro, *Hectorem aërem &c.*

2 Excipiuntur Græca, *O*, finita, quæ Accusativum habent similem Nominativo; ut *Māio, Calypso &c.* quæ suprà.* *Aen*: 7. *Luctificam, Alecto* *Ov*: ep. 6. *Sacram conscendis in Argo.** ep 7. *Miseramq̄; relinquere Dido*† *Hor*: l. 2. od. 13. *Æoliis fidibus querentem Sappho.*

3 Græca *IS*, syllabā finita quorum Genitivus, si Græco more formetur in *OS*, ante, *OS*, vocalem habet; si verò Latine in *IS*, æqualis

qualis est Nominativo; Græcum Accusativū in *IN*, & Latinum in *IM* habent; ut *Neápolis*, *Charybdís*, *Génesis*, *Syntaxis*, *Pòësis* &c. *Hujus Neapoleos*, *Charybdæos*, *Geneseos* &c. Græcè; *hujus Neapolis*, *Charybdís* *Genesis* &c. Latine; *hanc Neapolin* &c. Græcè; *hanc Neapolim* &c. Latine.

4. Quæ tamen in *YS* per *Ypsilon* exeunt, & in Græco Genitivo, *OS*, finito, ante *OS*, vocalem habent; frequentius Accusativo terminantur in *YN*, Græcum, quam in *YM*, Latinum; v. g. *Cotys*, *Thetys*, *Capys*, *Halys* &c. *hujus Cótynos*, *Thetynos*, *Capynos*, *Halynos*, Græcè. *hujus Cotys*, *Thetys*, *Capys*, *Halys* Latine; *hunc Cōtyi* &c. *hanc Thetyn*, *hunc Halyn* &c. magis quam *Thetym*, *Halym* &c. * *Liv: l. 4. dec: 4. Sedem sibi circa Halyn flumen ceperunt* * *Cic: l. 2. de Div: Cræsus Halyn pēnētrāns magnam pervērit opū vim.* * *Liv: l. 2. dec: 5. Itaque dimittendum Cōryn ad sua ratus.* * *Id. ibid. Ea die ad omnem Mytym processit*

4. *IS*, finita quæ & Latinum & Græcum in morem prolata creſcunt in Genitivo, vel ante, *OS*, Genitivi Græci Conſonantem habent; ſi carent Accentu Græco in ultima, Accuſativum Græcum habent per *IN*, vel, *DA*; Latinum per, *IM*, vel, *DEM*; ut, *Paris Paridos*, vel *Paridis*, *Parin*, vel *Parida Parim*, vel *Paridem*, *Iris*, *Iſidos*, vel *Iſidis*, *Iſin*, *Iſida*, *Iſim*, *Iſidem*, ſic *Iris*, *Ibis* &c.

5. Si verò hæc accentu acutum habeant apud Græcos in ultima, Accuſativum Græcè in

cè in *DA*, tantum habent; Latine in *Dem*; ut, *Amaryllis*, *Amaryllida*. vel *Amaryllidem*; non *Amaryllin* aut *Amaryllim*. Sic *Titanis*, *Doris*, *Chlamys*, *Oebalis*, *Phyllis*, *Tyndaris*, *Ænéis*, *Priamis*, *Pyxis*, *Tyrannis* & cætera fœminina in *IS*.

VOCATIVUS TERTIÆ.

1. Vocariyus similis est Nominativo: *hic Sermo*, o *Sermo*! Sic ET Græca o *Pallas*! o *Socras*! o *Chremes*! o *Achilles*! o *Heros*! o *Chlamys*!

2. Quæ tamen in *ES*, terminantur Græca, etiam per primam, abjecto *S*. efferri possunt: o *Socrate*! o *Achille*! o *Chreme*! Siquidem hæc nomina etiam per *Primam simplicium* (quæ *Pri- ma Latina* respondet) à Græcis declinantur. * *Cic*: in *Protag*: apud *Prisc*: l. 6. Unde tandè *appares* o *Socrate*! * *Ter*: *Andr*. O *Chreme*! per tempus *advenis*. * *Ov*: 10. *Metamorph*. Nos te *potiremur*, *Achille*. * *Sen*: *Troad*. *Quid agis* *Ulysses*!

APPENDIX P. M. C.

Exceptiones Quorundam Græcorum.

1. GRÆCA quæ in *IS*, vel *YS*, exeunt, neque habent Accentum in ultima, apud Græcos deponunt, *S*, Nominativi: o *Meri*! *Iri*! *Pári*! *Tbety*! Et apud Poëtas fœmininâ in *IS*, quorum Accusativus exit in *DIS*, quàmvis habeant accentum in ultima: o *Amarylli*! o *Tyndari*!

2. ITEM Propria in *AS*, quorum Genitivus exit in *Antis*, deponunt, *S*, apud Poëtas; o *Palla*! o *Caleba*!

3. Præterea quæ ante *S*, diphthongum habent, fere *S*, abjiciunt; o *Simoi*! o *Pydeu*! o *Me-*
lampu

lampu! quia à diphtongis Græcis, *Si mo-eis*,
Ty-deûs, *Me-lam-pôûs*, veniunt.

4. Hæc verò omnia apud Atticos Vocativum habent similem Nominativo; ut, *o Paris!*
o Calchas! *o Simois!* *o Melampus!* Latini in his omnibus, quæ hac Appendice diximus, liberi sunt in utramque partem.

ABLATIVUS TERTIÆ.

1. ABLATIVUS singularis exit in *E*; ut, à *Rege*, *Teste*, *Duce*, *Hospite*, *Paupere*, *Pubere*.

Exceptiones Substantivorum

1. NOMINA Substantiva Latina, quorum Accusativus exit in, *Im*, tantum *I*, postulant; ut, *siti*, *pelvi*, *tussi*, *cucumi*.

SIC & Græca quorum Accusativus in, *IN*, Græcè; vel Latine in, *IM*; ut, *Neapolî Cbaryb-di cànnabi*.* Plin: l. 19. cap. 2.

Adde, *Hispali*, *Ligeri*, *Bæti*, quamvis Liv: l. 28. dixerit; *Superato Bæte anni*. & Persius Sat. 3. *Torta cannabe*.

2. Substantiva Latina, quorum Accusativus in, *Em*, vel, *Im*, desinit; in Ablativo utraque terminationem sortiuntur: ut, *Nave*, & *navi*; *Febre*, & *febrî*; *Reste*, & *restî*.

At, *Turri*, multò usitatius dicitur, quàm *Turre*.

3. Quædam Latina Substantiva, quorum Accusativus tantum in *Em* desinit, Ablativum habent tum in, *E*, tum in, *I*; ut, *Ignem*, & *igni*; *Imbre*, & *imbri*; *Anno*, & *anni*; *Supellectilem*, & *Supellectili*. *Finis*, apud Gellium habet etiâ, *sine*, & *fini*.

Hæc quoque præsertim apud Poetas, tum
in, *E*,

in, E, tum in, I, desinunt; Ave, & avi; Angve,
& angvi; Classe, & classi; Veste, & velli; Ungve, &
angvi.

Addunt quidam; Ove, & ov; Clive, & civi; Ne-
pte, & nepti; Poste, & posti; Fuste, & fusti; Magile,
& magili. Exemplis tamen haud satis probantur.

4 Substantiva neutra in, Al, Ar, E; & no-
mina mensuram tertiae declinationis habent, J, tantum
in Ablativo; ut, Animali; Calcari; Monili; Marti;
Aprili, Septembri.

Sic strigili; & Canali; nam Veteres, hoc strig-
ile hoc canale, dicebant.

Far tamen, Hepar, Nectar, Jubar, E, contem-
ta sunt; fare, hepate, nectare.

Mare, etiam Ablativo casu reperitur apud
Plautum Rud. In mare communi. Et Ovidi in
Ibni Lybico de mare: quod perquam rarum est.

Eodem casu reperies etiam; Reate, Praesepis
quia olim decebatur, hac vetis, hac praesepis.
Quibus adde; Soracte, Care, Nepeto, Pranestes
Reate, Gausape; nisi forte horum al qua sint de-
clinationis expertia.

5 Verbalia, Trix, finita, E, tantum habent;
ut, Altrice Nutrice.

Verum Utrici, Victrici, I, tantum postulat
Exceptiones Adjectivorum aut his similium.

1. Adjectiva terrae dec: (praeter illa quae
excipiemus infra) admittunt, I, vel E, in A-
blativo; ut, Felix, Procax, Trux, Dives &c. Fe-
licis, vel felici &c. sed per I, melius. Sic Degon-
ner, & Uber.

Sic

Sic quoque, *Vigil*, & *Artifex*, cum Adjectiva sunt. * Stat. 1. *Achil. Vigili aure. idem, Artifici pollice*

2 Adjectiva quorum Neutrum, E, litera terminatur, I adsciscunt in Ablativo; ut, *Brevi, Pingui, Volucris, Rudi.*

At, *Rudis*, & *Volucris*, cum Substantiva sunt, *Volucres*, & *Rude*, faciunt. * Hor: 1 ep: *Donatū jam rude.*

His addenda & illa duo, *Pluri, memori, Veteres* enim, *Pluris, plures, Memoris, memore*, ut *Brevis, brevis*, declinabant.

Cæleste, Perenne, Bimestre, pro *Cælesti*, &c. vel apud Poetas ipsos rara sunt.

3. Substantiva Appellativa Adjectivis similia, Is, Finita Ablativum habent in I; ut, *Aedilis, Affinis, Annali, Bepenni, Familiari, Natali, Patrueli, Rivali, Sodali, Tridenti, Triremi, Quadrirēmi, Quinquērēmi &c.*

Cælar tamen 1. 2. bel. civ: semel dixit, *Trirēme*. * Plin: 1. 2. ep: *sodale*. * *Muc: 1. 6 Natale*. * *Ov. 6. Met: Tridēte*: verū Poetæ in his liberiores sunt.

Nomina tamen Propria, quamvis Adjectivis fiat similia, E, tantum postulant. * *Cic: pro Fund: Non modò hoc à Julio Annale, sed vix mebercule à Q. Mutone factum probari potest.* * *Id: pro Planc: Confiteor summa in Lateranense ornamenta esse.* * *Martial. Cum Juvenale meo quid me committere tentas? Hoc loco Annalis, Lateranensis, Juvenalis, Substantiva sunt Virorum Propria.*

4. Quamvis Adjectiva omni generis, Ns, finita,

nita, *E* literâ in Ablativo terminari veriùs Flaccus docuerit, ut *Sapiente prudente, &c.* sunt tamen quæ & *I*, habent; ut, *Ingenti.* * Cic. l. 3. de Orat. *Ex ingenti quodam Oratorem immensoq; campo in exiguum sanè gyrum compellit.* * Liv. l. 4. ab Urbe Con. *Pro ingenti itaque victoria id fuit plebi.* * Id. l. 5. *Hi Cass. magnos fecere ludos, quos M. Furius Dictator voverat, Veienti bellò.* * Cic. pro Mur *Ex sermone hominum recenti.* * Id. 2. de Or. *In quibus potest inflammari animus iudicis, acris & vehementi quadam incitatione.* * Ad Heren. l. 1. *Imitatio est, qua impellimur cum diligenti ratione, ut aliquorum similes in dicendo esse velimus.* * Gell. l. 2. c. 3. *Fuit homo ingenio eleganti &c.*

5. Participia tamen in, *NS*, semper habent in *E*, ut, *Absente, Prasente, Audiente.* * Cic. 3. in Verr. *Illâ Deos hominesq; implorante.* * Plin. l. 3. cap. 1. *Bætica à flumine eam mediam secante.* Quodsi interdum, *I*, habeant, fere in Nomina transeunt. * Cic. pro Arch. *Multos homines excellenti animo ac virtute fuisse.* * Id. Att. l. 2. *cum Musis nos delectabimus animò aquo, imo etiam gaudenti ac libenti.*

6. Comparativa Nomina fere semper in, *E*, exeunt; ut, *superiore, felicior, uberior, levior.* Quamquam interdum etiam in, *I*, * Cæs. l. 2. Bell. Civ. *Majori cum fiducia ad alteram currim aggeremque, eruptione pugnârunt.* * Plin. l. 2. cap. 4. *Cinereus posteriori parte candicans, lenior.* * Quint. Proem. l. 12. *Majori quàm unquam mole premor.*

CASUS PLURALES TERTIÆ.

Nominativus, Genitivus, Vocativus.

1. *NOMINATIVUS & VOCATIVUS* pluralis tum Græcis tum Latinis semper exit in, *ES*; ut, *Sermones, o sermones! Troës, o Troës!* *VERUM* *Sardis, Trallis, Alpis, Syrtis* in Recto, Accusativo & Vocativo Plurali, per contractionem facti sunt à *Sardies, vel Sardis, Alpeis* &c. per *ei*, diphthongum.

2. Genitivus pluralis Græcus exit in, *On*, per *oméga*, ut, *Epigrammaton, Hæreseon, Diæceson*, quæ Latini interdum usurpant.* *Martial. l. 1. Argutis epigrammaton libellis* Unde rectissime etiam Latine dixeris, *Epigrammatum Hæresum, Diæcesum* &c.

3. Latinorum nominum Genitivus in, *UM*, exit; ut, *Juvenum, Canum, Vatum, Nucum, Majorum, Minorum*. Sic cætera Comparativa perpetuò, præter, *Plurium*.

EXCEPTIONES.

1. In, *I-um*, exeunt, quæcunque literis, *NS*, finiuntur; ut, *Serpentium, Prudentium, Innocentium* ORATORES his plenè utuntur, POETÆ ferme imminutis.* *Virg: Georg: 3. Genus omne natantum.* Aen: 6. Vitæq; volantum.* De his infra in Syncope.

2. In *I-um*, quoque exeunt, *S* literâ terminata, quæ genitivo non crescunt; ut, *Collis, collium; Glades, cladium; & quorum Ablativus in I tantum; vel simul & in, E, & in, I, exit; ut, Diæcesium, Syrtium, Animalium, Pædium, Vivium, Felicitum, Victitium.* Q. 3. qui

3. Quibus adde, *Samnitium, Lintrium, Cohortium, Utrium, Ventrium, Fornacium, Paludium*. Quamvis, *Fornacum*, semel à Plinio. l. 36. c. 14. *Paludium*, à Mela l. 3. usurpatum sit.

4. Monosyllaba quoque quæ in duas Consonantes desinunt, Genitivum pluralem in, *-UM* habent; ut, *Trabs, Septs, Pars, Ars, Arx, Merx, &c. Trabium, Sepium, &c.*

5. Quibus accedunt, *As, assis; lis, litis; glis, gliris; & glitis; mus, nix, nox; os, ossis; fauces, faucium; Vas, vadis, vadium; & si quæ alia sunt à viris doctis usurpata.*

6. HINC Rursus Excipiuntur: *Parens, Panis, Dégener, Inops, Memor, Supplex, Vetus, Uber, Lynx* & alia quorum Genitivus exit in, *UM*, tantum; ut, *Parentum, Panum &c.*

7. *Vólucris* Substantivum, habet Genitivo plurali, *Vólucrum; Vócris* Adjectivum, habet, *volucrium*. Reliqua usu magistro disces.

DATIVUS & ABLATIVUS.

1. **DATIVUS & Ablativus pluralis Tertiæ** decl: in, *Ibus*; ut, *Sermonibus à sormonibus*. *BOS*, tamen, *hobus*, aut, *bubus*, facit.

2. Substantiva Neutra Græca, *A*, finita, frequentius Dativum & Ablativum pluralem habent in, *IS*, quàm in *IBUS*; ut, *Peripetásmatis, Emblématís, Dramatis, Diadématís &c.* pro, *Peripetasmatis, Emblemátibus &c.*

ACCUSATIVUS.

1. **ACCUSATIVUS**, multitudinis in, *ES*, syllabam exit; ut *Sermones, Répones &c.*

2. Exit

Exit & in, *IS*, vel, *EIS*, in illis nominibus, quorum Genitivus in *I-UM* definit; ut, *Omneis*, *Urbeis*. vel *Omnis*, *Urbis*. Uter alteri præferendus sit, judicabunt aures

3. Accusativus Græcus exit in, *AS*; ut, *Delphinas*, *Troas*, *Heroas*, *Artadas*. * Virg: Ecl: 8. *Orpheus in sylvis*, inter *delphinas Arion*. Latine igitur licebit dicere: *Delphines*, *Troës*, *Heroës* &c. vel, *Delphinas*, *Troas* &c. Quod maxime Poëtæ conſectantur.

Casus Plurales Neutrorum.

1. Casus plurales Neutrorum, Nominandi, Accusandi, & Vocandi, in, *A*, definiunt, ſi *Ablativus* ſingularis in *E*, tantum exit; ut, *Tempora*, *Vulnera*: ſin verò *Ablativus* ſingularis in, *I*, tantum, val tam in, *E*, quàm in, *I*, terminatur, tunc in, *I-A*, definiunt; ut, *Vestigalia*, *Ingentia*, *Calcaria*, *Acria*.

2. Excipiuntur Comparativa Neutra; Item, *Vetus*, *veteris*, quæ in, *A*, ſemper exeunt; ut, *Majora plura*, *vetera*. Olim dicebatur, *Pluria*. * Lucr: l. 1. *Cujus ſunt pluria miſta*. * Ter: Phorm: ect: 4. *Nova hic compluria*. Vide Gell: l. 5. c. 12.

QUARTA DECLINATIO.

GENITIVUS SINGULARIS.

1. Genitivus ſingularis quartæ declinationis exit in, *US*; ut, *Sanatūs*, *Anūs*, *Domūs* &c.

2. Prilci, *Senatūs*, *Anūs*, *Domūs*, *Fluctūs*, &c. dicebant: apud quos etiam, *I*, literâ Caſus hic terminabatur; ut, *Ornatī*, *Tumultī*, &c. pro *Ornatūs*, *Tumultus*. * Ter: Andr: 2. *Eyis anūs cauſa*. * Id. ib. *Nihil ornatī, nihil tumultī*. Q3

1. Dativus in, *U-I* exit; ut, *Sensui, Senatui*. Priscis sæculis etiam in *U*, exhibat. * Virg: 1. Aen: *Parce metu Cytherea* * Id. Georg: 4. *Alia victu invigilant.* * Propert: l. 2. *Tantaleæ potui tradere poma manu.* Vide Gell: l. 4. c. 16.

Dativus, & Ablativus Pluralis.

Dativus & Ablativus pluralis in, *IBUS*, exit; ut, *Sensibus, Domibus, Genibus.*

EXCEPTIONES.

1. *Arcus, Artus, Laeus, Partus, Spectus, Tribus*, in, *UBUS* exeunt; ut, *Arcubus, Artubus, &c.*

2. *Portibus, & Portubus* promiscuè utuntur Latini * Cic: act: 5. in Verr. *Quarum una est ea, quam dixi, insula, quæ duobus portubus cincta &c.* * Id. pro Lege Manil: *Equidem existimo, in ejusmodi regione atque provincia, quæ mari cincta, portibus distincta &c.* * Cæsar: 3. bell: civ. *Hæc à custodibus classis loca maxime vacabant, quod se longis portibus committere non auderent.*

3. *Questibus* à, *Queror*, multò usitatiùs est, quàm *Questubus*. An verò dicendum, *Verubus*, an *Veribus*, potius, non liquet. Certè Diomedes, Priscianus, & alii veteres Grammatici inter nomina in, *UBUS*, desinèntia, *veru*, nō numerant: Carisius etiam l. 1. illud Virgilii Aen. 1.

Pars in fructa secant, veribusque tremantia figunt per, I, literam legit.

4. Addunt recentiores. *Acubus Ficubus, Querubus*, sed desideratur testimonium Veterum,

Declinatio Nominum.
QUINTA DECLINATIO.
GENITIVUS SINGULARIS.

245

Casus interrogandi singularis numeri, quintæ declinationis in *EI*, literas divisas exit, & semper excedit Nominativum syllabarum numero; ut, *Diei, Rei*.

APPENDIX P. M. C.

1. Genitivus singularis quintæ decl: apud Vereres in *ES*, sive *E*, exhibat.* Virg: 1. Georg: *Libra dies somniq; pares ubi fecerit horas; ubi tamen aliqui, die, vel, dii, legunt.** Hor: l. i. sat. i. *Prodiderit commissa fide. i. fidei.** Ov: 1. Metam. *Prima fide, vocisq; rata tentamina sumpsi.** Cic: l. 10. ep: 17. *Quo obside fide illius & societatis. i. fidei.** Sall: in Jug. *Vix decima parte dis reliquâ &c. i. diei.*

2. Exhibat & in duplex, ii.* Virg: 1. Aen: *Munera latitiâmq; dii.* Sic olim, *Pernicii, Progenii, Acii &c.* pro *Perniciei, Progeniei &c.* Vid: Gell: l. 9. c. 13.

Genitivus, Dativus, & Ablativus Pluralis.

1. Genitivi, Dativi, & Ablativi plurales Nominum quintæ declinationis inusitati sunt omnes, præter *Rerum, rebus; Dierum, diebus,*

2 Cicero in Topicis non est ausus dicere *Specierum, speciebus;* non negat tamen posse Latine dici.

Finis regularum specialium cujusque declinationis.

REGULÆ GENERALES

De imminutis per syncopen, Anomalis, Defectivis & Aptomis Nominibus, cujusvis declinationis.

IMMINUTA Per SYNCOPEN.

OMnium fere declinationum Interrogandi Causa multitudinis imminuuntur interdū, maximè à Pœtīs; quam imminutionem *Syncopen* vocant Græci.

2. PRIMÆ igitur declinationis Genitivi in Compositis fere & Patronymicis tantum nominibus imminuuntur per *syncopen*; ut *Cælicolam*, *Trojugenam*, *Terrigenam* &c. *Æneadam*, *Ausonidam*, *Romulidam* Cætera rarò, imò, rarissimè.

3. Secundæ declinationis imminuti Genitivi plurales hi potissimum usurpantur; *Liberam*, *Nummum*, *Sestertiū*, *Fabrū*, *Deū*. Et ab Adjectivis: *Mesum*, *Magnanimum*, *Quinū*, *Senū*, *Dentū*, *Siculū*, *Adversariū* &c. Plura exempla vide apud Ciceronem in Oratore; ubi is copiosè hac de re agit.

4. In Tertia declinatione hi fere Genitivi imminuuntur: *Cladum*, *Cadum*, *Veprum*, *Celestium*, *Agrestium*, *Potentium*, *Furentium*, *Natantum*, *Animantium*, *Macedum*: pro *Cladium*, *Cadium*, *Veprum*, *Celestium*, *Agrestium*, *Potentium*, *Furentium*, *Natantium*, *Animantium*, *Macedonum* & alii ejus modi, qui non facilè apud Oratores reperiuntur.

5. Quarta tandem declinationis Genitivus pluralis perrarò imminuitur: quæ inveniuntur eorum exempla, adferimus. *Virg. l. 6. Æn. *Quæ gratia currum, armorumq; fuit. i. currum, Martis; l. i. Sed duo sunt, quæ nos distinguunt milia passum.* Nisi quis *synæresim* in his esse dicat potius, quam *syncopen*. Desynæresi videt. l. 3.

APPEN-

APPENDIX P. M. C.

1. Anominibus Substantivis, AS, finitis, usitator est etiam apud Oratores, Genitivus imminutus, quam plenus: potius igitur dicemus: *Magnatum, Civitatum, Anatum, Dórcadum &c.* quam *Magnatium &c.*

2. Quidam verò Genitivi tam pleni, quam imminuti ab Oratoribus etiã ex æquo usurpantur; ut, *Optimatum, Serpentium, Quiritium, Locupletium.* & *Optimatũ, Serpentũ, Quiritũ, Locupletũ.*

ANOMALA SIVE INÆQUALIA.

1. Sunt multa Nomina, quæ *Anomala*, id est *inaequalia* dicuntur ideo, quòd non equali ubique tenore Attributum aliquod obtineant. Porro uti Attributa Partium Orationis plura sunt, ita & Animalorũ Genera seu species. Et ideo, (ut de Nominibus solùm Anomalis hìc loquamur, de verbis enim aliisq; Orationis Partibus alibi.) alia sunt Anomala Genere, alia Casu, alia (de quibus suprà) *Comparatione*.

2. Genere inæqualia illa sunt, quæ aliquã parte sunt hujus, aliã verò alterius generis. Talia sunt sequentia.

Singulari masculina, Plurali neutra.

Sibilus, Sibila; Balteus (rarò *balteum*.) *Baltea; Avernus, Averna; Dyndimus* (rarò *Dyndimum*) *Dyndima; Gargarus, Gargara; Infernus, Inferna; Ismarus, Ismara; Massicus, Massica; Menalus Manala; Taygetus Taygeta.*

Singulari Masculina, Plurali Masculia vel Neutra.

Cetus, hi Ceti, hæc Cete; Foculus, hi Foci, hæc Foca; Loculus, hi loci, hæc loca

Qs

Sin

Singulari Fœminina, Plurali Neutra.

Cárbasus, Carbasæ; Hierusalem vel Hierosolyma æ, fœm: Hierosolyma orum, neutr: Pergamos, Pergama, orum, Crystallus, li, (rarò, crystallum) crystallæ, orum.

Singulari Neutra, Plurali Masculina.

Hoc Argos, bi Argi, Plus in Singulari Neutrum, in Plurali, bi, & hæc plures, & hæc plura, hoc Cæcilium, bi Cæli; hoc Elisium, bi Elysi; hoc Porrum (rarò Porrus.) bi Perri; Frenum hæc Frana, vel bi Freni; Rastrum, hæc Reëtra vel bi Raëtri.

Singulari Neutra Plurali Fœminina.

Epulum, Epulæ; Exuvium, Exuvie; Delicium, Deliciæ; Balneum, Balneæ.

3. CASU seu Declinatione Inequalia sunt illa, quæ aliquâ sui parte hujus, aliâ alterius declinationis sunt: v. g. *Domus* (de qua vide suprà) *Colus, coli, à colo, vec colu; has Colos vel, colus. Ficus* sive arborem, sive fructum significet, est decl: secundæ vel quartæ. *Laurus, hujus lauri, à lauro vel lauru; has lauros vel laurus Pinus à pinu; hæ pinus; has ptnos vel, pinus.* Aliis casibus duo hæc postrema substantiva secundæ tantum declinationis sunt. *Vas, vasis, singulari numero est terciæ declinationis, plurali secundæ: vasa, vasorum, vasis &c.* Olim enim, *Vasum, vasi, vaso, &c.* dicebatur. *Júgerum, jugeri, singulari num. est secundæ decl: plurali verò est terciæ: jugera, jugerum, jugeribus &c.* Quantum & singulari número, *hujus jugeris &, ab hoc jugere,* legitur. *Bacchanalia* modo per secundam,

dam, *Bacchanaliorum*, *Bacchanalitis* &c modò per
 tertiã declinantur: *Bacchanaltũ*, *Bacchanalibz* &c.

VIS, *Silã*, singulari numerò in omnibus
 Casibus est monosyllabum. N. *vis*. G. *vis*. D. *vis*.
 Ac. *vim*. V. o *vis*. A. à *vi*; pluraliter verò poly-
 syllabum. N. *vires*. G. *virium*. D. *viribus*. Ac.
vires. V. o *vires*. Abl. à *viribus*.

DEFECTIVA.

DEFECTIVA Nomina (uti & verba) illa vo-
 camus, quæ aliqua sui parte deficient. Hic
 potissimum Numerò deficientia proferemus: tũ
 ea quæ Casu deficient, recens ebimus.

Singulari duntaxat numerò declinantur.

1. Nomina frumentorum & leguminum. v. g.
Triticum, *Hordeum*, *Siligo*, *Avena*, *Far*, *Ador*, *O-*
ryza, *Cicer*, *Cicerula*. *Lens*, *Lenticula*, *Pisum*, *Fa-*
ba, *Ervum*, *Vicia*, *Lupinum*, *Helleborum*, *Melanthion*,
Cuminum, *Anisum*.

Reperiuntur tamen rariùs *Hordeas*, *Avena*,
Faba, apud Virg: *Lolia* apud Ovid: *Lupini*
 apud Horat.

2 Nomina metallorum, & Fossilium, fere omnia.
 v. g. *Aurum*, *Argentum*, *Aes*, *Ferrum*, *Plumbum*,
Stannum, *Sulphur*, *Electrum*, *Sal* (nam, hi sales,
 aliud significat) *Orichalcum*, *Cuprum*, *Gypsum*,
 &c Invenies tamen *Aera* *Sulphura*, *Electra* a-
 pud Virgil.

3. Plurima liquorum. v. g. *Oleum*, *Acetum*, *Lac-*
nectar, *Cerevisia* &c.

Leges tamen, *Mella*, *Vina*, apud Virg: *M-*
Dẽfruta, apud Ovid: Imò, *Vina* etiam Orato-
 res usurpare solent.

4. Nomina condimentorum maximam partē non declinantur pluraliter; v.g. *Butyrum, Saccharum, Sebum, Lardum, Laridum, Piper, Zingiber, Cnicus, Crocus, Cinnamomum, Amomum, Cerussa, Psimmythium, Mélinum, Creta, Lomentum.*

Leges tamen apud Ovid: *Larda, Cynnama.*

5. Nomina Substantiva ab Adjectivis derivata; ut, *Sobrietas, à, Sobrius; Pietas, à pius; Bonitas, à bonus, & similia omnia.*

Leges tamen. *Charitates, Scientias, Sapientias* apud Cic: & alios *Iustitia, Misericordia, Pietates* in sacris duntaxat libris inveniuntur.

6. Denique hæc: *Aër, Aether, Alvus, Aevum, Bilis, Baratrum, Cbôlra, Canum, Ebur, Fama, Fames, Fimus, Fœnum, Galla, Gelu, Gloria, Gluten, hoc Halec, Humus, Hepar, Indoles, Iubar, Lux, Meridies, Macellum, Nemo, Nihilum, Pascha, Pax, Pelagus, Penu, Pix, Plebs, Pontus (non Pondus), Progenies, Pulvis, Pus, Quies, Rabies, Ros, Sal, Sallum, Salus, Sanguis, Senectus, Sitis, Solum, Supellex, Tabes, Talio, Ver, Vesper, Virus, Viscus, Viscû, Vitrum, Vulgus &c.*

Leguntur, sed rarò, *âeres*, apud Vitruv. *âeribus*, apud Lucr: *Ævis durare*, apud Plin. *Glorias inanes flare*, apud Gell: *Luces* ibid. *Paces* apud Horat. *Pices* apud Virg. *Pulveres*, apud Horat. *Quietes* apud Cic: *Rores* apud Virg. *Salibûs aspergi*, apud Plin. *Sola simò saturare*, apud Virg. *Vitra* apud Poëtâs.

Plurali duntaxat numero declinantur.

7. Multa Propria, Urbium; v.g. *Athenæ, Parisii, Puteoli*

Puteoli, Venetia, Susa, Bactra, Ipri, Montes, Valencena.

2. Numeralia Cardinalia omnia præter, *Unus, & Mille Substantivum: & Distributiva; ut, singuli, bini &c.*

Leguntur tamen, fere apud Poëtas tantum: *Bino, Terno, Septeno, Quadrageno, &c.*

3. Nomina Ludorum & Spectaculorum; ut, *Circenses, Megalenses, Olympia, Nemea, Ofi.*

4. Nomina Festorum pleraque; ut, *Bacchanalia, Dionysia, Saturnalia, Floralia, Cineralia, Regalia, Februa, Calende, Nona, Idus.*

5. Multa nomina librorum; ut, *Biblia, Bucolica, Georgica, Ethica, Physica, Politica, Logica,*

6. Denique hæc, *Ædes, ædium, Domostwo* (nam *Ædes, Kościół*, declinatur sing: num.) *Æstiva, Alpes, Ambages, Annales, Arma Argutia, Artus, Balneæ, Bellaria, Bigæ, Blanditia, Calites, Cancelli, Cani, Carceres, kres zawodniczy; Castra, Cibaria, Clitellæ, Codicilli, Compita, Comitia, Copiæ* (pro, *Exercitus*) *Crepundia, Cuneæ, Cunabula Dira, Divitiæ, Excubiæ, Exequiæ, Extæ, Exuvie, Facetiæ, Feriæ, Fides* (pro, *Lyra*) *Fores, Fori, Fortunæ pro, Młetość, chudobá. Gades, Gerra, Graes, Hierna, Iliæ, Incunabula, Induciæ, Inferiæ, Inferi, Infidia, Iusta, Lémures, Liberi, Dzieci Litera, list. Loculi, Izkátutká. Lustra ferarum; Majores, Przodkowie, Starfi. Manes, manium; Manubia, Mele, Mine, Minores, (pro, *Posteri*,) *Mænia, Munia, Nares, Nates, Natales, Nuga, Nundina, Nuptiæ, Obliviæ, Offuciæ, Opes, (pro, Divitiæ, vel potentia) Optimates, Paleæ, Paleares, Parapherna, Paraphernalia,**

*naliam, Parapherniam, orum Penates, Phalerae, Praetoria,
 Præstigia, Primitia, Primores, Proceres, Pugil-
 lares, Pugillaria, Quadrigæ, Quisquillia, Reliquia,
 Renes, Repotia, Scala, Ichody, Scope, Scruta, Sen-
 ses, Sordis, Spolia, Sponsalia, Stativa, Suppetia, Tem-
 pe, Tenebrae, Tesqua, Thermae, Transtra, Trice,
 Valva, Vepres, Viscera.*

RARÒ REPERIUNTUR: *Annali*, apud Cic. *An-
 nalem*, Gell. *Alpem*, Lucan. *Ambage*, Ovid. *Artus*,
omnis, Lucan. *Biga*, Stat. *Blanditia*, Cic. *Caute*,
 & *Carceris*, Ovid. *Casse*, Senec. *Copia*, Cic. *Fide*,
 Horat. *Crepuit*, *foris*, Plaut. *Forem* (Accusativo
 sing.) & *Fortuna*, Tvid. *Ile*, Plin. *Litera*, *List*,
 Ovid. *Manem*, Apul. *Nare*, Ovid. *Officiâ bâc*,
 Plaut. *Ope barbarica*, Cic. *Optimate*, Cæl. *inter*
epist. Fam. Cic. *Præstigia*, Quintil. *Primori*, Sil.
Procerem, Juv. *Pugillarem*, Auson. *hec quisquillia*,
a, Næv. *Reliquia*, *a*, Plaut. *Scala*, Cæs. *Sentem*,
 Colum. *Sordis*, Horat. *Spolium*, Juven. *Transtro*,
 Pers. *Vepre*, *viscere*, Ovid. &c.

Casibûs deficientia.

1. Nominativum & Geniti: tantum habet;
Tantundem Tantidem.

2. Nomin: & Acc tantum, *Suppetia*, *Suppetias*.

3. Nomin: & Vocat: tantum, *Jupiter*, *Exspes*.

4. Nominativum & Ablativum tantum,
Fors, à *Forte*.

5. Vocativus carent. I. Interrogativa: *Quis*,
Qualis? &c. II. Relativa: *Qui*, *quæ*, *quod* III. Ne-
 gativa: *Nemo nullus*. IV. Partitiva: *Quidam*,
aliquis, V. Pronomina omnia, præter: *Tu*, *Meus*,
Noster,

Noster, Nostras, fere Vocandi Casu, destituntur.

6. Obliquos tantum habet, *hujus Jovis, Jovi, Jovem, ab Jove*.

7. Tres tantum Obliquos habet: *Opis, Opem, ab Ope*.

8. Unum tantum Obliquum: *Inficias*, Accusativum; *Sponte, Natu*, Ablativum. *Inficias* ponitur cum, *Eo*, v. g. *Inficias ire*. *Sponte*, cum possessivis, *Mea, Tua &c.* v. g. *Suapte sponte Natu*, cum Adjectivis, *Major, Minor, Maximus, Minimus* * Virg: 1. Aen. *Quarum quæ maxima natu*.

SPONTIS tamen in Recto, apud Columel. 1. 9. c. 4. & apud. Cels. 1. 1. c. 1. legitur. De usu Defectivorum vide admonit: num 2. in fine Capitis ix.

A P T O T A.

1. Nomina quæ Græci *Aptóta* vocitant Latine dixeris, *Inflexibilia, Indeclinabilia*, aut *Inflexionis expertia*: quod sine ulla ultimarum syllabarum inflexione circūducantur per omnes casus.

2. Talia sunt I. Adjectiva: *Frugi, Nihil*. II. Omnia Numeralia Cardinalia à, *Quatuor*, usque ad, *centum*. III. *Mille* Adjectivum: At, *Mille*. Substantivum solum singulari numero est *Aptóton*; pluraliter declinatur, *Millia, millium, millibus*. IV. *Cete, Care, Tempe, &c.* V. Quartæ decl. nomina, *U*, finita, singulari num: aptota sunt omnia. VI. Substantiva, i. finita; ut, *Gummi &c.*

3. Eadem etiam *Monoptóta* dicuntur: at *Diptóta*, quæ bis; *Triptóta*, quæ ter, seu tribus in

Casibus

Casibus inflectuntur. sic *Tetriptota*, & ultra. *Diptoton* igitur est v.g. *Musa*, singulari Numero, quia duas mutationes subit. i. in, *e*, 2. in, *am* &c. *Triptoton* est, v. g. *Dominus* &c. *Tetrapton*; v. g. *formo* &c.

DE VERBORUM PRÆTERITIS & SUPINIS.

CAPUT XVIII.

Regulæ generales omnium Conjugationum.

1. *Compositum Simplexq;* modò variantur eodem.
2. *Quodsi Præteriti geminetur syllaba prima Simplicium*, perdunt penitus Composita priorem;
Ut, Tütudi, Retudi. 3. *Retinet Præcurro, Repungo, Quaq;* sibi gignunt *Sto, Do, Bibo, Poscere, Discere.*
4. *Præteritis quæcunque carent, spoliato supinis;*
Ut, Glisco, Ferio, Vergo, cum Polleo, Vado, Ambigo cum Satago, Quæso, Quatio, atque Fatisco, Et Furit, & Mæret, tum Aveo, tum Ringor & Hisco, Et Vescor, Linqor, Medeor, Reminiscor & Ajo, Et Meditativum, quæve Inceptiva vocantur.

SCHOLION I.

1. Verba Composita ita conjugantur, seu ita habent Præteritum & Supinum, sicut eorum simplicia; v.g. *Lêgo, is, legi, lectum; Perlego, is, perlegi, perlectum* &c. *Lego, Legas, avi, atum; Relêgo, Ablego, Allego, as, avi, atum. Dico, Prædico, Indico, is, xi, tum. Dico, as, avi, atum, Prædico, Indico, Abdico, Dêdico, as, avi, atum. Excipiantur nonnulla, sed de iis mox suis locis agemus.*

2. Quando Præteritum Verbi Simplicis geminat primam syllabam, tunc Præterita Composita.

posito.

positorum priorem ex illis geminatis abjiciunt. v. g. *Tundo, Cado, &c. Tutudi, Cécidi &c.* Composita *Retundo, Contundo, Obtundo, Décido &c.* habent. *Récudi, Obtudi, Décidi, non Retutudi, Contutudi, Decécidi &c.*

3. Excipiuntur tamen: *Præcurro, Repungo, &* omnia Composita ex Verbis, *Sto, Do, Bibo, Posco;* quæ ita geminant in Præteritis primam Syllabam sicut & eorum simplicia; dicimus enim, *Repupugi, Præcucurri, Constiti &c.* sicut: *Pupugi, Cucurri, Steti, Præcurro,* habet etiã *Præcurri.*

4. Verba quæ carent Præteritis carent & Supinis. v.g. *Glisco, Ferio, &c.* in carmine enumerata. Item *Meditativa & Inceptiva, seu Inchoativa;* de Meditativis tamẽ vide infrà in Quarta Conjug: de Inchoativis in 3tia.

Regulæ Ipeciales singularũ Conjugationũ.

PRIMA CONJUGATIO.

Bo, Co, Do finita.

1. Præteritis, *AVI* dat Prima, *ATUMq;* Supinis; *Ut Neco* 2. Compositum, *Necui Nectumq;* recëpit.
3. *Vult Cubo, vel cubui, cubitũ, vel habere, cubavi* Atque cubatũ 4. *Ubo, Cõpositum sibi poscit utrũque.*
5. *Tatũ, U-1, lĩũq;* petit, quod Tertia flectit in *ũbo.*
6. At Micui solum simplex *Mico, Nãtag;* poscunt;
- 7: *Dimico si demas quod postulat, AV. & Atum.*
8. *Dat Plicui, plicitũq;* *Plico* 9. Cum Præpositura Vel *Plicui, plicitum, vel in AVI, sumat, & Atum.*
10. *Supplico demetur, Genitumq;* ex Nomine solum, *Multiplio vërit;* quod in *AVI, mittit & Atum.*
11. *Dat Fricui, Fricũm.* 12. *Secui sictumq;* *Secare.*

13. *Vult dedit, atq; datū, Do, das; & Pignora prima Ex Satis, & Pessum, Venum, Circumq; creata.*

14. *Cetera sunt Ternæ, poscuntq; Didiq; Dicumq;*

SCHOLION II.

1. Verba primæ Conjugationis habent Præteritum in *AVI*, Supinum in *Atum*, v.g. *Neco, as, necavi, necatum.*

2. Excipiuntur Composita ex Verbo *Neco*, quæ habent Præteritum in *U-I*, & Supinum in *GTUM*, v.g. *Eneco, enecui, enectum; Interneco, internecui, internectum.*

3. Verbum, *Cubo*. 4. Et illius Composita, quæ non habent, *M*, ante *BO*, habent Præteritum in *U-I*, vel in *AVI*; Supinum in *ITUM*, vel *Atum*. v.g. *Cubo, cubui, vel, cubavi, cūbitum, vel, cubatum, Accubo, accubui, vel accubavi; Accubitum vel accubatum* sic, *Incubo, Recubo &c.* Unde apud Quintil. l. 8. cap: 2. legitur, *Cubasse.* & apud Plin l. 11. cap. 16. *Incubavere.*

5. Composita ex Verbo, *Cubo*, quæ habent *M*, ante, *BO*, habent tantum Præter: in *U-I*, & Supin: in *ITUM*, suntq; tertiæ Conjug: v. g. *Accumbo, Decumbo, Discumbo, Incumbo, Occumbo, Procumbo, Recumbo, Succumbo.*

6. *Mico* cum Compositis habet Præter: in *U-I*, supinō caret.

7. Excipitur unum, *Dimico*, quod habet Præter: in *AVI*, Supin: in *Atum*.

8. *Plico* habet Præter: *Plicui* Supin: *Plicitum.*

9. Verba quæ componuntur ex aliqua Præpositione & Verbo *Plico*, habent Præter: & Supinum

pinum dupliciter: in *U-I*, & *ITUM*; vel, in *AVI*; & *Atum*, v. g. *Explico*, *explicui*, *explicitum*; vel, *Explicavi*, *Explicatum*. Sic, *Applico*, *Cómplico*, *Réplico*, *Implico* &c.

10. Excipitur, *Súplico*, & omnia composita ex aliquo Namine & Verbo, *plico*, quæ Præteritum habent in, *AVI*, & Supinum in, *Atum*, tantum v. g. *Supplico*, *Supplicavi*, *Supplicatum*. Sic. *Dúplico*, *Triplico*, *Multiplico*.

11. *Frico*, habet Præter: *fricui*; Supin: *Fritum*; cum Compositis.

12. *Seco*, *secui*, *sectum*; cum Compositis vide ramen supra cap: XIV. schol: X. num. 4.

13. Verbum *DO*, cum quaternis suis Compositis primæ Conjug: habet Præter: *Dedi*, Sup: *Datum*. NOTA. Sunt verò primæ Conjug: quæ componuntur ex *Satis*, *Circum*, *Pessum*, *Venum*, & ipso *DO*, v. g. *Satisdo*, *Circumdo*, *Pessumdo*, *Venumdo*.

14. Reliqua Composita ex Verbo, *DO*, sunt terciæ Conjug: & habent Præt: in, *DIDI*; Sup: in *DITUM*; v. g. *Abdo*, *abdidi*, *abditum*. Sic. *Ado*, *Abfcondo*, *Edo*, *Extrado*, *Indo*, *Obdo*, *Dedo*, *Condo*, *Recondo*, *Reado*, *Trado*, *Subdo*, *Perdo*, &c. *Abfcondo*, olim habuit *Abfcondidi*, *abfconsum*. NOTA. Cavendum, nè nos fallant quædam, quæ speciem Compositorum ex, *DO*, habent: revera autem sunt aut Simplicitia; ut, *Secundo*, *Trudo* &c. aut ex aliis quàm ex, *DO*, componuntur; v. g. *Abundo*, *Redundo* &c. ex *Undo*.

Continuatur Prima Conjugatio.

Mo, No, To, Po, Vo finita.

1. Dant, U-I, Itūq; Crepoq; Sonoq; Domoq; Verōq;
 Cum Tono. 2. Sed Lavi, lotum, lautum atque lavatum
 Dat Lavo. 3. Cōpositum, ceu Proluo, tertia poscit.
 4. A, Poto, vel Potatum, vel flectito Potum.
 5. Sto, Verbū stetit, atq; statū. 6. Itit, inde Profecta
 Atque Stitum cupiunt; sed multo sapius, Atum.
 7. Nulla supina creat juvo, juvi. 8. ast adjuvo poscit
 Adjuvi, Adjutum. 9. Jovo suscipit inde sapinum.

S C H O L I O N III.

1. ISTA Verba: Crepo, Sono, Domo, Vero, &
 eorum Compolita habent Præter: in U-I, Su-
 pin: in Tum: v.g. Crepo, Crepui, Crepitum. **NOTA.**
 Discrepo, Increpo, habent etiam in AVI, & Atum:
 quanquam, Increpo, melius Increpui, increpitum.
 Vide Cap: XIV. Schol: X. num. 4.

2. Lavo, habet Præter: Lavi, Supinum tri-
 pliciter: Lotum, Lautum, Lavatum.

3. Composita ex Verbo, Lavo, omnia sunt
 tertiæ Conjug: & habent Præter: in U-I, Su-
 pin: in Utum, v.g. Abluo, Eluo, Diluo, Proluo.
 Olim & ipsum, Lavo, fuit tertiæ.

4. POTO, habet Præter: Potavi, Supinum
 dupliciter: Potatum, vel, Potum unde, Potus,
 Substantivum & Adjectivum.

5. STO, habet Præter: Steti, Supin: Statum.

6. Composita ex Verbo, STO, habent Præ-
 ter: in ITI; Supin: dupliciter in ITUM: me-
 lius in ATUM. v.g. Consto, Cōstiti, Cōstitutum,
 vel, Cōstatum. Sic. Adsto, Asto, Exsto, Insto, Obsto,
 Præsto,

Præsto, Resto, Substo. * Cic: l. 6. ep: 8 Fam. se præstaturos. * Plin: l. 18. c. 3. *Constaturus minimo impendio fructus.* Maxime autem Participia Futuri, *Aurus, retinent, ut Constaturus &c.*

7. *Juvo*, habet Præteritū, *Juvi*; Supinō caret.

8. *Adjuvo*, habet Præter: *Adjuvi*; Supin: *Adjutū*.

6. Defectus Supini, & eorum quæ à Supino formantur, in Verbo, *Juvo*, suppletur ex Verbo; *Adjuvo*. **NOTA.** Non te moveat, quod Sallustius in Jugurtā dixit: *Ratus id quod res monebat, frequentiam negotiatorum & comœatu Juvaturum exercitum &c.* Authorem enim hic observatur à plurimis eruditis, studiosè consuetari loquendi verustatem; & qui illi ex Principibus Latini sermonis suffragetur in simili Verbi *Juvandi* usu, nullus exstat.

SECUNDA CONJUGATIO.

1. Præteritum per U-I, per Itumq; supina rōpōnit Rite secunda; velut *Moneo, monui, monitumq;*
2. Dat *Doceo, doctum.* 3. à *Teneo* deducito, *Tentum.*
4. *Censeo* amat *censum.* 5. *donabit* *Misceo, Mistum.*
6. *Sorbeo* cum sociis tantum sibi sorbuit, optat
7. Quod dat U-I, Neutrum, *Timeoq;* carento supinis *Ut, Madeo, studeo, Rubeo.* 8. *Vult, Torreo, Tostum.*
9. *Præbeo, Itum, & Valeo, Placeo, Careoq; Licetq; Pareoq; & Doleo, Galeo, Jaceoq; Nocetq;*
10. *Prædeo, cum, Video, Di, Sum.* 11. *sedeo* tamē effert S geminō sessum. 12. *Stridi* dat, *Strideo* solum.
13. *Mordeo* Præteriti geminatur prima, *Momordi, Morsum.* 14. *flectuntur* sic, *Spōndeo, Pendeo Tondet.*

1. Verba secundæ Conjug: habent Præteritum in *U-I*; Supinum in *ITUM*; v. g. *Monéo, Monui, Monitum. Taceo, Tacui, Tacitum.* Composita tamen illius carent Supinô: *Conticeo, Obticeo, Reticeo, Conticui, Obticui, Reticui.* Contrâ, *Arcéo*, simplex habet Præteritum tantum, *Arcui*; Composita tamen etiam Supinû in *itum*, habent; ut, *Côérceo, Exerceo, Còércui, Còércitum &c.*

2. *Doceo*, habet Præter: *Docui*, Supinum, *Doctum.* SIC & Composita; *Edoceo, Dedoceo &c.*

3. *Tenéo*, cum Compositis habet Præter: *Tenui*; Supinum, *Tantum, Contineo, Continui, Contentum.* SIC *Obtineo, Retineo, Sustineo, Detineo &c.*

4. *Censeo*, cum, Compositis habet Præter: *Censui*, Supin: *Censum.* NOTA. Ab antiquo *Censio*, 4æ. Conjug: *Censivi, Censitum.* Inde Participium à Composito, *Recensio, Recensitus*, hactenus in usu est.

5. *Misceo*, cum Compositis habet Præteritum, *Miscui*; Supinum dupliciter, *Misum* vel, *Mixtum.* Sic. *Admisceo, Commisceo, Inmisceo, Permisceo &c.*

6. *Sorbeo*, cum Compositis habet Præterit: *Sorbul*; Supinô caret. Lucanus usurpavit, *Absorpsi.* Inde suspicantur aliqui, usitatum olim fuisse, *Sorbo Sorpsi, Sorptum, & Composita; Absorbo, absorpsi absorptum &c.* Quæ non lat tunc usurpari videntur posse.

7. Verba Neutra secundæ Conjug: quæ habent

bent Præteritum in U-I, item *Timeo* (quod modò est Activum, modò Neutrum) carent Supinîs. v. g. *Madeo, Madui &c.*

8. Excipitur *Torreo* cum Compositis, quia habet Præter: *Torrui*; Sup: *Tostum*.

9. Excipiuntur item hæc, *Præbeo* (quod & Activum esse potest) *Valeo &c.* in carmine, quæ habent Præter: in U-I; Supin: in, Irum.

NOTA. Licet autem Supina horum Verborum parum in usu sint; Participia tamen: *Præbiturus, Valiturus, Placiturus, Cariturus, Licturus, Pariturus, Doliturus, Notiturus &c.* Usitatissima sunt.

10. *Prædeo, & Video*, habent Præter: in DI; Sup. in SUM,

11. *Sedeo*, habet Præter: *Sedi*, Sup: *Sessum*, per, S, duplex. Sic Cõposita; *Affideo, Insideo, Resideo &c.*

12. *Strideo*, habet Præter: *Stridi*, Supinò caret.

13. *Mordeo*, 14. *Spondeo, Pendeo, Tondeo*, habent Præter: in DI; Sup: in SUM: & primam syllabam geminant in Præterito. *Momordi, Spondidi, Pependi, Totondi; Morsum, Sponsum &c.*

Continuatur secunda Conjugatio.

1. Præteritum finita *Veo, Vi; Tumq; supinum Formant; ut Moveo.* 2. à, *Caveo deducito, cautum.*

3. A, *Faveo, Fautum.* 4. sed *Ferveo, ferbuit, optat.*

5. *Flaveo nîl, Paveo, Conniveo, Liveo, poscunt.*

6. Si, Sum, dat *Maneo.* 7. verum hinc orta, eminet atq; *Prominet, Immineoq; volunt, minui, absque supino.*

8. *Hæreo, cum svadet, mulcetq; & mulget, & ardet, Tergeoq; & Rider, si, Ium.* 9. sed *Torqueo, tortum.*

10. *Vult, Iussi, ac jussum, Jubeo. 11. ast, Indulgeo, si, tû.*

12. *Urgeo*, *fi*, tantum. 13. *sic Fulgeo*, *turget*, *Galget*.
 14. *Lugeo*, *xi* solum, cum *Luceo*, *Frigeo*, *poscit*.
 15. *Augeo* *Præterito* facit *Auxi*, *auctumq;* *supino*.

S C H O L I O N V.

1. Verba secundæ Conjug: desinentia in VEO, habent Præter: in VI; Supin: in Tum; v. g. *Moueo*, *m vi*, *Motum*. Sic, *Amoveo*, *Admoveo*, *Submoveo*, &c. Sic *Foras*, cum Complicto *Refoveo*, *Confoveo*.

2. *Cavo*, 3. *Faveo*, habent Præter: in *Avi*, Sup: in *Autum*. Sic *Præcaveo*,

4. *Fervo*, cum Compositis habet Præter: *Fervui*. Sup: caret. Sic, *Effervescio*, *Defervescio*. Olim fuit, *Ferveo*, vel, *Fervo*, vi, tertiæ Conjug: Por-
 etis maximè usitatum, apud quos alia etiam ejusmodi per tertiã Conjug: inflexa repe-
 rias; ut *Effulgere fluctus*, apud Virg: *Responde Poëta*, (per tertiã Coni:) apud Martialem &c.

5. *Flaveo*, *Paveo*, *Conniveo*, *Liveo*, carent Præter: & Sup: NOTA. Defectus Præteriti in Verbo, *Paveo*, suppletur per Præteritum Compositi (sive illud sit *Expaveo*, sive, ut alii volunt, *Expavesco* (*Expavi*. *Conniveo*, olim habuisse creditur, *Connivi*, & *Connixi*, hodie neutrum reperias. UT omnem nodum pueris extricemus, monendi hîc illi erunt, Præterita perfecta sermonis Patrii; *Pozolki*, *Posiniat*, *Zpla-wiat*, &c. optimè Latinè effetri per Præterens Tempus, *Flavet*, *Livet* &c. Quod in aliis quoque, etsi Præterito non careant, usitatum Latiniis est; ut, *Turget*, *Odat*, sic, *Riget*. *Zdretwiat* &c.

&c. Ratio in promptu est. Polonis nulla aut vix ulla sunt *Perfecta Verba*, *Inchoativis* ejusdē significationis respondentia: ac proinde sive *inchoata*, sive *perfecta actio* passiōve enuntianda est, eodem semper utuntur Verbo, hoc solo discrimine, quod actionem passionēve *Inchoatam Præsenti*; *Perfectam Præterito* ejusdem Verbi significant v. g. *Sinieię, żółknę, Bląkuie co &c. Posiniatem, vél, Zsiniatlem; Pożółkłem, vél Zżółkłem; Zbląkowato co.* Contra Latinis alia *Perfectorum* alia *Inchoativorum Verborum* forma est, adeo quidem; ut, quæ *Perfecta* vocantur, etiam *Præsenti Tempore* perfectam actionem passionēve, & *Imperfecto*, Plusquam perfectam significant. Unde quod nonnisi *Præterito perfecto* efferre nos possumus, Latini etiam *Præsenti* efferunt ac significant: & quod nobis non nisi *Plus quam perfecto* enuntiari potest, illis *Imperfecto* quoque enuntiatur. * Cœl: l. 8. Fam: Cic: ep: 10. *Quod tibi scripsi supra, Carionem frigere, jam calet.*

6. *Maneo*, cum Cōpositis quæ primam simplicis syllabam, *MA*, retinent integram habet Præt: in *Sl*, Sup: in *Sum*. v. g. *Permaneo, Remaneo,, Commaneo &c.*

7. Illa verò *Composita* ex, *Maneo*, quæ, *Ma*, mutant in *Mi*, habent Præt: in *U-l*, Sup: carent: v. g. *Eminco, eminuī. Imminco, Promineo.*

8. Ista Verba: *Hæreo, Svadeo &c. (in carm.)* habent Præt: in, *Sl*, Sup: in *SUM*. Sic & eorū *Composita*.

9. Torqueo, habet Præt: *Torsi*, Sup: *Tortum*.
Sic Detorqueo, Intorqueo, Contorqueo, Retorqueo,
Obtorqueo.

10. Jubeo, habet Præt: *Jussi*, Sup: *Jussum*. 11.
Indulgeo, *Indulsi*, *Indultum*.

12. Ista Verba: *Urgeo*. (14.) *Fulgeo*, *Turgeo*,
Algeo, hab: Præt: in *SI*, Supinû carent. Cæte-
ra explicatione non egent: quorum similia
alibi quoque sunt, quam in carmine habent,
claritati & Magistrorû prudentiæ relicta sũto.

Continuatur secunda Conjugatio.

1. *A Cico*, *civi*, atq; *citum venit*. 2. *Accio* quarta est.
3. *Deleo*, *etoria*, *pleo*, & *fleo*, cum *neo* in, *evit* & *etn*.
4. *Ast*, *Oleo* per *U-I*, dat Itum: 5. Composita sequuntur
(*Quæ redolēt*) patrē. 6. *Reliqua*, *evi*, et ūm q; requirunt
7. *Fert*, *Abolevit*, itū. 8. *sed vult*, *Adolevit*, *Adultum*.
9. *Audeo*, *vult*, *Ausus*. 10. *Gavissus*, *Gaudeo* poscit.
11. *Et Soleo*, *solitus*; 12. *soluiq;* aliquando *recepit*.
13. *Hæc*: *Libet*, atque *Litet*, *Tedetq;* *Pudetq;* *Pigetq;*
Et Placet, aut in *U-I*, aut in, *Itum est*, *formare licebit*
14. *Præteritô miseret*, *vult sēper habere misertū est*.

SCHOLION VI.

1. *Cico* cum Compositis habet Præt: in *IVI*,
Sup: in *itum*. *Concico*, *Concivi*, *Cóncltum*. Sic *Per-*
cico *Excico*.

2. *Accio*, 4tæ Conjug: *Activi*, *Accitum*. Sic,
Excio &c.

3. Ista Verba: *Deleo*, *Fleo*, *Neo*, & omnia Com-
posita ex *nuñtato*, *Pleo*; ut *Cōpleo*, *Impleo*, *Repleo*,
Oppleo, *Suppleo*, &c. habet Præt: in *Evi*, Sup: in *Etū*.

4. *Oleo*, habet Præt: *Olui*, Sup: *Olitum*.

5. *Com*

5. Composita ex Verbo, Oleo, quæ retinent significationem sui Patris, seu Simplicis retinēt & Præteritum & Sup: ejusdem. v. g. Oboleo, Redoleo, Suboleo, Peroleo.

6. Quæ verò non retinent significationem ejusdem, habent Præt: in EVI, Sup: in Etum. v. g. Inolio, Inolesco, Exoleo, Exolesco.

7. Aboleo, Abolevi, Abolitum.

8. Adolio, & Adolesco, Adolevi, Adultum.

9. Ista Verba Impers: Libet &c. dupliciter habent Præt: Libuit, vel, Libitum est: Licuit, vel, Licitum est: Tudit, vel, Pertasum est: Puduit, vel, Puditum est: Piguit, vel, Pigitum est: Placuit, vel, Placitum est. Sic & Composita Collibet Pertadet, Pérplacet.

10. Miseret, tantum habet, Misertum est.

TERTIA CONJUGATIO.

Finita in I-O.

1. Compositum à specio, lacio, ext ectum; 2. excipe verbum Elicio, Elicui, Elicitum. 3. Sapui, atque sapivi. Dat Sapio solam. 4. à Feci deducito Factum
5. A, Feci, Factum. 6. Dat, Fodi, ff 2plice Fossam, Et cum Compositis. 7. Cupio, Ivi, format & Itum.
8. A, Capio, Cepi, Captum. 9. Fugi, Fugitumque A Fugio. 10. à, Rapio, Rapui deducito, Raptum.
11. A, Pario. peperì, partum: sed dic, Pariturus.
12. Comperio Quartam reliqua cum prole sequetur. Præteritum, Quatio nescit. 14. sed pignora, Cussi, Et Cussum, faciunt 15. Mejo, minxi, inde, miatum.

SCHOLION VII.

1. Composita ex Verbis, Specio, Lacio, habet Præt:

Præt: Exi, Supinū, Ectum v. g. *Aspicio, Conficio, Despicio, Inspicio, Perspicio, Respicio, Suspicio*, quæ componuntur ex Specio. *Allicio, Illicio Pellicio, Composita ex, Lacio.*

9. *Sapio*, tantum habet Præteritum, *Sapui*, vel, *Sapivi*, Supinō caret. *Sapui* præsertim in Compos: *Disipio, Resipio*, ubi tatus est. *Sapivi*, imminuitur per Synopen, *Sapii*: ab eo formetur, *Sapisti, Sapistis*, novâ imminutione, Martialis. *Nubere vis Prisco, non miror, Paula, sapisti.*

11. *Pario*; habet *Peperi, Partum*: Participium tamen Futuri, *Parturus*, non *Parturus*.

12. *Comperio, Reperio, Aperio* & reliqua, quæ nonnulli credunt componi ex, *Pario*, vide infra in 4. Conjug:

14. Composita Verbi, *Quatio*, habent Præt: *Cussi*, Sup; *Cussum*. v. g. *Decutio, Decussi, Decussum*. Sic, *Excutio, Incutio; Percutio, Concutio* &c. Ipsum, *Quatio* videtur olim habuisse: *Quassi, Quassum*. Unde: *Quassa rates, & Quasso, as, ars* modò caret.

Continuatur tertia Conjugatio:

Finite in U-O.

1. *Poscit U-I, utū, verbum, u-o; ut, arguo, polluo* 2. *verū A Ruō dic, ruitum.* 3. *sed utū composita reposcunt.*
4. *Dat, Servo xi, structū.* 5. *sed fluxi dat fluo, fluxū*
6. *Nulla supina, Luo, Metuo, Batuōque, Pluōque, Congruo, Nata, nuo; ut renuo: ingruo, respuo, goscunt*

S C H O L I O N VIII.

1. Verba desinentia in U-O, habent Præt: in U-I, Supin: in Utum. v. g. *Statuo, cum Com-*
posi-

positis, Destituo, Instituo, Constituo, Restituo, Præstituo, Substituo &c Sic Arguo, Redarguo &c.

2. Composita Verbi. Ruō, habent Præt: in U-I, Sup: in UTUM. v.g. Diruo, Eruo, Irruo, Corruo, Proruo, Subruo, &c. Subrui, Subrutum &c.

3. Verba composita ex inuitato, NUO ut, Abnuo, Innuo, Anno, Renuo: item æc Verba, Luo, Metuo &c. habent Præt: in U-I, Supinis carent.

Continuatur tertia Conjugatio.

Finite in, BO, & CO.

1. BO finita dabant, Bi (ut, Glabo) bitūq; supinō;
2. Quō scabo, lābo carent. & Dāt scribo, nuboq; ipsi prū.
4. Cum reliquis, u-i, itumq; petunt decumbo, recumbo.
5. à Duxi, Ductum: 6. à Dico, deducito, Dictum.
7. Vinco, vici habet & victum: 8. dabit icit & icum
- Ico. 9. Peperci optat Parco, aut Parsi, adjice parsum.
10. SCO, finita petunt, vi, tum; ceu Nosco, Quiesco.
11. Agnosco & Cognosco in, Itum, cepere supinum.
12. Pasco dabit Pastum 13. Cōquexi, haud suscipit usq;
14. Patrum è Præteritis Verba Inceptiva suummet Defectum supplere solent. 15. hinc Nomine nata Præteritis omnino carent: caruere Parentes,
16. Disco petit, didici tantum; 17. sic Posco, Poposci,
18. Compesco, per, U-I, Dispescoq; tolle Supinum.

SCHOLION IX

1. Verba desinentia in BO, habent Præteri in BI, Sup: in Bitum. v. g. Bibo, Glabo, cum Compositis &c.

2. Scabo, Lābo, hab: Præt: in BI, Supinis carēt.

4. Vide supra Schol: II. * 13. Conquinsco, olim habuit, Conquexi hodie jam nihil habet. 14.

14. Verba *Inceptiva* leu *Inchoativa*, *SCO* finira, mutuuntur *Præteritum* à suis *Perfectis Verbis*, ut, *Calesco*, *Incalesco*, *Frigesco*, *Refrigesco*, *Perfrigesco*, *Senesco*, *Consenesco*, *Tepeſco*, *Sveſco*, *Aſſveſco*, *Deſveſco*, *Inſveſco*, *Conſveſco* &c. mutuuntur, *Calui*, *Fruxi*, *Senui*, *Tepui*, *Suevi*, *Incalui*, *Refruxi*, *Perfruxi*, *Conſenui*, *Aſſuevi* &c. à *Perfectis*: *Caleo*, *Frigeo*, &c. etiamſi horum aliqua minùs jam uſitata ſint. ut, *Seneco*, *Tepſeo*, *Sueo* &c.

14. Ideo *Inchoativa* quæ à *Nominibus* tantum proveniunt, omnino carent *Præteritis*, quia non habent unde mutuuntur. v. g. *Ingraveſco*, *Lapideſco*, *Harbeſco*, *Sylveſco*, *Sterileſco* &c. quæ à *Nominibus*: *Gravis*, *Lapis*, *Herba*, *Sylva*, *Sterilis* &c. deducuntur.

Continuatur tertia Conjugatio.

Finiva in, Do.

1. *A*, *Do*, *Præteritum* ſumes, *Di*, *Sûm*q; *Supinum*;
Ut, *Mando*, *Mandi*. 2. *Fundo*, cum ſcindere, *Fiundo*
N, perdunt: 3. *geminant*, *S. Findo*, & ſcindo ſupinâ.
4. *Fido* cupit, *Fis*9. 5. *Pandi*, vult *Pâdere* *Pâſum*.
6. *Tundo* facit *tûcudi*, *tunſum*. 7. ſua pignora, *tuſum*.
8. *Dat*, *Cecidi* *Caſum*q; *Cado*: 9. ſed *Cedo*, *Cecidi*
Et Caſum. 10. *Tentum* vel *Tenſum*, *tendo*, *tetendi*.
11. *Pendo*, *pependit* amat *penſum*. 12. ſed *Redo*, *pepédi*
Solum. 13. *Di*, tantum *Sido*, *Stridô*q; *Rudô*q;
14. *Dant*, ſi, *ſum*, *Lado*, *Claudivo*; cum *Divido*, *Ludo*,
Ac Rodo, *Trudo*, nec non cum *Plaudere*, *Rado*.
15. *Vado*, *niſi*: 16. *Vaſi*, & *vaſum* cōpoſta repoſcunt.
17. *S*, *geminô*, *Ceſſi* & *Ceſſum* cum *Pignore*, *Cedo*.

S C H O L I O N X.

1. Verba desinentia in DO, habent Præter: in DI, Sup: in SUM, v. g. Cudo, Cudi, Cusum. Sic Mando, zuię, nam, Mando, Roskázuię. potecám &c. primæ est, habetque as, avi, atum. NOTA. Scando, olim habuit, Scandi, Scansum, hodie utroque jam caret Composita tamen habent, DI, & SUM, ut, Ascendo, Conscendo, Descendo, Exscendo &c.

2. Fundo, Scindo, Findo, amittunt, N, in Præter: & Sup: v. g. Fudi, Fusum &c. SIC Composita.

3. Præterea, Findo, & Scindo habent Supinū per duplex S, Scissum, Fissum. Sic Cōposita Abscindo, Discindo, Præscindo, Rescindo, Dissindo &c.

4. Fido, habet Præterit: Fissus sum. Sic: Diffido, Confido. * Invenies tamen, Considerunt, apud Liv: l. 4. dec: 5.

10. Tendo, cum Compositis, habet Præter: in DI, & Sup: in SUM, vel, TUM, ut, Contendo, Extendo, Distendo, Obtendo, Ostendo, Portendo, Præterendo. Quanquam Contensum & Contensum: Ostentum & Ostentus, vix jam reperiās.

13. Sido, Serido, Rudo, tantum habent Præterita: Sidi, Seridi Rudi, Simplex, Sido, sæpius, Composita Confido, Subfido &c. semper fere Præterit: & Sup: mutuuntur à Sedeo. Sido est apud Colum: l. 12. c. 14.

Continuatur tertia Conjugatio.

Finita in, Go, Guo, Ho.

1. Go, vel, Guo, faci: xi, tum; 2. tamen ista Supinis. N, tria deperdunt Stringo, cum, Fingero, Pingo.

3. Tango

3. *Tango capit, Tetigi Tactum.* 4. *Egi poscit & actum*
Cogo, Ago, cum Redigo. 5. *tantum Egi, Prodigio, dego.*
 6. *Pango petit pepigi, aut, panxi;* 7. *sed pignora, Pegi*
(Impingo velut, Impegi) Pactumque supino
 8. *A, Lego sit legi, lectum.* 9. *dat Fringere fregi,*
Et Fractum. 10. *Pango pūpugi punctumq; repōnit.*
 11. *Compositis dederis punxi: sed deme: Repungo.*
 12. *Negligit, Exi, ectum, cum Intellego, diligo poscit*
 13. *Spargo facit, si sum, pariter cum, mergere, tergo.*
 14. *Figo cum Frigo, xi, xum.* 15. *Sugo, Angoq; tantum*
 16. *Xi.* 16. *Vebo dat, vaxi, vectum.* 17. *Traxi à Trabo,*

SCHOLION XI. (Tractū.)

1. Verba desinentia in GO, vel, GUO, habet
 Præter: in XI, Supin: in CTUM, v. g. *Plango, Plan-*
xi, Planctum. Sic: *Tego, Cōt-go, Dētego, Rētego,*
Obtego &c. Surgo, Assurgo, Exsurgō, Insurgō, Re-
surgō &c. Rego, Arrigo, Dirigo, Erigo, Amigo,
Instigo, Constigo, xi, ctum (sed Prostigo, as, avi-
atum.) Corrigo, Porrigo, Pergo &c. Exstinguo, Re-
stinguo &c.

4. *Cōgo, Coēgi, Coactum; Ago, Egi, Actū,*
Redigo, Redēgi, Redactum.

5. *Prōdigo, Prodēgi; Dego, Degi, tantum: su-*
pinis carent

6. *Pango, Præter: dupliciter: Pepigi, vel, Pan-*
xi, Sup: Pactum.

7. Composita Verbi, *Pango*, habent Præter:
 in PEGI, Supin: in Pactum v. g. *Compingo, Com-*
pegi, Compactum. Sic: *Impingo, Oppingo.* sed, *De-*
pango Præter: Depanxi, Sup: Impactum, apud Plin.

11. Composita Verbi, *Pungo*, habent Præter:

in XI, Sup: in Cium. v. g. *Expungo, Expunxi, Expunctum.* * Plaut. *Expunctus miles.* Sic: *Dispungo, Compungo.* * Cic: l. 2. Offic: *Threjiciis notis compunctus.* REPUNGO tamen potius habet, *Repupugi, Repunctum.*

15. *Sugo, Suxi, Ango, Anxi, Supinis carent.* *Sugo*, tamen & ejus Compositum, *Exsugo*, habuere aliquando, *Suctum, Exsuctum*: unde Substantivum, *Suctus*, hodieum in usu est. Plin: *Bibunt aves suctu.*

Continuatur tertia Conjugatio.

Finita in, Lo.

1. LO, luit, atque; litum: 2. sed Alo deposcit & altum.
3. A, Colo, d.c. Cultum: 4. Consultum Consulo gignit.
5. Oculoq; occultum. 6. Falsum dat Fallo, Fefelli.
7. Nulla supina Volo, cum Nolo, nulla Refello.
- Nulla capit Malo, cum Psallo. (8. cui dato, Psalli.)
- Ante-que-Cello carent, Præcello, Excello supinis.
9. Perculit, & Culsum Percello, 10. Velloq; Velli,
- Vulsum, 11. Pello capit, Pepuli, Pulsumq; supinò.
12. Sustulit & latum, Tollo. Teturdi dedit olim.

SCHOLION XII.

1. Verba quæ desinunt in LO, habent Præt: in LU I, Sup: in Litum. v. p: *Molo, Molui, Mólitū.*

2. Alo, Præt: *Alui*, Supin: dupliciter: *Alitum*, vel, *Altum*.

7. Ista Verba *Volo, Nolo, Antecello, &c.* (in carm.) habent (Præt: in U-I, Supin: car.) * 8. *Psallo*, etiā caret Supinò, sed Præt: habet *Psalli*.

6. *Percello*, Præt: *Perculi* (rarò, *Perculsi*) Sup: *Perculsum*.

10. *Vello*, cum Compositis, Præter: *Velli*,
S (rarò,

(rao, *Vulsi*,) *Supinô, Vulsûm. Sic Avello, Con-
vello Evello, Revello.*

Continuatur tertia Conjugatio.

Finita in Mo, No, Po, Quo.

1. Mo. per, u-i, dat itum. 2. tremo dat tremui absq; *supinô;*
3. à Promo, Demo, Psi PTUM, cum Sumere, Como.
4. Eni, emptum dat emo. 5. premo pressi, S. 2. plice. pressum.
6. Pmo facit, Posui, Positum. 7. Genui Genitumq; Dat Gigno 8. Cerno, Crevi: 9. Compositaq; Cretum.
10. At cum pro, video, sumes, spoliabis utroque.
11. Vult, Cecini Cantumq; cano: 12. cinui dat E. entum Conq;no cum reliquis, 13. Stravi stratumq; requirit Serno. 14. Petit sperno, spreui spretumq; 15. Beatum est Prae Lino: Lini. Livi, Leviq; Litumq;.
16. Psi, ptum Contemno. 17. Sino vult. siviq; situmq;.
18. Po finita ferent, Psi, Ptum; ceu, Repere, Carpo.
19. Rumpo dabit, rupi, ruptum. 20. Strepui strepitumq; Vult strepo: 21. datq; Coquo, coxi, coctumq; *supinô.*
22. Linquo sibi, liqui tantum: 23. sed Pignora, listum.

SCHOLIUM XIII.

1. Verba in MO, terminata habent Præt: in U-I, Sup: in ITUM, v.g. Gemo, Gemui, Gemitum. Sic Vomo, &c.

3. Cerno, *Dochodzę swego, Upominam się o swo-
je*, Præt: Crevi. Supinum vix in usu invenias.

* 9. Composita tamen Decerno, Discerno. Excerno, Secerno, habent Præt: Evi, Supinô, Etum; ut, *Decrévi Decrétum &c.*

10. Cerno, *Widzę, Discerno, Razeznam, Roz-
zeznawam* carent Præt: & Supin.

12. Composita Verbi. Cano, Præt: in Cinui, Supin: in Entum. v. g. *Accinui, Accentum.*
Sic: *Côncino, Occino, Pracino.*

25. Lino,

sero, *Wkładam, wtykam, wprawiam: Consero*
(quod semper habet Accus: Manus &c.)
Bie się z kim, Exsero, Wystawiam, Wyciągam,
Delero, Porzucam. NOTA. Obsero, & Résero
primæ Conjug: sunt, habentq; avi, atum: quia
nō à Verbo, Sero, sed à Nomine, Sera, ducuntur.

Reliquum tertiæ conjugationis

Finite in, To, Vo, Xo.

1. Dant *Flecto & Plecto, Xi. xum. cum Nectere. Pecto.*
2. Et, *xu i, amant Pecto Nectōq; 3. Peto. Ivit & Itam.*
4. *Verto facit verti versum. 5. dat Mittere Misi,*
Ac Missum 6. Meto. Messui habet, S duplici, messum.
7. *Sisto stiti stitum. Activum. 8. Neutrale sequetur*
STO, Verbum 9. Composita Stiti. petiere stitumq;
10. *Præteritum, Sterto. tantummodò stertuit, optato.*
11. *Vivo, feret Vixi. Vitum 12. Solviq; solutum*
Solvo: 13. Sic Volvi donabit, Volvo, Volutum.
14. *Dénique Texui habet. Teno, Textumq; supinum.*

SCHOLION XV.

1. *Flecto, Plecto, Necto, Pecto habent Præt: in*
XI, Sup: in XUM. v. g. Flecto, flexi, flexum. Sic
Deflecto, Implecto, Annecto, Connecto, Depecto &c.
2. *Præterea, Pecto, &, Necto, habent Præt etiā*
Pexui, Nexui. Sic & Composita
7. *Sisto quando est Activum, habet Præt:*
Stiti, Supin: Statum.
8. *Cum verò est Neutrum, Præteritum &*
Supinū habet ita sicut, Sto, videlicet: Steti, Statū.
9. *Composita Verbi, Sisto, omnia sunt neu-*
tra, & habent Præt: in Stiti, Sup: in Stitum. v. g.
Abstisto, Abstiti, Abstutum. Sic: Desisto, con-
sisto, Existo, Insisto, Obfiste, Perfisto, Subsisto.

NOTA. I. *Existo*, habet etiam, *Exstatum*: unde, *Exstaturus*, apud Ulpian. 29. Digest: Tit. 2. l. 6. Quanquam ego malim eo loco, *Exstaturus*, ducere ab *Exsto*. II. Hæc ejusmodi Supina Compositorū Verbi, *Sisto*, vix apud idoneū Authorem (præter nonnullos Grammaticorum) reperias. III. Ut pueris nodum extricemus: *Sisto*, Activumne sit an Neutrū, ex usu ipsius cognoscitur: hac enim significatione, quā uti illo inter loquendum non possumus, nisi cum Accusativo, Activum est: aliā, quā Absolutè usurpari potest, est Neutrū. Id quod Polonis Pueris ex vernaculo idiomate licebit assequi: nam sicut Vernacula hæc Verba: *Zaśląwiam*, *Hamuję*, *Tamuję*, *Stawiam* omnino Accusativū polcunt, ita & *Sisto*, cum idem; quod illa, significat: v. g. *Sisto lacrimas*, sanguinem; *Sisto cursum*, imperum, torrentē; *Sisto reum judicii*: *Sisto me in acie* &c. Quāquā hoc ultimū aptius Polonus efferat: *Stawiam na placu*; unde Latinè quoque absolutè efferri potest: *Sisto in acie*. Cum Verò *Sisto*, significat, *stoję*, *stawiam*, *przestawiam*, *polegam na czym*, uti hæc Verba, ita ipsum quoque, *Sisto*, Absolutum est & Neutrum. Ad hunc modum cætera quoque hujus modi Verba, ut, *Abstineo*, *Fastidio*, & alia quæ modò Activa, modò Neutra sunt, ad captum puerorum exponi possunt.

QUARTA CONJUGATIO.

1. Quarta dat. Ivi. Itum; 2. mavit. sepelire, sepultum.
 3. Sentio ut. A. 4. dat. Amixit. Amictum
 5. V. orui, Affectu quod ferme Veniit op.
 6. per. U. I. variantur. 7. Com.

7. *Comperit* & *Reperit* Sociorum à lege recedunt.
 8. *Dat Venio*, *veni*, *ventum*. 9. *PSI. Sepio. Sepium*.
 10. *Singultumq;* facit *singultio*. 11. *Sancio*, *sanxi*.
Sanctum. & *Sancitum*: 12. *tum vinxi Vincio. Vincitum*
 13. *Vult salio salii*. *saltum*; 14. *sed Pignora sultum*.
 15. *Haurio fert hausti atq;* *haustum*; 16. *sed Fartio, farsii*
Fartum: 17. *sic farsii fartum dat Sarcio*: 18. *Fulsi*,
Fulcio habet fultum. 19. *Nildant Meditatio verba*.
 20. *Esurio, excepto. quod ad. Ivi. assumit* & *Itum*.
 21. *Ad Quartam Queo, cum Nequeo referatur, Eoq;*

S C H O L I O N XVI.

1. Verba Quartæ Conjug. habent Præt: in *IVI*, Sup: in *ITUM*; v.g. *Audio. Audiui. Audistum. Sic. Munio, Polio. Fastidio* &c.

2. *Sepelio. Sepelivi. Sepultum*. * 4. *Amitio. habet Præt: Amixi. vel. Amicui; Supin: Amictum. Amicui. dixit Brutus apud* Diomedem, *Amixi: Varro, quem sequi malim. Amicivi. caret autoritate.*

5. *Veneo. Venivi. vel. Venii; Venum. usitatus est. Venii. Venum. jure negaveris Supinum esse propriè: potius enim est Adverbium. aut Nomen: certè Venus. sive. Venus. us. Prædaž. Substantivum. 4. decl: legitur apud Apuleium. Ideo in Verbo Veneo. à voce hac Supino simili. Venum. non ducitur Participium Futuri. Venurus: sed potius ex. EO. & Venum (Idè ná prædaž) suppletur: Venum iturus. vide suprà Cap: XII. Schol: 5.*

6. Verba desinentia in *Perio* habent Præt: in *U-I*, Sup: in *ERTUM*. v.g. *Aperio. Aperui. Apertum. Sic Operio, Quidam hæc Composita esse ex. Pario credidère. Res est aut incerta. aut omnino improbabilis. Nec obstat. aliud eorum simplex. quod quidè usitatum sit. reperiri: non posse: plura enim in talia inventas: pauca afferim9. Iuduo. Exuo. Impleo. Expleo &c. Impedio. Expedio. Præpedio &c. vide Rhenium.*

7. *Comperio. Reperio, habent quidè Supina in ER-TUM. Præterita tamen Comperi. Reperi: non Comperui. Reperui.*

13. *Salio, Salivi, vel, quod longè usitatus, Salii; Supin: Saltum.* * Virg: 2. Georg: *Mollibus in pratis unctos Salire per utres, Salui in usu vix est.*

14. Composita Verbi *Salio*, Præt: in *IVI*, vel in *U-I*; Sup: in *ULTUM*. v. g. *Affilio, Affilivi, Affilii, Affilui, Assultum*. Sic, *Desilio Exsilio, Insilio, Refilio, Subsilio &c.* * Liv: l. 1. *Remum, novos transsiluisse muros.*

19. Verba Meditativa (de quib: vide in Rudim.) carent Præt. & Sup: NOTA. Non omnia quæ in *Rio*, desinunt, pro Meditativis habenda sunt, Certè *Ligurio, Scaturio, Cucurrio*, nihil minùs quàm Meditationem ejusmodi significant; ideòq; & Præt: in *Ivi*, & Sup: in *Itum*, habent: præterea contra omnium Meditativorù legem, u, producant. * Hor: l. 2. Sat, 4. *Tractavit manibus calicem, dum furta ligurit.*

20. *Esurio*, quamvis Meditativum sit, habet tamen Præt: *Esurivi*; Sup: *Esuritum*.

21. Vide lluprà Cap: IX. Schol. I. num. 6

DE PRÆTERITIS VERBORUM COMMUNIUM & DEPONENTIUM.

1. Si dare Præteritum vis Deponentibus aptum, Expedi Activas illis affingere voces;
Ut, Vereor. Vereor: Veritum fluet inde supinum.
Indeq; Præteri.um. Veritus sum: ita cætera formes.

EXCEPTIONES.

2. Respuat hanc legem Proficiscor; namque. Profectus.
Donat: 3. & Ulciscor facit. ultum: 4. adipiscor adeptus
5. Dat Fateor. passus; 6. Festus tua Pignora maluit.
7. Orbum est Diffiteor. 8. Questus. queror; 9. atq; locutus
Fert loquor: 10. at Nitor Nisus vel Nixus anabit.
11. Metior & Mensis. 12. Patior. passus. 13. Reor autem
Dat

Dat. Ratus. 14. Oblitum vult Obliviscor. 15. & Utor
 Usus. 16. Expergiscor vult Experrectus habere.
 17. à Frigor. est Fructus 18. verum à. sequor. ede. secutus
 19. Dat Gradior Gressus. 20. Misereri redde Misertus.
 21. Nanciscor. Nactus faciet. 22. Pactusq; Paciscor.
 23. Comq; miniscor habet Commentus. 24. & Ordior orsus.
 25. Mortuus à Morior. veniet. 26. Feret Ortus Oriri.
 Nascor amat; Natus. 28. per Iturus flecte Futurum
 In tribus extremis: normam. Moriturus. habebis.

S C H O L I O N XVII.

1. Sivas dare aptum Præteritum Verbis De-
 ponentibus & Communibus: affinge illis vo-
 cem Activā i: O. v. g. *Versor*, Vereo: huic
 activæ voci adde congruum Præteritum Acti-
 vum, & Supinum. v. g. *Vereor*, *Verui*, *Veritum*. &
 jam ex Supino habes Participium, *Veritus*, ex
 quo, adjecto Verbo SUM, habebis Præteritum,
Veritus sum. Sic *Abominor*, *Stomachor* *Grassor*, &c.
 Primæ. *Polliceor*, *Mereor* &c. Secundæ. *Ample-*
ctor, *Prævertor*, *Complector* &c. Tertiæ. *Largior*,
Impertior, *Mentior* &c. Quartæ.

EXCEPTIONES.

6. *Confiteor*. *Confessus sum*; *Profiteor*. *Professus sum*.

7. *Dissiteor* caret Præteritō

26. *Orior* cum Compositis; *Adorior*. *Exorior*. *Suborior*.
 habet Præter: *Ortus sum*. *Adortus. sum* &c. Omnia hæc
 fuere olim Quartæ Conjug: hodie solo infinitivo Mo-
 dô ad Quartam spectant. habentq; *Oriri*. *Adoriri* &c.
 De cætero sunt Conjug: tertiæ. *MORIOR* pariter cum
 Compositis olim fuit 4æ. Conj: modo ex toto est Ter-
 tiæ. Infinitivi ejus *Moriri*. *Emoriri* &c. vix jam leguntur
 successere enim his: *Mori* & *Emori* &c.

FINIS LIBRI PRIMI.

. EMMA.

Libri II. Caput I.
EMMANUELIS ALVARI
è SOCIETATE JESU.
DE INSTITUTIONE GRAMMATICA
LIBER II.
De octo Partium Orationis
Syntaxi sive Constructione.

QUID ET QUOTUPLEX
CONSTRUCTIO.

CAPUT I.

SYNTAXIS Græcè, Latinè *Constructio*, est
Recta Partium Orationis inter se compositio.
Ea porro recta cenienda est, quâ usi sunt
Authores, qui purè & emendatè scripserunt.
2. Constructio hæc duplex est: *Transitiva*,
& *Intransitiva*. TRANSITIVA dicitur, cum *Partes*
Orationis Obliquos Casus regunt. PARTIUM autem
nomine omnes intelliguntur; exceptâ for-
tassis *Conjunctione*, quæ non tam suos *regere*,
quàm alienos potius *Casus* videtur colligâ-
re aut disjungere. En exempla. NOMINIS *
Persius sat. 5. *Vive MEMOR letibi, fugit hora &c.*
* Cic. de Clar. Or. *Fuit sext. Ælius juris qui-*
dem civilis omnium peritissimus * PRONOM: Cic.
Fam: l. 6. ep. 21. *Jam Id ætatis sumus &c.* Id.
de Or. l. 2. *Quoniam Id temporis est, surgendum*
censeo * VERBI. Id. Att. l. 2. *Pompejus amat nos,*
carosq; habet. Terent. Heaut. act. 1. *Clinia re-*

2 Quid & Quotuplex sit Constructio:
rum suarum satagit. * PARTICIPII. Cic: Att: l.
12. *Quae res forsitan sit refricatura vulnus meum.*
Plin: lib. 18. c. 3. *Constaturus minimò impendiò
fructus.* * PRÆPOS: Ovid: l. 4. *Trist. Fortior
in fulva novus est gladiator arena* * Sulp. ad Cic.
l. 4. *Famil. ex Asia rediens cum ab Aegina Me-
garam versus navigarem.* * ADVERB. Cæs. Bell.
Gall: l. 1. *POSTRIDIE ejus diei Caesar praesidi utris-
que castris, quot satis esse visum est, reliquit.* * IN-
TERJECT. Cic. l. 14. ep. 4. *O me perditum! O me
afflictum!*

3 INTRANSITIVA Constructio dicitur,
quando Oratoris Partes nullum Casum Obliquum
regunt. Ubi iterum Partium nomine omnes,
ut supra, intellige. Id. Philip. 3. *Pax est tran-
quilla libertas, &c.*

4 Utraque hæc Constructionis species in
Justam & Figuratam dividitur. JUSTA dicitur,
in qua neque redundat, neque desideratur quicquam;
Id est, quæ omnibus numeris expleta atque perfecta est.
* Cic. l. 1. Fam. ep. 1. *Ego omni officio, ac poti-
us pietate erga te, ceteris satisfacio omnibus; mihi
ipse nunquam satisfacio.*

5. FIGURATA vocatur illa, in qua aut a-
liquid desideratur, aut redundat, aut alienum locum
obtinet. * Cic: Att: l. 15. *Ego si, Tiro ad me, co-
gito in Tusculanum, desiderantur hic duo Ver-
ba sic: Ego, si Tiro ad me venerit, cogito profi-
cisci in Tusculanum; cætera vide infra l. 2. c. 21.*

6. De figurata Constructione copiosius po-
stremò hoc libro dicendum nobis erit. Nunc

Libri II. Caput II.

3

à *Iusta*, eaq̃ *Intransitiva*, quòd facilior expeditiorq̃ sit, initium faciemus.

7. *Intransitiva* igitur *Constructio* maxime elucet 1. in *Verbis Absolutis*. 2. in *Casib9* similibus copularis, 3. in *Concordantiis*.

8. Est autem *Concordantia*, seu *Convenientia*, quando *Orationis Partes* in *certis Accidentibus* si-
ve *Attributis*, puta: *Genere*, *Numero*, *Casu*, *Persona*, *ceterisq̃*, ejusmodi *inter se se conveniunt*.

9. Unde quinque potissimum sunt ejus genera I. *Verbi cum Nomine*. II. *Substantivi cum Adjectivo*. III. *Relativi cum Antecedente*. IV. *Substantivorum ejusdem rei plurium*, quæ ideo *Continuata* appellântur. V. *Interrogationis cum responsione*. *Adverbiorum & Conjunctionum* quædam, quæ cum *certis Verborum Modis* construuntur, quanquam ad hoc genus *Concordantiarum* referri meritò videantur; de illis tamen alibi agendū duximus. v. l. I. Cap: 9. & infra Cap: 19. & 20.

DE CONCORDANTIIS

CAPUT II. P. S. O. I. C.

PRÆCEPTUM I DE NOMINE CUM VERBO:

VERBUM Personale *Finiti modi* antecédit *Nominativus* apertè vel occultè, ejusdem *Númeri & Personæ* * Cic: Fam l. 14. ep. 18. *Si vales bene est, ego quidem valeo.*

2. Verbum verò *Infiniti modi* ante se *Accusativū* habet. * Cic: Att: l. 15. *Hunc quidem nimbū, cito transisse letor.*

APPENDIX Gen: 9. M. C. de uno Recto.

1. *Nominativi Primæ & Secundæ Perso9*

næ; Ego, Tu, Nos, Vos, fere non apponuntur aperte Verbis Finitis, nisi cum personam personæ opponimus: aut cum plus significamus, quàm dicimus. * Cic: Philipp: 8. *Ego conservare coloniam Populi Romani cupio: tu expugnare studeo*. * Ad Heren: l. 4. *Ego capitis mei periculò patriam liberavi; vos liberi sine periculo esse non curatis*. * Cic. in Verr. act. 4. l. 3. *TU innocentior quàm Metellus? TU, plus significat, quàm vox ipsa per se sonat*.

2. Verbum Infinitum interdum partes Nominativi agit. * Ter. Heaut. act. 3. lc. 2. *Non est mentiri meum*.

3. Item Verbum cum suo Casu. * Cicero: Fam: l. 7. ep. 3. *Vacare culpâ magnum est solatium*.

4. VERBA: Apparet, Fugit, Fallit, Præterit, Latet, Patet &c. sæpissimè Nominativi locò Membrum Orationis habent. * Cic. Att. l. 2. *Apparebat illas literas non illius esse*. * Idem eid. l. 6. *De Dionysio fugit me ad te antea scribere*. * Id. in Or. *Quem queso nostrum fefellerit, ita vos esse facturos?* * Id. ad Silium l. 13. *Non me præterit, nos eam rem Ephesi expertos esse*.

5. IDEM accidit nonnunquam & verbis Passivis, cum more Impersonalium usurpantur: talia sunt: Dicitur, Fertur, Narratur, Putatur, Creditur, Scribitur, Nuntiatur, Spargitur in vulgus, Traditur, Concluditur, Videtur, &c. * Cicero de Amicitia. *Tarquinius dixisse fertur* &c. * Id. 5. Tusc. *Ex quibus, bonorum beatam esse vitam, concluditur*. * Plin: l. 8. c. 32. *Qualem fuisse*

fuisse traditur Q. Sertorii cervam. * Cic: 5. Tusce:
Non mihi videtur ad beatè vivendum satis posse
virtutem.

6. HÆC TAMEN loquendi ratio minùs probatur, malim igitur dicere Passivè Personaliter, *Tarquinius dixisse fertur*. Vel Passiva Activè efferre: *Tarquinius dixisse ferunt*.

7. Porro *Orationis Membrum* vocant Grammatici, quando Nomina, aut Pronomina, aut Verba, aut Principia Casûs locò habent quendam verborum circuitum, v.g. *Non sum ignarus, quanta Parentes mei fecerint, tulerintq; meâ causâ*. * Scio quis Catilinam oppresserit. * Vehementer admiratus sum, quod nihil ad me literarum dederis.

Poterunt autem hoc tirones cognoscere, interrogativò, Quis, appositò ad Nomen illud, aut Verbum, vel Participium, quod in controversia est. Nam si Interrogativo huic respondebitur directè per casum ipsiusmet Nominis, aut Verbi, vel Participii, signum id erit, nullum adesse Orationis Membrum: sin secùs; Membrum ponitur Casûs locò. Res in adductis exemplis patet: si enim proferenti mihi primas has voces, *Non sum ignarus*, abrumpat quis sermonem, & roget: Cujus? id est, Cujus non es ignarus? si primum è superioribus exemplis continuare voluero, cogar uti circuitu illo plurium verborum: quanta Parentes &c. nec per Casum Nominis, *Ignarus*, directè respondeo. Contrà verò si subderem; vicissitudinis rerum humanarum; vel tuæ in me benevolentiae; vel meæ tenuitatis,

aut quidpiam simile, rectè inferretur, in posteriore hac locutione nullum esse Orationis Membrum, quia interrogationi appositæ ad Nomen, Ignarus, directè per Casum ipsiusmet responderetur. Idem cognoscendi modus adhibendus in reliquis.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

DE PLURIBUS RECTIS COPULATIS.

usque Personæ.
 1. Addita si plures copulat Conjunctio Rectus, Majoris Verbum Numeri, 2. vel jange minoris.
 3. Sape solet dami his Conjunctio, 4 sape migrare In CUM: cui societ Verbum plurale Pòeta;
 5. Quisquis es Orator, Numeri dato Verba prioris.

1. VOCES copulatæ sape Verbum plurale desiderant. * Cic. Att. l. 2. Hic nobiscum SUNT Nictas & Valerius.

2. Interdum singulari contòtæ sunt. * Varr: l. 1. de Analog: Consul FUIT Tullius & Antonius. * Cic: de Sen. Mens & ratio & consilium in senibus EST.

3. Nonnunquam in his omittitur Conjunctio. * Id. ad Q. Fr. l. 1. Frons, oculi, vultus, persape mentiuntur; oratio verò sapissimè.

4. Aut migrat in Præpositionem, CUM; & tunc Poëtis Verbo plurali uti licet. * Vir: l. Aen: - - Remo cum fratre Quirinus jura dabunt. i. Quirinus seu Rómulus cum fratre suo Remo dabunt orbi subactò jura.

5. Oratores singulari utantur. * Domitius cum Mesiála certus esse videbatur. * Id. l. Catil. Occisus est cum liberis M. Fulvius.

- Diversarū Personarum.*
6. Si Copulatum fuerit præstantior alter,
Illum in Persona Verbum plurale sequatur.
7. Rarò hic Orator Numeri sibi Verba minoris
Assumit, Rectòq; addit qui proximus exstat.
8. Si, CUM, interveniat, Verbum plurale Poëtis
Ablativo etiam cum nobiliore jugare
Fas erit: 9. Orator mavult attendere Recto.

6. Si Nominativi copulati diversarum sint
personarum, Verbum Plurale nobiliorem
Personam sequitur. Prima verò nobilior est,
quàm secunda & tertia. Secunda tertiæ ante-
ponitur. * Cic. l. 14. Fam. Si TU & Tullia lux
nostra VALETIS, EGO & suavissimus Cicero VA-
LEMUS.

7. Utuntur interdum Oratores Numeri
singularis Verbo, quod cum propiore No-
minativo conjungunt: rariùs tamen hæc ratio
loquendi usurpatur. * Cic: pro Rab: Vos, vos
inquam ipsi, & SENATUS frequens RESTITIT.

8. Poëtæ etiam intercedente Præpositione,
CUM, sæpe Verbo plurali utuntur, illudq;
præstantiori personæ reddunt, etiam si hanc
in Ablativū migrare cōtigerit. * Virg: 2. Æn:
DIVELLIMUR inde Iphitus & Pelias MECUM.

9. Oratores verò Verbum Nominativo
reddunt, nullâ habitâ ratione etiam præstan-
tioris Personâ Ablativi. * Cic: Att: l. 3. Utinam
jam antè vīdisses, nec totum quimum tuum mororū
mecum dedisses.

QUOD idem & Poëtæ, cum volunt, faci-
unt. * Hor: Ep: ad Pis: TU, quid ego, & Popu-

LUS *metum desideret, audi.* * Ovid: 1. Fast: TU quoque cum Druso præmia fratre FERAS.

PRÆCEPT: II. DE SUBSTANTIVO CŪ
ADJECTIVO P. S. O. I. C.

ADJECTIVA Nomina, Pronomina & Participia cohærent cum suis Substantivis in Genere, Numero & Calû. * Cic: in Verr: Act: 6. *Erat blems summa, tempestas frigida, imber maximus.*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Sicubi conjunctim duo pluravé Fixa ligantur. Ejusdem Generis; ferme Plurale requirunt Mobile. 2. Sin dispar Genus est, patiuntur utrovis. E Numero apponi sibi Mobile legibus istis:

I. Adjectum plurale Genus præstantius optat;

II. Sin Parvo è Numero fuerit, Propiora sequetur.

1. Substantiva Conjuncta si ejusdem sint Generis, fere Adjectivum Multitudinis requirunt * Liv: 1. 4. Bell: Pun: Hippocrates & Epicles nati Cartagine, sed oriundi ab Syraculis. * Quintil: 1. 1. c. 10. Grammatica quondam & Musica junctæ fuerunt.

2. Si verò diversorum sunt Generum, æquè bene cum singulari, ac cum Plurali Adjectivo ponuntur, hac tamen lege.

1. Ut si Adjectivum sit Plurale, cum præstantioris generis Substantivo cohæreat. Porro VIRILE genus præstantius est Muliebri & Neutro. * Ter: Andr: act: 5. *Domus, uxor, liberi, inventi inuito patre.* * Id: Eun: act: 3. 1c:

3. Quum pridem mihi Pater & Mater mortui essent

sent. * Cic: l. 2. de Offic: *Ex quo leges moresque constituti.* NEUTRUM Muliebri præfertur, præcipuè cum de rebus inanimatis sermo est, * Sall. in Catil: *Divitiæ, decus, gloria in oculis sita sunt.* * Id: ib: *His genus, ætas, eloquentia, prope paria fuere.*

II. Si autem *Singulare* adhibeas *Adjectivum*, id cum viciniore *Substantivo* *Genere*, *Numero* & *casu* consentiat. * Q. Cic: de Pet. Cons: *Multorum arrogantia, multorum contumelia, multorum superbia, multorum odia ac molestia perferenda est.*

5. *Non animata fere Neutrum plurale præoptant:*

6. *Sæpius at longè propiori accedere Flexo*

Adjectiva solent Numero quocunque reposita.

5. Cum *Substantivis* rerum inanimatarum plerumque jungitur *Neutrum* multitudinis * Liv: l. 7. bell. Maced: *Ira & avaritia imperiò potentiora erant.* * Id: l. 5. bell. Mac: *Portam & murum de celo tacta nunciatum est.*

6. Sæpius tamen & elegantius viciniore cum *Substantivo*, tum *singularis* tum *pluralis*. *Numeri* *Adjectivum* *Genere*, *Numero* & *Casu* contentit. * Cic: in Catil: Or: 4. *Video, P, C. in me vestrum omnium ora, atque oculos esse conversos.* * Id: ad Q. Fratr: l. 1. *Totidemque sit Provinciæ cognitum, tibi omnium quibus prælis, salutem, liberos, famam, fortunas esse carissimas* * Liv: l. 1. Bell: Maced: *Hoc senatus consultum, literæq; à Sp. Postumio Prætoris in Hetruriam missæ sunt.* * Ter: Eun: act: 2.

sc. 2. *Viden' otium & cibus quid faciat alienus?*
 7. *Participans quod utrinque solet sibi jungere Fixa,*
His cum fœdus init, quæ sunt potiora basesq;

7. Participia *Factus, Creditus, Dictus, Dicendus, Visus, Appellatus* & alia ejusmodi, quæ utrinque Substantivum habent, si ponuntur cum Substantivis diversorum Generum, cum eo concordare debent, quod est basis & fundamentum Orationis * Plin: l. 3. c. 5. *PUTEOLI Colonia Dictarchia APPELLATI. ILLUD* autem basis dicitur, quod est principale & præcipuum, & de quo alterum enuntiatur.

APPENDIX II. Generis P. M. C.

1. *Fœmineo Neutrale licet præstare putetur;*
Circuitu potius tamen in Viventibus utar,
Quàm Neutrò Appositò: normam Lucretia
præbet.

2. *Participans sequitur si deteriora, Figura est.*

3. *Si, UUM: Fixa liget, dat & his plurale Pòeta*
Mobile, quod Fixi genus excellentius ambit.

1. *Et si Neutrum Genus Muliebri præfertur,*
ut supra diximus, si tamen de rebus anima-
tis agitur, tutius fuerit aliquà circuitione uti,
quàm cum Fœminino & Neutro Substanti-
vis Adjectivum plurale Neutrum ponere.
Potius igitur dixerim: Lucretia castissima fuit;
quàm virtute etiam ejus mancipium floruit; quàm:
Lucretia & ejus mancipium fuerunt CASTA.

2. In Participiis illis *Factus, Créatus &c.*
Figurata constructio censenda est, cum illa a-
put probatos Scriptores consentiunt cum
minùs

minùs præcipuo Substantivo. * Cic: de Div: l. 2. *Non enim omnis error STULTITIA DICENDA est.* * Liv: l. 2. *Gens universa VENETI APPELLATI.*

3. Poëtæ quibulvis Substantivis Præpositione, CUM, copulatis Adjectivū plurale adiungunt suo jure. * Ovid: 2: Metam: *Sors eadem ISMARIOS Herbum cum Strimone siccant.* ET si substantiva ejusmodi diversorum sint Generum, Adjectivum illud plurale cum nobiliore consentit. * Ovid: 3. Fast. *Ilia cum Laufo de Numitore SATI.* Oratores si Conjunctionem, ET aut similem mutaverint (quod raro fit) in Præpositionem, CUM, singulari Adjectivo uti malunt; ut suprà: *Dominus cum Messala certus &c.*

PRÆCEPT: III DE RELATIVO CUM ANTECEDENTE P. S. O. I C.

RELATIVUM *Qui, Quæ, Quod* concordat cum Antecedente in *Genere & Numero*; in *Casu* modò concordat. * Cic: Tironi l. 16. *Nemo nos amat, qui te non diligit. modò discordat.* * Id: Att: l. 3. *O te ferreum, qui illius periculis non moveris!*

Sic & Pronomina *Hic, Iste, Ille, Ipse, Is, Idem,* cū sunt Relativa. Id: Att: l. 2. *Venit obviam tuus puer, is mihi literas abs te reddidit.*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Relativa: *Qui, Quæ, Quod*, quando suis Antecedentibus pronuntur, cum iisdem Genere, numero & Casu perquam venustè cohærent. * Cic: Att: l. 9. ep: 14. *Quos cum*
Mario

Mario pueros miseram, epistolam mihi attulerunt.
 Ter: Andr: Prolog: *Quos faciet de integro comœdias, spectanda an exigenda sunt vobis prius.*
 Si vulgariter loqui his placuisset, dixissent: *Pueri quos cum Mario miseram &c.* Item: *Comœdia quas faciet de integro &c.* Quanquam Relativis istis *Qui, Quæ, Quod.* sæpe subjicitur aliquod ex illis Pronominibus *Hic, Iste, Ille, &c.* * Cic: 1. Tusc: *QUAM quisque novit artem, in hac se exerceat.* * Id: Cur: 1. 4. *Quarum laudum gloriam adamâris, quibûs hæ laudes comparantur, in iis esse laborandum.* Quæ vulgariter dici potuere, *Quisque se in arte quam novit exerceat &c. &c.*

2. Hæc eadem tria Relativa: *Qui, quæ, quod,* si inter duo Substantiva diversorum Generum ponantur, cum alterutro consentire possunt; idq; etiamsi alterum illorum substantivorum Proprium sit. * Sall: in Catil: *Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur.* * Curt: 1. 3. *Darius ad eum locum, quem Amânicas pylas vocant; pervenit.* * Cic: som: Scip: *Consilia cœtusq; hominum jure sociati, quæ civitates appellantur.*

3. *Quantus, Qualis & cætera* id genus nomina, cum fiunt Relativa, non cum Antecedente, sed cum consequente Substantivo, Genere, numero & Casu consentiunt. * Cic: 1. 12. ep: 7. *Dixi de te quæ potui: tanta contentione, quantum forum est.* * Id: in Bruto. *Utinam in Tib: Graccho Cneôq; Carbone, talis* Err: 1.

ad Remp: bene gerendam fuisset; quale ingenium ad bene dicendum fuit. Poëtæ id sæpe negligunt. Virg: Ecl: 5. Tale tuum carmen nobis, divine Poëtæ. Quale sopor fessis per gramina &c. pro, qualis sopor &c. Horat: Equina qualis ubera: pro, qualia.

APPENDIX II. Generis P. M. C.

1. Nominativus & Verbum, Adjectivum & Substantivum, Relativum & Antecedens, maximè apud Poëtâs & Historicos voce discrepant; quamvis sensu & significatione consentiunt. * Virg: 1. Aen. PARS in frustra SE-CANT verubusq; tremantia FIGUNT. * Liv: Bell: Maced: 1.7. PARS in juveniles ludos VERSI, PARS VESCENTES sub umbra. * Ter: Andr: act: 3. sc. 5. Ubi ILLE SCELUS QUI me perdidit?

2. Si idem Relativum plura antecedant Substantiva Conjunctionibus ligata, idem observandum, quod de Adjectivis Substantiva Conjuncta comitantibus dictum supra. NAM si diversi sint Generis Antecedentia illa, Relativum Præstantiori consentit. * Cic: 1. 1. Offic: Propter summam & doctoris auctoritatem, & urbis: quorum alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.

3. ET Muliebria Substantiva rerum inanimatarum Relativo quoque plurali neutro junguntur. * Cic: Att: 1.3. ep: 10. Quæ vita esset nobis, qua dignitas? ad QUÆ recuperanda, incumbere.

4. Et frequenter Relativum redditur vici-
niori Substantivo. * Cic in Pison. *Mihi non
venerat in mentem, furorem & insaniam optare vo-
bis, in QUAM incidistis.*

PRÆCEPTUM IV. DE SUBSTANTIVIS
CONTINUATIS. P. S. O. I. C.

SUBSTANTIVA Continuata quæ ad eandē
rem spectant, Casu semper concordant;
Genere & Numero aliquando dissentiunt. * Cic:
Att: l. 1. ep: 6 *Tulliola delicia nostræ tuum mu-
nuscum flagitat.* * Pl n: l. 1. Epist: *Quid agis
Comum tuæ meaq; de iæ?*

APPENDIX I. Gen: P M. C.

2. Interdum alterum è Substantivis ejus-
modi in Genitivo reponitur; etiamsi alterū
alio Casu efferatur. * Cic: l. 5. Att: ep: 18.
Cassius est in oppido Antiochia. * Virg: 3. Æn:
Celsam Butbroci ascendimus urbem. Quæ tamen
vix censuerim imitanda.

APPENDIX II. Generis. P. S. C.

1. Substantiva quæ aliam in Masculino, al-
liam in Fœminino Genere terminationem
habent, in Continuatione ejusmodi, & Ge-
nere, & numero, & casu inter se concordā-
re debent: dicendum itaque: *Magister usus; at,
Experientia Magistra, non, Magister: Victor gla-
dius, non, Victrix; at contrā: Victrix manus,
non Victor.* * Cic: Att: l. c. 5 ep: 21. *Quo
autem die Cassii VICTRICES LITERÆ in Sena-
tu recitatae sunt.* * Luc. lib: 10 *In su VICTRI-
CI conversum viscera DEXTRA.* *

Hinc POPULUM latè REGEM, bellòq; superbum.
 * Hor: Satyr. Et genus & formam REGINA pecunia donat.

2. Si inter continuata Substantiva reperitur aliquod, quod hominis Proprium Nomen sit; cum eo & Verbum, & Adjectivum, & Relativum, si quod est, concordare debet: si verò Proprium ejusmodi nullum adest; Verbum, Adjectivum, & Relativum cum magis communi consentiunt. * Cic. Fam. l. 7. ep. 1. *Deliciæ verò tuæ NOSTER ÆSOPUS hujusmodi FUIT; ut desinere EI per singulos liceret.* * Liv. bell. Mac. l. 7. *De Solis, urbe QUÆ in Giliicia est, egerunt Hic, SOLIS, Ablativus pluralis est, à Nominativo: Soli, solorum; sicut: Parisii, orum.* * Liv. l. 2. *Corioli Oppidum CAPTUM.* Plin. l. 31. c. 3. *Tungri civitas Gallie fontem HABET insignem. ubi pariter Corioli, Tungri, plurales Recti sunt.*

PRÆCEPTUM V. DE INTERROGATIONE & RESPONSIONE.

P. S. O. I. C.

INTERROGATIO & Responsio Casu fere consentiunt. *Quis oppressit Catilinam? M. T. Cicero. Cujus est hæc oratio? Hortensii. Cui præceptori dedisti operam? Platoni. QUEM existimas fuisse principem Oratorum Græciæ? Demosthenem. QUO morbo fuisti impeditus? quotidianâ febriculâ*

2. Interdum tamen Interrogatio à Responsione dissentit. *QUANTI emi i Ciceronem? tribus denariis.*

DE

DE CONSTRUCTIONE
VERBI ACTIVI.

CAPUT III. P. S. O. I. C.

Primus Ordo Activorum.

Solus Accusativus post Verbum.

OMNIA Verba quæ Activa vocantur, post se Accusandi Casum postulant. Cic: in Catil: or: 3. *Avus tuus vir ornatissimus amavit unicè Patriam & Civés suos.* In hoc porro primo ordine ea reponimus, quæ solo Accusativo contenta fere sunt: in sequentibus ea, quæ alterum quoque obliquum postulant, ipsorummet obliquorum ordine referemus.

Ad hunc ordinem pertinent.

Amo, & Composita, Appello, as, et is; Cupio, & Compos: Como, Diligo, Eligo, Fallo, & Comp: Gubernio, Honoro, Jacio & Comp: Juvo, adjuvo, Laudo & Comp: Lego & Comp: Metuo, Nosco, & Comp: Oblecto, Prætereo, Quatio, & Comp: Rampo, & Comp: Scribo, & Comp: Sperno, Timeo, Vitupero, Urgeo & alia, quæ magnam partem ex Patrio idiomate cognosci possunt; vide admonit: l. 1. c. 14. numero IV.

APPENDIX P. M. C.

1. Reperiuntur multa Verba, quæ modò Activa sunt, modò Neutra: ut, *Abstineo, Consulo, Debeo, Fastidio, Interdico, Impôno, Sisto, Solvo, Moveo, Turbo, Remitto, Præcipio, Inclino, Obtineo, Audio bene, vel malè &c.* Plaut: Aul: *Manè verò quanquam fastidis. i. fastidia pateris*
Plin:

Plin: l. ep: 6. *Ne tibi optima indolis juveni quorundam luxuria imponat.* Cic: l. 1. ep: 9. *Nos eo die cenati solvimus. i. è portu.* Id: Att: l. 9. *Postquam ille Canusio moverat. i. discesserat.* Tac: l. 3. *Si una alteravè civitas turbare fortuna cæpit.* Liv: l. 10. bell: Mac: *Ubi primum remiserunt imbres. i. cessaverunt.* Sic dicitur remittere gelu, ardor &c. Æn: 2. *Nox humida cælò præcipitat. i. præceps ruit.* Liv: l. 7. ab: V. C. *Hos ut sequar, inclinât animus. i. propendet.* Id: l. 1. bell. Pun: *Fama obtinet i. narratur vulgò* Ter: Phor: prole: *Benedictis si certasset, audisset bene i. laudatus fuisset.* Cic: 3. Verr: *In provincia malè audires. i. vituperareris &c.*

2. Hæc verò non ubique, nec quovis sensu, sed certâ solùm significatione usurpare licet, ut ex allatis exemplis clarum est.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Nullum fere est ex Transitivity Verbis, quod certâ aliquâ significatione absolutè usurpari nequeat Cic: Fam: l. 17. ep. 15. *Quàm sint morosi, qui amant, vel ex hoc intelligi potest.* Id: Bruto l. 11. *Etiâ Themistoclis liberè eguerunt. i. inopes fuerunt.* Id: 1, de Fin. *Ordiamur à facilis.* 2, de Fin. *nec enim sequitur, ut cui cor sapiat, ei non sapiat palatus.* Ter: Adelph. act. 2. *enim verò id demum juvat.*

2. Plurima denique Transitivity Verba tam Activâ quàm alia, proprii Casûs locò, Membrium orationis, aut Infinitum recipiunt. Exempla nusquam non obvia sunt.

Secundus Ordo Activorum.

Genitivus præter Accusativum.

VERBA Accusativum, Absolventia, Mandandi præter

ter Accusativum admittunt Genitivum, quicquid aut incertum *Crimen*, *Pœnâ*ve significet. * Ter: Eun: act: 5. *Hic furti se alligat.* * Cic: pro Rab: *An non intelligis primum, quales homines, & quales viros mortuos summi sceleris arguas?* * Ibid: *Civem Romanum capitis condemnari coegit.* * ad Heren: l. 4. *Judex absolvit injuriarum eum, qui Lucium Poetam in scena nominatum laeserat.*

2. Omnibus autem *Criminis* aut *Pœnæ* Genitivis videtur semper subintelligi Ablativus aliquis ex his; *Crimine*, *Culpâ*, *Nomine*, *Pœnâ*, *Supplicio*; ac si in allatis exemplis esset, *Crimine furti*, *Nomine summi sceleris*, *Pœnâ* vel, *supplicio capitis*; *Culpâ*, vel, *Crimine injuriarum* &c.

3. Ideo etiam hæc ipsa Nomina: *Crimen*, *Culpa*; *Nomen*, *Pœna*, *Supplicium*, & similia cum Verbis hujus Ordinis sæpissimè Ablativò sine Præpositione efferuntur. * Cic: 2. Fam: ep: 1. *Condemnabo eodem ego te crimine.*

Ad hunc ordinem pertinent.

Absolvo, *Accerso*, *Accuso*, *Alligo*, *Appello*, *Arcesso*, *Arguo*, *Adstringo*, *Condemno*, *Convinco*, *Damno*, *Defero*, *Infamo*, *Infimulo*, *Libero*, *Postulo*, & alia hujus significationis, præcipue horum Composita, ut *Redarguo*, *Coarguo*, *Revinco*, *Condemno*, &c.

APPENDIX I. Gen: P. M. C.

1. Genitivus criminis maximè cum his verbis, *Arguo*, *Postulo*, *Damno*, *Defero*, *Accuso*, *Condemno*, &c., in Ablativum cum Præpositione de, coniungi potest. * Cic: Att: l. 1. ep: 5. *Non committam posthac, ut de accusare de epistolarum negligentia possis.*

2. At nomen ipsum: *Crimen*, semper Ablativo sine Præpositione effertur. * Cic: l. 5. in Verr: *Te hoc crimine non arguo.*

3. Dicimus etiam: *Capite, Exiliô Pugnâs, Verberibûs &c.* aliquem *damnare, punire, pl. ãtere*; * Ad Heren: l. 4. *Eum vos jurati capite damnâstis.* * Plaur: Men: *Plecte illos pugnâs, &c.*

4. *Absolvo, Libero, Alligo, Adstringo, Mulcto, Obligo, Obstringo.* quemadmodum suapte naturâ aliquem Ablativum petunt; ita & Ablativum significanrem *Crimen, Pœnâmve*, sine præpositione, sæpius, meliusque quàm Genitivum admittunt. * Liv: l. 1. *Ego me etsi peccatô absolvo, suppliciô non libero.* * Cic: l. 1. de Orat: *Vitia hominum atque fraudes damnâs, ignominîs, vinculis, verberibûs, exiliis, morte mulctantur.*

5. *Libero*, pro, *Absolvo*, cum Genitivo rarissimum * Liv: decade: 5 l. 1. *Senatus neque liberavit ejus culpæ Regem, neque arguit.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Non temerè uti debemus Verbis *Accusandi, damnâdi, excusandi*, & similibus hujus Ordinis. Si enim hæc non sint propriè *Verba Judicialia*: nec ex jure factam, sed vulgarem duntaxat accusationem, damnationem, excusationemve significant, cum solo fere Accusativo *Criminis* penævè per. 1. Ordinem junguntur. * Cic: Fam: l. 7. ep. 28. *Cum mæstitiam meam & desperationem accusares.* * Id. l. 1. de Or: *Castigemus etiam segnitiam hominum atque inertiam.* * Id. ad Q. Fratr. l. 3. ep. 1. *Que objurgat ceterarum villarum insaniam.* * Att. l. 1. *memineris excusare tarditatem literarum mearum.*

2. *Rarissimum* igitur id durum censendum est

est illud loquendi genus. * Suet. in Calig. cap. 39. *Modo avaritiæ singulos increpans, quod non pueret eos &c.* Item Gell: l. 4. c. 12. *Si eques Romanus equum habere gracilentum, aut parum nitidum habere visus erat, IMPOLITIÆ notabatur.*

3. Verba hæc Accusandi, Damnandi, Excusandi &c. interdum Præpositionem IN, admittunt ad Qu. Fr: l. 2. ep. 2. *Primum me tibi excuso IN eo ipso, IN quo te accuso.*

De Verbis Emendi & similibus.

P. S. O. I. C.

VERBA Emendi, Vendendi, Locandi, Conducendi, & alia ejusmodi hos duntaxat Genitivos, Tanti, Quanti, Tantidem, Quanticunq; Pluris, Minoris, præter Accusativum admittunt. * Cic: l. 3. offic: *Emit homo cupidus tanti, quanti Pythius voluit* * Ibid: *Vendo meum non pluris, quam ceteri, fortasse etiam minoris.*

2 Pretium tamen Ablativô effertur v. infra cap. IX. Prac: 10.

Huc spectant.

Conduco, Emo, Loco, Eloco, Rêdimo, Cœmo, Vendo, Divendo.

De Verbis Æstimandi.

P. S. O. I. C.

VERBA Æstimandi præter hos Genitivos Tanti, Quanti, Tantidem, Quanticunque, Pluris, Minoris, illos etiam Accusativo adjungunt. Magni, Parvi, Plurimi, Maximi, Minimi, * Ter: Heau: ac: 4. *Tu fortasse, quid me fiat, parvi pendis, dum consulas.* * Cic: l. 7. fam: QUANTI ego genus signorum non æstimo, TANTI ista sumpsi. l. 2. c. 3. PLURIS cum feci,

quod te amari ab eo sensi. * Id: pro Plan: MAGNI putare honores. * Id. l. 3. ep. 13. Quem unum ex omnibus facio, ut debeo, plurimi. * Ter: Andr: act: 3. Merito te semper maximū faci Chreme. * Cic: l. 3. ep: 9. quā à me minimi putabantur.

Huc spectant.

Æstimo, Duco, Facio, Habeo, Indico, as; Pando, Puto, Reputo &c.

APPENDIX I. Gen: P. M. C.

Cū dicimus, Magnō, Permagnō, Parvō &c. æstimare, subintelligitur substantivum, Pretiō, quod interdum expressè quoque ponitur. * Cic: in Ver: act: 5. l. 4. Tu ista permagnō æstimas. * Id. l. 1. Tusc: Nā ista gloriosa sapientia non magnō æstimanda est. * Val: Max: l. 5. c. 4. Magnō ubique pretiō virtus æstimatur. De Ablativo Pretii v. infra. c. 9. præc. 10. & supra l. 1. cap 15. præc: 13.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

I. NAUCI, Flocci, Pili, Assis, Teruntii, Nihili. cum verbis, Habeo, Pendo, Æstimo & Facio junguntur. * Plaut. Most. Neque, quod dixi, FLOCCI æstimant. * Cic. l. 13. Att. Nec tamen ELOCCI facio. * Sen. l. 7 ep. Aliena vitæ cōsors ASSIS nē feceris. * Ter Eun: act. 1. Istuc abs te factum NIHILI pēderem? * Enn: ap: Cic: l. 1. de Div: Non habeo NAUCI Marsum augurem.

2. Dicimus etiam, pro nihilo Habeo, Puto, Duco, Pendo divitias omnes præ virtute; Non nihilo bonam valetudinem æstimo. * Cic: act: 4. in Ver: Tu ausi? URO NIHIL præ tua præda tot res sanctissimas ducere? jativ

3. SUM, pro, Æstimator, omnes huius, Distibi Genitivos

poscit. * Cic: ad Cass: l. 15 ep. MAGNI erant mihi tue literæ. Id: pro Sexto Rose: Quis Cartaginensium PLURIS fuit An nibale consiliô, virtutè, rebûs gestis?

4. Verbum. FACIO duos istos Genitivos simul; *Æqui bonique*, vel, *Æqui boni*; CONSULO. unum dontaxat. *Bo*, ni centâ significatione admittit. * Ter. Haut. act. 4-
Equidem istuc, *Chreme*, *æqui boniq;* facio. * Cic. l. 7. Att. ep. 7. *Tranquillissimus animus meus totum istuc æqui boni facit.* * Sen: ep: 127. *Cequi ac pistoris moram boni consulo.* Nobis hæc significant: *Zâ dobre to mam, Nic mię to nie raża &c.*

5. Huc referri potest & Genitivus, *Pensi*, qui cum *Habeo*, atque. *Sum*, jungitur. Tacit: l. 13. *Neque fas, neque fidem pensi haberi provisum erat.* Id. l. 17. *Neque modum oneris quisquam, neque genus questûs pensi habebat.* *Tranquill.* in *Domit: c. 12.* *Nihil pensi habuit; quin prædaretur omni modo bona vivorum & mortuorum.* Liv: l. 4. dec: 4. *Sed illis nec quid dicerent, nec quid facerent quidquam pensi fuit.* Hoc porro Genitivo in negativis maximè locutionibus utitur Latini, ut ex allatis exemplis patet.

De Verbis Compositis ex MONEO.

P. S. O. I. C.

HÆC item Verba, *Commoneo*, *Admoneo*, *Commonefacio* Genitivum habent cum Accusativo. * Liv: Belli Maced: l. 5. *Qui admonerent eum foederis Romani.* * Quint: l. 1. c. 5. *Grammaticos sui officii commonemus.*

2. Eadem tamen pro Genitivo possunt Ablativum cum Præpositione DE, admittere. * Cic: pro lege Manil. DE QUO vos paulo ante invitus admonui.

TERTIUS ORDO ACTIVORUM.

Dativus præter Accusativum.

QUÆDAM Verba Activa præter Accusativum Dativum exigunt. * Cic: pro Planco. *Salutem tibi iidem dare potuerunt, qui mihi reddiderunt.* Ad

Ad hunc ordinem spectant Verba Dandi:

Do, Concedo, Commendo, Debeo, Ministro, Præbeo, Suppedito, Tribuo, Dedo, Exhibeo, Fænero, Porrigo, Sufficio pro, Subministro, Suggero, &c. Reddendi: Reddo, Restituo, Rependo, Repono, Redhibeo, Refero &c. Commitlendi: Mando, Demando, Commendo, Credo, Trado, Prodo. Concredo, Impero &c. Promittendi: Promitto, Spondeo, Devoceo, Appromitto, Despondeo &c. Declarandi: Explico, Significo, Aperio, Dico, Expono, Indico, is; Indico, as; Narro, Ostendo, Declaro, Demonstro, Edissero, Explano, Prodo &c. Anteponendi, & Postponendi: Antefero, Antepono, Prætero, Praopto, Prepono, Postpono. Posthabeo, & plura talia.

APPENDIX I. Gen: P. M. C.

1. Alia quoque Verba sunt hujus tertii Ordinis: ut, *Facio tibi injuriam, Facio tibi fidem; Ago, Habeo, Refero, tibi maximas gratias, Interdixisti nobis usum purpuræ, mitto tibi, & ad te literas & similia, quæ ferè ad communem Dativum Commodi, vel Incommodi, magnam partem referri possunt.* * Vat: Cic: l. 5. ep. 10. *Omnia mihi dura imperas.* * Sulp: Cic: l. 4. ep. 5. *Quæ aliis tute præcipere soles, ea tute tibi subjice.* * Cic: Att: l. 3. ep. 5. *Tu quod ipse tibi suaseris, idem mihi persuasum putato.*

2. Multa denique Composita ex Activis & Præpos: *Ad, In, Ob, Præ, Sub,* præter Dativum postulant Accusativum. * Cic: Att: l. 3. *Inimici mei mea mihi non me ipsum ademerunt.*

Taliam sunt.

Adfero, Adjicio, Adimo, Adjungo, Addico, Applico, Admisceo, Appeto, Adjudico, &c. Infero, Effigo, Importo, Impendo, Injungo, Injicio, Indo, Ingero, Incutio, Infero, Inuro, &c. Objicio, Oppono, Obtendo, Offundo. Offe-

70. &c. *Præficio, Præcludo, Præcipio, Præscribo, Præfinio, Præparo* &c. *Subduco, Subjungo, Suppono, Suggero, Subscribo, Substituo, Subigo* & plura ejusmodi.

3. *Habeo tibi fidem*, id est, *Credo*, usitatissimum Latinis est.

4. *Adhibeo tibi fidem*, eâdem significatione, in Latina lingua inusitatum, ac insolens fere est.

5. *Præsto tibi fidem*, tunc dicimus, cum servari à nobis fidem ac promissa intelligimus. * Liv: l. 5. Belli Punici. *Gens fallax promissi fidem præstite.*

6. Sunt quædam Ordinis hujus Verba, quibus geminus Dativus præter Accusativum apponi potest; ut, *Do tibi id laudi, vitio, honori, fœnari, pignori, culpæ, crimini* &c. *Vertis id mihi vitio, stultitiæ, probro. Ducis id tibi honori, laudi, gloriæ, vitio, damno.* * Cic: pro Sex: Rosc: *Profectò intelliges, te inopiâ criminum summam laudem Sexto Roscio vitio ac culpæ dedisse.* * Ter: Adelph: Tu nunc TIBI id LAUDI ducis, quod tum fecisti inopiâ.

7. *Mutuo tibi*, non dicimus, sed, *do tibi mutuuum*, v. g. *dedi tibi mutuuos nummos. Dedimus vobis mutuam pecuniam, Datis mutuuum triticum* &c. * Cic: Att: l. II. ep: 4. *Cui magnam dedimus pecuniam mutuuum.* * Ter: Heaut: act: 3. *Huic drachmarum argenti mille dederat mutuuum.* * Plaut: Trin: act: 3. *Si quis mutuuum quid dederit, sit pro proprio perditum.* Male Ric quidam legunt; *Si quis quid mutuaverit.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Mutuare* (si *Activâ* voce reperitur) non significat *mutuum*, dare, sed, accipere, & ad sextum Ord: Activ. pertinet. * Val: *Max*: 1. 6. c. 2. *Potius præsidium à libertate, quam ab innocentia mutuavit.* Quo tamen loco legitur à multis castigatius: *Mutuata est* (c. mulier) à *Mutuo*, quod significat, *Mutuum accipio*, & ad 6. Ordinem Deponentium pertinet.

2. *DARE mutuum* dicimus de pecunia, frumento, aliisq; rebus, quæ non restituantur eadem, sed ejusdem generis: de cæteris, commodare usitatum est. Quot tamen interdum de illis etiam rebus dicitur, quæ non eadem redduntur. * Plaut. *Asin*: act: 3. *Viginti argenti commo minas matri.* * Id: *Rud*: act: 2. *Aquam hostis hosti commoda.* At non ita passim id usurpandum.

3. *JUBEO* cum *Imperare*, aut, *Velle*, significat. Dativo Personæ caret. Personam enim cui aliquid præcipitur, ex eo Verbo quod in Membro Orationis apponitur, agnoscunt Latini. Exempla mox dabuntur.

4. Pro Accusativo Rei, fere Pronomina tantum Neutra, *Quod, Quid, Id, Illud, Istud* & similia solet admittere. * Cic. de leg: *Lex est ratio summa, insita in natura, quæ jubet EA quæ facienda sunt, prohibetq; contraria.*

5. Sed pro Accusativo Personæ semper Orationis Membrum habet, idq; VEL Finitum. * Plaut: *Amphitr*: *Jubet, sententiam ut dicant suam.* Id tamen rarius reperitur. VEL Infinitum. * Cic: pro Dejot: *Jubeo te bene sperare.* Ideo, *Jubeo te ut facias, ut legas* &c. vitiosum est.

6. Quanquam Verbum Infinitum persæpe occultum est. * Plaut. *Aul*: *Aut si respexeris, donec ego te jussero.* * Cic: *Fam*: 13. ep. 26. *Literas ad te à Lepido, non que te aliquid juberent, sed quodammodo commendatitias sumptimus.* Subintelligitur in primo: *Respicere*; in altero, *Facere.*

7. *Currere*, & Dativo Personæ rarum & fere inusitatum

tatum est. * Macrobi: Saturn: c. 12. Hercules fleturus
sacrum - - sacrorum custodibus jussit, NE mulierem interesse
permitterent. * Cæsi. belli: civ: l. 5. Militibus suis jussit. NE
qui eorum violarentur.

POLONI T rones admoneri possunt. Verbum, Jubeo,
elegantissimè Latine efferri cum Orationis Membro
Passivo Infinito. si Polonicum. *Każę. Roskazyę*, careat
Dativo proprio. seu si non exprimat personam cui aliquid
præcipitur: v. g. *Każę przynieść miecz*. Jube adferri
gladium. *Każę go zawołać*. Jubebo illum vocari. *Kazał
sobie podać Książkę*. Jussit porrigi sibi Librum. Aliàs
Orationis Membrum Infinitè Activè efferri solet: v.
g. *Jube illum hinc recedere*, *Jubesne me id facere* &c.

8. Cum autem deesse neri, statuere, creare significat, non
solum Accusativum REI. sed & PERSONÆ admittit. *
Cic: pro Cor: *Populus Rom: LEGEM jussit de civitate tri-
buenda*. * Liv: l. 1. Cum *Populus REGEM jussisset*, i. creâ-
set.

9. Membrum itidem Orationis, Infinitum præsertim
sæpe possunt Adigo, Veto, Cogo, Prohibeo. * Cic: 2. de
Orat: *Lex peregrinum vetat in murum ascendere*. * Id: de
Amic: *Acta agimus; quod vetamur* (subintellige: facere.)
veteri proverbio. * Cæs: 7. bell: Gal: Cum *leges*, duos ex
una familia, vivò utròq; non solum Magistratus creari vetarent;
sed & in senatu esse prohiberent. Cic: pro Rab: *Civem Roma-
num capitis condemnari cõegit*. De Prohibeo vide & infr. sub
6. O. a: & Append. * Cogo, ET Adigo, præter Accusa-
tivum Personæ admittit sæpe Præpositionem, Ad, cum
Accusativo Rei.

QUARTUS: Unus DO ACTIVORUM.
Geminus: mu
civus Post Verbum.

QUÆDAM VERBA Activa duos Accusandi
Casus post se admittunt. * Cic: Treb: l.
7. ep. 21. *Silii causam se docui*.

Ad

Ad hunc ordinem spectant.

Docet cum Compositis, Celo, Flagito, Interrogo, Posco, cum Compos: Deposco, Exposco, Reposco; Rogo. * Cic: ad Q. Fr: l. 2. ep. 1. *Racilius me primum sententiam rogavit.* * Id: l. 1. Tulc: *Pusionem interrogat Socrates quedam geometrica.*

APPENDIX I. Gen: P. M. C.

1. Interrogo, Celo sæpe alterius Accusativi locò Ablativum cum Præpos: DE, admittunt. * Cic: in Partit: *Si ego te vicissim iisdem DE rebus interrogem.* * Id: l. 7. ep: 20. *Bassus noster me DE hoc libro celavit.*

2. Eodem modo per sæpe construuntur, Doceo, Edoceo, Erudio, cum significant, Monere, Admonere, Certiorem facere. * Cic: l. 2. de Or: *Ut DE sua quisque re me ipse doceat.* Sal: Catil. *Senatum edocet DE itinere hostium.* * Cic: Cæl: l. 2. *Obvia mihi, velim, sint tuæ literæ, quæ me erudiant DE omni Reip: statu.*

3. Alioqui, Erudio, sicut & Instruo, Imbuo, Informo, Instituo. Præpositionem, DE, non admittit. * Cic: Fam: l. 1. ep: 7. *Lentulum nostrum cum cæteris artibus, tum imprimis imitatione tui fac erudias.* * Id. pro Dej. *Quibus ille studiis ab ineunte ætate se imbuerat.*

4. Flagito quoque, Peto, Posco, Rogo & alia ejuldem generis, præsertim cum Compositis, sæpe Accusativi locò Conjunctivum cum UT, vel Ablativum cum, Ab, recipiunt per 6tum Ord Activ. * Cic: Mil: 3. *Ut primum senatus liberè haberi potuit, semper flagitavi, ut convocaremur.*

APPENDIX II. Generis. P. S. C.

1. Celo, cum passivè usurpatur, res celata etiam in Nominativo poni solet. Ter: Eun: act: 2. Ubi ubi est, diu celari non potest. Id: Phorm: act: 5. Quin si hoc celatur, in metu sim. Additur & Dativus, sed rarò. Hirt: de bell: Alex: Quod neque celari Alexandrinis posset.

2. Peto, cum duobus Accusativis nondum, quod meminerim, apud Veteres inveni. Nam quod Plin: l. 3. c. 1. Petere jura Cordubam, dixit, figuratū est æquè, ac illud, quod idem l. 12. c. 5. aliisq; locis habet: petere in Indos in Elymeos, in Carmanos, ad Seras, ad Trogloditas &c. pro, ab Indis &c. Sic & Tacit: l. 12. Experimentis cognitum est, Barbaros malle Romam (pro, [Romā]) petere Reges &c.

3. Omnibus pæne Verbis præter suos Casus possumus hos Accusativos adjungere: Hoc, Istud, Illud, Id, Idem, Quod, Quid, Aliquid, Siquid, Quiddam, Quidpiam, Quidquam, Nihil, Unum, Multa, Pauca. Cic: pro Quint. Itaque te hoc obsecrat. Id. 1. ad Q Fr. ep. 1. Illud te ad extremum & oro & hortor. Ter. Andr. act. 1. Et nunc id operam do: Cic: Att: l. 7. Nec te id consulo. ad Brut: ep. 1. Hortare idem per literas Cassium. Id. 1. Catil Sin tu, quod jam dudum te hortor, exieris. Ter Phorm. act. 4. Quid, malum tua Id refert? Cic: pro Dejot: nec illum tibi succensere aliquid suspicere. Ter. Heaut: act: 4. Ego domi ero, si quid me voles. Cic: 1. Att: ep. 1. Ita quiddam spero vobis profici. Id. 3. de Nat: Deor: si grando quidpiam nocuit. Plaut: Cap: Neque unquam quidquam me jurat, quod edo domi. Cic: Rull: Beneficiò legis nihil utitur. Plaut: cap. act. 1. In exorare vos finite nos. Cic: in Top: Cum mihi meis multa sepe cavisses. l. 6. Fam: ep: 6. Qui multa Deos petiti sunt. Sal. Jug. Pauca, pro tempore, milites cohortor &c.

4. Positulo, duos Accusativos non videtur respuere. Cic: 2. Att: ep. 7. Orationes autem me duas posulas. Cum verò

verò alii, à me, legant tutius in 6to Ordine reposueris.

5. *Eradio.* apud Poëtas, duos Accusativos admittit. Stat: 10. Theb: *Et quæ te leges, præceptaq; fortia belli erudiit genitrix &c.* Sic interdum & Ovidius.

QUINTUS ORDO ACTIVORUM.

QUÆDAM Verba Activa præter Accusativum adiciunt Ablativum.

Huc spectant I. Verba Vestiendi & contraria. v. g. *Induo, Vestio, Exuo, Spolio, Amicio, Calceo, Cingo, Succingo, Convestio, Munio, Orno, Sepio, Sterno, Consterno, Insterno, Tego, Nudo, &c.* Cic: l. 2. de aut. deor. *Oculos natura membranis tenuissimis vestivit & sepsit.* Ibid: l. 5.

Diligentiùs urbem religione, quàm mœnibus ipsis cingit. II. Verba Implendi, & contraria v. g. *Complere, Expleo, Impleo &c.* Composita; *Satio, Saturio, Augro, Cumulo, Locupleto, Parcio* cum

Compol: *Exhaurio &c.* III. Verba Onerandi, & contraria. v. g. *Onero, Opprimo, Exonero, Levo, Premo, Obruo, Deonero.* IV. Verba Liberandi,

& contraria v. g. *Expedio, Compedio, Solvo* cum Compol: *Illaqueo, Implico, Irrutio, Impedio.* Itē,

Absolvo, Libero, Alligo &c. de quibus sub: 2. Ord: Activ: V. Verba Privandi, & contraria.

v. g. *Fraudo, Prohibeo, Orbo, Abdico, Abstineo, Emungo, Everto, Muto, Commuto, Permuto, Pello, Privo, Viduo, Afficio, Beo &c.* Id: pro Flacc: *Mertuit, nè L. Flaccus se se scelere implicet.* Id: 2. Of-

fic: *Nunquid se obstrinxit scelere.* Id: 3. de Div: *Magistratu se abdicaverunt.* In Verr: act: 4. *Nè pupili*

fortunis patris conetur evertere.

Ter: Phorm: act: 4. *Emunxi argentô senes.* Ib: act: 5. *Curâ se expedivit.* Cic: pro Mil: *Milo Pop. Romanum maximâ lætitiâ affectit.*

APPENDIX I Gen: P. M. C.

1. *Solvo*, cùm de pecunia sermo est, præter *Accusativum* significantem pretium, *Ablativum* rei venalis postulat cum *Præpositione*, *Pro*, & ad 3. *Ordinem* spectat. Cæs: 1. Bell: Civ: *Militibus pecuniam pro his rebus solvit.* Cic: in Verr: act: 4. *Pro frumento nihil solvit omnino.* SÆPE alteruter *Casus* desideratur. Cic: pro Flac: *Invitè solverat, Castricio pecuniam.* Id. 1. Att: ep: 2. *Misimus, qui pro vectura solveret.* CUM hujus Verbi usus inciderit, *Polonus* tiro habeat in mente *Patrium* vel *Latinum*, *DO*, *dâre*, & ad ejus normam efferat *Latinè*, *Solvo*. v. g. *dedi pro gladio 10. aureos:* sic ergo & *Solvi* &c. non omnino quidem infallibile, magnum tamen est adjumentum pro tironibus.

2. *Impleo*, & *Compleo* etiam *Genitivum* admittunt. Cic: l. 9. ep: 18. *Ollam denariorum implere non potes.* Liv: l. 1. *Adolescentes suæ temeritatis implevit.* Plaut: Menæch: *Parasitus me complevit flagitii & formidinis.* SED *Ablativus* usitator est, cui etiam *Præpositio*, *de*, additur, sed perrarò. Cic: 4. Acad: *De quibus volumina impleta sunt.* Martial: *Hos, nisi de flava loculus implere moneta, non decet.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Dono*, *Impertio*, *Aspergo* Mor: inc

Ordinem spectant; Cic: pro Corn: Eum Pompejus civitate donavit. Ter: Eun: act. 2. Plurimâ salute Parmenonem suum impertit Gnato. Cic: pro Planc: Hunc tu vitæ splendorem maculis aspergis istis * Modò ad 3. Ord: Activorum Cic: pro Sext: Rolc: Non pauca suis auditoribus largè effuseq; donabat. Id: act. 3. in Ver: Dolorem suum nemini impertiebat. Id: pro Cluent. Ipse guttam aspergit huic Balbo.

2. Augeo, Levo, RARIUS ad Tertium. Cic: 11. Att: ep: 12. Literæ tuæ auxerunt mihi dolorem. Id: in Orat: Quem laborem nobis levavit Attici nostri labor. 2. Tusc: His levabat metum nobilitas mortis. * SÆPIUS ad Quintum hunc Ordinem referuntur. Cic: 2. de leg: Agr: Ut Syllanos possessores divitiis augeatis. l. 3. ep: 12. Leva igitur me hac onere.

3. Induo, CUM est Verbum vestiendi, efferri potest ET * PER 1. Ord: Activorum: Ter: Eun: act: 4. sc Is dedit hanc mihi vestem, meam ipse induit. Plaut. Cal. Occissimus sum omnium qui vivunt, lorica induam. * ET PER Tertium, Cic: 2. de Fin. Ex ejus spoliis sibi & torquem, & cognomen induit. Liv: l. 16. Nobis pia ac justa induerunt arma. * Plin. l. 30. c. 1. Pessimum vitæ scelus fecit, qui annulum primus induit digitis. ET PER Quintum. Curt. Deposita veste quam habebat, Arabicâ indultur Tacit. l. 15. Animâ bonis artibus non induerat. CUM verò, Induo, idem significat, quod, involvo, immitto, insigo, eleganter Dativum, vel Accusativum rei cum In, adseiscit. Cæsar. 7. bell. Gall. Se ipsi acutissimis vallibus induent. Ib. Aut se stimulis inopinante induebant, aut in scrobes delati transfoduntur. Cic: 1. V. r. Hic videte, in quod laqueos se indueris. Id. 2. Illum Junonem autem se in nubem (i vapores) induerint. Sic

Sic verò etiam cum est Verbum vestiendi pereleganter effertur, sed fere à Poëtis tantum, Virg: Geor: 1. Contemplator item, cum se nux plurima sylvis induet in florem. 7. Æn. Quos hominum ex facie dea sava potentibus herbis induerat Circe in vultus ac terga ferarum.

4. Exuo ad primum vel quintum sapissimè; ad tertium Ord. raro spectat: Sen. ep. 95. Sapientia vanitatem exuit moribus. Ovid. 7. Met. Jam dudum vincula pugnat exuere ipse sibi.

SEXTUS ORDO ACTIVORUM.

Ablativus cum, A, vel Ab, præter Accusativum.

QUÆDAM Verba Activa Ablativum cum præpositione à, vel ab, præter Accusativum postulant.

Huc spectant I. Verba Petendi v. g.

Peto, Quæro, Contendo, Exigo, Flagito, Efflagito, Postulo, Expeto, Posco, Deposco, Exposco, Reposco, Repeto &c. Cic: 5. Tusc: à te operam petimus. Act: 6. in Ver: Flagitat abs te filium. 2. de Orat: Quid facilius id à te exigam quod peto. nihil tibi à me postulanti recusabo. II. Verba Auterendi. v. g. Aufero, Abduco, Abstraho, Abripio, Surripio, Avello, Avoco, Abrado, Abalieno &c. III. Verba Removendi. v. g. Arceo, Removeo, Repello, Absterreo, Deterreo, Avertio, Amoveo, Abigo, Pello, Defendo, Prohibeo. IV. Verba Abstinentiendi. v. g. Abstineo, Contineo, Refreno, Cohibeo, Impedio, Retraho &c. V. Verba Accipiendi. v. g. Accipio, Audio, Disce, Capió, Colligo, Conduco, Emo, Redimo, Haurio, Exhaurio, Reporto, Sumo.

APPENDIX I. Gen: P. M. C.

1. Cognoscendi Verba, ut, Cognosco, Agnosco, Audio, Intellego, Conscio, Disco, Præpositionem, Ex, recipiunt. Cic: l. 2. ep. 11. Ea certissima putabo, quæ ex te cognovero. 2. de Or: Sape ex sacro meo audiui. 9. Att: ep. 11. Intelleges ex literis Balbi. 2. Ho:

2. Horum normam imitantur & alia quædam hujus ordinis. Cic: in Vat: *Quæro illud etiam ex te.* Id: de Sen: *Poma ex arboribus, si cruda sunt, vi avelluntur.* TALIA imprimis sunt, quæ ex præpos: Ex componuntur; ut, *Expellito, Eripio, Ejicio, &c.* Cic: pro Mil: *Ex Urbe expelli, exterminari, ejici.*

3. Quædam hujus Ordinis etiam ad Tertiū referri possunt; ut, *Surripio, Eripio, Aufero.* Cic: pro dom: *Clodius pecunias consulares à Senatu abstulit.* Id: div: in Verr: *Id tu mihi eripuisti, atque abstulisti.* Id. 1. Off: *Sunt autem multi, & quidem cupidi splendoris & gloria, qui eripiunt ab aliis, quod aliis largiantur.*

4. Quædam præposit: De admittunt. Cic: pro Corn: *Audivi de Parente meo puer.* Pro Sex: Rosc: *Bona hujus de L. Sylla emisse se dicit.* Ter: Eun: *Ut sibi liceres discere id de me.* Cic: 2 Acad: *Quæsi de Zenone.* De Clar: Or: *Tu quidem de fece hauris.* pro à parente, à Sylla, à me, ex Zenone &c.

5. Pello, Libero, Prohibeo, Exhaustio, & ad hunc, & ad superiorem Ord: spectare possunt. Cic: pro Mil: *Pompejum pellere possessionibus conatus est.* Ter: Eun: *Istum emulum ab ea pellito.* Cic: in Catil: *Magno metu me liberabis.* Id. de Univ: *Deus motum cæli ab omni errore liberavit.* 4. Att: ep: 3. *Facile operas aditu prohibuerunt.* Cæs. Bell. Civ: *Hos omnes à contumeliis militum convitiisq; prohibet.* Cic: in Pis. *Civitates bonis sunt exhaustæ.* de leg: agr. *Cum omnem pecuniam ab ærario exhausissetis.*

APPENDIX II. Generis. P. S. C.

1. Abstineo (quod, cum Accusativo tanquam Activum, & Ge Activis: tanquam Neutrum usurpari potest)
C e modò

modò cum, *A*, vel *Ab*, modò solum Ablativum admittit. Cic. de fin. *Ne malum habeat, abstinet se ab injuria.* * 1. 7. ep. 26. *Qui me ostreis & muræis facillè abstinebam.* Liv. 1. 1. *Urbe validà ac situ ipso munità abstinuit &c.* PASSIVE in tertiis potissimùm Personis, vel impersonaliter ulurpatur. act: 5. in Verr: *Nihil ægrius factum est, quàm ut manus ab illo abstinerentur.* Liv: 1. 4. *Dictator per præcones, edicere jubet, ut ab inermi abstineatur.*

2. Defendo, sæpe hujus est Ordinis. Cic: pro Font: 2 *quò periculo defendite civem fortem* POETÆ illud etiam ad 3tium Activorum referunt. Virg: Ecl: 7. *Solstitium pecori defendite* Hor. 1. 1. ode. 7. *Defendite æstatem capellis.* 3. *capellas ab æstu: pecus à solstitio defendite.*

3. Mutuo. i. mutuum accipio ad hunc Ord. quidam referunt. vide sub 3. Ord. suprà Append: II. n. 1.

DE CONSTRUCTIONE VERBI PASSIVI.

CAPUT IV. P. S. O. I. C.

VERBUM Passivum postulat post se Ablativum cum, à. vel. *ab.* factum ex Nominativo Verbi Activi: ante se autem Nominativum factum itidem ex Accusativo Activi. Cic: 1. 6. ep. 5. *Liber tuus & lectus est. & legitur à me diligenter, & custoditur diligentissimè.* Id: 2. Att. ep. 6. *Eratosthenes à Serapione reprehenditur.*

2. Quare cum Verba Activa Passivis permutantur; primò. Accusativus in Nominativum migrat: secundò. Nominativus vertitur in Ablativum cum Præpositione, à vel ab. v. g. *legi librum tuum* Passivè: *Liber tuus lectus est à me.* Cæteri Casus integri manent.

3. Cum Ablativus est rei inanimatæ. ferè Præpositio supprimitur. Cic: 1. Tusc: *Sæpe enim videmus fractos pudores, qui ratione nulla vincerentur.*

4. Quando Recti Persona in seipsam agit, Accusativus Ablativò mutatur, Rectus manet. v. g. *Me ipsum delusi infelix;* Passivè: *à me ipso delusus sum infelix.* Latini tamen hæc talia Active efferre malant. PAS:

PASSIVA PRIMI ORDINIS.

Amor, Capior, Diligor, Eligor, Fallor, Gubernor, Honoror &c.
SECUNDI ORDINIS.

Absolvor. Accusor. Damnor &c. Cic: pro Cluē: Majestatis absoluti sunt multi.

TERTII ORDINIS.

Adh beor, Tribuor, Concēdar &c. Cic: ad Oct: Nulla remēdia quę vulneribus adhibentur tam faciunt dolorem, quā quę sunt salutaria.

QUARTI ORDINIS.

Dōceor, Flāgitor, Mōneor &c. Cæs bel. Civ. l. 1. Petreus atque Afranius cū stipendium ab legionibus pene seditione factā flagitarentur.

1. Hic ubi Verbum Activum postulat geminum Accusativum, mutatur in Nominativum is, qui præstantior est, hoc est, qui Personam significat. v. g. Dōceo Antonium literas. Passivē. Antonius docetur à me literas.

3. Et si autem Verba Vestienti Activā vocē cum gemino Accusativo non legantur. Induor tamen cum Accusativo Rei apud Historicos ac Pœtas legitur. Curt: l. 10. Vestem fratris eam ipsam quę in sella erat, induitur. & Æn: Androgei galeam clypeiq; insigne decoram induitur. Oratores Accusativi hujus locō Verbis Induor & Exuor, Ablativum tribuunt. Cic: 1. Att. Vir indūtus muliebri vestitu Tusc: 1. Mēis exātā vitis.

QUINTI ORDINIS.

Exuor. Induor. Privor. &c. Cic: pro Rab: Posth. Demetrius aspide ad corpus admotā, vitā privatus est.

SEXTI ORDINIS.

Audior. Emor. Quæror. Arceor. Absterreor Avotor. &c.

APPENDIX I. Gen. P. M. C.

Cū Verba Activa post Accusativum admittunt Ablativum Personę cū Præpos: à vel ab, si Activa Passivis permutantur, perturbatur sensus; ut, Aufero à te vestem, Accipio à te literas. Passivē. Vestis auferitur à me à te. Literę accipiuntur à me à te. Ut ergo ambiguitas vitetur,

tetur, aut à Passiva locutione supersedendum, aut sic loquendum est: *Vestis auferitur à me tibi, Litteræ tuæ à me accipiuntur.* Quod potissimum in his fere verbis observandum videtur; *Accipio. Aufero. Surripio. Eripio. Extorqueo. Exigo.* & hujusmodi

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Verba Passiva nonnunquam pro Ablativo cum, & vel, *Ab.* more Græcorum Dativum admittunt. Cic. de Clar. Or. *Auditus est nobis Lalii. Caji filii sæpe sermo.* Id. l. 6. ep. 6. *Notantur mihi ad divinandum signa.* Ov. de Pont. *Cum toties eadem repetam, vix audior ulli.* Frequens id apud Poëtas; apud Oratores non ita. v. l. 2. c. 13. præc. 1. n. 2. & 3.

2. Interdum Accusativum additâ Præpos: *Per.* pro eodem Ablativo recipiunt. Att. 9. *Id assequetur. si per Prætores Consules creentur.* Id. de somn. *Cognomen tibi per te partum.*

DE CONSTRUCTIONE
VERBI NEUTRIUS.

CAPUT V. P. S. O. I. C.

Proceditur ordine Casuum, excepto Vocativo.

Primus Ordo Neutrorum.

Utrique Rectus.

OMNE Verbum Neutrum, præsertim verò *Substantivum & Absolutum* utrinque Nominativum habere potest cum utrumque Nomen ad eandem rem pertinet. Ther. Phor. act. 4. *Senectus ipsa est morbus.* Cic. 4. Att. *Ego vivo miserrimus.* Liv. l. 1. *Iuste pieq; legatus venio.* Ter. Andr. *Redeo inde iratus atque agrè ferens.* Huc spectant Verba; *Sum. Vivo Venio. Eo Ambulo. Curro. Incedo. Occido.* penul: correptâ *Sto. Vado &c.*

APPENDIX. I. Generis. P. M. C.

1. Non solum Verba Neutra, sed & omne Verbum Personale Finiti modi utrinque Nominativum habere po-

potest. cum utrumque Nomen ad eandem rem pertinet. Cic: 2. de Off: Liber qui inscribitur Lalius. Id. Phil: 2. Defendi Remp: adolescens, non deseram senex.

2. Si duo illi Recti non sint ejusdem numeri, verbum concordat cum eo, qui est basis & fundamentum orationis Lucan: 1. 9. Sanguis erant lachryma. Plin: 1. 33. c. 13. Nota argenti fuit e biga atque quadriga.

3. Huc spectat Verbum, Videor, quod personaliter usurpari, ac utrinque ejusdem Rectum numeri & personae habere debet. Cic: 1. Acad. Tu vero bene meritus mihi videaris de tuis civibus. 2. Att. ep. 1. Illa tua horridula mihi atque incompta visa sunt.

4. Nec Recti isti in Accusativos migrare debent, etiamsi Videor, Verborum Infinitis jungatur. Att: ep: 12. Amens mihi fuisse videor. 4. Catil: Videor mihi hanc urbem videre concidentem. Id. Philipp. 2. Nescio quid turbatus mihi esse videaris.

5. Eandem rationem sequuntur & alia Passiva Verba, quae Vocativa appellantur; ut, Appeller. Vocor. Nuncupor. Nominor. Dicor; Præterea Habeor. Putor. Existimor. Aestimor. Judicor. Trador. Perhibeor. Feror. Credor & siqua sunt similia. Cic. Att: 1. 5. ep. 17. Dejotarus ab Senatu Rex appellatus est. & 1. 1. ep. 1. Caesar certus putatur. & Fam: 1. 5. ep. 11. Dalmatæ semper habiti sunt bellicosi. Sueti Tib: 62 Parsurus creditur.

6. Idque etiam Infinitis Verborum adjuncta. [Cic: 3. de Or: Septem fuisse dicuntur uno tempore, qui Sapientes & laborerentur & vocarentur. Tusc: 4. Morbi animorum difficilis evelli posse putantur. Att: 2. ep. 1. Thermus cum Silano contendere existimatur. Pro Sext: Aristides unus omnium iustissimus fuisse traditur.]

APPENDIX II. Generis. P. S. C.

1. Videor. semel duntaxat impersonaliter à Cicero de usurpatum est. 1. 5. Tusc. Non mihi videtur ad beatè vivendum satis posse virtutem. Singulare, nec imitandum.

2. Si verò nō opinionem aut imbecillam assensio-
nem, sed firmum animi placitum, opportunitatemve
significet, impersonaliter ponitur. Cic. de Sen. Nunc
mihi visum est de senectute ad te scribere. i. nunc mihi placuit.
constitui, opportunum duxi &c. TUNC VERO si Infinitum
desideretur, è proximo suppletur, Att. l. 12, ep: 28,
Eiq; de mancipiis quæ tibi videbitur (i. attribuenda esse)
attribuas. Et. ep. 28. Pueros attribue ei quot, & quos videbi-
tur. Pro. Rab. Ut Consules adhiberent Tribunos, quos eis vi-
deretur. Cæl. bell. Gal. Ad hæc quæ visum est (sc. respon-
dere) Cæsar respondit. Cic. act: 4. in Verr: Senatus per-
misit, ut Questores legem his rebus, quam ipsis videretur (sc.
edicendam esse) edicerent. Imò, hac significatione, etiam
am Subjunctivo adhæret. Cæl. Fam: l. 8, ep, 5. Visum
est. ut te facerem certiozem.

3. Dicitur. Creditur. Putatur. Fertur & similia rarò im-
personaliter. Ter. Andr. act. 5. In hac habitasse platæa
dictum est Chrsidem. Cic. de amic: Tarquinium dixisse fer-
tur. in libris emendatiss: legitur, ferunt.

4. Quædam Verba quibûs voluntatis prosecutio
aut fuga significatur, & alia pleraque sine Accusativis,
Me. Te. Se. Nos. Vos. Infinitis adjungi, & Rectum u-
trinque habere possunt, cum utrumque Verbum (Fini-
tum sc. & Infinitum) ad eandem Personam pertinet.
Cic. pro Marc: Malim videri timidus. Id. de nat deor.
Nolo esse longior. Ter. Adelph: Meditor esse affabilis. Si
tamen aliquis ex illis Accusativis Me. Te. Se. Nos. Vos.
(non enim illos hæc Verba respuunt) antecessit, & al-
ter sequatur necesse est. Cic. 1. Catil: Cupio me esse cle-
mentem. 3. Offic: Militia vult videri se esse prudentiam.

5. Contrà pleraque Verba cōs necessariò Accusa-
tivi illi præcunt, interdum Nominativus post Infinitū
sequitur apud Pœtas Græcorum, amore, etsi in eadem
Persona subsistit oratio. ID VERO potissimū sit in Ver-
bo Sam. Lucan: l. 9. Tutumq; putavit jam bonus esse socer.

Catull: epigr: 4. *Fasellus ille quem videtis hospites. Ait fuisse navium celerissimus.* Ov: 13. Met. *Sed enim quia retulit Ajax esse Jovis pronepos.* Hor: l. 3. od. 27. *Uxor invicti Jovis esse nescis?* ET IN nonnullis aliis. Id. l. 1. od. 2. *Filius Majæ patiens vocari Caesaris ultor.* Id. l. 1. ep. 5. *Patiarq; vel inconsultus haberi.* Orator dixisset: *se bonum esse socerum, & cetera eodem modo.*

SECUNDUS ORDO NEUTRORUM.

Genitivus post Verbum.

QUÆDAM Verba Neutra post se Genitivum postulant. Cic: Att: l. 7. ep: 26. *Egeo consilii.* Id. Phil: 7. *Hoc bellum indiget celeritatis.* Ter. Heaut: act. 1. *Clinia suarum rerum satagit.*

Huc spectant. *Egeo. Indigeo. Mémini. Satago. & Sum.* cum possessionem significat. Cic. l. 2. ep. 13. *Fam me Pompeji totum esse seis.*

APPENDIX II, Generis P. S. C.

1. *Mémini* pro. *Recordor.* tum Accusativum, tum Genitivum postulat. Cic: de Sen. *Omnia quæ curant senes, meminerunt.* Ter. Eun: act. 4. *Faciam ut hujus loci dieiq; meiq; semper memineris.* Interdum Ablativum cum. de. Cic. l. 15. Att. ep. 26. *Meminero de omnibus. quæ te velle suspicor.*

2. *Cum* significat, mentionem facio, cum Genitivo vel Ablativo & Præp. de, jungitur. Quint: l. 11: *neque omnino hujus rei meminit* *unquam Poëta.* Id. Ib. *De quibus multis meminerunt.*

TERTIUS ORDO NEUTRORUM.

Dativus post Verbum.

VERBA Neutra quæ *Auxilium. Commodum. Incommodum. Favorem. Stupor. Obsequium. Obedientiam. Submissionem. Repugnantiam* significant. *ITEM Composita ex Neutris & Præpositionibus *Ad. Con. In. Inter. Ob. Præ. Sub.* *ITEM *Sum.* cum habere significat. Dativum postulant. Cic: de Prov: Contr: *Non parebo dolori meo, non iræ*

eundie serviam. Id. de Amic: Peccatis indulgens: praeceptum
amicum ferri finis. * Id. in Verr. act. 5, Homini jam perditio,
Et collum in laqueum inferenti subvenisti. Id. in Pis. Quisnam
tibi in Curiam venienti assurrexit? Liv: l. 9. bell. Pun: In-
tervenit majori minor cogitatio. Locros urbem recipiendi. Cic:
de Clar: Or. Jam tunc erat bonos eloquentiae Id. pro Sext.
Rosc. Quo cum mihi erant omnes amicitiae necessitudines.

Ad hunc ordinem spectant.

Absum. pro. Desum. Aclamo. Accubo. Accumba Accresco.
Accedo tibi pro. Assentior. Accedit hoc meis malis. dolori labo-
ribus &c. pro additur. Aequiesco. Adhereo. Adheresco. Alla-
boro. Adequito. Adjaceo. Aduo. Adnato. Adsum. Affulgeo. An-
tecedo. Antecello. Antero. Antesto. Anteverto. Appareo. Applau-
do. Appropinquo. Arrideo. Assentio. Asservio. Assisto. Assideo.
Assuesco. Assuesco. Assurgo. Attendo. Ausculto. pro morem ge-
ro. Cic. pro Rose. Mibi ausculto. Beneficio. Beneficio. Be-
nedico. Benefacio. Benignefacio. Caveo. Confido. Consentio.
Congruo. Consano. Consuesco. Consulo. Commodo. pro. Pro-
sum. Cedo & Concedo pro. locum do. Detraho. i. Obirecto.
Debeo. Despero. Deservio. Desum. Displisco. Discrepo Dissen-
tio. Diffido. Doleo. Plaut: Most. Cer mihi dolet. Deficio.
Excello. Faveo. Fido. Hereo. Illudo. Immineo. Impendeo. In-
commodo. Insom. Insulto. Indulgeo. Inbio. Inservio. Insurgo.
Insisto. Ignosco. Ilacrymo. Indormio. Incubo. Incumbo. Innir-
tor. Illuceo. Impono. pro. Decipio. Defraudo. Inhereo. Inge-
misco. Invideo. Innuo. Insto. Insuesco. Infideo. Intervenio. In-
tercurro. Interjaceo. Intersum. Intercedo. i. oppono me, ut
impediam. Interdisco. i. Veto. Maledico. Malefacio. Metuo.
amicè, cum nos dicimus: boie sig o. v. g. boie sig o was.
Metuo vobis. Nubo. Noceo. Obedio. Obequito. Obsecundo.
Obsisto. Obsto. Obstrepo. Obsum. Obrepto. Obtempero. Oblecto.
Occurro Occurro. Officio. Pareo. Placeo. Presto. i. Antecello.
Praecurro. Praeco. Praluceo. Praesideo. Praesum. Prosum. Pro-
video. Prospicio. i. Consulo tibi. Proficio. pro. Prosum. Pro-
ximo. as. Recipio tibi. i. premitto. Resisto. Respondeo i. satisfa-

cioꝝ Reclámo. Renuntio. i. nuntium remitto. Wyrzekam sig. Repugno. Satisfacio. Servio. Studeo. Subjaceo. Subolo. Sub. rēpo. Subservio. Subscribo. i. assentior. Súbsum Subvenio. Succedo. Succenseo. Sueclámo. Succresco. Succumbo. Succurro. Suffugio. i. par sum. Super sum. Súpplico. Tempero. i. abstinco. Timeo. amicē, ut suprà, Metuo. Vaco. i. operam do.

APPENDIX I Generis P. M. C.

1. Sum MODO Dativum unum habet. Cic: Att: 1:

6. Nuntiat melius esse ei. Ter. Adelph. Naturā tu illi pater es, consiliis ego. MODò duos Cic: 3. Att. Respondebo primū postrema tuae paginae; quae mihi magna molestiae fuit. Liv. 1. 33. Vestigalia publica praedae ac divisui Principibus erant. Exponitur tunc. Sum. per. Afficio. Afferro. Cedo in Ge.

2. Incumbo. cū translātē significat, obnixē alicui rei operam dare. Accensativum cum Præpositione In, vel Ad. postulat. Cice 1. de Or. IN id studium in quo estis, incumbite. l. 10. ep. 10. Mi Plance. incumbere toto pectore ad laudem & l. 12. ep. 24. Te hortor, ut omni cura in Remp: incumbas. PROPRIē verò significat. Inniti, & Dativum amat. Ad Her: l. 1. Ajax gladio incubuit. Quint. l. 9. c. 3. Incumbere illi, non in illum: jam dicitur. Quanquam etiam rectē antea dixere. Vetustiores: Incumbere in gladium. Cic. In senta. § Liv.

3. Consulere alicui. non significat consilium dare. sed prospicere. seu providere alicui nobis sonat. mieć stáranie o, rádaić o, ochrániac ratowác. Cic. 4. Catil. Consulite vobis prospicite Patriae. Att. 1. 2. ep. 34. Saluti, si me amas, consule. Et. 1. de Off. Paci semper est consulendum. * Admittit & Ablativum cum Præpos. de. hac significatione, sed rariùs. Cic: pro Sylla. Neque ego tantum fraterno amori dandum arbitror; ut quisquam de salute sua in consulat. communem relinquat. Id. Att. 1. 7. Aliter enim mihi de illis. ac de me ipso consulendum est.

4. Cū, statuere. seu decernere de aliquo, tractare aliquē. significat. MODò Ablativum cum Præpos. De admittit;

Liv: De nullis enim, quàm de vobis acerbis consuluerunt. i. a. serbè vos tractare statuerunt. * **MODò** Dativum Personæ cum Acculativo rei habet. Plaut: Persa. Certò illi homines mihi nescio quid mali consulunt.

5. Consulere aliquem. significat Consilium ab aliquò pètere. Cic. act. 1. in Verr: Nunc ego. iudices. jam vos consulo. quid mihi faciendum putetis.

6. Antecedo. Antecello. Antèdò. Antèsto. Anteverto. Antevénio. Præcedo. Præcurro. Præeo. Præsto. dandi vel accusandi Catum admittunt. Cic. 4. de Finib. Virtus tantum præstat cæteris rebus ut dici vix possit. Liv. l. 8. Bell. Mac. Robore navium & virtute militum Romani longè Rhodios præstabant. * Ex his Antecello & Præsto. frequentissimè Dativo: Antevenio & Præcedo. sæpius Accusativo jungitur.

7. Interdico tibi hæc re. vel hanc rem dicimus. Cæs. 1. 1. de bell. Gall. cum Ariovistus omni Gallia Romanis inter, dixisset. Liv. l. 4: Bell. Maced. Feminis duntaxat usum purpure interdiximus. Interdico igitur cum Dativo & Accusativo Activum est Tertiæ Ord. sine Accusativo Neutrum; quod sæpe Impersonaliter Passivè usurpatur. Cic. Phll. 6. Tanquam si illi aqua & igni interdictum sit.

8. Quædam huius Ordinis sæpe ad primum. sæpo ad tertium Activorum transeunt: talia sunt. Metuo Caveo &c. Ter. Eun. act. 4. sc. 6. Quod cavere possis, stultum est admittere. Cic. 1. Off: Caveant intemperantiam: meminerint verecundia. * Cato de re rust: c. 5. scabiem pecari cavetor. Plaut. Penul. Metuo amoris meæ moram. **INSUPER** Metuo. & Caveo. etiam Ablativum cum A. vel Ab. recipiunt. l. 1. ad Heren. Ab inimico sibi pericula metuebat. Plaut. Pseud. Cavendum est mihi abs te irato. Invideq vide infra Append. sequ. n. 5.

9. Parco. i. Veniam do. & Ignosco. Accusativum respondent. Illò igitur si opus sit, ad Verbum Condo no vel Remitto ac similia confugiendum est. Cic. pro Mil. Crimen hoc vobis condonatis. l. 5. Fam: ep. 10. Meam adinadversionem remitto tibi & condono.

10. Debeo. cum solo Dativo Personæ hujus est. Ordinis. Cic. l. 1. ep. 1. *Authoritatem minorem habemus, quod tibi debemus.* & l. 10 ep. 10. *Perfice ut minus Resp: tibi. quam tu Reip: debeas.* * Additō Accusativō rei. A&vum est. Plaut. Bacch. *Ducentos Philippeos hospes debuit nostro seni.* Cic: pro Syll. *Reliqua jam à me perpetue natura debentur.*

APPENDIX. II. Generis P. S. C.

1. Vaco. pro Operam do. sæpe cum Dativo. Quintil. l. 1. c. 1. *Nè studio quidem operis pulcherimi vacare mens; nisi vitis libera potest.* Plin ep. 49. *Solutus ceteris curis huic uni vacabat.* Sen. ep. 27. *Jam te ipse monuisti. idè aliorū emendationi vacas.* * Apud Ciceronem fere significat, vacuum esse, & Ablativō jungitur per quintum Ord. Nèutr: 1. Off. *Nulla vitæ pars vacare officiō potest.* & l. 6. ep. 3. *Nec angar ullâ re. cum omni vacem culpâ.*

2. Adsum. Desum & alia è Sum Composita sæpe alios Casus Præpositionum beneficiō recipiunt; ut, in concione non adjuisti &c. Cic. pro Planc; *In Antonio ornatus non defuit.* 3. de Or: *In convivio interjuit &c. &c.* Sic abesse à culpa, ab oculis; à domo & alia apud Cic. * Absum, tamen si Dativo jungatur, deesse, significat. Cic. 1. de leg. *Abest historia literis nostris.* 2. de Or: *Quid huic abesse poterit ad maximarum rerum scientiam?* Pro Balbo. *Quid abest huic homini?* Varr: 2. de re rust: c. 2. *Si cui vetustate dentes absumunt.*

3. Despero. Illúdo. Deficio. Attendo. Insulto. dativum vel Accusativum ad seiscunt. Cic. in Pis. *Quid tu desperans rebus tuis in sordibus luctuq; jacuisti?* Cæs: l. 1. bell. Gall. *Desperare fugam.* Cic. pro domo. *Hic illudit authoritati vestrae.* Ter. Phorm. A&v. 3. *Satinò superbè illuditis me?* Cic: pro Flacc. *Non animus eis. sed vires deficiunt.* Id. pro Cœl. *Dies me jam deficiet.* Suet: in Galb: c. 5. *Inter liberales disciplinas attendit & juri.* Cic: pro Syll. *Me dicentem attendite.* Liv: l. 1. *Satis illum diu insultasse bonis.* Ter. Eun: act. 2. *Istas fores calcibus insultabis frustra.*

Ex his. Attendo & Desicio sæpissimè; Insulto rarò admodum Accusativo copulatur.

4. Invideo. olim activè usurpabatur cum solo Accusativo sive Rei; sive Personæ: unde vetus Poëta 3. Tuse: Florem quisnam liberum invidit meum? ubi Cicero, ut videre inquit, sic invidere FLOREM rectius. quàm FLORI dicimus: nos usu prohibemur. Ovid ep. 13. Tróadas invideo. Hinc apud Hor. in Arte. Invideor Passivè; hinc & Participium. Invisus. * MODò Invideo ad hunc, vel ad tertium Ord. Activorum spectat.

5. Inservio. Noco. cum Accusativo Personæ obsoleta sunt. Paut: Most: Si illum inservires solum. Id. Mill: Jura te non nociturum esse hominem.

6. Servio. id est. Servum ago, partim absolutè, partim cum communibus duntaxat casibus usurpatur. Cic. l. p. 1. de Inv. Populum Rom. servire fas non est. Id. Attico: Cato ipse jam servire: quàm pugnare mavult. Id. de Or. Si quis APUD nos servisset ex populo fœderato. CUM verò significat. Commodare dogadzác; Studere. sprzyiac operam dare; consecrari. Dativo jungitur. Cic: pro Plane. Honores si magni non putas; noli servire Populo. Id. pro Cœl. Ut in alterius dolore vel pietati; vel indulgentiæ vestra serviatis. Id. de Or. Serviendum est brevitati; vel venustati. Id. l. 14. ep. 2. ut id quod speras & quod agis; consequar; servi valetudini. sic servite, temporis; scenæ. posteritati &c. apud Cic. & alios.

7. Studere; cum Dativo. est; operam dare. Cic. 2. de Or. Cui gloriæ; cui virtuti studes? VEL favere; sive affectari. Id. pro Cœl. Studuit Cælus Catilinæ. * Cùm significat. Affectare. cupere; etiam Accusativo jungitur. Id. post red. in Sen. Cùm literas studere incipit; tum est Epicuréus. Id. l. 3. de Fin. Ut illud ipsum quod studet, facere possit ornatus. Phil: 6. Unum studetis omnes Ter. Andr. act. 1. Horum ille nihil egregiè studebat. Nisi fortasse hi duo postremi Accusativi sint communes ex illis, de quibus suprà sub 4. Ord: A&: App: 2. n. 3. * Olim cum Genit. & unde

Poëta vetus. 3. de nat. deor. Qui te non amet; nec studeat tui. Oblolatum.

8. Nubo. cum Dativo pro Cluen. Aurio consobriño suo nupsit. * Et cum Ablativo; ac Præpositione cum. Id. 1. 15. ep. 13. Quo cum esset nupta Regis Armeniorum soror.

9. Dissideo. & Discordo; ab aliquo. vel cum aliquo dici-mus. Sic. Discrepo; & Dissentio: quorum exempla cum Dativo singularia sunt. Cic. 3. de Or: Ipsi sibi singuli diserepantes. Sen: ep. 20. Nè orationi vita dissentiat.

10. Advigilo. Adgemo. Adsono. Immurmuro. Invigilo. Indoleo. Obambulo. obmurmuro & similia Poëtarum fere propria cum Dativo. Stat. 1. Theb. Ad vigilantia somnis pila. Id Theb. 11. Loquenti adgemit. Ov. 3. Met. Plangentibus adsonat. Virg. 4. Georg: Sylvis immurmurat. Ib. victus (i. victui) invigilant. Ovid. 2. Trist. Indoluisse malis. Virg. 3. Georg. Gregibus obambulat. Ov. ep. 17. Precibus obmurmurat.

11. Certo Bello. Pugno. Concurro. Contendo. Colludo. Discordo. Dissideo. Differo. Disto. Occumbo & alia à Poëtis Dativo; ab Oratoribus, aliis Casibus tum Propriis, tum Communibus junguntur. Virg: Æcl. 3. Solus sibi certet Amyntas. Ov. 12. Met. Hosti concurrere. Hor: 1. 2. ep. 2. Quantum discordet parcus avaro. Id ad Pis: Trágico differre color. Id 1. 4. od. 9. Distat inertia 2. Æn. Occumbere morti. * Orator dicoret: Tecum certet; cum hoste concurrere &c. Occumbere mortem; vel morte &c.

QUARTUS ORDO NEUTRORUM

Accusativus post Verbum.

QUÆDAM Verba Neutra post se Accusandi Casum postulant.

Huius Ordinis sunt I. quæ ad rem rusticam spectant; v. g. Aro. Puto. obcinam; Rigo. Sero. Ablaqueo. Colo. is. & as; Fodio. Meto. Occo. Pástino. Repástino. Planto. Sarrio. Semino. Stérero. Vanno. Vindemio &c. Cic. 1. Tusc. Servit arbor quæ alteri saculo prosint. II. Alia nennulla v. g. Exhalo. Oreo. Redoleo: Horreo. Exhorreo. Exhorresco. Perbor.

Perhorresco. Inclamo. Anheo. Maneo. pro: Exspecto; Sapias Desino. Memini. Odi. Novi & alia quæ Accusandi casum postulant, sed Passivè in primis & Secundis Personis non vertuntur. Ter. Adelph. act. 5. Ego illius sensum pulchrè calleo. Cic: 9 Att Ingrati animi crimen horreo. Ad Heron. 4. Anhelans crudelitatem. Philip: 2. Cujus te factum manet. Plaut. Persa. Ego rem meam sapio.

APPENDIX. I. Generis P. M. C.

Huc item spectant Verba, quibus vel * res, quam ipsamet illa significant, in Accusativo additur. v. g. *Curro Cursum. 2. de leg: Arg. Servio servitutem. Plaut. Mil. Ludere ludum. Ter. Eun. Nocere noxam. Liv. l. 9. Pugnare pugnam. Plaut. Pseud. Vivere vitam. Ridere risum &c. vel. * Accusativus mensuræ, quæ rem actionemvè Verbô significatam metimur. Cic: 3. Off: Quæ stadium currit. Plin: l. 10. c. 33. Qui maria navigant. Cic: 2. de Fin. Si Xerxes maria ambulavisset. terram navigasset. &c.*

APPENDIX II. Generis P. 9. C.

1. *Abhorreo. fere Ablativo cum; à vel ab, jungitur. Cic: l. 7. ep. 3. Cum ab ea sententia Pompejus valde abhorreret. * Vel soli ablativo. Cic. de Fato. Alii talibus vitiis abhorreant. * Rarius Accusativum. Suet. in Aug. Nam pumilos atque distortos; & omnes generis ejusdem, ut ludibria nature - - - abhorruit. Utitur illo sic & Liv. 4. ab V. C. Sed apud Cic. pro Cluent. Ablativum subaudire malim, cum Cicero nusquam aliàs Accusativo Verbum istud conjunxerit.*

2. *Oleo; Redoleo, sæpius Accusativo; rarius Ablativo juncta invenias Hor: l. 1. sat. 2. Passillos Rufillus olet. Gorgonius hircum. Prop. l. 4. el. 7. Cur nardò flammæ non oluere mea.*

QUINTUS ORDO NEUTRORUM.

Ablativus post Verbum

QUÆDAM Verba Neutra post se Ablativū poscūt. Cic. 13 Off: Abundare oportet præceptis. Philo. 2. Id.

Id. ad Q Fr. Incredibile est, mi Frater, quàm egram tempore. Cæs. bell. Gall. l. 5. Lacte & carne vivunt.

Ad hunc ordinem pertinent.

Abstineo. Abundo. Affluo. Ardeo. Careo. Circumfluo. Confluo. Diffluo. Doleo. Egeo. Flagro. Fluo. Gaudeo. Indigeo. Laboro febris, inopiâ &c. Mano. Mæreo. Redundo. Roro. Scazio. Sono. Stupeo. Supersedeo. Sum. eum ad laudem vel vituperium pertinet; Vaco. Vivo. Cic: 9. Att. Pecuniis locupletum abstinere. Quintil: l. 3. cap: 17. Constat experimentis medicina. Cæs: 3. bell: civ. Re frumentariâ laborabant. Cic: 1. de Div. Herculis simulacrum sudore manavit. Ib. fluvius atratus sanguine fluxit. Id. l. 6. ep. 5. Fac animo fortis magnâque sis.

APPENDIX P. S. O. I. C.

Quædam ex his ut Mano. Fluo. Redundo. etiam vulgari modò loquendi & ad vernaculum nostrum accommodatò efferri possunt. v. g. Sudor ex Herculis simulacro manavit, sanguis è fluvio atrato fluxit &c. Cic: 1. de Nat: Deor. Multaque è Luna manant & fluunt. Id. Phil: 12. Fluent arma de manibus. Id. de Sen. Ex ejus lingua melle dulcior fluebat oratio. Id. pro Sylla. Si ex hoc tanto in omnes mortales beneficio nullum in me periculum redundabit.

2. Huc revocantur Inchoativa verba Caleſco. Frigeſco. Madefco, &c. eorumq; Perfecta: Caleo. Frigeo. &c. v. g. Humore madefcere, madere. Exardescere cupiditate, &c. Quæ si cum verbo. Facto. jungantur. Activa fiunt & eum. Fio. Passiva. v. g. Calefacio, Caleſco &c.

APPENDIX I. Gen: P. M. C.

Sum, interdum Genitivum habet etiam eum laus; vel vituperatio significatur. Cic: pro sext. Rosc: Nimmè me timidum nullius animi, nullius consilii fuisse confiteor.

2. Doleo, zâſuiſ, & Mæreo, et am Accusativum admittunt. Cic. l. 14. ep. 1. Mæreo casum ejusmodi. Phil: 12. Quis non doleat interitum talis civis? Id. pro Sext: Meum casum luctumq; luctantur.

1. In Verbo. *Sui*, non omnia quæ Ablativô efferruntur, etiam Genitivô efferrî possunt, & contrâ. Ablativô igitur efferranda hæc: *Animô bonô, virili præsentis, vacuô esse*. Item (Cic. pro Q. Rosc.) *Capite, superciliis semper est rasis*. Item (1. Att.) *Mirâ sum alacritate ad litigandum* &c. Genitivô autem potius, quam Ablativô hæc: *Nullius consilii sum*. Ter. Andr. *Cibi minimi erat ac fere vulgaris* &c.

2. *Roro. Sono. Sudo* etiam Accusativum (præsertim apud Poëtas recipiunt. Virg: 2. Æn. *Vox hominem sonat*. Cic: pro Arch: *Poëtis pingue quiddam sonantibus*. * Non tamen dicimus: *Sono citharam*, sed: *Sono citharâ*, ut sit Ablativus instrumenti.

3. *Ardeo*: etiam cum Accusativo Poëtæ copulant Virg: Ecl: 2. *Formosum pastor Córýdon ardebat Alexin*. Id tamen Oratori minimè licet.

4. *Consto. & Labôro* (choruig; *χρηδοῦναι* mi na &c. sæpissimè Præpositionem. Ex; recipiunt. Cic: 2. Tusc: *Cum constemus ex animo & corpore*. Et passim apud eundem invenias: *Laborare ex invidia, ex renibus, ex intestinis, ex pedibus, &c.* quæ certè elegantia sunt.

5. *Vaco*; varius Præpositionem. à. vel ab; respicit, sæpius respuit. Cic: 2. de nat. Deor. *Ab omni curatione & administratione vacent*.

6. *Pendere animis* plurali numero. Singulari verò. *Pendere animi* tantum dicitur. Cic: 1. Tusc: *Espectando & desiderando pendemus animis*. 1. de leg. *Ego animi pendere soleo*.

7. *Sto*, cum niti aliquâ re. significat, item cum ad promissorum fidem, vel decretorum observantiam refertur. Ablativos rei qua nitimur, istos: conditionibus; conventis. decretis. fide. legibus. pactis. promissis. Verbis & similes eleganter adsciscit. Liv. 1. 8. ab urb. *Nec quisquam scriptor exstat; quo satis certo auctore stetur*. Id. 1. 17. *Quæ*

pars major erit, eò stabitur consilio. Cic: Att: l. 7. Omnes cupiebant Casarem stare - conditionibus, quas tulisset. Quintil. l. 7. Verbis an voluntate sit standum. Cæs. 6 bell. Gall. Si quis eorum decreto non stetit &c. Cic: pro Flac: Rejudicata stari ostendit placere.

SEXTUS ORDO NEUTRORUM.

Ablativus cum Præpos: A, vel, Ab, post Verbum.

QUÆDAM Verba Neutra Passivorum more constructuuntur, quia Passivum significant: unde & Neutro Passiva dicuntur Quintil. l. 9. c. 2. Ita testis in reum rogatur an ab eo justitiam vapulasset. Id. l. 12. c. 2. Fabricius respondit, à se se spoliari malle, quam ab hoste venire.

Hujus Ordinis sunt: Vapulo, Venio, Fio,

APPENDIX I. Gen. P. M. C.

1. Fio, eleganter Ablativo jungitur, sed alia significatione (nobis tunc significat. Podziemia się g dzie kto, co; item: dzieie się co z kim, czym) Ter: Andr: act: 5. Nunc primum audio, quid illò factum sit. * Interdum additur Præpositio De, Cic: Att: l. 12. Quid de Clodio fiat, rescribe. * Raro admodum Dativo. Plaut. Bacch. Quid mihi fiet postea?

2. Participium, Futurus, eadem significatione eodem Casus postulat. Ter: Heaut. Quid me futurum censes: Cic: Famil: l. 9. Fac ut sciam quid de nobis futurum sit. Id. Philip: 2. Vide quæso Antoni, quid tibi futurum sit.

3. Verbum, Facio, simili significatione eodem modo usurpatur, quò, Fio. Cic: act: 2. in Verr: Quid hoc homine facitis? Plaut. Aul. Quid fecisti scipione? Cic: pro Cæc. Quid tu huic homini facias?

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Exulo, est, privari patria, LICEO, est in auctoritate estimari utrumque aut absolutè, aut cum Casibus duntaxat communibus usurpatur. v. g. Longissimè exulo, Exulo Rhodi, Exulo à Patria. Triennium jam exulo. * Domus licet plurimi &c, Ter: Eun: &c: 3. Domò exulo. Hor: l. 1. sat. 6. Unius assis, nonniam pluris licuisse. Dd

2. Nusquam autem hæc duo Verba cum Ablativo Personæ agentis legimus: Cave igitur dicas: Exulo à judice sed, in exilium mittor à judice: nec, Licebat à me domus, sed, Licitatus sum domum, LICITOR enim Deponens est Tertiæ Ordinis.

DE CONSTRUCTIONE VERBI COMMUNIS.

CAPUT VI. P. S. O. I. C.

VERBUM Commune, est quod Or, syllabâ tantum finitum, Activi simul & Passivi significationem habet.

2. Vx tamen inveniuntur hodie Verba ejusmodi, quæ in Præsenti quoque ac Imperfecto tam Activè, quam Passivè usurpari possint.

3. Cæterum cum Passivè usurpantur, Passivorum more Ablativum cum Præp: à vel ab, admittunt, Liv. 1. 47. Omnis ora maritima ab Achæis depopulata erat.

4. Cum autem Activè Agglativum. Cic. Act. 4. in Verrem Cum agros maximos ut feracissimos depopularetur.

Talia sunt.

Aggredior, Aspernor, Depopulo, Dignor, Dimetior, Hortor. Cic: apud Prisc: l. 8. Hoc resisterat etiam, ut à te fidei aggrederer donis. Ib. Qui habet, ultro appetitur: qui est pauper, aspernatur. i. spernitur. Id. de Inv: Observantia est, per quam homines aliqua dignitate præcedentes cultu quodam & honore dignantur. Plura si volueris, invenies apud Gell. l. 15. c. 12. & Prisc: l. 8. * Hæc tamen notanda videntur potius, quam imitanda. Itaque Tirones à Præsenti præsertim & Imperfecto & cæteris, quæ hinc derivantur. Temporibus, significatione Passiva usurpandis abstinerebunt.

APPENDIX I. Gen. P. M. C.

Participia Præteriti, & quæcunque ex his formantur Tempora, Passivâ significatione usitiora sunt. Maxime

Verba Communia.

51

mè verò sequentia: *Complexus, Confessus, Comitatus Dimensus, Dilargitus, Emenitus, Expertus, Interpretatus, Largitus, Meditatus, Pactus, Populatus, Depopulatus, Testatus, Intestatus, Inultus.* Cic: de Sen: A quo essent illa dimensa. 2. de inv. Qui tali honore dignati sunt Liv. l. 45. Amicum ab ipso per tot casus expertum. Ter: Phor: A&: 1. Mediatæ sunt mihi omnia mea incommoda Cic: 1. Off. Cùm triginta dierum essent cum hoste pactæ induciæ, noctu populabatur agros, quòd dierum essent pactæ non noctium induciæ. Cic: pro exte Rosc: Uno maleficio scelera omnia complexa esse videntur. Id. apud Prisc: Cupio eum tam invidiosâ fortunâ complecti. Nisi fortè hæc sint ab Activo, Plecto ex quo Passiva. *Implexus, Perplexus.* sic fortasse *Complexa* i. *Involuta, Implicata.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Abomiatus, Blanditus, Commentus, Detestatus, Dominatus, Oblitus, Veneratus, & si quæ alia sunt, à Poëtis passim usurpantur. Oratorem abstinere illis præstiterit. Quâquam Cicero pro Plancio, Blandita (i. blanditiis impetrata) populi suffragia dixit.

DE CONSTRUCTIONE VERBI DEPONENTIS.

CAPUT VII. P. S. O. I. C.

Series Ordinum eadem quæ Casuum Obliquorum.

Primus Ordo Deponentium.

Genitivus post Verbum.

QUÆDAM Verba Deponentia post se Genitivum adsciscunt. Cic: Att: l. 4. ep. 5. Qui miseri mei debent, non desinunt invidere. Id. pro Plane. Hujus meriti in me recorder.

Ad hunc ordinem spectant.

Misereor, Obliviscor, Potior, Recorder, Reminiscor.

APPENDIX I. Generis. P. M. C.

1. *Obliviscor Recorder, Reminiscor, etiam Accusativum admittunt.* Cic: Philippi 3. Omnia obliviscor, in gratiam reddo.

deo Id. 2. pro lege Agr. Est operæ pretium, diligentiam
majorum recordari.

APPENDIX II. Generis •P. S. C.

1. Potior, certos tantum Genitivo videtur admitte-
re: ex his potissimi sunt: *Rerum, Hostium, Regni*. Cic. l.
1. ep. 7. Qui potiuntur rerum, Ib. ep. 8. Si exploratum ti-
bi sit, posse illius regni potiri.

2. Recordor, non raro Ablativum cum, Præpos: De,
Cic: pro Syll: Recordare de cæteris.

3. Prisci, ut docet Nonius, Vereor, Genitivo adjun-
gebant. Ter. Phor. act. 5. Neque hujus sit veritus fœmine
primariæ. Nunc accusativo tantum.

SECUNDUS ORDO DEPONENTIUM.

Dativus post verbum.

QUÆDAM Verba Deponentia post se Dativum exi-
gunt,

Hujus modi sunt, quæ Adulationem, auxilium, eaq; o-
mnia, quæ Neutra 3ⁱⁱ Ord: significant. v. g. *Adversor.*
Adulor. *Ancillor.* *Assentior.* *Assentor.* *Auxilior.* *Blandior.* *Fa-*
mulor. *Gratificor.* *Illacrimor.* *Innitor.* *Iraſcor.* *Medeor.* *Me-*
dicor. *Moderor.* *Morigeror.* *Obsequor.* *Præſtolor.* *Suffragor.*
Cic: pro Sylla Ego verò quibus ornamentis adversor tuis?

APPENDIX I. Generis. P. M. C.

Præſtolor. *Adulor.* *Moderor.* *Medicor.*, etiam Accusati-
vo junguntur: * sed *Præſtolor* frequentius Accusativo:
Adulor & *Medicor.*, frequentius Dativo: * *Moderor.*, sequè
utrique casui. Cic: 1. Catil: Qui tibi ad forum Aurelium
præſtolarentur armati. Ter: Eunu: act: 5. Quem *præſtolare*
Parmeno hic ante ostiũ? * Colum: l. 7. c. 12. Illi quoque
(i canes) furem adulantur Tac. l. 15. Nec *Neronem* adu-
latus est. Quantil. l. 9. c. 3. Itaque, huic, non hunc adu-
lari jam dicitur. * Cic: in Verr: Venti & tempestates,
res rusticæ moderantur. Id. l. 1. ad Q Fr. Moderari animo
& orationi, cum sis iratus, non *medicor* in genio est. * Plaut.
Most: Ego istum lepide medicabor meum, Ter: Andr: Act:

5. Ejus dolore gnato ut medicarer tuo. Plin: 1, 25. c. 2. Ut omnibus malis humanis illius potissimum Principis semper medicetur majestas.

APPENDIX II. Generis. P. S. C.

1. Medeor, invenitur etiam cum Accusativo. Ter. Phor. act: 3. Cupiditates quas paulò mederi possit. V. x usurpaverim.

2. Dominor, Dativo jungi videtur. Æn. 1. Victis dominabitur Argis. & Æn. 3. Cunctis dominabitur oris, & alibi. * MALIM tamen uti Ablativo aut Accusativo cum Præpos: In si referatur ad Personas. Tusc: 1. Dominans ille in nobis Deus Famil. 1. 4. ep. 12. Casus & natura in nobis dominantur. Cic: de Sen. Senectus honesta est, . . . si usque ad extremum spiritum dominatur in suos. Luc: 1. 5. Mentes dominantur in aquas. * ABLATI. ô tantum cum Præpos: In, si ad locos, aut res ceteras. Cic. pro Cæc: Nimia ista que dominatur in civitate, potentia. Sall. Fortuna in omni re dominatur. Quintil: 1. 2. c. 5. Ut denique dominetur in affectibus. * ABSOLUTE etiam uti cætera, usurpari potest. Cic. 4. Acad: Cleanthes . . . solem dominari & rerum potiri putat.

3. Adulo, interdum Activum invenitur. Valer. 1. 4. c. 3. Non adulares Dionysium. Cic: 2. Tusc: Nostrium adulat sanguinem. i. lambit. Hinc passivè 1. 1. Off: Neque adulari nos (Accusativus est) sinamus.

TERTIUS ORDO DEPONENTIUM.

Accusativus post Verbum.

QUÆDAM Verba Depoñentia post se Accusandi Casum postulant. Cic: Att: 1. 9. Hi quidem mera scelera loquuntur. Id. 3. denat. Deor. Deus terram tuctur, maria moderatur.

Ad hunc ordinem spectant.

Abominor. Adipiscor. Adorior. Admiror. Adulor. Alloquor. Assequor. Aversor. Columnior. Contitor. Consolor. Conspicor. Contemplor. Criminor. Demolitor. Deprecor. (pro valde precor, Concilio) Detestor. Execror. Exorior. Fateor. Fabricor.

U d 3

Hortor

Hortor cum Compositis. Faculor. Imitor. Inficior. Intueor. Lamentor. Linceor. Licitor. Loquor cum Compositis. Lucro. Machinor. Meditor. Mentior. (i. imitor) Mercor; Mereor & Composita, Metior & Compos: Miror & Compos: Miseror. Molior & Compos: Moror; Nanciscor. Obtestor. Operior. Ordior. Osculor. Patior. Periclitor. (i. Experior) Populor. Prædor. Precor. Profecto. Queror. & Compos: Rimor. Remoror. Reor. Scrutor. Sequor, & Compos: Sector & Comp: Solo & Comp: Suspicio. Testor & Comp: Testificor. Tueor. Veneror. Vereor & si quæ sunt alia, quorū plerima cum vernaculo sermone congruunt.

APPENDIX I. Generis. P. M. C.

1. Indignor, Accusativo rei jungitur Quintil. l. 2, Quidam indignantur imperia. Virg: Æn: Pontem indignatus Araxes.

2. Precor, etiam Ablativo cum Prepos: à. vel ab. Cic: pro Mur: Quæ precatus sum à Diis immortalibus.

APPENDIX II, Generis P. S. C.

1. Bene vel malè mereri de aliquo, est ei commodare, vel incommodare. Nos dicimus. Dobrze abo źle się komu przysłużyć. Cic: l. 1. ep. 9. Erat infinitum, bene de me meritos omnes nominare. Id. 1. de Fin. Malè, credo, mererer de meis rebus.

2. Queror. Conqueror, Loquor. Fateor. hanc rem. vel de hac re, dicimus. Sall. in Catil. Sæpe de luxuria atque avaritia nostrorum Civium questus sum, Cic: l. 5. ep. 2. Satis habeas, nihil me etiam tecum (i. coram te) de tui fratris injuria (i. de injuria quâ me tuus frater affecit) conqueri. Observa in hoc exemplo Latini sermonis proprietatem & à vernaculo nostro discrepantiā. Plaut. Mil. Conqueritur mecum mulier fortunas suas. Dicim9 &: Queror, Conqueror tibi, & apud te aliquid, vel de aliquo. Catull: Argon: 33. Sed quid ego ignavis nequicquam conqueror auric! i quid in auras: querela effundo. Suet. in Aug: Tiberio quoque de eadem re sedulo apud se. conquerenti ita rescripsit,

Cic:

Quartus Ordo Deponentium. 55

Cic: l. 1. ep: 8. De quibus eramus jam cum Pompejo loquuti.
Id, Qui cum de scelere faceretur &c.

3. Liceror seu Licitor, cum Accusativo rei, quæ in
auctione venditur. 12 Att. ep. 36. Heredes Siapule i-
stos hortos liceri cogitant. * Additur & casus pretii, ut, li-
ceri tabulam centum talentis Plin: l. 7. Sic c. 38. liceri
plurimi &c.

QUARTUS ORDO DEPONENTIUM

Accusativus cum Dativo post Verbum.

QUÆDAM Verba deponentia præter Accusativum
Dativum postulant. Cic. Phil: 11. Gracia intendit
dexteram Italiae, suumq; ei præsidium pollicetur. A&t: 2. in
Verr: Ei voce maxima victoriam gratulatur,

Hujus Ordinis sunt.

Confiteor, Feneror (i. fœnori do) Furor. Grātulor. Im-
pertior. Imprecor, Inficior (i. nego) Interpretor. Largior &
Composita Minitor. Minor. Partior. Pollicor.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Furor, etiam Ablativum cura à, vel ab. recipit.
Cic. Att. l. 2. Furātum me ab te dices.

2. Gratulor tibi in hac re. vel de hac re; dicimus. Cic:
Fam: l. 4. Qua in re tibi gratulor. Id: l. 11. ep. 7. Quod
mihi de filia gratularis.

3. Impertior te hac re, semel duntaxat invenitur. Ter.
Adel: a&t. 3. Sed cesso heram impertiri hęc malo. Vix usur-
paverim.

QUINTUS ORDO DEPONENTIUM.

Accusativus cum Ablativo post verbum.

QUÆDAM Verba Deponentia præter Accusativum
postulant Ablativum sine Præpositione. Virg: l.
Æn. Haud equidem tali me d'gnor honore. Cic: l. 9. ep. 8.
Ut possem te munerari quàm simillimo munere.

Hujus Ordinis sunt.

Dignor. Mūneror. Prosequor. Remuneror.

SEXTUS ORDO DEPONENTIUM.

Ablativus cum Præpos: à, vel ab. præter Accusativum.

QUÆDAM Verba deponentia præter Accusativum postulant Ablativum cum Præpositione, A. vel Ab. Cic: pro Syl. Quàm multorum hic vitam est à L. Sylla deprecatus.

Hujus Ordinis sunt.

Deprecor, (wypraszam) Mercor. Nundinor. Percontor. Sciscitor. Cic. act. 2. in Verr. Is nullam à se calamitatem poterit deprecari. Ib. Qui ab isto jus ad utilitatem suam, nundinarentur.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Percontor, & Sciscitor, seu Scitor. [nam utroque modo dicitur.] etiam Ablativum Personæ cum Præpositione Ex, admittunt. Cic. 1. de nat. deor. Epicuri ex Vellejo sciscitabar sententiam. Id. de Clar. Or. Cùm Theophrastus percontaretur ex anicula quadam, quanti illud venderet. * MERCOR, etiam cum De. Pro Flac. Fundum mercatus est de pupillo.

2. Percontor te de hac re, eleganter dicitur som. Scip. Ego illum de suo regno, ille me de nostra Rep. percontatus est.

3. Mutuor, cùm significat: mutuū contraho, hujus est Ordinis, & de iis dicitur, quæ non redeunt eadem. Plaut. Most. Decem minas à patre mutuatus est. * Sæpetrālātē sumitur. 2. Tusci: A viris virtus est nomen mutuata.

SEPTIMUS ORDO DEPONENTIUM.

Ablativus post Verbum.

QUÆDAM Verba Deponentia post se Ablativum postulant. Cic: pro sex. Rosc. Commoda quibuscum sumtimur, lucem quā fruimur, à Deo nobis dari atque impertiri videmus. 2. de Inv. Si eo portu patiri essent.

Hujus Ordinis sunt,

Abor. Desungor. Deleor. Fruor. Fungor. Glorior. Nitor. Oblector. Periclitor. Persungor. Potior. Vescor. Utor.

AP:

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Nitor, Glorior, Delector. interdum Præp: In. Ablativo addunt Cic: pro Mil: In cuius vita nititur salus civitatis. 3. de nat Deor. In virtute rectè gloriamur. 1. De Fin-
Quæ manus significat illum esse in hac rogatiuncula delectatum.

APPENDIX II. Generis. P. S. C.

1. Periclitor, cùm significat, periculum subeo, modò absolutè usurpatur. Cic. 2. de Inv. Jura omnia periclitari, si similitudines usurpentur. * modò cum Ablativis communibus Partis aut Cause: Martial: l. 6. Periclitatur capite Sotades noster. Celsus l. 5. c. 26. Vulnus quod nimis astrictum est periclitatur cancrò. Plin: l. 17 c. 24. Arbores gelu periclitantur. Sic: Periclitari siti, febribus, frigore &c. i. ob cancrum ob gelu, ob sitim &c. seu sitis causâ, cancri causâ &c. * modò cum Infinito. Quintil. l. 11. c. 3. vox ima vim non habet, summa rumpi periclitatur. Plin: in Paneg: Periclitantur esse privatae. * Ablativi, Famâ, Opinione, Statu. Omnibus, periculiæres esse videntur hujus Verbi. cæteris enim fere cum Præpositione, DE utimur. Liv. l. 40. Ingenii famâ periclitarer. Quintil. l. 6. c. 1. Si aut statu periclitari, aut opinione litigator videatur. Suet. in Tib. c. 21. Ne desumma Imperii Populus Rom. periclitetur. Sic. Periclitari de salute; de gloria; de præmiis; de doctrina; de ornamentis omnibus. PERICLITOR: pro experior vide in 3. Ord: Depo:

2. Potior. pro Fruor. Ablativo jungitur; ut, potiri voluptate. Pro vindicare sibi; seu, Obtinere, etiam Accusativo, à Poëtis præsertim; jungitur. Ter. Adel: act: 5. Ille alter siue labore patria potitur commoda. Lucr: l. 3. Homerus sceptrâ potitur.

3. Vescor. Fungor. Utor. Abutor. etiam accusativo. Vesci caprinum jecur. Plin: l. 8. c. 50. Vesci absinthium. l. 11. c. 38. Fungus officium. Adel: act: 3. Cætera quæ volumus uti. Plaut. Cas. Operam abutitur. Ter: Andr. Prol.

Libri II. Caput VIII.
DE CONSTRUCTIONE VERBI
IMPERSONALIS.

CAPUT VIII P. S O I. C.
PRIMUS ORDO IMPERSONALIIUM.

Absolutè.

QUÆDAM Verba Impersonalia Absolutè ponuntur.
Cicero de Div. Si fulserit, si tonuerit.

Hujus Ordinis sunt.

*Diescit Fulget. Fulgurat Grandinat. Ningit. Pluit. Ron-
rat, Serenat. Tonat Vesperascit,*

APPENDIX I. Gen: P. M. C.

1. His tamen interdum vel apertè additur Nomina-
tivus rei, quæ pluviam, tonitru aut quid simile ciet.
9. *Æn:* Cælum tonat omne fragore. * vel occultè subintel-
ligitur: *Deus. Natura.* aut quid simile.

2. Exprimitur eodem Casu res quæ pluendo decidit.
Plin. l. 2. c. 56. *Effigies quæ pluerat. spongiarum fere simi-
lis fuit Virg.* 4. *Georg.* Nec de concussa tantùm pluit ilice
glandis. *Stat.* 8. *Theb.* Saxa pluunt.

APPENDIX II Gen: P. S. C.

1. *Pluit.* Ablativum post se habere solet. *Liv.* l. 1.
Nuntiatum est Regi, in monte Albano lapidibus pluisse. Id. l.
42. *Saturnia nuntiatum erat, sanguine per triduum pluisse O-
ximi pluisse terrâ. Plin.* l. 2. c. 56. *Relatum, in monumenta
est, lacte & sanguine pluisse. Et sæpe allàs. Carne, ferro, late-
ribus cæcis &c. apud Valer.* l. 1. c. 6. * *Sic, Ningit. Lucr.*
l. 2. *Ninguntq, rosarum floribûs.*

2. *Accusativo, Pluit, vix jungitur. Cic.* 2. de Div.
*Sanguinem pluisse senatui nuntiatum est. Nisi vel Accusa-
tivus hic sit Infiniti, vel sanguine, legi debeat. Liv.* l.
40. *In area Vulcani & Concordie sanguinem pluit. Rarum id,
si locus mendo caret.*

SECUNDUS ORDO IMPERSONALIIUM.

Genitivus post Impersonale.

QUÆ.

QUÆDAM Verba Impersonalia ante se postulāt Nominativum, vel ejus locò aliquā Orationis Partem: post se verò Genitivum. * Cic. 2. ad Q. Fr. Hoc vehementer interest Reip: Fam: l. 5. ep. 5. Utriusque nostrum magni interest prius ut te conveniam, quàm decedas. 5. de Fin. Interest omnium rectè facere. 1. Off: Adolescentis est, majores natu vereri

Hujus Ordinis sunt: Est Interest. Refert.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Interest & Refert. & pleraque Impersonalia Tertiū, Quarti & Quinti Ordinis hos fere Nominativos libentius admittunt: Hoc. Illud. Id. Idem. Quod. Quid. Nihil. Cic: pro Syll. Vestra enim hoc maxime interest ad Brut. l. 2. Tua istud refert maxime Pro leg. Manil. Illud parvi refert. de Or. l. 2. Si tibi id minus libebit. Id. 6. Varr: Non idem mihi licet, quod iis, qui nobili genere nati sunt. Pro Marcello: Multi dubitabant, quid sibi expediret. Hor. l. 2. Sat. 6. Nil me peniteat sonum patris hujus.

2. Pro Genitivo rei inanimatæ sæpe, Interest, Accusativum cum Præpositione. Ad. adsciscit. Cic. l. 5. ep. 12. Ad nostram laudem non multum video interesse. & l. 16. ep. 3. Magni ad honorem nostrum interest.

3. Idem Verbum pro Genitivis. Meū. Tuū. Suū. Nostrū. Vestrū, habet Ablativos: Meā. Tuā. Nostrā. Vestrā. Cic. l. 16. ep. 3. Et. tuā, & mea maxime interest te valere. Id. l. 2. ep. 4. Si quid esset, quod eos scire aut nostra aut ipsorum interesset. Ter. Hec. act. 5. Tua quod nihil refert, percontari desinas.

4. Cujus, vel, Cujus interest, dicitur utroque modo. Cic. pro Mil. Ea cades si potissimum crimini datur, detur ei, cuja interfuit, non ei cuja nihil interfuit. Id. Phil. 2. Quis enim est hodie, cujus interest istam legem manere? Hoc verò usitatius

5. Verbum, Est, pro Ablativis: Mea. Tua. Sua. Nostra. Vestra. habet Nominativos: Meum, Suum. &c. Cic. l. 6.

1. 6. ep. 5. Puto esse meum, quid sentiam exponere. 1. de Fin. Si memoria forte defecerit, tuum est ut suggeras.

6. Magni. Parvi. Tanti. Quanti. in Genitivo adhærent Verbis: Interest; & Refert 2. Att: ep: 23. Permagni nostra interest te esse Romæ. 3. ad Q. Fr. ep. 1. Parvi refert abs te jus dici. Ulpian. ff. de furto. l. 22. Si tanti interfuit. Paulus Ibid: l. 28. Tanti tenetur, quanti domini interfuit.

7. Cætera ejusmodi per Adverbium redduntur, ut, Multum, Permultum, Plurimum. Interest; Maxime, Magnopere, Vehementer. Refert sic & Parum, Páululum, Minime, Tantum. Aliquantum, Aliquantulum, Tantopere. Quantopere, &c. Cic. l. 12. ep. 9. Multum interest te venire, Id. Br. ep. 6. Quantopere interfuit opprimi Dolabellam, profecto intelligis.

1. Quantum. pro Quanti. apud Ciceronem invenes pro Mur. Ostendam alio loco, quantum salutis communis interfuit, duos Consules esse.

2. Tantum, pro Tanti, apud Plin. l. 2. c. 26. Tantum interest, subeant radii, an superveniant:

3. Quæ de, Interest, hucusque diximus, tunc ei competunt, cum significat. Pertinet aut Utile est: Inam si differentiam inter res significet. Accusativum cum Præpositione. Inter aperte vel occulte habet. Cic: Att: 1. 8. Hoc inter me & illos interest, quod &c. 2. de Fin: Hoc interest, quod voluptas etiam in animo vitiosa est res, ut Stoici putant. Reperitur hæc significatione etiam cum Nominativo. Ter. Adel. act. i. sc. Hoc pater & dominus interest Et cum Dativo. Id Eun. act. 1. sc. 2. Stulto intelligens quid interest! Hæc tamen rariores.

TERTIUS ORDO IMPERSONALIU

Dativus post Impersonale.

QUÆDAM Verba Impersonalia, quorum multa eventum, commodum, incommodum significant, ante se postulant Nominativum. vel ejus loco Infinitum aut Membrum Orationis: post se verò Dativum. Ter: Adelphi act: 5.

Tertius Ordo Impersonalium? 61

est: 5. *Facite quod vobis libet.* Cic: 1. 2. ep. 1. *Mihi placebat, ut te Leucadem deportares.* Tusq: 5. *Peccare nemini licet.*

Hujus Ordinis sunt.

Accidit. Benevertit, Cadit. Cōpetit. Conducit. Confert. Cōstat. Contingit. Cōvenit, Displicet, Dolet. évenit. expedit. Incessit. Incidit. Libet. Licet. Liquet. Lubet. Obtingit. Obvenit. Patet. Placet. Præstat. (i. satius est) Restat. Succedit. Sūperest. Sūfficit. Sūppetit, Sūperat. & Sūppeditat pro Sūppetit; Stat. Sedet pro. Placet. Usurvenit. Liv: 1. 3. Quod beneverteret ipsi Reiq; Publicæ. Et 1. 9. ep. 2. Stet nobis illud, vivere in studiis nostris. Æn. 5. Idq; pro sedet Æneæ.

APPENDIX I Gen: P. M. C.

1. Quædam horum Verborū etiam Personaliter usurpari solent, & utroque Numero Suet. in Cæs. Cætera item quæ cuique libuissent. 5. *Tusc: Ut ambitioni & quotidianis sumptibus copiæ suppetant.* Sal Jug. *Metello Numidia evenit.* Cic: 1. 9. cap. 21. *Timebam nè evenirent ea, quæ acciderunt.* Virg: Eccl: 10. *Nec carmina nobis ipsa placent.*

2. *Conducit, pro dativo rei inanimatæ interdum? Confert, fere semper Acculativum cum Ad. exposcit.* Cic: 1. Off: *dum consultant, conducat id nee ne ad vitæ commoditatem.* Quintil. 1. 1. c. 4. *Comædia plurimum ad eloquentiam confert.* * *Dativo autem Personæ. Confert. non jungitur.*

3. *Infinitum Esse, accedente Verbo Licet, Dandi vel Accusandi Casum postulat.* Cic: 1. *Tusc: Licuit otioso esse Themistocli, licuit Epaminondæ.* Att. 1. 1. 14. *Quo in genere mihi negligenti esse non licet.* Id. pro Flac: *Cur his per te frui libertate, cur denique esse liberos non licet?* * *Observa hîc Latini sermonis elegantiam in adjuncta Præpositione, Per, quæ Verbo. Licet, sæpissimè ita jungitur sic Plaut. Asinaria vult esse, si per vos licet. Ter: Adelp: finetis nunc facere, dum per atatem licet.* Cic: Phil. 2. *Petis, ut tibi per me liceat.* Id. 1. 1. Ep. 8. *Faciam, si mihi per ejus amicitiam liceat.* Sc. Sc.

1. Item Infinitum *Esse*, cum cæteris Verbis quæ Dativo gaudent, Accusativum Potius habet. Ter. Heaut. act. 2. *Vobis expedit esse bonos*. Id. Phor. act. *Nostræ culpâ facimus, ut malos expediat esse*. * Reperitur tamen & cû Dativo. Quintil. l. 11. c. 1. *Cui esse diserto vacet*. Liv. l. 21. *Vobis necesse est fortibus virtis esse*. Hor. in Arte. Medicis esse Poëtis non Dii, non homines. non concessere columnæ. Ov. 8. Met. *Vobis immunibus hujus esse mali datur*. Simile est illud valerii l. 3. c. 6. *Sylla chlamydato sibi Neapoli ambulare turpe non duxit*. Et. l. 5. c. 4. *Maximo tibi postea & civi & duci evadere contigit*.

2. *Incessit*. Impersonale Præteritum ab, *Incesso*. Dandi vel accusandi Casum admittit. Val. Prol. *Nec mihi cuncta complectendi cupida incessit*. Liv. l. 1. *Gravior cura Patribus incessit*. - Frequentius Accusativum. Liv. ib. *Timor deinde Patres incessit*. * Etiam cum Præpositione. In Ter. Andr. act. 4. *Nova nunc religio in te incessit*. Nowe szkrupny cię napadły.

3. *Accidit*, *Contingit*, *Evenit*, *Usúvenit* & alia quæ eventum significant, apud Oratores fere infinitum respuñt, & Conjunctivo Modo cum. Ut, adherescunt. Præstat igitur dicere: *Aliquoties jam evenit ut te otiosum deprehenderim, quàm: aliquoties mihi jam evenit, te otiosum deprehendere*. & similia. Cic. 3. in Verr. *accidit, ut eo die Lampsacum veniret*. Id. l. 2. ep. 1. *Si ei contigisset, ut te antè videret, quàm è vita discederet*. 3. de Or. *Fortè evenit, ut in Priverni nati essemus*.

4. *Convenit*, cûm significat. Przysłoi. Dativum, cûm verò: *Zgodá, zgodzám się*. Accusativum cum Præpos. In Ter. Liv. 2. ab Urb. *Non modo inter Patres, sed ne inter Consules quidem ipsos satis conveniebat*. Plaut. Capt. *Nunc ita convenit inter me atque hunc - - ut te mittam ad patrem*. * Sæpe etiam Casus hic Præpositionis latet. Plaut. Amph. *Convenit, victi viri sint eo pralio, urbem, agrum, aras, focos,*

sequi; uti dederent. 2. inter eos vide licet Teleboas & Amphitruonem, Ib. ALC. Si deliqui nulla causa est. AM. Convenit. Non dicimus: zgodá. * Sic quoque Verbo. Convenit, utuntur Latini: Mihi cum illo malè convenit, Scientia cum inscitia nunquam conveniet &c. Plaut: Capt. Dicitō patri, quo pacto mihi cum hoc conveniret de hujus filio. Polonus diceret. Powiedz &c. iáká ugádá stángła między mną &c. Cic: Att: l. 6. Mihi cum Dejótaro convénit, ut ille in meis castris esset.

QUARTUS ORDO IMPERSONALIMUM.

Accusativus post Impersonale.

QUÆDAM Verba Impersonalia postulant ante se Nominativum, vel ejus locò Infinitum, vel Membrum Orationis: post se verò Accusativū. Cic: in Brut: Decet hoc illum nescio quomodo Id. 2. ad Q. Fr. Te esse animo hilari valde me juvat.

Hujus Ordinis sunt.

Decet. Déderet. Delectat. Juvat.

APPENDIX I. Generis. P. M. C.

1. Hæc quoque Verba non rarò utroque Numero cum quovis Nominativo Personæ tertiæ usurpantur. Cic. de Off: quàm te aliena deceant. Plaut. Most. Satin? hæc me vestit decet? Sen. 2 de be. ef. Te omnia dedecent. Cic: l. 2. ep. 7. Me status hic Resp: non delectat.

APPENDIX II. Generis F. S. C.

1. Verbum, Oportet, ineptè quidam reponunt in hoc Ordine: cave igitur Accusativum illi tribuas; sed vel Nominativum Ter. Heaut. A& 3. sc. 2. Hæc facta ab illo oportebant. Cic. pro Cora. Est aliquid quòd non oporteat, etiamsi licet, quidquid vero non licet, certè non oportet. * Vel Orationis membrum Nominativ. locò. Id. Phil. 7. Irritari Antonium non oportuit. * Elegantissimè loqueris. cum Verbum hoc Conjunctivo Modo sine ulla particula sociabis. Cic in Or. Ex rerum cognitione efflorescat & redundes, oportet, oratio. * Verùm plurali numero non videtur usurpandum.

2. Vernaculæ illæ phrasæ: *Musiſz ty bydź wielkie lãdãco. Musiat to bydź wielki mówcã Cycero; & ſimiles quibũs conjecturam noſtrę ſignificare ſolent, per Verbum Oportet, aut, necesse eſt. reddendæ Latinè ſunt. v. g. Ex aſſe nequam ſis, oportet. Præclarus Orator fuerit necesse eſt M. T. C. Plaut. Caſ: Properate, cœnam jam eſſe coctam oportet. Id. Hunc hominem malum eſſe oportet. Id. 5. Verr: Hoc arator aſſequi per triennium certò fructu ſuo non potuit, vendiderit inſtrumentum necesse eſt. i. musi bydź że przedał &c. Cave igitur à trivialibus illis Latinè id efferendi formis: Debes tu eſſe valde nequam &c.*

3. Fugit, Latet, Præterit, Fallit, cùm Impersonaliter uſurpantur, hujus ſunt Ordinis. Cic. ad Q. Fr. l. 2. De Cæsare fugit me ad te ſcribere. ad Att: l. 3. ep. 23. In lege nulla, eſſe huiusmodi caput, te non fallit.

QUINTUS ORDO IMPERSONALIU.

Accuſativus cum, Ad. poſt Impersonale.

QUÆDAM Verba Impersonalia poſtulant, ante ſe Nominativum, vel ejus locò Infiniſum, aut Membrum Orationis: poſt ſe verò Accuſativum cum Præpos: Ad. Cic: pro ſext. Roſc. Hoc ad me nihil attinet. Id. de Div: l. 2. Ad rem pertinet, quomodo calò affectò quodque animal oriatur.

Huc ſpectant: Attinet, Pertainet, Spectat.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

Hæc quoque Verba utroque numero, & cum quovis Nominativo Perſonæ tertiæ ſæpe efferuntur.

SEXTUS ORDO IMPERSONALIU.

Genitivus ante, Accuſativus poſt Imperſ:

QUÆDAM Verba Impersonalia poſtulant ante ſe ſe-re Genitivum vel Infiniſum, vel Orationis Membrum: poſt ſe Accuſativum. Plaut, Trin. Miſeret te aliorum, tu nec te miſeret, nec pudet. Cic: 1. Off. Quoad te, quantum proficias non pœnitebit. ad Q. Fr. l. 3. Non me hoc dicere pudebit.

Hujus

Hujus Ordinis sunt.

*Miserescit. Misereat. Pœnitet. Piget. Padet. Tædet.*APPEND X^{II}. Generis P. S. C.

1. Quinque hæc Verba videntur quondam fuisse deponentia. Cujus rei argumento est eamem Turpilii apud Nonium.

Quam matris nunc patris me miseretur, magis. Hinc Præterita. Misertum est. Pigitum est. Puditum est. Pertesum est; duo tamen. Pigitum est. & Puditum est. hæc obf. eveniunt. Quanquam Cic. pro F. acc. dixit. Nonne esset puditum? & Stat. l. 7. pigitum. Hinc Passivæ: Pœnitendus. Pudendus. Pigendus. Colum. l. 3. c. 1. Hic ager colono est pœnitendus. v. l. 1. c. 13. & 14.

2. Vereor apud Veteres erat Impersonale hujus Ordinis Pacuv. ap. Non. Nihilne te populi veretur? Accius. Si tui te veretur Progenitoris? Quos & Cicero semel imitatus est. l. 1. de Fin. Aristippi. Cyrenæicorumq; omnium quos non est veritum in voluptate summum bonum penere.

IMPERSONALIA PASSIVA P. S. OI. C.

Quædam hæc Verba sunt.

VERBA Impersonalia Passivæ vocis sunt ea Verba Passiva, quæ solâ Tertiâ Personâ contenta sunt. v. g. Dormiatur, statur &c.

2. Unde proveniant

1. Fiunt potissimum à Neutris in O. absolutis. & ab Activis, cum hæc in tertiâ Personâ absolute Passivè effervuntur. v. g. Statutur. Vivitur. Curritur. Ibatur. Ventum est. Seritur. Egetur. Amatur. Fletur.

3. Quomodo construantur.

3. ANTE SE admittunt Ablativum cum Præp: à; vel ab; idque VEL TACITè, si absolute ponuntur: v. g. Egetur, statur. s. à me. à te &c VEL EXPRESSè. Cic l. 6. ep. 12. nihil est à me inservitum temporis causâ Id. pro Dom. sua. Ab un verso senatu reclamatum est. Aut Ablativi locò Dativum Martial. Tota mihi dormientur hiems.

E c

Plant

Plaut. Epid. *Mihi ishic neque feritur, neque metitur.*

4. POST SE habent Ablativum, vel ejus locò Dativum: non respuunt etiam Rectum. Plin: l. 17. c. 10. *Hoc modo plantantur punica.* Id. l. 12. c. 13. *Metitur cardamomum.* & l. 12. c. 6. *Totus hodie navigatur Occidens.* Hæc nihilominus Impersonalia sunt, quia eorum Primæ & secundæ Personæ non sunt in usu:

S C H O L I O N.

Impersonalia Passivæ vocis quædam suapte naturâ Personalia sunt, & Primas ac Secundas Personas Passivæ vocis habere possunt; ut quæ ab Activis & quibusdam Neutris Quarti Ordinis fiunt: dicuntur tamē Impersonalia, cum absolutè sine ullis Personis Passiva voce efferuntur. Cic. phil. 2. *Ab hora secunda bibebatur, ludabatur, vomebatur.* Ter: Andr. act. 1. *In ignem posita est, fletur.* Vide ibi Donatum.

2. Verba verò quorum Primæ Secundæq; Personæ non sunt in usu, si iis Nominandi Casum adjunxeris, dicuntur Impersonalia Finita. Quod certam Constructionis Personam habent. Ov. 10. Met. *Nunc tertia vivitur ætas.* Id. ep. *Noctes vigilantur amare.* Cic: l. 1. Off. *Multa in Rep. peccantur.* Pro Mur: *Pugna acerrima est cum Rege summa contentione pugnata.* Sal Jug. *Prælium malè pugnatum à suis;* quia Vivor. Vigilor. Peccor. Pugnor in usu non sunt.

3. Ea igitur potissimum censentur Impersonalia, quæ primis secundisq; destituta Personis non admittunt Nominandi casum, quia nullò certò Numerò, aut Personâ definiuntur, unde & Infinita, seu Indefinita appellantur. Plautus Pleud. *Quid agitur? Egetur acriter.* Ter. Euc. act. 2. *Quid agitur? statur.* Id. Adelph: act. 4. *Cessatum est usque adhuc.* Et act. 3. *Ignotum est, tacitum est, creditum est.* Cic. 6. Verr. *Curritur ad pratorium.* Att. l. 2. ep. 1. *Non itum est obviam, cum iri maxime debuit.* Et. l. 10. *Hic maneri diutius non potest.*

67

Propria Pagorum.
DE COMMUNI OMNIUM VERBORUM
CONSTRUCTIONE.

CAPUT IX. P. M. C.

*Haecenus depeculiari Verborum Constructione
dictum est, deinceps de Communi dicendum.*

PRÆCEPTUM I. De STATU in LOCO,
Sive de Interrogatione UBI.

PROPRIA Pagorum, Castellorum, Urbium vel Op-
pidorum Primæ, vel Secundæ Declinationis ponun-
tur in Genitivo post quodvis Verbum, si Interrogatio
fiat per Adverbium UBI; sive (ut alii loquuntur) cum
significatur *status in loco*. Cic. Att. l. 4. *Egnatius Roma est.*

2. Propriorum legem sequuntur hæc quatuor Appel-
lativæ: *belli. huius. militia domi*, quorum postremo; *domi*;
adungi possunt Adjectiva. *meæ. tuæ. suæ. nostræ. vestræ.*
alienæ. Tusc. 5. *Theodori quidem nihil interest huius an sub-*
limè putrescat. 2. Off. *Quibuscunq; rebus vel belli vel domi po-*
terunt. Remp. *augeant.* Id. l. 4. ep. 7. *Nonne maior sine pe-*
riculo domi tuæ esse, quam cum periculo alienæ? Liv. l. 1. *Salu-*
briora credebant militia, quam domi juvenum corpora. Cic. l.
de Off; *Parva sunt foris arma, nisi est consilium domi.*

EXCEPTIONES.

I. Si Propria tamen fuerint Declinationis tertiæ, vel
pluralis numeri; Sexto Casu utendum est. Cic. l. 1. de
Div. *Babylone paucis post diebus Alexander est mortuus.* ad
Att. l. 19. *Lentulum nostrum scis Puteolis esse.*

II. Dativo. *Ruri.* vel Ablativo *Rure.* utimur, cum
huius est loci quæstio. Plant. Bacch. *Si illi sunt virgæ ru-*
ri, at mihi *tergum domi est.* Liv. l. 18. *Morientem rure eo i-*
pso die sepeliri se iussisse ferunt. * Nonnunquam & Adjecti-
vum additur. Hor. l. 4. ep. 28. *Interdum huius rure pa-*
terno.

PROPRIA Regionum, Insularum, Provinciarum ac cæterorum denique majorum locorum, semper cum vernaculo nostro sermone congruant, exceptâ unicâ interrogatione *Quod*; ad quam semper Accusativo cum Præpositione in efferuntur. Cic: Att. l. 9. Promitto tibi, si valebit, regulam illum nullam in Italia relicturum. Id. l. 4. in Verr: Imperii gradus ex Sicilia in Africam Romanis factus est, Liv: l. 3. dec. 4. Dum ipse terrestri per Hispaniam Galliasq; itinere Italiam peteret. Cic. de Som. Scip: Cum in Africam venissem. &c.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Genitivus. Domi. illa sex tantum Adjectiva admittit: *mea. tua. sua. nostra. vestra. aliena*; cum aliis in ablativo cum Præpositione, In ponitur. Ovid. Sustinet in vidua tristia signa domo.

2. Quod interdum fit etiam adjectis illis sex Pronominibus. Plin: ad Cæl. l. 3. Ille in dñmo mea sepe convaleuit.

3. Cum Substantivis autem utroque modo copulatur ad Att l. 1. ep. 1. Clodius deprehensus est domi Cæsaris. & l. 2. ep. 7. Cum in domo Cæsaris unus vir quondam fuerit.

4. Humi, non solum significat: *nā ziemi, w ziemi po ziemi*; ad Interrogationem UBI; verum etiam: *nā ziemię, o ziemię, w ziemię*; ad Interrogationem QUO. Plin. l. c. 83. Ingentes arcus desigunt humi. Colum. l. 8. c. 15. Depressus humi canaliculus. i. in humum. Quodsi adjectivum addideris, Genitivus Humi. migrat in Casum Præpositionis. In. cæterorum Appellativorum more. Ov. 4. Met; Sedit humo in nuda. Stat: 10. Theb. Stratus humo in gelida.

5. Sine Genitivo. Domi: nusquam apud Latinos Scriptores invenias Genitivos. Belli, aut, Militie; sed Ablativos cum Præpos: In. Cic. l. 1. de Off: Quæ res igitur

gesta est unquam in bello tanta? Gallust: In eo bello trecenti milites desiderati. Elegantissimè etiam Ablativus. Bellò, sine Præpositio, e adhibetur, Vatin. ad C. c. l. 5. ep. 10. Simius; non semissis homo, contra me arma tulit; & eum bellò cepi. Sic: bellò patriæ opes, captæ urbes, fracti hostes & similia, quæ & ad danda infra Præcepta de. Quando, & de Modo actionis, referri possunt.

6. Erant, qui putant. Nomina tertiæ declinationis ad interrogationem. UBI. Dativò efferri: nam, Tiburi. & Anxuri. Ablativi sunt, quia: Tibur. & Anxur. Ablativus in E. & I. apud Veteres habuere, unde legimus utroque modo. Cic. Att. l. 10. Nunc rescribo; conventò Antoniò Tiburi. Liv: bell. Pun. l. 10. Tibure haud ita multò antè mortuus.

7. Quidam dubitant, dicendùmne sit: Marcellus natus est Romæ nobilis urbis, an. nobili urbe. Cicero posteriore modo loquitur. pro Archia. Natus est, inquit. Antiochiæ. loco nobili, & celebri quondam urbe. Idem Præpositionem quoque. In adhibet cum Appellativo, pro Rab. Neapoli in celeberrimo oppido, & Phil: 4. Alba in urbe opportuna. Plinius ipsi Nomini Præpositionem addit. l. 2, In Nea oppido Troadis.

PRÆCEPTUM II. De MOTU Ad LOCUM.

Seu de Interrogatione QUO.

SI per Adverbium Quo. fiat Interrogatio; Propria Pagorum. Castellorum. Urbium cujuscunque Declinationis ac Numeri: item Appellativa. Rus & Domus. Accusativo sine Præpositione efferuntur. Cic. Att. l. 16. ep. 6. Epistolas Catinam Tauromenium. Syracusos commodius mittere potero. Ter. Heau. Domum revertor mæstus. Id. Eun. Rus Ibo. Cic. pro Arch. Eum domum suam receperunt. Curt. l. 7. Qui remissi domos erant. Si tamen Rus pluraliter usurpetur. Præpositionem In addeiscit. Liv. l. 9. dec. 4. Jam ubi vos dilapsi domos & in rura vestra ibitis.

Re 3.

PRÆ-

PRÆCEPTUM III. De MOTU & LOCO & per LOCUM, sive de Interrogationibus. UNDE & Quà.

SI per. Unde vel Quà, fiat Interrogatio, Propriis Pa-
gorum. Castellorum. Oppidorum. item Appelati-
vis. Rus. & Demus. in Ablativo sine Præpositione uti-
mur. ad Att. l. 5. ep. 17. Accepi Româ sive tua epistola fa-
sciculum literarum. Ter. Enoch: act: 5. Video rure red-
euntem senem. ad Att l. 5. Iter Læodicæ faciebam in castra,
Ib. Adest legatus domo missus.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Cùm loci propinquitas significatur, etiam Propria Pa-
gorum. Castellorum & Urbium ad quamvis interroga-
tionem Præpositiones recipiunt. ex exempla. I. ad UBI.
Cic. 4 Acad. Hortensii villa quæ est ad Baulos. Cic. ad Do-
mit. Apud Corsinium castra posuit Cesar. Virg. 1. Æn. Sub
Illo alto. II. ad QUO. Cic. de Senect: Miles adolescentu-
lus profectus sum ad Capuam. Id. Att. l. 16. Verti me à Min-
turnis Arpinum versus. III. ad UNDE. Id. Att. l. 9. A
Brundisio nolla adhuc fama venerat. Liv. l. 1. bell. Pun.
Romani ab Carthagine in Hispaniâ trajecerunt. IV. ad QUA.
Liv. dac 4. Præter Thebas Demetriadem cursum dirigerent.
Polonns reddiderit: Mimo Tebow, VEL po pod Teby &c.

2. Propria urbium & oppidorum sæpe Præpositio-
nem recipiunt; idque ad quamlibet interrogationem,
licet non significetur loci propinquitas.

3. Contra Propriis regionum & insularum interdū
demitur Præpositio, præcipuè à Poëtis & Historicis Ex-
emplis supersedemus, quia præstat, ut Tyrones Græ-
maticorum regulam sequantur utrobique.

4. Certa Nomina Regionum aut Viarum, item Ap-
pellativa, quædam, eleganter Ablativo sine Præpos:
fferuntur tunc, cùm aliqui Accusativo cum Præp:
Per, effectus da essent. Cic: ad Q. Fr l. 1. ep. 1. Si iter
Appiâ v. à faceres. Id. in Verr: act: 2. Multa mihi à C. Ver-
re insidie terræ marisq; sunt facta.

6. Hanc elegantiam imprimis sibi vendicant verba Vagandi; ut, *Erro, Palor, Vagor, Volito* & similia. Phil. 10. Et nunc tota Asia vagatur, volitat ut Rex Pro Font: Vagantur totò, 2. de Or. Totò ferò volitare. Martial. l. 1. Ne tamen ignores ubi sim venalis, & erres Urbe vagus totà, me duce tutus eris. Obsarva autem ubique isthic adjici Adjectivum, Totus.

PRÆCEPTUM IV. De DATIVO COMMUNI.

Quodvis Verbum admittit Dativum ejus Personæ, cujus, gratiâ, commodò vel incommodò, aliquid fit. Plaut. Mil. Tibi aras, tibi oecas, tibi seris, tibi eisdem metis. Cic. l. 16. ep. 6. Quidquid valebo vel autoritate, vel gratiâ, valebo tibi, & l. 2. ep. 18, Si quid offenderit, sibi totum, tibi nihil offenderit.

PRÆCEPTUM V. De ACCUSATIVO, Vel ABLATIVO communi Temporis.

Tempus Accusativò vel Ablativò effertur, si per Quamdiu fiat interrogatio. Liv: l. 1. Romulus septē & triginta regnavit annos. Plin. l. 7. Masinissam sexaginta annis regnasse indubitatum est. * Sæpius tamen Accusativò.

2. Sin verò per Quando, Ablativo utimur. Cic: de Arusp. Negotium Magistratibus datum est anno superiore. * Ablativo item utimur, cum præteritum tempus à præsentemur. Att. l. 10. ep. 4. Tempestatem ego quindē annis antè prospexeram, Nos dicimus: Od pietnassu lat, iuz temu pietnassie lat, iák &c. * Participium tamen, Natus, cum hominis ætatem metimur, Accusativum, Annos, semper exigit, ut annos natus viginti, &c. Juz mu dwadzieścia lat.

3. Cum transactio rei cujuscumque præfinitò temporis spatiò, seu limitibus quibusdam circumscribitur, Tempus. Accusativo cum Præpos: Inter; * nonnunquam tamen etiam solo Ablativo effertur. Plaut. Curc. Dimidiam partem nationum . . . subegit solus intrà viginti dies. Liv. 3. bell. Puni: Intrà paucos dies. &c. Sic, intrà triduum

Sc. ^o Cic. pro Mil. Clodius respondit, triduo illum, ad summum quatrduo periturum. Nobis hoc loquendi genus respondet Interrogationi: *w iak prętkim czasse?* v. g. *we trzech dniach, o jednę noc, we dwóch godzinach, jedynym dniem,* Sc.

APPENDIX II. Gen: P. S. C.

1. Ad interrogationem Quando, non sola Nomina quæ tempus significant, Ablativô efferuntur: nam illa quoque, quibus res in tempore evenientes exprimuntur, eodem in Casu usurpantur. Hinc illa passim apud Latinos Scriptores obvia: Ludis Apollinaribus, Florilibus, Secularibus Sc. Bellô servili, civili, Macedonico, Punico Sc. Primô conflictu Altera in hostem expeditione. Hirciô & Pansâ Consulibus. L. Syllâ Dictatore, & similia innumera: nihil est enim, quod ista ad Absolutum potius Ablativum referamus.

2. Ablativi ejusmodi (exceptis qui Personam significant) tummo Latini sermonis lepore in Accusativos cum Præpos: Per, migrare possunt. Cic. 7. Verr: Per eos dies quum iste cum pallio purpureo talariq; tunica versaretur in convivis Tac. l. 20. Oisus à questu periculisq; quæ per quinque & viginti annos in castris Romanis exhausisset. SIC: Per eam annonam, w drogę latą. Per Dyonisiā, w zapuśty Sc. vide Indicem Chapituli sub Per. * Nonnunquam, per, mutatur in. sub. v. infra c. 17. præcepto 7.

PRÆCEPTUM VI. De ACCUSATIVO Vel Ablativo Spatii.

Cuivis Verbo apponi potest Accusativus, vel Ablativus qui distantiam loci significet. Cic: l. 16. ep. 4. Is locus est citra Leucadem stadia viginti Pro Sext. Rosc: Edixit. ut ab Urbe adesset passuum millia ducenta. Att: l. 13. Cuius nullum assidua cursu processit. Liv: 7. bell. Mac. Mille & ducentos passus ibi latitudo patet. * Cæs. l. bell. Gall. Millibus passuum sex à Caesaris castris monte confedit. Id. Ib. Ab exploratoribus certior factus est, Ariovisti copias à nostris, milli.

millibus passum sex & viginti abesse.* Accusativus tamen est frequentior.

APPENDIX. II. Generis P. S. C.

1. Ipsum *Spatii* nomen utroque Casu adhibetur. Curt. l. 5. *Edificia fere SPATIUM unitus iugeris absunt.* Collum. l. c. 3. *Sulci litarum inter se distent semipedali SPATIO.*

2. Cum dicimus abesse *bidui, tridui, &c.* genitivis ejusmodi. *Iter, aut Via* in Accusativo vel Ablativo subauditur. Att. l. 5. ep. 17. *A castris aberam bidui.** Sæpe & expresse adjicitur. Fam. l. 5. ep. 4. *Aberam ab Amano iter unius diei.* Cæs. l. 1. bel. Gall. *Cum bidui viam processissent.*

PRÆCEPTUM VII. De ABLATIVO ABSOLUTO.

Quibus libet Verbis addi potest Ablativus absolutè positus Ad Att. l. 5. *Quæ autore te velle capti, adiutore assequar.* ad eund. l. 14. *Scripti hæc ad te appositâ secunda mensâ.* de Clar. Or. *Ergo cautiùs posthac historiam, te audiëte, attingam.* Mart. l. 8. *Cæsare venturo, Phosphore rede de diem.*

2. Si tamen Nomine illo aut Pronomine vel Participio, quod Ablativo absoluto efferendum erat, Verbum aliquod proximum tanquam suo casu Recto aut Obliquo indigeat, Ablativo absoluto ordinariè locus non est. Cic. l. de Or. *Cum Proconsul in Ciliciam proficiscens Athenas venissem.* Ibid. *Cogitanti mihi ac memoriâ vetera repetenti perbeati fuisse illi videri solent.* Plura exempla pete ex. C. 13. Præc. 1. n. 1. infra,

APPENDIX II. Gen. P. S. C.

1. Aliquando absolutè ponitur Participium Præteritum sine Nomine. Liv. bell. Mac. l. 1. *Inde Consul. ad Pulvinum est progressus, nondum compertò quam regionem hostes petissent.* Tac. l. 2. *Auditò, castrum Luppiae obsideri, sex legiones eò duxit.* Tac. l. 1. *Nec diu certatò, transtulit aciem.* Id. l. 4. *H st: Multam invigilantem disceptatò.* v. l. 1. 9. sch. 7. n. 6.

2. Nonnunquam Nomen tantum. Tac. l. 1. *Juxta PERICULOSÒ fita seu vera promeret. i. cum a periculosum est.*

set. Liv. bel. Pun l. 8. Multis. INCERTÔ præ tenebris, quid aut peterent, aut vitarent, sedè interierut i. cùm inceptum esset. Taciti l. 3. Ann. Senatus Majorum beneficia intropexit, LIBERÔ ut quondam, quid firmaret vetaretque. i. cùm liberum esset, maneret &c. Talia sunt. te Authore, me iudice, Syllâ Dictatore &c. Quorum pleraque etiam ad Quando & Quomodo, referri posse jam innuimus. Hæc si ad simplicem locutionis modum reducas, ex Nominativis Verbi, Sum, fieriprehendens.

3. Interdum Ablativo absoluto locus datur, etfi Nomine illo, vel Pronomine aut Participio, Verbum aliquod proximum alio in Casu egere videatur. Cic. Tir. l. 16. Non potes effugere hujus culpe pœnam te patrono, i tu ipse patronus, vel si tu ipse patronus tuus sis. Sen. de vita beata, c. 10. Populô spectante fieri credam, quod mē consciô faciam. i quod conscius ipse mihi faciam. Id l. 3. epist: Acerbū est uri. quāto acerbius, si id te faciente patiaris. Hor. l. 1. ode, 2. Neu finas Medos equitare inultos Te Duce (i. tu dux) Caesar. Sedig. apud Gell. l. 15. c. 24. Eum me iudice (i. ego iudex) errorem dissolvam tibi. Tac. l. 14. An. A Cesare, perfectô demum scelere, magnitudo ejus (sc: sceleris) cognita est. Cic: l. 5. ep. 12. Alacres animo sumus, ut & ceteri viventibus nobis ex libris tuis nos coenoscant. Ue, &c.

PRÆCEPTUM VIII. De Ablativo INSTRUMENTI, Cause & Modi actionis.

Quævis Verba admittunt Ablativum significantem Instrumentum. * vel Causam propter quam aliquid fit, * vel Modū actionis, qui cognoscitur interrogatione Quomodo Ter. Adeiph: Hiscè oculis egomet vidi. * Cic: ad Q. Fr. l. 2. Vestrâ culpâ hæc acciderunt. * Pro Mil. Quo, nam modo id factum feret civitas? Id. de Sen: Sapientissimus quisque equissimô animô moritur, Stultissimus iniquissimô.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Ablativus quem Neutris Quinti, & Deponentibus Septimi Ordinis, attribuiamus, plerumque etiam ad causam propter

propter quam referri potest; ut Ardeo iracundiâ, Flagro. Inflammor. Incendor cupiditate &c. Lator, oblector, delector quiete &c. i. ardeo ob iracundiam, lator ob quietem &c.

2. Ablativus Modi, præpositionem cum sæpe admittit; * In Accusativum quoque cum Præpositione. Per. eleganter migrat. Cic. pro Cluent. Semper magno cum metu dicere incipio. de Or. 1. 3. cum febris domum redeo. * Plin. ep. 103. Avunculus meus, idemque per adoptionem pater, Liv. 1. 8. dec. 4. Nunc per capillationem, nunc precibus & simularum lacrimis ad centum talenta est perductus. vide Indicem Cnapii sub Per.

3. Ablativus quoque Instrumenti sæpe eadem ratione effertur, Cels. i. 5. c. 10. Dixi de iis vulneribus, quæ maxime per tela inferuntur.

4. Ablativus Causæ etiam Præpositiones. A. vel. ab, cum. de. ex. præ. pro. nonnunquam admittit. Ter. Hec. Facientes hostes à verecundia. ad. Q. Fr. 1. 1. Certo scio, te fecisse cum causa. Pro Sext. Quibus Senatus de me gratias egit. Sal. Jug. Ex conscientia sua diffidenti. Pro Planc. Nec loqui præ mæore potuit. Id. de Or. Proq; eo, quod ejus nomen erat magnâ apud omnes gloriâ, invitatus esset.

PRÆCEPTUM IX. DE ABLATIVO EXCESSUS,
& Patris.

CUIVIS Verbo adjungi potest Ablativus rei quâ Excessus. * vel Pars significatur. Cic. de clar. Or. P. Scipio omnes sale facietisq; superabat. 2. de Or. Lepore & humanitate omnibus præstitit Socrates. * Cic. 1. de Or. In me ipso sapissimè experior, ut exalbescam in principiis dicendi, & totâ mente atque artibus contremiscam. Hor. 1. 1. Sat. 2. Animoque & corpore torpet. Tib. 1. 1. el. 6. Et si quid peccasse putat, decorq; capillis immerito. Sic. & Virg. 2. Æn. Ecce trahebatur passus Priameia virgo criminibus & Plaut. Capillis me de curru detraxit. & Suet. de clar. Rhet. Detrahere pedibus de tribunali, nos dicimus: 14 feb, 74 noxi &c.

PRÆ

PRÆCEPTUM X. De ABLATIVO PRETII.

Quælibet Verba admittunt Ablativum significantem Pretium. Cic. act. 4. in Ver. *Senatus estimasset quaternis sestertiis tritici modium.* Ter. Andr. actu 2. sc. 6. *Vix drachmis obsonatus est decem.* Liv. l. 3. bell. Pun. *Multorum sanguine & vulneribus ea Pœnis victoria stetit.* v. 2. Ord. ad Pag. 19. & 20. Libi II.

APPENDIX II. Gen: P. S. C.

1. Genitivi illi. Tanti. Quanti. Pluris. Minoris. Tantidem. Quanticunque in Ablativos transeunt, si adduntur Substantiva. Liv. 2. bell. Punici. *Cum pretio minore redimendi captivos copia fieret.* Non tamen dicimus: Pluri pretiô, sed: Majore pretiô, aut Cariùs.

2. Valeo, cum ad Pretium refertur. Ablativum vel Accusativum amat. Plin l. 31. c. 3. *Aureus nummus percussus est ita, ut scrupulum valeret.* Var. de ling. Lat. l. 4. *Denarii quodd. denor æris valebant quinaril quodd. quinos.*

DE CONSTRUCTIONE VERBI
I N F I N I T I.

CAPUT X. P. M. C.

Verba Infinita ante se Accusativum loco Nominativi, post se eisdem Casus postulant quos Finita.

2. Locutionis genus, quod Infinitum appellant Grammatici, tunc in usu est, cum Nomen, aut Verbum vel Participium Casus loco Membrum Orationis habet; eiq; beneficio particulae, Quodd. si Finitè loquendum sit, conjungitur. **NOMEN.** Attic. 2. Tusc. *mibi conscius sum, nunquam me nimis cupidum fuisse vitæ* Cic. l. 12. ep. 30. *Mibi solet esse molestum, tantis me impediri occupationibus, ut ad te scribendi - facultas nulla detur.* * **VERBUM.** Id. l. 16. ep. 6. *Medico ipsi puto aliquid candum esse quod sit studiosior.* Id. l. 2. ep. 18. *In Rep. qui agatur, credo te eorum literis cognoscere, qui ad te assa debent prescribere* * **PARTICIP.** Ov. 3. Met. *Sum rarus esse feram, ferrumq; volatilis*

sile fixi. Plaut: Amph: Quod nunquam opinatus fui eventurum, id contigit.

3. In hoc porro loquendi genere duo observari debent I. Conjunctio. Quod; rejicenda. II. Membrum ipsum Orationis, seu illa locutionis pars quam Conjunctio. Quod; post se trahit, ita immutanda est, ut Nominativus in Accusativum, Verbum Finitum; in Infinitum correspondentis Temporis convertatur: cætera manent in interrogatio. v. g. Mihi conscius sum, Quod nunquam (ego) nimis cupidus fui vite &c.

APPENDIX II. Gen. P. S. C.

1. Orationis membrum non solum tunc infinite vertitur, quando beneficio particulae. Quod; adheret Nominibus, aut Verbis, vel Participiis; sed etiam quando beneficio particulae Ut; jungitur Verbis Permittendi. Jubendi. Volendi. item illis quæ Possibiles, Æquum. Congruum, & similia, vel contraria his significant. Cic: l. 1. ep. 9. Eumq; quem bonum civem semper habuissent, bonum virum esse paterentur. Id. l. 3. ep. 9. Si à me diligi vis, ad me literas, ut quàm primum lætitiâ efficiar, mittito. Id. l. 2. ep. 1. Sin me id facere noles, te mihi æquum præbere debebis. ib. ep. 3. Tibi omnia mea commendatissima esse cupio. ad Att. l. 8. Æquum est me à te impetrare &c. 1. de Off: Non est autem consentaneum, qui metu non frangatur, eum frangi cupiditate.

2. Dubitandi Verbum Particulæ. Quin; a miniculô, at Substantiva quædam, & Adjectiva plurima, cum Substantivorum in morem Neutro genere usurantur, etiam per Particulam. Si, cum Membro ejusmodi coalescunt. Ter. Eun. act. 5. Nunquid Gnato dubitas, quin ego perpetuò perierim? Cic: 5. Ver: Non dubito quin vobis satisfecerim, Judices. quæ infinitè quoque efferri possunt. Nunquid dubitas me perissem? Non dubito me vobis satisfecisse &c. * Cic: de Amic: Nequæ autem NEFAS sit tale aliquid & facere rogatum, & rogasse. Id. 3. de Off: Hoc non TURPE est, dubitare Philosophos, quod de rustici quidem dubitanti?

bitem? r. de Off. *Æquius autem fuerat, id voluntate fieri.*
 ib. *Præstantissimum est, appetitum obtemperare rationi: & si-*
milia, quæ Finitè efferas: Turpe est, si Philosophus dubitet
Ec. Æquius fuerat, si voluntate id fieret Ec. Sic enim ple-
rumque Latini loquuntur. Juv. sat. 23. Credebant hoc
grande NEFAS & morte PIANDUM; SI juvenis vetulo non
assurrexerit Ec.

3. Si Accusativi geminatione fiat amphibologia, locu-
 tio Passive efferatur; v. g. *Lachetem audiui percussisse De-*
meam: dic: à Lachete audiui percussum esse Demeam Sic: Vidi
canem superasse lupum. Video dextram lancem prægravare si-
nistram Ec. Si Passivum à Verbo formari nequeat, am-
phibologia solvitur mutatione Verborum. v. g. Vidi ca-
nem insectari lupum: Vidi à cane exagitari lupum.

1. Accusativus Infiniti noununquam reticetur. 2.
Tusc: Subduc cibum unum diem athlete. Jovem Olympium. à
imploabit, ferre non posse clamabit; S. se. Ovid. Vivere spe
vidi, qui moriturus erat. S. eum.

4. In iis Infiniti temporibus quæ ex Participio quo-
 piam & infinito. *Esse, vel Fuisse, suppleuntur; persæpe i-*
psum. Esse, vel Fuisse, omittuntur. Ter. Andr. act. 1.
scæ: 1. Factum puta, quod postulas. Cic. l. 3. ep. 10. Me-
met ipsum mihi per illum restitutum puto. Id. Att. l. 8. Ego
bellum fœdissimum futurum puto. cætera vide supra l. 1.
c. 9. sch. 10.

PRÆCEPTUM II. CIRCUITIO Ex FUTURO

simplici Verbi SUM.

Fore ut, vel Futurum ut adjuncta verbis. *Puto. | Spero?*
Conjicio, Suspicio, Affirmo, Video & aliis. quibus judi-
cium vel conjectura significatur, eleganter Futurum
Infiniti tum agendi, tum patiendi suppleunt, idq; licet Ver-
ba supinis non careant. Cic: Att. l. 10. Nunquam puta-
vi fore, ut ad te supplex veniret. Fam: l. 1. ep. 6. Valde su-
spicor fore, ut infringatur hominum improbitas.

2. Hæc tamen circuitione potissimum subvenitur
 Verbis,

Verbis, quæ Supinò carent. Tusc. 1. Spero fore, ut contingat id nobis. Sen. 1. 2. Contr. Nunquam putavi futurum, ut pater meus liberos odisset.

PRÆC. III. FUTURI PRÆTERITO MIXTI.

Et Circuitienis ex eo factæ usus.

Futurum Infiniti quod Præterito mixtum dicitur, tunc adhibendum est, cum illa Finitæ locutionis pars, quam Coniunctio Quod post se trahit, Præteriti plus quam perfecti Coniunctivi Modi Verbum habet. Cic. de Fato. Puto, etiamsi leudius tum in spelunca illa non fuisset, saxum tamen illud casurum fuisse. act. 3. in Arr. Ut perspicuum sit, nunquam illos in eum locum progressuros fuisse. Cic. Phil. 1. 2. Dixit aliam sententiam se dicturum fuisse, nisi propinquitatē impediretur.

2. Quodsi Verba supinò careant, circuitione ex Futuro præterito mixto Verbi, Sum. utendum est. v. g. Futurum fuisse arbitror, ut edisceres orationem, si voluisses.

3. Elegans est hujus Circuitienis usus, si Verba etiã Supinis prædita Passivè efferantur. Cas. 1. 3. bel. Civ. Nisi eo ipso tempore quidam nuntii de Caesaris victoria per dispositos equites essent allati, existimabant plerique futurum fuisse, ut oppidum amitteretur.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Verum tamen cum Tempus præteritum imperfectum eadem ratione per Infinitum efferendum est, tutius videtur uri Coniunctivo, interposito Credo aut Optinor. Cic. 1. de Fin. Malè, credo, mererèr de meis civibus.

PRÆCEPTUM IV. INFINITA QUIBUS CUM

Verbis copulentur.

Verbis Capi. Soleo. Debeo. Incipio. Desino. Possum multisq; aliis, maxime illis, quibus voluntas explicari solet, adduntur Infinita. Cic. pro Rosc. Com. Qui mentiri solet, pejerare consuevit. Id. Tir. 1. 10. Omnes cupimus ego in primis quam primum te videre.

APPENDIX II. Generis F. S. C.

1. *Ac Verba Peto. Posco. Rogo. Oro. Postulo. Flagito. Suadeo. Moneo. Hortor. Curo. Ago. Permitto. Concèdo. pro Anno. Admittor. Laboro. & horum Composita apud Oratores ferme respuunt Infinitum. ac Coniunctivum cum Ut. desiderant. Cic. l. 12. ep. 9. A res ut idem facias, peto &c.*

2. *Suadeo. Admoneo. Censeo. Puto. Curo & similia eleganter etiam cum Participiali in Dus. Coniunctivi locò junguntur. Cic. Att. l. 15. Quàm honorificentissimum Senatus consultum faciendum cures.*

2. *Futurum Fore, maximè his Verbis gaudet: Auguror. Confido. Credo. Existimo. aliisq. quibus futura prædicimus. Cic. l. 3. Att. Sin erit bellum, ut video fore, meæ partes non desiderabuntur.*

PRÆCEPTUM V. De VERBIS SERVILIBUS, SO.

let, Incipit &c. cum Infinito.

Solet. Incipit. Debet. Cæpit. Desinit. Potest. quando Infinitis Verborum Impersonalium junguntur, ipsa quoque Impersonalia fiunt, & Neminativum celant. Cic. 2. ad Att. *Solet eum, cum aliquid furiosè fecis, pænitere.* Cæs: 2. de bell: Gall. *Pugnantum est, ut à viris fortibus pugnari debuit.* Cic. *Non potest jucundè vivi, nisi cum virtutè vivatur.* IDEO dicta Verba etiam Servilia appellantur, quippe quæ cum Personalibus personaliter, cum Impersonalibus impersonaliter usurpantur, eorumque naturam induunt.

2. *Verba tamen, Volo. Malo. Nolo nunquam fiunt Impersonalia. Cic. pro Ligar. A te ignoscis nemini vellent.* Curt. l. 4. *Malo me fortune pæniteat, quàm victoriæ pudeat.* Eodem modò dices: *Velim vos negligentie pæniteat. Noñim te laboris cædeat. Mallem huius te sceleris pæniteret.* Observe autem, *Ut, pereleganter reticeri.*

3. *Debeo, cum Infinitis nunquam passivâ voce usurpatur. Ne ergo dixeris: Hoc debetur facere, vel fieri; sed: hoc debet, aut oportet fieri vel potius, faciendum est.* AP.

1. Incipio etiam Transitive sine infinito reperitur. Ter. Heau. act: 5. Neque quod principium incipiam ad placandum, scio. Liv: I. 9. Armatos, cum ab neutris praelium incipitur, nox oppressit. Absolutè etiam usurpatur. 3. Æn. Vix prima incæperat æstas Quintil. l. 2. c. 8 Optimè institutum est, ut ab Homère atque Virgilio lectio inciperet, Id. l. 6. Optimè incipitur à longis.

2. Cæpi, & Desino cum Infinitis Passivis & activè & passivè usurpari possunt. Liv. l. 2. Plebi injuriæ à primoribus fieri cæpere. Id. l. 3. Contemni cæpti erant à finitimis populis. * Plin: l. 2. Turres bellicis temporibus desinere fieri. Cic. in Brut. Veteres orationes, post nostras à plerisq; legi sunt desite.

3. At Possum. Queo. Nequeo Passiva voce, tanquam obsoleta vitanda sunt v. l. 1. c. 12 sch. 1. & 5. n. 6.

DE CONSTRUCTIONE GERUNDIORUM CAPUT XI. P. M. C.

PRÆCEPTUM I. De GERUNDIIS UNIVERSIM.

Gerundia quæ Passionem non significant, Casus suorum Verborum admittunt; v. g. Tempus obliviscendæ injuriam, ignoscendæ inimicis, cœdendæ cupiditatem, abstinendæ maledictis,

2. Quæ vero passionem significant, nullum post se Casum admittunt. vide l. 1. c. 9. sch. 12. n. 6.

PRECEPTUM II. De GERUNDIIS in DI.

Gerundia in, DI, adduntur Substantiva; Amor, Causa, Copia, Cupiditas. Cura. Facultas. Finis. Mos. Ratio. Tempus. Studium. & id genus plurima. Cic. de Sen. E. quidem efferor studio, Patres vestros, quos colui & dilexi, videndi.

2. Item nonnulla Adjectiva; ut, Chæpidus, Avidus. Studiosus discendi, Consuetus Insuetus, Insolens navigandi, Fortis, Imperitus, Gnavus, Ignarus dicendi, Doctus, Scions. Nescius, Inscius adulandi; Certus eundi, Timidus moriendi. Cic. 2. de Or. Sum cupidus te audiendi.

1. Gerundia in *DI*, interdum Genitivum multitudinis pro Accusativo admittunt. 2. de Div. Doleo tantam Stoicos nostros Epicureis irridendi sui facultatem dedisse. Plaut. Capt. Nominandi tibi istorum erit magis, quam adeundi copia. v. l. 1. c. 9. sch. 12.

2. Infinita nonnunquam pro Gerundiis in *DI*, cum Substantivis Nominibus, praesertim apud Historicos, Graecorum more junguntur. Caes. 7. bell. Gall. Consilium cepit, omnem equitatum noctu à se dimittere. Liv. l. 30. Tempus est aut pacem componi, aut bellum naviter geri. Cicero. etiam in Top. Sed jam tempus est ad id, quod institimus accedere.

3. Id verò Poëtis, qui studiosè Graecos imitantur, per quam solemne est 3. *Æn* Nec sit mihi cura mederi. *Ecl* 8. Glandes nunc stringere tempus. v. l. 1. c. 9. sch. 12.

4. Nec minùs frequenter apud eosdem Adjectivis quoque illis junguntur infinita. ut *Ecl* 10. Cantare, perviti Arcades. *Æn* 4. Certus mori. *Hor* l. 1. od. 19. Datus sagittas tendere. & l. 4. od. 9. Timidus perire & alias.

PRÆCEPT: III. De GERUNDIIS In DUM.

Gerundiis In, Dum, praeposuntur, Ad, Ob, Inter. 5. *Tusc* Conturbatus animus non est aptus ad exequendum munus suum. Id. 3. in Ver: Quanto istud flagitiosius, improbius, indignius eum à quo pecuniam ob solvendum accepervis, condemnare. Liv. l. 2. Ipse inter spoliandum corpus hostis, veruto percussus inter primam curationem expiravit.

2. Praepositur & Ante, sed rariùs, & apud Poëtas fere tantum *Georg*: 3. Ante domnandum ingentes tollunt animos. Orator dixerit: Antè quam vel, Priùs quam dometur.

3. Item Adjectiva, Facilis. Difficilis. Paratus. Promptus. Expeditus. Idoneus. Aptus. Segnis. Vehemens. & horum similia. Cic. 1, de Fin. Neque me segniorem ad respondendū reddidisti. Pro leg: Man: Hic locus ad agendum amplissimus. ad dicendum ornatissimus est usus.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. At Poëta cum Adjectivis ejusmodi infinitum jungunt. Hor. l. 1. ep. 16. Fons rivo dare nomen idoneus Id. l. 3. od. 21. Segues nodum solvere Gratia &c.

2. Paratus, etiam ab Oratoribus Infinito jungitur. Cic. l. 15. ep. 4. Invidiam & pericula subire paratissimus fueris.

PRÆCEPT. IV. De GERUNDIIS in DO.

Gerundia in DO, modò sine præpositione adhibentur. Cic: Att: 13. Plorando defessus sum, Modo Præpositiones, præfortim. A. vel ab. in. de. assumunt. 3.

3. Tusc: Ab invidendo rectè invidentia dici potest. l. 2. ep. 1. Quis est tam in scribendo impiger, quàm ego? ad Att: l. 9. ep.

1. Tu quid cogites de transeundo in Epirum, scire sanè velim.

2. Nonnunquam admittunt. Pro, cum, e. ex. Plaut. Aul. Heus senex, pro vapulando percle abs te mercedem petam. Quintil. l. 1. cap. 4. Scribendi ratio conjuncta cum loquendo est. Ter: Adel: act: 5. Id non fieri ex vera vita, sed ex assentando, indulgendo & largiendo.

APPENDIX II. Gen: P. S. C.

1. Gerundia in Do, & Dum, quibus Præpositio adjuncta est, rarò sequitur Casus Verbi. Var. de re Rust. l. 13. c. 9. In supponendo ova observant, ut numerò sint imparia. Cic: l. 5. ep. 17. Nullò locò scro ad levandum fortunam tuam.

MULTò tamen venustius Adjectivorum more variatò Gerundiò Passivè usurpantur in Præpositionis suæ Casu. Cic. 5. in Verr. Si ubertas in percipiendis fructibus fuit, consequitur utilitas in vendendis. Id. de Sen. Xenophon: libri DE tuenda re familiari, Id. de Leg. Quanta instrumenta habeat ad obtinendam, adipiscendamq; sapientiam, v. infrà præceptum 6.

2. Gerundia quoque in, Do, quæ cum Verbis. Studeo. Operam do, & similibus Dandi Casum poscentibus, activâ significatione in Dativo iunguntur, rarò admodum

dum Accusativum habent. Tale est illud Plauti. Epidicum querendo operam dabo, quod nec videtur imitandū.

Potius igitur mutato in Dativum Accusativo Gerundii, ipsum Gerundium Adjectivi instar cum eo copuletur; v. g. Epidico querendo &c. Plin: l. 13. c. 12. Nimirum angustæ (chartæ) tenuitas tolerandis non sufficebat calamus. Liv. l. 1. Interjectio spatii quod supplendo exercitui satis esset.

3. Quod si ista Gerundia jungantur Adjectivis. Aptus. Bonus. Deditus. Habilis. Idoneus. Intentus. Impar. Par. Utilis aliisque; Dativum poscantibus, perquam eleganter Adjectiva ipsa reticentur. Cic: Att: l. 13. ep. 10. Solvendo non erat. Liv: l. 30. Quæ reslinguendo igni forent, reportantes. Id. l. 4. Sine aliquis plebejus ferendo magno honori. Subauditur ubique: Par, Impar Idoneus &c.

4. Poeta pro ejusmodi quoque Gerundiis Infinito saepe utitur. Ecl. 5. Boni calamos instare. Geor. 1. Felix ponere vites &c.

PRÆCEPTUM V. DE GERUNDIVIS.

Gerundia quæ Accusativo gaudent, fere eleganter more Adjectivorum ad hunc modum efferuntur. Pompejus fuit studiosus Remp. defendendi, civisq; servandi. Gerundivæ: Pompejus fuit studiosus Reip: defendendæ, civiumq; servandorum. Cic: Phil: 4. Princeps vestrae libertatis defendendæ semper fui. Id. l. 13 ep. 12. Animum tuum promptum & alacrem perspexi ad defendendam Remp: Id. l. 15. ep. 16. Eventus aliorum memoriâ repetendis nihil accidisse nobis novi cogitemus. Liv. l. 7. Prælia de occupando ponte crebra erant.

Ad hunc igitur loquendi modum requiruntur duo: I. ut Accusativus Gerundii migret in eum Casum, quod effertur ipsum Gerundium. II. ut Gerundium Adjectivi instar cum eo copuletur.

APPENDIX II. Generis. P. S. C.

1. Ista Verba Do. Loco. Conduco. Rêdimo, Mando. Curo. Habeo. Trado. Attribuo, Præbeo. Relinquo. Suscipio. Depono. Objicio. Propono, sumo. Assumo. & similia, si Gerundiva sit loca.

locutio; Accusativum sine Præpositione ambiunt. Cic. 4. in Catil. Attribuit cives interficiendos Gabinio, Urbem inflammandam Cassio, totam Italiam diripiendam Catiline. Id. l. 1. ep. 9. Quos libros ad te perferendos curabo.

2. Nam si Præpositionem adhibeas, simpliciter per Gerundia loquendum est; e. g. Attribuit cives ad interficiendum Es. Cic: pro Dom: Cum alteri Syriam pacatissimasq; gentes ad diripiendum tradidisset.

3. Poëtæ hæc etiam Infinito jungunt. Æn. 1. Dederatq; comas diffundere vento. Et. 1. 8. Moriens dat habere nepoti.

PRÆCEPTUM VI. DE PARTICIPIALI IN DUM.

Verbum Participiale in Dum, accedente Verbo Sum, Dativum postulat omnibus Verbis communem. Liv. bel. Pun. l. 1. Hic nobis vincendum, aut moriendum milites est.

2. Præter dativum communem etiam Casum quemlibet sui verbi admittit. 2. Tusc: Tuo tibi iudicio est utendum.

3. Non tamen Accusativum; ne ergo dixeris: Petendum est nobis pacem. Scribendum est mihi literas, &c. sed Accusativus vertendus est in Nominativum, & Verbum Participiale desinens in Dum, Adjectivi instar cum eo copulandum: v. g. Petenda est nobis pax. &c.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Prisci etiam Accusativo usi sunt. Lucr. l. 1. Æternas quoniam penas in morte timendum. Hos imitatus est Virgilius 11. Æn: Alia arma Latinis querenda, aut pacem Trojana à Rege petendum.

Hoc tamen dicendi genus carmini magis quàm solutæ orationi concesserim; quanquam & Varro aliquoties eo utatur. ut l. 2. c. 16. In futura dandum potius hordeaceos, quàm triticeos panes.

DE CONSTRUCTIONE SUPINORUM:

CAPUT XII. P. M. C.

PRÆCEPTUM I. De SUPINIS in UM.

SUPINUM in, UM, amant Verba, quæ motum ad locum significant. Ter. Phorm. *Abi deambulatum.* Liv: lib. 2. *Coriolanus damnatus absens in Volsco exulatum abiit.*

2. Hæc rectum ante se nullum, post se Obliquos suorum verborum admittunt. Cæs. bell. Gall: 1. 1. *Legatos ad Casarem mittunt rogatum auxilium.* Ter. Eun. *Nutricem accersitum iit.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Pro Supinis in UM, sæpe Verba motûs adsciscunt Gerundium in DUM cum Præpos: Ad. Liv. 1. 2. ab V. C. *Mittunt ad oppugnanda castra.*

2. Pœtis utriusque locò Infinitis uti licet. 1. *Æn. Non nos aut Lybicos ferro populare Penates venimus &c.*

PRÆCEPTUM II. De SUPINIS in U.

SUPINA in U. fere sunt passivæ significationis, & sine ullo Casu. junguntur Nominibus Adjectivis. Cic. 7. Att. *Quod optimum factu videbitur; facies.* Id. Phil. 4. *O rem non modò visu sedam, sed etiam auditu!*

2. Adjectiva quibus hæc Supina libentiùs junguntur, hæc fere sunt: *Absurdum. Acerbum. Arduum. Asperum. Credibile. Crudele. Difficile. Dignum. Dulce. Durum. Facile. Fœdum. Græve. Horrendum. Incredible. Indignum. Infandum. Inutile. Jucundum. Lepidum. Leve. Memorabile. Mirabile. Mirandum. Mirum. Molestum. Necessarium. Nefarium. Obsecrum. Optimum. Pessimum. Pulchrum. Rarum. Speciosum. Suave Terribile; Turpe, Utile. Et Substantiva: Fas, Nefas. Vide Lib: II. fol: 192 n. 6.*

3. Aliis Adjectivis eleganter junguntur Infinita: ut, *Æquam. Laudabile. Pium. Sanctum. Honestum est miseris opem ferre.* Ad. Att. 1. 3. *Pro Patria, & in Patria mori præclarum est.*

APPENDIX II. Generis. P. S. C.

Etiam pro supinis in U. Pœtæ utuntur Infinito Mo-
do.

do Ecl: 5. Et erat tum dignus amari. i. amatu. v. qui amaretur. v. ut amaretur. An verò hæc Supina interdum activè significant v. l. i. c. 9. Ich: 2.

DE CONSTRUCTIONE PARTICIPIORUM.

CAPUT XIII. P. M. C.

PRÆCEPT. I. DE CASIBUS PARTICIPIORUM.

Participia eisdem Casus regunt, quos Verba à quibus proficiuntur. Ad Aut: l. 2. ep. 1. Eunti mihi Antium, & gladiatores, Me. illi cupidè relinquenti venit obviam tuus puer.

2. Participia Passiva Præteriti & Futuri Temporis, frequentius Ablativo quàm Dativo adhærent apud Oratores. Cic: in Verri. De rebus ab isto cognitis dicere desistamus. Id. l. 15. ep. 19. Non putabam à me scribenda esse publicè.

3. Hæc tamen: Notus, Cognitus, Perspectus. Exploratus. Compertus. Optatus. Dilectus. Spectatus. Probatus. Acceptus. i. Gratus. Despectus. Contemptus. Neglectus. Auditus. Visus &c. præsertim ex his Composita, ut Ignotus, Invisus &c. Dativum fere malunt, ut quæ plerumque in Nomina transeant. Cic. de Sen. Sperare videor, Scipionis amicitiam & Lælii notam posteritati fore. de Arusp. Maribus non invisum solum, sed etiam inaudita sacra pervertit.

NOTA. Quando autem Participia censenda sint transire in Nomina, non convenit inter Grammaticos. Ego crediderim tunc transire, cum amisso eo quod à Verbo participabant, id solum retinent, quod sibi cum Nomine commune est. Quid autem Participium à Verbo participat? nonne Tempora? quid porro commune habet eum Nomine? nonne Casus? Cum igitur desinit significare Tempora, seu cum desinit certas temporum differentias enuntiare, desinit esse Participium: adeoq; in Nomen transit, quia id solum, quod Nomen quodvis, habet.

4. Verba Dependentia quæ Accusativo junguntur,

plerumque Participio in *Dus*, gaudenti hoc verò cum Verbo. *Sum.* necessitatem, officium, dignitatēve significat; eleganterq; pro *Oportere*, *Debere*, seu *Dignum*, *Æquum*. *Congruum esse*, usurpatur. Cic. 1. Off. In adeundis periculis consuetudo imitanda medicorum est. Id. 1. 5. ep. 18. Egomet qui consolari cupio, consolandus sum. Id. 1. 12. ep. 23. Non enim à te non ulciscenda sunt, etiamsi non dolenda. Sic *Arandus*. *Fodiendus*. *Rigandus* &c. à Neutris 4ti Ordinis.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Utendus*. *Abutendus*. *Fruendus*. *Perfruendus*. *Vescendus*. non minùs quàm proxime suprà dicta passivè usurpantur, quòd olim Accusativum admitterent. Ter. Heaut. Quòd illa aetas magis ad hæc utenda idonea est. 3. Tusc: Et g. aviter feras, quòd utendum acceperis, reddidisse? Sued. in Galba c. 14. Hic se abutendum permisit & tradidit. 1. de Fin. Fruenda etiam est sapientia. 2. de nat. deor. Quòd erat ad vescendum hominibus apta.

2. Ab Impersonalibus tria illa remanent: *Pœnitendus*, *Pudendus*. *Pigendus*. v. l. 1. c. 13. Sch. 3.

3. Sunt quoque Neutra quædam Verba, à quibus Passiva tum Præteriti, tum Futuri temporis Participia usurpantur; ut. *Obitus*. *Obeundus*. *Vigilatus*. *Vigilandus*. *Properatus*. *Festinatus*. *Decusus*. *Percursus*. *Aratus*. *Inaratus*. *Rigatus*. *Pucatus*. *Semiputatus*. *Properandus*. *Festinandus*. *Decuendus*. *Dolendus*. &c. Cic. pro Sext. Rosc: *Moræ obita*. Pro Cluent. *Mors omnibus obeunda*. ad Att: 1. 9. *Evigilata consilia*. Quintil. 1. 11. c. 13. *Vigilande noctes*. Id. 1. 10. c. 3. *In stylo properato*. Plin. Paneg: *Festinati honores* &c.

4. Huc spectat tum illud Ciceronis l. 16. ep. 12. *Omnia velles mihi successa*. i. succedere, seu. feliciter evenire; tum plurima in *Tus*, & *Dus*, præsertim apud Poëtas, ut, *Erratus*. *Roratus*. *Sudatus*. *Regnatus*. *Sonatus*; &c. *Dormiendus*. *Regnandus*. *Carendus*. *Sonandus* &c. quibus magno delectu, nec sine exemplis est utendum.

5. Contra Activa quædam Verba Participium habent præteriti temporis, passiva voce, activa significatione; ut *Osus*, à *prisco Odio*, & ex eo Composita; *Exosus*, *Perosus*; item, *Pertasus*, à *prisco Pertadeo*, cum Accusativo *Plaut. Amph. Inimicos semper osa sum. Et Gell. l. 4. c. 8. Osus eum morum causâ fuit. Curt: l. 8. Patrios mores exosus es. Liv. l. 5. Plebs Consulum nomen perosa erat. Suet. in Cæs. c. 7. Pertasus ignaviam suam. HOC tamen etiam Genitivo jungitur suo jure. Tac. l. 15. Lenitudinis eorum pertasa.*

6. Verborum quoque, *Prandeo*, & *Cæno*, Participia, *Pransus*, *Impransus*, *Cænatus*, *Incænatus*, activè solum significant. *Qvintil. l. 1. c. 4. PRANSUS atque POTUS diversè valent quàm indicant. Cic. pro Mil. Adde inscitiam pransi & poti Ducis. 2. ad. Att. ep. 16. Cænato mihi epistola est redita.*

Potus verò à *Poto*; & *Juratus*, à *Juro*, tum activè, tum passivè *Cic. l. 7. ep. 22. Esi domum bene potus redieram de clar. Or. Sanguine tauri poto. Plaut. Amph. Injurato plus credet mihi, quàm jurato tibi. 3. de Offic. Quod juratum est, id observandum est. Ovid. ep. 2. Nec te jurata reducunt Numina.*

PRÆCEPT: II. De PARTICIPIIS, Cum In NOMINA TRANSIERE.

Participia in *Ans*, vel, *Ens*, Interrogandi Casu gaudent, cum sunt Nomina *Cic. Att. l. 9. Boni cives amantes Patriæ. Sall. in Cat. Corpus patiens inedia, vigiliæ, algoris. l. 1. ad Q. Fr. Fert graviter homo & mei amantissimus, & sue dignitatis retinens &c.*

2. Genitivum quoque poscunt nannulla præteriti Temporis; ut, *Consultus*, *Doctus*, *Indoctus*, *Profusus*, *Expertus*. *Cic: Phil: 9. Neque enim ille magis juris consultus, quàm justitiæ fuit. Plin. l. 25. c. 2. Lenaum Grammaticæ artis doctissimum. Sall: Cat: Alieni appetens, profusus sui. Liv: bel. Mac. l. 10. Servitutis indignitatisque homines em-*

peritos. Horum quædam liberius à Pœtis & Histori-
cis usurpantur. v. Append. sequ. num. 2.

3. Participia *presentis* & *preteriti*, quando Nominum
naturam induunt, more eorum comparantur. Cic: l.
1. ep. 5. *Neque prudentiorem quenquam esse iudico, neque a-*
mantiozem tui. Id. l. 16. ep. 2. *Ad nos amantissimos tui, ve-*
ni. Ad Att. l. 16. ep. 12. *Nihil illo regno spoliatus, nihil*
Rege egentius.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Participia, cum comparantur, raro suos casus ré-
tinent. Cicero tamen dixit l. 12. ep. 26. *Habeas eos a me*
commendatissimos.

2. Illa. *Scitus vadorum. Victus. Efectus. Falsus. Genero-*
sus animi. Pœtica sunt. Pœtæ quippe quævis fere adje-
ctiva cum Genitivis more Græcorum cōpulant.

3. *Eruditus*, cum Genitivo usurpant quidam: ego a-
pud idoneos Authores nondum legi, sed cum Ablati-
vo sui Verbi. Cic. in Brut. D. Brutus erat cum literis La-
tinis, tum etiam Græcis, ut temporibus illis, *eruditus.*

4. *Doctus*, item eleganter Ablativo jungitur Ib. Non
tam in docendo admirabiles, quam docti & Græcis literis, &
Latinis.

5. *Peritus*, frequentissimè Genitivo jungitur. Ib. Ca-
llus juris valde peritus. Ablativo etiam utitur Cic. pro
Cluent. Quis C. Octaviò ingenio prudentior, iure peritior?

6. Hæc tria: *Eruditus. Doctus. Peritus*, interdū Ac-
cusativum cum Præpos: Ad. recipiant. Cic. l. 1. ad
Q. Fr. Diuturnâ servitute ad nimiam assentionem eruditi.
Ter. Hec. act. 2. sc. 1. In eodem mihi videntur omnes ludo
doctæ ad malitiam.

7. Genitivum itidem petunt. *Indoctus. Insuetus. Im-*
peritus, ex Participiis Composita. 2. ad Att: ep. 21. Jam
insuetus contumelia. Cæs. 7. Bell. Gall. *Insuetus laboris.*
Cic: l. 1. in Verr: Homo omnium rerum imperitus quærit,
quid sit. ad perpendiculum. Hor: in Arte: *Indoctusq; pile lu-*
entes trochæve quiescit.

DE CONSTRUCTIONE NOMINIS

CAPUT XIV. P. M. C.

PRÆCEPTUM I. De GENITIVO Post NOMEN SUBSTANTIVUM.

Quotiescunque duo Nomina substantiva in Oratio-
ne ponuntur sine ulla Conjunctione, alterum,
quod respondent interrogationi: Cujus? erit Genitivi
Casus. Cic. in Pis. *Supplicium est poena peccati.*

2. Etiam adjectiva, cum substantivè ponuntur, mo-
re Substantivorū ejusmodi construuntur. Cic. de Sen-
t. *Tantum cibi & potionis adhibendam, ut resiciantur vires, nō op-
primantur.* pro Tantiusculi, tanta po- tio &c.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Adjectiva perrò quæ Substantivè ponuntur, hæc
maximè sunt. *Multum. Plus. Plurimum.* pro *Magnus. Ma-
jor &c. Minus. Minimum.* pro *Minor &c. Summum. Extre-
mum. Ultimum. Postremum. Tantum. Quantum. Dimidium.
Obscurum. Profundum. Quid. Quod. Aliquid. Ecquid. Nequid.
Siquid & cætera, maximè ex. Quis. & Qui. Composita.*
Cic. l. 1. in Verr. *Quod auri, quod argenti, quod ornamen-
torum in meis urbibus. ædibus. delubris fuit! id mihi tu C. Ver-
res eripuisti, atque abtulisti.*

2. Huc spectant & illa. *Abdita verum, angusta viarum,
occulta saltuum, ardua montium, amœna camporum, & ejusmo-
di, quæ Pœtis cum Historicis sunt communia.*

3. *Reus. Certamen. Cura. Mentio. Nuntius. Fama. Ex-
spectatio. Liber. Opinio. Testis. Vestigium & similia cum
Genitivo semper; cum Ablativo & Præpos: De, inter-
dum usurpantur.* Cic. *Reus sacrilegii, peculatus, parricidii.*
Id. Att. l. 2. ep. penul. *Reus de vi. 1. de Off: Quicum
laudis certamē fuisset.* Id. ib. *Cum de imperio certamen esset.*
Cæc: *Nuntii de Caesaris victoria.* Curt: *Nuntius mortis An-
dromachi.*

PRÆCEPT: II. De GENITIVO Vel ABLATIVO
post Nomen Substantivum.

SUBstantiva cum ad laudem vel vituperationem referuntur, Genitivô vel Ablativô gaudent. Cic. l. 4. ep. 8. Neque monere se audeo præstanti prudentiâ VIRUM; neque confirmare maximi animi HOMINEM, virumq; fortissimum.

PRÆCEPT: III. De GENITIVO Post NOMEN
ADJECTIVUM.

ADjectiva quæ Scientiam, Communionem, Copiam & his contraria significant, Genitivo junguntur: ut Gnavus. Ignarus. Particeps. Expers. Inanis. Plenus. Plin: l. 9. c. 3. Gnava temporis multitudo. Cic: 2. de Or: Antonius omnis eruditionis expers atque ignarus fuit. Liv: l. 1. Periculi magis quam cura expertes. Cic. l. 9. ep. 22. Stultorum plena sunt omnia. l. de Or. Omnia plena consiliorum, inania verborum videmus.

2. Item quædam In. Az. I-us. Idus. & Osus ut Philosophus tenax recti, nullius culpæ conscius, avidus virtutis, studiosus literarum. Quibus adde: Memor. Immemor. Securus; ut Memor beneficii, immemor injuriæ, securus libertatis. Quintil. l. 1. c. 1. Tenacissimi sumus eorum, quæ rudibus annis percipimus. &c.

PRÆCEPTUM IV. De GENITIVO PARTITIVORUM & NUMERALIUM.

PARTitivæ Genitivo multitudinis gaudeat. l. de nat. Deor. Elephanto belluarum nulla prudentior. de Sen. Minus habeo virium, quam vestrâ utervis. ad Q. Fr. l. 2. Domus utriusq; nostrâ edificatur strenuè. Plin. l. 11. c. 37. Piscium omnibus serrati dentes.

2. Item Numeralia Nomina. Curt. l. 3. Octoginta Macedonum interfecerunt. Liv: l. 1. Imperium summum Rômæ habebit, qui prius vestrâ a juvenes, osculum matri tulerit. Curt: 10. Nolo singulos vestrâ excitare.

De Partitivis & Numeralibus quibusvis v. l. 1. c. 14.

3. Denique quæcunque Adjectiva cum præpositionem

gausi-

significant. Genitivo gaudent. Cic. de Sen. *Multe istarum arborum mea manu sunt sata.* Curt. l. 10. *Cum paucis amicorum ad Lesnatum pervenit.* Plin. l. 8. c. 40. *Lanarum nigrae; nullum colorem bibunt.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Partitivum *Quis*, de uno ex pluribus: *Uter*, de uno è duobus quærit: *Nullus*, de pluribus. *Neuter* de duobus negat. Ne ergo dixeris: *Quis est præstantior eloquentiâ.* Cicero, an Hortensius? sed, *UTER est præstantior &c.* Neque si rogaris: *Uter est Princeps Latine Tragediæ.* Plautus an Terentius? responderis: *Nullus*: sed: *Neuter*: Cic: in Or. Sed *QUIS* omnium doctior Aristotele fuit pro Rab. *UTER* nostrum popularis est, tunc, an ego? Quintil: l. 1. *Utile utrumque, & ideo NEUTRUM ab alio separo.*

PRÆCEPTUM V. De GENITIVO SUPERLATIVORUM & Partitivorum.

Superlativis cum Genitivo plurali utendum est. Cic. l. Tusc. Theophrastus elegantissimus omnium Philosophorum, & eruditissimus. Plin. l. 33. c. 1. Demosthenes summus Oratorum Græciæ.

2. Tum superlativa Nomina tum Partitiva etiam Genitivo singulari, si is Collectivi sit Nominis, conjunguntur. Cic. pro Quint. Hujusce ætatis homines disertissimos, ornatissimosq; nostræ civitatis. pro Rab. Virum unum totius Græciæ facile doctissimum Platonem accepimus. Sic dicimus, Plerique Latini generis, Nullus Clodii gentis &c. Ubi, ætas, civitas, Græcia, genus, gens, collectionem hominum tropicè adsignificant.

APPENDIX II. Generis. P. S. C.

1. Tam Superlativa quàm Partitiva, si habent aperte Substantivum, cui in Casu cohererent, Genere quoque ac Numero cum eodem consentiunt. Cic. 2. de nat. Deor. *INDUS est omnium fluminum MAXIMUS* Plin. l. 18. c. 7. *HORDEUM frugum omnium MOLLISSIMUM est.* Id. l. 8. c. 33. *CHAMALEON SOLUS animalium nec cibo,*
nec potu

2. Quod

2. Quod si non habeant Substantivum ejusmodi, cum genitivo, genere concordare debent. Liv. l. 1. Summi infimiq; Gabinorū Quintil l. 9. c. 45. Sapientissima animalium esse constat, quæ fruge vescantur. Id. l. 22. c. 52. Ovorum alia sunt candida, ut columbis, perdicibus; alia pallida, ut aquaticis &c.

Quamquam interdum, etsi non desit ejusmodi Substantivum, Participia & Superlativa Genere cum Genitivo consentiant si adjectivum Genitivi Substantivè sumpseris. Cic. Phil. 2. Servitus est postremum malorum.

2. Genitivus tum Superlativi, tum Partitivi ac Numeralis Nominis in Ablativum cum Præpos: E. vel Ex. vel De, mutari potest. Cic. pro Cluent. Ex omnibus natu minimus C. Saturnius. Id. l. 16. ep. 3. De tuis innumerabilibus in me officiis. Vit hoc gratissimum. 1. Acad. Quidā e Philosophis faciendum omnino non putabant. pro Planc. Unus fuit de Magistratibus defensor salutis meæ.

4. Insuper Genitivus Superlativi mutatur interdum in Accusativum cum, Inter. vel Ante. Cic. pro Sext. Rosc. ipse honestissimus inter suas numerabatur. Liv: l. 1. Longè ante alios acceptissimus militum animis.

5. Locutiones istæ: Franciscus est optimus suorum fratrum. Jacobus est felicissimus aliorum. Simon est carissimus omnium, & similes, parum Latinas putant quidam Grammatici: horum itaque reprehensionem si vitandam tibi esse duxeris. Præpositiones iam dictas adhibeto, ac dicito: Jacobus inter alios est felicissimus, Simon ante omnes carissimus &c. &c.

6. Quamquam priores illæ locutiones immerito videntur reprehendi, ut quæ Ciceronis aliorumq; Veterum autoritate & exemplis nitantur.

7. Nec etiā uti Verbo pro Superlativo ad hunc modum: Jacobus felicitate ceteris antecessit. Simon tam cavus est, quàm qui maximè &c. Cic: de clar: Or: Uterque æqualibus suis plurimùm præstitit. 21 de Fin: Homini, qui ceteris animantibus plurimùm præstat &c.

8. Superlativa præter proprium Casum admittunt etiam Casum suæ positionis. de clar. Or. Fuit Sext. Aelius juris quidem civilis omnium peritissimus.

9. Admittunt & Genitivum Partitionis, si partitionem significant. Plin. l. 9. c. 31. Plurimè piscium tribus mensibus, Aprili, Majo, Junio parant.

PRÆCEPTUM VI. De GENITIVO Vel DATIVO ADJECTIVORUM.

NOMINA quæ similitudinem vel dissimilitudinem significant, Interrogandi, vel Dandi Casum exigunt. Ter. Eun, Domini similis. Cic: 5. de Fin. Non video cur non potuerit patri similis esse filius. Phil: 1. Antonius saturavit se sanguine dissimiliorum sui civium de clar: Or: Nihil tam dissimile, quàm Cotta Sulpicio.

1. Item Communis, Proprius. Cic. de Sen: Id quidem non proprium senectutis est vitium, sed commune valetudinis. Id. pro Sex. Rosci: Quid tam commune, quàm spiritus vivis, terra mortuis mare fluctuantibus, litus ejectis? l. 7. c. 25. Celari proprium & peculiare fuit præter supra dicta, clementia insignit. PROPRIUS tamen tutius & elegantius videtur Genitivo jungi.

PRÆCEPTUM VII. De DATIVO Post Adjectivum.

NOMINA quibûs Commodum, gratia, voluptas, favor, fidelitas, æqualitas, aut his contraria significantur, Dativum poscunt. Cic. l. 6. ep. 6. Erat meum consilium eum fidele Pompejo, tum salutare utrique. Id. ad Att. l. 12. O gratas tuas mihi, jucundasq; literas!

2. Item Verbalia in, bilis, ut amabilis, optatabilis, formidabilis, & nonnulla quæ ex, Con, componuntur, ut Consciens, consentaneus, consonus, concors, concolor, confinis, conterminus. Cic: Phil. 7. Pax, præsertim civilis, mihi imprimis fuit optabilis. 2. Tusc: Mibi conscius sum &c. Phil: 6. Sulpicii mors consentanea vita fuit, sanctissime, honestissimeq; æte.

3. Huc etiam spectant: Supplex, obvius, obnoxius, pervius,

vius, absonus. 1. Tusc: Nec iudicibus supplex fuit. Att. 1. 6. Volent mihi obvia tue literæ. Ter. Adelp: Fratri ades siens pervia. Plin: ep. 58. Vides quot periculis, quot contumeliis sumus obnoxii. Liv. 1. 1. Nihil absonum fidei Divinæ originis. **ABSONUS**, tamen etiam Præpos: A. vel Ab. recipit. V. infra præc. 12.

APPENDIX. II. Generis P. S. C.

1. *Fidus* frequentissime *Dativum* habet: cum *Genitivo* raro admodum reperitur Aen. 12. Præterea Regina tui fidissima dextrâ occidit ipso sua.

2. *Par* apud Poëtis etiam *Genitivo* jungitur. Luc. 1. 2. *Quem metui*, par ejus erat.

3. *Æqualis*, cum ad ætatem tempusq; refertur, sere *Genitivum* habet. Cic. 4. de Fin. Conferam autem avunculum tuum cum C. Graccho ejus fere equali.

4. *Esti* omnia adjectiva quæ in *Bilis* exerunt, passionem significant; non raro tamen etiam activè sumuntur, præsertim à Poëtis. Aen. 10. Aspice. num magè sit nostrum penetrabile telum. Georg: 1. Boreæ penetrabile frigus adurit. Sic Horat: 1. 1 ode 33. vocat miserabiles elegos. & 1. 2. ode 9. *Flebiles modos*, quos Cic: 1. Tusc: interpretatur eos esse qui *mæstitiam* inferunt. Sic & Ov. 6. Met. vocat exitabile telum. i. inferens exitium. Contrà. *Ignotus*, à Cicerone activè usurpatur, pro. ignarus, nesciens. 1. 5. ep. 12. Illi artifices corporis simulacra **IGNOTIS** nota faciebant.

5. *Consci*us *Dativum* Personæ exigit. Ter. Adelp. Conscia mihi sum, à me culpam hanc esse procul. *Genitivum* vero Rei, ut jam diximus præc: 3. n. 2. Cic. pro Cæl. Mul-tarum rerum conscii sunt servi Sæpe uterque hic casus cō-jungitur. 3. Off: Sibi autem nullius conscii culpæ. Inter-dum pro *Genitivo* Rei, *Dativum*. pro Cæl. Huic faci-mori tanto tua mens liberalis conscia.

PRÆC: VIII. De DATIVO Vel ACCUSATIVO

Cum præpositione AD, post Adjectivum.

A Commodatus, Appositus, Aptus, Adonens, Håbilis, Inhabilis,

Utilis, Inutilis, Pronus, Natus, pro Aptus, & id genus alia
 Dativum vel Accusativum cum Præpos: Ad, adsciscūt.
 Cic. in Pis. Ille gurgēs atque heluo natus abdomini suo. non
 laudi atque gloriæ. Id. de clar. Or. Pompejus vir ad omnia
 summa natus &c.

PRÆC: IX. De ACCUSATIVO Vel ABLATIVO.

Adjectiva, Altus, Profundus, Longus, Latus, Crassus, qui-
 bus generalis dimensio significatur, Accusativum,
 vel Ablativum postulant, qui certam mensuram signi-
 ficet. Cato de rust. cap. 28. Trabem longam imposito la-
 tam pedes duos, crassam pede uno. Liv: bell. Mac: l. 7. Fos-
 sam sex cubitis altam; duodecim latam cum duxisset. Colum. l.
 5. c. 3. Esto ager longus pedes mille & ducentos, latus pedes
 centum viginti.

APPENDIX II. Gen. P. S. C.

Interdum adhibetur. Genitivus. Colum. l. 11. c. 2:
 Medice singulos cyathos serere oportet in aréolis longis pedum
 denum. * Medica nomen est herbæ.

PRÆCEP: X. De ABLATIVO Post ADJECTIVUM.

Extorris. Nudus. Dignus. Contentus. Inanis.
 Atque Refertus. Inops. Locus. Allenus. Onustus.
 Immunis. Plenus. Cassus. Divésque. Poténsque.
 Tum Fretus. Vacuus. tum Captus. Preditus. Orbus.
 Indignus. Liber. Viduus. Casum ordine sextum.
 Assumunt; véluti, summo vir dignus honore.

HÆC Adjectiva, Extorris &c. (ut in eam) jungitur
 Ablativo Liv. l. 5. dec. 4. Hoc (iusjurandum) pa-
 triâ extorrem in tuam regionem adduxit. Cic: Att: l. 7. Huic
 tradita Urbs est nuda præsidio, referta copijs. Id. l. 2. ep. 12.
 Obviam mitte epistolas te dignas.

APPENDIX II. Generis F. S. C.

1. Horum nonnulla Genitivo etiam junguntur, de
 quibus supra Præc: 3.

2. Alienus interdum cum Dativo reperitur. Cic. pro
 Cæc. Id dicit, quod illi causæ maximè est aliénus, ad Att. l.

1. ep. 1. *Non aliena rationi nostræ fuit illius præpropera præ-
satio. Nonnunquam & cum Genitivo. Cic. l. 1. de Fin.
Quis alienum putet ejus esse dignitatis? Usitatus tamen cum
Ablativo. VEL SOLO. Cic. l. 2. de Div. Non alienum
majestate sua. VEL CUM Præp: à. vel ab. v. infra Præc. 12.*

3. *Immunis, etiam cum Genitivo. Sen: de vita beata
c. 26. Animus vitiorum immunis. Quintil: decl: 5. Immū-
nem malorum omnium. Sic maximè Pœtæ loquuntur. Virg.
Bellū immunis. Ovid. Immunis aratri.*

4. *Dignus, perquàm rarò cum Genitivo. Att. l. 8.
Obsecro te, mi Cicero, suscipe curam & cogitationem dignissimā
tue virtutis. * PLENUS frequentissimè. v. supra Præc. 3.
* DIVES apud Pœtas interdum. 1. Georg. Dives opum
variarum. Contrà. Orbus. Cæssus Onustus. rarò etiam apud
ipsoz Pœtas.*

PRÆCEP: XI. De NOMINE OPUS.

Opus *Potrzeba, Nomen indeclinabile. Verbo Sum,
& Nominativo * vel Ablativo jungitur. Cic. l. 2.
ep. 6. Dux nobis & auctor opus est. & l. 16. ep. 1. Is omnia
pollicitus est, quæ tibi essent opus. * Ter. Andr. act. 1. sc. 1.
Nihil isthæc opus est arte ad hanc rem quam paro. ad Att. 12.
ep. 36. Apud Terentiā gratiâ opus est nobis, tuâq; autoritate.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Opus, cum Ablativo Substantivum, cum Nomi-
nativo Adjectivum est.*

2. *Infinitivi locò perquàm eleganter Ablativum
Participii præteriti Temporis assumit. 4. ad Heren.
TACITÔ quum opus est, clamare quum loqui convenit, obmute-
scis. Salust: Catil: Prius quàm incipias. CONSULTÔ; ubi cō-
sulueris, maturè FACTÔ opus est. * PORRO Ablativus hic
Pronomina Neutra. Hoc. Istud. Illud. Id. Quid. Quod. Ali-
quid. Siquid. Quidquam & similia, in Accusativo aut No-
minativo, * cætera Substantiva in Ablativo assumit:
Plut. Amph. Sequere hæc igitur me, nam mihi ISTUC pri-
mum EXQUISITÔ opus est. Ter. Andr. act. 3. sc. 2. Non*

imperabat coram, QUID opus FACTO est? Ib. QUOD paratO opus est, para. * Plaut: Cic: Res subita est, celeriter mihi hoc HOMINE convento est opus.

3. Cum Genitivo ratio reperitur, nec videtur, usurpandum. Plane. Cic. l. 10. ep. 8. Sed aliquantum nobis temporis, & magni laboris, & multa impense opus fuit. Hic, Temporis ab, aliquantum, pendet; at verò, laboris, & impense, nisi ad opus, referantur, non video à quo pendant. * CUM Accusativo obsoletum est. Plaut. Truc. Pueri opus est cibum.

4. Usus, cum significat. Opus, eodem modo construatur. Æn. 8. Nunc viribus usus. Liv. l. 3. Si quis usus est mei. Cicero sine ullo Casu utitur. 4. Tusc: De ceteris studiis alio loco dicemus, si usus fuerit, sic verò & Opus, adhiberi potest. Plaut. Amphitr. Citiùs quod non factu est usus fit; quàm quod factu est opus.

Nostri Tirones moneantur, si vernaculum, Trzebá, Accusativum regat, Nomine, Opus, vel Usus, non Verbo, Oportet, utendum esse; ceteris locis alterutrum adhiberi posse.

PRÆC: XII. De ABLATIVO Cum PRÆPO: S:

à. vel ab. post Nomen Adjectivum.

1. ORDINIS accipiunt Sextum NUMERALIA, junctis A. vel Ab. 2. Extorris. Nudus. Diversus easdem Incautus Fugitivus amant, Innoxius. Exul. Averjus. Securus. Inops. Alienus. & Orbus. Integer atque Alius cum Degener. adjice Purus. Cassus & Immunis. Vacuus cum sospice. Liber. Absonus ac intus, Profugus; VELUT, exul ab urbe.

ADJECTIVA Numeralia Ordinalia regunt Ablativum cum Præpositionibus, A. vel Ab. Hirt. bell. Alex. Imperio & potentia secundus à Rege. Cic: 4. Acad. Post autem consilia à Carneade, qui est quartus ab Arcesila.

2. Easdem Præpositiones amant Adjectiva Diversitatis, & alia carminibus comprehensa. l. 5. Acad. certa cum illo, qui à te totus diversus est Att. l. 6. Navigationis la-

bor alienus ab ætate nostra. pro Dom: Tam inops aut ego eram ab amicis, aut nuda Resp. à Magistratibus?

PRÆC: XIII. De COMPARATIVIS.

Comparativô utimur cum Ablativo. Cic. 1. Catil. Luce sunt clariora nobis tua consilia. Curt. 1. 6. Majora sunt præmiis pericula. Hor: 1. 2. ep. 1. Vilius argentum est aurô, virtutibûs aurum.

2. Ablativus Comparativi intercedente Conjunctione Quàm, mutari potest in casum verbo congruentem. æt. 4. in Verr. Tu innocentior, quàm Metellus, ad Att. 15. Nemo unquam nec Pœta, nec Orator fuit, qui quenquã meliorem, quàm se arbitraretur. Liv: bell. Pun: 10. Melior certiorquẽ est iuta pax, quàm sperata victoria.

3. Comparativa, quemadmodum & cætera Adjectiva, cùm partitionem adsignificant. Genitivum possunt. Liv: 1. 3. In hac sententiam ut discederetur, juniores Patrum evincebant. Hor: Artc. O major juvenum!

4. Scriptores tamen potioris notæ sæpiùs Ablativô cum Præpositione. E. vel Ex. utuntur; qui Casus partitioni, maximè ubi Nomen est Comparativum, aptissimus est. ad Att. 16. Epistola ex duabus tuis prior mihi legi cæpta est. Plin: 1. 1. ad Canin. Minorem ex duobus liberis amisit.

5. Comparativa pro Adverbis, Multùm. Paulùm. Paululùm. Tantùm. Quantum. Aliquantùm. Nimiùm. admittunt. Multò, Paulò. Paululò. Quantò. Aliquantò. Nimiò. Nihilò; quibus accedunt. Hòc. vel Eò. & Quò. Cic. de Amic. Nec verò corpori solùm subveniendum est, sed etiam menti atque animo multò magis. 2. de Or: Est finitimus Oratori Pœta, numeris adstrictior PAULÒ. Luccej: ad Cic: 1. 5. Valeo sicut soleo, PAULULÒ tamen etiam deseriùs, quàm soleo. de Off. 1. QUANTÒ superiores sumus. TANTÒ nos submissus geramus.

APPENDIX II. Gen: P. S. C.

1. Præter suum Casum. admittunt Comparativa etiam

Ablativum Excessus. Curt. l. 5. *Turres denis pedibûs quàm murus altiores sunt.*

2. Item **Casum** sui **Positivi.** ad Att. l. 6. ep. 12. *MiHI nem est amicitior, nec jucundior, nec car. or Atticô.*

3. Denique hos **Ablativos.** *Opinione. Spe Æquo Jusso. Sólito. Dîcto. de Clar. Or. Opinione ego omnium majorem cepi dolorem. Ov. 4. Fast. speq; red i citius. Cic. de Am. Neque etiam verendum est, nè plus æquo quid in amicitia congeratur.*

4. Poëtæ nonnunquam more Græcorum ad **Comparativum** addunt **Adverbium**, magis. Virg. in *Culico. Quis queat optato magis esse beator evol! Plaut. Stich. Imò etiam hoc magis est dulcius. nam magis multò faciliùs patior verba.*

5. Oratores interdum, & Historici alterum **Comparativum** addunt. pro Mil: *Ne libentiùs hæc in illum evômere videar, quàm veriùs. Liv. Sanctior quàm promptior hic habitus fui.*

PRÆC: XIV. De ABLATIVO LAUDIS, vel Vituperationis, vel Partis post Nomen Adjectivum.

Pleraque adjectiva **Ablativum** pòstulant significan-tem laudem. vel vituperationem. vel Partem. Q. Cic. de **Petit: Cons: Nequaquam sunt tam genere insignes, quàm vitiis nobiles. Sal. in Catil. C. Antonius pedibûs æger legato exercitum permittit. Martiak. l. 21. Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine luscus.**

2. Etiamfi Oratores libentiùs sic loquuntur: *Vir summâ eloquentiâ, eximia virtute; puer excellenti ingenio, liberali formâ &c. non rarò tamen etiam sic dicunt: Vir eloquentiâ summus, virtute eximius; puer ingenio excellens &c. Cic. in Bruto. Ut vitâ, sic oratione durus, incultus, horridus.*

APPENDIX II. Gen. P. S. C.

1. **Ablativum Partis.** sæpe in **Accusativum** mutant **Græcos imitati Poëtæ.** l. 1. *Æn. Os humerosq; Deo similis. Hor. l. 4. od. 2. Quâ notam duxit, niveus vident CÆTERA fulvi*

2. Item Historici, sed rarius. Liv. bell. Pun. l. 1. Phalaricâ est Saguntinis missile telum, hastili oblongo, & cætera tæreti, præterquam ad extremum. VERUM Accusativus Cætera. frequens est.

3. Ipsum Nomen. Pars. cum Adjectivis, Magnus. Major. maximus; Potior &c. pereleganter Accusativo effertur, cum alioqui Ablativo solo, vel cum Præposit: Ex: effertendum esset. Cic: 4. Tusc: Chrysippus & Stoici, cum de animi perturbationibus disputant, magnam partem in his partiendis & definiendis occupati sunt. Id. l. de Off. Maximâ autem partem injuriam faciendam aggrediuntur nonnulli, ut adipiscantur ea, quæ concupiêrunt &c.

DE CONSTRUCTIONE PRONOMINIS

CAPUT XV P. M. C.

PRÆCEPTUM I. De GENITIVO Post DEMONSTRATIVA.

PRONOMINA Demonstrativa cum substantivè ponuntur, Genitivum admittunt. Cic. l. 3. ep. 8, Hoc ad te literarum dedi. l. 2. de Or. Quoniam id temporis est, surgendum censeo. ad Att: l. 2. ep. 10. Res est eodem loci, quo reliquisti.

2. Huc spectant: HOC commodi, novi, noctis, temporis, libertatis; Id ætatis, virium, solitudinis &c.

APPENDIX II. Gen: P. S. C.

1. Id genus, eleganter usurpatur pro Ejus generis, sive pro. Talis. Cic: Att: l. 13. Scis me antea orationes, aut aliquid id genus solitum scribere. Cæl. l. 8. Lælios & Antonios, & id genus valentes dico. * Eodem modo usurpatur & Omne genus. pro omnis generis. Gell. l. 19. c. 4. Aristotelis libri sunt -- lepidissimi, & elegantiarum omne genus referti.

2. Pronomen. Idem. Græco more cum Dativo apud Poëtas reperitur. Hor: ad Pis. Invitum qui servat. idem facit occidenti. * Oratores verò sic loquuntur: Idem qui, Idem ac, Idem atque. Idem ut, Cic: a. Off: Peripatetici quo-

uiam iidem erant qui Academici. Id. 2. de nat. deor. Diānam & Lunam eandem esse putant. pro dom. Idem videtur esse atque id, quod &c. l. 1. Off: In eadem sunt iniustitia ut si. Cave igitur dicas. Hoc est idem cum illo, &c. Desunt enim Veterum exempla.

PRÆCEPTUM II. De GENITIVO Post POSSESSIVA.

Possessiva: Meus. Tuus. Suus. Noster. Vester. præter substantivum cum quo Genere. Numero & Casu concordant, possunt assumere Genitivos Nominum. Pronominum & Participiorum, qui Personā possidentis significant. Phil. 2. Tuum hominis simplicis pectus nudum vidimus. ad Att. l. 3. SOLIUS meum peccatum corrigi non potest. pro Mur. Ex tuo ipsius animo conjecturam ceperis. id. l. 36. Nec iis noxæ futurum sit, quod vim tuam præsentis experiri noluerint. Hor. l. 1. Sat: 4. Cum mea nemo scripta legat, vulgo recitare timentis.

2. Genitivum tamen. omnium, nondum cum Possessivis legi, sed cum Primitivis. Cic. 1. Catil. Ad omnium vestrū vitam pertinet. & l. 1. de Or. Voluntati vestrum omnium parū. Sic enim cum peritioribus legendum censeo; non Vestra. ut est in nonnullis libris.

PRÆC: III. De Genitivis. Meū. Tuū. Suū. Nostri. Vestrū. **V**erba & Participia: & Nomina Adjectiva quæ Patrium Casum postulant. Genitivis. Meū. Tuū. Suū. Nostri. Vestrū gaudent. Cæs. l. 9. ad Att. Nihil enim malo, quā & me meū similem esse, & illos sui.

APPENDIX. II. Generis P. S. C.

1. Nomine Verborum intelliguntur etiam Gerundia. & Supina; si quando eorum usus inciderit. v. g. Non est tempus obliviscendi nostri, vestri: Non verò: Nostram. Vestram. Non te misertum est meū &c.

2. Nominibus cum Substantivis; tum Adjectivis (præter. Unus. Solus. Ipsius) negant quidam Genitivos Meū. Tuū. Suū. posse jungi; verum non video; cur non possint: cur enim Latine non bene dicatur. Pudet me tuū ho-

minis vanissimè. Non te miseret mei infelicis? Ter. Heaut.
act: 5. scē. 4. Atque inopis te nunc miserescat mei.

EXCEPTIO I. P. M. C.

1. Interest tamen & Refert etfi Genitivos quosvis admittant tamen pro, Mei. Tui. Sui. Nostri. Vestri, Ablativos Meâ Tuâ. Suâ Nost. â Vestrâ exigunt, ut suprâ Cap. 8 diximus. Atque his quoque Ablativis addi possunt Genitivi Unius. Solius. Ipsius. & alii qui Possessivis adduntur. e. g. Mea unius interest. Tua solius refert. amorem omnium benevolentiamq; captare &c.

2. At Nostra omnium, Vestra omnium tum dices, cùm exempla invenies: interim tutius videtur dicere: Nostrum omnium interest. Vestrum omnium refert.

EXCEPTIO II. P. S. C.

Nomina Numeralia. Partitiva. Comparativa & Superlativa nunquam Genitivos. Nostri. Vestri; sed, Nostrum. Vestrum exigunt. Curt. l. 8. Nolo singulos vestrum excitare. ad. Q. Fr. l. 2. ep. 4. Domus utriusque nostrum edificatur strenuè. Id. in Rull. Omnibus vobis aut majori vestrum parti

PRÆC: IV. De PRONOMINIBUS Post Substantiva.

Possessiva, Meus. Tuus. Suus. Noster. Vester. coherent cum Substantivis Genere. Numero & Casu tunc, cùm Possessio vel Actio, significatur. v. g. Liber meus, ager tuus, studium nostrum, labor vester.

2. Ac si Substantiva Partem aliquam generalem corporis vel animi significant, Genitivis Primitivorum. Mei. Tui. Sui &c. adhærescunt. Cic. 5. de Fin. Cui proposita est conservatio sui, necesse est huic partes quoque sui cariores esse. Ter. adelph. Tetigine tuâ quidquam? Quintil. l. 7. c. 8. Minimam partem meâ habent. NOMINE verò Partis generalis, intelligitur Pars in genere, seu incertâ & minimè determinata, cujusmodi sunt: Aliquid, Nihil, Quidquam. Pars, Dimidium & similia.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Substantiva quibus est ambigua significatio, seu quæ modo actionem, modo passionem significant, ut *Charitas, amor, memoria, oblitio, studium, desiderium, fastidium, cura, miseratio, fiducia, & similia*, si actionem vel passionem significant, possessivis adherent; ut, *Amor meus, desiderium meum, quo amo, ac desidero.*

2. Sin passionem significet, Genitivis *Mei. Tui. Sui. Nostri. Vestri* junguntur; ut. *Amor mei, desiderium mei, quo ab alio, amor, ac desideror.* Ad Att. l. 1. ep. 2. *Aviam tuam scito desiderio tui mortuam esse.* Fam. l. 5. ep. 2. *Amore tui fratrem tuum odisse desinam.*

3. Nonnunquam utrumque conjungitur. ad Att. l. 15. ep. 2. *Nicias tuâ sui memoriâ delectatur.* Fam. l. 12. ep. 17. *Grâta mihi vehementer est memoria nostri tua.*

4. Non in omnibus tamen, quibus anceps est significatio, etsi Passivè sumantur. Primitivis omnino utendum est; nam. *Crimen meum, vulnus meum, dolor meus, mors mea, calamitas mea, infamia meâ, injuria mea* dicitur etiam mihi illata. Item *Mea. Tua, Sua. Nostra. Vestra* dicitur imago, non ea solum quæ possidetur, sed etiam quæ refert & representat. Plaut. *Menæch. Tua est imago, tam consimilis tibi, quam potest.*

5. Præterea, *Causâ meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ* nusquam non obvia apud Ciceronem est loquendi forma. Unde etsi Papinianus, *Causâ mei*; Ulpianus, *Causâ sui*, dixerit, ego cum Cicerone loqui malim.

Cum vernaculum idiomâ vix hac in re à Latino recedat, nam & nobis eadem illa Substantiva: *Charitas, amor &c.* si Passionem significant, minimè cum Possessivis junguntur, sed itidem ut Latina, cum Primitivis vel sine, vel cum Prepositione; ut *kochanie, prâgnienie obrzydzenie ciebie, non twoie; miłosc ku tobie pamięć, staranie niepamięć, zapomnienie o tobie, uzalenie nâd tobâ, ufność w tobie &c.* poterit navus & prudens Mâgister hac etiam Patrii sermonis observatione tenellos Latinitatis Candidatos utcumque dirigere. & diffi-

difficultatem, quam hoc loco experiuntur, quoquo tandem modo molliorem iis efficere.

PRÆC: V. De Reciprois, SUI. SIBI. SE.

Reciprois Sui. sibi. se. utimur, cum tertia Persona transit in se ipsam sive in Recto, sive in Obliquo: v. g. Caesar recordatur sui, indulget sibi, amat se loquitur secum.

2. Etiam accedente altero Verbo, Reciprocum vim suam retinere solet. Cic. in Or. Ne ipse quidem suâ tantâ eloquentiâ mihi persuassisset ut se dimitterem. Id Att. l. 5.

Qui etiam à me petierit, ut secum & apud se essem quotidies

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Quod si duæ tertiæ personæ interponantur, Reciprocum plerumque ad priorem referri solet. ad Att. l. 5.

Scriptis filius, se idcirco ad Brutum conferre voluisse, quod cum sibi negotium daret Antonius, ut eum Dictatorem efficeret &c sibi ad filium refertur, cum ad Brutum.

2. Interdum Reciprocum, Sui, in Demonstrativum

Ille ipse, vel is commutatur ad Att. l. 11. Camillus mihi scripsit, te cum eo locutum. * Transire in casum, idem est Græ-

matitis, quod habere post se casum: unde Persona 3tia Transit in se ipsam tunc, quando habet post se obliquum, qui eammet ipsam significat. Additur 1. sive in recto &c. id est: sive Per-

sona illa 3tia ponatur in Recto. v. g. Scio quod Petrus amet se; sive in Obliquo, v. g. Scio Petrum amare se. Additur 2.

Etiam accedente &c. id est: etsi ad aliud Verbum spectet Persona 3tia, ad aliud obliquum eammet significans &c. Hinc infer,

quid sit, Personam 3tiam transire in rem possessam. Sed si longum est hoc iter per Præcepta, ineatur aliud compendiosus. Pa-

trium idioma sequantur pueri, geminâ hâc cautelâ adhibita. 1. ut vernacula Reciproca, siebie, sobie, sig, swoy, tunc nonnisi reddant Latinis sui & suus, cum ad 3tiam Personam referun-

tur. 2. ut sciant, Obliquos vernaculi Pronominis On. non solû per Ille, ipse, is, sed & per Sui & Suus. posse Latine reddi.

Utrobique verò prudenti Magistro loquimur.

PRÆCEPTUM VI. De RECIPROCO SUUS.

Reciproco. Suus, utimur, cum tertia Persona transit

in rem

in rem à se possessam; ut. Cicero recordatur Tironis liberti sui; indulget liberis suis, defendit suos clientes.

2. Etiam accedente altero Verbo idem usūvenit. in Verr. Act. 4. Aiebat, multa sibi opus esse, multa canibus suis.

3. Utimur præterea Reciprocò Suus. cum res possessa in Possessorem agit. ad Att. l. 9. Ulciscuntur eum mores sui de Arusp: Sua concio visit hominem.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Suus; cum duabus tertiis personis interponitur, non raro ad posteriorem refertur. Cic. in Verr. act. 3. Orat Dolabellam ut de sua provincia decedat. Ubi de Dolabellæ provincia sermo est.

2. Nonnūquam, Suus, usurpatur pro Is. ad Att. l. 6. Non destiti rogare & petere meā causā, & suadere suā. id de Somn: Ego illum de suo regno; ille me de nostra Rep. percontatus est.

3. Et vicissim Ipse. Ille, Is. pro Suus. ad Q. Fr. l. 1. Ea ferre molestissime homines solent, quæ IPSORUM culpa acciderunt.

4. At cum. Suus. plurali numero Substantivè usurpatur, ac significat socios. aut amicos. aut servos. nunquā in Pronomen. Is. aut ipse. vel ille. commutatur. v. g. reperi eum inter suos; sui eum non receperunt &c. Cic. 2. de fin. Quæsit, salvūne esset clypeus: cum salvum esse sientes sui respondissent, &c.

5. Item cum ponitur locò. Proprius. congruus. v. g. Dehis dicam suo loco Faciemus hac suo tempore. i. proprio, congruo, convenienti. Ovid: 2. Trist: Siqua meis fuerint, ut erunt vitiosa libellis; excusata suo tempore lector habe.

DE CONSTRUCTIONE NUMERI
DISTRIBUTIVI.

CAPUT XVI. P. M. C.

Distributivi Numeri, quibus sæpe utimur, cum idē

ex æquo in plura dividimus, sunt hi: *Singuli, bini, terni* &c. v. l. 1. c. 14. schol. 3.

2. Res cui obvenit id quod distribuitur, sæpe Accusativo cum Præpositione. *In*; efferri gaudet. Cic. 4. Verr. *Censores binos in singulas civitates describebat.*

3. Distributivus porro numerus, tam illi rei quæ distribuitur; quam illi cui obvenit quod distribuitur, addi potest. Cic. in Brut. *Bini Oratores vix singulis ætatibus existerunt.*

APPENDIX II. Generis. P. S. C.

1. Sæpe Distributivus omittitur, cum res in quam cadit distributio, accusativo cum. *In* effertur. Ita dicitur: *In militem, innavem; in capita* i. in singulos milites. *in singulas naves.* Liv. *Frumentum Melianum assibus sin modios æstimatum plebi divisit.* i. cum singuli modii singulis assibus æstimarentur.

2. Distributivi Numeri locò Primitivorum seu Cardinalium junguntur iis Substantivis, quæ numero singulari carent. Unde nō dicimus: *Due literæ, duo castra, tria arma* &c. Sed. *Bine literæ, bina castra; terna arma.*

3. Excipitur tamen hinc Cardinale. *Uni una unacujus* locò nunquam Distributivò *Singula. æ. a.* uti licet. Sal. in Jug. *Ubi una & altera scala comminuta sunt* &c.

4. Quamvis Distributiva omnia pluralem fere numerum sibi vendicent, non rarò tamen etiam singulari usurpantur, tum à Poëtis tum ab Historicis. Virg. 5. *Æn. Terno ordine.* 10. *Æn. Centena arbore.* Gurgite septeno &c. Plin: l. 17. c. 14. *Quadragesimo aut viceno spatîo.* Quibus locis Distributiva pro Cardinalibus ponuntur.

5. Distributiva item ponuntur locò Cardinalium etiam cum his, quæ numerum singularem habent: quod frequens est apud eosdem Poëtas & Historicos. Virg: 2. *Æn. Bis quinos silet ille dies.* Ov. de Pont. l. 3. *Perque quadragenos itur in illa gradus.* Plin. l. 8. c. 6. *Mares (ursi) quadragenis diebus latent, femina quaternis mensibus.* Sic passim alias.

MILLE Adjectivum pluralis tantum est numeri. nec declinatur in Casus. Cic. pro Sext. Edixitq; ut ab Urbe abesset mille passus.

2. **Mille.** Substantivum singularis est numeri, nec declinatur in Casus: at pluraliter dicimus. *Millia millium. millibus.* Cic. pro Mill. Ante fundum Clodii mille hominum versabatur. Sic legendum, non versabantur; auctore Gell. l. 1. c. 16. & Macrobi. 1. Saturno. c. 5. qui, similia afferunt; ex Quadrigario, Catone, & aliis.

v. l. c. 14. Ichol. 3.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Cum Substantivo plurali. *Millia*: sæpe jungitur ejusdem Casus Substantivum, quod alioqui Genitivo plurali efferendum erat: suntq; tunc Substantiva continuata. Cic. in Verr. act: 4. *Tritici modios quinque millia. pro modiorum.* Liv: 1. 3. *Philippei nummi quatuordecim millia quingenti quatuordecim.* Id. 1. 9. *Duo millia & quingenti capiti.*

DE CONSTRUCTIONE PRÆPOSITIONUM.

CAPUT XVII. P. M. C.

Verba absoluta & Intransitiva quæ aliàs nullum Obliquum Casum regunt. Præpositionum beneficiò in Casus transeunt.

Cic: 2. de Or. *Cum in lecto Crassus esset, & apud eum Sulpicius sederet. Antonius autem inambularet cum Cotta in porticu.* &c.

2. Transitive verò præter proprium Casum etiam Præpositiones cum suis Casibus admittunt. Cic. de amic: *Nihil est amabilius virtute, nihil quod magis alliciat homines ad diligendum, quippe cum propter virtutem eas etiam, quos nunquam vidimus, diligamus.*

3. Verba Composita sæpe Casum Præpositionis ex qua componuntur, habent; v. g. *Ad ire judicem. In-vadere*

dere urbem. Cic: 5. de Fin. Persarum magos adiit. ad. Q. Fr. l. 3. Cum subito bonus imperator noctu urbem hostium invasisset.

4. Et reperitâ Præpositione; ut ad-ire ad judicem. invadere in urbem. Id. 4. Verr. Ceteri heredes ad-eunt ad Verrem. Philipp: II. In Galliam in-vasit Antonius.

APPENDIX II. Generis. P. S. C.

1. Hanc repetitionem maximè amant Verba composita ex Præpositionibus. A. ab. ad. con. de. è. ex & in. Id. de amic. Tu velim à me animum parumper a-vertas. ad Q. Fr. l. 3. Ab-duco, equidem me ab omni Reip: cura. * Verbum. Invado; frequentissimè sic usurpat Cicero.

2. Verbi Aspiro. seu Adspiro elegans est cum hac repetitione usus. quando conatum aliquò perveniendi; aut desiderium alicujus rei adipiscendæ significamus cum negatione aut interrogatione. Cic. in Brut. Ex bellica laude nemo aspirare ad Africanum potest. Id. act. 1. in Verr. Quid enim quisquam ad meam pecuniam me invito aspíret?

Præc: II. de Præpositionibus cum Accus. v. pag. 184.

PRÆC: III. De VERSUS.

Versus suo Accusativo postponitur. ad Att. l. 16.

Verti me à Minturnis Arpinum versus. * Interdum ejus Accusativo additur AD. Liv. dec. 1. l. 1. In lapide ad meridiem versus confedit. Plin. l. 5. Ad meridiem versus habitant. hinc natum puto. Adversus.

Præc: IV. de Præpos: cum Ablativo. v. p. 185. CLAM tamē apud Veteres etiam Accusativo jungebatur. Plaut. Cist. Multa bona faciam clam hanc meam uxorem. obsoletum.

PRÆC: V. TONUS, Cum Ec. POSTPOSITA.

Tonus, quemadmodum Versus, suo Casui postponitur, & Genitivum amat, si cum Nomine pluralis numeri copuletur. Cic. in Arato. Et Cephæus conditur antè sumborum tonus. Cæ. Famil. ad Cic. l. 8. ep. 1. Illi rumores de comitiis Transpadanorum. Cumarum tonus caluerunt. CUMÆ. arum. nomen est Urbis in Italia.

Præpositionum Constructio. III

2. At si Nomen singularis sit numeri, Tenus. Ablativum postulat Cic. pro Dejot. *Antiochus Taurò tenus regnare jussus est.*

3. Cum: in his tantum semper postponitur, Me cum, te cum, se cum, nobis cum, vobis cum. Nonnunquam in his, Quo cum, siue qui cum, quibus eum.

4. De. In. Inter & nonnullæ aliæ eleganter interponuntur aliquando. Cic. de Inv. *Multis de causis fit.* Id. in Rull. *Ducentos in annos.* de Clar. Or. *Suosiliter equales.*

5. Inter, & Circum, interdum apud Poëtas postponuntur. 1. Æn. *Maria omnia circum.* 2. Georg: *Quà locus Erigonem inter.* Oratores rarò ita loquuntur. Cic: de amic. *Si quos inter societas aut est; aut fuit.* Sed eo loco necessitate compulsus videtur ad id genus loquendi: neque enim, *Inter si quos.* neque *Si inter quos.* rectè dici posse videbarur.

PRÆCEPTUM VI. A. Ab. Abs.

A Consonantibus præponitur. Cic: Phil: *Antonius à fronte, à tergo, à lateribus tenetur.* 2. AB. Vocalibus. ad Att. 2. *Cura & effice, ut ab omnibus & laudemur & amemur.* * Non nullis etiam Consonantibus. pro Cluent. *Ab nullo ille liberalius quàm à Cluentio tractatus est ad Ate.* 1. 5. *Rex ab Senatu appellatus est.* Præcipuè verò literis. L. R. & J. ut. *ab Legatis, ab Romanis; ab Jove.* 3. Abs. etiam præponitur literæ, T. & interdum, Q. Ter. Andr. O. *Dave; itane contemnor abs te!* Id Adelph. *Abs quoque homine beneficium accipere gratum est.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Historici, præsertim Livius, Liberius præpositionem Ab. præponunt Consonantibus: hinc apud eos leges. *ab classe. ab Carthagine. ab Dictatore. ab Numa ab Gallis. ab Servilio. ab Tarquinis.* Quæ passim (nisi fortè in historia) imitanda non sunt.

PRÆCEPTUM VII. In. Sub. Super.

IN. Sub. Super. modò Accusativum; modò Ablativum
pro

pro varia significatione postulant. v. l. 1. c. 14. pag: 185. hic singulas seorsim videamus.

IN

1. In. ad interrogationem Quò. Accusativum postulat Cic: de Sen. *Vento in curiam frequens.* Id. 1. Catil. *In exilium proficiscere.* * Item pro ERGA; ut *Brutus fuit pius in Patriam; crudelis in liberos.* * Item pro CONTRA. Cic: in Sall. *Petulanter in uxorem & filiam meam invasisti.* * Item pro PER, seu PRO; ut *commodavi tibi librum in horam, in diem; in mensem.* Cic: 4. Catil. *Crescit in dies singulos hostium numerus.*

2. Ad Ubi, Ablativum. Cic: 1. de leg. *In viridi opacaq; ripa inambulantes.* ad. Att. l. 12. *In hac solitudine careo omnium colloquiò.* * Item cùm ponitur pro. Inter. Cic: de Amic: *Hoc primum sentio; nisi in bonis amicitiam esse non posse.*

SUB.

3. Sub. cùm ad tempus refertur passim Accusativus varius Ablativum postulat. v. g. *Sub auroram, sub lucis exitum.* Cæs: l. 1. bell. Civ. *Pompejus sub noctem naves solvit.* Liv: 2. bell. Pun. *Sub equestris finem certaminis contrita est peditum pugna.* Suet. .n Nerone Claud. c. 54. *Sub exitu vitæ.* Rara loquendi ratio. * Item pro POST. Cic. Planco. 10. *Sub eas literas statim recitatae sunt tuae.* * Item ad interrogationem. Quò. Cic. Phil. 2. *Nisi ille se sub scalas tabernæ librariæ coniecisset.*

4. Sed ad Ubi. ablativum poscit, Virg. Ecl. 7. *Requiesce sub umbra.* Cic. Phil. 2. *Sub nomine pacis bellum latet.*

SUPER.

5. Super. cùm Præpositioni. Subter. opponitur, tam ad Quò. quàm ad Ubi. Accusativum petit: v. g. *Tegula accidit super caput.* *Columba sedet super testum &c.* Cic: 2. de Fin. *Super eam (aspidem) assidere.* 2. de Leg. *Demetrius super terra tumulum noluit quicquam statui, nisi Columellam.* * Item cùm ponitur. pro. Ultra 6. Æneid. *Super & Garamantas & Indos proferet imperium.* * Item pro. Plusquàm. Suet.

Prepositionum Constructio. 113

Suet. in Ang: c. 33. Erant enim (senatores) super mille, & quidam indignissimi. * Item pro Præter. Suet. in Tib. c. 55. Super veteres amicos ac familiares, viginti sibi è numero Principum depoposcerat velut Consiliarios in negotiis publicis. * Item pro. Tempore. vel. Inter; aut Sub. Curt: l. 7. Bessus circumferri merum largiùs jubet, debellaturus super mensam Alexandrum. i. tempore epularum, inter epùlas, sub epulas. Plinius ep. 87. De hujus nequitia sanguinariisq; sententiis in commune omnes super cœnam loquebantur. i. inter cœnandum &c.

6. At pro. De. Ablativum poscit. Cic. Att. 16. Hac super re scribam ad te Regino.

7. A Pœtis Ablativo jûngitur ad Ubi. Virg. ecl. 1. Fronde super viridi, * Item cum significat Pro 4. Æn. Nec super ipse sua molitur laude laborem.

PRÆCEPTUM VIII. De SUBTER.

Subter five ad Ubi five ad Quò fere Accusativum poscit. Cic. 9. Tusc. Plato iram in pectore, cupiditatem subter præcordia collocavit.

2. Interdum, præclphè apud Pœtas, Ablativum habet. l. 9. Æn. Ferre libet subter densa testudine casus. i. referre, enarrare &c.

PRÆC: IX. De Prepositionibus In Adverbia migrantibus.

Prepositio cum Casu privatur, in Adverbium migrat. pro Flacc: Multis post annis pecunia recuperata est. 2. de nat. deor. Sensibùs & animò ea quæ extrà sunt, percipimus. 1. Æn. Coram data copia fandi.

2. Hujusmodi maximè sunt: Antè. Contra Circùm. Circiter. Coràm Infrà. Extrà. Pòst. Propè. Panè. Ultrà. Usq; Palàm, Clàm. & nonnullæ aliæ.

PRÆCEP: X. De Prepositionibus quæ aliis Prepositionibus præponuntur.

Prepositiones nonnunquam aliis Prepositionibus præponuntur. Cic: Att. l. 2. Comitibus Bibulus cum Archilochio editò in ante diè Calendas Decembres distulit. Ter. Adelph. Ex adversum est fabrica.

114 Caput II. Libri XVIII.

2. Egeminantis porro Præpositionibus posterior Casum regit. ad Att. l. 2. De Q. Fratre nuntii nobis tri-
stes - - venerunt ex ante diem Nonas Junias.

3. Usque, fere semper alteram Præpositionem desi-
derat. Cic. in Verr. Act. 1. Maximis in laudibus usque ad
summam senectutem summa cum gloria vixit. Ter. Eun. Ex
Æthiopia est usque hæc.

4. Si tamen adjungatur nominibus oppidorum, se-
re alteram Præpositionem respuit. Cic. 5. in Verr. Sa-
cerdotes usque Ennam profecti sunt.

DE CONSTRUCTIONE ADVERBIORUM
CAPUT XVIII. P. M. C.

PRÆC: I. Nominativus post Adverbium.

EN. Ecce Nom. nandi vel Accusandi casum admittit.
Cic. act. 6. in Verr. Ecce autem nova turba atque rixa.
pro Dejot. En crimen, en causa. 2. de Fin. Ecce miserum ho-
minem. Plaut. Amph. En testæ, en tegulas, en obdustas fores.

2. Apponitur & Dativus. Tibi, non sine lepore. ad
Att. 2. ep. 2. cum hæc maximè scriberem, ecce tibi Sebosus.

PRÆC: II. Genitivus post Adverbium.

AFFatim. Satis. Abundè. Nimis. Instar. Partim. Ergo pro.
Causâ, sive pro; Propter. Genitivo junguntur. Plaut.
Bacch. Tibi divitiarum affatim est. Quintil. deel. 9. Satis
abundèq; pœnarum est. Cic. in Or. Nimis insidiarum adhibere
videtur. Sall. Catill. Satis eloquentiæ, sapientiæ parum. Cic.
in Brut: Plato mihi unus instar est omnium. 2. de Or. Eorū
partim in pompa, partim in acie illustres esse voluerunt. Liv. l.
7. bell. Mac: Victoriæ navalis ergo supplicatio decreta est. i.
victoriæ causâ, vel ob. vel propter victoriâ &c.

2. Item Adverbia Superlativa à Nominibus orta.
de clar. Or. Maximè omnium nobilium Græcis literis studuit.

3. Genitivus hic etiam in Ablativum cum De. mi-
grare potest. Id. ib. Piso maximè ex omnibus qui ante fu-
erunt, Græcis literis eruditus.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Multum parum tantum. quantum & similia si quis Adverbia esse censeat, huc referat. Nos suprà in Nominibus reposuimus.

2. Ubi. ubinam ubicunque. ubiuis. quovis. quocumque. nusquam Genitivos. Terrarum. vel Gentium tactum, sed pereleganter admittunt. ad Att. 5. Quid ageres, ubi terrarum esses, ne suspicabar quidem. Ter. Adelph. Fratrem nusquam invenio gentium.

3. Oclitur & Longè gentium. Cic: Att. Tu longè gentium abes.

4. Adverbia. Eò. huc. eleganter pro Accusativis Pronominum. Is. atque Hic, cum Verbis progressum significantibus ponuntur, & Genitivum rei in qua progressus fit, postulant. Ejusmodi Verba sunt. Venio. Devenio. Procedo. Grassor. Progredior. Rédigo. Deduco. Récido. Rédeo. Relabor & similia. Liv. bell. Pun. l. 5. Eò consuetudinis adducta res erat, ut Sc. Curt: l. 6. Huc enim malorum ventum est, ut Sc. Id. l. 5. Eò rerum ventum erat, ut tam periculosum esset non credere suis, quam decipi.

5. Pridie & Postridie Genitivum vel Accusativum postulant. ad Att. l. 11. Pridie ejus diei venit Fam: l. 3. ep. 4. Pridie Nonas Junii cum essem Brundusii. Cæs. l. bell. Gall. Postridie ejus diei. Cic: Att: 16. Postridie ludos Apollinares.

6. Adverbium Tunc. cum Genitivo. Temporis, rarò apud idoneos scriptores reperitur. Just. l. 2. Sed de gente tunc temporis obscura Persarum. Præstat igitur absolute efferre. Cic: Phil: 7. Erat tunc excusatio oppressis misera illa quidem, sed tamen justa. Plaut. Tunc ad eam accedes, quum potes.

PRÆCEP: III. Dativus post Adverbium.

Quædam Adverbia Dativum postulant, more eorum unde deducuntur; ut, congruenter, convenienterq; rationi vivere, dicere; obviare, prodire, illicui Sc. Nam. Congruens,

gruens, conveniens, obviuſ Dativô gaudent. Cic. 1. de Fin. Non quero quid dicat, ſed quid convenienter rationi poſſit & ſententiæ ſuæ dicere.

PRÆC: IV. Accuſativuſ poſt Adverbium.

Propriuſ. proximûm. & proximè Accuſandi caſum exigunt. Cic. ad Octav: Cur caſtra longiùs adverſariorum caſtris & propiùs urbem moventur? Id. Phil. 10. Brutuſ operam dat, ut cum ſuis copiis quàm proximè Italiã ſit. Liv. 1. 10. Cùm propiùs jam blanditiã eſſet oratio. quàm preceſ. Sall. Jug. In dextro latere quod proximûm hoſteſ erat, aciem collocat.

2. Jungitur Propiùs, etiã cum Præpoſ: A. vel ab. Cic: de nat. Stellæ aliæ propiùs à terris moventur, aliæ remotiùs
Abbinc. Verbiſ præteriti temporis junctum Accuſativum vel Ablativum poſtulat. Cic. aët. 4. in Ver. Horum pater abbinc duos & viginti annos eſt mortuus. pro Quinti Quo tempore? abbinc annis quindecim.

PRÆC: V. de Ablativo poſt Adverbium.

Comparativa Adverbia Ablativô gaudent. Cic: 2. de Inv. Lacrimã nihil citiùs areſcit. Ter. Heaut. aët: 1. Sc. 1. Annos ſexaginta natus eſ, aut pluſ eô, ut conſilio.

APPENDIX II. Gen: P. S. C.

Pluſ. Ampliùs. Minuſ. modò Ablativum habent, ut cætera Comparativa, modò Ablativuſ in Caſum Verbo congruentem migrat, ſed ſaltim ſubintelligitur Cō-junctio Quàm. Ter. Adelph aët. 2. ſc. 2. Homini miſero pluſ quingentoſ cōlaphoſ impēgit: Cic: 4. bell: Gall. Cùm ipſi non ampliùs quingentoſ equiteſ haberent, & 1. 7. bell. Gall. Eo die militeſ ſunt minuſ ſeptingenti deſiderati. & 1. 5. Navoſ ampliùs octingenta uno erant viſa tempore.

2. Cùm iſdem Adverbiſ junguntur quandoque Accuſativi vel Allativi meſura. Vitruv. Ità à pariete diſtēt ut na pluſ pateant palmuſ. Caſ. Millibuſ ampliùs quingentiſ in longitudinem patent.

PRÆC.

ADverb a quibûs de loco interrogamus, sunt hæc.

Ubi. Unde. Quò. Quà. Quorsum.

2. Ad Interrogationē. Ubi respondemus per hæc, hic. isthic. illuc. ibi. imbi. ibidē. alibi. alicubi. ubiq; utrobiq; ubi-
vis. ubilibet. ubicunque. ubiubi. passim. vulgò. intus. foris. lon-
gè. pègre. nusquam.

3. Item per, Suprà. subter. infrà. antè. post. extrà. cùm
sunt Adverbia. Cic. l. 6. ep. 1. Nemo est, quin ubi vis,
quàm tibi, ubi est, esse malit.

4. Hæc dicuntur Adverbia in loco, sive quæ referū-
tur ad quietem. Quibus, sicubi. necubi. nuncubi. uspiam. us-
quam addi possunt; quæ quamvis ad quietem referan-
tur: tamen pleraque ad. Ubi. non redduntur. Cic. 1.
de leg. Sive est illa lex scripta uspiam, sive nusquam.

AD, Unde, respondemus per hæc, hinc. isthinc. illinc.
inde. indidem. aliunde. alicunde. undique. undequaque. u-
trinque. undevīs. undelibet. undecunque. undeunde. pègre émi-
nus. còminus. supernè. infernè. intus. foris. Ter. Heaut. act.
1. sc. 2. Vide ne quo hinc abeas longius.

Hæc appellantur Adverbia de loco. seu quæ referun-
tur ad motum de loco. Quibus accedunt, sicunde. necunde.
intrinsecus. extrinsecus. forinsecus. sùnditus. radicis. sùp-
itp.

AD, Quò. respondemus per hæc, huc. isthuc. illud. eò. il-
luc. eòdem. aliquo. alia. neutro. utroque. quocunque. quo-
quo. quovis. quolibet. intrò. foras pègre. longè. nusquā. Ter.
Hec. act. 3. sc. 4. Abi. Parmeno. intrò. ac me venisse nuntia.

Hæc appellantur Adverbia ad locum. seu quæ motum
ad locum significant. Quibus adjungi possunt. siquò. ne-
quò. quoquam. quopiam usquam. uspiam.

AD, Quà. respondemus per hæc, hæc. isthac. istac. illac.
aliquà. eà. alià. quavis. qualibet. quacunque. Ter. Eunt:
act. 1. sc. 2. Plenus rimarum sum. hæc atque illac persluo.

Hæc vocantur Adverbia per locum, sive quæ referun-
tur ad motum per locum. Quibus, siquà. nequà. addi possūt.

AD. Quorsum. id est. quem locum versùs respondemus per hæc horsum illorsum. aliorsum. deorsum. sursum. dextrorsum. sinistrorsum. levorsum, prorsum. rursus. introsum. v. introsus retrosum. v. retrorsus quoquoversum v. quoquoversus. Ter. Hec. act. 3. Horsum pergunt. Id. Eun. act. 3. Sex ego te totos. Pármeno, hos menses quietum reddam, ne sursum deorsum cürsites. Id. Hæc: act. 3. sc. 1. Trepidari sentio. & cursari rursus prorsum. Ubi Donatus, Rursus. inquit RETRÒ; prorsum, ANTE significat.

Hæc dicuntur Adverbia locum versùs. Quibus addi possunt, siquorsum. nequorsum. deorsumversum. v. deorsumversus; sursumversum. v. sursumversus. Cic. de Or. Cùm gradatim sursumversum reditur.

PRÆCEPTUM DE UT:

UT, pro Postquam. Indicativum petit. ad Att. 7. ep. 15. Ut ab Urbe discessi, nullum prætermisi diem, quin aliquid ad te literarum darem. * ITEM pro Quomodo, cum admiratione quadam, Ter. Eun. Ut falsus est animi!

2. Post has voces. Adeò, ita. sic. tantus. talis. is. pro. talis. tot. tam. eò. pro. tam. nunquam fere ponitur. Quòd. sed. Us. cum Conjunctivo. pro Rab. ADEÒNE hospes hujus Urbis es, ut hæc nescias? Tusc: 1. Non sum ITA bebes, ut ista dicam. Id. 1. 5. ep. 20. Quæ cùm viderem TOT vestigiis impressa, ut in his errari non posset; non adscripsi. Cic: ad Torant. l. 6. ID ætatis jam sumus, ut omnia quæ non nostrâ culpa nobis accidunt, fortiter ferre debeamus. ib. ep. 1. Neque, cùm id faciebamus, TAM eramus amentes, ut explorata nobis esset victoria. Pl n. paneg. Siquis barbarus Rex Eò insolentia furorisq; processerit, ut iram tuam indignationemq; mereatur.

PRÆCEPT. VIII. Antequam & Priusquam.

ANtequam & Priusquam tum Indicativis, tum Conjunctivis junguntur. pro Mur. Antequam pro Muræna diceret instituo. pro me ipso pauca dicam, quæ hoc tempore dicenda arbitror. * Ter. Andr. act. 2. Omnia experiri certum est, priusquam pereò. pro Mil. Priusquam hæc tantum mali videro.

PRÆC:

PRÆCEP: IX. NE & NAE:

NE Subjunctivum poscit cum aliquid prohibemus. Ter. Eun. act. 2. Ne post conferas culpam in me. Liv: 10. bell. Pun. Ne tot annorum felicitatem in unius hora dederis discrimen.

2. Poscit & Imperativum, maximè apud Pòetas. Plant. Per: Abi, ne jura; satis credo.

3. Nae, id est professò fere Pronomini præponitur, & Indicativum, vel Subjunctivum poscit. Ter. Adelp. act. 2. sc. 4. Nae ego homo sum infelix! Phil. 2. Nae tu, si id fecisses, melius fama tua consulisses.

PRÆCEPT: X. Per, Perquam &c

PER: perquam. sanè. valde. oppido. imprimis. cumprimis. apprime. admodum. vehementer. & alia id genus fere Positivis gaudent. 3. de Fin. Hac quidem est perfacilis, & perexpedita defensio. de Or. 2. Quod mihi quidem perquam puerile videri solet.

PRÆCEPTUM XI. QUAM.

QUAM cum admirationi, commiserationi, aut interrogationi cum admiratione permixtæ deservit, Positivis jungitur. Cic: de Amic: Quam multa. quæ nostrâ causâ nunquam faceremus, facimus tamen causâ amicorû!

2. Quàm pro. Quantum Positivis præponitur. Cic. l. 7. ep. 15. Quàm sint morosi qui amant, vel ex hoc intelligi potest.

3. Sequentè Verbo Possum. Superlativis adjungitur. Cic: l. 5. ep. 5. Quàm potui maximis itineribus exercitum ad Amanum duxi. Id. 2. de nat. deor. Aves nidôs construunt, eosq; quàm possunt mollissimè substernunt.

4. Sæpe Verbum Possum latet. Id. l. 16. ep. 2. Peto à te, ut quàm celerrimè mihi librarius mittatur. i. quàm celerrimè mitti potest &c.

APPENDIX II. Gen. P. S. C.

1. Quàm ut, elegantet Comparativa sequitur. Cic: 3. de Or. Hoc altius est, quàm ut nos humi strati sublevere possim.

2. Quàm cum Positivo videtur nonnunquam pro Valde. usurpari. Cæl. l. 8. ep. 15. Te videre, & omnia intima (tecum) conferre discupio: habeo autem quàm multa. Cic. Att. Scribit ad me quàm honorificè de restitutione Sexti Clodii. i. valde multa, valde honorificè.

PRÆCEP. XII. Tam, & Quàm, dum sibi correspondēt.

Tam & Quàm dum sibi correspondēt. Positiva frequentissime, Superlativa rariùs, Comparativa rarissimè copulant. Cic. 1. de Or. Nemo Orator tam multa, ne in Græco quidem otio scripsit, quàm multa sunt nostra. Sal. in Jug. Quàm quisque pessimè fecit, tam maximè tutus est. Ter. Heaut. act. 5. sc. 2. Namque adolescens quàm minima in spe situs erit, tam facillimè patris pacem in leges conficiet suas. Cic. pro Dejot. Per dexteram te istam oro, istam, inquam dexteram, non tam in bellis & præliis, quàm in promissis & fide firmiorem.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Tam & Quàm Verbis etiam conjunguntur, sibiq; respondent. Cic. l. 16. ep. 1. Xenomenes hospes tam te deligit quàm si vixerit tecum. Id. l. 5, ep. 2. Tam enim sum amicus Reip. quàm qui maximè Elegans eloquendi forma pro: valde amicus, amicissimus.

2. Ponitur interdum. Tam, separatim cum Superlativo. Phil. 2. Nondum erat vestris tam gravissimis, tamq; multis indiciis, ignominisq; concisus. Quod non videtur passim usurpandum.

3. Tam. Quàm. pro Tanto. Quanto. rarò reperiuntur Comparativo juncta. 7. Æn. Tam magis illa fremens, & tristibus effera flammis, quàm magis effuso crudeſcunt sanguine pugna.

PRÆCEPTUM XIII. Adverbia in UM, & in O.

Adverbia in UM, Positivis gaudent. ut. Parum, multum, nimium, tantum, quantum. Aliquantum ad Att. lib. 10. Parum firma sunt, quæ de fratre meo scribis. Id. 2. in Rub. Socrus hujus, virultum bonus est. DE
1: In rebus apertissimis nō tam longū julmus.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Tantum. Quantum non tã Nominibus junguntur; quàm Verbis. Cic. l. 6. Fam. Gratiã, tantum possumus quantum victi.*

2. *Aliquantulum Positivo jungitur. Plaut. Barchid. Timida es aliquantulum soror. *Rarius Comparativo. Ter. Eun. act. 1. sc. 2. Ejus frater aliquantulum ad rem est avidior. Quod non videtur passim usurpandum.*

O *Finite Adverbia Comparativo adherent; ut Multo. paulo. tanto. quanto. nimio. nihilo. hoc. vel eo. quod; nisi quis Ablativos potius esse censeat. exempla dedimus supra c. 15. in Comparativis.*

2. *Multo etiam Superlativis additur. Cic: div: in Ver. Cum omnis arrogantia odiosa est, tum illa ingenii atque eloquentie multo molestissima.*

3. *Item Longe, pro Multo. Id in Brut: Longe post natos homines improbissimus.*

4. *Facile, cum significat: sine dubio, sine controversia. Superlativis gaudet, aut iis, quæ eorum vim habent. pro Rab. Posth: Virum unum totius Gracie facile doctissimũ Platonem accepimus. Pro Cluen. Regionis illius, & vicinatis virtute, existimatione. nobilitate facile princeps.*

APPENDIX. II. Generis P. S. C.

1. *Longe pro Multo jungitur etiam Comparativis. l. 9. Æn. At pedibus longe melior Lycus.*

2. *Pro. Valde, jungitur & iis omnibus, quæ vim Superlativi habent. Cic. l. 13. ep. 13. L. Castronius Paetus longe princeps municipii Lucensis. 4. Ver. Longe primus civitatis est Epicrates.*

3. *Præterea nominibus, quæ diversitatem dissimilitudinemq; significant: ut. Longe alius, dispar, dissimilis &c. pro Font. O fortunam longe disparem M. Fonteji!*

4. *Item Adverbis. Aliter. secus. ante. post. & Verbis. Antecello. Præsto. Antepæno. quæ etiam Advēbium. Multo. mittunt.*

DE CONSTRUCTIONE INTERJECTIONIS.

CAPUT XIX. P. M. C.

O, Tribus Casibus adjungitur. NOMINANDI. Ter. Phor: act: 2. sc. 2. *O vir fortis atque amicus!* ACCUSANDI. Id. Eun: act: 2. sc. 4. *O scelestum Parménonem.* & VOCANDI. Id. Andr. act. 3. sc. 4. *O Dave, itane contemnor abs te!*

2. Heu & Prob. MODò Nominandi, vel. potius VOCANDI Casum postulant. Aen. 6. *Heu pietas! heu prisca fides!* Liv: 6. bell. Pun. *Tantum, proh dolor! degeneravimus à parentibus nostris.* MODò Accusandi. Cic. Phil. 7. *Heu me miserum, cur Senatum cogor, quem semper laudavi, reprehendere!* Id. 6. Verr. Prob Deum hominumq; fidem!

3. Hei. Vè Dativò gaudent. Ter. Heaut. *Hei misera mihi.* Id. Andr. *Vè misero mihi,*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Interdum. O. omittitur, cum lenior est affectus. ad Att. l. 10. *Mæ cecum, qui hæc antè non viderim!*

2. O. non solum cum Adverbium est Vocandi. Vocativo adhæret; verum etiam cum est Interjectio. in Pis. *O paterni generis oblite, materni vix memor!*

3. Prob apud Ciceronem apertissime vocativum habet. Phil. 2. *proh sancte Jupiter!*

4. Héu. etiam Dativò gaudet. Plaut. Mil. *Heu mihi, nequeo quin fleam.* Id. Merc. *Heu misero mihi.*

5. Hei. interdum Vocativo additur. Plaut. Aul. *Hei Megadore, haud decorum facinus tuis factis facis!*

6. Cedo. & Apage. cum Verba sint Imperativi Modi non est, cur, uti quidam volunt. Interjectionibus annumerentur: postulant verò Accusativum rei. act. 5. Verr: *Cedo tabulas.* Vatinius Fam. l. 5. ep. 10. *Apage te cum Sexto Servilio.* * CEDO etiam Dativum Personæ habet 3. in Ver. *Cedo mihi leges Atinias.*

DE CONSTRUCTIONE CONJUNCTIONIS.

CAPUT XX. P. M. C.

Præcepti: I. Et, Aut, Quàm, Nisi, An, Præterquàm.

CONJUNCTIONES copulativa & disjunctiva cum ad idem Verbum referuntur, similes Casus connectunt. Phil. 12. Quis non doleat interitum talis & viri & civis? Id. de Sen. Quid de pratorum viriditate, aut arborum ordinibus, aut vinearum olivetorumq; specie dicam?

2. Quàm, Nisi. An. Præterquam eosdem itidem Casus copulant. Cic. Att. 1. 4. ep. 5. Ain? tu? mène existimas ab ullo malle; mea legi probariq; quàm à te? pro Sexto. Quem unquam senatus civem, nisi me nationibus exteris commendavit? de Or. 1. 3. Refert etiam, qui audiant. Senatus an populus, an iudices sint. Id in Verr. Pro tantis rebus nullum à vobis præmium postulo, præterquàm hujus diæ memoriam sempiternam.

3. Interdum tamen huic Constructioni certa dictionum proprietates obstat; ut Fui Romæ & Athenis; Brundisii aut Sulmone mortuus est; Emistine librum centusse, an minoris.

PRÆC: II Etsi, Tametsi, Quanquam.

ETsi, tametsi, quanquam in principio statim sententiæ Indicativum postulant. pro Mil. Etsi vereor iudices &c. l. 1. ep. 5. Tametsi nihil fuit optatius. l. 10, ep. 19. Quanquam gratiarum actionem à te non desiderabam.

2. Cæteris locis non respuunt Conjunctivum. l. 2. de Or. Erantque multi, qui quanquam hæc ita se habere arbitrantur, tamen &c. Quintil. l. 1. c. 2. Cedi verò discennes quanquam receptum sit, & Chrysippus non improbet, minime velim.

Frequentius tamen hæc in media etiam & extrema periodo cum Indicativo junguntur. Cic. l. 5. ep. 17. Preposteris habes tabellarios, etsi quidem non offendunt. pro Sexto Rosci: Quanquam abest à culpa, suspitione tamen non caret.

PRÆ.

PRÆC: III. *Etiamsi, Quamvis, Licet, Ut, pro Quamvis.*

E*tiamsi. Quamvis. Licet. Ut pro Quamvis. Subjunctivô gaudent. Cic. de Am. Omnia breviter tolerabilia esse debent, etiamsi maxima sint. Phil: 2, Homines, quamvis in rebus turbidis sint, tamen &c. post redit. Tantus vester consensus de salute mea fuit, ut licet corpus abesset meum; dignitas in Patriam revertisset. pro Quint. Ut summa haberem cetera, temporis quidem certe vix satis habui.*

APPENDIX II. *Generis. P. S. C.*

1. Non raro tamen *Etiamsi* Indicativo junctum reperies, præsertim in media comprehensione l. 2. de Or. Illud tertium, etiamsi opus est. &c. Q. Cic. 16. ep. 26. *Etiamsi, quod scribas, non habebis, scribito tamen.*

2. Si. pro *Quamvis* Conjunctivo jungitur. Ter. Eun. act: 1. sc. 5. *Redeam? non, si me ôhsces.*

3. *Quamvis*, interdum Indicativo adhæret, præsertim apud Poëtas, 5. Æn. *Quamvis solus avem celo dejecit ab alto.* Colum. l. 9. c. 6. *Quamvis doctissimi viri auctoritatem reverebar.*

PRÆCEP: IV. *Ut. Ne. & Ne non.*

V*ereor. timeo. metuo. Conjunctivum amant, & cum Ut. aut. Ne. junguntur, sed contrariâ fere significatione. Nam. Vereor ut, dicimus de his quæ vellemus fieri, metûimus tamen nè spe frustremur. Vereor ne, de illis quæ nollemus fieri, sed tamen, nè fiant extimescimus. Ter. Phor. act. 5. sc. 8. Vereor ut placari possit. Id. Andr. act. 1. sc. 2. Hei vereor, ne quid Andria apporet mali!*

2. *Ne non*, idem est hoc loco, quod *Ut*. Cic. Att. 7. *Si manet, vereor ne exercitum firmum habere non possit. & l. 6. Timeo ne non impetrem.*

3. Si tertiam his Verbis addideris negationem, te omni metu liberum significabis. Id. 5. act. in Ver. *Non vereor, ne hoc officium meum P. Servilio non probem: hoc*

hoc est: non dubito, quin hoc officium meum P. Servilio sim probaturus.

PRÆCEP: V. Ut nè, Ni, Nisi, Si.

UT nè pervenustè ponitur pro Nè, vel potius pro Ut non. act. 5. in Verr. Impetrant ut ne jurent. ad Q. Fr. l. 5. Opera datur, ut judicia ne fiant.

2. Ni, nisi, si, tum indicativum, tum Conjunctivum amant. Ter. Andr. Mirum ni domi est. act. 3. in Ver. Ni restituisent statuas, vehementer his minatur. * Id de Amic: Ortum quidem amicitie videtis, nisi quid adhuc fortè vultis. Ib. NISI immortalitatem optare vellet, quid non est adeptus, quod homini fas esset optare? * Tet: Andr: act: 1. sc. SI illum relinquo, ejus vitæ timeo. ad Att. l. 15. SI hortos inspexeris, dedeveris mihi quæ ad te scribam.

PRÆCEP: VI. Quòd, Quis, Quoniam.

Quòd, cum causam ac rationem reddit, & Quia, tum Indicativò, tum Conjunctivò gaudet. ad Att: l. 2. Fecisti mihi pergratum, quòd Serapionis librum ad me misisti. & l. 9. Admiratus sum, quòd ad me tuâ manu scripsisses. * Id. de am. Sed quia natura mutari non potest, idcirco Et. Ib. Recordatione nostræ amicitie sic fruor; ut beatè vixisse videar. quia cum Scipione vixerim.

2. Quoniam Indicativum frequentius usurpat, & ferre certam causam cognitamq; significat. pro Plan. Quoniam tu ita vis, nimium me gratum esse concedam.

PRÆCEPTUM VII. Neque, Nec.

ET si cæteræ negationes geminatæ affirmant, Neque, tamen & Nec, si aliis negationibus subjiciatur, negandi vim retinet. Cic. l. de Or. Nullæ enim lites neque controversiæ sunt. Att. l. 6. ep. 12. ad P. anc. Mihi nemo est nec amior, nec jucundior, nec carior. Fam. l. 3. ep. 7. Ita Et accepi, Et gessi maxima imperia; ut mihi nihil neque ad honorem, neque ad gloriâ acquirendum putarem.

DE FIGURATA CONSTRUCTIONE.

CAPUT XXI. P. S. G.

PRÆCEPTUM I. *Virtutes Orationis.*

ORatio tres Virtutes habere debet; ut *Emendata*, ut *Dilucida*, ut *Ornata* sit. Quibus virtutibus totidem vitia contraria sunt: nam *Emendatæ* *Barbara*; *Dilucidæ* *Obscūra*; *Ornatæ* *Inornata* adversatur.

PRÆCEPT. II. *Emendatæ orationis vitia.*

Duo sunt vitia, quibûs oratio *barbara* atque *rustica* efficitur: *Solœcismus* & *barbarismus*; quæ, qui purè & emendatè loqui volet, omni contentione, velis, ut ita dicam, remisq; fugiet.

PRÆC. III. *Quid sit Solœcismus, quò differat à barbarismo, quòve modis fiat.*

Solœcismus, Constructionis atque *Emendatæ*, de qua hætenus egimus, Orationis hostis infensissimus, est vitiosa Partium Orationis compositio.

Differt solœcismus à *barbarismo*, quia *barbarismus* fit in singulis verbis; solœcismus in contextu verborum. *Barbarismus* dictionem unam fœdat; solœcismus compositionem dictionum corrumpit. *Barbarismus* est una dictio aut peregrina, aut Latina quidem, sed corrupta; solœcismus (nisi eû barbarismo commisceatur) est bonarum vocum mala compositio. v. g. si dicam. *Hoc gladium meum est. Cælus hodie est serenus, perlegavi listum Ciceronis* &c. *Barbarismi* erunt. At si dixerò. *Non egeo tuum opem, Pervolutavi omnia libros Ciceronis,* &c. *Solœcismi* erunt.

2. Fit porro solœcismus quatuor modis. I. *Adjæctione*; ut. *scribo cum calamo, ludo cumpila* II. *Detractione*, eûm aliquid, quo opus est, detrahitur; v. g. *Eo forum, pro in forum. Redeo agro, pro ex agro.* III. *Transpositione*, eûm Partium orationis ordo turbatur; ut. *Quæque ego hoc volui, autem non habui* &c. pro: *ego quoque hoc volui,* &c. IV.

Immu-

Immutatione, cum Pars una Orationis pro alia ponitur; ut. stulti grave ferunt res adversas. pro graviter. Nomen pro Adverbio. Aut cum dictiones, esto ejusdem Patris Orationis sint, malè tamen sibi substituuntur, atque altera alterius locum occupat, v. g. Eo intus, sum intra. quid hic agis? quando hic venisti? eo apud forum. Et. Scripsitne Cicero hanc orationem, aut Hortensius? pro: an Hortensius.

3 Denique fit solœcismus per *Accidentia*, leu *Attributa* Partium Orationis. I. Per *Genera*, ut *sapientes lato fronte ferunt res adversas.* II. Per *Casus*; ut. *Quo vadis? Rome. Unde venis? Brundisii &c. &c.*

PRÆC: IV. *Quid sit Figurata constructio.*

Sunt quædam, quæ faciem quidem solœcismi habent; vitiosa tamen non sunt. Hoc verò loquendi genus. *Figura verborum, aut sermonis, aut orationis appellatur.*

2. Porro FIGURA est. Nova loquendi ratio, à trito & vulgari sermone remota; quæ aut ratione, aut usu doctorum nititur.

E N A L L A G E.

Munus Enallage habet Partem pro Parte locandi; ut,

Pars in frustra secant: sceleratum vivere turpe est.

Enallage Figura est, cum Pars una Orationis pro alia ponitur; ut *vivere, pro vita, nullus, pro non, &c. Cic. Att. l. 13. Cum vivere ipsum turpe sit. & l. 2. Philotimus nullus venit. Ter. Eun: act. 2. Memini, tametsi nullus moneas. Id. Hec act: 1. Si non quæret, nullus dixeris. 6. Æn. Horrendum stridens; &c. pro vita, non, ne, horrendè &c.*

A P P E N D I X.

1. Sunt & alia Nomina, quæ pro Adverbis ponuntur; ut. *Recens. sublime. frequens. Suet: Tib: c. 1. Inde Romanam recens conditam cum magna clientum caterva commigravit. Cic. 2. de Div. Senta quæ fuerant sublime fixa, sunt humi inventa. Id. de amic. Vento in senatum frequens. Sicut Torvum Horrendum & alia apud Poetas.*

2. Nomen quoque interdum locò Interjectionis, aut Adverbii indignantis ponitur. Cic: 4. Catil. *Que, malum, fuit*

fuit ista amentia? Ter. Eun. Ubi alii? S. qui, malum, alii? Plaut. Epid. *Quæ malum, hæc impudentia est?* Ter. Phor. act. 4. *Quid tuæ, malum, id refert?*

3. Et contrà Adverbium nonnunquam partes Nominis agit. Plaut. Merc. *Bene sit tibi.* Cic. Att. l. 4. *Malè sit Antonio.* sic. *Satis, abundè parum &c.*

4. Denique Verbum locò Interjectionis blandientis. Ad. Att. l. 3. *Amabo te, incumbe in eam rem.*

5. Fit etiam Enallage per Attributa Partium Orationis. I. PER CASUS. Cic. pro Sexto Rosco: *Duo sunt isti Roscii, quorum alteri Capitonì cognomen est.* pro Cápito. II. PER NUMEROS. Plin. l. 19. c. 73. *In Africa major pars ferarum non bibunt inopiâ imbrum.* III. PER TEMPORA. Cic. 3. in Ver. *Unum ostende in tabulis, aut tuis, aut patris tui; vicisti.* pro *vinces.*

6. Et illa Enallage, qua de nobismet ipsis quasi de tertia persona loquimur, longe pulcherrima est Cic. l. 2. ep. 4. *Quid est, quod possit graviter à Cicerone scribi ad Curionem, nisi de República?* loquitur hîc Cicero de se ipso & l. 3. ep. 7. Appius Pulcher ita secû ipsè locutus scribitur. *Quid? Appius Lentulus Appio (pro mihi) processit obviam. Cicero Appio (i. mihi) noluit?* & Juno apud Virg. *Et quisquàm numen Junonis adoret?* pro *meum numen.*

F C L I P S I S.

ECLIPSIS tibi verba fors petenda subaudit;

Ut, fuit Urbs quondam, Tyrii tenuere coloni.

Eclipsis Figura est, cùm dictio aliqua quæ in Oratiõne deest, subintelligenda est. Virg: 1. *Æn.* *Urbs antiqua fuit, Tyrii tenuere coloni, subauditur quam.* Cic. Att. l. 16. ep. 18. *Ego; si Tiro ad me, cogito in Tusculanum, ad eum l. 13. Quid mihi author es? (subaudi ut faciam) advolone an maneo?* 5. Verr: *Ridere convivæ, cachinnari ipsè Apronius.* subaudi cæpit. ad Att. l. 6. *Statua quæ ad Opis per te posita in excelsa est.* pro ad *Ætem Opis*, vel ad *Templū Opis*. Sic Famil: l. 4. ep. 4. *Cum Sengrus ad Appollinis habitus esset.*

ZEU-

Z E U G M A.

SUGGERI Tex Verbis aliquid tibi Zeugma propinquis,
At Genera & numeros, Casusq; intacta relinquit;
Ut, Gener atque Socer cum dira ruisset in arma.

Zeugma Figura est, cum id quod in Oratione deest,
è proximo assumitur, manente eodem Genere. Nume-
ro. Casu cæterisq; Attributis. Cic: Paradoxo ult. Nul-
la possessio, nulla vis auri plus quam virtus æstimanda est.

A P P E N D I X.

Si id quod ad Orationem implendam assumitur pri-
mum est Protozeugma dicitur, ad Att. l. 16. Egit pa-
ter & filius, ut tibi sponderem. Si medium, MESOZEUGMA.
ad Heren: l. 4. Formæ dignitas aut mærbô deflorescit, aut ve-
tustate. Si postremum, HYPOZEUGMA. ad Att. l. 12.
Mibi & res & conditio placeat.

S Y L L E P S I S.

Cum pars deficiens ex partibus ulla propinquis
Suppletur, variante aliquo. Syllepsis habetur;
Hoc erit exemplum: SUNT nobis mitia poma,
Castaneæ molles, & pressi copia lactis.

Syllepsis est, cum id quod in Oratione deest è proxi-
mo assumitur, mutatio tamen aut Genere, aut Numerô,
aut Casu, aut aliquo è cæteris Attributis Istudq; est,
quo hæc Figura à superiore differt. ad Q. Fr. l. 1. Ille
timore, ego risu corrui Virg: 1. Aen. Vos. Calliope & reli-
quæ Musæ. 1. de Or: Quamobrem hoc vos docebo, Sulpici. ubi
intelligitur & Cotta.

A R C H A I S M U S.

GRÆCE Archaismos, Constructio prisca Latine,
Est ea præcipue, quæ quondam est usa Vetustas;
Ut, Quinam hic sunt nobis absente tumultus?

Archaismus est Constructio, quæ potissimum prisca
Vetustas usa est. Ter. Eun. actus 4. sc. 5. Nescio
quid profecto absente nobis, urbatum est domi. Ib. act: 2. Ejici-
enda est hercule hæc animi molles; nimis me indulgeo. Cic:
act.

act: 4. in Verr: Hanc sibi rem presidio sperant futurum, pro futuram.

HELLENISMUS.

JURE Hellenismus Græco, non legibus Urbis.

Nititur; ut, Sacra redimitus tempora laurô.

Hellenismus est Constructio, quæ Græci, non Latini sermonis leges servat. Luccejus ad Cic. l. 5. ep. 4. *Cum scribas, vel agas aliquid eorum, quorum consvelli gaudeo, pro quæ consvelli, sc. agere.* Aenn: 11. *Justitiane prius mirer, belline laborum?* Hor: l. 2. ode 9. *Desine mollium tandem querelarum, & alia, quorum plurima iam supra variis locis notavimus.*

INSIGNIS quoque Hellenismus ille est, cum Masculino aut Fœminino Substantivo Adjectivum Neutrum adjungitur Cic: l. 6. ep. 22. *Cum omnium rerum mors sit extremum.* Aen: 4. *Varium ac mutabile semper Æmina.* Ecl. 4. *Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres.* Id. *Dulce satiss. humor.*

Sunt & aliæ Figuræ pæne propriæ Poëtarum, de quibus infra l. 3. c. 11. & 14.

De BARBARISMO CAPUT XXII.

Barbarismus (quem antiquiores Romani rusticum sermonem appellabant ut ait Gellius l. 13. c. 6) EST dictio aut omnino barbara, & Latinis planè ignota; aut Latina quidem, sed vitiata scripto, vel pronuntiatione. Barbara omnino; ut Cingarus. Cygan: Granicies, Gránicá: Carpio: Karp: Scisorius, Scyzoryk &c. Huc spectant voces malè à sua significatione alienatæ; ut. Judeus pro, macula seu nevo, & similes, quarum aliquas attulimus supra l. 1. c. 1. Admonit: 3.

Latina dictio vitatur pluribus modis I. DIVISIONE, cum juncta vidimus; ut. Sy-lu-e. Dis-sol-u-o, &c. pro Sylva; dis-sol-vo &c. II. COMPLEXIONE, cum divisa conjungimus; ut Pheton, pro Phæton. II. DETRACTIONE litteræ vel syllabæ; ut, Sanus: pro sanctus; &c. IV. AD-

JECTI-

SECTIONE. ut. *Follium*, pro *folium*. V. TEMPORIS PROTRACTIONE, cum syllabæ brevi, quæ unum tempus habet additur alterum quò fiat longæ: ut. *Circumdédi*, pro. *circumdedi*. &c. VI. TEMPORIS IMMINUTIONE, cum syllabæ longæ, quæ duo habet tempora, detrahatur unum, ut fiat brevis; ut, *Umbilicus*, pro, *umbilicus* &c. VII. IMMUTATIONE, cum litera vel Syllaba pro alia ponitur: ut. *Aput*, pro *apud*. VIII. TRANSPOSITIONE cum litera vel syllaba è suo loco in alienum transfertur: ut *Trao*, pro *trabo* &c. IX. TENORE, cum accentu alio pro alio utimur: ut si Præpositiones à suis casibus separemus, eaq; tenore acuto, vel inflexo pronuntiemus, quæ alioqui dissimulata distinctione ita pronuntiandæ sunt: ac si una vox esset &c. Tandem fiunt barbarissimi per Attributa Partium orationis I. PER GENERA: ut. *Gladia*: pro *gladii*. II. PER NUMEROS: ut, *Scopa*, pro *scope*; *Tritica*, pro *triticum*. III. PER DECLINATIONEM: ut, *Vasibus*: pro, *vasis*; *Præstavi*, pro *præstiti*; *Legabo*, pro *legam* &c.

Cum legeris apud Virgiliū *Reliquias*. pro. *reliquias*: *Alitum*, pro *alium*; *Religio*, pro *religio*; *Vixem*, pro *vixissem*; *steterunt* penultimâ correptâ; *Italiā*, primâ productâ, & similia: ne putes Principem Poëtarum fecisse barbarissimum, multa enim Poëtis conceduntur, quæ cæteris scriptoribus negantur.

OBSCURÆ ORATIONIS VITIA.

CAPUT XXIII.

VERBA inusitata, & à Consuetudine quotidiani sermonis remota obscuritatem & tenebras Orationi afferunt: ut. si *Apludam* pro *furfure*, *Bovinari* pro *tergiversari*, *Aulam* pro *olla*, *Recentari* pro *renasci*, *Consiliosum* pro *prudenti* dixeris. Vide Gell: l. 11. c. 7. & l. 15. c. 15. & Quintil. l. 8. c. 3.

2. Nec minus obstat claritati Orationis, tum illud

viti in quod Græci *Acyron*, Latini *Improprium* dicunt: ut sperare pro timere. Virg: 4. *Æn.* Hunc ego si potui tantum sperare dolorem.

3. Tum *Ambiguitas* sive *Amphibologia*: idq; vel in uno verbo: ut *Taurus*, animalne sit. an mons, an signum cælestē, an nomen hominis, an radix arboris, nisi distinguas, non intelligitur: vel in sermone: ut. *Audiui Chremetē percussisse Demeam.*

4. Tum *Mæsis*. sive *Diminutio*, cū sermoni deest aliquid quō minū plenius sit, nec faci ē intelligi potest. Quanquam multa per *Eclipsim* excusantur.

5. Tum *Perissologia*, cū inani verborum turbā obruitur oratio.

6. Tum si prolixæ interjiciantur *Parentheses*, aut si verba confusa permisc. q; longiūs trajiciantur: ut apud Hor: l. 1. Sat: 5. *Nāmq; pilā lippis inimicum & ludere crudis.* Rect' us enim ordo procedit. *Nāque pilā ludere inimicum est lippis, & crudis.*

A P P E N D I X.

Simplici contempto fit Hyperbaton ordine, virtus.

Non mala; Verborum transgressio dicta Latinis.

Cū *Orationis structura*. decoris gratiā variatur. neglecto simplicis sermonis ordine: non vitium est, sed virtus, quæ *Hyperbaton*. id est *transgressio Verborum* appellatur: Cui pro *Cluent. Animadverti. Judices, omnem aculatoris orationem in duas divisam esse partes. Simplex ordo est: at: in duas partes divisam esse, sed duriter & incomptē.*

Hyperbati aliquot species.

In verbis quoties geminis præpōsterus ordo.

Cernitur, ut, Mecum, fit Anastrophe: 2. at illa Maronis;

Urbem quam statuo, vestra est fugienda videtur

Cū paribus, quas fortē metrum proferre cōegit.

Hyper.

Hyperbati aliquot sunt species, quæ elegantæ causâ usurpantur.

1. *Anástrophe*, quæ est duorum Verborum ordo præposterus: ut. *Mecum, tecum, &c.* Quibus de rebus &c.

1. At illa *Anástrophe* Virgili: *Urbem quam statuo, vestra est, pro quam urbem statuo, vel urbs quam statuo &c.* Et illa Terrentii. *Eunúchum quem dedisti nobis quas turbas dedit!* & pares seu similes aliæ, quæ fortè metricâ necessitate factæ sunt, duræ sunt & admodum fugiendæ.

3. *Compositis* aliquid solet interponere *Tmesis*;

Ut, *Perière boni Res-verò publica-luget.*

3. Altera Hyperbati species est *Tmesis*, cum Verbum compositum dividitur, aliqua dictione interpositâ. Cic: Att: 1. 5. *Per mihi gratum erit, si id curâris ad me perferendum.* Id. de Sen. *Omnia memoriâ tenebat, non domestica solùm, sed etiam externa bella.*

4. Cum brevis est sensus medio in sermone, priusquam Rem absolvas, medium ceu gemma *Parenthesis* ornat.

4. Tertia Hyperbati species est *Parenthesis*: cum brevis sensus sermoni. antequàm rem absolvas, intejicitur & tum dein prior sermo continuatur. Cic. Phil. 3. *O præclarum custodem ovium (ut ajunt) lupum.* Liv: 2. bell. Pun. *Tantum (proh dolor) degeneravimus à parentibus nostris!* Illud verò cavendum, nè longiores adhibeantur *Parentheses*.

INORNATÆ ORATIONIS VITIA.

C A P U T XXIV.

1. *SUGGERIT* *Æschrologus* menti subturpia voce.

2. Magna *Tapinosis* verbis minuentibus effert.

3. *Tautologi* voces iterùmq; iterùmq; frequentant. *Distiaq;* mox répetunt dictis iterata secundis.

4. *Macrologi* sermo justo prolixior exit.

PRæcipua Inornatæ Orationis vitia sunt. *Cacóphaton* seu *Æschrologus*. *Tapinosis*. *Tautologia*. *Macrologia*.

1. *Æschrologus*: ut definit Diomedes: est. cum orationi subest inverecunda suspicio. Quod fit vel uno verbo, vel pluribus, vel deformi literarum concursu. Illud animadvertendum: ab illustribus scriptoribus cense-ri *Æschrologum*. quoties particulam Cum Nlitera se-quitur: ut *Æn.* 1. Numerum cum navibus aequat. Servius ibid.* Cum notis hominibus. Quintil. l. 8. c. 3. dici enim jubet: cum hominibus notis. Idem præcipit & Cicero in Oratore à medio. Causa est. quòd literarum ejusmodi concursus obscenæ cuidam Latine voci adsonet. cam-que videatur innuere. vide Cic. l. 9. Fam. ep. 22.

2. *Tapinosis* est: cum rei magnitudo, vel dignitas verbis minùs significatibus diminuitur: ut si quis par-ricidam vocet hominem nequam.

3. *Tautologia* est ejusdem verbi vel sermonis iteratio sine causa: verbi; ut. Nam ejus rationis ratio non exstat ei rationi ratio non est, fidem habere. Sermonis: ut. Ibant quâ peterant, quâ non poterant non ibant. Hanc alii *Battologiam* appellant à Batto garrulo bubulco, cujus Battologiam expressit Ovid. 2. Met. Sub illis Montibus, inquit, erant; & erant sub montibus illis.

4. *Macrologia* est longior quàm oporteat, sermo, ut in illo Livii. l. 8. ab U. C. Legati non impetrata pace, re-tro domum, unde venerant, abierunt.

Hac quoque de vita, vitiisq; prioribus addet

1. Si multis eadem in verbis elementa recurrant,

2. Aut duris secum concursibus aspera fiant.

3. Denique Vocalis creber concursus hiantem

Reddit, & incomptum sermonem. 4. atque exitus idem

Multarum vocum; ceu, stantes atque dolentes.

5. Syllabæ in extremo posite si forte sequentis

Vocis erunt primæ, turpis Cacophonia fiet.

In vitis item Orationem inquinantibus reponen-da & sequentia 1. Nimia ejusdem elementi seu literæ assiduitas; ut, Quidquam quispiam caipiam, quod convenit, neget?

neget? Hinc inepti omnino censendi si sunt, qui totas Orationes ita contexunt, ut voces omnes ab eadem littera incipiant.

2. Cavendum etiam diligenter est, ne Consonantes asperè concurrant, ut S. ultima cum X. proxima: v. g. *Exercitus Xerxis*: aut si utraq; harum literarum sibi ipsi occurrat; ut, *Ars studiorum: Rex Xerxes*.

3. Denique Vocalium creber concursus vastam & hiantem orationem reddit; ut, *Bacca teneæ amœnissimæ impendebant. Viro optimo obtemperasti olim*.

4. Aut si multæ voces ejuldem exitus in unum locum congerantur: ut, *Flentes, plorantes, lamentantes, obtestantes*.

5. Aut si ultimæ syllabæ verbi prioris, fiant primæ posterioris, quod vitium *Cacophenia* appellatur. v. g, *O fortunatam natam me Consule Romam*.

A P P E N D I X.

Si quando puer apud graves Scriptores aliquid offenderit; quod supervacaneum atque otiosum esse videatur: ne id sine causa factum putet. Adduntur enim interdum quædam majoris affirmationis gratiâ. Ter: Adei: act: 3. sc. 2. *Hisce oculis egomet vidi*. 4. *Æn. Vocemq; his auribus hausi*.

2. Adduntur & alia, quæ aut consuetudine, aut authoritate, aut vetustate, aut necessitate denique excusantur. Cic: Att. l. 5. ep. 7. *Ubi terrarum esses, ne suspicabar quidem*. Id. l. 6. ep. 3. *Longè gentium abes*. Id. ad Q. Fr. l. 3. *Diem scito esse nullum, quo hic non dicam pro reo*.

5. Pœtis verò in primis venia danda est. si quando aliquid addiderint, quod planè vitiosum videatur; ut. 1. *Æn.* Molemq; & montes insuper altos imposuit. Et. 5. *Æn.* Dixitq; & prælia voce diremit. Utrobique enim Conjunctionem: quæ. metricâ necessitate constrictus addidit.

Finis Libri Secundi.

EMMANUELIS ALVARI

de Societate JESU

INSTITUTIONUM GRAMMATICARUM
LIBER TERTIUS.

DE SYLLABARUM DIMENSIONE

DE LITERIS AC SYLLABIS.

CAPUT I.

Litera

Versus è Pedibus constat; Pedes è Syllabis, ac syllabæ, de quibus nunc agendum est, constant è literis.

2. Literæ dividuntur in Vocales, & Consonantes: Consonantes partim sunt *Mutæ*, partim *Semivocales*.

3. *Mutæ* sunt octo: B. C. D. G. K. P. Q. T. *Semivocales* itidem octo: F. L. M. N. R. S. X. Z.

4. Ex *Semivocalibus* quatuor sunt *Liquida*: L. M. N. R. sed M. & N. raro, & in Græcis duntaxat dictionibus liquecunt; ut, *Tecmesias*, *cyrenus* &c. vide infra fo. 8.

5. X. & Z. sunt *Duplices*, hoc est valent duas Consonantes; X, CS, vel, GS; Z, SD. Veteres Z, per duplex SS, reddebant; ut, *Massa* patrisso; pro, *maza*, patrizo.

6. F. præposita Liquidis, L. & R. vim habet *Mutæ*, & syllabam communem facit. 4. Georg. Stridat refluentibus undis. Æn. 11.

2. Generalia Quantitatis Præcepta.
Et mollia colla reFlectunt. Hor. l. 1. Sat. 4.
Portasq; reFregit. Ideo hanc plerique *Mutis*
adscribunt.

7. S. quamvis immunis ac sui juris sit (ne
que enim inter *Liquidas* aut *Duplices* numera-
tur) interdum tamen liquefcit, ut suo loco
dicemus.

8. H, siue litera, an aspirationis nota, du-
bium, controversumq; est: in carmine vix
ejus habetur ratio.

9. I, inter duas Vocales posita Cōsonās est,
atque duplex J. valet; ut, *Major, pejor* Unde Ve-
teres eā per 2plex ji scribebāt: *Majior pejior, &c.*

10. J. & U cū Vocalibus præponuntur
easq; comprimunt, fiunt Consonantes; ut
Janua, iecur, conjicio, jocus, judex, vates, velox,
vita, vox, vultus.

11. Jota Græcorum nunquam Consonans
est; quare in *Jason, jambus, jaspis, &cæteris*
quæ planè sunt Græca, prima Vocalis est, ac
syllabam per se facit, *Jason, j-ambus &c.*

12. Jod apud Hebræos semper Consonans
est, cū Vocalibus præponitur; ut, *JESUS,*
Joannes, Jacobus &c. Itaque qui hæc atque alia
id genus nomina per J consonantem effe-
runt, Optimè quidem pronuntiant; qui verò
per Vocale, Græcos imitantur.

13. U, post Q semper liquefcit; ut, *aqua,*
cōcoquo: et post G. & S. modò liquefcit; ut,
Lingua, Longueo, suavis: modò integra est, su-
amq; vim retinet; ut, *Exiguus, suus.*

Libri III. Caput I.

14. Literæ verò liqueſcunt, cū vim robūr³
 ꝑ Vocalis, aut Conſonantis amittunt.

S Y L L A B Æ

Syllabæ quas temporibus metimur, aut ſunt
 breves, aut longæ, aut Communes.

2. Tempus quo ſyllabam metimur, eſt ſpa-
 tium, intervallum q̃; quo eandē pronuntiamꝑ.

3. Syllaba brevis eſt, quæ ex uno tempore
 ſeu ſpatio conſtat: longa, quæ ex duobus; ut,
 véNimus, Præteritum: veNimus, Præſens: in
 primo brevis, in ſecundo longa eſt NI.

4. Syllaba Cōmunis eſt, quæ in verſu tū bre-
 vis, tū lōga eſſe poteſt; ut, vol Uerisvel, vō Ueris.

Nulla Vocalis apud Latinos perpetuò bre-
 vis aut longa eſt. Apud Græcos Epsilon, &
 Omicron perpetuò breves, ut TimocōEus,
 Herodotus; contrā Ita, & Omega perpetuò lon-
 gæ ſunt; ut, erEmus, idOlum.

PRÆCEPTA GENERALIA

De Syllabarum brevitare ac longitudine.

C A P U T II.

Præc: I. de Vocali ante Vocale in La-
 tinis dictionibus.

Vocalē brevitant aliā ſubeunte Latini. (Quinta,

1. FIO (niſi R ſequitur) produc. 2. & Nomina
 Quæ geminos Caſus E longo aſſumit in EI.

3. Verūm E corripiunt Fideiſq̃, Spēiſq̃, REiſq̃.

4. Vācibus eō commūnis I-US genitivus; 5. al Jus
 Tede. 6. brevis alterlꝑ 7. Pompei. & cetera produc.

8. E-beu produces ſemper, 9. variabitur Obi.

4 Generalia Quantitatis Præcepta.
Vocalis ante Vocale in Latinis dictionibus brevis est; ut, pUer, fUit, rUit.

Æn. 12. disce pUer virtutē ex me, verūq; laborem.

Æn. 2. lucus in urbe fUit medla latissimus umbræ

Æn. 2. urbs antiqua rUit multos dominata per ānos.

EXCEPTIONES

1. Eio (nisi sequatur R) habet I longum.

Juv. Sat. 2. fient ista palām, cupient & in altā referri. Sed si sequatur R. I. breve est. Æn.

4. nunc qua ratione quod instat confiteri possit, paucis adverte, docebo.

2. Genitivi & Dativi quintæ declinationis in EI, E longum habent. Hor. l. 1. sat. 9. Ventum erat ad limen, quartā jam parte diEI.

3. Verū in Rei, Spei, Fidei, E ante I, breve est, quamvis in Rei E producat interdum Lucretius minimē imitandus.

4. Genitivus in I US in soluta oratione habet, I longum, in carmine coramune. Ecl. namque erit ille mihi semper deus, ill Ius aram. Ibid. quā nōstro ill Ius labatur pectore vultus.

Æn. 1. un Ius ob noxam & furias Adjacis Oilēt. Ibid. navibus infandum amissis un Ius ob iram.

5. Genitivus tamen, Aliūs, tam in soluta oratione, quā in carmine I producit.

6. Contrā Genitivus Alcérius præpetuō I corripit.

7. Cai Pompēi Vultēi, & si qui plures sunt Vocativi in Ai, vel Ei, penultimā habent lōgā.

Mart. l. 6. quod peto da Cai non peto consilium.

de Pont. 4. ascipe Pompēi deductum carmen ab illō.

NOTA

NOTA. 1. Præter Obe communem quoque apud Poëtas Vocalem habent, Cyane, Diana, Geryon, Orion Pandion, Prineus, Sophia, Jo-
minius, Judaicus, Eos, (zorza ranna) Eous. Item Io, Nomen, & Interjectio: item composita ex Pronominib9 me, te se: item ex Præpositionibus, de, se; ut, meipsum, teipsum, seipsum, deero, dæsse seorsum.

2. Contrà cObareo prOhibeo & similia brevium naturam retinent, præcipuè ex PRO, composita.

3. Dius, dia, dium, semper producit I.

Præceptum II. de Vocali ante Vocalem in Græcis dictionibus.

1. Græca Latinorum leges servare recusant:

Quædã etenim brevib9, veluti symphonla gaudent;

2. At quadam longis, nam longo chorEa, Thal-
la

Dar lus, CytherEa, Aer, elegla, platEa,

Atque alia 3. at chôrEã breviat platEámq; Poëta,

4. Solvit & in geminas, veluti Cythere i a, longam.

VOcalis ante Vocalem in quibusdam Græcis dictionibus brevis est; ut, Symphonla, philosophla &c. Hor in Arte Poët:

ut gratas inter, mansas symphonJa discors

2. In quibusdam verò longa: ut in chor-Ea &c. in carmine enumeratis.

Met 2. terra feras cepit, volucres agitabilis Aër
Ib. l. 8 sape sub hac Dryades festas. duxere chorEas

3. Poëtæ tamen in Chorea & Platea sape E corripunt. (cunt.

Æn. 3 pars pedibus pulsant chorEas, & carmina di-

6 Generalia Quantitatis Præcepta.

Hor. pura sunt platEa, nihil ut meditantib9 obster

4. Idem nonnunquam diphthongum Græcam *ei* (quæ Latinè in *E*, vel *J*, longum contrahitur) dissolvunt ita, ut *E*, sit longum, *J* vero breve v. g. *Cythere i a*, *Elege i a*, &c. Græci enim hæc scribunt sic: *Cy therêi a*, *E legêi a* &c. Latini verò *E le gi a*, &c.

Met. 4. *exigit indioti mêmorem Cythere-i a pœnam*
Amor 3 p bilitis indignos elege i a solve capillos.

NOTA. *Idea*, *Andreas*, *Symphonia*, *Philosophia*, *Etymologia*, & sexcenta alia etsi à Viris doctis penultimâ acuta efferuntur, Vocalem tamen ante Vocalem perpetuò brevê habent.

2. Ideo diligenter videndum est, quomodo Verba, quæ à Græcis ad nos transeunt, apud ipsos scribantur. Nam quæ apud eos per diphthongum *ei*, scribuntur, ea nos MODÔ. * per *I* longum, ut *Nilus*, *Nicomedia*, *Alexandria*, *Basilus*, *bravium*, *Samaria*, *Antiochia*, *Iatria*, *politia*, *Iphigenia* *litania* &c. * modò per *E* longum, ut *chorêa*, *Medêa*, *spondêus* &c. scribimus.

Præceptum XI. de Diphthongis

1. Diphthongus longa est in Græcis, atque Latinis.

2. PRÆ rape præpositam Vocali, dicq; PRÆUSTUS

Diphthongus longa est tam in Græcis, quàm in Latinis dictionibus; ut, *AinEas*, *MeliBOEus*, *proEmium*, *LAUs*.

Ecl. 1. o *MeliBOEe*, deus nobis hæc otia facie.

An. 1. miratur molem *AE Eas*, magalia quondam

EXCEPTIO

2. Præpositio Præ cùm in compositis Vocalem

calē præcedit, brevis est: ut. præuro præuſq; &c.
Æn. 1. ſtipitibus duris agitur, ſudibusq; præuſſis.

NOTA. ſunt qui cenſent, diphthongum ſequente Vocali communem eſſe: nec authoritas Veterum deest.

Trift. 1. el. 3. longior antiquis viſa MÆotis hiems.

Theb. 5. præmia: cū vacuus domino præſivet Arion.

Præceptum IV. de Positione firma.

Vocalis longa eſt, 1. ſi Conſona bina ſequatur,
2. Aut duplex, 3, aut 7 Vocalibus interjectum.

Vocalis ante duas conſonantes, 2. vel unā duplicem, 3. vel ante J, ſequente aliā Vocali ejusdem dictionis, longa eſt Positione firmā; ut, tErra; præOximus, gAza, mAjor.

Æn. 3. tErra præcūſa Aſſis colitur Mavortia campis
Hor: ficta voluptatis cauſa ſint præOxima veris. (das
Æn. 1. arma virūm, tabulæq; & Troia gAza per un-
Ecl. 4. Sicelides Muſæ, pauld, mAjora canamus.

Primus poſitionis firmæ modus valet etiam in diverſis, dictionibus: ſi nempe altera Conſonans fuerit in fine præcedentis, altera initio, dictionis ſubſequentis v. g. Æn 1. & 2.

Obſtupuit ſimul ipſe, ſimul Percuſſus Achates.
Quid ve ferat memoret, quæ ſit fiducia capto.

2. At ſi utraque Conſonans, aut duplex fuerit in principio ſequentis dictionis, nihil id brevẽ præcedentis dictionis Vocalẽ juvat.
Met. 2. in folio Phœbus clariſ luceſce ſmaragdus.
Æn 3. in medio apparet fluctu nemoroſa Zacynthos.

EXCEPTIONES à POSITIONE FIRMA.

EXCEPTIO I de Positione debili.

8. Generalia Quantitatis Præcepta.

1. *Contrahit Orator, variant in carmine Vates,
Si Mutam Liquidamq; simul brevis una præbit.*
2. *At Mutam & Liquidam quoties ab origine longa
Præcedit, producta manet; ceu, in Atris at Atrum.*
3. *Utræque Vocalem si Cónsona júncta sequentem.
Non ferit, anteiens brevis est, velut Ob. ruo. nunquam.*

1. **V**ocalis ex naturâ brevis, posita ante Mutam & Liquidam ejusdem dictionis, in carmine *Communis* est; in soluta oratione perpetuò corripitur. v. g. *vólUcris, ténEbræ.* Met. 13. *Et primò similis vólUcri, mox vera volúcris.*

Tria igitur aut quatuor sunt, quæ *Positionem debilem* faciunt. * I. Vocalis ex natura brevis, quam sequatur Muta & Liquida * II. Ut prius ponatur muta quàm Liquida * III. Ut tã Muta, quàm Liquida ad sequentē Vocale spectent.

NOTA Vocalis ex naturâ longa nunquam liquescit; ut *in Atris, at Atrum, simul Atrum.* Cognoscitur autem quantitas Vocalium ex auctoritate veterum Poëtarum, & usu.

2. Si Muta & Liquida ad sequentem Vocale non spectent, Positio firma manet, v. g. *Ab luò, Ob ruo, sUb levo, Ob nitor &c.*

3. M, & N, ut suprà cap. 1. n. 4. diximus, in Græcis tantum, idq; raro liquecunt. Sil. l. 8. *ecce inter primos TERAPNÆO à sanguine elausi*

4. Ex Latiniis vocibus unica est, *lignum* cujus primâ Lucanus corripuit, haud imitandus.

5. Denique voces quæ à Poësis quibusdam licenter correptæ leguntur, sic carmine complexus est quidam.

maesto

*mæssa Progne ac Daphnis atque Cygnus cantando
liqueſcunt, & Glytemneſtra, Tecmeſſa, Daphne Te-
rapneus, Icbneumon, & Drachma cum Smaragdo,
Polymneſtor, Ignosco. Signumq̃.*

EXCEPTIO II. de I ſimplici.

Quadrjugus rapitur, Bijugus conjungitur illi.

In quibus I duplex non eſt. ſed Conſona ſimplex.

I, inter duas Vocales poſitum in Compoſitis, Bijugus, & Quadrjugus, ſimplex Conſonans eſt, non duplex, quare merito in iis præcedens Vocalis brevis eſt.

*Æn. 10. interea bijugis infert ſe Læcagns albis.
Georg. 3. centū quadrjugos agitabo ad flūina curro.*

NOTA Hoc præceptum multi extendunt ad omnia Compoſita qualia ſunt, *multijugus, multijugis, ſemijacens, jurejurando, & ſi quæ id genus alia inveniuntur: veterum tamen Poëtarum authoritas deſideratur.*

2. In Compoſitis ex *Jacio*, modò ſimplex I, modò duplex Poëtæ faciunt.

*Æn. 1. reſſiciant parmas, & equos ad mænia ducunt.
Theb. 4. tela manu, reſciſq̃; canes in vulnꝝ biantes.*

2. *Antejacio*, & alia Compoſita ex *Jacio*, quæ A in I non mutant, nuſquam apud Latinos legi: proinde Vocalem ante I, brevem in his eſſe, gratis dicitur.

Præc. V. de Præteritis diſſyllabis.

1. *Præterita* aſſumunt primam diſſyllaba longam.
 2. *Sto, Do, Scindo, Tero* capiunt, *Findo* priores.
 3. *Abſcidio, Abſcindo* modulantur utrumque Poëtæ.
- PRæterita diſſyllaba habent priorem longā,
ut, *vEni, vIdi, vIci.* Ala.

10 Generalia Quantitatis Præcepta.

Æn. 2. *v* *Enit summa dies, & ineluctabile tempus.*
2. *steti, dedi, scidi, tuli, bibi, fidi à fundo corripiunt primam.*

Mart. 1. *aut scldit, & medias fecit sibi littora terras*
3. *Compositum, abscondi, in carmine mediam habet communem.*

Luc. 3. *abscondit impulsu ventorum adjuca vetustas.*
Id. 1. 2. *abscondit nostræ multum fors invida laudi.*

NOTA. In soluta oratione corripienda videtur media sicut in simplici *Scidi.*

Præc. V. de Præteritis geminantibus primam.

1. *Præteritum geminans primam breviabit utraq;*
Ut, Pario PEPERI: vetet hoc nisi Consona bina.

2. *Cædo, cecldit habet longam; sic Pædo, secundam.*

Cum prima Syllaba Præteriti geminatur, utrobique brevis est, nisi obstant duæ consonantes; ut, *cæcini, tærigi, pæperi.* *Geor.* 4.

Tytire tu patula cecldi sub tegmine fagi

2. *Cecldi à Cædo, Pæpædi à Pædo secundam longam habent.* *Juv. sat.* 3.

Ebrius ac petulans, qui nullum fortè cecldit

NOTA Quod Priscianus l. 10. affert ex *Ennio* - - - - - *virôsq; valentes.*

Contudie crudelis hiems &c. - - - - -

Priscis relinquendum est: ut enim *Tûtudi* Simplex utramque habet brevem, ita & Composita *Cõtudi, Rætudi &c.* secundam breviant.

Præc. VI. de Supinis dissyllabis.

1. *Cunâ Supinâ, solus, primâ dissyllaba longam.*

2. *At Reor, & Cito, Sero, & Sinôq; Linôq;*

Do, Quæ & orta. Ruo breviabunt rite priores.

3. A Cio (nam Quarta est) longum deducito Citum.

4. STATUM communem primam servare videtur.

SUPINA dissyllaba habent priorem longam;
ut, visum, motum, visu motu &c.

ÆN. 2. terribiles visu formæ lethumq; laborq;

2. à Reor Ratum, à Sero Satum, à Do Datum,
à Cio 2a Citum, à Lino Litum, à Eo Itum, à Ruor
Rutum, à Queo Quitum à Sino Situm, primam
corripiunt.

ÆN. 2. nos abiisse rAti & vento petiisse Mycenas.
Argon. vulnus & extremâ sonuit cœta casside cassis

3. Citum à Cio 4ta priorem producit unde
Concitus Excitus &c. penultimâ longâ.

Lucan. 5. unde ruunt toto concita pericula mundo.

4. Supinum Statum, priorem videtur ha-
bere communem.

NOTA. Ruor nunc ruitum, olim rutum ha-
buit primâ brevi: id mansit in compositis.
Ov ep.1. diruta sunt aliis, uni mihi Pergama restant.

Quòd in Supino, Statum primam commu-
nem videri diximus, ratio est: quia etsi in
derivato staturus, & in Compositis Constaturus,
Obstaturus, prima producat, unde.

Lucan. 3. tunc res immenso placuit statura labore.

Mart.1.10. constatura fuit Megalensis purpura centâ.

Theb.1. quæ sic orsa loqui: spesne obstatura Pelasgia.

In plurimis tamen aliis derivatis corripi-
tur; ut in Adjectivo Status, a, um, & in Sub-
stantivo Status, as, item in statuo, statio, statua,
stabilis, stabulum &c. Item in compositis quæ
A in I mutantur, stultum, Constultum.

Falsè:

12 Generalia Quantitatis Præcepta.

Fast. 4. hic st Atus in cælo multos permansit in años.

Fast. 1 Musa quid à fastis non st Ata sacra petis &c.

Præc. VIII. de supinis Polysyllabis.

1. UTUM producant polysyllaba cuncta supina.

2. DeIVI Præterito semper producitur ITUM.

3. Sed breviabit ITUM Cognosco, Agnosco Supinô.

4. Cætera corripies in ITUM quæcunque Supina.

SUPina in Utum, polytyllaba, penultimam habent longam; ut, solUtum, argUtum &c.

Æn. 9. lumina rara micant: somno vinôq; sol Uti.

Excipiuntur Composita ex Ruo, sed de his jam dictum.

2. Item producantur in Itum, à Præteritis in Ivi, per V Consonantem; ut, cupiVi, cupitum, condiVi conditum à Condiô &c. (ita est

Trist. 4. exul eram, requiesque mibi non fama pe-

3. ab Agnovi tamen & Cognovi, supina agnItum, cõgnItum habent, I breve.

Trist. 3. idq; recens præstas, nec tongo cognItus usu.

4. Cætera supina in Itum, omnia habent penultimam brevem; ut, monItum, credItum, præstItum &c.

Æn. 6. discite justitiam monIti, & non tñere Divos.

Præceptum IX. de Derivatis.

Derivata Patris naturam Verba sequuntur.

1. mObilis & fOmes, lAterna & rEgula, fEdes,

Quamquã orta è brevib9, gaudent producere primã.

2. Corripit eñ Arista, v Adam, sOpor, atque lUcerna,

Nata licet longis, usus te plura docebit.

DERivata sequuntur naturam eorum. à quibus derivantur; ut, lEge, lEgito &c, primã

primâ brevi. quia oriuntur à Præsenti *IEgo*,
cujus prima brevis est. * AT *IEgeram, IEgissē,*
IEgero, IEgisse &c Primâ longâ: quia nascun-
tur à Præterito *IEgi*, cujus prima est longâ.

EXCEPTIONES.

1. Sunt multa, quæ suæ originis naturam
non sequuntur, ut, *fOmes, lAterna, rEgula,*
mObilis, quæ primam habent longam, etsi
fOveo, mOveo, lAtco, rEgo, à quibus illa deri-
ventur, primam producant. * Item *lUcra* à *lU-*
no, rEgula à *rEgo*, *mAcero* à *mAcer*, *lex lEgis* à
lego, *rex rEgis*, & *rEgina* à *rEgo*, *sEcus* à *sE-*
cus, *vox vOcis, vOcalis & vOciferor* à *vOco*, *humor &*
bUmanus ab *bUmus*, *nOnus* à *nOvem*, *stIpendum*
à *stIpe*.

2. Contra *lUcerna, Arista, sOpor, Odium, vA-*
dum, primam corripunt, etsi *Luceo, Arceo, Sopio,*
Vado, eandem producant. * Item *cUrtilis* à *cur-*
ru, *ultium* à *vito*, *frAgor & frAgilis* à *frango*,
Odium, ab *odi*, *bUbulcus* à *bubus &c*.

Præceptum X. de Compositione.

Hoc præceptum de posteriore parte Compositionis,
duo sequentia de priorē agent.

Legem simplicium retinent Composita suorum,
Vocalem licet, aut Diphtongum syllaba mutet.

1. Corripit ex *Juro* cum *deJero, peJero* primam.
 2. De *Nubo* breviant *NU*, pron *Uba & inn Uba* longâ.
 3. Sic *nih Illum* de *Hilum*, de *Sopio*, *semisOpitus*.
 4. *Connubium* contra sibi *NU* variabile servat.
 5. Ex *Ivi* breviam *ium*, sed ab *Ambio* longam.
- Ambicium facies. Ambitus Mobile* produc.,
Abberis

14 Generalia Quantitatis Præcepta.

Abbrevia Fixum. 7. breve tantum Inconditus exstat.

Composita brevitatem ac longitudinem simplicium sequuntur: sic in *pér Ego, ré Ego &c.* E ante G breve est, quia in simplici quoque *I Ego*, corripitur. * ET hæc quantitas simplicium servatur in Compositis, quamvis Vocalis aut Diphtongus mutetur. sic *conclido excludo &c.* à *c Ado*, penultima corripitur sic & *él Igo, sel Igo &c.* à *lego*. CONTRA ob *Edio, ob Edis &c.* (quasi obaudito) ab *AUDIO; concludo, excludo &c.* à *c AEdo; allido, collido &c.* à *l AEdo; exquiro &c.* à *qu Aro*, eandem producant.

EXCEPTIONES.

Hæc à simplicibus longis orta corripuntur. 1. *dej Ero, pej Ero* à *j Uro* 2. *prón Uba inn Uba* à *n Ubo*. 3. *nihilum* ab *hllum*, & *semisopitus* à *so. pio*. 4. *connubium* à *n Ubo*, U habet commune. 5. *Supinum ambitum*, longum habet bi, licet simplex *icum*, ab *Eo*, I corripiat. 6. hinc *ambitus* Participium habet mediam longam; *ambitus* verò Nomen, eandem corripit. 7. *inconditus*, Adjectivum, etsi sæpe videatur duci à *Condid*, nusquam tamen penultimâ longâ reperitur. Met. 1. *jussit & ambita circumdare littora terra*, Lucan. 1. 1. - - - *lethalisq; ambitus urbi*, Ecl. 2. *assiduo veniebat: ibi hæc incondita solus*,

Ubi *incondita* ad querelas, cantus & carmina Corydonis refertur.

NOTA Præter *Connubium*, & hæc 2 dam syllabam communem habent à *tepe* - - - *ntur: cora* *rigia, suffragium, affatim, p. 4, & naufragi-*

um & ver^o Ecundus cum derivatis Quamquam in hoc ultimo rarissimè RE corripitur.

Prima verò communis cenletur in f^{er}alis & Gr^ædivus.

Præc. XI. de quâritate propositionū in Cōpositione.

1. Longa A, De, E, Se, Di, 2 præter Dīrimo atque disertus, Atque A præpositum Græcis; ut Amusus Amussis,
 3. Sit RE breve 4. at Refert à RES productio semper.
 - 5 Corripe PRO Græcum, productio rite Latinum.
 6. Cōtrahæ quæ Fundus, Fugio Neptisq; Neposq; Et Festus Faris, Fateor, Fanūmq; criātur: His Proficisci addes, Proderōque Procella, Protervū. Atque Propago GENUS: 7. propago protrahæ VITIS.
 8. Propino variat, Procuro, Propago, Profundo.
 - 9 Corripe Ab, & reliquas, obster nisi Consona bina, Quæ sunt Ad vel In, Ob, Per, Sub, Super Anteq; Circum.
- A, De, E, Se, Di, longæ sunt; ut, A mieto, De daco, E-rumpo, Sé-paro, Di-ripio.

Æn. 1. A-misso longo socios sermone requirunt.

Æn. 3. De-ducunt socii naves, & littora complent.

Æn. 1. heu fuge nate deâ, tēque his ait, E-ripe flammis

2. DI, tamen in dī-rimo, & di-sertus; item A, Græca Præpositio in omnibus Compositis Græcis, ut, à damas, à dytum, à-theus à-tomus &c. corripuntur.

Fast. 2. imolat hunc Briarēg facta & a-damāte sectat.

Æn. 6. talibus ex à-dyto dictis Cumæa sibylla.

Mar. 1. 7. non tu Pompōni, cœna di-serta tua est.

Æn. 3. cede deo: dixitq; & prælia voce di-vēnit.

3. RE. in [obscured] olitis brevis est; ut, rē-fero, re-cēdo &c.

16 Generalia Quantitatis Præcepta.

4. Sed Refert, id est, interest, Re producere.
Georg. 2. neque enim numero comprehendere re-fere.

5. PRO, Præpositio brevis est apud Græcos;
ut, Pro-pontis, Pró-thesis, Pro-gramma: longa apud
Latinos; ut, Pró-veho, Pró-pano &c.

do Pont. 4. misit in has siquos lōga pro pōtis aquas.
Æn. 3. prOuehimur portu: terraq; urbesq; recedunt.

6. Sed PRO corripunt: profundus &cætera
ex fundus: profugio & cætera ex fugio: Item
prónepos, pronaptis, profestus, profávis cum deri-
vatis: Item profiteor cum derivatis, ut, professor
&c. Item profanus cum derivatis, proficiscor cū
deriv: própero cum deriv: procella cum deriv: &
propago, ginis, cū significat Genus, liberos, posteros.
Lucan. l. 6. quē prior affatur Pōpeji ignava prOpago.

7. Cū verò Propágo significat vitem de-
pressam & arcuatam, Pro longum est.

Georg. 2. - - - pressos prOpaginis arcus

8. Propino, Próculo, & Propago, as, avi, azum,
primam habent communem. At Profundo ra-
rissimè eandem producit.

Mart. l. 12. - - - nihil est, quod prOpinabis in istis.

Id. l. 6. nemo prOpinabis Calliodore tibi.

Fast. 3. riste & his, inquit, facio, mea tela prOcurat.

Æn. 9. quod superest lati bene gestis corpora rebo prOcurate viri.

9. Præpositiones Ab &c (ut in carmine)
corripuntur, nisi obftet Positio firma. v.g. ab-
eo, ad oro, ante foro, circum ago, in utor; ab eo, sub-
eo, super. addo.

Juv. sat. 7. circum-aget madida - - - state cohortes

NOTA. 1. Præpositiones E, in Aperio

&

& Equidem breves sunt. * Item Am, in Anhélo & Anhélus, m, versò in n. * Item Con, in Cómedo: eadem tamē in Cogo (quasi cónago) longa est.

2. Ob, in Omitto & Operio, omisso b, brevis remanet. TRANS amissis Ns, nihilominus producitur; ut Tra do, Tra no. * DE, sequente Vocali corripitur, ut de-hisco de-inde &c Interdum cum illa in unam syllabam coalescit. vide Synæresim infra cap. 11.

3. In Propello, Procumbo, Propulso, Propago, as, avi, solus Lucretius corripit Pro: tutius producas. * Proserpina, Pro commune, at Prohibeo, semper breve habet. * Profecturus à Proficiscor breve; à Proficio longum habet pro. Ov. in ep. non profecturis listora bobus arat.

Præc: XII. de Compositione extra Præpositiones.

1. A semper brevia compositi parte priore.

2. E quoque cum I pariter crebrò breviare memento.

3. NEquidquam produc, nEquando, venEsica, nEquam, NEquaquam, nEquis, sociósque: 4. VidElicet addes.

5. Idem masculine produc, & sIquis, ibidem.

Scilicet, & bIge tIbIcen, ubIque, quadrIge.

BImus, tantIdem, quIdam, 6. & composita diéi.

7. Compositi O breviant Græci. SamOtrhacia testis.

8. Sed MinOtaurus, pariterque geOmetra longum est.

9. O, Latium variat, producere namque AliOquin,

Et Quandoque, at QuandOquidem breviare solemus.

10. U, rape: 11. sed geminâ variat resolvable voce.

SI prior pars compositionis, quæ Præpositio non sit, A, Vocali terminetur, corripitur; ut, Dec Achordus, hex Ameter, oct Aphorus, pedA-gógus, par Anymphus.

18 Generalia Quantitatis Præcepta.

Mart. l. 12. *Crinita, Line pad Agóge turba Phæleu.*

Excipiuntur deducta ab Ablativo; ut, *Ea-tenus, quátenus, nullá-tenus, quaquá verſum*

2. Si autem E, vel I aut Y vocalibus finia-
tur, ſe re brevis eſt, ut, *nEſas archEypus li-
quEſacio, tremEſacio, nEquo nEque, nEſandus,
trEderim, trEcenti &c* * omniſpotens, cauſidicus tu-
bilen Polinurus, PolYdorus &c præcipuè com-
poſita ex bi di, tri, ut *biſidus, biſceps, diſlemma
Diſimus triſidus &c.*

Juv ſat. 3. *credebāt hoc grāde nEſas, & morte piādū*
Georg. 4. - eademq; calor liquEſacta remittit.

Æn 10. *tū pater ōnIpotens verū cui ſumma poteſtas.*

Mart. *carpere cauſidicus fertur mea carmina qui ſit*

Lucan. l. 4. *Hoc ſiquidem ſolo civilis crimine belli.*

3. Ab E brevi, excipiuntur: *Nequis, nequa,
nequod vel nequid &c.* in carm. Item, *Tre-vir. ſe-
modius, ſe-libra* (quod & corripuit Martialis)
Mecum, tecum, jecum.

Æn 12. *nEqua meis dictis eſto mora: Juppiter hac ſtat.*

Ov. ep. 4. *Barbara narratur veniſſe venEſica tecū.*

4. *VidElicet quoque E producit, quia ex vi-
dEre licet, factum eſt.*

5. Ab, I, brevi, excipiuntur: *Ibi-d-um ubIque,
Idem Pronomen masculinum (nam neutrum
breve eſt) biIga quadriIga, ſIquis, ſiqua, ſiquod,
vel ſiquid, ſcilicet, Illicet, tibiIcen, melIphyllon,
Trinacria, blius, & blius, trius & trius, qua-
drius, ſicubi.*

6. *Blduum, triIduum, &cætera compoſita ex,
di; ut merIdies, quorIdie, prIdie, poſtrIdie.*

Mart. l. 12. Difficilis, facilis, jucundus, acerbus es Idem.

Georg. 3. siccubi magna Fovis antiquo robore quercus.

Hor. art. tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem.

Mart. l. 2. si totus tibi triduô legatur. Pha'euc.

Id. l. 3. inter tepentes post meridiem buxos. Scazon.

Tar. And. act. 1. venit Chremes postridie ad me, clamitans.

Senar. Jamb. in quo, postri spondeus est.

7. O, in Græcis dictionibus priorem compositi partem claudens, corripitur; ut, CymOthoë, CarpOphorus, Ar Onauta.

Mart. l. 1. secula CorpOphorum, Caesar, si prisca tulissent.

Id. l. 3. non nautas puto vos, sed ArgOnautas Phaleu.

8. Quæ tamen per omega scribuntur apud Græcos, longa sunt; ut, GeOmetra, MinOtaurus, lagOpus: nec plura, quibûs Latini utantur, faciliè invenias.

Æn. 6. Min Otaurus inest, Veneris monumenta nefanda.

Mart. l. 7. Si meus auritâ gaudet lagOpode Flaccus.

9. O, in Latinis dictionibus compositis PARTIM producitur; ut, in, aliOquin, quandOque, quandOcunque, intrOduco, retrOduco, retrOgredior, intrOgredior, nOlo i. nOn volo, aliisque præcipuè quæ O, longum ad compositionem adferunt. * PARTIM corripitur; ut in, quandOquidem, bOdie, bardOcucullus duOdenus.

Hor. art. indignor, quandOque bonus dormitat
Homerus. (reposcunt.

Prop. l. 1. quandOcunque igitur vitam mea fata

Ecl. 3. dicite quâdOquidē in molli cōsedim⁹ herba.

10. U, in prima parte compositionis positum corripitur; ut, Cētu-plum, cornu-peta, Graju-ge, du-plum, quâdru-plum, fraudu-lentus, lutu-lent, iu-tyrnis.

20 Generalia Quantitatis Præcepta.

Hor. l. 2. ep. 2. *hæc rabiosa fugit canis, hæc luteus*
lente fugit sus.

Fast. 6. *fecerat obsidio jam diuturna famem.*

11. Quæ tamen in duas quoque voces res-
sclvi possunt, quin significationem amittant,
ambigua sunt; ut, *Genu-flecto, manu-factus, ma-
nu-duco, usu-venit* & similia. In, *diutius*, lecun-
dam produxit Lucretius.

NOTA. 1. cùm *E* in compositione breviari
diximus, id de Latinis vocibus debet intelli-
gi: Græca enim ex *Epsilon*, vel *Ita*, vel di-
phthongo cognoscuntur; ut, *Archætypus, Nereus,*
Evander.

2. *Tepefacio* & *liquefacio* fere semper corri-
piuntur, quamvis Catullus in Argon: & Ovi-
dius 7. Met: produxerint necessitate metrica
stricti.

3. In *expergEfacio, patEfacio, patEsio, arEfa-
cio*, Lucretius solus *e* producit, apud cæteros
Pœtas hæc ne brevia quidem adhuc legi.

4. Quæ in priore compositionis parte syn-
copen patiuntur, *E*, producunt. ut, *AssuEfa-
cio, assuEsio, consuEsio* &c. pro, *assuEscere facio*
&c. Quæ verò descendunt à Verbis 2dæ con-
jugationis, variantur à Pœtis; ut *calEfacio, pu-
rrEfio, parEfio, frigEfio, varEdico*: quod inter-
dum & solutâ compositione producitur.

5. *Ubicunque* sæpius habet *I* breve: Ovidius
tamen produxit. Met. 7. *Serror ubicunque est* &c.

6. Si *I* fixum non sit, sed pro genere & ca-
su mutetur, perpetuo longum est; ut *quidam,*
quis,

quavis, quilibet, tantidem. Hæc præceptio etiã pro Græcis est.

7. *Siquidem*, semper *si*, corripit: at cùm disjungitur in *si* & *quidem si*, longa est. Sic & in aliis, quæ & componi, & disjungi possunt; ut, *aurisodina*, vel, *auri-sodina* &c.

8. *Ubivis, ubilibet* ajunt etiam longum, *bi*, habere, quòd in *Ubi*, anceps sit ultima. Hor. l. 1. Sat. 4. corripit. *Nò ubivis coràmve quibustibet.*

9. Martialis l. 8. epigr. 10. in *lucifécit, cri* produxit, aut metri necessitate, aut per separationem: *lucrifécit.*

10. *Arhitectus, matrécida, parricida, • tot Idian,* melius primam compositi partem corripiunt. Priora tria etiam disjuncta & producta invenias, metricâ necessitate.

11. Ex particulis encliticis ac syllabicis ac Pronominibus præcipuè composita, *mibiq; mihive, tibiq; sibiq; ubique, ibique, utrobique, utque, quantocunque, qualicunque, quantivis, tantidẽ, ibidem, nostine* &c. primam compositi partem producunt.

12. *QuatrIduum* interdum corripitur: in; *quot Idianus, ti*, corripuit Catullus.

13. In, *Theophila*, Martialis l. 7. O micron produxit metricâ necessitate, nè quatuor breves essent. Contrà Juvenal. sat. 3. in *Geometres* o mega corripuit, aut e & o in unam syllabam contraxit.

Grammaticus, Rhetor, Geometres, Pictor, Alyptes.

DE NOMINUM INCREMENTO SINGULARI CAPUT III.

ADMONITIO. *Tria quæ sequuntur Capita Incrementis vocum explicandis dabim9: cùm ordo postulet, ut post primas syllabas progrediamur ad medias. Quia tamen Tironibus Incrementorum notitia ini-
tiò non parum est difficilis, poterit prudens Magi-
ster ante hac de Incrementis Præcepta, ultimarum
syllabarum leges tanquam faciliores tradere.*

Regulæ generales Incrementorum.

SI Genitivus singularis numeri par fuerit
Nominativo syllabarum numerò, nullum
erit incrementum; ut, *Musa, musæ; Dominus,*
domini

2. Si longior fuerit, tum signum est, in-
crementum esse, idq; vel *unum* seu *simplex*, vel
multiplex. Incrementa verò numerari debent
ab ea syllaba Genitivi, quæ fuerit ultima in
Nominativo, usque ad ultimam ejusdem Ge-
nitivi, quæ jam numeranda non est, ut quæ
ad terminationes pertinet. v.g. *Sermo, sermOn-*
is sermOni, sermOnem, sermOnibus, ITER, itInE-
ris, itInEribus &c.

3. Syllaba porro quæ in Genitivo aliòve
casu accrescit, in omnibus deinceps sequen-
tibus utriusque numeri Casibus Genitivi al-
teriusve casus in quo cœpit accrescere, quan-
titem servat.

4. Excipitur Dativus & Ablativus, *bobus,*
in

Incrementa singularia Nominum: 23
in quo O longum est, etsi in Genitivo singulari, *bOvis* breve fuerit.

Regulæ speciales incrementorum.
Incrementa singularia nominum primæ & secundæ Declinationis

1. *Casibus obliquis vix crescit Prima. 2. Secunda. Corripit incrementa: 3. tamen producit Ibéri.*

A, incrementum singulare primæ declin: nullum est, nisi apud Pœtas, à quibus si quando usurpetur, producitur; ut, *aulAi*.

Æn. 3. aulAi in medio libabant pocula Bacebi.

2. Incrementa 2dæ declinationis cujuscunque terminationis sint, corripiuntur; ut, *miſer miſEri; vir, vIri; satur, ſat Uri.*

Æn. 1. non ignara mali miſEris succurrere disco.

Ioid. arma vIrumq; cano, Troja qui primus ab oris.

Pers. ſat i . . . inter pocula querunt.

Romulida ſat Uri quid dia poemata narrent.

3. *Iber, IbEri, & ex eo compositum CeltibEri* penultimam habent longam.

Lucan. 4. interea domitis Caesar remeabat IbEris.

Mart. l. 1. vir CeltibEris non tacende gentibus

Jamb. ſenar.

Incrementa in **A** tertiæ declinationis.

Nominis Acrescens, quod flectit tertia longum est.

1. *Maſcula corripies al & ac finita. 2. ſimulque*

PAR cum Compositis: 3. Hepar cum N & are, Bacchar,

Cum VADE Mas & Anas. 4. quæis junge Laremque Jubarque.

5. *A quoque & AS Græcum breve poſtulat incrementū.*

6. *S quoque ſnitum, ſi Conſona præit. 17. & Anthrax.*

Arctophylax, Fax atque Corax, Smilæxve Styraæxve,

Et Climax & Abax 8. variat Mystáxque Sypháxque,
A, incrementum singulare 3tiæ declinationis longum est; ut, Pax p Acis, pietas piet A-
 ris, calcar calc Aris, Titan Tit Anis &c.

Æn. 7 pars mihi p Acis erit dextram tetigiss tyrāni.

Æn. 6. seu spumantis equi foderet calc Aribus armos.

EXCEPTIONES.

1. Corripi masculina in AL, & AR, ut Sal, Annibal, Cæsar, Amilcar &c. * 2. Item Pax, & Compar, Dispar &c. * 3. Item Hepar, Nectar, Bacchar, Vas vadis, Mas maris * 4. Item Anas anatis, Lar, Jubar. * 5. Item Græca neutra in A, vel in As adis, ut Pœma, Pallas, adis &c. * 6. Item S finita, præcedente Consonante, ut, Trabs, Arabs, Lelaps &c. * 7. Item Anthrax &c. ut in carmine. * 8. Mustax seu Mystax, apud Græcos A crescens corripit, apud Latinos producitur. Cnapius ex Gretlero. Syphax ab Ovid. 4. Fast. producitur, à Claudiano corripitur: malim producere.

NOTA. Phylax Dropax & cætera Latinis inusitata omisimus. In Archophylace Manil. l. 1. produxit LA, sed necessitate coactus. Nyctícorax Compositū breuiat A, ut simplex Corax.

Incrementa Tertiæ finita in E,

1. E, crescens numero breuiabit Tertia primo,
2. Verūm prozabitur Genitivus in Enis. 3. Ibérque, Ver léuplex, hæres, merces, requiesque, quiesque, Lex, vervex, hallex, seps, plebs, rex, insuper alee.
4. EL, peregrinū; 5. ER, ES, Græcum, 6. ethe, & ære dēptis.

E, incrementum singulare tertiæ declinationis

Incrementa singularia Nominum. 25

onis breve est; ut, *grex, nex, degener, pulvis, funus, ceres,*

2. Excipe Genitivum in *enis*, ut *Ren, renis; siren, sirenis*

3. Item *Ibères*, nomen plurale Proprium populi &c. in carmine.

4. Item peregrina in *El*, ut, *Michaël, Daniel.*

5. Item Græca in *Er*, aut, *Es*, ut, *luter, crater, foter, tapes, lebes, Ganges.*

6. *Aer* tamen & *Æther*, excipiuntur à Græcis in *Er*, (mor.

Georg. 1. vEre novo gelidus canis cum montibq hu-

Æn. 1. erat Eras magnos statuunt, & vina coronant.

Æn. 6. RhamnEten aggreditur, qui forte tapEtibus altis.

Juv. sat 10. vervEcum in patria, crassoque sub aère nasci.

NOTA *Lelex. gis*, nomen Gentile, item *âquilex, sortilex* & similia crescunt E brevi, quia è *Lego*, non è *Lex* componuntur.

Incrementa Tertiæ in *I*, vel *Y*.

Corripit pariter crescens I, Tertia primo.

In numero: 1. at Græcum Patriū producit in *INIS*,

2. *Gryps, vibex, Nefis, lis, dis, Samnisq, Quirisque.*

3. *Rectus* in *ix* aut *yx*, Patrium producit in *icis*,

4. Abbreviato *larix, histrix* cum *fornice, varix,*

Coxendix, hænixque, Cilix, natrixque, calixque,

Atque calyx, & Eryx, nix, pixque, salixque, filixque,

Vix & onyx, cum composito 5. sit Bebrycis anceps.

6. Sed brevibus junges, in *gis* cum Patrius exit.

7. *Coccyx coccygis, Mastix mastigis anmbit.*

I, vel *Y*, Incrementum singulare tertiæ de-

clinatio *gis*, est; ut, *Scips, Alpīs; pollex*

pollicis: sic balybs, ordo, pugil, carmen,

cespes sangv. Fast.

Fast. 1. *dic, inquam, parva cur si spe queris opes?*

EXCEPTIONES.

1. Genitivus in *Inis*, vel, *Ynis* à Græcis nominibus, penultimam producit, ut, *Delphin, inis: Salamis, inis* &c.

2. Item *Gryps, gryphis: Nefis, Nefidis: lis, litis: dis, ditis: glis, gliris: glis, glitis. Samnis, samnitis: Quiris, Quiritis*, cujus tamen plurale usitatus, *Quirites*

Ecl. 8. *Orpheus in sylvis, inter delphinas Arion.*

Æn. 8. *Ladmedonciadē Priamum Salam Ina petentē.*

Pers. lat. 4. *si puteal multā cantus viblice jagellas.*

Æn. 6. *noctes atque dies patet atri janua ditis.*

3. Nomina ix, vel ix syllabā finita penultimam genitivi habent longam, ut, *Felicitis, bombycis, sandicis, cervicis, nutricis* &c.

Æn. 1. *vivite felices, quibus est fortuna peracta.*

4. Excipiuntur: *v x vicis: onyx onychis* cum composito *Sardonix, natrix* Serpentis genus &c. in carm. quæ communē regulā sequuntur.

Lucan. 1. 2. *Armenios, Cilicisq; feros, Parthosque subegi.*

Id. 1. 3. *nunc pice, nunc liquidā rapuere incendia cerā*

6. v. g. *Styx, Phryx onyx, ortyx* &c.

NOTA. In *David Davidis, VI.* corripiendū esset: vulgi consuetudo producit.

Incrementum in O 3tiæ decl.

I. *O crescens numero producimus usque priore.*

II. *O parvum in Græcis brevia, producit magnum.*

1. *Ægon O crescens, Orion variabilis utrumque.*

2. *Corripitur genitivus oris Nura dedere.*

3. *Os oris, Meditque Gradus* produc;

Ut,

Incrementa singularia Nominum 27

Ut, Melius. 4 brevibus dabitur Memor, Immemor, Arbor,
Et Lepus, & Composita ex Pus Bos, Compos & Impos.

5. Adde his Cappadoem, Allóbrogem cum Pracox, Scobs, Ops,
Et reliquis finale quibus S Cónsona præit.

6. Sed produæ Cercops, Hydrops Cyclópsque Myópsque,
Quæis Ægilopem, Scopem annumerare memento.

O incrementum singulare 3æ declinationis,
in Latinis vocibus longum est; ut in sol,
sermo, vox &c.

Mec. 2 regia solis erat sublimibus alta columnis.

II. Græca si habeant Omicron, corripion-
tur; ut, Philemon, Palæmon, Agamemnon, Jason,
Amazon, Sindon, Pèpo, Macedo.

Æn. 1. pulsant & pictis bellantur Amazones armis.

Quæ verò per Omega scribuntur, longa
sunt; ut, Sindon, agon, Solon, Lacen, spado, mango
&c. Stat. Theb 6.

Tandem inspiratus Mida de plebe LacOnum.

1. Ægon & Orion, accrescens O, commune
habent. Orion verò etiã primum O ante ri,
& ipsum ubique variat.

2. Genitivus in oris, à nominibus Græcis,
& Latinis neutris, penultimam habet brevẽ,
ut, Nestor, marmor, ebur, corpus &c.

3. Præter Os, oris: & Comparativa neutra:
ut, hoc Melius melioris &c.

4. Breve quoque O crescens habent: memor,
immemor arbor, arbos, lepus & composita ex
Græco pus, podos, ut, tri pus, tripodis &c.

5. Item Cappadox, Allobrox, praxox & omnia,
S, finita, quæ habent Consonantem ante S, ut,
ops,

ops, opis, serobs, serobis, ÆchiOpis, DolOpis, SterOpis, merOpisque, scObisque. * Excipe *Cercops* &c. ut in *carm.*

Mart. l. 9. CappadOcum sevis Antistius occidit uris.

Æn. 2. bis DolOpum manus, his sevis tendebat Achilles.

Metam. 13. qui licet eloquio fidum quoque NestOra vincat.

Metam. 1. tela reponuntur manibus fabricata CyclOpum.

NOTA Britones, Lingones, Pictones, Saxonēs, Sēnones, Tētones seu Tētoni, Vangiones, Vāscones & similia Gentilia, à Brito, Saxo &c. O incrementum corripunt, perinde ac si Græca essent, & omicron haberent. Præter *Burgundiones* & *Vectōnes*, quibus addunt quidam *Axones*, ita enim legere malunt illud *Lucani l. 1. Et Biturix, longisque levis Axones in armis, quàm Axones.*

Incrementum Tertiæ in U.

1. U, brevia incrementa feret: 2. sed casus in Udis, Uris, & Utis ab US Recto producitur: & Fur, Lux, Frux. 3. sed brevia Intercūsque, Pecūsq; Ligūsq;

U Incrementum tertiæ declinationis breve est; ut, *Murmur, furfur, turtur, trux, dux, re-dux, tradux.* (passos.

Lucan. l. 5. sic alterna dUces bellorum vulnera

2 Interrogandi casus in Udis, Uris, & Utis à nominibus in Us, penultimam habent longam; ut, *Palus, paludis; Tellus telluris; Virtus, virtutis* item *Fur, furis; Lux, lucis; Pollux, Pollucis, & Frugis* à Nomina to *Frux*, inusitato; *Ecl. 3. quid domini facient, erudent si talia fUres?*

Tibull.

Tibull. *Uce sacra requiescat humus, requiescat arator.*

3. Corripitur verò *Intercus, intércutis; pecus, pécutis; L gus vel Ligur, Líguris.*

D E N O M I N U M I N C R E M E N T O P L U R A L I. C A P U T I V.

Quid sit Incrementum plurale.

PENÚLTIMA genitivi vel Dativi pluralis numeri dicitur incrementum plurale, cum uterque casus longior est Nominativo pluralis numeri; ut, *Musæ, MusArum; ambo, ambOrum, ambObus; qui, quOrum, quibus; res, rErum, rEbus.*

A, E, I, O, U,

1. Pluralis casus si crescit, præterbat A, E,

Atque O. 2. corripies I, U, 3. verum excipe bUbus.

A, E, O, incrementa multitudinis longa sunt; ut, *quArum, hArum, ambAbus; rErum, rEbus; bOrum, quOrum.* Ovid. 4. de Pont.

el. 5. *cum tamen à turba rErum requieveris hArum*
Æn. 2. *at Capys & quOrum melior sententia menti.*

2. **I & U** incrementa multitudinis corripuntur; ut, *quibus, ulbus, montIbus; lacUbus, verUbus.*

Ecl. 5. *montib9 in nostris solus tibi certet Amyntas*
Fast. 4. *præmia de lacubus proxima musta tuis.*

3. Verum bubus à vos producit.

D E V E R B O R U M I N C R E M E N T O. C A P U T V.

Quid sint incrementa Verborum.

Secunda

Secunda persona singularis, Modi indicati-
vi, norma est, ad quam Verborum incre-
menta diriguntur: huic si in cæteris Personis
(prima singularis numeri semper exceptâ)
Verbum æquale sit, nullum erit incrementū:
ut, *amat, amat.* Sin longius sit unâ syllabâ,
unum habebit incrementū; ut, *am Amus, am Atis,*
idq; in penultima syllaba, nam ultima ad ter-
minationum non ad incrementorum leges
spectat. Si duabûs syllabîs norma superetur,
duo erunt incrementa; ut, *am Ab Imus, am Ab I-*
ris, Si tribus tria; ut *am Av Er Imus, am Av Er Itis.*
Si deniq; quaternis totidem erunt incremē-
ta; ut, *aud I- E- b Am Ini, fulc I- Eb Am Ini.* Ab illa
enim syllaba numerari incrementa incipiunt,
quæ in norma, secunda scilicet persona, fuit
ultima.

2. In Verbis Deponentibus & Comuni-
bus fingenda est vox activa, ad quam Verbo-
rum Incrementa dirigantur.

3. Ultima syllaba, ut diximus, nunquam
est incrementum; prima verò est, si norma
ipsa sit monosyllaba; ut, *das, fles; dAmus, dAtis,*
dAre; flEbam, flEbas, flEtis, flEre &c.

Præc: I. de Incrementis in A, & E.

1. A crescens produc. DO incrementum excipe primum.
3. Equoque p^{ro}ducunt Verba incrementa; 4. verum
E ante R, rapiunt Ternæ duo Tempora prima:
Et Volo vis: ubicunque p^{ro} E, L simplice, crescit.
5. In Reris vel rere datur p^{ro} penultima longis.
6. Sic brevis E, quando ram, rim, ro, adjuncta sequuntur.

7. Et

7. Et beris, atque bere *semper breviato futuri*

Temporis, in Verbis, quæ Prima Secundave flectit.

8. Corripit interdū, stetErunt, dēdEruntq; pōēta.

A, in omni verborum incremento produci-
tur; ut, st Abam, st Arc, properAmus docebA-
mus, legebAmus, audiebAmini.

Met. 10 *serius aut citius metam properAm9 ad unā.*

Æn. 2 *Trojaq; nūc st Ares, Priamidq; arx alta maneres*

2. Excipitur primum duntaxat in dA, incre-
mentum verbi Do, quod breve est etiam in
Compositis primæ conjugationis; ut, dAm9,
dAtis dAbamus, circumdAmus, circumdAbamus &c.

Æn. 2. *his lacrimis vitā dAm9 & miserescim9 ultro.*

Met. 1. *jussit & ambita circumdAre littora terra.*

Redundāmg verò, redundabo, redundare &c. lon-
ga sunt; non enim fiunt à Do, das, dedi, sed ab
undo, as, avi, Sic etiā, abundare, exundare, inundare.

E, quoque in omnibus verborū incrementis
produciatur; ut, st Ebā, rEbar, docErē, legErunt.

Æn. 6 *sic equidē ducEbam animō, rebarq; futurū*

4. Verūm E, ante R, breve est primo in-
cremento Præsentis & Imperfecti 3tæ con-
jugationis, ut, cognoscErēm, legErēm, lēgErēmus,
lēgErīs, v. legere, prælens Indicativi) nam, le-
gErīs, in Futuro longum est.) Breve item est
E, in, vElim, vElīs, & cæteris à volo, vis, ubiq;
cunque non obstat duplex L.

5. Finita tamen in Reris, v. Rere producunt
E, ante R, in perfectis, ut, loquerEris, loque-
rErE &c.

Trist. 1. *ut neque respiceres, nec solarEre jacentem.*
dure nec exequia, prosequerEre meas. AN

Æn. 5. *Seu dextrâ levâque v Elis occurrere pugna.*

6. E, ante Ram, rim, rō, semper corripitur: ut, amavEram, amavErim, amavEro: fecEram, fecErim, fecEro: Eram, fuEram, fuEro De cæteris personis idem esto iudicium, ut, amavEris, amavErit, amavErimus &c.

Metam 5 *fecErat, exiguas jam sol altissimæ umbras.*

7 Beris & bere semper corripitur: ut, celebrabEris, v. celebrabEre mordebEris, v. mordebEre. Id tamen intelligendum de solis Futuris 1æ & 2æ conjugationis: nam 3æ conjugationis Verba, Bo, finita beris, & bere in Futuro producant, ut scribEris v. scribEre &c.

Trist. 2. *tu cave defundas, quâvis mordebEre dictis.*

8. Poëtæ in Præterito Indicativi E ante runt interdum corripunt suo jure.

Æn 3. *obstupui, steteruntque comæ, & vox faucibus hæsit.*

Tibull. 2. *nec citharæ, intonsæ profueruntque comæ.*

Præc. II. de Increm: in J, O, & U,

1. Corripit I crescens Verbum 2 quod habetur ab iui, Et quovis quartæ incremento, I protrahe primum, Excepto Potior, breviant quod sæpe Poëtæ.

3. Præteriti sed, imus breviato. 4. deme Valimus, Nolimus, Simus: quæve hinc Composita dabuntur.

5. RI Conjunctivi possunt variare Poëtæ.

6. O, incrementum produc. 7 U, corripe 8. verum Obreve de volo, &c. 9. longum U, Infinita Futura.

I, in quovis Verborum incremento corripitur; ut, LinquImus, inquilImus, amabImus.

Æn. 3. *linquImus Ortygiæ, pelagóg, volamus.*

Hec. communi sensu plene caret, inquilmus, cheu.

2. In Præteritis desinentibus in *ivi*. ut *petIvi*. *audIvi*. item in primo quovis incremento quartæ conjugationis, ut *audIvissus*. *audIvrem*. *audIverimus*. *Irem*. *abIvissim*. *venimus*. *reperiimus*: &c. I. longum est.

Æn: 2. *cessi*, & sublato montem genitore *petIvi*.

Æn: 6. *tu ne cede malis*, sed contrà *audentior Ito*.

Æn: 3. *jungimus hospitio dextras*, & *testa subimus*.

Excepto *Potior*, cujus primum I. crescens Poëtæ sæpe corripuit. *Æn*. 1. - - - *Polydorum obtruncat & aurò vî potitur*. *Ovid*. *Nos te potIremur Achille*.

3. Prima tamen pluralis Præteritorum etiam 4æ cōjugationis finita in. *Imus*, corripit I. penultimum: hinc in præsentii dicitur: *venimus*, *advenimus*, *reperiimus* &c. penultimâ. i. longâ: at in præterito, *venimus*, *advenimus*, *reperiimus* &c. penultimâ i. brevî.

Æn: 1. *non nos aut Lybicos ferro populare Penates*.

venimus. aut *raptas ad littora vertere prædas*.

4. Longum I. habent. *nollito*. *nollite*. *nollimus*. *nollitis*. vel *Imus*. vel *Itis*. *sImus*. *sItis* & Composita: ut. *possImus*. *prossImus*. *adsImus*. *possItis* &c.

Met. 1. et documenta damus, quâ *sImus* origine nati.

5. Tempora Conjunctivi Modi syllabâs, *rimus*, *ritis*, finita, habent in carmine penultimam communem.

de Pôn: 4. el. 5. et *maris Ionii transieRItis aquas*.

Ib. *Consulis*, ut *limen contigRItis*, *eris*.

Ibid. *hec ubi dixieRItis*, *servet sua dona*. *rogate*.

6. O, in Verborum incremente semper producitur: ut. *facitOte*. *amatOte*. *legitOte*.

Met. 9. *cumq; loqui poterit*, *matrem facitOte*, *salutet*.

7. U, verò corripitur: ut, *sUmus*. *possUmus*. *nolUmus*. *Hor*: ep. 1.

Nos numerus sUmus & fruges consumere nati.

8. O, tamn in *perem ntis* verbi *Volo*, *vis*. corripitur: ut. *volam*. *voles*. *volet*. *olemus* &c.

Æn. 3. *ipsa canat: vocemq; volens atq; ora resolvat*.

9. U. ante Rum. in Futuris Infinitivi semper est longum: sic & in Participiis In Rus: ut amat Urum, perit Urum: amat Urus &c.

Æn. 1. et se se medium iniecit morit Urus in agmen.

NOTA. In Rhythmis & Ritis. Coniunctivi. Ri in carmine securè produces vel corripies, nixus autoritate Poëtarum in utramque partem: sed extra carmen. Idem Ri semper corripies. id enim nunc eruditorum omnium usus postulat, quidquid obstrepant litigantes Grammatici.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

CAPUT VI.

SYLLABÆ quæ ultimum locum tenent, partim Positione ut, prudEns vel Ox: partim diphthongò: ut. Musa: partim cognoscuntur privatis præceptionibus de quibus nunc.

A, in fine.

1. A. finita dato longis. 2. Ita: Postea deme, Eja. Quia. & casus omnes: 3. sed protrahere sextum.
4. Productis Græcos casus adijunge Vocandi.

A, finita longa sunt: ut am A. ultr A. ante A. trigint A. quadragint A.

Æn. 10. *Æneat* vigil A, & velis immitte rudentes.

Æn. 1. *Æolus hæc contr A, tuus o Regina quid optes.*

Æn. 10. *trigint A caput fœtus enixa jacebit.*

2. Corripe it A. posse A. ej A. qui A. item casus omnes in A: ut anchor A. vel A &c.

Æn. 11. non it A me experti. Bitias & Pandarus ingens.

Ibid: tendunt vel A Nati: fugimus spumantibus undis.

3. Sed produc omnes Ablativos in A. ut prorâ: * 4. & Vocativos Græcor: ut o *Æneal* o *Atla* o *Calcha* o *Pal-la*!

Æn. 3. anchora de prorâ jactura stant littore puppes.

Ibid: quid miserum *Æne A.* lateras? jam parçè sepulto.

Æn. 11.

Æn: II. non hec, o *PALLA!* dederas promissa parenti.

NOTA. Contra. *Frustra.* Puta. *Triginta.* *Quadraginta.* *Quinquaginta.* *Sexaginta.* *Nonaginta.* *Alleluja* rarissime corrupta invenias, nec tutò imiteris. II. Veteres Latini Græca in *As* & *Es* per *A* efferebant vide l. I. c. 7. Ideo *Morat:* l. 2. sat. 3. et alii *A* in Vocativo Græco corripunt. id tamen rarum.

E in fine.

1. Corripe *E.* 2. sed *Primæ Quintæque* vocabula produc. Atque *Fame.* *Cete.* *Tempe.* *Fermæque.* *Feræque.* *Imperiique* *Modum.* quem dant tibi *Verba* *secundæ.*

3. At cave, commune est. 4. monosyllaba protrahz, præter Encliticas ac syllabicas. 5. *BENE,* cum *MALE,* demptis, *Cetera* produces *Adverbia* *tuncta* *secundæ.*

E literâ finita corripuntur. *natE.* *fugE.* *ponE.* *penE.* *nempE.*

Æn. 2. *heu fugE.* *natE.* *deâ.* *teq;* *his.* *ait.* *eripE* *flammis.*

Mart: l. 9. *legE* *nimis durâ convivam* *scribere* *versus* *cogit.* *Stella:* *licet* (*scriberE.* *nempE* *malos.*

2. Producent *E* omnia *Primæ* & *Quintæ* *declinatiô* *onis:* ut. *Anchisiades,* o *AnchisiadE.* *CaliopE.* *diE:* & quæ inde oriuntur: ut *quarE.* *hodiE.* quibus adde: *obE* *Ec.* in carmine. Item *Verba Imperativi,* *numeri singularis 2dæ* *conjug:* v. g. *vidE.* *habE.*

Æn. 6. *Tres AnchisiadE:* *facilis descensus Averni.*

Æn. 7. *vos,* o *CaliopE.* *precor.* *aspirate* *canenti*

Mar: l. 10. *non venias* *quarE* *tam longo tempore* *Romam.*

Juv. 5. *nulla ferE* *causa est,* *in qua non* *femina litem* *moverit.*

Hori ep. *vade.* *vidE.* *cavè* *nè titubes,* *mandataque* *frangas.*

Martial: *quæ tua sunt,* *tibi habE:* *quæ meæ* *redde* *mihi.*

3. *CavE,* commune est: quanquã sæpius corripitur.

Trist: 1. *tu cavE* *de* *neq;* *quamvis* *mordèbere* *diffis.*

Met: 2. *nate cavE,* *dum resq;* *finit,* *tua* *corrigere* *vota.*

4. Sunt etiam *monosyllaba:* ut *me.* *te.* *se:* *excep* *tis* *Conjunctionibus* *encliticis* *quæ.* *ve.* *ne.* & *Syllabi* *cis* *pre,* *ce,* *te:* *ut,* *suapte,* *hicce,* *tute.* *Ccc 2* *5.*

5. Longa præterea sunt Adverbja à Nominibus 2da decl: ut placide, valde, (quasi valide) minime, summe &c. præter bene & male.

Mart. 1. 9. excipe sollicitos placide, mea dona. libellos.

Id. 1. 2. nil bene cum facias: facis attamen omnia belle.

NOTA. 1. Facile, suave, dulce, sublime & alia à nominibus 3æ decl: profecta Adverbja. E corripiunt.

Ecl. 9. cantantes sublimē ferent ad sidera cigni

Ecl. 4. ipse sed in pratis aries jam suavē rubenti Murice.

2. Græca in Es. de quibus supra (pag. 199. n. 6.) per 3tiam decl: Latinorum, E corripiunt: per 1am Græcorum, producunt.

Val. Flac. 1. 6. insignis. manicis insignis acinacē dextro.

Mart. 1. 9. Alcide, Latio nunc agnoscere. Tonanti.

3. Vide, cum per se ponitur, raro corripit E. cum additur sis sæpissimē.

Pers. sat. 1. auriculas vide sis, ne majorum tibi forte.

4. Responde & siquæ alia ejusmodi. E brevi invenies. olim per 3tiam Respondo &c. declinata conjicies. In Vale corripit E Ovidius

1 in fine.

1. 1. Latium longis. 2. Nisi cum Quasi, Græcaque curtis Annumera. 3. Variato Mihiq. Tibique. Sibique.

4. Corripies. Ibi. Ubi. melius, dissilabon & Cui.

Latina, J. Vocali terminata longa sunt: ut Classi fieri.

Æn. 6 sic fatur lacrimans, elasiq; immittit habenas.

Mart. 1. 8. quam vellem fieri meus libellus.

2. Corripe Nisi Quasi. & Græca quæ in J. vel T. exeunt: ut Palladi. Daphni. Moly.

de Pont. 4. quid nisi Pierides solatia frigida restant.

Ecl. 9. infere Daphni ovæ. carpent. &c. oma nepotes

Met. 14. Moly vocant superi: nigra radice tenetur.

3. Mihi. Tibi. Sibi. ultimam habent. munem * 4.

Jbi. Ubi. Cui (cum dissyllabum est.) frequentius, cor-

corripiuntur. Nécubi, Sícubi, Sícuti, semper correpta inveniuntur.

Æn. 1. póst mibi non simili penâ commissa luetis.

Ecl. 10. extremum hunc *Aethusa* mibi concede laborem,

Mart. 1. 1. sed nórunt, cui serviant leones.

Id. 1. 7. me legit omnes ibi senior, juvenisq; puerq;

NOTA. *Quasi*, à *Lucrétio*. *Nisi*, à *Ruso* producitur! tu cum optimis Poëtis corripe.

2. Græca primæ decl: ut. *Pylades*. *Orestes* &c. cum ad tertiam latinam transeunt, I. producunt. *Mart:* tēque facis *Pyladi Calliodore* parem.

O in fine.

1. O detur amb'guis 2. Græca & Monosyllaba produc.

Et pro causâ, ERGO: & Ternum, Sextumq; Secunda,

Atque Adèò, atque Ideo. atque Adverbia Nomine nata.

3. Sed Citò corripies Modoq; & Scio, & Nescio & Imò.

Et Duo. 4. sit varium Sero & Verò: 5. Illico certum est.

O, finita ambigua sunt: ut *Nolo*. ambo. quando: &c.

Mart: 1. 5. nolo mihi ponas rhombum, mullumq; bilibrē, nolo boletos, ostrea nolo. tace.

2. Excipe Græca quæ habent òmega: ut *Androgeo*, *Aitha*. *Clio* &c. Item monosyllaba: ut o. do. sto. &c. item Ergo. pro Causâ. & Dativos ac Ablativos adæ decl. itē Adèò. ideò. & Adverbia à Nominibus orta: ut *solitò*, *meritò*. multò.

Æn: 2. O lux *Dardaniæ*! spes O fidissima *Teucrūm*.

Ibid. Invadunt u. hem somnO vinOq; sepultam.

Mart: 1. 5. Tam subitO corvus, qui modò cygnus eras. &c.

Reliqua clarâ sunt in carmine.

U. B. D. T. C. L. M. N. in fine.

1. U semper produc. 2. B. D. T. corripi semper.

3. Clongum est. 4. varium HIC. Pronomen. 5. corripe DONEC.

Et NEC: 6. FAC pariter malunt brevare Poëtæ.

7. L. rape: 8. sed produc sal. nū. 101. multaque Hebræa.

9. M. vorat. 1. sis. *Prisei* brevare solebant.

10. N lon. m. est Græcis pariter, pariterq; Latinis.

11. N brevia quod inis breve dat; cui Græca *Setundæ Jungimus*, & quartum, si sit brevis ultima *Recti*.
 12. *Forſitan. In. Forſan. Tamen. An. Viden. adj. e curtis.*

U. finita longa sunt: ut manu, cornu.

Æn. 2. tela manu miſeri jaciebant irrita Teucri.

B. D T. in fine corripiuntur: ut ab, quid audit.

Æn. 8. tum pater Æneas puppi ſic ſaxæ ab alta.

Æn. 2. quidquid i Deſt, timéo Donatos, eſt dona ferentes.

Æn. 8. audi T & Trivie longè lacus. audi T amnis.

C, in fine longum eſt: ut ſic hoc. hic. Adverbium.

Æn. 3. ſic oculos ſic ille manus. ſic ora ferebat.

Æn. 2. claſſibus hic locus. hi C acie certare ſolebant.

4. Pronomen Hic, eſt anceps. **5. 6. clara ſunt.**

Æn. 6. hic vir. hi C eſt, tibi quem promitti ſepius audis.

Æn. 9 eſt hi C eſt animus lucis contemptor, & iſtum.

Trift: 1. donec eris felix, multos numerabis amicos,

Ib. parve, ne c in video ſine me liber ibis in Urbem.

Faſt: 1. Fane fa c æternos pacem, paciſq; miniſtros.

L, finita brevia ſunt: ut. *Asdruba L, ſemel, vigil.*

Sill. 1. 1. vertit terga citus damnatis Asdruba L auſis.

Hor: quò ſeme L eſt imbuta recens, ſervabit odorem.

3. Sal. níl. ſol. item Hebræa pleraque: ut. Nabal. Daniel. Saul.

Mart: ni L aliud video, quò te credamus amicum.

Met. 2. ulterius ſpatium medio ſo L altus habebat.

M, finita priſcis temporibùs corripiebantur: nunc à ſequente vocali abſorbentur, exceptis compositis.

Enn: ann: 10. Inſignita fere tum millia militu M octo.

Juv: quò te circu Magas, que prima, aut ultima ponas.

N, finita longa ſunt: ut ſi. *Titan. Siren. Aſæon.*

Æn 1. Si N ab, ta ſalus, & te pater optime Teucrium.

Lucan: 1. 1. unde venit Tita N, & nox ubi ſidera condit.

11. Exciipiuntur Nomina deſinentia in En. quæ habent Genitivum in Inis incrementò brevî: ut limen, lumen, numen &c. Item Græca in On. ſecundæ ſeccl: quæ

Lati-

Latinis desinunt in Um. ut Ilion. scholion &c. Item omnes Accusativi Græci in N. qui à Nominativis ultimam brevem habentibus proveniunt: ut. Masan. Æginan. Ilyn. Scorpion.

Fast: 2. nome N Arionium Siculas impleverat: urbes.

Heroid. Ilia N. & Tenedos. Simoisq; & Xanthus & Ida.

Theb: 7. namque ferunt raptam patriis Ægina N ab undis;

12. Æn. 2. forsitan N & Priami fuerint quæ fata requiras.

Theb: 3. ipsa dedi. viden^r ut jugulo consumperit ensem?

NOTA. Nil: monosyllabum longum est: ut diximus: at nihil breve: esto id Ovid: in eodem carmine & producat & breviet.

de Ponti l. 1. Morte. nihiL opus est, nihiL Icarionide tela.

2. Baal. Nabal. Michol. Abigail melius corripias.

3. Composita ex né enclitica, cum per Apocopen amittunt E. variari posse insignes Authores docent, præter monosyllaba Men^r tun^r scin^r &c.

4. Tethyn produxit Martialis l. 10. & Silius. 5. Palamon &c. quæ apud Græcos Genitivum in onos, per omicron habeat, corripunt N.

R. As Es. in fine.

1. R breve. 2. sed longum Fur. Par cum pignore. Lar. Nar.

Cur. Far cum Græcis, quibus est Genitivus in Eris,

Addito Iber: 3. sed Cor melius breve. 4. Celtiber anceps.

5. AS produc. 6. quartum Græcorum Tertia casum

Corripit, & Rectum, si in ADIS breve Patrius exit.

7. ES quoque produces. 8. breviate sed Tertia Rectum.

Cum Patrii brevis est crescens penultima. 9. Pes hinc

Excipitur. Paries. Aries. Abiesq; Ceresq;

10. Corripe & ES de SUM, & Penè. & pluralia Græca;

Quæ neutrale, velut Panaces, Cæces, adheret.

R. finita breviter sunt: ut. Amilcar, semper &c.

Sill. 2. at junior Siculis exultat Amilca R in armis.

Æn. 1. semper R bonos, nomenq; tuum laudēsq; manebunt,

2. Excipitur. Eur. Par. cum compositis: ut Compar.

24

Ecc 4

dispar

dispar &c. *Lar. Nar. Cur. Far. & Græca* quorum Genitivus in *Eris*. ut.

Aer. Æther. crater. later. item Iber Iberi.

Mart: 1. 5. *callidus effractâ nummos fuR auferet arcâ.*

Hor: *serm:* 2. *ludere paR impaR. equitare in arundine lōga.*

Lucan: 1. 6. *si tibi durus IbèR, aut si tibi terga dedisset Cātaber*

Æn. 6. *largior hic campos ætheR & lumine vestis.*

3. v. g. de *Pont.* 2. *confiteor misero molle coR esse mihi.*

4. *Mart.* 1. 10. *ducit ad auríferas quod me Salo CēltibeR oras.*

As, syllabâ finita longa sunt: ut. *Æneas. Pallas Pal-*
lantis. Fas. Nefas. Musas &c.

Æn. 10. *ÆneAs ignarus abest, ignarus & absit.*

Ib. *tela manusq; sinunt hinc PallAs instat & urget.*

6. Corripe Græcos Acculativos plurales tertix declin: ut *Delphinas. Troas. Heroas &c.* Item Rectos singulares in *As*, quorum Genitivus in *adis*, *A.* brevi: ut *Pallas. Palladis. Arcas dorcas &c.*

Ecc. 4. *permistos heróAs, & ipse videbitur illis.*

Met: 6. *PallAsanum simulat, falsosq; in tempora canos.*

Es, syllabâ terminata producantur: ut. *Anchises, lē-*
cuples. quoties. octies. decies. tricies.

Æn: 6. *AnchisEs alacris palmas utraq; tetendit.*

Mart: 1. 11. *orbis es & locuples, & Bruto Consule natus.*

Ib. 1. 8. *uno nasceris olliEs in anno.*

8. Corripe Nomina Tertix decl: quæ crescunt penultimâ brevi: ut. *Dives. eques. hospes. miles.*

Æn: 2. *insula divEs opum Priami dum regna manebant.*

Æn. 6. *obvius armato, ceu cum pedEs iret in hostem.*

9. Excipitur tamen hinc: *Pes* cum compositis; ut *cō-*
pēs, cōrnipes, sōnipes &c. in cāmine.

Met: 6. *non pEs ire potest, intrâ quoque viscera saxum est.*

Æn. 4. *stat sōnipes, & frenâ ferox spumantia mandit.*

Ecl: 7. *Populus in fluviiis, abiEs in montibus altis.*

10. *Es*, à Verbo *Sum* & ex eo composita: ut *u-* *ot-es, a-*
des &c. Item Præpositio *Penes*, & Casus plerū Græco-

rum

rum in Es. ut *Arcades. Trôes. Dæmones. Amazones. Rhetores* &c. Item *Neutra* eorundem in Es. ut *Hippomanes. Panaces. Cacoëthes* &c.

Æn. 2. quisquis Es, amissas jam hinc oblitviscere *Grazos.*

Mart. l. 6. tu pot Es & *Patriæ* miles, & esse decus.

Hor. arte: quem pen Es arbitrium est, & vis & forma loquendi.

Eccl: 7. ambo florentes ætatibus. *Arcad* Es ambo.

Juv: sat: 1. scribendi cacoëth Es, & agro corde senescit.

NOTA- 1. *Pes*, & ex eò *Composita* *Probus* breviter esse docet: sequitur *Ausonius*: *Veteres* tamen *Poëtae* producunt.

2. *Charybdes, Hæreses, Metamorphoses* & similia producunt Es, quia id ē duabus syllabis in unam contractis nascitur.

Is. vel Ys. Os. Us. in fine.

1. *Corripies Is. & Ys.* 2. *Plurales* excipe casus.

* *Glis. Sis. Vis Verbum ac Nomen.* * *Nolisq; Velisq;*

* *Audisq; & similes:* * & *queis Genitivus in Inis.*

Entisve, aut Iris longum: * *Gratisq; Forisq; &*

Imprimis. 3. *Tethys melius brevis.* 4. *ambiguum Bis.*

5. *Vult Os producti.* 6. *Compos breviatur & Impos.*

* *Osq; ossis.* * *Græcorum & Neutra.* * & cuncta *Secundæ.*

In Latio. ut *Delos:* * *Græcus Genitivus & omnis.*

7. *Us breve ponetur:* 8. *Produc monosyllaba* * *quæve*

Casibus accrescunt longis: * & *Nomina Quartæ.*

Excepiō Rectō & Quintō: * *quibus exit in UNTIS*

Patrius: * *conflata ex Pus.* * *Contractaq; Græca.*

In Recto & Patrio: * & *venerandum nomen JESUS.*

Is, & *Ys* finita corripiuntur; ut *apis. inquis. ais. Thetis* & *Tiphis. Itys. amnis. pulvis. ensis. lapis* &c.

Met: 13. non *apls* inde tulit collectos sedula flores.

Achil: 1. tam dudum tacito lustrat *Thetis* omnia visu.

2. *Excipiuntur omnes casus plurales:* ut *viris, armis, queis, o* & *vel omneis, urbis vel urbeis* &c. * *item glis. sic ē sum,* & *Compositis ut Adsis &c. Vis Nomen Verbum*

& *Pat-*

& Particula syllabica: ut *quivis. ubivis &c.* * Item *Nolis Velis.* * Item secundæ personæ singulares Indicativi 4æ conjug. activæ vocis, ut *audis. sentis. nescis* * Item *Is* finita quorum Genitivus in *Inis, Itis* vel *Entis* penultimâ longâ: ut *Salamis. Lis. Simois. Samuis.* * Item *Gratis. Foris. aforis. deforis. imprimis; cumprimis.* quia ex Ablativis videntur facta.

Æn. 1. præsentemq; vir *Is* intentant omnia mortem.

Mart: l. 1. jam satis est: non vls *Afer* avere? vale.

Æn. 1. non ea vls animo, nec tanta superbia victis

Mart: l. 1. nescis, heu nescis domine fastidia Romæ.

Ov. ep. 1. hæc ibat *Simois*, hæc est *Sigeia* tellus.

Hor: art: Grammatici certant, & adhuc sub iudice *Is* est.

4. *Geor:* 1. teq; sibi generum *Tethys* amat omnibus undis.

Fast: 4. *Tethys* & extremo sæpe recepta loco est.

O*S*, finita longâ, sunt: ut *os oris. dominos. calamos. pueros. heros. Minos* & cætera per omega.

Met: 2. *Os* homini sublime dedit, calumq; tueri

Fussit, & erect*Os* ad sidera tollere vultus.

6. *Corripe Os ossis*, & compositum *Exos*: * item *Com-*

pos. Impos: Item * *Græca neutra*: ut *Argos. melos. epos &c.*

* Item illa *Græca* quæ ad 2 dam decl: Latinam spectant:

ut *Delos. Androgeos. Isthmos &c.* * Item omnes Genitivos

Græcos in *Os*. ut *Arcados. Pallados. Syntaxeos. Poeseos &c.*

Luer: l. 3. ex*Os* & exsanguis tumidos perfluat artus.

Lucan: l. 3. et Tyr*Os* instabilis, pretiosaq; murice Sidon.

Æn. 6. et cha*Os*, & *Phlegeton*, loca nocte silentia latè.

Met: 1. Arcad*Os* hæc fides, & inhospita tellus tyranni.

U*S*, finita breviter sunt: ut *littus, intus &c.*

Æn: 3. heu fuge crudel: terras, fuge litt*Us* avarum.

Æn: 1. apparet dom*Us*, int*Us*, & atria longa patefunt.

3. Excipe monosyllabæ: ut *plus. rus. thus*: * Item quæ

crescunt in Obliquis penultimâ longâ: ut *salus. tellus.*

palus &c. * Item Nomina 4æ decl: de quibus vide infra.

* Item *Græca* quorum Genitivus in *Untis*: ut *Opus.*

opuntis, Amathus &c. * Item composita ex Græco *Pus*, *podos*, ut *tripus melampus* &c. * Item quæ *Us* Nominativi vel Genitivi cōtractum habent ex Græco *oos*, ut *hie* *Panthūs* ex *Panthos* &c. *hujus Mamūs. Cliūs. Sappūs* &c. à *Manto* & cæteris Fœmininis. * Denique SS. Nomen **JESUS.**

Lucan: l: 1. plUs illa vobis acie, quàm creditis, actum est.

Met: 1. mox etiam fruges tellUs inarata ferebat.

Mart: l 8. hos adit Us ubem Martis habere decet.

Mn: 10. Est AmathUs, est celsa mihi Paphos atque Cythera.

Ibid: PanchUs Otriades, arcis Phæbiq; sacerdos.

Ibid: fatidicæ ManthUs, & Thusci filius amnis.

NOTA 1. *Velis*, à *Persio* sat. 5. *Nescis* ab *Ovid.* *Pos-*
sis à *Invenale* corripitur 2. *Tethys* à solo *Virgilio* 1.
Georg: producitur. De prima porro syllaba hujus No-
minis notandum est, eam in *Tbetis* esse brevem, in *Te-*
thys, (idem nomen bifariam scribitur) longam.

3. Quartæ decl: nomina in utroque Recto singulari,
& Dativo ac Ablativo plurali *us* corripunt. in reliquis
producunt.

4. *Palus paludis* semel apud *Horatium* corripit *Us*.

5. *Polypus*, licet factum ex *Pus podos*. habet tamen *pus*
breve: quia dialecto *Æolicâ* per os scribitur. sic verò
cætera quoque composita ex *pus* scribi possunt.

DE SYLLABA COMMUNI.

C A P U T VII.

Communis syllaba, seu quæ modò brevis, modò
longa aput Pœtas reperitur, variis modis fit.

1. Cùm Vocalis naturâ brevis est ante mutam &
liquidam, ut suprà diximus.

2. Cùm Vocalis naturâ longa, aut diphtongus, ob
sequentem Vocale aut diphtongum, more Græcorū
corripitur: aut, neglectâ Synalephâ, producitur. v.g.

BRE.

BREVES, NEGLECTA SYNALOEPHA.

Æn: 3. 3. insulæ Jonio in magna, quas dira Celeno.

Æn: 5. victor apud rapidum Simoenta sub IliO alto.

Prob 1. 2. in quoq; O Eurochion vinô Centaure peristi.

LONGÆ, NEGLECTA SYNALOEPHA.

Georg: 1. ante tibi Eoæ Atlantides abscondantur.

Æn. 4. lamentis gemituq; & semineO ululatu.

Ecl. 3. et succus pecori, & lac subducitur agnis.

BREVES & LONGÆ IN EODEM VERSU

Georg: 1. Glauco & Panopæ, & InoO Melicertæ.

Ibid. Ter suæ conatI imponere PeliO Ossam.

3. Cum monosyllaba Græco more producuntur ut

Æn. 3. liminaQUE, laurûsq; dei, totûsq; moveri.

Juv: 6. eT animam & mentem, cum qua di nocte loquuntur.

4. Cum syllaba brevis post primum aut secundû, aut tertium vel quartum pedem producitur.

POST PRIMUM.

Æn. 4. pectoriBUS inhians spirantia cōsulit exta.

Æn. 11. oraTIS? equidem & vivis concedere vellem.

Mart: 1. 6 meq; siNU S omnis, me manus omnis habet.

POST SECUNDUM.

Æn. 2. n strorum obruiUr. oriturq; miserrima cædes.

Æn: 5. evocat EuryalUs, & munere victor amici.

Æn. 10. nam tibi Timbre capUt Evandrius abstulit ensis.

POST TERTIUM.

Æn. 5. ostentans artem paritE arcumq; sonantem.

Æn. 12. congredior: fer sacra patEr & concipe sædus.

Achill: 2. nequa det indignos IhetidI captiva nepotes.

His tamen in veterum carminibus metiendis, non in suis componendis utantur Tirones.

5. Ultima syllaba versûs, semper communis est.

DE

(✱)(✱)(+)(✱)(✱)

DE LICENTIA POETICA

Et necessitate metrica.

CAPUT VIII.

LEx necessitasq; metrica aliquando Pœtas cogit, breves producere, velut cùm sunt 3. breves in carmine Heroico. quod in Italia. Arabia. Priamides aliisq; usavenit. *Æn.* 3. *Ibitis Italiam &c.* lb. *Priamiden Helenum &c.*

Aut contrà longas corripere: ut ei longum in *Stoicide* apud *Juvenal.* sat. 1.

2. Quandoque verò iidem Pœtæ etiã nullâ coacti necessitate syllabis pro suo iure abutuntur: ut cum, tulerunt, dederunt & nonnulla alia ejusdem generis penultimâ brevi efferunt.

Ecl. 4. *matri longa decem tulerunt fastidia menses.*

Hor. ep. 1. *Dii tibi divitias dederunt, artemq; fruendi &c.*

DE PEDIBUS

CAPUT IX.

Quoniam de syllabis tum brevibus. tum longis. tum communibus dictum est; superest, ut de Pedibus, qui ex ipsis syllabis, & de Versu qui è pedibus constat, dicamus.

2. Pes est pars versûs. certo syllabarum numero atque ordine definita.

Pedes duorum Syllabarum.

Spondeus	longa longa	- -	v. g. virtus
Pyrrhius	brevis brevis	vv	amat
Choreus	l b	- v	dura
Jambus	b l	v -	pati

Pedes trium Syllabarum.

Molossus	l l l	- - -	festare
Tribrachys	b b b	vvv	rigida
Dactylus	l b b	- vv	peregere

Anapez

Anapæstus	b b l	v v -	mediò
Bacchius	b l l	v - -	eueri
Antibacchius	l l b	- - v	divina
Creticus sive	l b l	- v -	excollit
Amphimacer			
Amphibrachys	b l b	v - v	labore

Pedes quadrisyllabi.

Dispondeus	l l l l	- - - -	aversari
Proceleusmaticus	b b b b	v v v v	latibula
Dichoreus	b b l b	- v - v	enitere
Dijambus	b l b l	v - v -	in arduis
Chorijambus	l b b l	- v v -	Sola suis
Antipæstus	b l l b	v - - v	bonis dives
J-onicus à majore	l l b b	- - v v	non indiga
J-onicus à minore	b b l l	v v - -	alieni
Pæon I.	l b b b	- v v v	non cupida
Pæon II.	b l b b	v - v v	nitescere
Pæon III.	b b l b	v v - v	aliunde
Pæon IV.	b b b l	v v v -	bene suo
Epitritus I.	b l l l	v - - -	amatores
Epitritus II.	l b l l	- v - -	premiari
Epitritus III.	l l b l	- - v -	æquè potens
Epitritus IV.	l l l b	- - - v	ac proclivis

Cæteri minùs usitati sunt, uti & Pentasyllabi præter Dochium (v - - v -) ut *Reipublica*; qui oratoris compositioni maximè appositus est.

2. Choreum Cicero solet appellare, quem plerique Grammatici Trocheum (- v) vocant, quem verò hi Tribrachium appellant (v v v) cum Cicero Trocheum nominat.

D E V E R S U

CAPUT X.

Versus est oratio certo genere, numero, atque ordine pedum alligata.

2. Versuum species plurimæ sunt, eæ tamen non incommode ad quatuor præcipua genera revocantur: videlicet ad *Dactylium*, *Iambicum*, *Trochaicum* & *Anapesticum*: quod in primis *Dactyli*, in secundis *Iambi*. in tertiis *Trochei*, in postremis denique *Anapesti* aut numero prævaleant, aut principem locum teneant. Usitatissimas nonnisi quatuor istorum generum species hoc loco afferemus.

GENUS DACTYLICUM.

Carmen Hexametrum.

HUjus generis primum est carmen illud, quod à sex pedibus quibûs constat. *Hexametrum* dicitur ab heroicis verò factis, quæ eo describuntur. Heroicum appellatur

Schema carminis Hexametri.

1 § - v v § 2 - v v § 3 - v v § 4 - v v § 5 - v v § 6 - 0
vel § - - § - - § - - § - - § §

v.g. * *Urbs an'tiqua ru' it mul' tos domi' nata per' annos*

APPENDIX.

Quintus pes nonnunquam spondeus est, unde versus tunc spondaicus appellatur, quô vel rei alicujus gravitas & amplitudo, vel mœror animi, vel aliud declaratur.

Ecl: 4. Cara Deûm soboles, magnum Jovis incrementum.

Æn. 2. Constitit atque oculis Phrygia agmina circumspexit.

Carmen Pentametrum.

PENTametrum carmen, quod fere Heroico subicitur, quinque pedibus constat, à quibus & nomen habet: quatuor ex his integri sunt, quintus coalescit è media & extrema cæsura.

Schema carminis Pentametri.

1 § - v v § 2 - v v § 3 - § 4 - v v § 5 - v v § 6 - 0
vel § - - § - - § § § §

v.g. § *Et subi § to en § su § que valu § ere ru § unt.*

Car.

Carmen Glyconium.

Glyconium carmen sic dictum est à Glycone suo
 autore: hujus schema tale est,

1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10
 Tandem * regia * nobilis.
 Anti * qui genus * Inachi,
 Fratrum * composu * it minas.

Nonnunquam primò locò ponitur spondeus vel
 Jambus.

Carmen Asclepiadeum I. Generis.

Asclepiadeum carmen dictum est ab Authore suo
 Asclepiade: hujus vulgare schema est.

1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10
 v.g. Mece * nas ata * vis * edite * regibûs
 nonnulli metiuntur per Choriambos sic
 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10
 v.g. Mece * nos ata vis * edite re * gibûs.

Asclepiadeum II. Generis.

1 § - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10
 vel § - - § - - § § §
 v.g. Heu quàm * præcipi * ti * mersa pro * fundò
 Mens habet * & propri * à * luce re * liâtâ
 Tendit in * exrer * nas * ire te * nebras. * Boëtius.

Carmen Pherecratium.

Pherecratium carmen, ab Authore Pherecrate di-
 ctum, his constat pedibûs.

- - § - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10
 vel 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10
 v.g. Hortos * Florare * visit.

GENUS JAMBICUM*Senarium, sive Trimetrum Jambicum.*

Senarium Jambicum cùm purum est, omnibûs locis
 Jambos habet. v.g. Beatus ille, qui procul negotiis. Hor.

Verum

Verum: Tardior ut paulò graviorq; veniret ad aures, ut ait Horatius, alios quoque pedes recipit hoc modo.

1. v -	2 v -	3 v -	4 v -	5 v -	6 v o
- -		- -		- -	
- v v		- v v		- v v	
v v v		v v -		v v -	
v v v	v v v	v v v	v v v	v v v	

v. g. Alium filere quod voles, primus file.

Jambici tamen Comici, seu qui comœdiæ scribendæ adhibentur, omnibûs locis, excepto sexto Jambum. Tribraebum. Spondeum. Dactillum. Anapæstum recipiunt. Tales sunt Plautini & Terentiani.

Scæzon five Choriambus.

Scæzon five Choriambus (id est claudus Jambus.) semper 5to loco habet Jambum. 6to verò Spondeum: cæteris cum senario Jambico consentit v. g.

Alium filere quod voles, file primus.

Dimetrum Jambicum Archilochium.

1 v -	2 v -	3to loco sicut primo.
vel - -		
(v v v	ra-	4to sicut secundo
v v -	rô	
(- v v	v v v	

v. g. JESU Tibi sit Gloria.

Eleganter carmen hoc subjicitur Hexametris Dactylicis: v. g.

Nox erat & calò fulgebat luna sereno

Inter minora sidera. Hor.

Sæpè etiam per se adhibetur, præcipuè in Sacris Hymnis: aut illi subjicitur Anacreonticum, ab Anacreonte bibulo sene ita dictum. Schema Anacreontici tale est.

1 v -	v -	v -	o	
- -				
v v v				
v v -	2	3	4	

Ddd

v. g.

v. g. *Quid spon * te sic * furent * ti. **
*Voveam * præter * que tur * ba. **

GENUS TROCHAICUM

Ad Trochaicum genus revocantur I Sapphica quo-
 rum schema tale est.

1. - v 2 - - 3 . v v 4 - v 5 - o

Horum ternis quibusque subicitur 4tum. Adonium
 constans ex Dactylo & Jambo. v. g.

*Inte * ger vi * ta scele * risq. * purus.*

*Non e * get Mau * ri jacu * lis nec * are,*

*Nec ve * nena * tis gravi * dà sa * gūtis,*

(Adonium) *Fusce, pha * retrā. Hor.*

II. **P**halencia ab Authore suo Phalenco, quæ etiam
 Hendecasyllaba ab undecim, quibus constat, syl-
 labis appellantur. Eorum schema tale est.

1 . . 2 - v v 3 - v 4 - v 5 v o

*Felix * qui medi * um te * nère * novit.*

Cui nec deijcunt sinistra fortem.

Nec tollunt nimium secunda mentem.

Recipit primo loco carmen hoc etiam
 Jambum vel Choreum, rariùs tamen.

III. Reliqua Trochaica locis quidem imparibus, sc:
 1. 3. 5. recipiunt Trocheum vel Tribrachym: paribus
 verò sc: 2. 4. &c. etiam Dactylum, Spondeum; Ana-
 pæstum & Tribrachym: id tamen fere apud Comicos
 tantum, Svavissima sunt, si Spondeos tantum Troche-
 is permisceas. Ex his usi atissimum est I. Euripidium cō-
 stans tribus pedibus & syllabâ v. g. *Quo re * gente * vi-
 vi * mus.*

II. Alemanium dimetrum constans 4. plenīs pedi-
 bus. v. g. *Ecce * Cesar * nunc tri-umphat.*

Huic eleganter primum subtextitur, & cum eo alter-
 nat. v. g. *Ecce Cesar nunc triumphat.*

Qui subegit Galliam.

Imò

Genera Carminum.

51

Imò duo hæc carmina in unum quoque possunt coalescere. quod per Dipodiam Tétramētrum Archilochium appellatur. v. g.

Euge, Musa. plethrum sume dulce carmen insona,

GENUS ANAPÆSTICUM

Anapæst cum carmen sic dictum est ab Anapæsto pede, qui hic est primarius: constat quatuor pedibus, qui fere sunt Dactyli vel Spondei permisti Anapæstis, ita tamen, ut secundo & quarto loco absit Dactylus.

Schema Carminis Anapæstici.

v	v	-		v	v	-		v	v	-		v	v	-					
-	-	-		-	-	-		-	-	-		-	-	-					
1.	-	v	v		2	-	v	v		3	-	v	v		4	-	v	v	

Hoc carmen optimum censetur. si singuli pedes singulis consistant vocibus absque ulla cæsura. & sæpe eveni, ut nullus in eo sit Anapæstus.

V. g. *Lugeat æther, magnusq; parens*

Ætheris alti, tellusq; ferax,

Et vaga ponti mobilis unda. Seneca.

Schema Odæ Horatianæ.

Carmen I. & II. 10. - - 2v - 3 - 4 - vv 5 - v 9.

Carmen III. 1v - 2v - 3 - - 4v - 5 0

Carmen IV. 1 - vv 2 - vv 3 - v 4 - 0

V. g. *Æquam memento rebus in arduis*

Servare mentem, nec minùs in bonis

Ab insolenti temperatam

Letitiâ, moriture Delli. Horat.

Primi duo versus sunt Alcaici Dactylici, ab Alceo Authore sic dicti: tertius est Iambicus Archilochius Dimeter Hypercatalectus: 4tus Dactylotrochaicus Alcaicus. Hæc porro carminum conjunctio vocatur *Stropha*, id est *versio*, quòd his finitis, vertatur & redeatur rursus ad primum.

Est præterea hæc ode *Tricòlos*, hoc est constans tribus generibus carminum in quavis *stropha*. Est item *Tétrastrophos*, seu habens quaterna carmina in singulis *strophis*

NOTA. I. ab additione vel detractiōe pedum cōmune quodvis carmen varia sortitur nomina. Catale-
stum vocatur, cui deest una syllaba: Acatalestum, in quo
neque deficit, neque redundat quidquā; Brachycatale-
stum; cui ad parem pedum numerum unus deest: Hy-
permetrum, vel Hypercatalestum, cui suprà parem pedum
numerum pes aut syllaba redundat.

II, Iambica & Trochaica Græci per dipodiam (duos pe-
des pro uno computando) metiebantur. Ideo nunc
quoque Senarii Iambici dicuntur Trimetri; Quaternarii ve-
rò vocantur Dimetri; sic de aliis.

DE FIGURIS.

In carminum dimensione usitatis.

CAPUT XI.

I. Syllaba de gemina facta una. Synæresis esto.

II. Distrabit in geminam huius adversa Diæresis unam.

III. M, Eclipsis. IV. Vocale m haurit Synalœphe priorē.

V. Ectasis extendet. VI. Rapiet sed Systola vocem.

SYNÆRESIS (quæ & Episynalœphe, & Synecphonesis
appellatur) est syllaba una, è duabus facta : quod
fit, cum duæ Vocales in unam contrahuntur; ut, al-vēa-
ria, eā-dem, el uo &c. vide id in Poëtarum exemplis.

Virg: seu lento fuerint alvEaria v'mine texta. (e. a. con-

Id. unā EAdemq; viā sangvisq; animusq; sequuntur. (trāctæ.)

Id. assuetæ ripis volucres, & fluminis alvEO. (e. o. con-

Id. uno EOdemq; tulit pa tu. paribusq; revinxit. (trāctæ.)

Id. atria: dependent lychni laquearibus aurEIs (e. i. con-

Id. pectora, nec misero clypei mora profuit arEI (trāctæ.)

Mart: denariis tribus invitas, & mane rogatum (i. i. con-

Observare iubes atria Basse tua. (trāctæ.)

NOTA. Idem accidit Genitivis OileI. AchilEI. U-
lyssEI. & Dativis Ablativisq; TerEO. TyphoEO & simi-
libus: interdum & Accusativo: TyphoEA, v. g.

Virg:

Virg: unius q̄b naxam & furias Ajacis OilEI. (e. i. in
Id. littora, Achamēnides comes infelicis UlyssEI. (ei.
Id. Inavime Jovis imperiis imposta TyphoEO (e. o. in
Ovid. degeneras, scelus & pietas in conjuge TerEO. (o.
In. nec quo centimanum dejecerit igne TyphoEA. (e. a in a.

a. In superiorum contractione, delecta & authoritate opus est: at horum: cū, hūc, dū, dūis, si, iisdem, iis, usque adeo, omnibus uti licet. Item Adverbiorū: deinde, deinceps, dehinc. Item Verbi dēst, dērat, dērit, dēsse &c. Item compositis ex Semi; ut, semianimis, semihomo &c. Ovid: juncta palus hUlc est densis obsessā salicis.

Lucan: - - - eū fortes animos præcepta sublligunt

Id. usque Aded miserum est, civili vivere bellō.

Stat: dEHinc sociare choras, castisq; accedere sacris.

Lucan: non ulli comitum sceleris præfagia dE Erant.

Mart: sint Mecanates, non dE Erunt, Flacce, Marones.

Lucan: SemiAnimes alii vastum subiere profundum.

Virg: SemiHomini Caci, facies quam dira tegebat.

3. Huc etiā spectant: AntEAmbulo, antEHac, antEIe & siquæ præterea sunt.

Mart: Sum comes ipse tuus, tumidiq; antEAmbulo Regis.

Lucan: Plurimaq; humanis antEHac incognita mensis.

Virg: Qui candore nives antElrent, cursibus auras.

II **D**ieresis, sive Dialysis est, cū syllaba una in duas dividitur; ut, au-ra-i, trisyllabum, pro au-
sy-lu-a, e-vo-lu-am, e-vo-lu-is-se, dis-so-lu-o, per-so-lu-
tus &c. pro sylva, exsolvam &c.

Æn. 6. Æthereum sensum, atque aurai simplicis ignem,

Hor. epod. 3. Nunc mare, nunc sylva.

Catull. Cōdita cum verè pectoris evolvam &c.

III. **E**clipsis (non Eclipsis) est, cū litera M. simul cum præcedente Vocali eliditur.

Æn. 3. Italiam, Italiam primus exclamat Achates.

Pers. Ocuras hominum, o quantum est in rebus inane!

I. Prisci M. lteram cum præcedente Vocali correptā servabant, ut diximus c. 6. fol. 434. 2.

2. Figura hæc in diversis quoque carminibus locum habet.

Æn. 7. Jamq; iter emens turres ac tecta LatinoRUM
Ardua cernebant juvenes, ac tecta subibant.

Georg. 1. Aut dulcis musti Vulcano decoquit humorem
Aut solis undam tepidi despumot aheni.

3. Prisci pro M. elidebant passim S. solam: quod si præterea relicta post elisum S. vocalis in aliam vocalem incurrerat, ab ea per Synalæphen excipiebatur. v. g.

1. *Doctu(s) si 2 deli(s) su 3 avis ho 4 mo fa 5 cundu(s) su 6 oq;*
Content 2 (us) atque be 3 atus 4 scitu(s) se 5 cunda lo 6. quæ
in Tempore Ec. Eun. his clausulis interceptæ l teræ pro
clisis inter metiendum habendæ sunt: numeri verò 1.
2. 3. 4 5. 6. designant pedes. Apud posteriores Po-
ëtas rarissimè hanc litteram videas extrinsecam.

IV *Synalepse* est, cum vocalis aut diphtongus præcedentis dictionis à sequenti absorbetur.

Æn. Dardaniæ è muris spes addita suscitât iras

Æn. 2. Conticuerû omnes, intentiquè ora tenebant

NOTA 1. O, & Hæu, sequente vocali aut diphtongò: integra manent.

Æn. 10 o pater! O hominum Divumq; aterna potestas!

Theb. 5. heU ubi siderei vultus! ubi verba ligatis imperfec-
tæ sonis.

2. Ah, hei, hui. & cui cùm est contractum, non videtur ei di sequente vocali.

3. Interdum nec diphtongus, nec Vocalis à sequente Vocali absorbetur, ut diximus supra Cap: 7.

4. Figura hæc etiam in diversis carminibus locum habet.

Georg. 3. Et spumâs miscent argenti, vivaq; sulphurâ.
Idæasq; pices.

Æn. 2. - - - ignari hominumq; locorumQUE
Erramus.

V. Ecstasis est, cum syllaba brevis licenter producitur: id tribus modis fit. imo: additione Consonantis, ut sit positio firma. v. g.

Æn. 2. Religione Patrum multos servata per annos.

Æn. 2. Troas reliquias Dandam, atque inimicis Achillei.

Ibid. Vir bonus & sapiens, qualem vix rep Perit unum.

Hor; ep. 1. Rer Tulit acceptos regale numisma Philippos

Lucan. 1. 1 Rep Pulit à Libycis immensum fluctibus æquor.

add: cum Vocales I. U. in Consonantes J. V. mutantur.

Silius. Arietat in primos, obicitq; immania membra.

Æn. 2. - - - intexant abiete costas.

Ibid. Herent parietibus scalæ, posteq; sub ipsos.

Georg: 1. Tenuia nec lanæ per cælum vellera ferri.

Æn. 1. Genua labant: vastas quatit eger anhelitus artus.

Sil. 1. 7. Ducit sinuato captivum ad littora lino. &c.

3^oid. Cum sine uila literarum additione aut mutatione syllaba brevis producitur.

Æn. 1. Italiam fatò profugus Lavinaq; venit &c. v. sup: c. 7

VI. Syssole est, cum syllaba naturâ longa corripitur.

Æn. 8. fervere Leucatem auroq; effulgere fluctus.

Æn. 6. ille autem, paribus quas fulgere cernis in armis.

Huc spectant Abjicio, rejicio & cætera composita ex Facio, cum primam corripiunt extritò J.

Lucan. 1. 3. Cur obicis magno tumultum &c.

DE CÆSURA

CAPUT XII.

Quid sit Cæsura.

Syllaba quæ ex dictione cæditur, ac post quemvis pedem relinquitur, vulgò cæsura dicitur.

Quis usus sit Cæsurae.

1. Cæsurae tanta vis est, ut ejus beneficio syllaba brevis prodeatur: est enim in ipsa divisione verborum latens tempus, nam dum moramur, atque ad alia transimus,

simus, intervallum unum spatiumq; lucramur. vide supra c. 7.

3. Singulari quoque ornamento carminis cæsura est: nam si pedes, maximè versûs heroici singulis verbis constent, ineptum, & insulsum fit carmen defectu cæsurarum. v. g.

Aurea scribis carmina Juli maxime vatum.

Contrà si verba concidantur ita, ut mutuo amplexu pedes alii ex aliis pendeant, pulcherrimus efficitur versus. v. g.

Æn. 3. Semper honos, nominq; tuum, laudesq; manebunt.

Ibid. Non ignara mali miseris succurrere disco.

Ibid. Justitiamq; dedit gentes frenare superbas.

Æn. 6. Ære ciere viros, Martemq; accendere cantu.

De Anapæsticis tamen vide supra c. 10.

NOTA. 1. Cæsura, si more Veterum loquamur, non est (vulgo nunc creditur) syllaba quæ post pedem superest, sed est certa Heroici versûs pars. Veteres enim Grammatici versum hunc in quatuor partes fecant, quas sectiones seu Cæsuras, appellant Penthemimerim, Trochaicam, Hepthemimerim & Bucolicam sive Tetrapodiam.

2. Penthemimeris, Latine Semiquinaria constat duobus pedibus & syllabâ quæ dictionem claudat. v. g.

Æn. 8. Ut belli signum.

Æn. 10. Panditur incerta.

Æn. 12. Turnus ut infractus.

3. Trochaica post duos pedes, habet duas syllabas; longam & brevem, sive Trocheum, qui dictionem terminet.

Ecl. 4. Non omnes arbuta.

Æn. 2. Infandum Regina.

Æn. 12. Excitans cervice.

4. Hepthemimeris. Latine Semiseptenaria et vocatur tres pedes & syllabâ, quæ dictionem finiat.

Æn.

Æn. 1. Talibus Ilioneus: cuncti.

Ibid: Multa super Priamo rogitans.

Ibid: Terram inter fluctus aperit.

5. Bucolica seu Tetrapodia fit, si Semiseptenaria duas breves adjunxeris, ut:

Talibus Ilioneus: cuncti simul.

Multa super Priamo rogitans, super.

Terram inter fluctus aperit: furit.

Hanc tamen postremam ajunt propriam esse Bucolici carminis.

6. Versus, qui Heroico Nomine digni censentur, modò caturam unam habent. v. g.

*Ut belli signum * Laurenti Turnus ab arce.*

*Panditur interea * domus omnipotentis Olympi.*

*Turnus ut infractos * adverso Marte Latinos. (vicæ.*

Modò duas. v. g. *Non omnes arbusla * juvant, * humilesq; my.*

*Infandum Regina * jubet * renovare dolorem.*

*Excutiens cervice * toros * fixumq; latronis. [mebant.*

Modò res v. g. *Talibus Ilioneus * cuncti * simul * ore freme-*

*Multa super Priamo * rogitans * super * Hectore multa*

*Terram inter fluctus * aperit * furit * æstus arenis.*

DE PATRONYMICIS

C A P U T XII.

Quid sint Patronymica.

PROPRIA quædam Nomina, Poëtis fere duntaxat usurpata, Patronymica dicuntur Grammaticis, quia à Patrum aliorumq; Majorum nominibus facta, aliquem è posteris significant.

Unde fiant, & quomodo desinant.

Hæc fere à Græcis nomini bus fiunt, atque in Des vel As. vel Is. vel Ne desinunt.

Quæ terminatio. quæ declinatio Masculinorū.

Ma (scilicet) Des semper exeunt, & imæ decl: sunt; v. g. Pelida, e, nomen Achillis à Pelæo Patre, Æacides,

e, ne.

2. nomen ejusdem ab *Æaco* Avo. Item *Æacides* nomen *Pyrrhi* Epirotarum Regis, ab *Æaco* originem trahentis, *Æn.* 6. *Ipsūq; Æacidam, genus armipotentis Achilēis.*

Quæ terminatio & declinatio fæmininorum.

Terminamina in *As*: *Is* & *Ne*, desinunt. *As* finita Genitivō *Adis*: *Is* finita, eodem casu in *Idis* exeunt, utraque declinationis 3æ. Quæ verò in *Ne* exeunt, declinantur ut *Musice* v. g. *Thestias. adis.* *Althea Thestii filia. Thaumantias adis.* *Iris Thaumantis filia. Atlantis. idis.* E. cætra *Atlantis filia: Nerine es. Galathæa Nerej filia.*

A P P E N D I X.

Patronymica nō solum à Patribus. *Avis. Proavis. Abavis. Atavis. Tristavis* aliisq; Majoribus virilis s. xus deducuntur, sed etiam à Matribus; ut *Illiades. Romulus* ab *Ilia: Philirides. Chiron. Centaurus* à *Philyra.*

Item à Fratribus; ut, *Phorontis. Io seu Iphis Phoronei soror; Phætonias soror Phætonis.*

2. à Regibus præterea & conditoribus; ut *ROMULUS, Romani* à *Romulo: DARDANIDÆ. Trojani* à *Dárdano. Æneadæ* ab *Ænea* &c.

3. Multo denique à Regionibus. urbibus. montibus. fontibus. fluviis, aliisq; rebus sunt, quæ formam quidem Patronymicorum habent, re autem Gentilia sunt, aut pro Possessivis, Adjectivisq; nominibus ponuntur; ut *Assis. Libystis Italis. Ausonis. Sarmatis. Colchis. Sithonis. Thesfalas. Sicelis. Sidonis. Ilias Troas. Evimanthis. Menalis. Pieris. Tritonis. Pégasis. Phœbas* &c.

Met: 3. *Ægeas metiris aquas, & in Aside terra*

Æn. 5. *Horridus in jaculis & pelle Libystidis urse*

Sil. 1. 7. - - *Cymmódocē Nympharum maxima natu Italidum.*

Past: 2. *Cápraq; erat lyricis Ausonis ora fontis.*

Trist. 1. *Sarmatis est tellus, quam mea vela petunt* &c.

*Patronymicorum masculinorum formatio à
nominibus 1æ decl: in A. As. Es.*

Nomina A. finita assumunt Des syllabam ut *Ilia;*
Ilia-des.

2. As terminata assumunt de syllabam ante S. ut
Aneas. Anea-des; Pheretias Pheretia-des.

3. Es finita mutant. Es in ades; ut *Hippotes, Hippota-*
des. Aolus, Hippotafilius.

A P P E N D I X.

1. A finita aliquando ipsum A mutant in I; ut *Phy-*
lir A, Phylirides.

2. As terminata interdum I ante A assumunt; ut *A-*
myntas, Amyntades, Philippus Amyntæ filius.

ÆNEIDES, Julius *Æneæ* filius fit ex *Ænei* Ades A sublato.

3. Es finita saepe I ante A admittunt; ut, *Anchises,*
Anchisades; Læertes Læertides.

Patronymica masculina à Nomin: 2dæ decl.

Nomina 2dæ dec. in Genitivo assumunt des syllabā
penultimā brevī; ut *Æacus. Æaci. Æaci-des: sic*
Priami-des. Aoli-des. Tan-talides à Priamo. Æolo. Tantalos.

A P P E N D I X.

1. Genitivus nominum in EUS assumit des syllabam
penultimā longā, nam E & I vocales in I longum, vel
in ei diphthongum contrahuntur: unde alii *Atrides, Ty-*
rides &c. alii verò *AtrEldes &c.* Græco more scribunt.

Æn. 13. convocat Atrides socios terrore paventes.

Æn. 10. te precor Alcides, cæptis ingentibus adsis.

Qv. ep. Pyrrhus Achillides animosus imagine patris.

Longum præterea I penult: habent. *Belides. Lyeurgides.*
Amphiarades.

2. Quæ à nominibus 2dæ decl: fiunt, interdum ante;
des syllabam A literam recipiunt; ut. *Battus. Battides*
Asopus (Asopos) Asopiades. Talia maximè sunt quæ
in I. US desinunt; ut *Menoetius, Menoetiades; Thestius.*
Thestiades; Nauplius. Naupliades.

3. *Japetionides* pro *Japétides*. à *Japeto*; longius à norma recessit. Met. 4. *Japetionides Atlas* fuit &c.

Patronymica à nominibus 3tæ delinationis.

SI Nomina sint 3tæ decl: *Patronymica* fiunt à *Dativo*, additâ des syllabâ; ut *Agénor*. *Agénori*. *Agénorides*. *Cadmus filius Agénoris*: sic *Theffori-des*. *Actori-des*, *Æsonides* &c.

2. Nomina tamen *As finita*, quorum *Genitivus* in *Antis* literam *A* ante syllabam des, petunt; ut. *Abas*, *Abantis* *Abanti* *Ades*: sic *Atlantiades*. *Pæantiades* &c.

Eodem fere modo formantur, quæ à *Nominibus* in *On* fiunt. ut *Telamoniades* *Amphitryoniades*. *Laomedæntiades*, à *Telamon* *Amphitryon* *Laomedon*.

A *Scipione* tamen non *Scipionides*, sed *Scipiades* immutato verbo nascitur. *Æn.* 8. *Scipiadas duros bello* &c.

Patronymicorum fæmineorum formatio. As

& Is finita quomodo formentur.

PATRONYMICA fæminina, quæ in *As* & *Is* exeūt, fiunt à *Patronymicis masculinis*, sublatâ de syllabâ; ut *Thestias* *DES*, fit *Thestias*, *dis*; ab *Ætiades*, *Ætias*; à *Thaumantiades*. *Thaumantias*; ab *Æolides*, *Æolis*; à *Tantalides*, *Tantalidis* &c.

A P P E N D I X.

1. Quæ à *Masculinis* in *i* *ades* finitis fiunt, tum in *i-as* tum in *is* exeunt; ut *Atlantias* & *Atlantis*, ab *Atlantides*; *Ætias* & *Æsis*, ab *Ætiades* &c.

2. Quæ fiunt à *Masculinis* penultimam longam habentibus, semper desinunt in *e-is*, solutâ diphthongô, e. tamen longo: v. g. *Ænéis*. *Achilleis*, *Theseis* &c. ab *Ænéides*. *Achillides*. *Theseides* &c.

Trist: 2. Et tamen illa tua felix *Antidos* aufer.

Juv.

Juv. sat. 1. *Vexatus toties ranci Theside Codri*
Nonnunquam tamen E enripitur,
de Pont. 3. *Aeneidos vati grande fuisset opus.*

NE finita sunt à Genitivo simplicium ad-
ditâ Ne; ut *Neptunus. Neptuni, Neptuni-*
ne: sic *Adraſtine, Nerine &c.*

2. Quodſi ſimplex Nomen in *los* exe-
at, mutatuſque, in *one*; ut *Acriſios, Acriſio-*
ne. i. *Danaë filia Acr ſui.*

A muliebri, *Acriſione*; Ovidiuſ finxit maſculinum *Acri-*
ſionides. Vertit in hanc harpen madefactam cade *Meduſæ Acri-*
ſionides Oratores Parronymicis raro utuntur. Cic. 1.
Off: *Digna Aſpidarum genere ſententia*

DE METAPLASMO

Seu figuris quibuſdam Pòëtarum,

CAPUT XIV.

PRoprium Pòëtarum eſt, Verbis, quibûs
Oratores utuntur, aliquid interdum
detrahere: nonnunquam literas alias ali-
is permutare: aliquando è proprio loco
in alienum transferre. Quod quidem
cùm in ſoluta oratione vitium ſit, bar-
bariſmuſq; nominetur; in carmine tamen
non barbariſmus, ſed *Metaplaſmus* (i
Transformatio) appellatur: datur enim ve-
nia Pòëtis, qui plerumque coguntur
metro ſervire. Metaplaſmi porro ſpecies
plures ſunt: en illas.

1. Apponit *Præthesis* caput. 2. id quod *Apheresis* aufert;
 3. *Syncope* de medio tollit. 4. quod *Epenthesis* addit;
 5. *Apocope* demit finem. 6. quem dat *Paragoge*
 7. *Imthesis* verba setat. 8. *Meta-sed-thesis* ordine spreto
 Transfert literulam. 9. *Antithesis* salvo ordine mutat.

1. *Præthesis* est, cum principio dictionis litera aut syllaba additur. v. g. *Gangus* pro *Natus*, *Tesultissem* pro *Tulissim*.

2. *Apheresis* est, cum principio dictionis litera aut syllaba detrahitur. v. g. *Ruo* pro *Eruo*. *Temno* pro *Contermino*. *Fero* pro *Refero*. *Æn* 9. *Ferre* libet subire densa *testudine* casus. pro *Referre*. i. enarrare.

3. *Syncope* est, cum litera vel syllaba è medio dictionis subtrahitur, ut *gubernaculum*, *seclum* &c. pro *gubernaculum*, *seculum* &c. vide l. 1. C. 9. schol. & C. 17.

4. *Epenthesis* est, cum in medio dictionis litera aut syllaba interjicitur: ut *Reliquiæ*. *Retuli*. *Mavors*. *Navita*, *Induperator* &c. pro *Reliquiæ*. *Retuli*. *Mars*. *Nauta*, *Imperator* &c.

5. *Apocope* est, cum fini dictionis aliquid detrahitur: ut *Peculi*, *otii*, *tuguri* &c. pro *peculii otii* &c.

6. *Paragoge*, seu *Proparalepsis* est. cum fini dictionis aliquid additur. v. g. *deladier*, *admittier*. *fabularier* &c. pro *deludi*, *admitti*, *fabulari*.

7. *Thmesis* vide supra Cap. XXIII.

8. *Metathesis*. i. *Transpositio* est literarum ordo immutatus, ut *Thymbre*, *pigre* &c. pro *Thymber*, *piger* &c. *Virg.* Nam tibi, *Thymbre*, caput *Evandrius* abstulit ensis. Nisi quis putet etiam *Thymbrus* in Nominativo dici.

9. *Antithesis* est literæ commutatio; ut *Olli* pro *illi*.

DE PROSODIA

CAPUT XV.

Quod Græci *Prosodiam*, hoc Latini *Tenorē*, *Accentum* & interdum *Tonum* vocant.

cant. Accentus autem est *Rektor & moderator pronuntiationis*: eo enim vel attollitur, ut *Acutus*; vel deprimitur, ut *Gravis*; vel partim attollitur, partim deprimitur syllaba, ut *Circumflexus*:

2. *Acutus* in penultima vel antepenultima; *Circumflexus* in sola penultima locum habet: *Gravis*, ubi uterque abest.

3. Nullius verbi Latini ultima syllaba [auctore Quintiliano] aut acuitur, aut circumflectitur: quod de pronuntiatione intellige: nam inter scribendum *Acuti* aut *Circumflexi* ad discernendas alias ab aliis voces adhibentur vulgo hodie. Vide Intro: § 4.

4. In dissyllabis (nam in monosyllabis Accentus hodie non agnoscitur) prior acuitur sive brevis sit, sive longa; ut *arma virum Rōma videt*, In polysyllabis verò penultima, si longa est, acuitur; ut *mortalis, sollicitudo &c.* quod si penultima brevis est, acuitur antepenultima; ut, *gemitus, sollicitus &c.*

5. Cùm Encliticæ *Que, Ve, Ne*, ita jam pronuntientur, ut Acutum Accentum in ultimam vel antepenultimam præcedentis dictionis syllabam rejiciant: v. g. *vidēsne, itane &c.* præstiterit Acuti Accentus
notam

notam his ipsis, quæ acuuntur, syllabis, quàm Encliticis inter scribendum superimponere.

APPENDIX.

Sunt qui vocativos istos: *Valeri. Virgill. Mercuri. Ovidi. Ambrosi* & similes penultimâ acutâ efferant, etsi hæc brevis sit. Sanè hunc morem suâ ætate vixisse docet Gellius l. 13. c. 24. Alii malunt antepenultimam acere: quàm pronuntiationem suo tempore ridiculam fuisse declarat idem Gellius.

2. Verba planè Græca Græcorum accentu pronuntianda. ut *Paralipoménon* (*me* acutâ) *Lithóstratos* (*stro* acutâ.) Quæ vetò Latine etiam declinantur, Latinorum more pronuntianda sunt; ut *Penélope. Hécata. Rhetórice. Ephesus &c.* antepen. acutâ, *Casaréa. Laodicea. Thessalonica. Idólum &c.* penult: acutâ. Idem de Hebræis dicendum.

3. Siqua erit in Hebræis vel Græcis vocibus, scujus verus Accentus propter insolentiam offendat vulgi aures; satius videtur in vulgi conventu (id quod Cicero fecisse se testatur in Orátore) scientiam sibi reservare, usum populo concedere. Quare *Melchisedech. Absalon &c.* potius dicam antepenultimâ acutâ, etsi Hebræa pronuntiatio penultimam elevari postulet.

DE SYLLABARUM DIVISIONE

CAPUT XVI.

Regule universales.

I. SI Cónsonans una duntaxat fuerit, cū dividendum erit vocabulum, transponitur ad initium sequentis, lineæ, ut, *amor*. II. Si eadem consonans geminetur, & finem præcedentis & initium sequen-

tis

tis lineæ seu versûs obtinet; ut, *an-nus*, *gal-lus*. III. Diphtongi nunquam dividûr, nisi solvantur per Diæresim: scribes igitur *Eu-charistia*, *Eu-angelium*, *Au-rum* &c. IV. In Compositis vocibus Positio manet integra in fine lineæ; ut, *Præter eo ab-ivi*, *ex-igo*, *com-edo*, *neg-ligo*, quasi *nec lego*.

A P P E N D I X.

I. In iisquæ intrâ compositionem interponunt aliquid, quod extrâ compositionem non habebant, interpositum illud potius adhæret præpositioni. v. g. *amb-e-sus*, *red-oleo*, *red-eo* &c. vid. fol. 163. Scholio. II. Si prior præ compositionis desinat in eam literâ, à qua incipit posterior, & deinde ex geminatis illis omittatur una ut in *Transcendo*, *Dissto* &c. pro *Transcendo* (quasi *Transcando*) *Dissto* &c. convenientius videtur præpositionem in dividendo mutilam tolerare, quàm Verbum aut Nomen: præstat igitur sic dividere *Tran scendo*, *Di-sto*. III. *Su-seipio*. *Sustineo*. *Suspendo* & similia cum suis derivatis etsi videantur composita ex *sub*, vel *super*, communiter tamen sic dividuntur *su-stinto*, *su-spendo* &c. ubi decòri rationem duci arbitror. Quod cæteris quoque in Verbis, iisquæ etiam vernaculis dividendis observandum. Unde dividam potius *w/zyj tek*, *szczęś-cie* &c. quàm aliter. Imò studiosè quoque divisionem ejusmodi vitare maluerim, etiam non plenâ lineâ derelictâ quàm in civilitatis leges delinquere. IV. In iis quæ in compositione aliquid amittunt, parti illi quæ est integra parcendum est, unde dividam: *anim-adverto*, *anim-equis* &c. ut *adverto*, *equis* integra servem. Sic item dividam *pot-est*, *it-idem* & similia eâdem de causa. V. Si extra compositionem concurrant dissimiles consonantes, ut in, *aPTus*, *reGNum*, *aLTer* &c. videndum est, an ab hu-

jusmodi Consonantibus incipiat aliqua vox Latina; & si incipiat utraque illa consonans dividendæ vocis trajicienda in sequentem lineam: sic si dividendum sic, *atrox*, sic dividam: *a-trox*, quia à consonantibus T & incipiunt Latine voces *Trabo*, *Trano* &c. Usus autem Eruditorum obtinuit, ut in dividendis Latinis vocibus utramque consonantem rejiciant in sequentem lineam, si ab utraque illa consonante non Latina modò verùm Græca etiam vox incipiat. Consonantium ejusmodi catalogos texunt quidam, tu potiùs eruditos viros, & accuratos Typographos observa.

DE INTERPUNCTIONE

CAPUT XVII.

Quemadmodum interpiratione orationem distingvimus: ita interpunctione sive interducta significamus Nodos quosdam, quibus eadem oratio scribendo distinguitur. Qua re ut interpunctionis discrimina cognoscantur, orationis veluti partes cognoscendæ sunt.

2. *Circuitus* sive *ambitus*, Græcè *Periodus*, est aptè conclusa verborum comprehensio; quæ (nisi unimembris sit) duabus præcipuè partibus constat: harum altera Græcè *Próthesis*, Latine *Propositio*; altera *Apodosis*, quasi *Redditio* dicitur.

3. Utraque pars, tum *Propositio*, tum *Redditio* constare potest pluribus *membris* & *incisis*; & *Membra* quidem Græcè *Colæ*, *Incila* verò *Commata* nominantur.

4. Inter *Membrum* autem & *Incium* illud interest, quòd *membrum* longiusculum est, & aliquid

liquid affirmat, vel negat; incisum est breviusculum, & sæpe nihil affirmat, nihil negat.

5. Interductus igitur seu interpunctio inter *Prothesim* & *Apodosim* erit punctum averso semicirculò impositum sic (;) Quæ tamen interpunctio videtur semper adhibenda, cum ita *Membrum* à consequentibus pender, ut nullo modo possit sentius in illo consistere: id quod ipsâ etiam voce suspendendum significamus.

6. Inter *Membra*, præsertim si paulò majora sint, bina puncta locantur sic (:) *Incisa* & minora quædam *Membra* fere aversâ lineolâ distinguuntur sic (,) hanc alii *virgulam*, alii *comma* vocant. At minima *incisa*, quæ nec interspiratione solent distingvi, scribendo quoque nullâ interpunctione distinguemus.

7. Inter *Periodos* denique, seu *Comprehensiones* ipsas, punctum locamus sic (.)

NOTA. 1. Quæ *comprehensiones* novam *Periocham* inchoaverint, eæ primam literam habent majusculam. At si erunt in eadem sententiâ, in qua superiores *Comprehensiones*, nullum erit literarum discrimen: nominibûs tamen *Propriis*, aliisq; de quibus *Introd. §. 4.* exceptis, quæ semper à majuscula inchoantur.

2. Est autem *PERIOCHA* certa cujuscumque rei, vel negotii perfecta complexio, quæ per se etiam consistere, atque à cæteris disjungi possit.

3. Quod si *periocha* argumentum valde simile complectatur. aliquo etiam relicto spatio à superioribus secerni solet.

4. Jam periodorū exempla, atque in iis singularum, de quibus egimus, partium interpunctionem videamus.

UNIMEMBRIS. *Omnem conditionem imperii tui, statumq; provinciae mihi demonstravit Stratorius.* Cic: Fam. l. 12. ep. 23.

BIMEMBRIS. 1. *Si fuit in Rep: tempus ullum, cum extorquere arma posset è manibus tratorum civium. boni civis auctoritas & oratio;* (2) * *tum profectò fuit, cum patrociniū pacis exclusum est.* Id. de clar. Or.

TRIMEMBRIS. 1. *Nisi multorum praeceptis, multisq; exemplis mihi ab adolescentia suasissem, nihil esse in vita magnopere expetendum, nisi laudem atque honestatem;* (2) *in ea autem persequenda omnes cruciatus corporis, omnia pericula mortis atque exilii parvi esse ducenda:* (3.) * *nunquam me pro salute vestra in tot ac tantas dimicationes, atque in hos profligatorum hominum quotidianos impetus objecissem, pro Archia.*

QUADRIMEMBRIS. 1. *Si quàm audax est ad conandum C. Verres, tam esset obscurus in agendo;* (2.) *fortasse aliqua in re nos aliquando fefellisset:* (3.) * *verùm hoc ad huc percommode cadit;* 4. *quòd cum incredibili ejus audacia, singularis stultitia conjuncta est act.* 2. in Verr.

Asteriscus hic * Prothesim ab Apodosi dividit, numeri 1. 2 3. 4. Membra significat.

5. Interdum oratio, tota ita membratim casimve textitur; ut saepe inter ipsa membra vel incita, unicum, aut geminatum punctum col-

collocetur. Cic. l. 16. ep. 6. *Nulla in re jam festinare volo. Nihil laboro, nisi ut salvus sis. Sic habeto mi Tiro; neminem esse qui me amet, quin idem te amet. Nunc te nihil impedit: omnia depone: corpori servi, Vale mi Tiro. vale, vale & salve. Lepia tibi salutem dicit, & omnes.*

6. De interrogandi nota Introd, § 4. In dolore & admiratione alii lineam rectam pingunt sic (!) alii punctum satis esse opinantur. v. g. *O miserum! Quam magna est donus Domini! vel: O tempora! o mores.*

7. Parenthesis, de qua l. 2. c. 23. quæ Latinè fortasse Interpositio dici posset, sententiam omnino diversam in mediam injicit cōprehensivem, ac duobus majusculis semicirculis () indicatur. Cic. l. 12. ep. 4. *Ego nullum locum premitto (nec enim adeo) modò laudandi tui, sed ne ornandi quidem: & l. 13. ep. 41, Pompejus quotiescunque me videt (videt autem sapissimè) gratias tibi agit singulares. At si non omnino diversa sit sententia, satis videtur, illam commatibus distinguere. Cic. l. 13. ep. 41. Addo etiam illud, * quod tibi jucundissimum esse scio, * me ipsum, ex tua erga Luceajum benignitate, maximà voluptate affici. hic quod asteriscis inclusimus potuit () includi; sed non expediebat. Idem servandum, si geminæ tantum, ternæve voces interserantur: quales sunt: ut opinior, ut ajunt, nisi fallor &c.*

8. Apostrophò quoque Latini Scriptores non raro utuntur. Esto verò Apostrophus semicirculus aversus literæ à dextris imminens, & significat aliquid rejectum esse; v. g. *Adeon viden² men² tun² satin² opust² &c. pro adeone? videsne? mène? satisne? opus est!* &c. Apud Comicos hæc creberrima.

9. Hanc interpungendi rationem optimam dicimus; neque tamen alios reprehendimus

CALENDÆ NONÆ, IDUS.

CAPUT XVIII.

AD intelligendas Latinorum Scriptorum Calendas, Nonas, & Idus, hos versiculos, quibus explicatur, quot dies habeat quisque mensis, edisce.

*Triginta Aprilis: Junius, Septemq; Novemq;
Unò plus alii: viginti Februus octo.*

Bissexile annò superadditur unus ad octo,

Et tunc bis SEXTO MARTIS die rite CALENDAS.

2. Item hos, qui, quot cuique Mense Nonæ, Calendæ & Idus sint, docent.

Prima dies mensis cujusq; vocanda, Calendæ.

Sæ Majus Nonas October, Julius & Mars;

Quatuor ast reliqui. Dabit Idus quilibet octo.

Post quas quot lucas, totidē numerato Calendas,

Hisq; diem primum Mensis superradde sequentis.

- 3 Primo cujuscvis Mensis die, Calendis, dicimus. Mox in Mensibus sex Nonarum, Martio, Majo, Julio, Octobri, 2do die Mensis dicimus: 6to Nonas. id est 6to die ante Nonas: est enim concisa locutio. Deinde 5to, 4to, 3tio. Pridie Nonas, Nonis. In reliquis quatuor Nonarum Mensibus 2do die Mensis dicimus, 4to Nonas; mox 3tio Nonas, Pridie Nonas, Nonis.

- 4 Post nonas in Mensibus 6. Nonarum die 8vo, in reliquis die 6to dies: Octavo Idus. i 8vo die ante Idus: mox 7mo, 6to, 5to, 4to, 3tio Pridie Idus, Idibus Idus porro in Mensibus 6. Nonarum in 15tum, in reliquis in 13tium diem semper incidunt.

5. Post

5. Post Idus, quia Menses alii sunt longiores, in illis, qui lex Nonarum sunt, die sextodecimo dices; *Decimo septimo Calendas* sequentem Mensem nominando. Totidem enim dies sunt ad Calendas sequentis mensis, ipsis Calendis inter hos computatis. Deinde 16to, 15to, 14to & ultra retro numerando, usque ad *Pridie Calendas*, qui semper est ultimus dies mensis. In Januario, verò Augusto & Decembri, die 14ta dices: 19to Calendas, sequentem Mensem pronuntiando. Mox 18vo, 17mo, 16to, & ultra retrocedendo. In Aprili, Junio, Septembri, Novembri die 14ta dices 18vo Calendas, sequentem Mensem appellando. Deinde verò 18vo, 17mo & ultra retro.

NOTA, 1. Mense Februario, siue communis sit, siue intercalaris annus semper die 15ta dices 16to Calendas Martii: Mox 15to. 14to. 13to &c. Sed in anno communi semel tantum. sc. die 24ta dices: 6to Calendas Martii. Si verò Intercalaris annus sit, qui 4to quaque anno recurrit, bis dicimus: 6to Calendas Martii. sc. 24to & 25to die Februarii, duobus diebus in unum computatis. Ex quo Intercalaris ille annus Bissexti, seu Bissextilis nomen obtinuit.

2. Non dicimus autem, 2do Nonas, 2do Idus, 2do Calendas, sed *Pridie*, id est; priore die ante. *PRIDIE* enim idem est quod *Priore die*. Gell: l. 10. 24.

3. Mensis nomen non omnino in Genitivo adhibetur nam eo Casu, quo Calendarum aut Nonarum, aut Iduum nomen effertur, Proprium quoque Mensis nomen transferri potest. v. Calendis Januarii, vel Calendis Januariis. 4to Nonas Januarias, vel Januarias. 8vo, Idus Februarii vel Februariis. *Pridie Calendas Maji*, vel *Majas* sic ubique. In priore loquendi modo Proprium Mensis Substantivè, in posteriore Adjectivè sumitur.

4. Numero Calendarum, Nonarum & Iduum sæpe additur Præpositio, *Ad* eaque vel sola, vel cum substantivo, *diem*, v. g. *ad V. Calendas Junias. ad VI. Nonas Maji. ad VIII. Idus Novembris* vel *ad diem V. Calendas Junias. ad diem VI. Nonas Majas &c.* VEL pro *AD*, substantivo *Diem*, præponitur *Ante*. v. g. *Ante diem V. Calendas Junii, ante diem VI. Nonas Majas &c.* Hæc per se omnia nihil aliud significant, quàm si simpliciter diceretur: *V. Calendas Junii. VI. Nonas Maji &c.* Cic. Att. l. 1. p. 5 *Pater nobis decessit ad VIII. Calends Decebr:* Plin: l. 3. c. 5. *Angerone sacrificatur ad diem XII. Calend: Jan.* Cic. l. 16. ep. 5. *Ante diem VIII. Idus Novembr: has literas dedimus.* Gelli l. 15. cap. 28. *Ante diem III. Nonas Januar. M. Cicero natus est.* Non igitur hæc semper significant *Circiter*; neque enim credibile est, ignorasse aut Ciceronem, quo die sibi pater decessit, aut Plinium, quo die sacrificaretur Angerone &c.

5. Dicitur etiam: *Ex ad, vel ex ante diem X. Calend. Junias, ex ad IV. Nonas Majas &c. &c.* id est: *ex die, qui est ante diem X. Calend. Junias &c.* Liv: l. 45. *ex ad V. Idus Octobr: &c.*

6. Porro *Calende* à Græco Verbo. *Kalo* i. *Voco*, dictæ sunt: quia primâ cujusque Mensis die, ii quibus Sacra curæ erant, populum ad fastos, nefastosq; dies cognoscendos convocabant. Ideo *Calendas* multi per *K* Græco more malunt scribere. Nonæverò dictæ, quòd ab ipsis Nonis ad ipsas Idus novem sint dies. IDUS deniquæ dictæ ad antiquo Verbo *Iduo*, i. *divido*, quòd Mensẽ in duas fere æquales partes dividant,

A. . M. D. . G.

R. P.

R. P. PETRI CANISII.
SOCIETATIS JESU.
THEOLOGI, CATECHISMUS.

*Q*uid est fides? nisi credere quod non vides. Unde
& quomodo capitur TRINISAS? rectè ô ho-
mo interrogas? Ideo bene creditur, quia citò non ca-
pitur: nam si citò caperetur, non esset opus, ut crede-
retur, quia videretur. Noli intelligere, ut credas, sed
crede, ut intelligas: intellectus enim merces fidei.
S. Augustinus.

CAPUT PRIMUM.

De Fide & Symbolo Fidei.

Quis dicendus est Christianus, atque Catholicus.

*Q*ui Baptismatis Sacramentò initiatus, JE-
SU Christi, veri DEL, atque hominis, sa-
lutarem doctrinam in ejus Ecclesia proficitur,
neque Sectis, vel opinionibus ullis, ab Eccle-
sia Catholica alienis, adhæret.

Quibus de rebus primum docendi sunt Christiani?

De Fide, Spe, & Charitate, Sacramentis, &
officiis justitiæ Christianæ.

Quid est fides?

Est Donum DEL, ac lumen, quo illustratus
homo, firmiter assentitur omnibus, quæ DE-
US revelavit, & nobis per Ecclesiam creden-
da proposuit. Ne scripta illa sint, sive non sint.

Quæ summa est Fidei, seu omnium credendorum?

Symbolum Apostolicum in duodecim di-
stinctum articulos.

Qui sunt isti duodecim Articuli? Hi videlicet:

Credo in Deum, Patrem Omnipotentem, Creatorē Cæli & Terræ. Et in JESUM Christum Filium ejus unicum, Dominum nostrum. Qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex MARIA Virgine. Passus sub Pontio Pilato, Crucifixus, mortuus, & sepultus. Descendit ad inferos; tertia die resurrexit à mortuis. Ascendit ad Cælos, sedet ad dextram DEI Patris Omnipotentis. Inde venturus est judicare vivos & mortuos. Credo in Spiritum Sanctum, Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum Communione, remissione peccatorum Carnis resurrectionem, & vitam æternam, A.

Quid sibi vult primus Symboli articulus?

Ostendit primam in Deitate Personam, Patrem scilicet, cælestem, & æternum, cui nihil factu impossibile sit vel difficile: qui cælum & terram, visibilia cuncta, ex nihilo produxit, producta hucusque conservat & gubernat summâ bonitate & sapientiâ.

Quid verò secundus?

Et in JESUM Christum Filium ejus.

Commonstrat secundam in Deitate Personam, JESUM Christum scilicet, Filium DEI naturalē, unicum illum ab æterno genitum, & Patri consubstantialē, Dominum ac Redemptorem nostrum, qui nos perditos liberavit.

Quid verò tertius?

Qui Conceptus est de Spiritu Sancto.

Mysteriū proponit Dominicæ Incarnationis.

Quia

Quia idem DEI Filius de cælis idelcendens, humanam naturam assumpsit, sed modò singulari prorsus quia conceptus fuit sine Patre, ex virtute Spiritûs Sancti, & natus ex MARIA, Virgine illibata.

Quid verò quartus?

Passus sub Pontio Pilato

Mysterium tractat redemptionis humanæ. Nam idem verus DEI Filius secundum humanam illam naturam assumptam, extremo vere passus est pro nobis, & peccatoribus omnibus redimendis. Unde, licet Agnus esset sine macula, tamen sub Pontio Pilato Præsidente, in Cruce suffixus, in Cruce mortuus, & deinde sepultus fuit.

Quid autem quintus?

Descendit ad inferos tertia die resurrexit à mortuis?

Mysterium Resurrectionis Christi completur, qui secundum animam quidem, Patres è limbo liberaturus, ad inferos descendit: tertio verò post mortem die, resumpto corpore, vî propriâ factus est redivivus.

Quid sextus Articulus?

Ascendit ad cælos, sedet ad dexterâ DEI Patris Omnipotentis.

Mysterium affert gloriolæ Ascensionis Christi: qui post expletum redemptionis nostræ opus, ad Patrem transiit ex hoc mundo, & cælos sua virtute Triumphator ascendit, atq; in ipsa æterna Patris gloria, super omnia est collocatus.

Quid septimus?

Inde venturus est judicare vivos & mortuos.

Demonstrat extremum judicii diem, quando Christus humana in carne, visibilis, rursus de cælo descendet, & tremendum ager judicium omnium proborum, & improborum, & reddet unicuique secundum opera ejus.

Quid octavus?

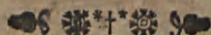
Credo in Spiritum Sanctum.

Exhibet tertiam in TRINITATE Personam, Spiritum Sanctum, qui ex Patre, Filioque, procedens, unus verus æternusque DEUS est & regnat cum Patre, & Filio, & proinde cum utroque simul adoratur & conglorificatur.

Quid nonus Articulus?

Sanctam Ecclesiam Catholicam.

Ecclesia docet quatuor nobis esse credenda *primùm*: Ecclesiam esse unam: nimirum in uno Spiritu Christi JESU, in una fide, fideique & Sacramentorum doctrina, in uno capite ac Rectore universalis Ecclesiæ, Vicario Christi scilicet, ac Divi Petri successore *secundò*, ipsam Sanctam esse, quia tum à Christo, & Capite, & sponso suo, cui per Fidem, & Sacramenta conjungitur, Sanctificatur, tum à Spiritu Sancto, perpetuò gubernatur. *Tertio*: eandem esse Catholicā, seu universalem: quæ totæ orbe diffusa, Christi fideles omnes omnium temporum comprehendit. *Quartò postremò*: in hac ipsa Ecclesia Communionem esse Sanctorum, puta non eorum solum, qui in terris creden-

credentes peregrinantur, verum etiam qui carnis mortalitate exuti, regnant in cælo, vel illic regnaturi, in igne purgatorio, à suorum peccatorum lordibus expiantur. Qui quidem, veluti unius corporis membra, se in vicem juvant mutuïs officiïs; meritïs, orationibûs, & Sacrosanctæ Missæ Sacrificiïs; Sacramentorû-
q; Ecclesiæ virtutem participant.

Quid porro decimus?

Remissionem peccatorum.

Offert præsentem DEI gratiam peccatoribus omnibus, ne quis de venia peccatorum suorum consequenda unquam desperet: modò in Ecclesia perseveret Catholica, & ritè ejusdem Sacramentis utatur.

Quid autem undecimus?

Carnis Resurrectionem

Mortuos omnes ad vitam excitandos asserit, & novissimum Judicii diem confirmat. Nam ante Christi tribunal in carne redivivi omnes apparebimus, ut recipiat unusquisque, prout gessit in suo corpore, sive bonû, sive malû

Quid demum postremus?

Et vitam æternam.

Fidei & virtutis Christianæ præmium, beatam immortalitatem ostendit, ut certè sciamus, post hanc vitam, superesse aliam, longè diversam. verè securam, beatam, ac sempiternam, quæ credentibus, & obtemperantibus Christo destinata sit.

Quæ summa est omnium Symboli articulorum?

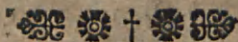
Corde, & ore, confiteor Dominum Deum, quò nihil, majus, aut sapientius, aut meliùs potest excogitari, eum, & unum in essentia seu natura Divina, & trinum in Personis esse, utpote Patrem & Filium, & Spiritum Sanctum; ita ut hi tres, unum sint, unus & verus, æternus, immensus, & incomprehensibilis DEUS: ex quo, per quem, & in quo sunt omnia. Pater est Conditor universorum. Filius, Redemptor hominum. Spiritus Sanctus, Ecclesiæ, seu Christi fidelium Sanctificator, & Rector. Igitur huic Sanctissimæ & Individuæ Trinitati, respondent Simboli tres partes præcipuæ. *Prima*, quæ de creatione est, *Patri*. *Secunda*, quæ de redemptione, *Filio*. *Tertia*, quæ de Sanctificatione, *Spiritui Sancto* accommodatur.

Quid est Ecclesia?

Est 'omnium Christi fidem, atque doctrinam profitentium, congregatio, quæ sub uno & summo post Christum Capite & Pastore in terris gubernatur.

Qui ab Ecclesia prorsus alieni sunt?

Primum: Judæi & infideles omnes, atque à Fide apostatæ; *deinde* hæretici, id est, qui cū baptizati sunt, contra Catholicam Fidem cum pertinacia tuentur errorem; *præterea:* Schismatici qui à pace & unitate Catholica, ipsi se segregant. *Postremo:* qui à communione Sanctorum à participatione Sacramentorum, & ab Ecclesiæ suffragiis, Divinisque Officiis, per Ecclesiasticam potestatem legitimè excluduntur; unde

unde excommunicati, dicuntur. Qui omnes à Christi corpore, quod est Ecclesia, sejuncti sunt, proindeque spiritualis vitæ, ac salutis expertes manent: Sathanæ mortique perpetuæ, (nisi resipiscant,) obnoxii; ac vitandi quidē illi omnes Catholicis, sed imprimis Hæretici, & Schismatici, non minùs, quàm pestes quædam exitiales, fugiendi, & execrandi sunt.

Quæ demum est simplex, brevis & recta fidei regula, quâ Catholici ab hæreticis discernuntur?

Ea est: Christi fidem atque Ecclesiæ auctoritatem integram profiteri: illudq; ratum ac fixum tenere, quod Ecclesiæ Catholicæ Pastores atq; Doctores, credendum definiêrint. Cæterum si quis Ecclesiam non audierit, *sic tibi* (inquit Christus ipse *sicut Ethnicus, & Publicanus*, non enim habebit DEUM Patrem, qui Ecclesiam noluerit habere Matrem.

CAPUT SECUNDUM

De Spe & Oratione Dominica.

Quid est Spes?

EST Virtus divinitus infusa, per quam certum cum fiducia nostræ salutis, & æternæ vitæ, bona expectantur.

Unde modum recte sperandi, petendi discimus?

Ex Oratione Dominica, quam Christus ipse Dominus, & Magister noster, Ore suo Sacrosancto tradidit: & præscripsit.

Recita per partes Orationem Dominicam.

(a 4)

Petit

- I. Pater noster qui es in cælis: Sanctificetur
- II. Adveniat Regnum tuum.
- III. Fiat voluntas tua, sicut in cælo & in terra
- IV. Panem nostrū quotidianū da nobis hodie.
- V. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.
- VI. Et ne nos inducas in tentationē.
- VII. Sed libera nos à malo.

Quid sibi vult initium hujus Orationis?

Pater noster qui es in cælis.

Præfatiuncula est, quæ nos memores reddit summi beneficii, quo Deus Pater per Christum nos sibi in filios cooptavit; atque ut hoc dulcis Patris nomine provocemur, tum ad eum redamandum, tum ad precandum, magna cum fiducia.

Quid explicat prima petitio?

Sanctificetur nomen tuum.

Proborum filiorum justum est, & liberale desiderium; hi optant, semper & ubique, in se aliisque promoveri cognitionem, timorem, honorem, amorem, & cultum æternæ Majestatis, & quidquid demum ad summi, optimique Patris gloriam spectat.

Quid secunda petitione agimus?

Adveniat regnum tuum.

Petimus gloriam cælestis æternæque felicitatis nobis donari; ut citò cum Christo in sempiternum regnemus.

Quid tertia?

Fiat voluntas tua.

Pe-

Petimus Divinæ gratiæ nobis opem adesse, ut Patris voluntatem in terra: sicut Beati omnes in cælo, sincerè alacriter, & constanter adimpleamus.

Quid quarta?

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

Petimus suppeditari nobis, quæ ad vitam sive corporis, sive animi fovendam & sustinendam spectant, ut victum & vestitum; Verbum DEI, & Ecclesiæ Sacramenta,

Quid quinta?

Et dimitte nobis debita nostrâ.

Petimus veniam ac remissionem peccatorum, parati vicissim remittere, quod in nos alii peccaverint.

Quid penultima?

Et ne nos inducas in tentationem.

Petimus in hac tanta vitæ imbecillitate, Divina virtute fulciri, atque adversus mundum, carnem, dæmonemq; defendi, ne quocunque modò tentationi succumbentes, peccato consentiamus.

Quid septima & suprema petitione.

Sed libera nos à malo?

Petimus DEI benignitatem, qua ipse nos liberet, & vindicet à miseria, tum corporis, tum animi sive in hac vita, quoad salutem nostram congruit, sive in futura. Et additur, Amē Hoc est: fiat, sive fiet ut spem desiderium quæ monstremus, accipiendi ea, quæ septem his petitionibus continentur.

Quæ summa est priorum orationis hujus petitionum.

Priores 4. ostendunt, quæ hic bona sperare, ac petere debeamus, inter quæ, primum ac summum; est Divinæ Majestatis honor & gloria, proxima nostra felicitas: huic accedit Deo debita obedientia. Postrema, est corpori animæque sustentatio necessaria. Hæc summatim continentur in prioribus quatuor.

Quæ summa reliquarum petitionum

Tres posteriores continent mala, quæ deprecari debemus, ut sunt peccata quæ nobis regnum DEI præcludunt, tum tentationes, quæ nisi ope Divina protegamur, sua vi ad peccandum nos pertrahunt, ac postremo, hujus, ac futuræ vitæ calamitates. Docet igitur Dominica præcatio, simul, & bona petere, & mala deprecari.

Quomodo recitas salutationem Angelicam V. Matri,

Ave MARIA, Gratia plena, Dominus tecum benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui JESUS, Sancta MARIA, Mater DEI, ora pro nobis peccatoribus, nunc & in hora mortis nostræ Amen.

Unde modus Deiparam Virginem salutandi profluxit.

Primum ab exemplo Angeli Gabrielis & Sanctæ Elisabethæ; deinde ex usu ipso, & consensu Ecclesiæ Catholicæ.

Quem verò fructum adfert hæc salutatio?

Sacro sanctæ Virginis, Dominicæ incarnationis gratiam, & æquè salutarem nobis refectat memoriam: ac præterea monet, ut gratio-

ſæ Virginis favorem, atque apud Deum inter-
ceſſionem nobis conciliemus

Quid diſcimus ex hac ſalutatione?

Eximias dotes ac laudes incomparabiles
Virginis: ut quòd DEI donis, ac virtutibus
ampliſſimis reſerta ſit, quòd eadam Virgo, &
Mater, inter omnes omnium temporum mu-
lieres, benediſta: quòd Regis Regum. Chriſti
DEI, & Domini noſtri Parens, ac proinde In-
ventrix gratiæ, ac Genitrix vitæ nobis exiſtit.

CAPUT TERTIUM.

De Charitate & Decalogo.

Quot eſt Charitas?

Eſt Virtus à DEO infuſa, quâ DEUS propter
ſe diligitur, proximo autē propter DEUM.

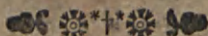
Quid ſunt Charitatis præcepta?

Duo principalia. Diliges Dominum DEUM
tuum, ex toto corde tuo, ex tota mente tua,
ex totis viribus tuis. Hoc eſt primum, maxi-
mum mandatum: ſecundum verò ſimile huic: Dili-
ges proximum tuum ſicut te ipſum. In his
præceptis univerſa lex pendet & Prophetæ.

*Quo iudicio ſe prodit, & agnoſcitur Charitas
erga proximum?*

Charitas patiens eſt, benigna eſt, Charitas
non æmulatur, non agit perperam, non infla-
tur, non eſt ambitioſa, non quærit, quæ ſua
ſunt, non irritatur, non cogitat malum, non
gaudet ſuper iniquitate, congaudet autem
veritati, omnia ſuſtert, omnia credit, omnia
uperat, omnia ſuſtinet,

Cur

Cur præcepta Decalogi decem proponuntur?

Et si duo sunt Charitatis præcepta, in quibus plenitudo legis versatur, tamen præcepta Decalogi, idcirco adjiciuntur, ut perspicuè magis omnes intelligant, quæ ad Charitatem, tum DEO, tam proximo exhibendam, pertinent.

Quæ sunt præcepta Decalogi?

- I. Ego sum Dominus DEUS tuus, Non habebis Deos alienos coram me: non facies tibi sculptile, ut adores illud.
- II. Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum. Non enim habebit insontem Dominus eum: qui assumpserit nomen Domini DEI frustra.
- III. Memento ut Diem Sabbathi sanctifices.
- IV. Honora Patrem tuum, & Matrem tuam.
- V. Non occides.
- VI. Non mœchaberis.
- VII. Non furtum facies.
- VIII. Non loquêris, contra proximum tuum falsum testimonium.
- IX. Non concupisces uxorem proximi tui.
- X. Non domum, non agrum, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, & universa, quæ illius sunt.

Quid vult primum præceptum?

Non habebis Deos alienos?

Prohibet, & damnat cultum fallorum, id est Deorum, artem magicam, vel divinatoriam, observationes superstitiosas, omnem denique cultum impium: è diverso autem requirit, ut unum Deum Optimum, Maximum, credamus, colamus, & invocemus.

Liceat

Licetne Sanctos colere, & invocare?

Licet: non ad eum quidem modum, quo jubemur Deum colere, & invocare, tanquam Creatorem, & Redemptorem, & Largitorem bonorum: ac longè inferiore gradu, nimirum veluti dilectissimos Dei amicos, nostrosq; apud ipsum intercessores, & Patronos.

Adversaturne huic præcepto usus imaginum

Christi ac Sacramentorum;

Nequaquam: quin præcepto huic, non facies tibi sculptile causa mox additur, ut adores illud, videlicet Ethnicorum more, qui falorum deorum statuunt simulacra; & idola sua impiè colunt. Nos autem in imaginibus, Christum, & Sanctos, quos repræsentant, pio, à majoribus tradito more, veneramur.

Quid secundum prohibet;

Non assumes nomen Domini DEI tui in vanum?

Vetat abusum Divini nominis, irreverenti-
am, quæ committitur à perjuris, blasphemis, per Deum, Sanctos, vel creaturam aliquam abiq; gravi causa, veritate, ac reverētia juratib9.

Quid imperat tertium præceptum?

Vult Sabbatum, seu diem festū in Ecclesia piis operib9 celebrari, quod fit, adeundo templum, & audiendo Missam. Laborare verò hoc tempore, & occupatonibus deditum esse feriis, planè interdicat;

Quid injungit quartum?

Ut his, qui secundum Deum; vitæ nostræ sunt authores, reverentiā, obedientiam, opēq; præste.

præstemus, ac omni demum officii genere, illis ipsis satisficiamus. Deinde jubemur, ut Magistratus, tum Civiles, tum Ecclesiasticos, Parentum, & Majorum loco habeamus, illorum dicto lubentes pareamus & revereamur potestatem, atque auctoritatem

Qua ratione potestatem, & auctoritatem Ecclesiasticam reverebimur?

Videlicet, si sacris & Oecumenicis Conciliis, si receptis Apostolorum, ac Patrum institutis ac decretis, ac probatis majorum consuetudinibus; denique si summis Ecclesiæ Pastoribus, ac Pontificibus tribuerimus, quā singularem illis debemus observantiam, obedientiamq; ubi vel maximè peccant, qui cultum Divinum, & sanctiones, ceremoniasque Ecclesiasticas convellunt, atq; contemnunt, tam qui Sacerdotum jura, & templa involant, sacra profanantes.

Quid sibi vult quintum?

Non occides.

Prohibet vim extremam cædem, & injuriam omnem, quæ corpori, & vitæ proximi adferri possit, ad hæc, iram, odium, rancorem, indignationem; & quosvis affectus, ad proximi læsionem quovis modo spectantes, excludit & penitus resecat.

Quid vetat sextum.

Non mababeris?

Fornicationem, adulterium, & obscenos illegitimosque concubitus; tum quidquid honestati, verecundiæ, ingenuoque pudori, adversatur.

satur. Nam, & qui viderit mulierem ad concupiscendū eā jam mæchatus est eā in corde suo.

Quid præcepto septimo caveatur?

Non furtum facies.

Omnis rei alienæ illicita contractio, & usurpatio; ut fit in furto, rapina, usura, lucris injustis, dolis, malis & iniquis contractibus, & distributionibus, quibus Christiana Charitas læditur, & proximus circumvenitur.

Quid octavo agitur?

Non loquēris contra proximū tuū, falsū testimoniū.

Interdicitur testimonium falsum, mendacium, perjurium & omnis linguæ contra proximum abusus, ut est in susurrionibus detractoribus, maledicis, adulatoribus, ac perjuris.

Quid pōstrema duo præcepta:

Non concupisces uxorem, nec rem proximī?

Verat concupiscentiam uxoris ac rei alienæ, quoniam quod alienum est, haud solum injustè & pro libidine nostra occupare non licet, sed ne voluntate quidem ad illud appetendum, ferri debemus, ita nostris rebus contenti, absq; omni invidia, æmulatione, & cupiditate vivamus.

Quæ summa, quive finis præceptorum Decalogi

Nimirum, ut DEUS, & proximus sincerè diligatur: cujus rei symbolum, fuit in duas, tabulas Decalogi à Deo facta distinctio. In priori quidem tabula tria docentur, quæ ad charitatem Dei, in secunda verò septem; quæ ad dilectionem proximi spectant, explicantur.

Qua

Qua ratione præcepta primæ tabulæ Charitatis DEI edocentur?

Quoniam tollunt, & prohibent vitia cultui honorique Dei maximè contraria, idololatriam, apostasiam, hæresim, perjurium, superstitiones; admonent autem verum purumquæ Dei cultum corde, ore, ac opere, fideliter exhibendum esse. Quod ubique solus verus Deus cultu latriæ colitur, & adoratur.

Quomodo præcepta secundæ tabulæ charitatis proximi explicantur?

Eo ipso, quo nostrum erga proximum, officium ordine complectuntur: videlicet ut non solum majores honoremus, sed etiam opere verbis, ac voluntate prodesse omnibus & nocere nemini studeamus, siue corpus proximi, siue persona juncta conjugio, siue bona fortunæ considerantur.

Quæ summa est præceptorum de proximo diligendo.

Hæc ipsa nimirum, quod tibi non vis fieri, alteri non feceris. Omnia verò quæcunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis; Hæc est enim lex, & Prophetarum.

Suntne præter Decalogum alia præcepta?

Sunt utiq; nec solum utiliter illa, verum etiam necessario observanda, præsertim Ecclesiæ præcepta, cui veluti Sanctissimæ Mariæ Sponsæque Christi aures, & mentes, præbere Catholici Filii omnes debemus.

Quod sunt præcepta Ecclesiæ?

Præcipua quinque numerantur.

I, Statutos Ecclesiæ dies festos celebrato.

II.

II. Sacrum Missæ Officium diebûs festis reverenter audito

III. Indicta certis diebûs jejunia, & à quibusdam cibis abstinentioniam observato.

IV. Peccata tua Sacerdoti proprio, aut alteri, cū ejus facultate, singulis annis confitetur

V. Sacrosanctam Eucharistiam, minimum semel in anno, idē circa festum Paschæ sumito

Quem fructum affert horum observatio præceptorū?

Hæc atq; id genus alia Ecclesiastica, cum instituta, tum præcepta, primū fidem, humilitatem, & obedientiam Christianam exercent: deinde cultum Divinum, honestam disciplinam, & publicam tranquillitatem alunt, conservant, & ornant, atq; mirificè conferunt, ut decenter & ordine cuncta in Ecclesiæ peragantur, præterquam quod æternam vitam mereamur, si illa ex charitate observamus.

CAPUT QUARTUM

De Sacramentis

Quid est Sacramentum?

EST invisibilis gratiæ, signum visibile, ad nostram sanctificationē divinitus constitutū: Aliud est enim, quod in Sacramento videmus externum. occultam verò, & spirituales gratiam, quæ res dicitur Sacramentū, accipimus

Quot sunt Sacramenta?

Septem: quæ à Christo Domino instituta, ab Apostolis tradita & in Ecclesia Catholica semper conservata, ad nos usq; pervenerunt,

sunt autem hæc: Baptismus, confirmatio, Eucharistia, Poenitentia, extrema Unctio, Ordo, Matrimonium.

Quare Sacramenta veneranda, & summo in pretio habenda sunt?

Primum quidem, quia à DEO & Christo Domino in lege nova institutá: deinde quia gratiam Dei nobis necessariam, eamq; uberissimam, nec modò significant, verum etiam ceu vasa quædam sacra Divini Spiritus continent, & rite suscipientibus conferunt: ad hæc, quoniam adversus peccatum præstantissima sunt remedia, seu divina medicamina nostri Samaritani. Postremo, quia nobis gratiam habentibus eam ipsa conservant, augent, & amplifiánt. *Cur ad Sacramenta ceremoniæ solemnes, adhibentur?*

Multis profectò, & grávis de causis, Primum: ut Sacramentorum administrationem spectantes admoneantur, nihil hic profanum, sed arcana quædã, & Divinis plena mysteriis geri, quæ singulorum reverentiam exigant. Diende ut ad Sacramenta ipsa accedentibus cultum promoveant interiorum, quem Deus precipue postulat, & cuius signa, testimoniá & exercitia sunt ceremoniæ. Præterea ut Sacramento ministrantes, majóri cum dignitate, & fructu munus suum obeant, veteris Ecclesiæ institutis, Sanctorumque Patrum vestigiis fideliter inhæreant. Constat etenim hujusmodi ceremonias plerasq; inde à temporibus Apostolorum, per continuam successionem ad nos

nos usq; in Ecclesia perseverasse. His demum retinetur honesta, religioq; disciplina, hic fovetur publica tranquillitas. quæ sæpè rituum externorum, aut immutatione, aut innovatione graviter interturbatur.

Quid est Baptismus?

Primum maximèq; necessarium legis novæ Sacramentum, quod semel ni aqua confertur, quo spiritualiter renascimur, & peccatorum plena remissione percepta, in filios Dei adoptamur, hæderesque vitæ cælestis adscribimur

Quid est Confirmatio?

Est Baptismatis collatum ab Episcopo; Sacramentum, in quo per Christum, & verba Sacrosancta confertur gratia, robur spiritui additur, tum ad firmiter credendum, tum ad nomen Domini, quando est opus, libere confitendum.

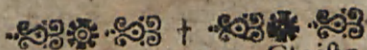
Quæ sunt præcipua de Eucharistia doctrinæ capita, scitu necessaria?

Quinque. Primum est ejus veritas. Alterum est, Panis, & vini in Christi Corpus, & Sanguinem conversio. Tertium adoratio debita. Quartum ejus oblatio. Quintum, & postremum, ejusdem Sacramenti sumptio.

Quæ est veritas Sacramenti Eucharistia?

Nimirum hæc Christum verum Deum ac Hominem, verè ac inpregre hoc Sacramentò contineri, & nobis adesse, ubi Sacerdos rite ordinatus, panem, & vinum verbis illis, arcanis & à Christo traditis consecravit.

Quæ sit conversio per verba illa, quibus hoc Sacramentum Sacerdos consecrat?

Ea, ut per ipsa, operante Christo, Panis, & Vinum in Corpus, & sanguinem Dominicum convertantur, ac transsubstantientur, atque ita panis, & vinum esse desinant in Eucharistia.

Quæ Sacramento huic debetur adoratio?

Eadem sanè quæ Christo Domino ac æterno DEO debetur; quippe quem illic præsentem agnoscimus, ideoq; religioso, tum corporis tū animi cultu, ut par est, hoc Sacramentum supplices veneramur.

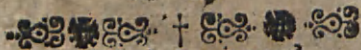
Quare censetur hoc Sacramentum, Oblatio?

Quia est legis novæ Sacrificium, & oblatio munda, cruentis legis Judaicæ Sacrificiis, incruenta succedens, quæ pro vivis ac defunctis fidelibus, in Missa offertur ac celebratur. Unde fit, ut Eucharistia non solum à fidei populo sumatur sed etiam pro peccatis à Sacerdotibus in dominicæ Passionis, ac mortis continuam commemorationē quotidie immoletur semperq; oblata fuerit in Ecclesia DEI.

Quid in Sacramento hujus sumptione servandum?

Quod fides & auctoritas Sanctæ Matris Ecclesiæ docet. videlicet Christiano laico satis esse sub una specie panis, totum Christum accipere, & ex hac sumptione consequi, ut qui non indignè acceperint, ingentem Dei gratiam ac æternā quoq; vitā obtineāt, qui verus ac integer Sacramenti hujus fructus existet, eoq; fiet efficacior, quo sapius sacro, & salutaris illa communio dignè agitur.

Quid

Quid est Pœnitentia?

Est secunda post naufragiũ tabula, & necessarium relapsis Sacramentum, in quo remissio peccatorũ à reis petitur, & à Sacerdotibz tribu-

Quot sunt partes & actiones Pœnitentiæ? (itur.

Tres: contritio, vel dolor animi, peccata sua detestantis, & ad vitam meliorem aspirantis. Confessio, leu peccatorum suorum coram Sacerdote facta explicatio, & satisfactio; deniq; vindicta, punicioq; criminum de seipso sumpta, ad præstandos fructus digno pœnitentiæ.

Quid est extrema Unctio?

Est Sacramentum, quo ægroti per Oleum Sacrum, & verba Christi, in magnis morbi molestiis relevantur, ut facilius ex hoc mundo demigrent, & corpora etiam eorum, si ita expedit, sanita i restituantur.

Quid est Ordo?

Est Sacramentum, quo Sacerdotibus aliisq; ministris Ecclesiæ potestas confertur; ad Ecclesiastica munia ritè decenterq; obeunda.

Quid postremum, id est Matrimonium?

Est Sacramentum: quo vir & mulier legitime contrahentes, individuum vitæ locietatem ineunt, gratiaq; Divinâ donantur, tum ut soboles honestè & Christianè suscipiatur, ac educetur, tum ut fœdæ libidinis, & incontinentiæ peccatum evitetur.

Estne inter Sacramenta discrimen?

Est sanè: Baptismus enim confirmatio, & Ordo semel collata, nunquã iterantur, sicuti

cætera. Item Baptismus necessario suscipitur ab omnibus, Eucharistia à ratione utentibus, & à relapsis Pœnitentia. Arbitrium est autem uti reliquis, modò nullum contempnas, aut cum illud sumendi tempus est, negligas.

CAPUT QUARTUM

De Officiis Justitiæ Christianæ.

Quæ sunt Officia Justitiæ Christianæ.

HÆc duo: declina à malo, sive peccato, & fac bonum sive Officium Justitiæ.

Qui potest homo cavere peccatum, & bonum facere, seu præstare justitiæ?

Non id per se quidem, sed Christi gratiâ, ac spiritu instructus Christianus potest ac debet, quantum hujus quidem vitæ status admittit, justè vivere, & legem implere.

Quotuplex est peccatum?

Duplex Originale & Actuale.

Quid est Originale?

Quod ab ortu nobis congenitum, per Baptismum in Christo condonatur.

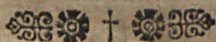
Quid est actuale?

Dictum, factum, vel concupitum, contra, vel præter legem Dei, aut Ecclesiæ.

Quotuplex est actuale?

Duplex: mortale, sic dictum, quia mortem animæ præsentem adfert: Anima enim quæ peccaverit, ipsa morietur: Et veniale: cui venia facile tribuitur, & sine quo, ne justique vivunt.

Quibus

Quibus gradibus ad peccatum deducimur?

His tribus: suggestione, delectatione, consensu seu deliberata voluntate peccandi.

Qui sunt supremi gradus peccantium?

Eorum qui scientes ac volentes ex mera peccant malitia, qui etiam de peccato ipso gloriantur; & qui bene monentibus obstrepunt, ac salutaria consilia prorsus contempnunt.

Quare peccatum fugiendum?

Quia Dominum Deum offendit, summum bonum eripit, & summum adfert peccanti malum; dum Divinam tollit fruitionem, nunquam recuperandam, penas ærumnasque, homini accersit sempiternas.

Quæ dicuntur peccata capitalia?

Illa, ex quibus veluti capitibus, & fontibus omnia alia peccata proficiuntur.

Quot sunt peccata capitalia?

Septem: superbia, avaritia, luxuria, invidia, gula, ira, acedia:

Quâ ratione vitari, & vinci hæc peccata possunt?

Si Jesu Christi gratiæ cooperemur, peccatorum damna, & pericula considerantes & virtutes septem his peccatis contrarias exercentes.

Quæ virtutes peccatis capitalibus adversantur?

Hæc septem: Humilitas, Largitas, Castitas, Benignitas. Temperantia, Patientia, Devotio, seu sedula pietas.

Quæ peccata in Spiritum S. committi dicuntur?

Ea, quæ suâ malitiâ sic Divinam excludunt gratiam, ut neque in hoc sæculo, nisi ægre ad-

modum, neque in futuro remittantur.

Quot sunt peccata in Spiritum Sanctum?

Sex: Præsumptio de Misericordia Dei, vel de impunitate peccati, desperatio, agnitæ veritatis impugnatio, fraternæ charitatis invidentia, obstinatio, Impœnitentia.

Quæ peccata in cælum clamare dicuntur?

Quæ, per se vehementer abominanda sunt & apertè humanæ charitatis jura violant, unde vindictâ clamare perhibentur, & horrèdis sæpè modis; in hac visâ Divinitus vindicantur.

Quot sunt peccata in cælum clamantia?

Hæc quatuor: Homicidium volūtarium, peccatum Sodomiticum, Oppressio pauperum, viduarum, atque pupillorum, domum Merces operariorum defraudata.

Quæ peccata dicuntur aliena?

Ea, quæ ab aliis quidem committuntur, sed nobis interim auctoribus, vel quoquo modo adjutoribus, aut saltem non impredientibus, ut idcirco etiam nobis imputentur.

Quot modis aliena peccata nobis imputantur?

Novem his modis, Consiliò, jussione, consensu, irritatione, laudatione, seu adulatione, reticentiâ culpæ alienæ, conniventiâ, rei alienæ participatione, & prava facti alieni defensione.

Quæ dicuntur opera carnis?

Ea, quæ homines secundum carnem viventes, & à Dei Filiis Spiritualibus degenerantes committere solent.

Quæ

Quæ sunt opera carnis?

S. Paulus ea recenset in hunc modum. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt Fornicatio, immunditia; impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, invidia, homicidia, ebrietates, commestrationes & his similia, quæ prædico, sicut vobis prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum DEI non consequentur.

Estne satis Christiano malum fugere, & à peccato declinare,

Nequaquam, sed præterea bonum agere, virtutes exercere necesse est. Alioqui scienti bonum, & non facienti, peccatum est illi.

Quid boni faciendum est Christiano?

In genere quidem quidquid boni lex naturalis, Divina, vel humana præcipit, vel ostendit, in specie verò pro sua quisque vocatione præstare officium, & acceptæ Dei gratiæ cooperari cum gratarum actione debet. Omnis enim arbor, quæ non facit fructum bonum, excindetur, & in ignem mittetur.

Quæ sunt præcipua bonorum operum genera?

Ea, quibus sobriè, justè, pièquè vivitur in hoc sæculo: & per quæ tandem iusti magis magisque justificantur; & Sancti in dies sanctificantur.

Quotuplicia sunt hæc opera?

Triplicia: utpote jejunium, Eleemosyna, seu misericordia, & Oratio, de quibus, sic legimus:

Bona est Oratio, cum Jejunio & Eleemofyna:

Quis est fructus bonorum operum?

Habent eâ promiffionem ac mercedem hujus ac æternæ vitæ, Deum placant, gratiâ conſervant & augment, denique Chriſtiani nominis vocationẽ certam faciunt, atque conſumant.

Quid eſt Jejunium?

Quatuordecim diebûs juxta morẽ, & præſcriptum Evangelii, à carnibus abſtinere, & ſaltem unicuique refectione diem contentum vivere fructu carnis, ſed ſi generatim hoc nomen accipias; galilæum eſt corporis quædam caſtigatio piè jejuniata, ut vel caro ſpiritui ſubjiciatur, vel obſuſcep̃ exercèatur, vel Dei gratia impetretur.

diætia *Quid eſt Oratio?*

Oratio eſt in Deum elevatio, per quam, vel Eſt n̄ deprecamur, vel bona nobis aliſquẽ malamus, vel Deo benedicimus.

petit *Quid eſt Eleemofina?*

Est beneficium, quo alterius miſeriæ ex cõ miſerationis affectu ſubvenimus.

Quotuplex eſt genus Eleemofinæ, & miſericordiæ?

Duplex: alia quippe ſunt opera miſericordiæ corporalia, alia verò ſpiritualia, quoniam ad corporalem, vel ad ſpiritualem miſeriam proximi ſublevandam ſpectant.

Quot ſunt opera miſericordiæ corporalia?

Septem, Eſuriẽtes pascere; potum dare ſitientiõus, operire nudos, captivos redimere, ægrotos viſitare; hoſpitiõ peregrinos ſuſcipere; mortuos ſepelire.

Quit

Quot sunt opera misericordiae spiritualia?

Sunt & ipsa septem: uti peccantes corrigere, ignorantes docere, dubitantibus rectè cōsulere, pro salute proximi Deum orare, consolari mæstos, ferre patienter injurias, offensam remittere.

Quæ sunt virtutes omnium præcipuæ?

Post Theologicas quidem illas, de quibus dictum est; Fedem, Spem, & Charitatem, præcipuæ, sunt Cardinales, & quæ Christianos comprimis decent.

Quæ dicuntur Cardinales virtutes?

Quæ tanquam fontes aliarum, & cardines, omnem honestæ vitæ ratiōnem continent.

Quot sunt virtutes Cardinales?

Quatuor: Prudentia, Justitia, Temperantia Fortitudo, quibus in Christo consequitur homo, ut providè, justè, temperatè, ac fortiter in omni vita degat, ac placeat Deo.

Quæ dicuntur dona Spiritûs Sancti;

Septem illa, quæ super Christum requievit Propheta testatur, & quæ ab ipso, cœu fonte omnis gratiæ in alios derivantur, ut donum sapientiæ, donum intellectûs, consilii, scientiæ, fortitudinis, pietatis, ac timoris Domini.

Quenam illæ, quæ fructus Spiritûs Sancti vocantur?

Ea, quæ pii, secundum Spiritum viventes operantur, & per quæ spirituales à carnalibus dignoscuntur.

Quot sunt fructus Spiritûs Sancti?

A Paulo Apostolo enumerantur 12. Charitas,

tas, Gaudium, Páx, Patientia, Longanimitas,
Bonitas, Benignitas, Mansuetudo, Fides, Mo-
destia, Continentia, Castitas.

Quæ dicuntur Beatitudines Evangelicæ?

Illæ, propter quas in Evangelio, etiam hi,
qui miseri prorsus ac infelices videntur, beati
& felices ponuntur.

*Quot sunt Evangelicæ Beatitudines? octo quas ita
Christus in monte tradidit,*

I. Beati pauperes Spiritu, quoniam ipsorum
est regnum cælorum.

II. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram

III. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur

IV. Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam,
quoniam ipsi saturabuntur.

V. Beati misericordes, quoniam ipsi miseri-
cordiam consequentur. [videbunt.

VI. Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM

VII. Beati pacifici, quoniam Filii Dei vocabuntur.

VIII. Beati qui persecutionem patiuntur propter
iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum.

Quæ dicuntur Evangelicæ consilia

Videlicet, quæ per Evangelium non tanquam
ad salutem necessaria, sed veluti suscipientibus
magis expedita, atque utilia, à Christo non præ-
cipiente quidem, sed consulente, proponuntur

Quot sunt Evangelicæ consilia?

Principalia tria sunt: nimirum Paupertas vo-
luntaria, Castitas perpetua, & Obedientia in-
tegra, quæ propter Deum homini religiosè
exhibetur.

Quot

✠

Qua hominis novissima dicuntur?

Ea, quæ homini ad extremum accidunt, ut: Mors, Judicium, infernus, Cælestis gloria, de quibus ita docet Spiritus Sanctus: In omnibus operibus tuis, memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.

ACTUS VIRTUTUM

Ad Deum, Deique Parentem

Ante, & post Confessionem, aut Communionem, & quotidie recitantur.

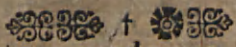
ACTUS Fidei,

Prima & infallibilis Veritas. **DEUS** meus, qui nec falli, nec fallere potes; captivo intellectum meum in obsequium fidei, & credo propter tuam solam veracitatem omnia & singula, quæ in Ecclesia Catholica revelasti.

Credo Domine, adjuva incredulitatem meam. Domine adauge nobis fidem. Da fidem vivam, quæ per dilectionem operatur.

ACTUS Spei

DEUS meus, misericordia mea, spes mea ab uberibus matris meæ, in te omnis spes mea, spero in te, & à te, Te ipsum. Spero per te & per merita Jesu Christi Domini nostri veniam, gratiam, gloriam, & omnia bona temporalia, & æterna. Spero quia bonus es nobis, quia es Omnipotens, quia fidelis es in promissis. Spero in te, quia major est bonitas tua, quam malitia mea, misericordia tua super: exaltat judicium. Spero quia si Filium tuum Unigenitum nobis

nobis donasti, quomodo non omnia nobis, cum eo donabis? non timebo mala, quoniam mecum es. Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus. O Domine in te confido, non erubescam.

ACTUS Amoris DEI.

DEus meus & omnia, summum & infinitum bonum amo te toto mei & totâ meâ potētia appetitivâ sine ulla divisione Cordis mei in creaturas. Tu es summum bonum, continens modô optimô omnem possibilem bonitatē, in quamcunque potest ferri amor meus. Amo te supra omnes divitias & honores, supra omnem sapientiam, & excellentiam creatam, supra vitam & meipsum, quia tu es summum bonum supra omne bonum.

ORATIO ANTE STUDIA.

Ad Æternam sapientiâ.

O æterna Sapientia! quæ ex ore Altissimi produisti, attingens à fine usque ad finē fortiter disponens omnia suaviter, veni ad docendū nos viam prudentiæ.

ORATIO ANTE STUDIA.

Ad Beatam Virginem Mariam.

O Sedes Sapientiæ, Beatissima Virgo Maria! ô Tabernaculum Spiritûs Sancti! ô Liber septem signaculis gratiæ Spiritûs S. obsignate! scripte intus, & foris divini amoris penicillô, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei reconditi! Q
Dulcissi-

Dulcissima Sp[iritus]
per Immaculatam
ut linguam meam eruda
meis gratiam uæ benedic
Impetra mihi intelligendi cum
scendi facilitem, retinen
interpretandi ubertatem, qu
tiam copiosam

SUSPIRIA ALOY

O Christe pendebore,
Pendes amantissima

Lates; minuto mus

Mibiq; te das fe

2. Me sic amant

Si millies impene

Hac sola posthac

Amare te pro vi

3. Et Te Ma

Dum spiro [t

Sed Mater, i

Per Filii T

HYMNU

O Flos am

Intense

O castitat

Da, da tuo

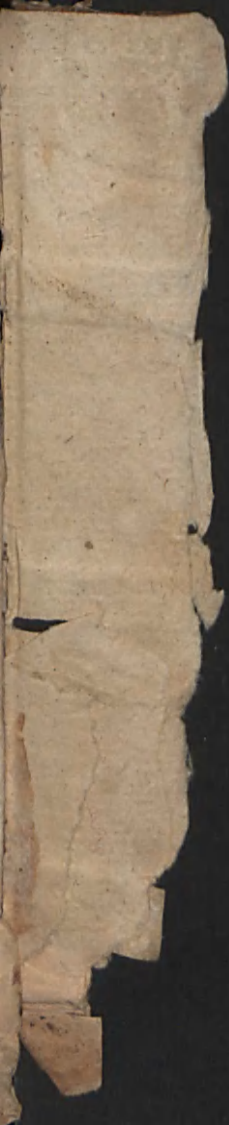
Da, da sup

Terrene

GONZAGĀ

Soc: JESU.

Aloysi, in tuum ego me cō-
tutem, ne despicias tui amā-
Te dulcissime Aloysi obsecro,
quod Divinis, & uis in me di-
uis, te auxiliante emendē. Au-
ratissime Aloysi, ut tuarū
us, & constans imitator.
crementum, norma,
Aloysi suavissime.
s in cor meum gut-
edimentis divinæ
elice juve-
nino & Vir-
vitaq; tibi si-
m vitæ meæ
leras ô a-
a, sed tuâ
defendēs,
ulo ani-
e omni-
m q; in-
la effe-
nâli, te-
m aliis
eum

✠ ✠ ✠
his donasti, quomodo non
in eo donabis? nonne mebo
cum es. Domine Aysy, in tuum
refugium me tuetur & m, ne despi
e in te con Te, dulcissime Aysy

AC quod Divinis, & in
Deus meus bonum angelis, te auxiliantem
tia appetitivis, & ratissime Aysy
in creaturas superius, & constan
tineus modo optima, & increm
nitatem, in quamcunque pro Aysy
us Amo te supra omnes deos in or
supra omnem sapientiam, & eter
creatam, supra vitam & me ipsum
summum bonum supra omne bonum

ORATIO ANTE STUD

Ad Aeternam sapientiam

O Aeterna Sapientia! quae ex ore
prodiisti, attingens à fine usque
fortiter disponens omnia suaviter
docendum nos viam prudentiae.

ORATIO ANTE STUD

Ad Beatam Virginem Mariam

O Sedes Sapientiae, Beatissima Vir
gia! o Tabernaculum Spiritus Sa
Liber septem signaculis gratiae Spi
obsignate! scripte intus, & foris di
eum
moris penicillo, in quo sunt omnes the
sapientiae, & scientiae Dei reconditi.

Dulcissi